

Amerikán

NÁRODNÍ
KALENDÁŘ

Nakladem
AUG. GERINGERA,
CHICAGO,
ILL.

Nádherný

Ročník **XLI.**

Cena 50c.

Cena v tuhé vazbě 65c.

Není kdy.

Jak často slyšíme říci neb sami jsme řekli: "Není kdy." Není pochybnosti, že jest správná odpověď, kde se jedná o pozvání k nějakému hloupému nebo zbytečnému podniku, ale až příliš často tato odpověď jest výmluvou za nedělení věci, které jsou životně důležité pro naše blaho a u mnohých ukázaly se osudné. Čas jest zajisté drahocenný a měl by se co nejlépe využíkovati, ale právě zde děláme své největší chyby a následkům nelze se vyhnouti.

"Není kdy" jest vždy odpověď přicházející ze řití zaměstnané hospodyně nebo těžce pracujícího muže, když jsou upozorněni na důležitost odpočinku a zotavení, a následek jest, že muži a ženy, ač dosud v květu života, cítí se starými a unavenými a ztrácejí nyní následkem svého stavu mnoho času; jejich energie jest vyčerpána, protože si nevzali čas obnoviti svoji sílu. Jak mnozí jsou churaví a nemocní, protože neměli kdy začíti léčiti lehkou chorobu, z níž se nynější stav vyvinul, nyní však mají dosti času nad svým žalostným stavem nafíkat.

Jest dosud naděje pro takové unavené, ale tyto řádky měly by býti výstrahou pro jiné, aby v čas učinili opatření proti takovým stavům. Aby si zachoval nebo znova nabyl síly a zdraví, má si člověk vzít čas dostati dobrý bylinný lék, tak aby ho měl vždy po ruce. Dra. Petra Hoboko jest takovou spolehlivou a dobrou vyzkoušenou bylinnou přípravkou. Posiluje a vyčišťuje krev, sesiluje čivní soustavu a pravidluje žaludek, a jest tudíž výtečnou silivkou, zrovna něco pro lidi, kteří znají hodnotu času. Jest to také nejlepší prostředek předejiti nemoci. Tudíž kdo chce chrániti své zdraví, měl by vždy nalézt čas, upotřebiti ho patřičně v pravý okamžik, kdy nevolnost nebo slabost ukazuje první svoje známky.

Od starého přítele.

Maribel, Wis., 28. října, 1915.

Dr. Peter Fahrney & Sons, Chicago, Ill.

Pánové: — Laskavě mi odpusťte za napsání těchto několika prostých ale upřímných slov. Rád bych vyslovil své opravdivé a srdečné díky za pozornost Vámi mně prokázanou. Jsem prostým, starým farmářem 82-letým, jenž čeká na rozkaz vlády všeobíra: "V potu tváře své budeš jísti chléb, ať se vrátíš do země; neboť z té jsi byl vzat; neb prach jsi a v prach se obrátíš."

Nebýt Vašeho Hoboka, tento rozkaz "vrátit se" byl bych dostal už dávno, ale Váš lék zdržel tu hodinu, ač jsem připraven kdykoli na zavolání uposlechnouti.

Však neš odejdu s tohoto světa, chci Vám ještě jednou poděkovati za moudrost a zdvořilost, a jakou jste vždy se mnou za dlouhé doby našich obchodních styků zacházeli. Pouze lituji, že jsem nikdy neměl to potěšení, osobně se s Vámi seznámiti.

A teď, pánové, příkládám svoji podobiznu. Přijměte ji jako přicházející od jednoho z Vašich nejakromnějších amerických spoluobčanů, jemuž bylo zázračně pomoheno a jehož zdraví tak dalece bylo ušlíváním Vašeho Hoboka udrženo. Těší mne, že jste tak úspěšně náležovali v kročejích svého slavného předka.

Zůstávám s nejlepšími přáními pro Váš budoucí úspěch Váš věrný

Václav Šesták.

Lidé byvají v místech, kde dosud není žádného jednatel pro Hoboko, a kteří chtějí zkoušiti tento proslulý bylinný lék, mohou použiti

naší zvláštní nabídky,

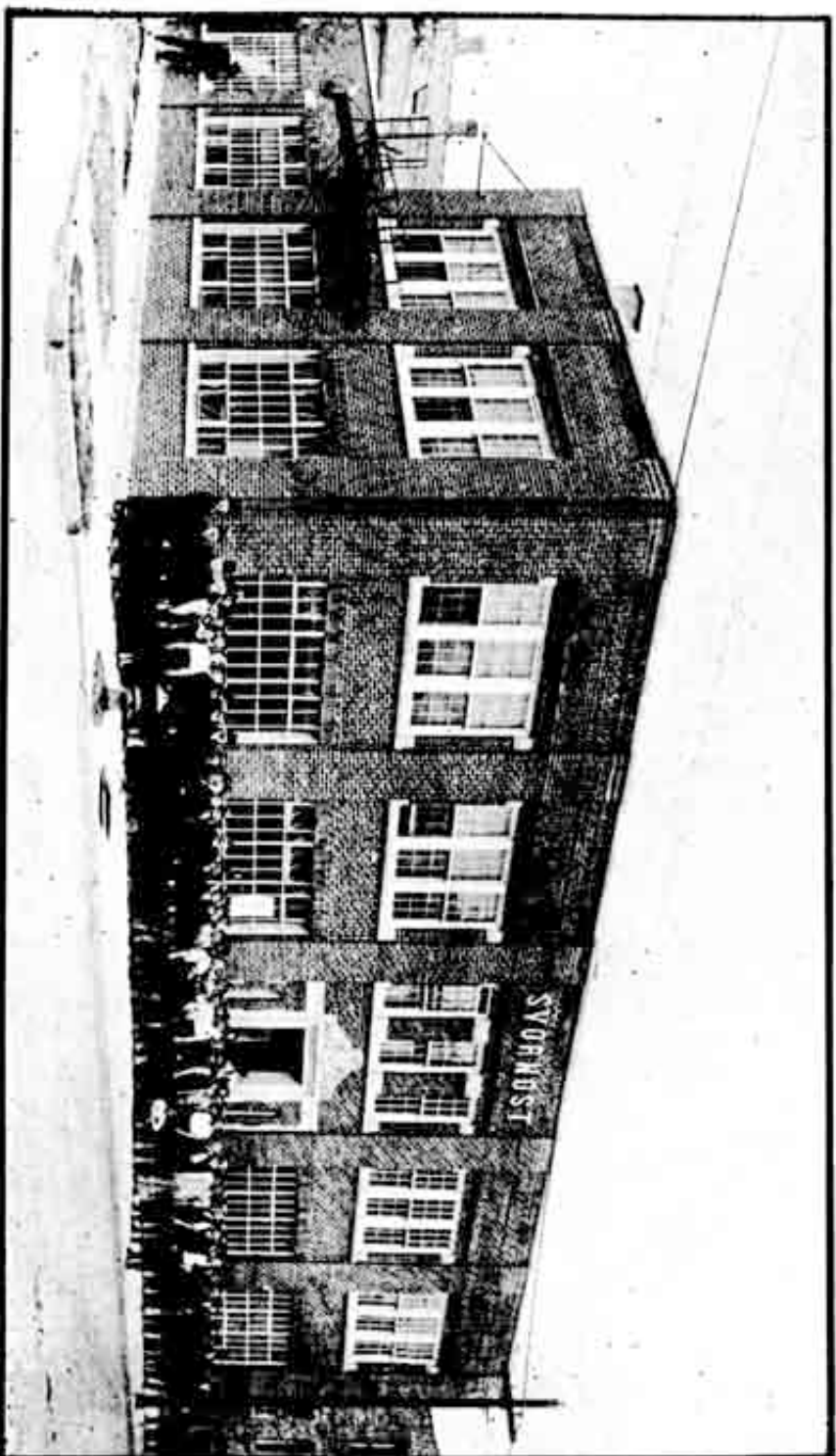
bedničky léku na zkoušku, obsahující jeden tučet 35c láhví, za zvláštní cenu \$2.00.

Pište vždy jedině na majitele,

Dr. Peter Fahrney & Sons Co.

2501—17 WASHINGTON BLVD.,

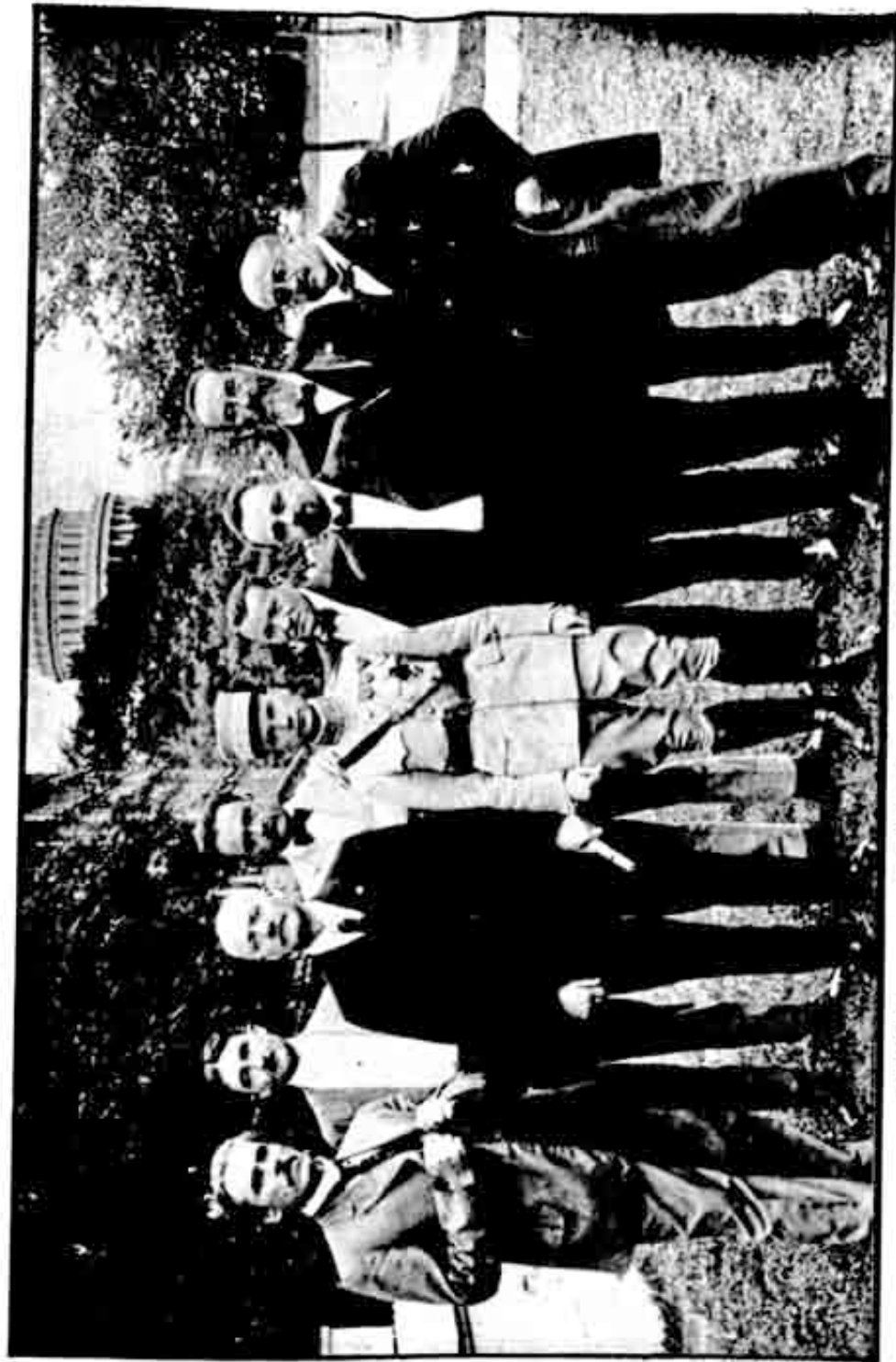
CHICAGO, ILL.

Vydavatelstvo a redakce s ostatním personálem, shromážděným před budovou.

Fotografie z Plešcherova Studia

Nová budova vydavatelstva "Svornosti" a "Amerikána".

F. Blelek Karel Pergler E. V. Voška Ivan Daaxner
Dr. Aleš Hrdlička Albert Mamatey Dr. Milan Štefánik Dr. Ludvík Fíber Prof. Ferd. Pišecký

Za svobodu národa československého.

AMERIKÁN

Národní Kalendář

— NA ROK —

Se 102 vyobrazeními vážného i žertovného obsahu.

ROČNÍK XLI.

CHICAGO, ILL.

Nákladem Aug. Geringera, 2520 So. Crawford Avenue.

OBSAH:

Titulní obrazy: Skupina vynikajících zahraničních pracovníků za svobodu národa československého.	
Nová budova vydavatelstva "Svornosti" a "Amerikána", s redakčním, administracním i technickým personálem.	
Kalendář roční. — Letopisná znamení a čísla. — Pohyblivé svátky. — Čtyři roční období. — Přehled roku 1918. — Zatmění...	3
Měsíce se jmény a svátky. — Rubriky k domácím zápiskům. — Úkazy na nebi. — Židovský kalendář. — Časová pořekadla...	4—27
Seznam jmen dle abecedního pořádku a kdy připadají	28
Velké dny z historie lidstva se zřetelem k dějinám národa českého	30
Český Slavín. — Česko-Američtí buditelé a národní pracovníci	31
Svatopluk Čech, k desátému výročí jeho smrti	32
Zpěvy svobody. — Napsal R. Jaromír Pšenka. Se čtyřmi původními foto-illustracemi a podobou autorovou	33
Ve výročí smrti prorokovy: ku dni 23. února 1918	68
Dědictví. Povídka z amerického venkova. Napsala M. Ir. Folková-Bělohlová (s podobou autorky)	69
U moře. Báseň. M. B. Štvecká	131
Zlatovláska ze mlýna. Povídka od Václava Lenocha. Se čtyřmi ilustracemi	135
Začátečník. Z literární pozůstalosti J. Zemana-Vatry. S podobenkou autorovou	179
Na jihodakotské reňci. Obrázek z posledního postání Indiánů. Napsal M. Mašek. S podobou autorovou	190
Jak utekla chimaera. Fantastická čerta od dra, Miloslava J. Breuera	199
Moře a duše. Báseň z literární pozůstalosti Josefa Bezděky	206
Pro smutné chvíle. Sbírka humoru a vtipu. Bohatě ilustrováno	207
O původu různých květin v poesii lidové. Zdeňka Kroužilková	223
Vrany koně. Alžova kresba. — Kytlička. Báseň. Stella	225
Hawaii — ráj Pacifiku. Napsal Ant. W. Julius. S 5 ilustracemi	236
Obyvatelé skalních osad a pueblové. L. W. Dongres. S mnoha ilustracemi. Seriové ilustrace zapůjčeny dráhou Santa Fe	237
Hadí tanec ve Walpi. Vypravuje Dr. L. S. B. Robinson. S ilustracemi	248
Rozmanitosti z cest mého otce dalekými světy. Vypravuje Vlastička A. Vrázová	253
Paměti českých osadníků v Americe. — Louis Breuer. — Josef Bureš. — W. Morava, český kapitán americké industrie. — Antonín Jurka. — Dvě staročeské babičky: Anna Podlešáková a Veronika Kašková. — Václav Hnízdo s manželkou. — Václav Lenoch	263-284
Městečko Lonsdale, Minn., a jeho dosud žijící zakladatelé, Martin J. Benzik a Jakub Schultz. Napsal Louis Breuer	279
Šetřte životů dětí. Dr. Karel H. Breuer	285
Prospěšné rady k všeobecnému použití	287
Baličková pošta. (Před zavedením válečné sazby)	290
Světová válka 1914—1917. Padesát největších dat z prvních dvou let se zvláštním zřetelem k účasti národa československého. — Třetí rok války. — První dva měsíce čtvrtého roku války	292-299
Zpěvy Svobody. Dokoučení se str. 68. Se dvěma ilustracemi	300
Chicažský Municipální jezerní pier. Se dvěma ilustracemi	316
Spolkový zákon na ochranu ptactva a zvíře	317
Národní písně: Nestáňte mládenci	319
Nic nedbám	319
Otče, otče náš	320
Příčina pláče	320
Počkej, povím	321
Pod bezem za jezem	321
Pod dubem, za dubem	322
Pod našima okny	322
Svornost a Amerikán ve svém novém domově (s ilustr.)	323
První čtenář prvního českoamerického denníku	325
Zpověď pijanova. Pro výstavbu dle vlastní zkušenosti. Nejménovaný	328
Stránka světové statistiky. Díly světa, jich rozloha a obyvatelstvo. — Říše dle rozlohy a obyvatelstva. — Největší města na zeměkouli. — Nejdelší řeky. Vysoké hory. — Největší ostrovy	330
Váha buše obilí, atd.	334
Zákonité svátky ve Spojených Státech	336
Zákony o úrocích	338
Výživná hodnota zelenin	339

Kalendář roční.

V roce 1918 počítá se:

od stvoření světa dle Calvisiana.....	5867	od vynalezení knihtiskářství.....	478
od stvoření světa dle počtu židovského.....	5678	od objevení Ameriky.....	426
od vystavění města Říma.....	2671	od zavedení kalendáře gregoriánského.....	336
od zavedení kalendáře Juliánského.....	1963	od vynalezení dalekohledu.....	309
od sboření Jerusalema.....	1848	od uzavření míru westfálského.....	270
od začátku stěhování národů.....	1543	od vynalezení parostrojů.....	220
od konce říše západofimské.....	1442	od zavedení kalendáře opraveného.....	218
od útěku Mohamedova (tur. počítání).....	1335	od prohlášení samostatnosti Spoj. Států.....	142
od počátku křižáckých válek.....	822	Opravený kalendář zaveden ve Spojených	
od vynalezení prachu a střeliva.....	538	Státech 21. září 1853, kdy porušeno	
		bylo místo 11. září paří a čítati 21. září.	

Letopisná znamení a čísla.

Nedělní písmeno.....	G.	Římský počet.....	16
Zlaté číslo.....	18	Juliánský letopočet.....	6631
Epakty.....	VI	Židovský letopočet.....	5678-79
Sluneční kruh.....	22	Mohamedánský.....	1336-1337

Pohyblivé a stálé svátky.

Sv. tři králů.....	6. ledna	Velikonoční neděle.....	31. března
Neděle Septuagesima.....	27. ledna	Na nebevstoupení Páně.....	9. května
Neděle Sexagesima.....	3. února	Svatodušní neděle.....	19. května
Neděle Quinquagesima.....	10. února	Neděle sv. Trojice.....	26. května
Úterek maoopustní.....	12. února	Božího Těla.....	30. května
Popeleční středa.....	13. února	Všeobecné posvěcení chrámu.....	20. října
Květná neděle.....	21. března	První adventní neděle.....	1. prosince
Zelený čtvrtek.....	28. března	Vánoční hod v úterý.....	25. prosince
Velký pátek.....	29. března		

Čtyry roční období.

Jaro počíná 21. března 1918 v 5 hod. 26 m. ráno.	Trvá 92 dní, 12 hod. 28 min.
Léto „ 22. června „ v 7 „ 0 m. ráno.	„ 92 „ 16 „ 46 „
Podzim „ 23. září „ v 3 „ 16 m. odpo.	„ 90 „ 13 „ 32 „
Zima „ 22. pros. 1917 v 10 hod. 42 m. ráno.	„ 89 „ 5 „ 14 „
Úhrnem 365 dní.	

Přehled roku 1918.

Maoopust trvá od 7. ledna do 12. února; tedy Konec postu dne 30. března a trvá 46 dní.
7 týdnů a 1 den. Začátek postu 13. února. Mezi vánocemi a popel. středem jest 60 dnů.

ZATMĚNÍ.

R. 1918, budou tři zatmění slunce a jedno zatmění měsíce.

1. Úplné zatmění slunce bude 8. června. Bude viditelné v Severní Americe, na nejzářím severozápadním cípu Jižní Ameriky a v severovýchodní části Asie: Stezka úplného zatmění bude se táhnouti napříč Spojenými Státy od Astorie v Oregonu, k Orlandu ve Floridě.

2. Částečné zatmění měsíce bude 24. června. Bude viditelné v Australii a na Tichém oceánu.

3. Kruhové zatmění slunce bude 3. prosince a bude viditelné jen v Jižní Americe vyjma severní kraje, v jižní Africe a na nejkrajnějších okrajích Mexika.

Den a týden	SVÁTKY A JMÉNA		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Úterý	Nový rok	Nový rok		7 24 4 42	9 12	
2 Středa	Makaríá	Abela a Seta		7 25 4 43	10 11	
3 Čtvrtek	Jenověfy	Enocha		7 25 4 44	11 9	
4 Pátek	Tita biskupa	Isabelly		7 25 4 45	ráno	
5 Sobota	Telesfora	Simeona		7 25 4 46	0 8	
První neděle po Novém roce.			Délka dne 9 hodin 21 minut.			
6 Neděle	Sv. Tři Králů	Zjevení Páně		7 25 4 47	1 8	
7 Pondělí	Luciana	Melanie		7 25 4 48	2 10	
8 Úterý	Erharda	Erharda		7 25 4 49	3 12	
9 Středa	Basiliše	Marciala		7 25 4 50	4 15	
10 Čtvrtek	Agatona	Pavla Poust.		7 24 4 51	5 16	
11 Pátek	Hygina	Matildy		7 24 4 52	6 11	
12 Sobota	Proba	Reinholda		7 24 4 53	západ	
Druhá neděle po Novém roce.			Délka dne 9 hod. 29 minut.			
13 Neděle	Leoncía	Hilaria		7 24 4 54	6 7	
14 Pondělí	Felixa	Felixa		7 23 4 55	7 22	
15 Úterý	Pavla poust.	Maura		7 23 4 56	8 37	
16 Středa	Pavala Poust.	Vladimíra		7 23 4 57	9 51	
17 Čtvrtek	Antonína pou.	Franklin nar.		7 22 4 58	11 3	
18 Pátek	Prisky	Prisky		7 22 4 59	ráno	
19 Sobota	Kanuta	Sáry		7 21 5 1	0 15	
Třetí neděle po Novém roce.			Délka dne 9 hodin 40 minut.			
20 Neděle	Jména Ježíše	Fab. a Sebest.		7 21 5 2	1 26	
21 Pondělí	Anežky	Anežky		7 20 5 3	2 34	
22 Úterý	Vinc. a Anast.	Vincence		7 20 5 4	3 38	
23 Středa	Zasnoub. P. M.	Emerana		7 19 5 5	4 37	
24 Čtvrtek	Timotea	Timotea		7 18 5 6	5 27	
25 Pátek	Obr. Pavla	Obr. Pavla		7 17 5 8	6 9	
26 Sobota	Polykarpa	Polykarpa		7 17 5 9	vých.	
Neděle Septuagesima.			Délka dne 10 hod. 12 minut.			
27 Neděle	Jana Zlatoúst.	Jana Zlatoúst.		7 16 5 10	6 1	
28 Pondělí	Karla Velkého	Karla Vel.		7 15 5 11	7 1	
29 Úterý	Františka Sal.	McKinley nar.		7 14 5 12	8 0	
30 Středa	Martiny p.	Adelgundy		7 14 5 14	8 59	
31 Čtvrtek	Petra Nol.	Virgila		7 12 5 15	9 57	

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 5. v 5 h. 50 min. ráno.
- Nový měsíc dne 12. v 4 hod. 36 min. odp.
- ☾ První čtvrt dne 19. v 8 hod. 38 min. ráno.
- ☾ Úplněk dne 26. v 9 h. 14 min. odpol.

Domnílá povětrnost

Od 1. do 4. studená vína, Od 5. do 8. Jaano a pěkné Od 9. do 13. zamračeno a snih. Od 14. do 17. obleva a táni. Od 18. do 21. sněhové přehánky (ní 22. do 26. Jaano a zima. Od 27. do 31. velká zima.

Dne přibývá od 9 hod. 18 min. do 10 hod. 3 min.

Židovský kalendář.

Rok 5678, 1 Šebat 15. ledna.

Pověrnosti.

Je-li teplo v lednu, saas bída ke čnu.
 Pakli leden mokrý bývá, jisté vína nedolívá.
 Za mlhavým lednem pítí se mokré jaro.
 V lednu-li hrom se osývá, očekávaní ise hojnost vína.
 Je-li teplý leden, z korce mandel jeden.
 Na Nový rok, o slepté krok, na Tři krále o skot dále, na Hromnice o hodinu více.
 Jaké počasí je který den od vánočního Božho hodu do Tři králů, takové bude každý měsíc v roce.
 Jména Ježíš, ke kamnům nejblíže.
 Na sv. Pavla: Když je voda v koleji, šetíte v šabě o jedi (pico, nebo zima potrvá dlouho).
 Dobrá sanice, koťská smrt.
 Velký snih, malá voda.
 Na sv. Pavla v víru obrázení (šš.) mlha — přídou nemoci.
 Roste den, roste i zima. Slunce svítí na mráz.

LEDEN.

Den	DOMÁČÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

Dr. Richtra Pain-Expeller k natírání. Od padesáti let osvědčený a účinkem nepřekonatelný. Zkuste; 35c a 65c láhev. — Právě jen s "kotvovou" ochranou známkou. F. Ad. Richer & Co., New York, N. Y.

Den a týden.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolík	Protestantů				
1 Pátek	Ignace	Ignace	☿	7 12 5 16	10 55	
2 Sobota	Hromnic	Obět' Páně	♄	7 11 5 17	11 55	
Neděle Sexagesima.			Délka dne 10 hod. 9 minut.			
3 Neděle	Blažeje	Blažeje	☿	7 10 5 18	ráno	
4 Pondělí	Veroniky	Veroniky	♁	7 9 5 20	0 56	
5 Úterý	Háty	Agáty	♂	7 8 5 21	1 57	
6 Středa	Doroty	Doroty	♁	7 7 5 22	2 58	
7 Čtvrtek	Romualda	Reinharta	♁	7 6 5 23	3 55	
8 Pátek	Jana z M.	Šalamouna	♁	7 5 5 25	4 47	
9 Sobota	Apoleny	Apoleny	♁	7 4 5 26	5 32	
Neděle Quinquagesima.			Délka dne 10 hod. 26 minut.			
10 Neděle	Školastiky	Školastiky	♁	7 2 5 27	6 12	
11 Pondělí	Evroziny	Evroziny	♁	7 1 5 28	západ	
12 Úterý	Lincolna	Lincolna	♁	7 0 5 29	7 28	
13 Středa	Popeleční	Popeleční	♁	6 59 5 31	8 45	
14 Čtvrtek	Valentina	Valentina	♁	6 58 5 32	10 0	
15 Pátek	Faustina	Faustina	♁	6 56 5 33	11 13	
16 Sobota	Juliany	Juliany	♁	6 55 5 34	ráno	
První neděle v postě.			Délka dne 10 hod. 48 minut.			
17 Neděle	Simona	Konstancie	♁	6 53 5 36	0 24	
18 Pondělí	Konkordie	Konkordie	♁	6 53 5 37	1 31	
19 Úterý	Konráda	Gabřina	♁	6 51 5 38	2 31	
20 Středa	Eleuthera	Oldřicha	♁	6 50 5 39	3 24	
21 Čtvrtek	Eleonory	Eleonory	♁	6 48 5 40	4 9	
22 Pátek	Washingtona	Washingtona	♁	6 47 5 42	4 47	
23 Sobota	Eberharda	Serenia	♁	6 45 5 43	5 19	
Druhá neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 2 minuty.			
24 Neděle	Matěje ap.	Matěje	♁	6 44 5 44	5 47	
25 Pondělí	Walburgy	Viktorina	♁	6 43 5 45	vých	
26 Úterý	Alexandra	Lesky	♁	6 41 5 46	6 50	
27 Středa	Leandra	Leandra	♁	6 40 5 48	7 49	
28 Čtvrtek	Romana	Romana	♁	5 38 5 49	8 47	

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 4. v 2 h. 57 min. ráno.
 ☽ Nový měsíc dne 11. v 4 hod. 5 min. ráno.
 ☾ První čtvrt dne 17. v 6 hod. 57 min. dop.
 ☽ Úplněk dne 25. ve 2 h. 25 min. odpo.

Domnělá povětrnost

od 1. do 3. mírná zima. Od 4. do 5. proměnlivo. Od 9. do 13. prudké sněhové vánice. Od 14. do 18. studená vína. Od 19. do 21. zamračeno a bouřливо. Od 22. do 25. jasno a pěkně. Od 26. do 28. oblačno a tání.

☾ Dne přibývá od 10 hod. 4 min. do 11 hod. 11 min.

Židovské kalendář.

1 Adar 14. února; 13 Adar půst Esther. 26. února; 14 Adar. Purim 27; 15 Adar. Šušan Purim.

Pověstia.

Únor blíz, pole slít. Pakli se bouřkami v únoru rohy býkovy nevíkají, nelze se dobrého roku nadít.

Když tě komár v únoru za uchem zašimrá, poběhneš v březnu jistě ke kamnům s ušima.

Větrové severní ku konci února zvěstují úrodný rok.

Neche-li severní vítr v únoru váti, v únoru se te musí jistě státi.

Je-li v únoru zima a sucha, bývá prý horký srpen. Tmavé hromnice, neděláka radost; jasno-li ale, snáz ještě.

Maso puz na slunci, pomláská za kamny.

O hromnicích musí skřivan vranout, kdyby měl smranout.

Na sv. Valentina 14. nenazraj hmyš, nebudou dobrá houšata.

"PÍSNĚ OTROKA." Sensační báseň od Svatopluka Čecha, která dočkala se 16 vydání, způsobila nevídaný rozruch a vzbudila i pozornost vládních kruhů. Cena 25c K dostání u A. Geringera 2520 S. Crawford Ave., Chicago.

ÚNOR.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					

ČESKO-ANGLICKÝ TLUMAČ jest vhodná kniha pro ty, kteří se chtějí naučiti anglické řeči snadno a rychle. Obsahuje mluvnické návody a rozmluvy o všech možných předmětech. Každý do této země zavítavší krajan neb krajanka měl by si tuto nejnovější, nejpraktičtější a nejmodernější učebnici anglického jazyka ihned zopatřit. Cena \$1.25, poštou \$1.30. Vyplatí se Vám brzo.

Den a týden	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolick.	Protestantů.				
1 Pátek	Albíny	Zal. J. Č. Bratří	☉	6 35	5 51	9 47
2 Sobota	Simplicia	Jana Wesl.	☾	6 34	5 52	10 47
Třetí neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 18 minut.			
3 Neděle	Kunhuty	Kunhuty	☾	6 32	5 53	11 46
4 Pondělí	Kazimíra	Kazimíra	☾	6 31	5 54	ráno
5 Úterý	Bohumila	Fridolina	☾	6 29	5 55	0 46
6 Středa	Bedřicha	Bedřicha	☾	6 28	5 56	1 43
7 Čtvrtek	Tomáše	Tomáše	☾	6 26	5 57	2 36
8 Pátek	Jana z B.	Radka	☾	6 24	5 59	3 22
9 Sobota	Františky	Crhy a Strach.	☾	6 23	6 0	4 4
Čtvrtá neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 47 minut.			
10 Neděle	40 mučedlníků	Alexandra	☾	6 21	6 1	4 41
11 Pondělí	Konstantina	Dobromila	☾	6 19	6 2	5 13
12 Úterý	Rehoře p.	Řehoře	☾	6 18	6 3	západ
13 Středa	Rosiny p.	Růženy	☾	6 16	6 4	7 33
14 Čtvrtek	Matildy	Matildy	☾	6 15	6 5	8 51
15 Pátek	Longina	Dluhoše	☾	6 13	6 10	6
16 Sobota	Heriberta	Jindřicha	☾	6 11	6 7	11 17
Pátá neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 56 minut.			
17 Neděle	Patrika	Gertrudy	☾	6 10	6 8	ráno
18 Pondělí	Eduarda	Edvarda	☾	6 9	6 9	0 21
19 Úterý	Josefa p.	Josefa p.	☾	6 8	6 11	1 18
20 Středa	Jáchyma	Jáchyma	☾	6 5	6 12	2 7
21 Čtvrtek	Benedikta	Benedikta	☾	6 3	6 13	2 47
22 Pátek	Oktaviana	Jiřího z Pod.	☾	6 1	6 14	3 21
23 Sobota	Otty	Ebeharda	☾	6 0	6 15	3 50
Neděle květná.			Délka dne 12 hod. 15 minut.			
24 Neděle	Gabriela	Gabriela	☾	5 58	6 16	4 16
25 Pondělí	Zv. P. Marie	Vtěl. Páně	☾	5 56	6 17	4 40
26 Úterý	Eman.	Eman.	☾	5 55	6 18	5 5
27 Středa	Ruperta b.	Ruperta	☾	5 53	6 19	vých.
28 Čtvrtek	Zelený čtvrtek	Zelený čtvrtek	☾	5 51	6 20	7 39
29 Pátek	Velký pátek	Velký pátek	☾	5 50	6 21	8 39
30 Sobota	Bílá sobota	Bílá sobota	☾	5 48	6 22	9 39
Neděle Velikonoční.			Délka dne 12 hod. 34 minut.			
31 Neděle	Hod Boží Vel.	Hod Boží Vel.	☾	5 46	6 23	10 39

Čtvrtí měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 5 v 6 hod. 44 m. večer.
- ☾ Nový měsíc dne 12. v 1 hod. 52 min. odpo.
- ☾ První čtvrt dne 19. v 7 hod. 30 min. ráno.
- ☾ Úplněk dne 27. v 9 hod. 33 min. ráno.

Domnělá povětrnost

Od 1. do 4. vichřice. Od 5. do 8. jasno a studeněji. Od 9. do 13. bude poletovatí snín. Od 14. do 18. mírná zima a jasno. Od 19. do 23. nepřijemné počasí. Od 24. do 27. jasno a studeno. Od 28. do 31. ostré větry.

Dne přibývá od 11. hod. 16 min. do 19. hod. 37 min

Židovský kalendář.

1 Nisan 14. března; 15 Nisan začátek Pnssah 28; 16 Nisan 2 slav nost 29.

Pověkadia.

V březnu prach co zlato a stříbro, ale snih bývá po osení jed.

Mrzne-li v den čtyřiceti mučedlníků, mrzna ještě po čtyřicet nocí.

Mrzne-li v den sv. Gertrudy, trvá zima ještě čtyřicet dní.

Svítili slunce v den svátování Panny Marie, lze očekávatí úrodný rok.

Březen bez vody, duben bez trávy.

Kolik březnových mih. tolik červencových lijákh. Březen, a kamna všem; duben, ještě tam bude; máj, vyženeme kovy v háj.

Studený březen, studený duben, mokrý máj, bude v stodole ráj.

Na sv. Josefa, vyskočí beran na vršekapoděkuje hospodáři.

Na sv. Řehoře, čáp přeletí přes moře, lába hubu otevře, tímí sedlák, který noče (12).

BŘEZEN.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

FANTASTICKÉ POVÍDKY sebral a přeložil R. Jaromír Pšenka. Celkem jest 9 povídek, a již samotné jich názvy jsou tak zajímavé, že budí ve čtenáři zvědavost, což si také dle obsahu plnou měrou zasluhují: **Fantóm v růži**, napsala Lucie Delarue Madrusé. **Zjevení od Mariama Harry**. **Vrah**, napsal Henry Caen. **V arizonské poušti**, napsal J. H. Rosny. **Záchranná partíe karet** od Lucie Delarue Madrusé. **Nahý vrah**, napsal Jean Richepin. **Vlk** od S. H. Rosny. **Král všech kuffiků**, napsal E. Hinzelia. **V záplavě zlata**, napsal Ed. D'Hooghe. Kniha o 45 stranách 10c i s pošt. dodávkou

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Pondělí	Velikonoční	Velikonoční		5 45 6 24	11 36	
2 Úterý	Frantr z P.	Theodosia		5 43 6 25	ráno	
3 Středa	Richarda	Richarda		5 41 6 26	0 29	
4 Čtvrtek	Isidora	Brože		5 40 6 27	1 16	
5 Pátek	Čeňka	Emilie		5 38 6 28	1 58	
6 Sobota	Celestina	Buška		5 36 6 29	2 36	
První neděle po Velikonoci.			Délka dne 12 hod. 53 minut.			
7 Neděle	Heřmana	Heřmana		5 35 6 30	3 10	
8 Pondělí	Alberta	Albína		5 33 6 31	3 41	
9 Úterý	Kleofáše	Demetria		5 32 6 32	4 11	
10 Středa	Ezechiela	Daniela		5 30 6 33	západ	
11 Čtvrtek	Lva p.	Lva		5 28 6 34	7 36	
12 Pátek	Julia	Juliusa		5 27 6 36	8 52	
13 Sobota	Herminenegilda	Herminenegilda		5 25 6 37	10 4	
Druhá neděle po Velikonoci.			Délka dne 13 hod. 12 minut.			
14 Neděle	Tiburcia	Ctibor		5 24 6 38	11 6	
15 Pondělí	Teodora	Olympie		5 22 6 39	11 59	
16 Úterý	Kalixta	Arona		5 21 6 40	ráno	
17 Středa	Rudolfa	Rudolfa		5 19 6 41	0 44	
18 Čtvrtek	Vernera	Valeriana		5 18 6 42	1 22	
19 Pátek	Krescence	Emmy		5 16 6 43	1 51	
20 Sobota	Sulpice	Sulpice		5 15 6 44	2 20	
Třetí neděle po Velikonoci.			Délka dne 13 hod. 29 minut.			
21 Neděle	Anselma	Anselma		5 13 6 45	2 45	
22 Pondělí	Kajetana	Sotera		5 12 6 46	3 9	
23 Úterý	Vojtěcha	Jiřího		5 10 6 47	3 32	
24 Středa	Jiřího	Albrechta		5 9 6 48	3 57	
25 Čtvrtek	Marka ev.	Marka ev.		5 8 6 49	4 24	
26 Pátek	Kleta	Kleta		5 6 6 50	vých.	
27 Sobota	Jaroslava	Pelhřima		5 5 6 51	8 32	
Čtvrtá neděle po Velikonoci.			Délka dne 13 hod. 46 minut.			
28 Neděle	Vitališe	Vitála		5 3 6 52	9 30	
29 Pondělí	Petra mučen.	Sibily		5 2 6 53	10 23	
30 Úterý	Kateřiny S.	Hildegardy		5 1 6 54	11 13	

Čtvrtí měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 4. ve 7 h. 23 min. ráno
 ☽ Nový měsíc dne 10 v 10 h. 34 min. večer.
 ☾ První čtvrt dne 17 v 10 hod. 8 min. večer
 ☽ Úplněk dne 26. ve 2 h. 5 m. ráno.

Domnělá povětrnost

1. a 2. oběsa mžákno. Od 3. do 7. jasno a mírná zima. Od 8. do 12. lehké mrazy. Od 13. do 16. zamračeno a déšť. Od 17. do 21. jasno a pěkně. Od 22. do 25. počasí neustálé. Od 26. do 30. příjemná povětrnost.

Dne přibývá od 12. hod. 19 min. do 13. hod. 53 min.

Židovský kalendář.

21 Nisan 7 slavnost. 2. dubna; 22 Nisan 8 slavnost 4; 1 Ijar 12. dubna; 18 Ijar Lag B'omer 30. dubna.

Pověkadia.

Duben hojný vočen. M- jen pivem.

Pakli mokřý a stmavý duben, jest droda na víno. V dubnu-li valný vítr se ozývá, seno i žito pěkně bývá.

Po bouřce v dubnu připadají mrazíky.

Je-li v dubnu krásné a povětří čisté, bude v květnu nepřijemné jaro.

Na Tiburcia má se vše selent (14.)

Je-li o sv. Jiří tak vysoko žito, že se v něm havran ukrytí může, bude drodný rok obilím.

O Jiří krásné-li a teplo, následuje krutá a mokrá povětrnost.

Jiří a Marek, mrazem nás zalek'.

Na sv. Marka schová se už v žitě vranka.

Sněhobunový, jako Mrva pohnojí.

Na čtvrté selenej, hráchy zsušvej.

Na velký pátek semí ne- bývej.

DUBEN.

Dne	DOMÁČÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

BONAPARTŮV POBOČNÍK, od Alexandra Dumase, přel. Václav Petrželka. Již samotné jméno slavného franc. spisovatele a romanopisce, je dostatečným doporučením a zajisté, že všechny čtenáře bude zajímati vyprávění o romantických osudech Rolanda, hrdinného pobočníka velikého císaře Francouzů, Napoleona Bonaparte. Kniha o 378 str. vázná v tuhých deskách 75c s poštovní dodávkou 85c.

Den a týden	SVÁTKY A JMÉNA.		Země měsíce	Výše d slunce	západ slunce	Výše s západ měsíce
	Katolíků.	Protestantů.				
1 Středa	Filipa-Jakuba	Filipa-Jakuba		4 59	6 55	11 56
2 Čtvrtek	Zikmunda	Zikmunda		4 58	6 59	ráno
3 Pátek	Nalez. sv. kř.	Nalezení kříže		4 57	6 57	0 34
4 Sobota	Floriana	Floriana		4 56	6 58	1 8
Pátá neděle po Velikonoci.			Délka dne 14 hod. 2 minut.			
5 Neděle	Pia V. pap.	Gotharda		4 54	6 59	1 40
6 Pondělí	Jana Damiana	Jana Damiana		4 53	7 0	2 10
7 Úterý	Stanislava	Bohumíra		4 52	7 2	2 41
8 Středa	Zjevení Mich.	Stanislav		4 51	7 3	3 14
9 Čtvrtek	Na nebe vs. P.	Na nebe vs. P.		4 50	7 4	3 51
10 Pátek	Isidora	Viktora		4 49	7 5	západ
11 Sobota	Mamerta	Mamerta		4 47	7 6	8 48
Šestá neděle po Velikonoci.			Délka dne 14 hod. 10 minut.			
12 Neděle	Pankrác	Pankrác		4 46	7 7	9 47
13 Pondělí	Serváce	Serváce		4 45	7 8	10 36
14 Úterý	Bonifáce	Bonifáce		4 44	7 9	11 17
15 Středa	Zofie	Zofie		4 43	7 9	11 52
16 Čtvrtek	Jana Nep.	Peregrima		4 42	7 10	ráno
17 Pátek	Ubalda	Jošta		4 42	7 11	0 22
18 Sobota	Venance	Liboria		4 41	7 12	0 48
Neděle svatodušní.			Délka dne 14 hod. 81 minuty.			
19 Neděle	Hod Boží Sv.	Hod sl. Svat.		4 40	7 13	1 12
20 Pondělí	Bernarda	Athanase		4 39	7 14	1 36
21 Úterý	Felixe	Prudence		4 38	7 15	2 1
22 Středa	Julie P.	Heleny		4 37	7 16	2 27
23 Čtvrtek	Desideria	Desideria		4 36	7 17	2 55
24 Pátek	Johanky	Zuzany		4 36	7 18	3 27
25 Sobota	Urbana I. pap.	Urbana		4 35	7 18	vých.
Neděle sv. Trojice.			Délka dne 14 hod. 48 min.			
26 Neděle	Nejsv. Trojice	Trojice Svat.		4 34	7 19	8 20
27 Pondělí	Magdaleny	Vilhema		4 34	7 20	9 12
28 Úterý	Viléma	Pontika		4 33	7 21	9 56
29 Středa	Maxima	Maxima		4 33	7 22	10 36
30 Čtvrtek	Bož. Těla	Zdob. hrobů		4 32	7 23	11 11
31 Pátek	Petronila	Angela		4 32	7 23	11 42

Čtvrti měsíce.

- Poslední čtvrt dne 3 v 4 hod. 26 m. odpo.
- Nový měsíc dne 10. v 7 hod. 1 min. ráno.
- První čtvrt dne 17. v 2 hod. 14 min. odpo.
- Úplněk dne 25. v 4 h. 38 minut večer.

Domnílá povětrnost

Od 1. do 4. častě li-
jáky. Od 5. do 9. jasné
a příjemné počasí. Od
10. do 14. zahnuleno.
Od 15. do 19. nouřky.
Od 20. do 24. příjemné
počasí. Od 25. do 28. li-
jáky. Od 29. do 31. te-
plo.

Dne přibývá od 18 hod
56 min. do 14 hod. 51 min.

Židovský kalendář.

1 Sinan 12. května;
6 Sinan, slavnost tý-
dne, 17. května; 7 Si-
nan, 2 slavnost, 18.

Pověkadia.

Pří-li na 1. máje, nešť-
stane půda dosti vřká a
píce pro dobytek se nedáří.
Deť v noci před sv. Val-
burgou napíše stodoły i
sklepy.

Deť o Mamerta přináší
souzení (11.), neboť v něm
nic dobrého není, takto ani
vástranné mínění.

Urban krásný, vyjasněný
hojným vínem námožní
Když máj víšy nedá,
červen se předá.

Studený máj, v zahra-
dách ráj, anebo studený
máj, v stodole ráj.

Vlajou-li korouhve v kří-
žových dnech, budou silné
bourky.

Kdo o sv. Janě len zasí-
vá, stěha sdělí lokte mírá.

Májová voda vypíjí víno.
[Mnoho došť vinnému ke-
ři v květnu škodí.]

Sv. Pankrác, Servác a
Bonifác jsou ledoví muži.

Havlovo šilo, Urbanův
oves, co z toho bude, po-
tom mi pověz.

KVĚTEN.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

KOSMETIKA čili nauka o pěstování krásy tělesné. Neocenitelný rádce pro každého, jmenovitě pro dámy, jež by si rády svěžest a krásu uchovaly. Sepsal Dr. Otakar Zuna. — Cena 35c, poštou 40c. — K dostání u Aug. Geringera, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ měsíce
	Katolickú	Protestantů				
1 Sobota	Fortúnáta	Radima		4 31 7 24	ráno	
První neděle po sv. Trojici. Délka dne 14 hodin 53 minut.						
2 Neděle	Erazíma	Razíma		4 31 7 25	0 12	
3 Pondělí	Klotildy	Klotildy		4 30 7 26	0 42	
4 Úterý	Františka K.	Kvirina		4 20 7 27	1 13	
5 Středa	Bonifáce	Vinfrida		4 29 7 27	1 46	
6 Čtvrtek	Norberta	Benigna		4 29 7 28	2 24	
7 Pátek	Roberta	Lukrecie		4 29 7 28	3 10	
8 Sobota	Medarda	Medarda		4 29 7 39	západ	
Druhá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 0 minuty.						
9 Neděle	Feliciana	Feliciana		4 28 7 39	8 25	
10 Pondělí	Margarety	Olivy		4 28 7 30	9 10	
11 Úterý	Barnabáše	Barnabáše		4 28 7 31	9 48	
12 Středa	Basilida	Odufa		4 28 7 31	10 20	
13 Čtvrtek	Antonína Pad.	Tobiáše		4 28 7 32	10 48	
14 Pátek	Basilia	Elisea		4 28 7 32	11 13	
15 Sobota	Víta mučen.	Víta		4 28 7 32	11 37	
Třetí neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 4 minuty.						
16 Neděle	Benona b.	Zbyňka		4 28 7 33	ráno	
17 Pondělí	Adolfa	Laury		4 28 7 33	0 1	
18 Úterý	Marcela	Miloty		4 28 7 33	0 26	
19 Středa	Gerv. a Prot.	Bohdala		4 28 7 34	0 54	
20 Čtvrtek	Sylveria	Sila		4 28 7 34	1 26	
21 Pátek	Aloise	Aloise		4 28 7 34	2 3	
22 Sobota	Pavliny	Achace		4 29 7 34	2 46	
Čtvrtá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hod. 5 minuty.						
23 Neděle	Edeltrudy	Edeltrudy		4 29 7 35	3 37	
24 Pondělí	Jana Křtitele	Jana Křtitele		4 29 7 35	vých.	
25 Úterý	Ivana poust.	Prospera		4 30 7 35	8 36	
26 Středa	Jana a Pavla	Jana B.		4 30 7 35	9 13	
27 Čtvrtek	Ladislava	Ladislava		4 30 7 35	9 46	
28 Pátek	Lva II. pap.	Lva		4 31 7 35	10 16	
29 Sobota	Petra a Pavla	Petra a Pavla		4 31 7 35	10 45	
Pátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 4 minuty.						
30 Neděle	Pavla pam.	Pavla pam.		4 31 7 35	11 16	

Čtvrti měsíce.

- Poslední čtvrt dne 1 v 10 hod. 20 m. večer.
- Nový měsíc dne 8. v 4 hod. 3 min. odp.
- První čtvrt dne 16. v 7 hod. 12 min. ráno.
- Úplněk dne 24. v 4 h. 28 min. ráno.

Domnělá povětrnost

Od 1. do 3. zamrače-
no a teplo. Od 4. do
6. parno a dusno. Od
7. do 10. bouřky. Od 11.
do 15. jasno a příjem-
no. Od 16. do 20. pod-
mračno. Od 21. do 25.
teple. Od 26. do 30.
podmračno a dešt.

Dne přibývá od 14 h. 53
m. do 15 hod. 11 m. a pak
ubývá do 15 hod. 4 min.

Židovský kalendář.

1. Thamus. 11. čer-
vna; 17 Thamus, doby-
tí chrámu 27. června.

Pověkadia.

Červen-li více suchý než
mokřý panuje, dobrým ví-
nem naše sudy naplňuje.

Jaké počasí na Medarda
bývá, takové o žních se o-
zývá.

Přel-li na den sv. Víta,
jest drobný rok, toliko jed-
mení to škodí.

Jaká povětrnost na sv.
Jana Křtitele, takovou o-
čekávej i o Michalu.

Jaké počasí na Ladislava
se ukazuje (27.), takové též
po sedm týdnů se objevuje.

Na Petra a Pavla dne
jasný a čistý, rok drobný
bude jistý.

Na Petra a Pavla stómí
se žito kořínek a ono kraje
dnem i nocí.

Sv. Vit kořínek stíp, sv.
Prokop ten jej dokop.

Nesází-li seli na Víta,
bude zelnice bíta.

Do sv. Jana Křtitele ne-
chval ječmene.

Medardová krápe čtyřti-
cet dní kape.

Dlouhý den, krátká ní-
Na sv. Duchu bíto, bu-
de laciné místo.

ČERVEN.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Přijem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

WASHINGTON ZÁVORA, českoamerický román, jenž po dobu svého vycházení v Duchu Času poutal čtenáře měrou nejvyšší. Sepsal R. J. Pienka. Také zevní úprava, plátěná vazba, činí knihu tu co nejvhodnější pro každou knihovnu. Cena knihy o 355 str. \$1.00, s poštou \$1.10.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolicků.	Protestantů.				
1 Pondělí	Theobalda	Děpolda	☾	4 32	7 35	11 48
2 Úterý	Navšt. P. Mar.	Kamila	☾	4 32	7 35	ráno
3 Středa	Heliodora	Heliodora	☾	4 33	7 34	0 24
4 Čtvrtek	Den neodvisl.	Den neodvisl.	☾	4 33	7 34	1 5
5 Pátek	Cyril a Metod	Filomeny	☾	4 34	7 34	1 52
6 Sobota	Upál. J. Husa	Jana Husa	☾	4 35	7 34	2 46

Šestá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 14 hodin 59 minut.

7 Neděle	Vilibalda	Veslava	☾	4 35	7 33	3 46
8 Pondělí	Kiliana	Kiliana	☾	4 36	7 33	západ
9 Úterý	Brikcia	Brikcia	☾	4 37	7 33	8 19
10 Středa	Sedm bratří	Amalie	☾	4 38	7 32	8 49
11 Čtvrtek	Pia p.	Pia	☾	4 38	7 32	9 10
12 Pátek	Jana Kv.	Ladimíra	☾	4 49	7 32	9 41
13 Sobota	Markéty	Markéty	☾	4 49	7 31	10 5

Šedá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 14 hodin 42 min.

14 Neděle	Bonaventury	Karoliny	☾	4 40	7 31	10 29
15 Pondělí	Jindřicha	Rozsl. apošt.	☾	4 41	7 30	10 55
16 Úterý	Marie Karm.	Ruth	☾	4 41	7 30	11 25
17 Středa	Alexisa	Aleše	☾	4 42	7 29	11 59
18 Čtvrtek	Symforosy	Arnolda	☾	4 43	7 28	ráno
19 Pátek	Vincence z P.	Stella	☾	4 44	7 28	0 38
20 Sobota	Eliške proroka	Eliške	☾	4 45	7 27	1 25

Osmá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 14 hodin 42 minut.

21 Neděle	Daniela pr.	Daniela	☾	4 45	7 26	2 20
22 Pondělí	Máří Magd.	Máří Magd.	☾	4 46	7 25	3 22
23 Úterý	Apolináře	Apolináře	☾	4 47	7 25	vých.
24 Středa	Kristiny	Kristiny	☾	4 48	7 24	7 45
25 Čtvrtek	Jakuba	Jakuba	☾	4 49	7 23	8 17
26 Pátek	Anny	Anny	☾	4 50	7 22	8 48
27 Sobota	Pantaleona	Pantaleona	☾	4 51	7 21	9 19

Devátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 14 hodin 30 minut.

28 Neděle	Inocence	Inocence	☾	4 52	7 20	9 50
29 Pondělí	Marty	Marty	☾	4 53	7 19	10 24
30 Úterý	Abdona a Sen.	Bořivoje	☾	4 54	7 18	11 3
31 Středa	Ignáce z Loj.	Hynka	☾	4 55	7 17	11 50

Čtvrtí měsíce.

☾ Poslední čtvrť dne 1. v 2 hod. 42 m. ráno.

☉ Nový měsíc dne 8. v 2 hod. 22 min. ráno.

☾ První čtvrť dne 15. v 0 hod. 26 min. ráno.

☼ Úplněk dne 23. ve 2 h. 35 min. odpo.

☾ Poslední čtvrť dne 30 v 7 hod. 14 m. ráno.

Domnívá povětrnost

Od 1. do 5. jasno a pěkné. Od 6. do 7. horko a parno. Od 10. do 12. osvěžující lijáky. Od 13. do 18. jasno a pěkné. Od 19. do 22. tepleji. Od 23. do 26. částečně zachmuřeno. Od 27. do 31. velké horko.

Dne ubývá od 15 hod. 3 min. do 14 hodin 27 minut

Židovský kalendář.

1 Ab 9. července; 10 Ab, spálení chrámu 18. července.

Pověstia.

Prší-li v den navštívení Panny Marie, trvá pak dešť 40 dní.

Den sedmi bratřů kovářů deštivý, bývá pak dešť trvanlivý.

Dešť o sv. Markéte trvá pak 14 dní a zvláště špatně počasí ku sklizení sosa.

Pakli na sv. Markéto přší, opadají vlnké otecky a liškové otecky stnou se červivé.

Prší-li na sedm bratřů, přší po sedm neděl.

Pakli na sv. Jakuba slunce svítí, má přý krutá zima býti.

Když na den sv. Anny mravenčí plíné hromady dělají, následuje přý tuhá zima.

Sv. Markéta (13.) hodí srp do žita, aneb: sv. Markéta vede žence do žita.

V červenci volá křepalka: "Poďte žit, počte žit, dostanete pět peněz, pět peněz, pět peněz!"

Do Jakuba zelíčko — po Jakubě zell (se udělá)

ČERVENEC.

Den	DOMÁCÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

SBÍRKA NEJNOVĚJŠÍCH RECEPTŮ z oboru vinařství, octářství, pivovarnictví a j. Obsahuje velké množství nových receptů, jak snadno a lacino lze vyráběti víno, likéry piva, lisované droždí, voňavky a jiné užitečné věci. 190 stránek. Cena 60 centů. Druhé vydání.

Srpen

August

31

31

Dul a týdný.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Výchoc slunce	zapad slunce	Výchoc západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Čtvrtek	Petra v ok.	Menandra		4 56	7 16	ráno
2 Pátek	Alfonsa	Gustava		4 57	7 15	0 42
3 Sobota	Stěpána nal.	Augusta		4 58	7 14	1 39
Desátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 14 hodin 16 minut						
4 Neděle	Dominika	Dominika		5 58	7 13	2 40
5 Pondělí	Marie Sněžné	Osvalda		5 59	7 12	3 44
6 Úterý	Pr. Krista P.	Sixty		5 07	10	západ
7 Středa	Kajetána	Alfry		5 17	9 7	18
8 Čtvrtek	Cyriáka	Cyriáka		5 27	8 7	43
9 Pátek	Donáta	Jaroslava		5 37	7 8	8
10 Sobota	Vavřince	Vavřince		5 47	5 8	32
Jedenáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 14 hod. 1 min.						
11 Neděle	Zuzany	Zuzany		5 57	4 8	58
12 Pondělí	Klára p.	Klára		5 67	3 9	26
13 Úterý	Hypolita	Hypolita		5 76	1 9	57
14 Středa	Eusebia	Smila		5 86	0 10	34
15 Čtvrtek	Nanebvz. P.M.	Na nebevz. M.		5 96	59 11	16
16 Pátek	Rocha	Hrože		5 106	58	ráno
17 Sobota	Liberáta	Liberáta		5 116	56	0 6
Dvanáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 18 hod. 45 minut.						
18 Neděle	Heleny kr.	Heleny		5 126	54 1	5
19 Pondělí	Ludvíka T.	Sebalda		5 136	53 2	10
20 Úterý	Bernarda	Bernarda		5 146	52 3	19
21 Středa	Anastasio	Hartvíka		5 156	50 4	31
22 Čtvrtek	Timotea	Žibřida		5 166	49	vých.
23 Pátek	Filipa b.	Zdeňka		5 176	47 7	19
24 Sobota	Bartoloměje	Bartoloměje		5 186	46 7	52
Třináctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 18 hodin 28 minut.						
25 Neděle	Ludvíka kr.	Ludvíka		5 196	44 8	26
26 Pondělí	Zefyrina	Adriána		5 206	43 9	4
27 Úterý	Josefa Kal.	Jaromíra		5 216	41 9	48
28 Středa	Augustina	Augustina		5 226	40 10	37
29 Čtvrtek	Jana st.	Niceáše		5 236	38 11	33
30 Pátek	Rosy p.	Přibřka		5 246	37	ráno
31 Sobota	Raimunda	Raimunda		5 256	35 0	35

Čtvrti měsíce.

- Nový měsíc dne 6. ve 2 hod. 30 min. odpo.
- První čtvrt dne 14. v 6 hod. 16 min. večer.
- Úplněk dne 21. v 11 h. 2 min. odpo.
- Poslední čtvrt dne 28. ve 2 hod. 27 m. odpo.

Domnělá povětrnost

Od 1. do 4. občas lišáky. Od 5. do 8. jasno a příjemno. Od 9. do 13. zamračeno a teplo. Od 14. do 18. vedro a dusno. Od 19. do 22. bouřky. Od 23. do 27. pěkné. Od 28. do 31. teplejší.

Dne ubývá od 14 hod. 70 minut do 18 hodin 10 min.

Židovský kalendář.

1 Elul, dne 10. srpna

Pořekadla.

Čeho červenec a srpen neuvaří, toho září neusmaží

Teplé a suché léto přivádí za sebou mírný podzimek, suchou zimou a nejlepší vínem.

Suché léto jest úrodné na žito, neb slunce nevíří na hlad v zemi, za to však: Mokrá léta — drahá léta.

Bylo-li léto mokrá, bývá v příštím roce dražota.

Počasí na sv. Vavřince a nanebevzotí Pan. Marie se sázející udrží několik dní.

Krásné-li o Vavřinci a Bartoloměji, na dobrý podzimek velkou máš naději.

Ženci na pole, včely a poln.

Vrána (když se obliž veslo) volá: Sedlák kradl!

Sv. královna dostává prý vřlupek zdravý lískový oříšek.

SRPEN.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

TEN PRAVÝ MUŽ. Román z politického ovzduší amerického velkoměsta. Se svolením spisovatelovým upravil Jos. Čermák. Každý ze čtenářů má příležitost číst o t. zv. "politických mašinách", které často řídí osudy velikých měst amerických, ale nikdy nebylo "nezasvěcenému" v tajné politické pikle dána příležitost nahlédnout do zákulisí politických čachrů, jako v tomto napínavém románu. Kniha o 136 stranách 40 centů, s pošt. dodávkou 45 centů.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ zjezd měsíce
	Katolíků	Protestantů				
Čtrnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 13 hodin 10 minut.						
1 Neděle	Jiljiho	Jiljiho	☾	5 26	6 33	1 37
2 Pondělí	Anděl Strážce	Dělnický den	☾	5 27	6 32	2 40
3 Úterý	Mansveta	Mansveta	☾	5 28	6 30	3 42
4 Středa	Rosalie	Rosalie	☾	5 29	6 28	4 43
5 Čtvrtek	Victorina	Victorina	☾	5 30	6 27	západ
6 Pátek	Zachariáše	Mojžiše	☾	5 31	6 25	6 37
7 Sobota	Reginy	Reginy	☾	5 32	6 24	7 2
Patnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 12 hodin 52 minut.						
8 Neděle	Nar. P. Marie	Naroz. Mar.	☾	5 33	6 22	7 30
9 Pondělí	Gorgona	Brunona	☾	5 34	6 20	8 0
10 Úterý	Mikuláše	Mikuláše	☾	5 35	6 18	8 34
11 Středa	Pafnuce	Prota	☾	5 36	6 17	9 13
12 Čtvrtek	Kvidona	Lyra	☾	5 37	6 15	9 59
13 Pátek	Tobiáše	Miloně	☾	5 38	6 14	10 51
14 Sobota	Pov. sv. kříže	Korněla	☾	5 39	6 12	11 51
Šestnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 12 hodin 88 minut.						
15 Neděle	Jinena P. M.	Mariany	☾	5 40	6 10	ráno
16 Pondělí	Ludmily	Ludmily	☾	5 41	6 9	0 57
17 Úterý	Lamberta	Lamberta	☾	5 42	6 7	2 7
18 Středa	Tomáše v.	Tita	☾	5 43	6 5	3 19
19 Čtvrtek	Januara	Januara	☾	5 44	6 4	4 34
20 Pátek	Eustacha	Stacha	☾	5 45	6 2	vých.
21 Sobota	Matouše	Matouše	☾	5 46	6 0	6 21
Sedmnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 12 hodin 14 minut.						
22 Neděle	Maurice	Morice	☾	5 47	5 59	7 1
23 Pondělí	Tekly p.	Tekly	☾	5 48	5 57	7 45
24 Úterý	Gerharda	Jarmáře	☾	5 49	5 55	8 33
25 Středa	Kleofáše	Kleofáše	☾	5 50	5 54	9 28
26 Čtvrtek	Cypriana	Pravdomily	☾	5 51	5 52	10 28
27 Pátek	Kosmy a Dam.	Kosmy a Dam.	☾	5 52	5 50	11 31
28 Sobota	Václava krále	Václava	☾	5 53	5 48	ráno
Osmnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 h. 55 minut.						
29 Neděle	Michaela arch.	Michala	☾	5 54	5 47	0 34
30 Pondělí	Jeronyma	Jarolma	☾	5 55	5 45	1 36

Čtvrtí měsíce.

☾ Nový měsíc dne 5. v 1 hod. 44 min. ráno.

☾ První čtvrt dne 13. v 8 hod. 2 min. dopol.

☾ Úplněk dne 20. v 7 h. 1 min. ráno.

☾ Polední čtvrt dne 26. v 10 hod. 30 m. večer.

Domnělá povětrnost

Od 1. do 5. jasno a pěkně. Od 6. do 9. zamračeno a deštivo. Od 10. do 13. jasno a chladně. Od 14. do 16. lehké mrazíky. Od 17. do 20. částečně zachmuveno. Od 21. do 25. proměnlivo. Od 26. do 30. jasno a příjemno.

Dne ubývá od 18 hod. 7 min. do 11 h. 50 minut.

Židovský kalendář.

Rok 5679. 1. Tišri slavnost nového roku. 7. září; 2. Tišri 2. slavnost. 8. září; 4. Tišri, půst Gedaljah. 10. září; 10. Tišri, slavnost smíření. 16. září; 15. Tišri, slavnost pod zelenou. 21. září; 16. září; 16. Tišri, 2. slavnost. 22. září; 21. Tišri, slavnost palem. 27. září; 22. Tišri, shromáždění nebo konec slavnosti pod zelenou. 28. září; 23. Tišri, radost zákona. 29. září.

Pověkadia.

Jaké počasí bylo na den sv. Jilji, tak vše zůstane obyčejně po celý měsíc.

Je-li o Jilji krásný den, bude krásný podzim.

V jakém počasí jde jelen k Jilji (o sv. Jilji), v takovém se vrací o sv. Michalu.

Jaké počasí na den narození P. Marie, takové má zůstatí oam neděle.

O Marie narození, vialto vek tu více není.

Neprá-li toho dne, bude suchý podzim.

Krásné počasí 90. v tento den trvá ještě čtyři neděle.

Na kolik dní před sv. Michalem má a mrsne, tolikas bude přišlo roku po prvním máji máit a mrsnout.

ZÁŘÍ.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					

VYCHOVATEL. Velice zajímavá povídka z dob konce roboty. 183 stran krásné četby. Cena 40c, poštou 45c. Aug. Geringer, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

DĚDICTVÍ. Velice poutavý a napínavý román. Z angl. přeložil M. Mašek. Cena 50c. K dostání u Aug. Geringera, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Den a týden.	SVÁTKY A JMÉNA		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Úterý	Remigia	Remigia	☾	5 56	5 43	2 37
2 Středa	Leodegara	Leodegara	☾	5 57	5 42	3 36
3 Čtvrtek	Kandida	Ludomíra	☾	5 58	5 40	4 35
4 Pátek	Františka S.	Frant. S.	☾	5 59	5 38	5 32
5 Sobota	Placida	Placida	☾	6 05	5 37	západ
Deratenáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 hod. 37 min.						
6 Neděle	Bruno	Břeňka	☾	6 15	5 35	6 2
7 Pondělí	Justiny p.	Libuše	☾	6 25	5 33	6 34
8 Úterý	Brigity	Bryty	☾	6 35	5 32	7 12
9 Středa	Dionysia	Diviše	☾	6 45	5 30	7 55
10 Čtvrtek	Frant. B.	Frida	☾	6 55	5 29	8 45
11 Pátek	Emiliána	Emiliána	☾	6 65	5 27	9 42
12 Sobota	Maxmiliána	Maximiliána	☾	6 75	5 26	10 43
Dvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 h. 19 min.						
13 Neděle	Edvarda	Kolomana	☾	6 85	5 24	11 49
14 Pondělí	Burkharda	Burkharda	☾	6 95	5 22	ráno
15 Úterý	Terezie	Terezie	☾	6 105	5 21	0 58
16 Středa	Havla	Havla	☾	6 115	5 19	2 8
17 Čtvrtek	Hedviky	Floriana	☾	6 135	5 18	3 21
18 Pátek	Lukáše ev.	Lukáše	☾	6 145	5 16	4 37
19 Sobota	Petra z Alkant	Ferdinanda	☾	6 155	5 15	5 55
Jednadvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 hod. 00 min.						
20 Neděle	Posv. chrámu	Vendelína	☾	6 165	5 13	vých.
21 Pondělí	Voršily	Voršily	☾	6 175	5 12	6 21
22 Úterý	Korduly	Korduly	☾	6 185	5 11	7 16
23 Středa	Severina	Šebíře	☾	6 195	5 9	8 16
24 Čtvrtek	Rafaela	Rafaela	☾	6 209	5 8	9 20
25 Pátek	Křišpína a Kr.	Vilemíny	☾	6 215	5 6	10 25
26 Sobota	Evarista	Evarista	☾	6 235	5 5	11 28
Dvaadvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 42 min.						
27 Neděle	Sabiny	Sabiny	☾	6 245	5 4	ráno
28 Pondělí	Šim. a Judy	Šim. a Judy	☾	6 255	5 2	0 29
29 Úterý	Narcisa	Narcisa	☾	6 265	5 1	1 29
30 Středa	Marcela	Hvězdoně	☾	6 275	5 0	2 28
31 Čtvrtek	Volfganga	Slavnost ref.	☾	6 285	5 59	3 26

Čtvrti měsíce.

- ☾ Nový měsíc dne 4. v 9 h. 5 min. večer.
- ☾ První čtvrt dne 12. v 11 hod. 0 min. odp.
- ☾ Úplněk dne 19. v 3 h. 35 min. ráno.
- ☾ Poslední čtvrt dne 26. v 11 h. 35 min. ráno.

Domnělá povětrnost

Od 1. do 3. jasno a chladno. Od 4. do 8. podmráčno a deštivo. Od 9. do 12. jasno a tepleji. Od 13. do 17. mráz. Od 18. do 22. jasno a studeno. Od 23. do 27. hustá mlha. Od 28. do 31. zachmuženo a dešt.

Dne ubývá od 11 hod. 47 min. do 10 hod. 31 min.

Židovský kalendář.

1 Marševan, 7. Tisná

Pořekladia.

Vějou-li suché větry severní, obilí se v příštím roce nepodaří.

Jasně-li počasí v podléti, jistě větry s zimou odletí.

Suchý den sv. Havla, zvěstuje suché léto.

Před sv. Havlem mraha všecko semeno ze země být vybráno, v sklepě uschováno, přes zimu tam ponecháno a dříve než kukačka zakukala, opět na čerstvé povětrí vynášeno.

Na den sv. Lukáše má ozim jít do stínů zaseta být.

Urbanův oves, Havlovo žito — nechystej, sedláče, stodoletu pro toi anebo: Havlovo žito (16. října) a Urbanův oves (28. května) bývají sňžka na trhu.

Teplý říjen, studený únor Šimona a Judy (28.) zima je vřady.

Je-li říjen mrazivý a větrný, bude únor též tak, i únor mírný.

ŘÍJEN.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

SEZNAM učebnic anglického jazyka, slovníků, poučných a zábavných knih nákladem Aug. Geringera vyšších lze obdržeti na každé požádání zdarma. Adresa: Aug. Geringer, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

SVĚT A LIDÉ, Herloš. — Rozličné díly obsahující povídky s dějem samostatnými. V kůži vázané. Cena \$1.25.

Den a týden.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Pátek	Všech Svat.	Všech Svat.	☾	6 30	4 57	4 24
2 Sobota	Památka duš.	Pam. dušiček	☾	6 31	4 56	5 22
Třináctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 25 minut.						
3 Neděle	Huberta	Huberta	☾	6 32	4 55	6 21
4 Pondělí	Karla Bor.	Karla	☾	6 33	4 54	západ
5 Úterý	Emericha	Emericha	☾	6 34	4 53	5 55
6 Středa	Linharta	Linharta	☾	6 36	4 52	6 42
7 Čtvrtek	Engelberta	Engelberta	☾	6 37	4 50	7 36
8 Pátek	Bohumíra	Bitva Bělohor.	☾	6 38	4 49	8 36
9 Sobota	Teodora	Bohdana	☾	6 39	4 48	9 39
Čtyřnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 9 min.						
10 Neděle	Př. sv. Ludm.	Martina Lutra	☾	6 41	4 47	10 45
11 Pondělí	Martina b.	Martina	☾	6 42	4 46	11 53
12 Úterý	Martina p.	Jonáše	☾	6 43	4 45	ráno
13 Středa	Stanislava	Diega	☾	6 44	4 44	1 2
14 Čtvrtek	Serapiona	Levína	☾	6 45	4 44	2 12
15 Pátek	Leopolda	Lipolta	☾	6 46	4 43	3 25
16 Sobota	Otomara	Jungmanna	☾	6 47	4 42	4 41
Pětáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 9 hod. 55 min.						
17 Neděle	Řehoře D.	Bertolda	☾	6 49	4 41	5 58
18 Pondělí	Odon	Hildy	☾	6 50	4 40	vých.
19 Úterý	Alžběty	Elišky	☾	6 51	4 40	5 56
20 Středa	Felixe V.	Edmunda	☾	6 52	4 39	7 1
21 Čtvrtek	Obět. P. Marie	Smicha	☾	6 54	4 38	8 7
22 átek	Cecilie p.	Vojislava	☾	6 55	4 38	9 13
23 Sobota	Klementa	Klementa	☾	6 56	4 37	10 19
Šestáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 9 hodin 41 min.						
24 Neděle	Chrysogona	Chrysogona	☾	6 57	4 37	11 21
25 Pondělí	Kateřiny	Kateřiny	☾	6 58	4 36	rán.
26 Úterý	Konráda	Delína	☾	6 59	4 36	0 20
27 Středa	Acháče	Liboústa	☾	7 0	4 36	1 18
28 Čtvrtek	Den díkůčin.	Den díkůčin.	☾	7 1	4 35	2 16
29 Pátek	Rufa	Achace	☾	7 2	6 35	3 14
30 Sobota	Ondřeje ap.	Ondřej	☾	7 3	4 34	4 13

Čtvrti měsíce.

- ☉ Nový měsíc dne 3. ve 3 hod. 3 min. odp.
- ☾ První čtvrt dne 11 ve 10 h. 46 min. dopol.
- ☼ Úplněk dne 18. ve 1 h. 38 min. ráno.
- ☾ Poslední čtvrt dne 26. v 4 h. 28 min. ráno.

Domnělá povětrnost

Od 1. do 4. prudký mráz. Od 5. do 9. jasno a pěkné. Od 10. do 16. počasí neustálé. Od 17. do 19. bude pojetovatví eníh. Od 20. do 23. jasno a mírná zima. Od 24. do 27. hustá mlha. Od 28. do 30. jasno a zima.

Dne ubývá od 10 hod. 27 min. do 9 hod. 31 min.

Židovský kalendář.

1 Kislef, 6. listopadu; 25 Kislef, posvěcení chrámu, 30. listopadu.

Pověstia

Utí a buku třísku; je-li však suchá, bude zima tuhá; je-li však vlhká, bude zima mokrá.

Zůstane-li o Martině lupení ještě na stromech, čeká se dlouhá, studená zima.

Je-li kobylka a husy o Martině zabité bílé, tuhá zima zavítá.

Jaký den sv. Kateřiny, takové počasí bude v příštím lednu.

Je-li samračeno na sv. Martina, bývá prý neustálá zima.

Sníh na sv. Ondřeje, šive mnoho nepřeje.

Hřmá-li v listopadu, bude dobrý rok.

Chodí-li husa o sv. Martině po ledě, plave o vánocích po blátě.

Na sv. Martina kouřivá se z komína.

Kliment stmu oblibuje, sv. Petr 22. února ucezuje. Padá-li sníh o sv. Martině, říká se, že přijel sv. Martin na bílé bráně.

LISTOPAD.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

NOVÁ DOMÁCI KUCHARKA. Můžete se spolehnouti na všechny předpisy. Česká, anglická a francouzská jídla. Kuchařský slovníček česko-anglický, 1412 předpisů v amerických mírách a váhách; krásně vázaná v barevných tubých deskách. Cena \$1.50.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
První neděle adventní.			Délka dne 9 hod. 31 min.			
1 Neděle	Eligia	Dluhoše		7 4 4 34	5 11	
2 Pondělí	Bibiany	Bibiany		7 5 4 34	6 8	
3 Úterý	Františka N.	Kasiana		7 6 4 33	západ	
4 Středa	Barbory	Barbory		7 7 4 33	5 32	
5 Čtvrtek	Judity	Sabaše		7 8 4 33	6 30	
6 Pátek	Mikuláše	Isidora		7 9 4 33	7 32	
7 Sobota	Ambrože	Ambrože		7 10 4 33	8 37	
Druhá neděle adventní.			Délka dne 9 hodin 28 minut.			
8 Neděle	Početi P. M.	Kající den		7 11 4 33	9 43	
9 Pondělí	Leokadie P.	Běleny		7 12 4 33	10 50	
10 Úterý	Melchiada	Jitky		7 13 4 33	11 59	
11 Středa	Damase	Damaše		7 14 4 33	ráno	
12 Čtvrtek	Sinesia	Donáta		7 15 4 33	1 10	
13 Pátek	Lucie p.	Lucie		7 15 4 33	2 21	
14 Sobota	Nikasía	Duchoslava		7 16 4 33	3 34	
Třetí neděle adventní.			Délka dne 9 hod. 18 minut.			
15 Neděle	Irenea	Kristiana		7 17 4 34	4 46	
16 Pondělí	Albína	Běluše		7 18 4 34	5 58	
17 Úterý	Lazara	Lazara		7 18 4 34	vých.	
18 Středa	Graciána	Abrahama		7 19 4 35	5 46	
19 Čtvrtek	Nemesia	Nemesia		7 20 4 35	6 54	
20 Pátek	Kristiny	Blahoroda		7 20 4 35	8 1	
21 Sobota	Tomáše ap.	Tomáše		7 21 4 36	9 5	
Čtvrtá neděle adventní.			Délka dne 9 hodin 15 minut.			
22 Neděle	Zenona	Blaženy		7 21 4 36	10 7	
23 Pondělí	Viktorie p.	Viktorie		7 21 4 37	11 7	
24 Úterý	Adama a Evy	Adama a Evy		7 22 4 38	ráno	
25 Středa	Naroz. Paně	Naroz. Páně		7 22 4 39	0 6	
26 Čtvrtek	Štěpána muč.	Štěpána		7 22 4 39	1 4	
27 Pátek	Jana Evang.	Jana Evang.		7 23 4 40	2 2	
28 Sobota	Mladátek	Kastora		7 23 4 40	3 0	
Neděle po vánoci.			Délka dne 9 hodin 16 minut.			
29 Neděle	Tomáše bisk.	Milady		7 24 4 41	3 58	
30 Pondělí	Davida kr.	Davida		7 24 4 42	4 56	
31 Úterý	Sylvestra	Sylvestra		7 24 4 42	5 50	

Čtvrti měsíce.

- ☉ Nový měsíc dne 3. v 9 h. 19 min. dopol.
- ☾ První čtvrt dne 10 v 8 hod 31 m. večer.
- ☽ Úplněk dne 17. v 1 h. 17 min. odp.
- ☾ Poslední čtvrt dne 25 v 9 hod. 31 m. ráno.

Domnělá povětrnost

1. a 2. podmračno a sniží. Od 3. do 7. studená vlna. Od 8. do 12. mírná zima. Od 13. do 17. zima a bouřlivá. Od 18. do 23. krutá zima. Od 24. do 31. bude poletovat sniží.

Dne obývá od 9 hod. 10 min do 9 hod. 15 min., ke konci přibývá do 9 h. 18 m.

Židovský kalendář.

1. Tebet, 6. prosince; 10. Tebet, půst obléžení Jerusalema, 15. prosince.

Pověrky.

Na sv. Eligia tuhá zima trvá přý celé čtyři měsíce.
 Pakli žitní jasně se ukazuje, rok předrodný ti svátuje.
 Padá-li o štědrý večer sniží, urodí se chmei.
 Zelené vánoce, bílé velkonoce; bílé vánoce, zelené velkonoce.
 Tmavé vánoce, světlé stordoly.
 Pak-li na sv. Štěpána větrové nboží, přísti rok vlnospasné se urodí.
 Na Sylvestra vítr a ráno slunce svítí, nelze nám dobrého vlna se nadíti.
 Dvanáct noci od štědrého večera až do sv. Tří králů světoji přý povětrnost přístích dvanácti měsíců.
 Když v prosinci mrzne a sniží, drodný rok na to panuje.
 Tmavé vánoce, dojně krávy, světlé vánoce pone-sou slepice.
 Svátá Lucie 13. noci upí-je, dun přídá.
 Když v prosinci mrzne a sniží, drodný rok na to panuje.

PROSINEC.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

CHARLES R. DARWIN. Stručný nástin života velkého vědce a zakladatele
2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Cena 10c poštou 12c.

TONY JEMNÉ A DRSNÉ, napsal Bedřich Moravec. Román, jehož úchvatné
čtení připoutá zajisté každého čtenáře, obsahuje 143 str. a stojí s pošt. dobou 50c.

Seznam jmen.

- Aaron 16. dubna
 Abdon, Bořivoj, 30. červec'
 Abel 2. ledna
 Abraham 6. října
 Abteolon 2. září
 Adalbert viz Vojtěch
 Adam 24. prosince
 Adaukt, Pňibů, 30. května
 Adaukt z Hožny 30. srpna
 Adelhald op., Adléta 5. února
 Adelinde 20. srpna
 Adléta viz Adelhald
 Adolf 11. května
 Adolf 17. června
 Adolf 21. srpna
 Adolfin 27. září
 Agatha viz Hata
 Agaton, Dobroslav, 10. led.
 Agnes viz Aněška
 Agrikola 4. listopadu
 Achac 22. června
 Achac 27. listopadu
 Achilles 12. května
 Aka 30. listopadu
 Akar 22. června
 Albar, b. Bělobor, 21. červ.
 Albert p. z J. 3. dubna
 Albert v. 15. listopadu
 Albin, Bělouš, 1. března
 Albina, p. a m. Hělouše, 16. prosince.
 Albrecht 23. dubna
 Alch, 17. července
 Alexander, Leska 18. břez.
 Alexander 26. února.
 Alexius, Alch, 7. červec'
 Alfons 2. srpna
 Alfred 19. července
 Alpius 15. srpna
 Alois 21. června
 Aho, 9. února
 Alžběta, král. Eliška, 8. července
 Alžběta, 19. listopadu
 Amadeus viz Bohumil
 Amalie, Libuše, 10. čeroc.
 Amalie 7. října
 Amandus, Milota, 8. dub.
 Amatus, Miloš, 13. září
 Ambrož, b. Brož, 16. října
 Ambrož 7. prosince
 Ammon 8. září
 Amos 21. března
 Anaklet 13. července
 Anastas 21. srpna
 Anastasia, Protibora, 15. J. dubna.
 Anastasia, m., 25. pros.
 Anastasia, m., 23. ledna
 Anastasia 9. července
 Anatoliu 3. července
 Aněška, Agnes 16. listop.
 Aněška, p. a m. 21. ledna
 Aněška Česká, Něčiče, 6. — 23. března.
 Anjele, 13. května
 Anjeleka 28. března
 Anjeleka 16. července
 Anna 26. července
 Anselm 18. března
 Antonia, Tonka, 10. ledna
 Antonín, poust. 17. ledna
 Antonín, 18. června
 Apollinář 23. července
 Apollonia 9. února
 Aquilina, Orišna, 13. červ.
 Arkád 19. října
 Arnold 18. července
 Arnulf 18. června
 Arnošt 12. ledna
 Arnoštinka 31. července
 Arsenius, 19. července
 Asterius, Hvězdou, 30. říj.
 Athanasia 26. února
 Athanasius 2. května
 August p. 7. října.
 Augusta 29. března
 Augustýn, círč. 28. srpna
 Aurelia 1. prosince
 Aurelian 16. června
 Aurelius, Zlatko, 27. červec'
 Babylas 24. ledna
 Baldomer 7. února
 Baltazar 6. ledna
 Barbara 4. prosince
 Barnabáš 11. června
 Bartoloměj, ap., 24. srpna
 Baruch 30. května
 Basileus 9. ledna
 Basilus, v., 14. ledna
 Bathilda, 26. ledna
 Batin viz Vigil
 Beata viz Blažena
 Beatrix, Blažena, 10. květ.
 Bedřich 6. března
 Bedřichka 6. října
 Bělena viz Leokadia
 Bělobor viz Albin
 Bělouš viz Albert
 Bělouš viz Albin
 Benard viz Benard
 Benedikt, b. Beneš, 15. dub.
 Benedikt 21. března
 Benigna, Dobravka 9. kv.
 Benignus Stodř, 6. června
 Benjamin 21. března
 Benno, Zbyněk, 16. června
 Bernard, p., Benard 20. srp.
 Bernardin 20. května
 Bernhard 21. A. 20. srpna
 Berta, Percha, 4. červec'.
 Bertram 17. srpna
 Bertran 15. října
 Břblana 2. prosince
 Blahomír 15. října
 Blahoslav 21. března
 Blahorod viz Eugenius
 Blahovoj, Eustrates 9. led.
 Blandina 6. listopadu
 Blažej 3. února
 Blažena, 22. prosince
 Bořislav 9. dubna
 Bohaboj 15. dubna
 Bohachval 10. července
 Bohdal d. 8. listopadu
 Bohdan viz Teodosius
 Bohdana viz Teodosia
 Bohdan viz Teodor
 Bohdík 22. března
 Bohpomozl viz Gotthelf
 Bohuchval, Laudeo, 10. července
 Bohumil, Amadeus, 7. čec.
 Bohumil 3. listopadu
 Bohumila 28. prosince
 Bohumír 13. ledna
 b. 8. listopadu
 Bohuslav, Deogratias, 22. března
 Boleslav viz Magnus
 Bonaventura, Dobrohošt 11. července, 26. října
 Bonifác, p., Vinfrýd, 5. čva.
 Bonifác m., Dobroděj, 14. května.
 Bořek viz Tibure
 Bořivoj viz Abdon
 Bořena 29. července
 Břenek viz Bruno
 Brigida, p., 1. února
 Brigyda v., Bryta, 8. října
 Brož viz Ambrož
 Bruno b., Břenek 21. dub.
 Bryta viz Brigita
 Burghard 11. října
 Břbapěj 22. června
 Bušek viz Celestin
 Cecile 22. listopadu
 Cecilius 3. června
 Celestin P., Hušek 6. dub.
 Celestin, p. a m., 19. květ.
 Cellina 21. října
 Celerinus, v., 20. února
 César z B. 15. dubna
 Chranibor viz Berváo
 Črha A. M. 9. března
 Ctibor v. Honorat
 Ctimír V. Čestmír
 Ctirad viz Honor
 Cyprián b. 14. září
 Cyria 5. června
 Cyriak m. 8. srpna
 Cyrila 5. července
 Cyrin 12. června
 Cyrus m. 31. ledna
 Čeněk viz Vincenc
 Česlav 20. června
 Čestmír, Ctimír, 9. ledna
 Čestislav 16. června
 Damasus 11. prosince
 Damian 27. září
 Daniel 21. července
 David 20. prosince
 Delcola, Ctiboh, 17. ledna
 Delfin 24. prosince
 Deogratias viz Bohuslav
 Dépoit viz Theobald
 Desider, Zdaň, Žádošttv, 23. května
 Dettel, Dřilev, 31. března
 Dětmar 26. září
 Dětřich 6. května
 Devota 27. ledna
 Dřidakt 13. listopadu
 Dřignus 18. prosince
 Dionisius, Diviá, 9. října
 Dřimas 25. března
 Dřilev viz Dettel
 Dřuboh viz Longin
 Dobeš viz Toskáš
 Dobravka viz Benigna
 Dobroděj viz Bonifác
 Dobrohošt viz Bonavent.
 Dobromysl, Enthymistua, 11. března
 Dobroslav viz Agaton
 Dobroslav, Eutroptus, 11. února
 Doda, abat. 24. dubna
 Domician b. 10. ledna
 Domicius 5. července
 Dominik 4. srpna
 Dominus 14. dubna
 Donatus m. 30. června
 Dorota 4. února
 Duchoslav viz Spridon
 Dulla 25. března
 Ebba, ab. 22. srpna
 Eberhard, Eberart 28. list.
 Eberhard, 23. února
 Eburka 12. prosince
 Edeltruda 23. června
 Edita 26. září
 Edmund, arc. 16. listop.
 Eduard 18. března
 Edvin, k., 4.
 Egbert 24. dubna
 Eleonora 14. února
 Eliáš 20. července
 Eligius 1. prosince
 Eliška 24. června
 Eliška viz Alžběta
 Emanuel 26. března
 Emerencia 23. ledna
 Emerich 5. listopadu
 Emil 22. května
 Emilia, 5. dubna
 Emilian 11. září, 11. října
 Emiliana p. 24. prosince
 Emilus, 20. května
 Emma 1. a 19. dubna
 Engelbert 7. listopadu
 Enoch 3. ledna
 Erhard 8. ledna
 Erik (Erich) m. 15. února
 Ermelinda 25. října
 Esther 22. května
 Ešbin 19. října
 Eucharist 20. února
 Eufemia, Ofka, 13. dub.
 Eufrosina 11. února
 Eugenia 25. prosince
 Eugenius, Blahorod 3. července
 Eulogius, Ložek, 3. červec'
 Eusebia, 16. března
 Eusebius, Smlí 14. srpna
 Eustach, Stach, 20. září
 Eustachia 29. března
 Eva 24. prosince
 Ewald 3. října
 Evarist, Blahoklas 26. říj. }
 Evermond 17. února
 Ezechiel 10. dubna
 Fabian 30. ledna
 Fandila, m., 13. června
 Fano b. 28. října
 Faust 16. července
 Faustin 15. února
 Faustina 20. září
 Felician 9. června
 Felicitas m. 7. března
 Felix, b. a m., Štastný 24. října
 Felix 21. května
 Felix Val. 20. listopadu
 Ferdinand k. 19. ledna
 Ferdinand k. 30. května
 Fidelis 28. dubna
 Filemon 27. listopadu
 Filp ap. 1. května
 Filp N. 26. května
 Filp b. 23. srpna
 Filpina 16. února
 Flavian m. 18. února
 Florenc 7. listopadu
 Florencia 10. listopadu
 Florentin 27. května
 Florian 4. května
 Fortunat, 24. října
 Frant, S. z As. 4. října
 — B. 10. října
 — de Paula 2. dubna
 — Sales 29. ledna
 — Xaver 3. prosince
 Františka R. 9. března
 Fridolin 6. března
 Fridus viz Friedman
 Friedman, Fridus, 10. říj.

Procoaldus 12. září	Jan z Pf. 6. května	Krisostom Zlatoustý 27. ledna.	Martin 12. listopadu
Frumencius 27. října	— a Pavel, Jan Burián.	Kříspín. 25. října	Martinus 30. ledna
Fulgencius 1. ledna	26. června	Kunhuta z P. 3. března	Matěj ap. 25. února
Fulko 10. října	Jan Křtitel 24. června	Kuno, Kuneš. 29. května	Mathilda 14. března
Gabian 19. února	— Kvalb. 12. června	Kuno, Kuneš. 29. května	Matouš Ev. 21. září
Gabriel, archanj., 24. břez.	Jana stěti 29. srpna	Kvalbert 12. července	Maura 21. září
Gabriela 10. února	u kf. 14. listopadu	Kvido 31. března	Mauric 22. září
Gaudentius viz Radfm	Jan Evangel. 17. pros.	Kvirin, m. 30. března	Maximilian 19. října
Gebhard, Jaromír, 27. srp.	Januar 27. září	Ladislav, 27. června	Maximus 12. května
Gelas Smích. 18. listop.	Jarloch, Gerlich, 5. ledna	Lambert b. L. 14. června	Mechtilda 31. května
Genesius 3. června	Jarolm 30. září	Laura 17. června	Medardus 8. června
Genovefa, Ženeva, 3. led.	Jeremáš 16. června	Lazar 17. prosince	Melichar 6. ledna
Genuln 5. února	Jestřich, Eustasius, 19. bř.	Lebrecht Pravořij., 30. dn.	Michala zjevení 8. května
Gerhard, Radko, 24. září	Jindřich, Hynek, 15. čerce'	Leo v. p., Lev 11. dubna	Mikláš 2. září
Gerlach viz Jarloch	Jindřče 16. března	— p. 12., 28. června	Mikoláš, biskup, 6. pros.
German 28. května	Jiří 24. dubna	Leodegar 2. října	Milada 29. prosince
Gertruda, Gedruta 17. bř.	Job 9. května	Leokadia, Bělena, 9. pros.	Minart, Meinhard, 21. led.
Gerváš 19. června	Joel 24. května	Leonard, Linhard 6. list.	Mojžiš 3. září
Gideon, Jedeč. 1. června	Johanna 24. května	Leonia 6. prosince	Monika 4. května
Gilbert 4. února	Jonatan 29. prosince	Leoncius 13. ledna	Moric 22. září
Gillas 29. ledna	Jordan 13. února	Leonora, 12. dubna	Myroš 16. srpna
Glaela, Hlisa, 7. května	Jonafat 27. listopadu	Leonilla 17. ledna	Napoleon 15. srpna
Glyceria 13. dubna	Josef Kal. 27. srpna	Leopold, Lipold, 15. list.	Narcis 29. října
Goar 3. července	— pěstoun 19. března	Leopoldina 15. listopadu	Natalia 1. prosince
Gordian 10. května	Jonus 23. února	Levin 14. července	Nathan 24. října
Gothard, Hotař, 5. květ.	Jovita 15. února	Levina 24. července	Nereus 12. května
Gottalk m. p. 7. června	Juda 28. října	Libor, Litobor, 23. čerce'	Nestor 26. února
Gracian 18. prosince	Judit, Jitka, 5. prosince	Libořst, Liebmund, 27. listopadu	Nicefor, p. 13. března
Gratus, Vděčný, 8. října.	Julia 22. května	Libuše viz Amelle	Nicetas, Mikat, m. 15. září
Guval 6. června	Julian m. 9. ledna	Lidmila 16. září	Nikodem 15. září
Guibert 28. května	Juliana p. a m. 0. února	Lidvína 15. dubna	Noe 28. listopadu
Gustav 2. srpna	Julita 15. června	Ligor 13. září	Norbert 6. června
Guntif, Vintif, 28. listop.	Julius p. 18. dubna	Longin, Dluhoš, 15. břez.	Nothburga 14. září
Hanbal 2. srpna	Justina, Pravomila 7. říj.	Lot 4. ledna	Odlia 1. ledna
Hartman 30. října	Justinian 26. září	Lotar, Lideř, 21. dubna	Odon, a., 18. listop.
Hartvík 21. srpna	Justin 8. srpna	Lucie 13. prosince	Oktavia 22. března
Hařtal 26. března	Justus Pravořlav, 9. září	Lucian 7. ledna	Oktavian 29. března
Háta 5. února	Juta 3. listopadu	Luciana, Světluše 30. červ.	Ottich 4. července
Havel 16. října	Juvenal Ml. 3. května	Lucius, 11. února.	Oiva 10. června
Hečvika 17. října	Kajotán 7. srpna	Ludomír, Leutfried, 3. říj.	Olympia 26. března
Helena, m., Jelena 22. kv.	Kamil 9. července	Ludovka, 30. ledna	Ondřej, a., 30. listopadu
Hellodor 3. července	Kandil Bělouš 3. října	Ludvík T. 19. srpna	Optatus 4. června
Herkules 3. září	Karel Borom. 4. listop.	Lulise 9. července	Osvald, k. 5. srpna
Hermens 28. srpna	— v. 28. ledna	Luitgarda 16. června	— 15. října
Hermine 24. prosince	Karolina 14. června	Lukáš 18. října	Otilia 13. prosince
Herman 7. dubna	Karolinka 8. července	Lukrecia 7. června	Otokar 4. listopadu
Hilarta 12. srpna	Kašnar 6. ledna	Lydia 3. srpna	Othmar 15. listopadu
Hilarton 21. října	Kateřina p. 25. listopadu	Magdalena 22. července	Otto, Udo, Otík, 23. břez.
Hilarton 21. ledna	Kazimír 4. března	Magnus, Boleslav, 19. srp.	Pankrác, Václav, 12. kv.
Hildebert 3. května	Kilian 8. července	Makar, Blahosl., 2. 16. led.	Pantaleon 27. července
Hippolit, Ippo, 13. srpna	Klara 12. srpna	Malschiáš, 3. listopadu	Papin 28. listopadu
Honor, Ctěrad, 30. září	Klement, Klimeš, 23. list.	Mamert 11. května	Patricius 16. března
Honorat, Cuihor, 8. února	Klementina 23. listopadu	Mansuet, Miloslav, 18. dn.	Paula vd. 26. ledna
Hubert, 3. listopadu	Kleofáš 26. září	Marcel 16. ledna	— p. 18. června
Hugo, b. 1. dubna	Kletus 28. dubna	Marcell 15. ledna	Paulina 21. června
Hycint, m., Jacek 11. září	Klothar, Lidhor, 7. dubna	Marcella 31. ledna	Pavia obr. 25. ledna
Hygin 11. ledna	Klotilda 3. června	Marcellian 13. června	— poust. 15. ledna
Iáa, vd., 4. ledna	Kolumba, 17. září	Marcellin, 10. dubna	— pam. 30. června
Ignác z Loj. 31. července	Kolumban, Holubán, 21. listopadu	Marcolina 17. července	— ap. 29. června
Iuminata 29. listopadu	Kolumbin 21. července	Marcíál, Marcíáš, 27. dn.	— a Jana 26. června
Inocenc 28. července	Kolumbus 9. července	Marek 25. dubna	Pelegrin, Peřin 16. kvě.
Irena 5. dubna	Konkordia 18. února	Mariána 15. září	Perpetua 7. března
Ireneus, Lubomír, 15. pr.	Konkordius, Svorný 1. led.	Marián, Mareš, 30. dubna	Petr Al. 19. října
Isak, 20. prosince	Kondrát, Kondrát 26. list.	Marie Zasn. 23. ledna	— Cel 12. května
Isabela 4. ledna	Konrád 19. února.	— Nar. 8. září	— Ap. 28. června
Isaiáš 6. července	Konstancia 19. září.	— Sněžné 5. srpna	— st. v okov. 1. srpna
Isidor, pr., 10. května	Konstantin 11. března	— Bol. 30. března	— m. 29. dubna
Ivan 25. listopadu	Kordua 22. října	— Hromnic 2. února	— Nol. 31. ledna
Ivo 28. května	Kornel 16. září	— Zvěstování 25. břez.	Petronilla 31. května
Jachim, 20. března	Kosmas 27. září	— Navštívení 7. čerce'	Plus m. 11. července
Jadocus, Jošt, 17. května	Krescencia 15. června	— u Hory 16. červec'	Pravota 21. prosince
Jalrus, Jar. 3. října	Krescentius, Rostislav 27. června	— Na nebezv. 15. srp.	Primus 9. června
Jakub v. 25. července	Kristin 14. května	— Obětování 31. list.	Priska 18. ledna
— ap. 1. května	Kristiana 15. prosince	— Početí 8. prosince	Protaas, Tas, 20. června
Jan Zlatoustý 27. ledna	Kristina 14. července	— Jmena 15. září	Prudencie 9. března
— Miláček, 8. února	Křtíof 15. března	Markéta 20. července	Quinebert 18. května
— Boží 8. března		Marta 19. ledna	Rachel 14. července
— Nepomucký 16. kv.		Martin 11. listopadu	

PÍSMÁK HATINA, historická povídka ze 16. století; v téže knize jest "Matěj" vzpomínka z vojny. Sepsal B. Moravec. Celkem čítá kniha 47 str. a stojí 15c.

TAJEMSTVÍ ORCIVALSKÉ. Napínavý soudní román z francouzského. K dostání u Aug. Geringera, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

HŘÍCH OBĚTÍ, velice zajímavý román, sepsaný B. Moravcem. Kniha o 136 stranách a pošt. zášilkou 35c. Aug. Geringer, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Rafael 24. října	Sebald 19. srpna	Terezie 25. října	Valerian m., Jaroslav 24. dubna
Raimund 23. srpna	Serafin 12. října	Thekla sv. 15. října	Václav 9. dubna
Reiner 17. června	Serapion 14. listopadu	Theobald 1. července	Vavřinec 10. srpna
Ruold 7. ledna	Servác, Chranibor 13. kv.	Theodolinda 22. ledna	Venec 18. května
Rebeka 9. března	Severác 8. listopadu	Theodor b., Bohard 19. září	Vendelin Venda, 20. října
Regina 7. září	Sidonia 29. dubna	Theodora m., Božena 28. září	Verner, Vernuš 18. dubna
Reichard 7. února	Sidonius, Zdeněk 23. srpna	Theodorich, Děřich 1. července	Veronika 4. února
Reinhard, Reinart , 23. ún.	Silver 20. června	Theodosia, p. m., Bohdan 2. dubna	Viktor A., Vítězslav 26. ún.
Reinbert 4. února	Silvia 3. listopadu	Tiburce, m., Čilbor, Boček , 14. dubna	Viktorin 3. září
Richard 3. dubna	Silvin 17. února	Timotheus, b., Bohaboj , 24. ledna	Vilém, a. b. dubna
Robert, Robeš , 7. června	Simeon, b. a m. , 27. února	Titus, b. 4. ledna	Vilhelm, Veleslav 7. srpna
Rochnus, Hroš , 16. srpna	Simple, p. 2. března	Tobiáš, Dobeš , 13. června	Vincenc m., Čeněk 22. led.
Roland 9. srpna	Stanislav, b. a m. 7. kv. — kr. 13. listopadu	Tobiáš 13. září	Vincenc Fer. 5. dubna
Roman 28. února	Strachota , 9. března	Roleta 5. března	— z P. 19. července
Romana 28. února	Succensus, Prospěch , 19. ledna	Tomáš 18. září	Vít 5. června
Roza, Růžena 30. srpna	Svatofl, Sanctus , 2. června	— ap. 21. prosince	Vladimír 24. července
Rosalie, Rozára , 4. září	Svatopluk , 13. srpna	— b. 19. prosince	Vojslava 23. listopadu
Rosina 13. března	Světlík, Photius , 4. břez.	— Aq., 8. března	Vojtěch, Adalbert 23. dub.
Rudolf 27. dubna	Sylvér 20. června	Trojan 30. listopadu	Voide sv. 6. května
Rosina, Růžena , 10. srpna	Sylvester 31. prosince	Urbald , 16. května	Volfgang, Vlk , 31. října
Rutinus, Rysavín , 14. čna	Salomon 8. února	Ulrika, Oldřicha , 6. srpna	Voršila , 21. října
Rupert, Rauh , 27. března	Sebastian 20. ledna	Urban, p. 25. května	Zachar, pr., Zachat 6. září
Ruthard 16. července	Šimek 18. února	Václav 28. září	Zikmund , 2. května
Rehor Naz. 9. května	Šimon, ap. 28. října	Valburka 25. února	Zuzana p. a m. 11. srpna
— 02. března	Školastika 10. února	Valentin m., Valeš 7. a 11. ledna	— distotná „
— 37. listopadu	Sofronius Mudrota , 11. bř.	Valentina 25. července	Zbislav 24. března
Sabas 19. dubna	Štěpána nal. 3. srpna — Kr. 2. září	Valter, Vladiboj , 29. list.	Zbislava 29. února
Sablan 27. srpna	— m. 26. prosince		Zdeněk 7. listopadu
Salome 24. října	— Pr. 13. listopadu		Zdislava 29. ledna
Salomena 7. dubna	Tadřák , 28. října		Žofie, Žofka , 15. května
Samuel m. 16. února			
— 26. srpna			
Sara 16. května			

Velké dny z historie lidstva se zřetelem k dějinám národa českého.

Leden.

- 1863 Zrušeno přes Lincolnem otroctví.
- 1642 † Galileo Galilei spoluzoduce moderní vědecké metody.
- 1422 Žilka u Nám. Brodu porážka vojska Štěpána Burzavá.
- 1158 Potvrzení dědičného práva českých králů.
- 1409 Václav IV. vydal dekret Kunohorský.
- 1871 Německo prohlášeno císařstvím ve Versailiu.
- 1737 * Tomáš Paine, budovatel americké svobody.

Únor.

- 1856 Roentgen objevil rentgeny.
- 1659 Ukončena mírem Pařížským španělská válka.
- 1311 Jan Lucemburk a Eliška Přemyslova korunováni.
- 1882 Rozdělení Pražské univerzity na dvě.
- 1847 * Tomáš Alva Edison epochální vynálezec.
- 1809 * Abraham Lincoln.
- 1136 Soběslav I. zničil pod Chlumcem voje císaře Lothara.
- 1472 * M. K. Koperník, zakl. moderního hvězdářství.
- 1909 Provedena "Prodaná Nevěsta" Metrop. operou v New Yorku.
- 1732 * J. H. Washington.

Březen.

- 1458 Jiří Poděbradský zvolen králem českým.
- 1820 Bessel provedl pokusy o lednínu kroubení.
- 1883 † Karl Marx, otec socialistické demokracie.
- 1720 † Isaac Newton objevil systém světla.

Duben.

- 1909 Severní pól dosáhnul Robertem E. Pearym.
- 1348 Karel IV. založil Právnickou univerzitu.
- 1865 Generál Lee vzdal se Seveřanům u Appomattoxu.
- 1864 Maximilian císařem v Mexiku.
- 1865 Prezident Abraham Lincoln zavražděn.
- 1775 Bitka u Lexingtonu, počátek amer. revoluce.
- 1882 † Karel B. Darwin, otec evoluční teorie.
- 1836 Vybojována na řece San Jacinto nezávislost Texasu.
- 1664 * William Shakespeare, otec dramaturgie.
- 1344 Arnold z Pardubice I. pražským arcibiskupem.

Květen.

- 1868 Počata státní Národního divadla v Praze.
- 1691 Zahájena Jubilejní výstava šedesátob. v Praze.
- 1804 Napoleon Bonaparte prohlášen za císaře Francie.
- 1885 † Viktor Hugo, spisovatel "Bídníků".

- 1618 Místodržitel shodil z oken pražského hrada. — Počátek třicetileté války.
- 1844 Ukončena telegraf F. B. Morsem.
- 1416 Mistr Jeroným Pražský upálen v Kostelci.
- 1012 Ukončena baikánská válka mírem v Londýně.
- 1434 Bitva u Lipan, Konec slavy husitů.
- 1778 † Voltaire, francouz. spisovatel, buditel lidstva.
- 1802 Požár v dolech Pílských.

Červen.

- 1541 Zemské desky zničeny při požáru Hradčan.
- 1848 Zahájen slovenský újezd na Žofíně v Praze.
- 1848 Revoluční v Praze.
- 1885 Slavné uctění první americké výpravy v Praze.
- 1754 První hromosvod postavení Prokopem Divišem.
- 1887 Přijetí amerických Sokolů do Prahy.
- 1805 Třetí americká výprava v Praze.
- 1757 Prusové porazili Daunera u Kolína.
- 1815 Bitka u Waterloo, Pád Napoleonův.
- 1621 Poprava českých pánů na staroměstském náměstí.

Červenec.

- 1881 Prezident J. A. Garfield oběti atentátu.
- 1863 Bitva u Gettysburgu zlomena síla J. hu.
- 1866 Prusové porazili Bismarck u Králové Hradce.
- 1776 Prohlášena nezávislost Spojených Států.
- 1415 Upálen v Kostelci Jan Hus.
- 1557 Karel IV. buduje Kamenný most v Praze.
- 1789 Pařížané dobyli Bastilly. Začátek Velké revoluce.
- 1420 Křižáci porazili Žilky na hoře Vítkově.
- 1807 Robert Fulton koná první plavbu parníkem.
- 1810 Papež prohlášen neomylným.
- 1862 * Alexandr Dumas, francouzský romanopisec.
- 1814 Štěpánovská první bitva parostrojcem.
- 1914 Započata světová válka.
- 1268 Přemysl čl. porazil Uhry na Moravském poli.
- 1627 Protestanté vyproštěni z Čech.

Srpen.

- 1306 Zavražděn Václav III., poslední Přemyslovec.
- 1881 Vybojováno Národní divadlo v Praze.
- 1431 Křižáci na blahu porazeni od Husitů u Domažlic.
- 1769 * Napoleon I. Bonaparte, dobyvatel světa.
- 1572 Noc Bartolomějská, 40.000 protestantů poraženo katolíky ve Francii.
- 1278 (Den sv. Rufo.) Přemysl Otakar padl na Moravském poli. — 1540 Stejný král Jan Lucemburk padl u Kresčaku.
- 1749 * Johann W. Goethe, německý básník.
- 1526 Král Ludvík L. zahynul v bitvě u Moháče.

ZPĚVY SVOBODY.

Památce pěvce "Pisní otroka".

R. JAROMÍR PŠENKA.
autor.

1. Koupený ženich.

Stáza Petříků, známá po celých Bolehradech hlavně pod jménem Stázinka byla z oněch dívek, o kterých se říká, že se nikdy nevdaří, leda za slepého nebo koupí-li jí rodiče ženicha. Proto nastal v celém městě nebývalý rozruch a všeobecně sestřkování hlav, když se rozneslo, že se bude Stázinka vdávat. Tak se stalo, když si vedl nepatrnou Stázinku ženich k oltáři bolehradského proboštského kostela, že byl chrám Páně více natřískán davy zvědavců, nežli když se vdávala purkmistrovic Olga za plukovního lékaře, který si pro ni přijel až z Meránu.

Stázinka šla k oltáři po boku svého otce jako ovečka k obětnímu stolu. Její suchou, trochu nahrbenou postavu bylo sotva viděti v nadýchaném gázu svatebního šatu a bílý závoj spuštěný přes obličej zastíral její tvář tak, že babky v zadních lavicích když procházela ohněm jejich pátravých pohledů, nemohly ani říci, zdali pláče nebo se směje. Ženich byl statný, pěkný člověk, že se až Bolehrady divily, jaké má taková holčice štěstí. Byl ovšem o dobrou desítku let starší nežli Stáza a vědělo se o něm, že jí ho koupily tatínkovy peníze a proto nebyla Stázinka předmětem přílišné zájvisti. "Kdo ví, do čeho, chudák jde!" říkalo se všeobecně.

Za to se zálibou a obdivem spočinuly zraky všech, kdo průvod pozorovali, na postavě a tváři družičky. "To je něco jiného, tahle Lipka!" šel kolem jeden hlas. "Ta se vdá snáz, kdyby jediného haléře neměla, nežli její sestra, kdyby jí dal tatík všechny tisíce co jich mají i s domem na rynku."

Novomanželé zůstali přes noc v domě rodičů nevěsty a teprve ranním vlakem odjížděli na druhý konec Čech do krajského města, kde měl ženich svůj obchod. Loučení bylo srdečné. Pan Petřík se objal se zetěm a řekl mu potichu: "Buďte na ni hodný, pamatujte svého slibu!" Zeť jen hlavou potřásl a tajemně se usmál.

Stáza se zatím líbala s matkou. Při tom šeptala jí do ucha: "Oh, maminko, jak jsem šťastna! Ani jsem si toho nezasluhovala. On je tak dobrý! Já myslím, že jsem nechybila". Na to se mladá panička vrhla do náručí své mladší sestry Filipiny, jež stála opodál, usmívajíc se skrze slzy, které stály v jejích krásných velkých očích.

Nikdo by byl o těchto dvou dívkách neřekl, že jsou sestry. Starší Stázinka nevzhledná, postavy nachýlené, že se zdála skoro nahrblou, tváře neduživé, na které nebylo ničeho hezkého mimo smutné, hluboké oči. Plet její byla nezdravá a ústa, kolem nichž vědomí odstrčenosti zanechalo nevýslovně trpký rys, zdála se tomu, kdo nebyl s dívkou dobře znám, chovati neustále jakýsi zlomyslný úšklebek. Vedle ní byla Filipka její o dvě léta mladší sestra, jako květ pečlivě vypěstované růže vedle hlavičky květu jetelového, hynoucího v prachu podél cesty.

Nyní si ležely obě sestry v náručí a Stázinka potichu, blaženě mluvila: "Tobě Lipko, musím děkovati za to, že jsem se dočkala tohoto dne. Bez tvé obětavosti hynula bych zde nadále a trápila se nad svým osudem, nevšimaná a opovrhovaná. Nevím, jak bude, zůstane-li můj muž tím, jakým se jeví nyní. Ale myslím, že si mne i tak jak jsem zamiloval. Ať tomu jak chce, budu ráda, když budu po jeho boku třeba jen otrokyní a služkou. Budu jej milovati, vím to již nyní a to mi vynahradí vše ostatní. Ale bez tvé obětavosti by nebylo pro mne tohoto štěstí."

Filipka slovy i polibky umlčovala sestřiny výlevy díků. "Jdi, Stázinko," pravila, "nikdo není šťastnější v této chvíli nežli já, že tě vidím spokojenou."

Filipka měla na Stázinu štěstí skutečně největší zásluhu. Když se o Stázu přihlásil ženich, položil svoje podmínky. Rodiče to plně chápali, neboť věděli, že pro jejich starší dceru nepříjde nikdy nikdo, aby řekl, že se do ní zamiloval. Přece však nechtěli, aby jejich dcera Stázinka zůstala starou pannou, nebo aby neudělala "dobrou partii." Proto jim byla nabídka ta velmi vítanou. Petříkova rodina byla jednou z prvních v městě. Pan Petřík býval prvním radním, byl předsedou a hejtmanem spolku c. k. veteránů a byl v Bolehradě považován za jednoho z nejzámožnějších měšťanů. O muži, jenž se o Stázu přihlásil, otec věděl, že je dobrým, mírným a přičinlivým mužem, který se vypracoval vlastní silou k majitelství dosti velkého závodu a jestliže žádal s nevěstou značný peněžní obnos, bylo to proto, že ho potřeboval k rozšíření a upevnění svého obchodu. Bylo tedy nalezení takového ženicha pro Stázu skutečným ternem pro rodinu.

Ale podmínky ženichovy byly přece tak vysoké, že na ně podíl, který Petříkovi Stáze chystali, nestačil. Bylo by se všeho sešlo, kdyby se do věci nebyla vložila mladší dcera, Filipka, která o všem věděla a ochotně postoupila Stáze část svého věna. Rodiče nechtěli zprvu ani slyšeti, že by měla býti Filipka, která byla jejich chloubou a radostí, nějak zkrácena, ale mladší dcera sama je přesvědčila, že by bylo nespravedливо, aby byly poděleny stejným dílem, když k jedné z nich zachovala se příroda tak macešsky. Když konečně řekla rodičům, že se sama vdávat vůbec nebude, nebude-li ženichovi dost dobrá, aby si ji vzal bez krejcaru, dali si rodiče říci.

A za takových okolností došlo tedy k provdání Stázinky Petříků.

Když kočár, který novomanžele odvázel k nádraží, zmizel za rohem náměstí a Nádražní třídy, zapálil si pan Petřík jeden z doutníků, jež zbyly od věcerejší svatební hostiny a řekl k matce rodiny, stírající si ještě slzy s tváří: "Až dokouřím tahle trabačka, budu si muset navykát na kuba. Kdybych měl takhle provdávat ještě jednu dceru, nezbylo by mi pomalu ani na krátké."

"Nu mlč, staroušku, je to vše pro naše dítě. S tou druhou to půjde snáze," řekla paní Petříková.

Bolehrady se brzo dověděly, že Stázinka Petříků udělala štěstí, že si ji její manžel váží, že za peníze, které s ní dostal, rozšířil svůj závod a nyní že tu ubohou a v Bolehradě vždy jen litovanou Stázinu vyváží jako princeznu, tak že by ji mohla některá krasavice závidět.

"Tak se to přece těm Petříkovům vyplatilo, koupit ji ženicha," říkali sobě lidé. "Vždycky se to takhle nepodaří, dostati za peníze plnou váhu

šťěstí. Ovšem byla to od nich obět. Zakrváceli se tím. Dříve to bylo panstvo, myslelo se, že mají majlant, teď žijí skromně jako u diurnistů. Paní Petříková kupuje jenom půl kila masa k obědu, večeri odbývají jen tak, posluhovačku mají jenom v sobotu a před svátky a milostpán už nekouří tabučka jako dříve, ale jenom portorika a jenom tři denně."

Bolehrady byly jedním z oněch venkovských českých měst, kde sousedka sousedce vidí do hrnce. Vědělo se o Petříkových navlas jak žijí, co jedí a pozorností maloměšťáků neušlo ani to, že Filipka si sama dělá klobouky ani že pan Petřík již nechodí do vinárny. To poslední ostatně, jak bylo všeobecně připouštěno, mohlo být následkem jeho pakostnice, která jej časem zle soužívala.

Poměry u Petříků se tedy vážně změnily od té doby co vydali Stázinku. Ale mladší dcera manželů Petříkových, již rozmar kteréhos kmotra ke křtu obdařil nezvyklým jménem Filipina, jež ale zkrátka nazývána Lipkou, tím nijak zkrácena nebyla. Ani v nových poměrech, kdy se musili uskrovnovati, nedopustili rodiče, aby se jí čeho nedostávalo. Mnohé součástky dívčí toalety zhotovovala si nyní Lipka sama, ale i při tom zůstávala nejenom jednou z nejhezčích, ale vždy i jednou z nejelegantněji oděných děvčat v Bolehradě. Zůstala i nadále královnou korsa a oněch zábav do kterých jednou za čas šla. Mladí páni si mohli za ní krky ukrotit a podrážky uběhat, ale Lipka Petříkovic byla nejnepřístupnější dívčinou ze všech co jich Bolehrady kdy měly. Přistoupil-li k ní některý mladý pán se žádostí, smí-li ji nabídnouti svého průvodu nebo s prosbou o taneček, prohlédla si jej napřed jako hejtman nového rekruta a ty její velké, krásné oči dovedly se podívatí tak chladně, tak s vysoká, že se ještě nenašlo mladého pána, který by si byl dovolil nějaké důvěrnosti, třebaš to bylo jenom pevnější stisk ruky nebo přivnutí k prsům při tanci. Lipka se dovedla baviti a dovedla býti veselou, ale při tom připadala bolehradské mužské mládeži jako ony válečné lodí na obrázcích, ze kterých na všechny strany čouhají dlouhé tyče, udržující jiné koráby ve slušné vzdálenosti.

II. Tak láska vešla.....

Nic netrvá na světě věčně a tak i nedobytná pevnost Lipčina srdce jednoho krásného dne kapitulovala. Mužem, který do ní udělal první průlom a na konec se jí zmocnil celé, byl profesor Jiří Boubek. Boubek přišel do města jako suplent na nově zařízeném nižším gymnasiu a hned od prvního dne, kdy se ukázal ve veřejnosti stal se pro všechny bolehradské dívčiny tím, čím byla Lipka Petříků pro mužský svobodný svět.

Statný, hezký — oh, tak hezký, se svojí výraznou tváří, kučeravou hlavou, jemným knirkem a bystrým okem — a při tom vážný, přímý, jevící hluboké vzdělání, jemnou povahu a vrozenou vysokou inteligenci každým slovem, každým gestem. Súčastnil se hned od svého příjezdu do města národního a osvětového ruchu a to co se nepodařilo několika jiným pracovníkům před ním, vzkřísiti k novému životu "Literární Jednotu", dřímající již po celé desetiletí hlubokou lethargií, dokázal on téměř hravě.

Byl nadšeným vlastencem, ale jeho vlastenectví bylo zcela jiného rázu, nežli jakému byly Bolehrady zvyklými. Jeho národní hrdoš nekončila před orlíčkem okresního hejtmanství, přede dveřmi probošství a na stupních německožidovské školy, jako těch ostatních vlastenců. On vnášel svůj boj právě v ta místa, která do té doby byla považována za nedotknutelná. Usedlým měšťanům, mezi které náležel i pan Petřík, zdálo se to vlastenectví pana profesora příliš radikálním a mezi sebou nazývali jej socialistou nebo dokonce anarchistou, ale pro mladší pokolení mělo evangelium, jež do Bolehrad přinesl, v sobě cosi neodolatelného, dýchalo silou, výbojem, volalo

k práci, a k vítězství. Pan profesor tepal šosáctví a nerozhodnost; na každé ze svých přednášek bral si na mušku vlažnost, lhostejnost a ramenářství. A přece byly jeho přednášky, které často pořádal, silně navštěvovány. Za nedlouho nepostačovala jim shromažďovací síň nového gymnasia a musilo býti vyjednáváno s Měšťanskou Besedou a propůjčení velkého zahradního pavillonu na další přednášky. V besedě pokusili se někteří měšťané, pohoršení revolucionářskými náhledy profesorovými postavití hráz jeho činnosti odmítnutím žádosti, ale byli přehlasováni těmi, jimž se učení Boubkovo líbilo a těmi, kdo měli strach vystoupiti proti němu. Mezi těmito druhými byl i pan Petřík.

Boubek byl v městě čtyři měsíce a z německožidovské školy, která se do té doby těšila přízni městské honorace vystoupil poslední český žáček, který tam byl rodiči poslán a šel do obecné školy české. To co se dříve považovalo za povinnost noblessy a privilegium "lepší třídy," stalo se pojednou znamením neuvědomělosti a hanbou. Pan probošt, který byl členem městské rady, poznal pojednou, že již není ve váženém sboru tom diktátorem jako doposud býval. Když se tím svěřil panu okresnímu hejtmanovi, dověděl se, že tři čtvrtiny úředních i soukromých podání, která dříve docházivala v řeči německé, jsou teď dodávány v řeči české a že jak městský tajemník tak okresní zastupitelství tak mnoho jednotlivců trvá na svém právu vyřizovati svoje záležitosti v hlavní zemské řeči.

To všechno byla práce jednoho člověka, který přinesl do Bolehradů rašení nového silnějšího a světlejšího života. Byl-li za to mnohými lidmi nenáviděn, stal se za to miláčkem větší části obecnstva. Jmenovitě uvědomělejší část dělnictva, která stála v rozporu s klerikálním spolkem katolických tovaryšů, vítala v něm svého přítele a učitele.

Bylo přirozeno, že přednášky tohoto mladého husity byly hojně navštěvovány bolehradskými slečinkami a mezi těmito ani na jedné nescházela Lipka Petříková, které sice také padl do oka zjev mladého profesora, ale ještě více jí imponovala jeho vysoká intelligence a jeho neúmorná snaha prospívati veřejnosti, buditi ji k poznání pravého významu života, drtiti hradby úzkého obzoru maloměstského.

Jiné dívky kladly sobě otázku: která pak z nás dobone si jeho srdce, nebo aspoň jeho pozornosti?

Lipka si podobnými otázkami hlavu nelámala. Dívala se na něho jako na idol stojící na žulovém piedestalu vysoko nad podobnými všednostmi života. Považovala jej skoro za příliš povzneseného, nežli aby jej mohla někdy viděti procházeti se s některou dívkou a baviti se s ní jako to činí ostatní mladí páni.

A proto zachvělo se v jejím nitru něco nového, neznámého, když jednoho jarního nedělního odpoledne po ukončení "literárního dýchánku", jak se nazývaly v Bolehraděch zábavné a poučné schůze. Literární Jednoty přistoupil profesor Boubek k ní a požádal ji, zdali by ji mohl doprovoditi domů, nebo na procházku, kamkoliv její cesta vede. Bylo to u paty schodů vedoucích k pavillonu besední zahrady, kde se schůze konala a kolik děvčat a žen vycházelo z pavillonu, tolik párů závistí planoucích očí pozorovalo každý pohyb obou mladých lidí. Bylo to poprvé co se mladý pan profesor kterékoli dívky v městě nabídl za průvodce. Lipčina tvář plála tmavým nachem. Poprvé ve svém životě kráčela po boku mladého muže, který ji nebyl lhostejným a jehož slovům nenaslouchala z pouhé zdvořilosti a konvencionality.

Šli procházku do městských sadů, kde na cestičkách chřupal žlutý písek pod jejich nohami. Větve obalovaly se novým listím a plály jako korálové

.....tolik párů závištlivých očí pozorovalo každý pohyb obou mladých lidí.

trsy v záři zapadajícího slunce. Od lesíku zaléhal k nim melodický trilek drozda a k tomu temně, spokojeně hučel od mlýna jez.

Jaro bylo všady, bylo i v srdci mladé dívky, kde je proň tolik místa jako v rozkvetlém háji.

Lipka poslouchala jako u vytržení slovům mladého profesora, který mluvil o tak zajímavých věcech, o přírodě, jejích krásách a zvláštностech, o poesii a umění. Mluvil, aniž by jediným slovem se dotýkal osobních záležitostí nebo zabíhal do banálních poklon, do nichž všichni dosavadní její rytíři na konec vždy zabrousili. A při tom zdálo se Lipce, jakoby ten pan profesor ji tak trochu zkoušel. Jakoby chtěl vážiti její mozek, jakých postřehů jest schopen a sondovati její srdce, jaké city v něm dřimají. Ona, která dovedla nejsmělejší mladé pány Bolehrad připravovati o všechnu troufalost jediným svým pohledem, připadala si trochu jako žačka před učitelem a byla skoro ráda, když vyšli z parku a octli se na ulicích oživených proudem procházejících se měšťáků, kde přirozeně přešla konverzace na jiné pole. Lidé ohlíželi se za krásným parkem a s nejděněch rtů spadla poznámka: "To se dalo očekávat!"....

Když se dověděl pan Petřík, že profesor Boubek doprovodil jeho dceru z přednášky a že šli spolu do sadů, zakabonil se poněkud. Jeho hrdosti sice

lahodilo, že jeho dcera byla první dívkou v městě, které mladý profesor pozornost takovou prokázal a že snad si ji bude doopravdy nadcházeti, což by bylo lesk jména Petříkova v očích maloměstské honorace jen zvýšilo, při tom sobě však řekl: "Jen kdyby těch rebelantských ideí v hlavě neměl! Kdyby nebyl takovým socialistou a antikristem!"

Pani Petříková si svoji radost nad tím, že se Lipečka stala předmětem zvláštní pozornosti pana profesora Boubka, nekalila uvažováním o podobných věcech. Lipka byla nyní činem Boubkovým potvrzena v hodnosti přední ze všech dívek v městě a kdyby i hotově nevzešlo nic vážného z kroku Boubkova, pomůže ji to vždycky k ukázení světu, hlavně všem ženitby schopným mladým mužům, že není v Bolehradech dívky nad Lipku Petříkovu.

A zdálo se, že Filipka nebude mít zapotřebí, aby se o ni jiní ženitby schopní mladí muži starali.

Pan profesor Boubek stal se jejím stálým průvodčím a Bolehrady zvykly si na to, že je již "ruka v rukávě" a že mladí lidé čekají jenom na to, až přijde jmenování ze suplenta na skutečného profesora, aby se vzali.

Ale Lipka marně očekávala, až bude mladý muž, ku kterému srdce její zahorelo nejčistší láskou, mluvit o svých vlastních záležitostech. Boubek měl smysl úžasně vyvinut pro krásu přírody, umění, literatury, ale zůstával i při svých častých stycích s Lipkou velice chladným ku kráse něžného pohlaví v jeho nejněžnějším exempláři. Ani jednou jej sladké pohledy Lipčiny nerozplamenily k nějakému vřelému slovu obdivu. Ani jednou jej její svěži a stále se usmívající rtíky nezlákaly pokušením tak přirozeným u každého mladého muže, třeba by na procházkách svých bývali často o samotě v diskretních zákoutích přírody a třeba byla Lipka nejednou vzala útočiště k vrozenému umění hezkých dívek, koketnosti.

Lhostejnou mu nebyla, to věděla dobře. Nejednou vycitovala v jeho hlasu zvláštní chvění, prozrazující vnitřní bouři citů, ale vždy jí připadalo jakoby jej cosi zdržovalo, jakoby tajemná ruka spočívala na jeho rtech, aby svoje city neprozradil nebo jakoby neviditelná pouta držela jeho paže, aby ji pojednou neschvátily ve svém náručí. A při tom se jí zdálo, jako by si ji ten mladý učenec vychovával, jako by v ní pěstoval novou duši s lepšími a hlubšími city. Otevíral před ní obzory, do kterých nedával ani svým posluchačům na přednáškách nahlédnouti

Jednou, když byli sami o samotě uprostřed přírody, položila mu pojednou podivnou otázku, nad jejíž smělostí až sama užasla.

"Říkají o vás, že jste nevěrec, neznaboh. Co je na tom pravdy?"

"Nevěřte tomu, slečno Lipko," odpověděl svým klidným, melodickým hlasem. "Nevěřte tomu. Nic takového jako nevěrec na světě neexistuje. Každý v něco věří a každý má svého boha. Není nikoho na světě, největší učence nevyjímaje, aby byl sám svými smysly a svojí zkušeností přesvědčen o tom všem, co za pravdu považuje. Pouze člověk úplně omezený, který nemá tušení o pokroku lidského vědění od doby, kdy si člověk rozdělal první ohniček do dneška a o nekonečnosti záhad, které máme ještě před sebou, může říci, že ničemu nevěří. Hle, já jsem učitelem filologie, dějepisu a zeměpisu. Poněvadž nejsem chemikem a nikdy jsem neprováděl pokusy s rozkládáním vzduchu na jeho prvky, opakuji pouze to co věřím a nikoliv to co vím, řeknu-li, že se vzduch skládá z kyslíku, dusíku a vodíku. Takových věcí, o kterých říkáme, že víme, ve skutečnosti jim ale pouze věříme, je náš mozek pln, a čím více kdo ví, tím více věří poněvadž o všem co za svoje vědomosti vydává, se nemohl osobně přesvědčiti. Na to jest lidský život příliš krátký."

“Tak já to nemyslela, pane Boubku,” odvětila dívka. “To co se o vás říká jest, že jste nevěrec v náboženském smyslu, to jest že nevěříte v boha.”

“Řekl jsem již, slečno, že tomu tak není, protože není nikoho, kdo by v nějaké božstvo nevěřil a já nečiním výjimku. Mezi mnou i jinými věřícími jest pouze ten rozdíl, že pro mne bůh jest zosobněním nejvyššího dobra, příkazem povinnosti k sobě a bližnímu, hledání pravdy, hájení práva, nenávidění špatnosti a nízkosti, snahy po dokonalosti. Nemohu věřit v božstvo obtěžkané lidskými chybami a vášněmi, tak jak nám je předvádějí ustálená náboženství. Hrozím se představy boha krutého, který by trestal lidi za hříchy jiných, boha nespravedlivého, který by napřed stvořil lidi podrobené chybám a pak je za chyby ty nelitostně strašnými ranami trestal, boha zárlivého, samolibého, úplatného a mstivého.

Právě proto, že pevně věřím ve vznešenost božstva, které dlí v nás i v přírodě kolem nás, zavrhuji představu, kterou podává to co vy nazýváte věrou. Za obležení Paříže roku 1871 obviněn byl Victor Hugo pařížským arcibiskupem z nevěrectví. Hugo odpověděl biskupovi básní, ve které hravě dokázal, že on, Hugo jest dobrým věřícím právě proto, že nevěří v tak špatného boha, jak jej líčí biskupova víra a biskup že je vlastně nevěrcem.”

Lipka ssála každé slovo se rtů mladého muže a když usmívaje se vlídně, domluvil, řekla “Tedy vy jste nevěřícím v to, co nám předkládá náboženství?”

“Nikoliv slečno. Náboženstvím vy miníte církev a ta nám nepředkládá ničeho k věření, naopak, ona od nás požaduje bezpodmínečné přijetí za svoje náhledy něčeho, o čem se nemůžeme přesvědčiti je-li to pravdou. Víra jest něco příliš povzneseného, než aby byla zaměňována za otroctví ducha. Věřiti mohu pouze něčemu o čem jest mi možno se přesvědčiti, je-li to pravda, nebo co nese všechny známky pravděpodobnosti. Přichází-li však ke mně někdo s hotovými názory a vyžaduje ode mne, abych je přijal za své bez pátrání po jich správnosti, ba zapovídá o správnosti jich pochybovatí a dokonce vyhrožuje tomu, kdo by se opovažoval hlouběji zkoumatí, pak ode mně nežádá víru, ale pouhé otroctví a nemá práva mne obviňovati z nevěry, když takové podřízení se odmítnu.”

“Tedy přece je pravdou, že nevěříte v toho boha, ve kterého věříme my.”

“Koho miníte slovem ‘my’? Sebe nebo pana katechetu, který vás ve škole vyučoval náboženství?”

“To je jedno. Miním onoho boha, kterého mne učil katecheta znát. Jeho i mého boha.”

“Žádní dva přemýšlející lidé nemají stejného boha. Pan katecheta, měl jinou představu o bohu nežli vy, věřil-li v něho vůbec. Pouze lidé nepřemýšlející mají stejného boha, takového, jakého od jiných dostali. Jakmile začne člověk o bohu přemýšletí začne se jeho bůh měniti a mění se každou novou myšlénkou. Já jsem o bohu mnoho přemýšlel a proto není můj bůh týmž, jako jiných lidí, těch, kteří se zovou prostě věřícími.”

“Jak tedy asi pohlížíte na mne, když jdu do kostela se modlití, vy, který se nikdy nemodlíte?”

“Pohlížím na každou snahu k povznášení se k lepšímu životu s úctou a vaše modlitba jest takovou snahou. Není to vaší vinou, jestliže mezi modlitbami, které odříkáváte, jsou i výrazy tužeb pochybených, přání neoprávněných. Modlitbou nepovznášejíci jest žádá-li si člověk něčeho za nic, domnívá-li se, že odříkávání jistých slov a vět, usilovné opakování nějakých přání a proseb, může mu přinéstí zdraví nebo úrodu, nebo výhru nebo přizeň zákazníků. Taková modlitba jest ovšem nesmyslnou, nemravnou. Ale nemravnou je také modlitba pozůstávající z pouhého lichocení a blahořečení bohu, z ponižování sebe do prachu. Jak ubohou představu mají o bohu

ti, kdo se domnívají, že by mu otrocké lichocení a pochlebování mohlo lahoditi. Jak zpozdilými jsou ti, kdo se domnívají, že vychvalováním a oslavováním mohli by boha uplatiti, aby jim dal něco více, nežli co si sami dovedou vydobýti. V čem se liší takoví lidé od Tibešana, který slouží bohu tím, že točí ručním mlýnkem, na jehož kole jsou nalepeny modlitbičky? Ale vyjadřuje-li člověk modlitbou tužbu, aby se sám stával lepším, laskavějším, soucitnějším, snášenlivějším, trpělivějším, pak jest modlitba taková dobrou, úctyhodnou. Každá myšlénka vedoucí nás k lepšímu životu a vyšším cílům, jest modlitbou."

"Pak vy se tedy také modlite, že ano, pane profesore!"

"Ano, modlím se velmi často, přiznávám se k tomu."

Takovým způsobem bavívali se tito mladí dva lidé, když se v celých Bolehradech mělo za to, že se někde v klinu rozkvetlého háje cukrují jako dvě hrdličky.

Lipku tento druh zábavy velice těšil, ale nepostačoval ji. Začala si říkati, že je na čase, aby profesor začal již jednou také mluvit o nich dvou.

III. Dopis.

A tak se stalo, že Lipka, kterou již celé město považovalo za šťastnou vyvolenou mladého profesora Boubka, stávala se poznenáhla netrpělivou. Aspoň jediné slůvko týkající se jeho úmyslů kdyby řekl! Pak by byla ráda čekala dále, když by jednou měla jistotu, že ji miluje.

Byla vždy tak šťastna v jeho společnosti, ale tíseň na ni padala vždy jakmile se rozešli. Co s ní zamýšlí? Nechtěla mu dáti na jevo svoji podrážděnost, ale pocítovala v sobě trýzeň nejistoty stále ostřeji až ji tato přemohla i v jeho přítomnosti a Lipka — poprvé od té doby co spolu mluvili a chodili, ukázala se nevrlou. Pan profesor poznal pojednou, když mluvil o předmětu, který vždy Lipku nejvíce zajímal, že jej dívka neposlouchá a když jí položil otázku, zda jí výklad jeho nenudí, odpověděla pohozením hlavy a dlouhým vzdechem. Pan profesor se na okamžik zarazil a teprve po chvíli navázal opětně rozmluvu. Až do chvíle, kdy ji doprovodil k domu, účastnila se dívka rozmluvy pouze stručnými, skoro úsečnými odpověďmi na jeho otázky. Myslíla si: "Snad jej tím k něčemu doženu, co ukončí moji trapnou nejistotu. Kdyby mi aspoň na rozhodnou ruku políbil, jako to dělá každý mravů znalý muž dívce, ku které chová vřelejší city. Nic na tom není, pouhá konvencionalita, ale pro mne by to znamenalo celý svět." Ale ne, rozloučil se zdvořile skoro chladně, jako vždy a odešel.

Když vešla do svého malého, útulného pokojíku, litovala Lipka svého jednání. Umínala si, že bude trpělivější, odevzdanější osudu, že se nepoddá nevrlosti a špatnému rozmaru. Cítila ve svém nitru jakousi úlevu, posilu a řekla sobě: Hle, moc modlitby, takové modlitby, v jakou věří on.

Pak ji napadlo, zdali by neměla Boubkovi přímo říci, že je čas, aby mezi nimi bylo jasno. Ale rychle odpudila od sebe tu myšlénku. Ne, to by nikdy nemohla učiniti. Na něm jest, aby promluvil, a ona mu k tomu dá času i příležitosti.

S tím rozhodnutím vyšla následujícího podvečera na svoji obvyklou procházku. Když došla na místo, kde se scházívala se svým stálým průvodcím, zatajil se v ní dech. Profesor nebyl na místě. Poprvé od té doby, co ji začal provázeti. Čekala chvílku, krušena jsouc nejistotou a obavami. Nepřišel. Kráčela zvolna na náměstí na korso, ani tam ho nebylo. Procházela se chvílku, provázena jsouc škodolibými pohledy, bohradských mladých i starších občanek a vrátila se domů s nevýslovnou úzkostí v srdci.

Ve dveřích zastoupila jí cestu matka, na jejíž tváři bylo patrné hrozné vzrušení.

"Dobře že jdeš," řekla pani Petříková neobyčejně tvrdým hlasem.

V příštím okamžiku se chytla Lipečka za nádra, ve kterých se chtělo srdce její rozskočiti.

"Pan profesor Boubek nám poslal dopis. Požádal o tvoji ruku," řekla matka a dodala ihned, "můžeme-li prý ti dát osm tisíc zlatých věna."

Lipce bylo jakoby jí tenká dlouhá ocelová čepel projela srdcem. To bylo horší nežli očekávala.

"Cože, on chodil za penězi a ne za mnou?" zvolala. "A já ho skutečně a upřímně milovala." Dívka klesla na židli. Teprve teď vyhrkly jí slzy plným proudem.

"Taková jsou muži," povzdychla pani Petříková, jejíž tvář se divně stahovala, jako při pokusech potlačiti mocně se hlásící pláč. "Musíš to přijmout, beruško zlatá, statečně. Nezaslouží si, abys se pro to trápila, když je takový."

Lipka pozdvihla usazenou tvář a pohodila hlavou. "Nyní jsem vyléčena... jednou pro vždy," zašeptala.

"Já věděla, že budeš rozumnou," řekla matka.

"Půjč mi jeho dopis, mami, ať mohu vidět na vlastní oči, že cení peníze nad moji lásku. Ať je moje nenávisť k němu dokonalou. To mne upokojí úplně."

"Ne, miláčku, to by tě jenom více bolelo. Zapomeň na všechno, to bude nejlepší. Tatínek si dopis nechal a řekl, že bude lépe, když jej nebudeš číst. My ti tolik peněz dát nemůžem, tak ať je to rázem vše odbyto."

"A i kdybyste mi ty peníze mohli dát, nechtěla bych ho, když je dosti špatný, aby mohl položit podobnou podmínku."

"Tatínek bude spokojenější, až to uslyší. Trápí se nad tím velmi. Byl by tě tak rád viděl šťastnou s ním. Nu, však on se najde brzo někdo jiný, který nebude chtít peníze, ale bude nejšťastnějším mužem na světě, když dostane tebe. Něco ovšem dostaneš, o tom není pochyby, ale takovou sumu, jakou on si diktuje..."

Lipka jen zavrtěla smutně hlavou. "Ne ne, mami, já jsem hotova s muži jednou pro vždy. Pro mne muži ode dneška neexistují. Tahle zkušenost mi postačí."

Za chvíli byla pani Petříková v pokoji u svého manžela a s tváří poněkud rozjasněnou mu oznamovala: "Šlo to lépe nežli jsem očekávala. Byla to pro ni hrozná rána, ale tvůj návrh se osvědčil. Vzdor zvítězil nad bolesti."

"Celkem nejsem příliš nerad," řekl pan Petřík, "že je tomu konec, protože se mi ta veřejná činnost Boubkova nikterak příliš nezamlouvala a nedělal jsem si z toho velkou čest, že by měla moje dcera se státí ženou takového buřiče. To mu ostatně nikdy nic dobrého nevynese. Je císařským královským profesorem a měl by zpívat píseň toho, či chléb jí. Beztoho se dívím, jak mu to vše mohlo doposud projít. Já už jsem musel za ten poměr Lipky s ním vyslechnout ve spolku veteránském i v besedě všelijaké štiplavé poznámky. Teď tomu aspoň bude konec. Ale musíme dát pozor, aby se jí nedostal jeho dopis do rukou, sice by bylo vše pokaženo. A mám strach, aby se s ním Lipka někdy nesetkala a nepověděli si to!" pravil pan Petřík.

"Toho se neobávám," odvětila matka. "Jsou oba příliš hrdými, nežli aby ještě jednou na sebe promluvili, i kdyby je náhoda svedla tváří v tvář. A kdyby on na Lipku promluvil, jsem jista, že ona by se od něho odvrátila. Ale jeho dopis bude nejlépe zničit, aby se jí někdy nedostal do ruky."

"O to se zase postarám já. Zde v mém kufríčku mezi majetkovými a jinými listinami je v bezpečí. Až já umřu, pak si tím dělej, jak za dobré uznáš, ale já mám ve zvyku všechny důležité listiny schovávatí. Člověk neví, k čemu se to jednou hodí."

“Já tam budu spíš než ty,” povzdychla sobě paní Petříková. “Tyhle starosti mne soužijí.”

Lipka Petříkova snesla skutečně ránu, která ji postihla s překvapující pevností. Pravdu měla matka, když pravila, že vzdor zvítězil nad bolestí. Stává se to často i u povah méně rozhodných nežli byla Lipčina.

Bolehrady měly ovšem opětně o čem povídati, když se rozneslo, že je mezi mladým panem profesorem a Lipkou Petříkú konec. Nikdo nevěděl správně proč se to stalo, ale za to tím více bylo důvodů, které byly za jedině správně vydávány. Lipka se přemohla, chodila opětně na korso a měla brzy dosti ctitelů, které neodpuzovala, ne že by jejich společnost měla ráda, ale proto že tím ukazovala městu, že není opuštěnou a také ze vzdoru k Boubkovi o kterém tušila, že se doví, že je obletována zástupem obdivovatelů. Cítila jakési vnitřní uspokojení, když si vzpomněla, jak jej to potýrá. Ona ostatně mu nikdy nebude moci plně splatiti bolest, kterou on způsobil jí.

Dlouho však to spláčení vzdorem netrvalo. Při začátku prázdnin odjel mladý profesor z města a již se do Bolehrad nevrátil. Zadal o přeložení a obdržel je. Celé město zatruchlilo, jen zarytí šosáci si oddychli, že se ten kazimír již do města nevrátí. Boubek odešel, ale jeho dvě léta práce v Bolehraděch zanechala svoji stopu. Šosákům a ramenářům se již nikdy nežilo tak pohodlně jako před tím a pan probošt se již nikdy nedomohl kontroly nad městskými záležitostmi.

Když se Lipka dověděla, že byl Boubek na svoji žádost přeložen, zachvěla se mimoděk. Když byla o samotě, zamyslíla se hluboce. Poznávala že se přelhávala, když si říkala, že je Boubek úplně odstraněn z jejího srdce. Zůstal v její mysli a v některých chvílích, když zapomněla na svoji nenávisť, kterou si ukládala spíše nežli by ji pocitovala, přistihla se zabrána ve vzpomínky ze dnů, kdy s ním bloudivala okolím města a poslouchávala jeho hlasu, cítila dotek jeho ruky na své paži, když jí převáděl přes potůček pod mlýnem. A něco, co nemohla potlačit, co nemohla přelhat jí říkalo, že není takovým, jakým jej v jejich očích učinil jeho dopis, adresovaný jejím rodičům. Jak ráda by byla dopis ten viděla. Domnívala se, že jej otec zničil a litovala toho. Byla by jej ráda čtla, aby se utvrdila v nenávisti proti jeho pisateli, aby zapudila ze svého nitra ty záchvaty lítosti a bolestně teskné vzpomínky, anebo aby se přesvědčila, že hlas jejího srdce nelže.

Jednoho dne když byli Lipčini rodiče sami doma, řekla paní Petříková svému manželu: “Nepozoruješ, že se s Lipkou stala nějaká změna? Co to na ni zase sedlo? Nevychází skoro z domu, věší hlavu a často ji zastihnu uplakanou v jejím pokojíku. Všechno vypytování se, co jí stalo, je marné.”

“Snad jí nevlezl do srdce zase nějaký Boubek,” zažertoval otec.

“To asi ne, neboť nikam nevychází, vzdala se všech zábav i procházek. A přišlo to jako kdyby to na ni hodil. Zrovna od toho dne, co jsme byli v Krměticích u tvého bratra.”

“Ona ale přece nebyla s sebou. Nechtěla tam jeti, protože prý ji správce vždy obtěžuje.”

“Ano zůstala doma — sama doma... a právě to ve mně vzbudilo podezření...” paní Petříková se zarazila v proudu svých myšlének. Pak pojednou vybuchla: “Kde jsi měl klíček od svého železného kufříčku, když jsme byli pryč?”

“Jako vždycky v kapsičce ve vestě.”

“V té co jsi měl na sobě?”

“Ne v domácí, která visela v šatníku.”

Paní Petřiková vyběhla z pokoje a spěchala do Lipčiny světnice. Lipka se právě vrátila z nákupu. Se zasmušilou, pobledlou tváří odkládala vrehní šat. Matka stanula před dcerou jako ztělesněný hlas svědomí a dávajíc důraz na každé slovo, položila otázku: "Co je to s tebou od nějaké doby? Jsi celá jako vyměněná."

"Nic," řekla dívka skoro úsečně, tónem, který do nedávna byl neznámým v její mluvě.

"Nezapírej, Lipko. Ty máš něco na srdci. Snad dokonce ještě nevzpomínáš na toho Boubka?"

"Ano, vzpomínám," vydechla Lipka potichu, ale pevně.

"Ty jsi si dovolila... ty jsi čtla..." Matka si netroufala dopovědět.

"Ano, čtla a opsala jsem si..." řekla dívka temně a podívala se matce přímo do očí dlouhým, teskným a vyčítavým pohledem. Matka měla již otevřena ústa k další větě ale pod tím pohledem ztratila řeč. Pokusila se něco říci, ale pojednou se obrátila a rychle vyšla ze světnice. Vrazila do pokoje, kde ji netrpělivě očekával jej manžel a sklesla na pohovku.

"Ona to vyštárala a čtla," vyhrkla ze sebe. "Vidíš, já ti říkala, bychom to spálili."

"To bych byl od Lipky nikdy neočekával, že poleze do mých listin," rozčilil se otec.

"Vyčítat jí to nemůžeme, to je maličkost proti tomu, co jsme jí udělali my" pravila matka.

"Teď s ní nebude k vydržení," vzdychnul pan Petřík.

IV. Trhliny v mračnech.

A nebylo.

Lipka nevyčítala, nežalovala. Ale stala se ještě zamklejší, na všechny otázky odpovídala jednoslabičně, uzavřela se v nepřístupnost, ven téměř nevycházela a při tom i rodiče, kteří ji měli denně před zraky, mohli pozorovati, jak se trápi a jak její svěží barva s tváří mizí, tak jako byl zmizel vlídný pohled a milý úsměv. Lipečka stala se malým tyranem svých rodičů. Netýrala je slovy, naopak svým mlčením, svým smutným, vyčítavým zrakem i svým chorobným vzhledem.

A tak se stalo, že jednoho dne vzala matka Lipku za ruku, posadila ji před sebe na židli, jemnou silou ji přidržela, když chtěla dívka odejít a hlasem ve kterém se chvěly slzy jí řekla: "Takhle to nemůže dále jít, Lipko. Ty přece nechceš svoje rodiče utrápit. A my tebe také nechceme vidět takhle trpět. Promluvme si o tom rozumně."

Lipka se zprvu domluvě bránila, ale konečně jako prolomenou hrází vyhrklo z ní to, co tak dlouho nosila ve svém rozbolněném srdci. Ne prudce, ne zlostně, ale litostivě vyčtla matce, že ji oklamala říkouc, že Boubek chce osm tisíc zlatých věna. Psal jim, že ji, Lipku, svoji dušku drahou a světlo svých zřítkel miluje vši silou svého srdce. Že by ji chtěl učiniti svojí žínkou a snést ji nebe k nohám, ale že jeho postavení tomu nedovoluje. Vystudoval na dluh a nyní ze svého hubeného suplentského platu nejenom umořuje svoje dluhy, ale pomáhá svému stále churavému bratru na studiích ve Vídni. Bude to trvat nejméně šest let, nežli bude svých dluhů a povinností prost a v stavu se ženiti. On by rád čekal, jakkoli dlouho. Ale nemůže požadovati, aby jeho vysněná dívka naň tak dlouho čekala. Proto, ačkoliv při každém jejich setkání hoří jeho nitro touhou projevit, jak nevýslovně ji miluje, neodvažuje se, necítí se oprávněným jí to říci. Nejsa v postavení, aby se mohl ženit, necítí se ani oprávněným k vyznání své horoucí lásky. A nepsal by ještě ani nyní, kdyby neviděl, že je jeho povinností v zájmu jí, Lipečky samotné, zjednat jasno, vyznati se a požádati je, rodiče, zdali by mohli

příspěti dvěma milujícím se srdcím k uskutečnění nejvyššího blaha a není-li to možno, aby dobrovolně ustoupil z její cesty k štěstí.....

To všechno psal a to všechno jí nepověděli. Jenom to jí řekli co s nejnejtěšnější šetrností a ohledy, přes odpor svého mužného srdce prozradil, že obnos osmi tisíc zlatých je překážkou, která stojí mezi ním a ní. Vše co bylo v dopise jeho mužného a krásného jí zamlčeli a udělali z něho loviče věna, od jakého se musela s opovržením odvrátiti.

Dlouho vymlouvala matka Lipce její hořkost a zklamání. Přiznala se, že neviděli s otcem jiného východiska a proto uznali za nejrozumnější říci jí, že se nemůže státi Boubkovou ženou a oznámili jí to takovým způsobem, aby na něho zanevřela a tím spíše na něho zapomněla, nežli aby se trápila litostí. Báli se dokonce, že by se prohlásila, že bude na něho čekat a ty na léta se vlekoucí známosti nevěští pro děvče nikdy nic dobrého. Obyčejně z toho na konec hledí staropanešství. Nebylo to jejich vinou, že nemohli udělati to, co by byli nejraději učinili, dáti jí oněch několik tisíc. Ale neměli jich. Sama tomu chtěla, že dali její starší sestře Stáze větší věno nežli jejich poměry dovolovaly.

Lipka smutně potřásla hlavou, když slyšela toto vysvětlení. Ku konci rozmluvy ležely si matka s dcerou v náruči a jejich slzy se mísily.

V rodině Petříkové nastalo uklidnění mysli, ale nikoliv vyjasnění ovzduší. Lipka chodila jako tělo bez duše a rodiče čtli v jejím úsměvu, který se vždycky snažila vyvolati na svou tvář v jejich přítomnosti to veliké sebezapření a sebezpřemáhání, jakého by sotva která jiná dívka byla schopna.

"Snad se to časem poddá," řekl pan Petřík, když o tom s manželkou rokoval.

"Ba ne," odvětila matka. "Já Lipku znám a tuším, že na to nikdy nezapomene a když nemohla míti toho, koho milovala, nebude ničí a zůstane starou pannou. Taková je Lipka. Je to zvláštní povaha. Jako ze železa. Jako by to ani děvče nebylo."

"To pochytila všechno od toho socialisty. Čert nám ho sem byl do Bolehrad dlužen," zabručel otec.

"Teď to máme! Před několika lety čekání jsme jí chtěli uchrániti a nyní třeba se budeme muset divati, až do své smrti, jak se odřiká světa a budeme jí tu třeba muset zanechat samotinkou na světě jako kůl v pláni. Bude ovšem moci jíti k Stáze, ale co je to za život, žít někde jenom jako přivěšek rodiny....."

Lipce zatím vracela se do hlavy znovu a znovu jedna otázka, které se nemohla zbaviti. Napadlo jí, že po odchodu z Bolehrad snad Boubek přece jen zapomněl, snad i ze vzdoru vytrhl svoji první lásku ze svého srdce a snad je již i ženat s jinou.

A ta myšlénka, že Boubek je již ženat, že jiná, snad některá z těch obyčejných, tuctových dívek, které nedovedou mluvit nežli o šatech a milostných pletkách svých kamarádek, zaujímá dnes po jeho boku místo, které náleželo jí, pronásledovala ji kudy chodila. Byla by si přála věděti jistotu, ba téměř si přála, aby se dověděla, že je to pravda, poněvadž by to bylo ukázalo, že nebyl Boubek tím nadčlověkem nade všechnu nízkost povnešeným, z kterého jej považovala, že je zcela obyčejným pozemšťanem umějícím pouze lépe mluvit nežli ti ostatní a že si nezaslouží, aby se pro něho tak trápila.

Jednoho dne padla Lipce do oka při prohlížení pražských novin anonce ústavu, který nabízel svoje služby k vyšetření jakékoliv rodinné, majetkové neb jiné soukromé záležitosti kdekoliv v celé říši. Lipka sedla a dopsala do Prahy. V deseti dnech dostala odpověď, po jejímž přečtení se poprvé její tvář ozářila odleskem vnitřního uspokojení. Profesor Boubek byl svoboden, měl

reputaci zatvrzelého mládence vyhýbajícího se styku s druhým pohlavím, žije samotářsky, nevěnuje se ani veřejné činnosti a jeho kollegové o něm praví, že pracuje usilovně na nějakém velkém díle, které mu má přinést uznání celého kulturního světa.

“Tak jsme se přece mylili,” řekl jednoho dne pan Petřík své choti, “když jsme se domnívali, že Lipečka nikdy nezapomene a stane se jakousi jeptiškou. Přece se začíná její tvář nějak vyjasňovat a její hlas zní teď veseleji. Snad si to rozmyslila a poznala sama, jaká je to bláhovost, k vůli jednomu člověku, který na nás již nemyslí, si kazit celý život.”

“Nikdo na světě není šťastnější nežli já, když to vidím. Půjde-li to s ní takhle dále, začne brzo zase chodit mezi lidí a na konec se přece některý mladý Bolehradák najde, který ji pro sebe uloví. Jen aby nám teď do toho nepřišla ta válka, o které se stále povídá.” Bylo to ve dnech po sarajevském atentátu.

“Že se ti chce mluvit, matko, válka!” zvolal pan Petřík. “Nepřišla-li hned když zastřelili v Sarajevu našeho následníka trůnu, tak je vidět, že se Rakousku za ten zločin dostalo nebo dostane od Srbska satisfakce a to všechno, co se povídá, je pouze planý poplach.”

“Kéž by to tak bylo!” vzdychla paní Petříková. “Vždyť by to bylo hrozné. Stál by jeden život nebo dva životy lidí, které beztoho nikdo nemiloval za to, aby snad celé tisíce jiných byly povražděny?”

“Takovými otázkami si páni, kteří války strojí, hlavy nelámou,” řekl znalecky pan Petřík. “Jestli jsou jejich plány zralé, jsou-li připraveni k zahájení války, pak jsou rádi, že se to v Sarajevu stalo, třeba by se stavěli, jakoby je to bylo ohromilo. Ale válka nebude, toho se jistě nedočkáme. A bude-li pak dlouho nepotrvá. Strhne-li se válka, nebude děle trvat nežli několik neděl, protože by to svět nevydržel. Válka za dnešních poměrů stála by takové sumy peněz, že by byl každý stát ve dvou nebo třech měsících bankrot a musel by uzavřít mír. Ostatně Rakousko není Bulharsko nebo Turecko a bude se Srbskem hotovo nežli by pětadvacet napočítal.”

“A co Rusko?” namítla paní Petříková.

“Ani nemukne!” řekl pan Petřík pevně a určitě. “Rusko ví dobře, jak je na ně Němec připraven a dá si dobrý pozor.”

“Pan městský sekretář včera povídal u Záhořů, že válka bude”, řekla pan Petříková. “Německo prý bude chtít použít Rakouska k tomu, aby provedlo svůj starý plán opanování světa od Severního k Indickému moři. A pak prý by nezůstalo při válce Rakouska se Srbskem a Německa s Ruskem, ale vmichal by se do toho celý svět, protože velké říše jako Francie a Anglie by nemohly dopustit, aby Německo provedlo svůj plán a dostalo se v vládě i v Asii.”

“Pan sekretář má často podivné nápady. Je také nasáklý tou boubkovinou. Já jistě téměř věcem rozumím, nebyl jsem nadarmo na vojně a vim líp než pan sekretář, že bude po válce dříve, nežli naši rezervisti vyfasují tornistry, dojde-li k ní vůbec.”

“Pan Záhoř dokonce povídal, že by mělo k válce dojít, aby prý dostalo Rakousko i s Německem nasekáno. Škodu prý bychom z toho žádnou neměli, jen užitek. Pravil, že každá výhra Rakouska doposud znamenala zhoršení v situaci našeho národa a každá porážka Rakouska pro nás znamenala trochu více svobody a pokroku. Pan sekretář mu připomenul, jaké by to bylo, kdyby se válka doopravdy rozpoutala a naši mladí lidé by do ní museli jít. Dnes je všechnen náš mladý lid nasáklý slovanskou myšlénkou a nežli by šli střílet na Rusy nebo na Srby, dali prý by se mnozí sami raději pobít. A na takové věci prý by došlo, kdyby byli naši lidé hnáni do války.”

Pan Petřík sprásknul ruce: "Zde to máme. Tohle je výsledek takových nápadů a ideí; jaké sem zanesl ten prokletý Boubek!"

"Nu, tolik by jich do války jistě nešlo," povzdychla sobě paní Petříková, "aby tu nezbyl nějaký pěkný ženich pro naši Lipečku a já z toho mám radost, že se v ní začíná probouzeti nová chuť k životu."

Takovým způsobem hovořili mezi sebou manželé Petříkovi, zatím co jejich dcera, skutečně probuzená ze své melancholické zádumčivosti zápasila sama v sobě těžký, ale přece jaksi radostný boj. Přemýšlela dnem i nocí, má-li profesoru Boubkovi dáti o sobě nějak věděti, že stále na něho myslí, a zůstane mu aspoň v srdci svém navždy věrnou. Často měla již aršík papíru před sebou, a chtěla mu dopsati, ale vždy opět od toho upustila, říkajíc sobě, že není naspěch, že se snad sama naskytne nějaká vhodná příležitost prozraditi mu svoje city. Nebylo by se mohlo říci, že náhodné příležitosti té sama nevyhledávala. Vynašla sobě ve své sbírce pohlednic jednu, kterou kdysř obdržela od Boubkova bratra, studenta z Vídně. Byla na ní jeho adresa. Poslala mu jakoby jen tak náhodou pohlednici, majíc jakýsi záchrvěv naděje, že student o tom dopíše svému bratru a tak mu ji přivede na mysl. Ale pohlednice, opatřená zpáteční adresou přišla v několika dnech nazpět s poznámkou "Abgereist nach Amerika."

Lipka věděla, že má Boubek jednoho bratra v Americe, který tam prodělal krušné počátky v době, kdy byl Boubek v Bolehradech. Snad se od té doby dopracoval nějakého dobrého postavení a povolal si svého bratra studujícího z Vídně za sebou.

Tento prostředek dáti o sobě Boubkovi věděti tedy selhal, ale Lipečka nezoufala, a byla přesvědčena, že jednoho dne náhoda postará se o to, aby se muž, kterého nyní milovala s obnovenou vřelostí, dověděl, že dívka, která byla jeho první láskou, čeká a jest ochotna čekati jako Solwega svého Peera Gynta, až do těch šedin, bude-li zapotřebí, až do toho hrobu.

V. — S vichrem událostí.

V té době těžká mračna, věstící temným duněním zhoubnou bouří stahovala se nad českými vlastmi a nad celou Evropou. Když dne 28. června onoho roku 1914 dvě rány z revolveru mladičkého Srba Gavrija Principa učinily konec životu arcivévody Františka Ferdinanda a jeho manželky vévodkyně z Hohenbergu, bývalé hraběnky Žofie Chotkové, proběhlo téměř celou Evropou zachvění, jako když člověku přejde mráz po těle a od úst k ústům nesla se slova: Z toho bude válka.

V zemích českých nebylo snad duše, která by byla zavražděného následníka trůnu skutečně politovala. Nebyl milován nikým a obáván téměř každým, ba i těmi živly, jichž se byl stal v posledních letech oporou a nadějí. I tam byl pouze nástrojem strany domáhající se vlády, ale nástrojem dvojsečným, kterému nelze příliš důvěřovati. Živly pokrokovými a jmenovitě mezi uvědomělými lidmi českými byl upřímně nenáviděn. Proto bylo těch, kdo fanatického Srba, jenž se osvědčil tak dobrým lovcem na vysokou zvěř, za to proklínali, velmi málo a ti co to činili, jednali z obavy před válkou, která z atentátu sarajevského hrozila vzplanouti a nikoliv z lítosti nad zmařenými dvěma životy, jichž povahy a cíle nevěstily říši nic dobrého.

"Bude z toho válka," říkalo se všeobecně, když přinášely noviny podrobnosti o tom, jak spiknutí, jehož byl Princip nástrojem, bylo rakouskými úřady vystopováno až do stanu srbského generálního štábu a do úřadovny ministra zahraničních záležitostí v Bělehradě. Vědělo se, že Rakousko po příležitosti k válce se Srbskem prahne a proto že při své proslulé z "vele-

zrádných" procesů stopovací schopnosti, osvědčené i tam, kde spiknutí a spiklenců nebylo, dovede snadno vynajít vinníka tam, kde si ho přeje mít.

Každý do rakouské politiky poněkud zasvěcený člověk věděl, že annexe Bosny a Hercegoviny roku 1908 byla po okupaci druhým krokem Rakouska k opanování Balkánu, k získání přístavu na Egejském moři. Když však ze dvou balkánských válek vyšlo Srbsko pokryto slávou a rozšířené — třeba se bylo vídeňské diplomacii podařilo zabránit, aby se mu nedostalo přístupu k moři některým přístavem na Adrii — na dvojnásobnou rozlohu, shledalo Rakousko, že jeho naděje na Soluň se zbouraly a mimo to vidělo v Srbsku hrozné nebezpečí samo pro sebe. Jak nyní těch 12 millionů Němců a 10 millionů Maďarů bude moci udržeti na uzdě 25 millionů Slovanů, nadšených vítězstvími Srbska a sních o velkém a svobodném Slovanstvu? Srbsko bylo balvanem v cestě výbojů Rakouska a strašidlem vídeňských a peštských pánů se zlatými límci. A za Vídní a Peští pozoroval vše co se na Balkáně dalo zárlivým okem Berlín, jehož plány na jihovýchod byly ještě dalekosáhlejší nežli Rakouska, ale podmíněny rakouským úspěchem na Balkáně. Srbsko muselo býti zdoláno a to hned, dokud ještě nejsou zaceleny jeho rány ze dvou předešlých válek.

Do té situace, napjaté k prasknutí zahlučely dvě rány z Principova revolveru. Rakousko se dalo do vyšetřování, které vyneslo na jevo, že útočník byl sice rakouským poddaným, ale byl srbské národnosti a že měl instrukce i zbraně z Bělehradu.

Nicméně zdálo se zprvu, že se vše vyřídí v dobrém, bez války. Čtrnáct dní, tři neděle po attentátu uplynuly a v Rakousku začalo se volněji oddychovati. Nevypukla-li válka doposud, je viděti, že se to vše urovnalo smírně, myslelo se.

Pak nadešel černý den 23. července, kdy bylo oznámeno, že Rakousko zaslalo Srbsku — které považuje za zodpovědné za sarajevský attentát — ultimatum. Kdo četl podmínky ultimata, prohlásil válku za nevyhnutelnou. Na takové podmínky nemohl žádný národ, který neztratil sám k sobě poslední špetku úcty přistoupiti. Rovnaly se úplnému odřeknutí se samostatnosti ve styku s ostatním světem a uznání vlády rakouské vojenské policie nad Srbskem.

A zas šly do světa uklidňující zprávy. Srbsko prý se podvolilo. Bouřila se sice slovanská krev při myšlence, že ten malý, ale hrdý a vítězný slovanský národ sklonil se před bezohledným diktátorstvím velkého souseda, ale myslelo se, že je to přece jen lepší, že se Srbsko pro tentokrát zapřelo a podvolilo se. Srbsko projevilo ochotu svoliti k rakouským požadavkům mimo jeden a ten neodmítlo, nýbrž dalo návrh, aby byl odkázán mezinárodnímu smírcímu soudu a uzná-li to ten za spravedlivé, že se podvolí i tomu, aby vyšetřování pramenů spiknutí v Srbsku konalo se pod dohledem rakouských policejních úřadů. Lidé sotva mohli uvěřiti, že by se bylo mohlo Srbsko podvoliti tak pokořujícím, svobodného národa nedůstojným podmínkám, ale z toho že tak učinilo, se soudilo, jak velice si Srbsko i za ním stojící Rusko přály míru a lid v duchu jim za tu nesmírnou obět děkoval.

Ale toto uklidnění a nové naděje na mír netrvaly dlouho. Dne 26. července přišla hlavní hromová rána — Rakousko vydalo mobilisační rozkaz pro aktivní armádu a první výzvu rezervy a tím prohlásilo odpověď Srbska za neuspokojivou. Tak začala válka.

Dne 29. července litaly již z baterií na severním břehu Dunaje projektily do Bělehradu. Současně však přišla od severu zpráva, že ruský medvěd se také začíná hýbat a že batuška car mobilisuje čtyři armádní sbory. V Německu zatím byla již mobilisace celý týden v plném proudu. I Francie dle přicházejících zpráv chystala se k mobilisaci. Po celé Evropě bylo slyšeti

příšerný praskot bortící se stavby toho co bylo doposud zváno mírem, ale co vlastně bylo po desetiletí prováděnými přípravami k všeobecné válce. A nyní, nyní snad již začínalo to, co bylo rok za rokem předpovídáno a očekáváno.

Byly to po českých zemích dny pláče a němého zoufalství, za které se nikdo nemusel stydět, zatinání pěstí a tichého proklínání. Celá Evropa chápala se zbrani — ale jak rozdílnou ozvěnu vyvolávaly mobilizační dekrety v českých zemích a jinde! V Německu, sahajícím již již po světové diktatuře, opojeném sny o velikosti, jaké dosud mezi národy světa nedosáhl žádný, vidoucím v krátké válce, vypočítané na rychlý a přesný strojový postup od jednoho ohromujícího vítězství k druhému pouze stupně k trůnu světovlády, v tom Německu řítily se k západu a k východu vlaky naplněné dobře vykrmenými, červenolícími vojáky, řvoucími do ochraptění "Wacht am Rhein" a "Deutschland ueber Alles" a popisujícími na zastávkách strany svých vozů nápisy "Nach Paris", "Nach St. Petersburg". Ve Francii na kterou působilo vyhlášení války jako pád se stromu po dlouhém, sladkém pacifistickém snu, chápali se mužové zbrani s ponurým odhodláním bránit Francii a její svobodu do posledního dechu a táhli k hranicím se zatatými zuby, ale zdviženým čelem a rekovností v srdcích. Matky vyprovázely svoje syny a manželky své muže jako Spartánky se suchýma očima a se rty vyslovujícími slova povzbuzení, nechávající si slzy a vzdechy až se vrátí samy do svých domovů. V Srbsku říkaly ženy mužům: Ať si Austrijáci přijdou. Nestačíte-li na jejich zahrnutí vy, půjdeme my a přísaháme, že každou stopu naši země zaplatí drazé svojí krví. V Rusku připravil si voják svůj vak a čistil svoji zbraň se svým stoickým "ničevu" a šel k hranicím jako chodil dříve na cvičení za město.

Ale v Čechách, na Slovensku, v ostatních slovanských zemích Rakouska? "Zač a proti komu máme jít do války?" To byla otázka na každých rtech." Za svoje nepřátele se máme jíti bit, za svoje tyrany krvácet, za svoje vykořisťovatele umírat, svoje okovy utahovat, svému vězení nové mříže zasazovat. Proti svým bratrům bojovat, jiný slovanský národ, který po staletých bojích sobě s bezpříkladnou hrdinností a obětavostí svobodu vydobyl, jíti pomáhati podmaňovati, proti velkému Rusku, od kterého jednou očekáváme svoji vlastní svobodu, máme nésti zbraně!"

A proto nebylo bojovnosti v těch českých vojácích, kteří byli četníky sháněni na nádraží a do garnisonních měst, proto nebylo resignované odhodlanosti v ženách a dívkách, které vyprovázely svoje manžele, bratry, snoubence. Proto se zdálo o každém tom vojákovi a rezervistovi, že není povolán do války, ale že je hnán na popravu. Proto museli na tolika místech četníci a poddůstojníci používatí svých šavlí na vzpouzející se vojenský materiál. A proto ty dny mobilizační byly po československých vlastech podobny pohřebním průvodům ve velkém, kde bylo statisíce mrtvol ještě živých, ale již želených a každá z nich ubírala se sama k svému hrobu, loučíc se se svými drahými.

Po staletí kupilo Rakousko na svoji hlavu kletby podmaněných národů, ale po celá ta staletí nebylo vysloveno kleteb těch tolik jako dne 26. července a v následujících dnech července a srpna roku 1914.

Mnozí čekali, že se něco stane, co válce zabrání, že se lid zdvihne a vzepře se vražedným rozkazům. Ale nestalo se nic takového v Německu, ani ve Vidni, ani v Pešti a proto bylo nemožno počítat na úspěch činného odporu nebo jen pasivní resistance v Čechách. Rakousko bylo příliš dobře připraveno. Již dvě leta před válkou vzalo Čechům poslední zbytky zemské samosprávy, aby znemožnilo každý autoritativní projev odporu. A český národ byl žalostně nepřipraven. Očekávalo se znamení od vůdců sokolstva, ale to nepřišlo. Vůdcům zzelelo se těch krásných sokolských těl a bystrých hlav, na

něž připraveny byly kulky a oprátky v pádu odporu — a sokolstvo šlo, šlo do kasáren a šlo na popravu jinou, ne za sebe, za svobodu své vlasti, ale za upevnění rakouského tyranie a za velikost a slávu Německa.

S jednou nadějí nerad se loučil svět nežli se rozlily potoky krve v polských pláních a u bastionů belgických pevností. Zraky celého světa obracely se k německým sociálním demokratům, k té straně, jejíž heslo "Proletáři všech národů spojte se" a jejíž odpor k válce zapouštěly utěšeně kořeny v dělnické třídě celého světa. To byla nejsilnější politická strana v Německu ta měla nejvíce příslušníků v německé armádě. Ta nedovoli, aby k vůli dvěma neužitečným aristokratickým životům padlým v Sarajevě prolity byly řeky zdravé, dobré, dělnické krve. Zahřímá-li ona strana v sluch německé vlády: Nepůjdeme vraždit! bude heslo to opakováno ve všech ostatních zemích ve Francii, v Rusku, v Rakousku a válka bude nemožnou.

Ale přišly zdrcující zprávy. Němečtí socialisté nejenom nezaburáceli svoje "Nebudeme vraždit!", ale šli klidně do kasáren pro svoje pušky a tornistry, byli také mezi těmi, kdo na boky železničních vozů psali nápisy "Nach Paris" a jejich poslanci v říšské radě svorně s konservativní pravici hlasovali pro miliardy na válku.

Tak padaly poslední naděje na odvrácení světového kataklysmu. A český národ zalýkající se bezmocným vztekem hnán byl jako obětní zvíře, aby nejlepší svoji krev a pokrok i úspěchy posledního půlstoletí neúměrně práce položil na oltář "širší" vlasti, sobeckého, nespravedlivého, necitelného Rakouska, aby se dal zabijeti za čest a bezpečnost trůnu a degenerované, křivopřísežné, nenáviděné dynastie Habsburgů.

VI. — Dvojitá láska jednoho srdce.

Ve svém mládeneckém pokoji, jehož okna vedla na tichou ulici jednoho z největších českých venkovských měst, zaměstnával se profesor Jiří Boubek přípravami k velké cestě. Skládal svoje papíry a knihy do kufru a vybíral sobě maličkosti zvláště drahé a dával je stranou. Tvář mladého muže byla bleďa a jevila hluboký smutek.

Z venčí, z ulice, zalétal do pokoje otevřeným oknem nezvyklý ruch, pomalé, šouravé kroky loudajících se hloučků lidí a zmatené hlasy, které všechny se zdály mluvití lkavě a vzlykavě. Boubek se chvílkami zastavoval ve své práci, naslouchal zvukům z venčí, z té tiché maloměstské ulice, na které v jiné dny v tuto dobu bývalo ticho rušené pouze občasnými kroky vojenských oddílů, ubírajících se do nedalekých kasáren. Konečně, jakoby nemohl již déle naslouchati oněm zvukům přecházejícího a rozčileně rozmlouvajícího množství lidí, přistoupil Boubek k oknu, zavřel je a vrátil se k svému kufru. Vyndal z něho několik předmětů, mezi kterými byla důstojnická čapka. Byla to čepice, kterou si byl pořídil k své erární uniformě po šťastném složení zkoušek ku konci jednorocní služby před několika lety. Tenkrát nepomyslel, za jakých okolností, ji bude jednou vytažovati z místa dlouhého odpočinku. Zadíval se na černou soukennou čapku s prýmkem a s hlubokým povzděchem posadil si ji na hlavu. Bylo mu při tom, jako vězni, který potězkává svoje okovy. Zrak jeho vrátil se ke kufru. Krabice plná dopisů upoutala jeho pozornost. Vyzdvihl ji s jakousi posvátnou opatrností ode dna a postavil ji na stůl. Byly to dopisy od jeho matky, všechny které obdržel za celou dobu svých studií a dopisy jeho dvou bratří. Jak se vždy těšival, že jednou zasedne k té krabici a bude pročítati dopisy své zesnulé matičky od prvního do posledního, ve kterém mu ukládala, aby byl svým mladším bratrům otcem.... Nikdy k tomu nenašel dosti času a nyní.... kdo ví, zda se vůbec někdy k těmto dopisům vrátí.

Usedl ke stolu, na jeden z kousků nařezaného polotuhého papíru napsal velkým písmem: "Tuto krabici spálit s jejím obsahem. Jsou to dopisy od mé matky a bratří, které nemají pro nikoho zajímavosti, ni ceny." Pak přilepil listek s nápisem na krabici a tuto pevně svázal šňůrou. Krabici pak uložil zpět do kufru. Bylo mu v té chvíli, jakoby byl napsal svoji poslední vůli a měl súčtováno se životem. Tma zániku rozevřela se jako propast před jeho duševním zrakem.

V tom okamžiku ozvalo se ode dveří nesmělé zaklepaní. Sotva dořekl "vejděte," otevřely se dveře a v nich stanula nějaká dívka. Boubek vytřeštil zrak k tváři příchozí. Krev, která mu byla vstoupila do hlavy, jak byl sehnut nad kufrem, valila se nyní všechna zpět k srdci tak, že mimoděk cítil na své tváři chlad náhlého zblednutí. A chvějícími se ohromením rty vyklouzlo jedině slůvko: "Lipka!"

Ve dveřích, jako zjevení, stála skutečně Lipka Petříkova se zrakem plným nevýslovné něhy, s tváří pobledlou a rty chvějícími se v návalu bouřlivých dojmů.

"Tak jsem se přece nemýlila a nepřijela jsem nadarmo," řekla, když byla na okamžik strnula svým zrakem na mladém muži s důstojnickou čapkou na hlavě. Konečně se Boubek vzpamatoval, tváří jeho přelétl paprsek nesmírné radosti a ústa vybuchla slovy:

Ve dveřích, jako zjevení, stála skutečně Lipka Petříkova.

"Slečno, co vás sem přivádí? Což jste tušila mé tužby? Což jste slyšela tajemnými strunami srdce mého hlasu, který vás volal v těchto hrozných hodinách?"

"Vzpomínal jste na mne skutečně?" zeptala se smutně, klesajíc únavou na jednu ze židlí. "Nezapomněl jste tedy?"

Místo odpovědi ukázal na skříň s knihami, na níž stála její podobizna. Rámec, ve kterém byla podoba zasazena, byl nejdrahocenějším předmětem v celém pokoji.

Bledou líc její rozlil se zvláštní jas, jaký vidáme na tvářích mučednic na obrazech starých mistrů, jas slastné bolesti, tajemné extase, která dává slabým bytostem sílu obrů.

"A vy jste tedy také nezapomněla!" řekl a sklonil se k jejím rukám, chopil se jich a líbal je. Slastné chvění proběhlo jejím tělem, když ucítila dotek jeho rtů na svých rukou. Poprvé! Byla by se ráda sklonila k jeho hlavě a položila svoje rty na jeho kučeravé vlasy, kdyby tyto nebyla hyzdila ošklivá důstojnická čapka.

"Tušila jsem, že budete muset na vojnu," řekla, když si přitáhnul židli a usedl naproti ní, vpíjeje se zrakem v její tvář. "Věděla jsem, že budete muset jít. Myslela jsem, že by se mohlo stát, že bychom se již nikdy nespátřili....." jen s přemáháním přepravila tato slova přes svoje rty, "a nechtěla jsem, abyste se nedověděl, že jsem vždy byla a že na vždy zůstanu srdcem a myšlenkami vaší. Chtěla jsem vás aspoň odprosit, kdyby nás válka měla navždy roztrhnout....." další slova zemřela na rtech dívky.

"Mne odprosit? Za co drahá duše má?"

"Odpuštění pro moje rodiče. Oni to myslili dobře, když mi zamlčeli co jste psal a řekli mi jenom, že jste se ptal po mém věnu. Viděli, že se nikdy nemohu stát vaší a chtěli učinit rozlučku co nejkratší a rozhodnou. Ale já tomu nikdy nevěřila, že byste byl takový.... Kdybyste byl řekl mně s čím jste se svěřil rodičům, bylo by vše jinak dopadlo. Byla bych čekala s radostí čekala, jakkoliv dlouho."

"Duško drahá," vzlyknul a již ji držel v náruči a tisknul na svá prsa, pokrývaje její líc polibky.

Posléze ji, celou udýchanou a třesoucí se jako raněné ptáče v rukou lovcových pustil se svého náruči. Tvář jeho zvažněla, kolem úst mihl se trpký úsměv a jeho rty zašeptaly:

"A nyní se shledáváme, nyní, když za několik hodin se musíme rozloučiti — navždy."

"Ještě před chvílí jste se nemohl toho okamžiku dočkat a ozdobil jste se již válečnickou čepicí," řekla Lipka, ukázavši na důstojnickou čapku, která se byla svezla s jeho hlavy, a ležela na zemi.

Prchlým pohybem nohy Boubek odkopl čapku do kouta pokoje.

"Kdyby vás viděl někdo jiný mimo mne, dopadalo by to s vámi zle, můj příteli," zažertovala trpce.

"Ano a kdyby mohli ti, kdo tuto válku vyvolali, čísti to, co je v mém nitru, neposílali by mne do ní. O, kéž bych zbraň, kterou mi do ruky dají obrátiti proti nim samotným."

"Jiří!" zvolala varovně, oslovivši jej poprvé jeho křticím jménem.

"Miláčku," odvětil a znovu ji za to líbal.

"Pamatuj," šeptala, tulíc se k němu a cítíc se oprávněna k důvěrnému "ty" v tomto velkém okamžiku shledání a loučení, "pamatuj, že se mnozí vojini, kteří jdou do války také z ní vrací. Pamatuj, vrátíš-li se, že zde budou tě očekávat moje ruce, aby tě přivinuly na moje srdce, které tě miluje jako nikdy doposud lidské srdce nemilovalo. Ukrot svoje city, potlač svoje hněvy, buď opatrným — vrať se mi!"

Oddálil ji poněkud od sebe a překvapeně a pátravě podíval se do její tváře. —

"Lipečko," řekl pak podivně pevným hlasem. "Ty sotva kdy správně pochopíš, jak jsem tě miloval a jak mne v této chvíli blaží vědomí, že i ty mne miluješ. Ale kdybys kdykoliv měla býti v pochybnostech, že k vůli své lásce zapomenou své povinnosti, pak chtěl bych vyrvatí tu lásku ze svého srdce a zapomenouti tě na vždy."

"Vždyť jsi právě odkopl od sebe vojenskou čapku a proklínal jsi povinnost, která tě volá do války! Vždyť jsi řekl, že bys chtěl obrátiti zbraň proti těm, kdo tě do války ženou!"

"Jinou povinnost, nežli tu, která mi dává do ruky šavli a posílá mne do boje mám na mysli. Jest to povinnost k mému národu, který jest do této války hnán proti své vůli. a proti hlasu své krve. Je nás statisíce, kteří jdeme do války, přejíce sobě porážku, zničení státu, jehož kroj a zbraně máme na sobě. Naše srdce budou truchlití nad našimi vítězstvími a radovati se z našich porážek. A stane-li se to, co se po desetiletí očekává, rozpoutá-li se skutečně světová válka, spojí-li se všechny demokratické národy proti starým baštám tyranie, Německu a Rakousku, pak jest i to možno, co sotva si troufáme uvěřiti, že jsme před tou hroznou bouří, kterou nám tak živě předpověděl náš prorok, Svatopluk Čech, před tím velkým převratem, který jednou přijíti musí a ze kterého vyjde náš národ svoboden. Proto, miláčku můj, je dnes jasnou a srozumitelnou povinnost každého Čecha, třebaš by byl pro tu chvíli bezmocným, třebaš by v nenáviděném úboru rakouského vojáka musel dnes se nechatí hnáti proti těm, kterým přeje vše nejlepší a nastavovati prsa za ty, kteří si třistaletým útlakem vysloužili jeho nenávisť. A proto, budu-li moci svými silami přispěti k oslabení těch našich skutečných nepřátel a k posílení těch, od nichž českému národu kyne svoboda, i za cenu své krve i za cenu svého života budu to považovati za nejsvětější povinnost, od které mne nic na světě, ba ani moje nesmírná láska k tobě neodvrátí."

"Ty jsi vždy byl a zůstal jsi celým mužem," pravila zvolna Lipka. "Mužem, ke kterému musí žena s úctou a láskou pohlížeti, třebaš by jí jeho slova rvala srdce. Cítím se pronikána tvou odhodálností. Několik tvých slov, a vzrůstám k chápání největších úkolů. Přála bych si býti také mužem, bych také mohla tak promluvití jako ty, abych také mohla vykonati svůj díl pro osvobození svého národa, abych také mohla svůj život na oltář vlasti položiti!"

"Žena má jiné úkoly a může také svoji hřivnou přispěti a rozpoutá-li se válka doopravdy, poznáš to sama. Plň úkoly ty a vzpomínej na mne v přesvědčení, že muž, který měl tebe za svoji první a poslední lásku mimo svoji matičku, nikdy neustoupí na vlas od své svaté povinnosti, k lidstvu napřed, k národu a vlasti na druhém místě. A muž takový zaslouží si snad lásky dobré a silné ženy. Takovou buď, Lipečko moje a vědomí toho bude mne provázeti a siliti kdekoliv se octnu."

"Jak mne slova tvá osvěžují, posilují, dobrý Jiří! Zažila jsem hrozné chvíle od hodiny, kdy jsem se rozhodla, že pojedu sem za tebou, abych se s tebou rozloučila. Chtěla jsem, abys tam, kam tě tvrdá služba volá, v táboře i na bojišti, byl provázen myšlénkou, že kdesi doma toužebně na tebe vzpomíná duše, která tě nade vše miluje, která tě nikdy skutečně milovat nepřestala, třebaš by se mezi tebe a ji vloudilo hrozné nedorozumění. Cesta z Bolehrad sem byla zkušeností, na kterou by člověk nezapomněl, kdyby tisíc let žil. Ve vlaku musela jsem se mačkatí v návalu mužů, ze kterých čpěl alkohol a mluvilo zoufalství. Cesta ta byla nekonečná! Celé hodiny stáli jsme na nádražích nebo na postranních kolejích, činice místo vojenským vlakům, a na každé vesnici, v každém městečku bylo nádraží plno mužů

se zaťatými zuby a krví zalitým zrakem a nikdy jsem nemyslela, že bych viděla a slyšela v jednom dnu tolik pláče a tolik zoufalství, jako v těch hodinách. I ty děti, jakoby rozuměly, všade ručky vztahovaly k těm svým otcům a tak bolestně znělo z jejich úst to volání 'táto, táto.' Strach že se sem vůbec nedostanu a že odjedeš aniž bych mohla s tebou promluvit, mně drtil. Rodiče mi předpověděli, jaká cesta to bude, když je v proudu mobilisace a nechtěli mne pustiti. Otec byl polozoufalý, když jsem mu otevřeně řekla, že pojedu k tobě, rozloučiti se s tebou. Ale když viděli moje rozhodnutí, svolili oba. Jak jsem ráda, že jsem se sem k tobě dostala, že jsem tě mohla viděti, že jsem ti mohla říci, co mi srdce přeplňovalo. Nyní staniž se již cokoliv, nyní, když vím, že jsi můj, že nikdy nepřestaneš býti mým."

Pil svým zrakem s líc její nebeský mučednický úsměv a rty svými celoval její rty, kdykoliv se v řeči přerušila. "Miláčku můj," šeptal, "jak šťasten jsem že's přišla, jak hrdým, že takovou obět pro mne jsi postoupila a jak zase svrchovaně nešťastným, že toto naše první setkání v úplném, nerušeném souzvuku srdcí jest také posledním."

"Proč tak určitě pravíš 'posledním,' drahý? Což není možnosti, abys se vrátil z války, tak jako se jistě vrátí tisíce jiných? Moje myšlenky, moje tužby, moje modlitby budou tě provázeti a ty se mi vrátíš, vim to, drahý, vrátíš se mi a budeme pak úplně, navždy svoji."

Zavrtěl smutně hlavou. "Kdo jde do války, jako jest tato, s myšlenkami, jaké krouží v mé hlavě," řekl, "nedělá si naději na návrat." Mladý muž pojednou se prudce vztýčil. "Věz však," zvolal v posvátném vzrušení, "nevrátím-li se ve tvoji náruč, že jsem nezemřel za nepřítele svého národa, že jsem zemřel za to, pro co moje srdce bilo, pro co moje krev žhnula. A budeš-li potřebovatí útěchy, hle, zde ji najdeš." Boubek přistoupil ku skříní a vyňal knížku nevelkého formátu, v úhledné vazbě, značně otřelou. "Vím, že je máš také, tyto básně, 'Pisně otroka,' které vlastně by se měly nazývati 'Zpěvy svobody,' které jsou nejenom železným prutem tepajícím náš národ pro hlavní jeho hříh a vadu, otrocký duch, ale jsou i vyznáním nejčistší víry v budoucnost celého našeho národa. Šťasten je národ, který ve chvílích nejtěžšího zápasu může se opřít o evangelium, jaké nám zanechal náš Čech. Nyní přichází doba, kdy se ukáže, byl-li národ náš svého proroka hoden. Vím, že máš svůj svazek těchto nesmrtelných básní, vždyť jsi z nich citovala v Bolehradě na našich literárních schůzích. Ale chci, abys přijala ode mne tento můj výtisk, který mne provázel v mých studiích a spal pod mou tvrdou poduškou na vojně, bys zachovala si jej na stálou památku. Vrátil-li se — a to by mohlo býti pouze do svobodné vlasti, do takové, o jaké snil náš Čech, když svými verši lil vzdor do žil pokorného, skromného českého člověka — bude kniha tato naším společným vzácným majetkem, drahocennou památkou na tyto chvíle. Nevrátím-li se, pak pokaždé, kdy oči tvé chtěly by plakati a ústa tvá vzdychati, otevři sobě knížku na zpěvu Jedenadvacátém. Tam najdeš vysvětlení, proč jsem se nevrátil, tam najdeš příkaz, jak se chovati. Pamatuji si, zpěv Jedenadvacátý. Ne teď, nevyhledávej zpěvu toho nyní, nekalme již sobě těch několik okamžiků, které nám zbývají pohromadě a oddejme se nejkrásnějším, nejluznějším nadějím. Hle, tento zpěv Dvacátý třetí budiž nám v této chvíli heslem:

Orkán divoký se blíží — již mi vichrem vzlétá vlas
i pout mojích řinkot věčný bouře přehlušuje hlas.
Leč já spoutané ty ruce zdvihám příští spoustě vstříc,
polibkům jak děvy drahé šlehům větru vzdávám líc:
Vítej, bouře! Vykoupení slibuje tvůj strašný zjev,
ve tvém rachotu a řevu svobody mne zdraví zpěv

Oči mladého muže upřeny byly na stránku knihy, ale paměť, která vedla rty verše odříkávající, neměla zapotřebí tisknutých řádek. Strofy velké básně Čechovy byly nejenom uloženy v mozku jako v desce rekordu, ale tkvěly, jako kupka drahokamů nesmírné ceny svítící na dně pokladny, hluboko v srdci tohoto věrného syna národa Čechova.

Knihy se zavřela v jeho ruce, ale rty se pohybovaly dále, zatím co zrak zdál se pronikat stěnami světnice a upírat se v dálku k nějaké vidině a se zornicemi rozšířenými, s tvářmi planoucí posvátným nadšením šeptal Boubek verše z jiného zpěvu:

Slyšíte-li? Slyšíte-li?
Z blízka, dále temný zvuk,
jak by poutem zařinčely
miliony rabských ruk....
Na lebky katů v strašlivý soud
stotisíc třeskne železných pout.

Pojednou, jakoby se násilím odtrhl od své vidiny, pravil Boubek:

"Poslyš, mám v Americe dva bratry, kteří budou trýznění nepokojem o můj osud. Vždyť jsem jim byl po smrti naší matky téměř otcem, ačkoliv jsem sám musel podnikati trpký životní boj. Jak děkuji nyní Osudu za to, že je zavál za moře, kde jdou bezpečni před tím, co čeká na nás. A možná, že budou moci prospěti svému národu více nežli my zde, spoutaní otroci, my, kteří snad pouze trpným odporem a vzdorem budeme moci věc našich tyranů poškozovati a tím k vítězství svobody přispívati, šeptajíc sobě bezmocně 'Kdo pána vrah, tenť naším přítelem'.

Moji bratři vědí to dobře, že musím do vojny s první výzvou. O válce budou bezpochyby tam za mořem míti mnohem lepší zprávy nežli my zde, neboť již nyní ukazuje se, že bude se snažiti naše vláda obklopiti český národ neproniknutelnou zdí tak, aby se ten širošířý svět nedověděl, že nejdeme do boje, ale že jsme do něho hnáni jako starověcí otroci.

Možná, že i ti moji bratři za mořem v té vysněné zemi svobody, ačkoliv znali dobře moje přesvědčení a city — zvláště mladší Václav, který studoval v Praze dvě léta pod mým vedením, měl příležitost poznati moje srdce a ledví — snad mohli by se přece někdy domnívati, že jsem se mlčky podvolil nutnosti a šel jsem do války jako věrný nástroj bez odporu a bez ohledu na svůj vlastní národ. Možná, až by se dověděl, že jsem se z války nevrátil, že by se domnívali, že jsem obětoval svoji krev, svůj život za tu říši, kterou pravý Čech nemůže nežli nenáviděti. Možná, že by pak s politováním nebo dokonce s opovržením vyslovovali moje jméno a vytrhli moji památku ze svých srdcí.

Tomu bych chtěl zabrániti. A přece víš, jak těžko by bylo dnes něco podobného v dopisu býti i jen naznačiti. Víme, jak důkladně se naše říše připravovala na válku aspoň pokud se týče spoutání a umlčení našeho národa a zavedení censorského a špiclovského systému. Nebojím se o sebe, že by mne mohlo nějaké slovo v dopisu vydati pronásledování. Ale cítím, že i v těch poutech svých, pokud budu míti volnost pohybu, budu moci býti svému národu prospěšným a má-li můj život padnout, pak ať je prodám draze a ať nehyne někde na shnilé slámě vězení, zatím co venku bude zapotřebí každé ruky, každé pevné vůle a každé odvážné hlavy.

Je tu však na štěstí prostředek, jak dáti mým bratrům věděti, s jakými city jsem šel do války. Václav za svých studií, tak jako ostatně v těch mladistvých letech, plných dobrodružných plánů a záliby ve všem tajemném jako mnozí z nás, měl s několika svými druhy sestavenou tajnou kodu k dopisování. Když jsem mu na to přišel, vysvětlil mi způsob jakým se dorozumívali,

tak aby nezasvěcený ani netušil, že má v ruce dopis psaný tajným klíčem, a musel jsem se obdivovati důmyslnosti systému toho. Klíčem tím, který mi zde zůstal v jedné z jeho starých knih, možno v dopise pojednávajícím zdánlivě o zcela lhostejných, rodinných záležitostech nebo ve formě nevinných klípků oznámiti jakoukoliv zprávu, která projde bezpečně nepozorována rukama nezasvěceného.

Nemyslí jsem, že by někdy tato bratrova hříčka, kterou jsem považoval za pouhou mladistvou kratochvíli, mohla prokázati nějakých služeb. Nyní však nastal onen den. Znáám ten systém z paměti, neb jest jednoduchý pro toho, kdo je s ním seznámen, ačkoliv sestavování dopisu dle něho dá dosti práce a vyžaduje hodně času. Jakmile budu někde v garnisoně nebo na cestě míti trochu pokdy, napíšu bratrům dopis, který zašlu tobě, bys jej poslala na místo. Z dopisu toho budeš také moci se o mně dověděti, neboť ti nechám klíč, dle kterého ti věci zdánlivě bezvýznamné odhalí svůj skrytý smysl. Budeš-li ty chtít napsati mně něco co by se mělo dostat pouze do mých rukou a bylo nesrozumitelné jiným lidem, budeš dle tohoto klíče psáti třebaš o tom, jak u vás osoba, které dáš jméno ku příkladu teta Správcová, dlouho churavěla, ale konečně pomocí toho a toho lékaře byla uzdravena nebo jak sousedu Kalouskovi přálo štěstí v loterii. Klíč ten poskytne ti možnost do řádek pojednávajících o věcech pro nás oba naprosto lhostejných vložit třebaš věci největší důležitosti.

Kdyby se stalo, že já bych nedostal příležitost napsati bratrům, o tom, s jakými pocity jsem šel do války, učin tak ty onou kodou. Jsem přesvědčen, že Václav, jakmile dostane dopis do ruky, třebaš pocházel od neznámé mu osoby, pozná, že je psán dle jeho tajného klíče a s dychtivostí si sestaví jeho pravý smysl.

A nyní miláčku můj, Lipečko moje, je na čase, abych dokončil svoje přípravy k cestě. K cestě do neznáma a k hrozivé budoucnosti, ale snad také k cestě k velkým událostem a činům. Jak jsem rád, že jsi přišla, že jsi slyšela hlasu mého srdce, který z temných mlh těchto hodin úzkosti a bolů po tobě volal. Jaká to posila, když před svým odchodem děsným dnům vstříci mohu tě ještě přivinouti na svoje prsa a ssáti zkonejšení té vnitřní bouře se tvých rtů."

VII. Válečná nevěsta.

Když za dvě hodiny na to ubíral se mladý profesor Boubek s malým kufříkem v ruce ke kasárnám, zmizel na chvíli s tváří obyvatel města, kteří jej viděli, rys ustrašenosti a učinil místo výrazu překvapení a zvědavosti.

Po boku mladého muže, přimknuta k jeho paži, kráčela v městě zcela neznámá dívka, vzhlízejíc láskyplným zrakem k jeho tváři, jakoby nechtěla promeškati jediného okamžiku, který je jí dopřán po jeho boku. Někteří mysli, že to snad jeho sestra, která jej přišla vyprovoditi a s ním se rozloučiti. Ale ti, kdož je pozorovali až k vratům kasáren a viděli, jak se, neostýchajíc se zvědavých zraků, přimkla k jeho šiji a jak jejich rty spočinuly na sobě dlouho žhavým, vášnivým polibkem, řekli sobě: "Proto tedy pan profesor zůstal obrněn proti všem útokům zdejších slečinek, proto žil jako poustevník po celou dobu co byl tady."

"Zůstanu zde, u vrat kasáren," šeptala Lipka, když konečně odtrhli od sebe svých rtů, "budu zde čekati až půjdete na nádraží a doprovodím tě. Ponesu tvůj kufřík nebo co budeš mít s sebou. Zůstanu po tvém boku dokud mne neodeženou. A pak, pak na věky s tebou svým srdcem a celou duší."

"Což neodjedeme-li dnes? Zde bys přece nemohla čekat celou noc!"

"Hleď, co zde jiných čeká!"

Před vraty kasáren docházelo k novým scénám loučení.

Bylo to pravda. Vrata kasáren přijímala přichozí vojáky a před nimi zůstávalo množství žen a dívek, které vyprovodily povolance až v tato místa. Seděly na chodníku nebo při stěnách domů, nebo stály opodál. Některé plakaly, jiné pouze s neskonálním smutkem nebo s výrazem otupující resignace dívaly se k vratům budovy, před kterými docházelo k novým a novým scénám loučení. Krásný letní večer skláněl se nad městem, z nedalekých sadů voněly kaštany a akáty, ale vzduch byl pln slz, vzdechů a zoufalství.

"Nemůžeš tu přece čekat venku s těmi ostatními ženami," řekl Boubek, rozhlížeje se kolem po smutném jevišti.

"Dovolím se v některém domě naproti, aby mne nechali prosedět noc u okna," řekla Lipka.

"Duše zlatá a věrná," zašeptal a ještě jednou ji objal, načež, vztýčiv postavu svoji ve vzdorném odhodlání, obrátil se a vešel do vrat kasáren.

Lipka zůstala na chodníku a dívala se průjezdem starých, omšelých kasáren na ponurý jejich dvůr, kde panoval rušný shon. Bylo viděti vojáky i muže v civilu přenášející hromady šatstva nebo jiných předmětů, důstojníky a poddůstojníky rozhazující dívoce rukama a lající, že byl jejich křik až venku slyšitelným, ordinance spěchající přes dvůr s knihami nebo papíry.

Zamyšlena stála Lipka před vraty kasáren asi půl hodiny, když pojednou viděla Boubka vycházeti s kufříkem v ruce, jak byl vešel. Snad jej propustili! Snad to bylo všechno jenom ošklivý, černý sen, mátoha, ze které se nyní probudila! Hrklo v ní, když jej znovu zahlédla.

Přispěchal k ní a zvolal: "Mám čas do zítřka. Tam panuje takový zmatek a nepořádek, že nikdo neví kde mu hlava stojí. To již tak trvá třetí den. Čistě po rakousku. Zdá se, že jsou magasiny vykradeny a že nebudou mít do čeho vojáky obléci. Já dostanu uniformu teprve v Praze a budur snad poslán do Prahy teprve zítra s některým transportem."

Jsouce rádi, že jim bylo dáno ještě několik hodin prodletí spolu, ubírali se zpět k Boubkovu obydlí. Na cestě potkali starého pána, chvátajícího

někam o překot, zmateného a ustrašeného. Ale vida Boubka, zastavil se a oslovil jej.

"Pan kollega Kadlecký," řekl Boubek k Lipce a představil ji svému druhu od profese. Pan profesor Kadlecký byl však tak rozechvěn a něčím zaujat, že si dívky ani nepovšimnul a rovně vybuchnul: "Už se to mele, pane kollego, zle se to mele. Právě přišly zprávy z Vídně. Všechny naděje, že se to smírně urovná jsou pryč. Už je v tom Francouz i Rus a Německo svojí celou silou. Už nás nic nezachrání od světové války! Tak vy také již jdete! Hrozné, hrozné, hrozné..." A opakuje si neustále to slovo "hrozné," spěchal dále.

"Teď jen aby Anglie necouvla a dostála své alianci s Francií a Ruskem! Kéž by se ukázalo, že nejsou Britové tím kramářským národem, za který jsou vydáváni!" řekl si Boubek potichu a obrátiv se k své průvodkyni, pravil:

"Já jsem si již velkých nadějí na odvrácení války nedělal a proto není moje zklamání velké. Ale profesor Kadlecký tak jako tisíce našich lidí stále nechtěli věřit, že by to bylo ještě nyní, ve dvacátém století možno, aby lidé šli do války, aby se šli vraždit a mrzačit, když je možno každý spor bez krveprolévání urovnati. Pro ty optimisty, kteří do poslední chvíle věřili v pokročilost a dobrotu lidstva a v platnost zákonů humanity, jest to ovšem strašlivé zklamání."

Když došli k domu, kde Boubek bydlil, řekl mladý muž: "Dám si kufřík domů a vyjdeme sobě za město na procházku, užiti spolu naposled večera v přírodě. Pak ti budu muset vyhledat místo, kde bys mohla zůstat přes noc."

"Nehnu se od tebe ani na okamžik," odpověděla dívka rozhodným hlasem. "Budou s tebou do posledního okamžiku, dokud nás neroztrhnou."

"Ale u mne přece nemůžeš přes noc být... Nejsme přec mužem a ženou," odporoval divně se chvějícím hlasem.

"Nejsem-li, můžeme jimi být. Miluješ-li mne, učiníš ze mne svoji ženu ihned. Či snad i v této době je mezi námi nějakých překážek? Proč bych nemohla na tvůj návrat čekat jako tvoje žena a ne pouze jako tvoje milenka?"

Boubek se trpce usmál. "Kdyby to šlo zde tak jako v Americe," řekl, "pak by to bylo možno. Psal mi o tom bratr z Ameriky, že se stává, že se dva mladí lidé poznají na zábavě nebo na výletu a rozhodnou se, že se vezmou, dojedou rychle ke knězi nebo k soudci a vrátí se ještě do téže zábavy jako manželé. Nevím, co je na tom pravdy, zní to trochu příliš americky, ale tolik vím, že zde to tak nejde."

"Ani v takovéhle chvíli, když jsou rváni lidé, kteří se milují, navždy od sebe? Ani teď není možno, bychom se rozloučili jako muž a žena, jako dvojice lidí, kteří navždy svatým právem náleží k sobě?"

"Ani teď, miláčku. Sňatek musí býti předcházen přípravami a ceremoniemi." —

"Bezhlavé lidstvo! Čtla jsem také o amerických způsobech i o sňatku dle tak zvaného obecného zákona, který tam platí. Když si dva lidé slavnostně před svým svědomím a před svým bohem prohlásí, že chtějí býti svojí, jsou od té chvíle před zákonem mužem a ženou."

"Tomu tak bývalo, miláčku, ale ani tam to tak již není."

"Ale je to zákon přírody a rozumu a takový nemají lidé práva zrušovati," řekla odhodlaně, vzdorně, stisknuvši mu ruku drtivou silou, jakou by byl v její paži nikdy netušil.

•

Boubek a Lipka vraceli se ze své procházky v přírodě do města teprve po půlnoci. Tam venku, v chrámu přírody, pod klenbou hvězdnatého nebe,

kde místo hlasu varhan nesl se od močálů chorál žab, k tomu jemně ševlely listky olší a osyk a hlubokým diapasonem z dále šuměla řeka, ve vůni mateřidoušky místo kadidla, kde bludičky a světlušky byly pohyblivými se a tancujícími plaménky kostelních svíček, před tváří toho boha, jenž sídlil v jejich duších a jmenoval se Lásky a Dobro, prohlásili se za manžela a ženu a přísahali si věčnou věrnost ve vědomí, že nikdy před žádným oltářem nebyl uzavřen sňatek světlejší nežli tento .

Pak ruku v ruce vrátili se do města a Lipka pevným krokem vystoupila spolu se svým milencem k jeho pokoji jako žena po boku svého muže.

Když z rána následujícího dne byl profesor Boubek znovu připraven k odchodu, obrátil se k Lipce stojící u okna a vyhlížející smutným zrakem na ulici, po které již od svítání znovu ubíraly se nové hloučky rezervistů ke kasárnám a řekl :

"Bojím se hodiny našeho rozloučení více nežli čeho jiného ve svém životě. Je mi, jako bych byl v tvém náručí zanechal svoje odhodlání k velkým a vznešeným činům, jakými se vykupuje svoboda národů. Obávám se, že sladkost tvých rtů neutralisovala v mém srdci jed zoufalé nenávisti k těm, kteří posílají náš národ na popraviště."

Obrátila k němu svoje velké znavené oči, obklopené temnými kruhy, vpila se jimi do zraku jeho hluboko, tak jakoby chtěla, aby každé její slovo vrylo se nezničitelným písmem na dno jeho duše a řekla :

"Nikoliv, tak mluví srdce tvé pouze v této chvíli, kdy se oba chvějeme bolestí loučení, která dnes bude mnohem krutější, nežli bylo ono včerejší; ale až budeš sám s sebou tam uprostřed těch tisíců vedených na smrt, probudí se v tobě opět ten muž, který včera dal mi tuto knihu a kázal mi hledati útěchu ve zpěvu Jedenadvacátém. Nechci, slyšíš, Jiří, nechci, aby vzpomínka na mne činila tě slabším. Jsi mým milencem ze zpěvu Jedenadvacátého. Chci být Spartánkou, která čeká návrat svého manžela se štítem nebo na štítu."

"Takovou tě chci mít, světlo a blaho srdce mého," zvolal, tiskna ji na rozbourané srdce svoje. Bolestno je jíti na smrt, když doma čeká duše jako je tvoje, ale slastno je mřít za vlast, která má takové dcery. Kéž by duch útlé bytosti tvé províval dnes celý český národ, pak marně vzdouvaly by se proti němu vlny zloby světa celého."

VIII. Vstaň bouře, v celé hrůze své a moci. . . .

V Bolehradě manželé Petříkovi s úzkostí v srdcích očekávali návratu své dcery. Pan Petřík potichu proklínal Boubka, ale nahlas si netroufal, vida, že jeho hněv rozdirá srdce jeho dobré manželce. Když byla Lipka z domova již pátý den, začala paní Petříková docházeti na konec Železné ulice, odkud bylo viděti až nádraží, třikráte denně, kdykoliv přijížděl vlak od východu. Ale třikráte denně vracela se k svému manželu, který se jí nevyptával, poněvadž četl s její tváře, jakmile vešla do pokoje, že byla cesta její opětne marnou.

Konečně Lipka přece jen přijela. Matka viděla ji již z daleka, sotva vyšla z nádražní budovy a spěchala jí vstříc.

"To byla asi cesta!" řekla paní Petříková, sotva dceru políbila. "To jsi asi zkusila!"

"Ale rozloučila jsem se s ním," řekla Lipka hrdě, "a dali jsme si svoje slovo. Již nás nic neroztrhne nežli smrt."

Matka odpověděla bolestným povzdechem a řekla: "Nu, aspoň budeš teď mít klidnější mysl."

A Lipka se skutečně ukázala ku podivu klidnou. Sotva že se zachvěla při zprávách, které začaly docházeti z několika válečných jevišť. Válčilo se již na několika stranách a časopisy přinášely obrovskými a tučnými písmenami tištěné zprávy o stálých vítězstvích rakouských a německých zbraní. Ze zpráv těch bylo patrné, že válka nebude trvati dlouho. Rakouská vojska vpadla do ruského Polska a hnala před sebou baťuškovy vojáky a kozáky jako stádo. Na jihu připravovala se velká rakouská armáda na trestnou výpravu proti Srbsku, jehož hlavní město, Bělehrad, byl vydán na milost rakouským generálům a Němci razili si cestu k Paříži Belgií, drtíce před sebou každý odpor hravě svými nestvůrnými děly, o jichž výkonnosti psaly časopisy fantastické zprávy, rovnající se nápadům Vernovým.

“Vždyť jsem to říkal,” prohodil pan Petřík pokaždé když vzal do rukou noviny. Ale všichni lidé v českých zemích nemluvili tak. Lid četl a slyšel zprávy z bojišť a věšel hlavy. Přišly rozkazy od okresního hejtmanství, že na oslavu vítězství musejí býti vyvěšovány prapory a to hlavně černožluté rakouské, nikoliv pouze české. Také německé prapory budou vyvěšeny aspoň na veřejných budovách na oslavu úspěchů mocného a slavného spojení.

Děti ve školách musely zpívat rakouskou hymnu při každé možné příležitosti a po každé nové zprávě o vítězství nařizeny byly slavné služby boží a veřejné průvody.

Lid hryzl sobě rty a zatínal pěstě. Věděl dobře, co vítězství Rakouska a Německa bude znamenati pro rakouské Slovany. Podáři-li se Němcům zdolatí svoje zahraniční nepřátele, rozšíříti svoje panství a upevniti svoji světovládnou moc, nic na světě nezachráni československý národ a ostatní Slovany v říši od ničivé záplavy germanisace, od vyhubení jaké postihlo Slovany Polabské.

Zatím ale začalo se již také ukazovati, že ten všestranný vítězný postup rakouských a německých armád má svůj rub a není tak hladkým a snadným, jak oficiální zprávy v novinách hlásaly. Do měst a městeček začaly totiž příjížděti první transporty raněných. Školy a jiné veřejné budovy proměněny byly v nemocnice, v každém městě byla vycvičena malá armáda ošetřovatelského personálu a netrvalo to dlouho, měl tento personál plné ruce práce. Hrůza roznesla se všade po celém okolí, kam takový transport zapadl. Mladí muži, kteří před několika týdny byli zdraví a silní, radostí pro lidský zrak, vraceni byl své vlasti jako přišerné zříceniny, zohyzdění děsnými ranami, jež pokryty byly špinavými, krví prosáklými obvazy ze kterých šířil se hnilobný zápach. Nešťastníci byli na kost vyhublí, pokryti špinou a hnízdy odporného a krvelačného hmyzu. Někteří z raněných blouznili, jiní úplně šileli. Hrůzy války připravily je o rozum. Mnoho z nich bylo navždy oslepeno, ještě více bylo těch, které hřímání děl připravilo o sluch. A takových nebožáků přivázely nyní do českých měst vlaky jeden transport za druhým.

Bylo přísně zapovězeno s raněnými mluvit, ale přece se od nich lidé dověděli mnoho. Již z jejich zevnějšku, který by byl býval odpuzující, kdyby nebyl býval tak neskonale žalostný, bylo viděti, že ta rakouská armáda není na žádném výletu nebo na “honbě za kozáky”, jak bylo z úředních a německých kruhů prohlašováno.

Byl to nový a děsný otřes pro každého, kdo měl na vojně někoho svého drahého, pro každou matku, otce, manželku, milenku, když při popatření na ty transporty raněných, při pohledu do těch vyhublých, po celé týdny nemytých tváří a do těch bolestí strhaných očí, i na ta ústa zkřivená do divných grimas pekelným utrpením, vzpomněli sobě, že jejich milovaný snad leží v podobném stavu snad ještě nešťastnější nežli tito ubožáci vezení do nemocnic, snad úplně bez pomoci někde podél cesty nebo na bojišti, nad kterým ještě praskají šrapnely a jako krupobiti padají kule.

Ranění měli zapovězeno vyprávěti o svých zkušenostech, ale mluvili. Našla se vždycky příhodná chvíle k prohození několika slov k ošetřovateli nebo ošetřovateli, když nebylo nikoho poblíž, kdo by byl naslouchal a prozradil a tak se dověděli obyvatelé o hrozném účinku ruských a srbských děl, o nezdolnosti nepřítele, který se brání do posledního dechu a často, když je za poraženého považován, vrací se k zuřivému protiútoky, o válečných překvapeních a lstích a hlavně o nepopsatelném, nekonečném utrpení rakouských vojáků v poli, o celých dnech a nocích pochodu o hladu a žízní s nohama do krve rozedřenýma, o krutých trestech pro ty, kdo nemohou dále, o bestialitě důstojníků, kteří si počínají jako kati a nerozmýšlejí se ani na okamžik zastřeliti z revolveru toho, kdo se vzpříčí rozkazu, o nedostatku odpočinku, čistoty, o nemocech a strašlivé trýzni hmyzu, vši, který dohání některé až k šílenství.

A takové zprávy nesly se pak od úst k ústům, sdělovány pouze lidem, kterým vyprávěč mohl důvěřovati, ale dostávající se nekonečným řetězem k sluchu všech lidí, zatím co noviny, ze kterých vládní censura učinila pouze nástroj vojenské zpravodajské kanceláře a politických úřadů, přinášely zprávy o báječných úspěších armád Jejich veličenstev, zatím co úřady nařizovaly vyvěšování praporů na oslavu vítězství, zatím co kostely vyzváněním svolávaly k obřadným Te Deum.

Nadcházela podzim a zprávy, které přicházely z bojišť, si odporovaly čím dále tím více. Psalo se o úžasně rychlém a snadném postupu Němců na Paříž, při kterém padaly belgické a francouzské pevnosti jako kartové domky a armády nepřítele se rozptylovaly jako mračna jepic ve větru, o útěku francouzské vlády z Paříže do Bordeaux, o tom, že jsou Němci již na dostřel města na Sekvaně a v českých lidech užil se dech při přípravování se na hroznou zprávu, že německý císař, obklopen skvělou kavalkádou svých vítězných generálů slaví svůj triumfální vjezd do metropole zeměkoule. Pak se ale pojednou vládní kancelář nějak zakoktala, postup na Paříž přestal strašiti na stránkách časopisů, psalo se o strategických pohybech a změnách, o zuřivých srážkách předních stráží a pak pojednou z porovnání zpráv a mapy bylo patrné, že již nejsou Němci na dostřel Paříže, ale někde hezky blíže k Rýnu. Nevědělo se, co se odehrálo, ale tušilo se, že se stalo něco ohromného, co zhatilo plány Německa, zachránilo Paříž, Francii a snad celé lidstvo před katany Svobody. Lidé se radovali, ale báli se mluvit. Případy, že mužové, neb i ženy a dívky, kteří prohodili nějaké nestřežené slovo, domnívajíce se, že je neslyši nikdo nepovoláný, byli pojednou zatčeni a vláčeni po žalářích, množily se úžasně a nasvědčovaly, že celý národ jest prostoupen špicly kteří policejním úřadům donášely každé slovo — ale lidé vyměňovali mezi sebou pohledy, ze kterých svítila oprávněná škodolibost, radost a naděje. Političti vůdcové národa, byli všichni buď pozavíráni nebo pod stálou přísnou dohlídkou policie. Proti některým zavedeno vyšetřování a soudy a každého dne proskočila zpráva o tom, neb onom, že na dvoře některých kasáren před hlavními vojenských pušek odpykal svoje sympathie se slovanskými bratry. I rodiny známých národních pracovníků byly pronásledovány, členové jejich po žalářích vláčeni.

Zatím přicházely zprávy, které těžce doléhaly na česká srdce. Na ruské frontě oslavováno bylo oficiálním tiskem vítězství za vítězstvím. Ze změní zpráv vylétlo pojednou jako jestřáb jméno nového Napoleona, který zničil celou obrovskou armádu Rusů u Tannenbergu, jméno Hindenburga a stalo se fetišem Němců a loyálních Rakušanů. Ale pojednou s míst mnohem bližších přišly zprávy, které bylo možno vyčísti pouze z porovnávání oficiálních depeší s mapou, že Rusové jsou před samým Lvovem, ba že bylo město to ze strategických důvodů rakouským vojskem vyklizeno. Válečný humor,

který byl vždy spolehlivým barometrem, na čí straně stály sympatie lidu, slavil nevinné orgie a vtipy o "nářezu", "odpoutání", o přípravách obou císařů na cestu atd., rodily se a množily se jako mouchy v mrvě. Krvavým šibeničním vtípem zaháněl český člověk pomyslení na to co jeho bratr tam na frontě musí vytrpěti i uvědomění si vlastního bědného postavení.

Děsné a přec radostné zprávy přicházely ze Srbska, zprávy šeptané v nemocnicích a lazaretech raněnými, kteří vyprávěli o zdrcující porážce utrpené Rakušany na Céru a u Šabce, když již po pětidenní bitvě se zdálo, že poslední hodina srbské armády udeřila a že úkol svěřený rakouské "trestné" výpravě byl splněn do poslední písmeny. A se zprávami o porážkách přicházely také zprávy o vzdávání se celých českých oddílů na srbské i haličské frontě, o rebéliích českých praporů, o decimování i o tom, jak jsou české pluky posílány do bitev před německými a maďarskými, aby mohli býti čeští vojáci postřeleni jakmile se pokusí o přeběhnutí. A již proskočila zpráva o přejítí celých dvou batalionů "Pražského" pluku Dvacátého osmého i s plukovní hudbou a s důstojníky k Rusům a lidé jen sobě po takové zprávě řekli: Což mohlo být jinak?

I Bolehrady otřásaly, rmoutily, radovaly se při těchto zprávách z bojišť. A mezi obyvateli města toho, kteří dychtivě očekávali každou zprávu z jeviště války, kteří lačnili po podrobnostech, třeba by jim tyto často srdce rozdíraly, byla Filipka Petříková. Na oko klidná, jakoby odhodlaná ku snešení každé rány, laskavá k rodičům a pilná do úmoru při obstarávání domácnosti, strádala ve svém nitru každou zprávu, která se jí k sluchu donesla, nenaříkajíc nad novinkami hroznými, nerozjasňujíc se ani na okamžik, odolávajíc ve své zasmušilosti i nejodvážnějším výstřekům válečného humoru, tak jakoby každý cit svého srdce chtěla ztajiti pod nehybnou, ponurou tvář Nioby.

Lipka dostala od Boubka dva krátké dopisy od té doby co odešel na vojnu. Oba byly poslány z haličského města dosti daleko za bitevní frontou a v obou ujišťoval ji Boubek, že jde do pole odhodlán dostáti své svaté povinnosti do poslední krůpěje krve, ale bude-li mu souzeno zahynouti, že posledním svým dechem bude šeptati její jméno.

Kdyby byl dopisy ty rakouský censor podrobil nejpodrobnější analýs, nebyl by v nich našel nic jiného, nežli že v poručíkovi Boubkovi má říše a zeměpán odhodlaného bojovníka, připraveného položit za ně svůj mladý život. Lipka ovšem rozuměla zcela jinak dopisům těm a po jejich přečtení uzavírala se do svého pokojíku o samotě se svojí knihou Čechových "Písní Otroka", které vlastně již neměla zapotřebí, poněvadž ji znala na paměť ale přece ji rozevírala na stránce zpěvu Jedenadvacátého, tak aby nejenom v myslí, ale i před zraky měla ta slova, která byla jí posilou, povzbuzením, oporou.

"O mučenníku junný,
jak hvězda jitřní v naše temno zař!
Ty mladá otrokyně v lesku luny
hrob jeho kvítím nejsličnějším dař;
však slzami je nepokrápěj bolu,
že ztratila jsi těchu jedinou —
plač radostí, ty šťastná v děvic kolu,
že milována byla's hrdinou!"

Jak srozumitelně, šetrně a poeticky dovedl ji Jiří říci při jejich loučení, věnováním této knihy a upozorněním na zpěv Jedenadvacátý, ve kterém zachycena jest vznešená tragedie osudu mladého rebela, s jakými úmysly jde do války, na co musí býti ona, jeho milenka připravena. Velká, každé oběti schopná duše jeho mluvila k ní z těchto řádek prorokových, mluvila k

ni o kráse a velikosti sebeobětování se za svaté ideály, nařizovala jí přímo, jak má snášeti i ránu nejtěžší.

Tyto "Písňe otroka", které správně Jiří byl nazval "Zpěvy svobody", poněvadž tak jasně ukazují nejenom celou nízkost a bídu otrockého ducha, ale jsou i evangeliem hrdého vzdoru, heslem rebelie a otevírají horizonty nového života, volnosti, a lidského bratrství, tato malá, ozdobně vázaná, ale již značně ošumělá knížka byla Lipce nejvěrnějším společníkem, učitelem, útěchou, vedle několika svazků děl historických, které si rovněž přivezla s sebou z Boubkovy knihovny. Pro každý okamžik, pro každou otázku, pro každou náladu, pro každou obavu nacházela jak v rytmických verších, Čechových, tak i v dílech Trébízského, Jiráska, Světlé, Nerudy, odpověď, radu, zkonejšení, naději, posilu.

Viděla v duchu zrak Jiřího planoucí nadšením, když znovu a znovu četla Čechovu sloku:

"Mně vzešla útěcha z té záře,
že předků stín v nás přece zbyl,
že nevyšší hnět otrokáře
krev jejich všechnu z našich žil."

a divila se pouze tomu, že národ, který po dvacet let byl majitelem toho velkolepého odkazu, národ, který zpěvy ty četl, velebil, vyznával, deklamoval, učil se na paměť, odvolával se na ně při každé příležitosti, zůstal stále ještě národem otroků neschopných zoufalého odporu když přišel rozkaz, by se šel dát zabíjet za svého pána.

A pokaždé, když přemítala listy, přicházela Lipka k dvěma posledním řádkám, celé knihy, které četla vždy v jakémsi divném vzrušení, jakoby pro-rocký duch, který vložil slova ta v péro básníkovy, sestupoval částečně i na ni. Jako maják ze tmy beznaděje nad bědným postavením národa krušeného stejně cizím útlakem jako vlastním duchem otroctví, svítilo jí sedmáct prostých slov seskupených v nejslavnější verši vši světové poesie, vyjadřujících všechnu vášnivou tužbu, všechnu naději, neskvělejší vidění pro-rockého ducha:

Pobratří se lidstvo volné, klesnou pouta otroků
a též prapor náš o bratří, zavlá v modrém vysoku.

Ale pokaždé, když došla Lipka ve svém přemítání listů až k těmto posledním řádkám, obrátila ještě jeden list a octla se u stránky popsané nějakými poznámkami, které by byly bývaly nesrozumitelnými jinému čtenáři, ale jí byly velmi jasnými. Sem sobě byla Lipka vepsala klíč k tajné korespondenci dle toho jak jí jej Boubek v hodině jejich loučení nadiktoval.

Když pak po druhém Boubkovu dopisu z Haliče uplynuly dva, tři týdny, měsíc, půldruhého měsíce, aniž by byla přišla nějaká další zpráva o jejím milenci, když se denně prodlužovaly v časopisech seznamy mrtvých, raněných a pohřešovaných, když se dověděla od jednoho zmrzačeného vojína, který mohl již nemocnici opustiti a jako živá zřícenina se vláčel ulicemi Bolehrad, že dobrá polovice, těch kdo na bojišti vydechli naposled, zmizí vůbec, aniž by jejich jména se dostala někdy na oficiální listiny a do časopisů, když dověděla se, že po stech byli čeští vojáci střeleni ze zadu, když se pokoušeli přeběhnouti k nepříteli a že často v čele oddílů takových padli prvními ranami ze zadu i čeští důstojníci, tu sevřely se její rty pevněji a řasy krásných očí se prudce pohnuly, jakoby chtěly zahrnati slzu na ně se deroucí a Lipka, uzavřevši se do svého pokoje napsala do Ameriky dlouhý dopis o — těžké nemoci sousedky Přibáňové, která nikdy v okolí neexistovala a o množství krásných vzorků k výšivkám, které našla ve starých ročnících "Bazaru", a které podrobně popisovala, ačkoliv od doby vypuknutí války pro nic takového smyslu neměla. Několik dní pracovala na sestavování dopisu,

ale když byla hotova, byla spokojena. Ano, ti kdo budou čísti, porozumí, aniž by se v nejmenším zajímali o nemoc sousedky Příběhové a třebaš by vzorkům k ručním pracím ani za mák nerozuměli.

Starí Petříkovi se neptali Lipky co dělá, jak svoje hodiny ve svém pokojíku tráví. Láska a soustrast jejich, kterými svoji dceru obklopovali, učinily z dívky neobmezenou paní domu, jejíž vůle ovládala bez odporu a námitky celou tu malou rodinu. Pan Petřík se resignoval. Vždyť již sám v duchu začínal zlořečítí těm, kdo válku tu vyvolali, a věřiti, že zloduchy ty dlužno hledati v Berlíně, ve Vídni a v Pešti, nikoliv Bělehradě, v Petrohradě a Londýně.

Petříkovi prožívali však i jinak kruté, hrozné doby. Válka přinesla podivné zvrácení hospodářských poměrů. Rodiny na vojnu povolaných mužů dostávaly od státu výživné, které v první době, kdy ještě nebylo stoupnutí cen životních potřeb přílišné, bylo nejen dostatečné k výživě, ale v některých případech, kde před válkou měl muž nepatrné výdělky, nebo si je ponechával pro sebe a nechával rodinu v nouzi, přineslo rodině i značné zlepšení poměrů, takže se vyskytly i takové případy, že žena, matka rodiny, která před válkou zápasila s nouzí, přála si, aby jen válka potrvála dosti dlouho. Také mnozí obchodníci dělali výnosnější obchody nežli kdy před tím, poněvadž byla na všech stranách hojnost hotových peněz a lidé obávajíce se pozdějšího klesnutí nebo i státního úpadku snažili se nakoupiti předmětů, které cenu zachovají, jako šperků, pěkného šatstva, pian, drahého nábytku a podobných věcí. Hůře bylo v rodinách odkázaných na určité služné jako rodinám úřednickým a nejhůře u lidí, kteří žili z hotového a nebyli skutečnými boháči jako tomu bylo u Petříků. V rodině Petříkově nebylo nikoho, kdy by byl šel na vojnu a proto podpory žádné nebylo. Ostatně ani v tom případě nebyli by jí dostali, neboť byli zaznamenáni v třídě zámožných. Nájemné z domu ovšem již dávno k živobytí nestačilo. Ceny životních potřeb stoupaly do úžasné výše a zbytek hotových peněz rozplýval se stejně rychle, třebaš by byla záložna nevydávala nikomu nežli určitý malý obnos měsíčně z peněz v ní uložených.

Paní Petříková trásla se pokaždé strachem, když brala pletenou tašku, aby šla nakoupiti, nebo když posílala Lipku nakupovati. Někdy bylo nutno u pekaře, před řeznickým nebo kupeckým krámkem čekati v řadě dlouhou dobu nežli byl člověk obsloužen, ale mnohem horší trýzň bylo, že po každém nakoupení skrovných zásob živobytí zůstala tak hluboká díra v majetku rodiny. Paní Petříkovou nejvíce bolelo to, že vše čeho ubývá, ubývá z Lipčina a že této na konec, potrvá-li válka ještě nějakou dobu, nezůstane ničeho, a že snad všichni zahynou v bídě. A tak musela Lipka jako přídavek k vlastnímu hoří pozorovati ještě svýma smutnýma očima tu bídu, do které se jejich trojice bytostí řítila.

V této době skleslosti a zoufalství přišla pojednou Lipce zpráva, nad kterou by se byla rozjásala, kdyby nebylo bývalo ohledu na tolik trpících kolem. Byla to zpráva, že byl Boubek zajat. Byl v Rusku, byl v bezpečí. Nejenom to, podařilo se mu vykonati velký čin pro vlast, převésti do zajetí celé dvě setniny vojáků, které byl tajně a s vydáváním svého života téměř jistě záhubě k společnému útěku získal. Vede se jim všem nyní v Sibíři dobře. To všechno vyčetla Lipka jasně z dopisu z Chicaga, ve kterém nezasvěcený by byl pouze četl popis cesty lodí s nákladem prken po velkých jezerech.

Nežli dokončila čtení svého dopisu pocítila Lipka potřebu rozdělit se o svoji radost s někým. Bylo to poprvé od jejího prvního rozejítí se s Boubkem, co nebylo její nitro dosti veliké na pojmutí a uchování všech citů, které v něm bouřily. Běžela oznámiti věc matce a poněvadž tato byla právě ve velké světnici u otce, dověděl se i tento ihned, že je profesor Boubek zajatcem a

tedy že je nyní v bezpečí před dalšími nebezpečími války. Ani s tím se Lipka netajila, že byl Boubek zajat vlastním přičiněním a že pomohl k útěku celým dvěma setninám vojska.

Pan Petřík se zhrzil. "Pomýšlíš na to," zvolal, "čeho se tím dopustil? Vim, že nemůže Čech se žádnou radostí táhnouti do boje proti jiným Slovanům a ochotně bojovati za Rakousko, které nikdy k němu zvláště laskavo nebylo, ale dal-li někdo jednou svoji přísahu a uvázal se v plnění nějakých povinností, jest v zájmu jeho cti, aby přísaze a povinnosti dostál. Tak se díváme na věc my, staří."

"Tatičku drahý," zvolala Lipka, "jak můžeš mluvit o posvátnosti přísahy, která sama o sobě je svatokrádeží? Který rozumný člověk by chtěl mluvit o posvátnosti přísahy, která je vynucena výhrůzkou smrti? Ty vš zcela tak dobře jako kdo jiný, co by bylo čekalo na mobilisované vojáky, kteří by byli odepřeli složití před odchodem do pole přísahu."

"Dvanáct kulek," zabručel pan Petřík do vousů. "To je pravda", dodával, "že taková přísaha nemůže mít ceny, ale je taky přece jenom povinnost člověka ke státu, kterému slouží a od kterého, jako v jeho případě, bral svůj chléb."

"Řekni raději, tati, povinnost odporu, nepřátelství ke státu, který po staletí zotročoval a vykořisťoval jeho národ, potlačoval jeho řeč a obíral jeho samotného o velký díl práv člověka. Ani kdyby se byli naši předkové sami dobrovolně vydali Rakousku na milost a nemilost a byli bývali spokojeni s tím, aby se naše vlast stala pouhou provincií říše, dědičnou a neoddělitelnou, pouhým majetkem panovnické rodiny, neměl by dnes nikdo práva se na podobný pakt odvolávat. Naši předkové byli by měli právo dáti sebe v poddanství, ale neměli práva zaprodávat svoje potomstvo, dáti darem cizí vládě národ Čechův, Husův, Jiříkův, Komenského. Ale nic takového se nestalo, naši předkové nikdy se nevzdali práv na svobodu a samostatnost národa a pouze lstí a násilím podařilo se Vídni velký a vyspělý národ český učiniti svým otrokem. Když jej po staletí trýznili a mučili, ba i provedli nesmazatelný historický zločin pokusem národ náš vyvraždit, vyhubiti tak, aby jim bohaté naše země padly úplně v plen, opakují nyní tento pokus jiným způsobem, vyvražďují náš národ posíláním nejlepší jeho části do války, která je v očích soudného člověka zločinem."

"Děvče, jak to mluvíš!" zhrzil se otec. "Jaký revoluční duch to vjel do tebe? Co, jsi tak nasákla tím co zde Boubek hlásal, že nevidíš, že se dopouštíš čiré velezrady? Což kdyby tě někdo slyšel? Viš, že by tě to dnes stálo život?"

"Tentýž velezrádný duch je nebo aspoň měl by býti v celém českém národu", odpověděla Lipka. "Každý, kdo zná historii našeho národa, měl by jim býti nasáknut, měl by věděti, že dnešní náš poměr k Rakousku není ničím jiným nežli nectným, potupným otroctvím. Oh, vim zcela dobře, co by se mi stalo, kdyby mě slyšel pan okresní hejtman nebo policejní komisař nebo některý z těch kůzičkářů, kteří jim takové věci donášejí. Ale myslíš-li si, že bych se bála opakovati totéž do očí pánům od vojenských soudů a říci jim, že přijde jednou den súčtování českého národa s jeho otrokáři, jsi velice na omylu."

"Dítě, dítě, pamatuj se!" zabědovala paní Petříková a ustrašený pohled její oblétl pokoj, jakoby se obávala, že některý z těch špiclů, které pojmenovala Lipka "kůzičkáři", dle hlavního z nich, Feigelmana, obchodníka s králíci kůzičkami, který již několikráte i za svědka při soudech před vojenským soudem sloužil, že by některá z těch lidem obávaných a nenáviděných kreatur mohla míti přitisknuto ucho ku dveřím nebo k oknu. Otec

zíral na dceru vytřeštěným zrakem a tvářil se, jako by se o něho pokoušela mrtvice.

Ale Lipčino nitro přetévalo city dávno v hlubinách srdce v taji nosenými.

"Život! Lidský život!" volala. "Jakou cenu má dnes lidský život, když statisíce lidí může být hnáno přímo na porážku, bojovati za to co nenávidí proti těm, které považuje za svoje bratry? Proč bych litovala svého života já, když právě v tuto chvíli na deseti rozličných bojištích padají mladé životy po stech a snad po tisících? Jakou cenu má jeden lidský život, když otrokáři najdou ještě statisíce a miliony lidí, kteří se jdou za ně dát s nadšením mrzačiti a zabíjeti? Kdyby mne odvěkli před vojenský soud a popravili mne za to, co pravím, tak jako již po našich vlastech povraždili tolik lidí, ani ženy a děti nevyjimaje, tu zemřela bych šťastna, ve vědomí, že jediný život můj pro dobro lidstva a mého národa měl větší cenu nežli celé pluky nebo divise mladých mužů, kteří jdou zabíjeti a dáti se zabíjeti za krále, za císaře, za vlády, za ty, kdo neuznávají právo každého jednotlivce a každého národa na svobodu. Ano, přiznávám se k tomu ráda, vstúpil mi Boubek tyto myšlenky do hlavy a tyto city do srdce. Vstépoval mi je tam dávno kdy ještě o válce nikdo nemluvil, utvrdil mne v mém přesvědčení v těch několika dnech a nocích, které jsem trávil po jeho boku nežli byl odvolán z místa svého působení. A tím co učinil, když převedl dvě celé setniny českých vojáků do ruského zajetí, tak vyrval jejich životy otrokáři a zachránil je pro jejich národ, dotvrdil činem co vždy jeho slova hlásala. Ano, on jest mým hrdinou ze zpěvu Jedenadvacátého, k tomu se hlásím před vámi hrdě tak jako jsem jemu slíbila, že vždycky bude moci býti hrdým na mne."

"Probůh, Lipko, ustaň již!" zvolala matka, chytajíc dceru do svého náruči a snažíc se zadržeti její ústa. "Vždyť nevíš ani co mluvíš! Pamatuj, že tvoje smrt byla by i naší smrtí, vždyť tu nikoho nemáme nežli tebe. Jdi do svého pokoje, uklidni se, Lipečko, zapomeň na to a pamatuj, že jsi jenom malou, skromnou dívkou, naší dcerou, a nechť si hrát na žádnou pannu, pannu" paní Petříková nemohla vzpomenouti na obyčejné označení oně historické hrdinky a světice, kterou měla na mysli. Zatím se však vzpamatoval ze svého ohromení pan Petřík a vypomohl své manželce. "Pannu Orleánskou", vydechl a dodal pak:

"Je to šílenství, cos tu povídala. Takhle se českému národu nepomůže a co dobrých životů se těmi rebelantskými nápady zničí! Když bude Rakousko viděti, že jsme se v nejhorší době obrátili proti němu, vymstí se za to na celém národu, ať to pak dopadne s válkou jak chce. Ostatně o tom, jak dopadne válka, nemůže býti žádné pochybnosti a proto je nejenom ukázkou opatrnosti, ale i chytrosti, projevuje-li národ, že je loyální."

"Historie ale učí nás něco zcela jiného, tati," namítla Lipka. "Rakousko se vždy mstilo na slabém a loyálním a ustoupilo pouze silnějšímu. Roku 1848 provedli Uhři nezdařenou revoluci a Slováci, Chorvati a Čechové pomáhali zachraňovati Rakousko. Za to dostali Maďaři v několika letech svobodu a k tomu úplné právo zotročovati a vražditi Slováky a Chorvaty. My Čechové jsme byli roku 1866 Rakousku věrnými, naši lidé pro Rakousko umírali a proto jsme v otroctví podnes. V říši jako je Rakousko, je zločinem proti sobě samému, býti loyálním."

"Holka, kde jsi tohle všechno vystudovala?" podivil se pan Petřík, jehož rozhořčení začalo ustupovati obdivu.

Ale Lipka zatím si vzpomněla, že nedočetla ku konci a neposlouchajíc již otce, usedla k oknu a čtla dále, vybírajíc sobě smysl z řádek pojednávajících zdánlivě o věci, která neměla s válkou naprosto nic společného. Pojednou zdvihla od dopisu zrak a pravila:

“Zde je opětně důkaz, jak s námi a vůbec se svým lidem Rakousko zachází. Nejenom, že se neptalo našeho národa, chce-li této válce, ale i nyní, když naši lidé po tisících za ně umírají, přelhává český národ o průběhu války. Jak si dovedou i někteří krajané za mořem usazení představit, jak to asi tady dopadá! Ptají se, ví-li český národ, že Němci utrpěli hroznou porážku, když již byli skoro u bran Paříže, že byli zahrnutí k hranicím a nemohou se od té doby hnouti ku předu, ví-li se, že byli Němci vyhnáni z Polska, ví-li se, že byly poslední německé loďi na volných mořích potopeny u břehů Jižní Ameriky, že byli Turci odraženi od Suezského kanálu, že všechny pokusy Němců zničití svými zeppelinými Londýn nebo Paříž obrátily se ve fiasko, že se Přemysl vzdala Rusům, že se české pluky vzdávají kde jen mohou a že se ve Francii, v Anglii a v Rusku tvoří české oddíly, které již bojují proti Němcům a Rakušanům pod českými prapory..... Vida, většina těchto věcí byla vládou potlačena, jenom něco jsme mohli uhádnout z těch zpráv o strategických ústupech a odpoutáních, které nám vládní kancelář předkládá. A hle, v Americe, v Anglii, ve Francii i v Rusku tvoří se silné organizace Čechů, kteří budou pracovati po celém světě pro osvobození českého národa, ruku v ruce s dobrovolníky, kteří přistoupili k vojsku francouzskému nebo ruskému. Konečně tedy skutečná revoluce! Konečně zase jednou skutečné české vojsko pod českými prapory! Kéž by to mohli věděti naši národní vůdcové, kteří jsou umlčeni, naši poslanci, kteří jsou ve vězeních, naši novináři, kteří jsou na tom ještě hůře, protože musí psáti proti svému přesvědčení, naše intelligence, naše dělnictvo! . . . Kéž by to mohli věděti, jak by byli posíleni ve svém trpném odporu, jak by byli odměněni za své utrpení. Kéž by to mohli věděti všichni naši vojáci, kteří jsou hnáni, jako láje bez práva, jako stádo otroků do boje za cizáky, jak posílilo by to jejich odpor a jejich vůli nesloužit otrokáři. Kéž bych mohla dnes to co je v tomto dopisu volati po všech českých vlastech, kéž bych měla hlas, který by byl slyšen každým českým srdcem! Snad dalo by se ještě mnoho změnit!”

“Dcero!” “Lipko!” ozvalo se současně z úst otce i matky, kteří oba ve vyděšení zírali k tváři své dcery, planoucí v jakési nadzemské extasi. “Ona se z toho zbláznila,” šeptal si otec, vida, že Lipka neslyší jejich volání a pohroužila se opětně ve čtení dopisu.

Pojednou dívka vstala a pravila sama k sobě: “Zde tedy otevírá se přede mnou velká příležitost prokázat službu svému národu, věci svobody. Jsem slabou dívkou a přece mohu učiniti více nežli velcí, silní muži, kteří musí pochodovati jako loutky cizí zvůle dáti se zabíjeti za svého vraha. A já jsem svobodnou pracovati pro svůj národ. Ano, půjdu bez váhání a učiním co ode mne žádáno, učiním to ráda.” Na to, obrátivši se k rodičům, kteří pozorovali její pohybující rty ale nerozuměli tomu, co sobě povídala: “Maminko a tatinke, rozloučím se s vámi dnes. Odpusťte mi, že vás zarmácuji. Ale povinnost volá mne k velkým úkolům. Provedu-li je šťastně, vrátím se k vám a budu vám nadále poslušnou dcerou. Nevrátím-li se, vězte, že se vaše dcera obětovala za to nejsvětější a největší, zač je nám dáno pracovati, bojovati a umírat, za svobodu lidstva.”

Pokojem ozvalo se divné vzlyknutí a pan Petřík měl nejvyšší čas, že přiskočil k své manželce a zachytil její tělo, nežli se v mdlobě, bezvládně sřítilo k zemi. Rtům jeho uklouzlo při tom prchlé a hrubé slovo na odsouzení dceřina jednání ale Lipka ho neslyšela. Přiskočila též k matce a pomáhala jí křísit.

Když se paní Petříková po chvíli na divanu vzpamatovala, obrátila svoje oči k Lipce u ní klečící a šeptala: “Řekni mi, Lipečko, že to všechno není

pravda, že to byl jenom černý sen, co jsem slyšela, že chceš pryč, vydávat se někam do nebezpečí. Vid', že zůstaneš zde s námi!"

Lipka objala svoji matku a řekla: "Matičko drahá, což kdybys měla jediného syna, lpěla na něm veškerou láskou, myslíš, že by ti ho nechali, kdybys na kolena před nimi padla a krví plakala? Stasisice matek musí se loučiti se svými syny, z nichž málokterý se vrátí zdrav domů. Jen proto, že jsme národem bez vůle a práva. Není to krásné, moci sebe obětovati, aby naše okovy třeskly na hlavách těch, kdo nás učinili hříčkou své zvůle?"

"Ale copak ty zmůžeš, beruško moje? Copak ty pořídíš, když nezmohou nic ani učenci, ani poslanci, ani spisovatelé a nikdo. Jsme bezmocni a běda tomu, kdo se vzepře. Ne, ty nesmíš svůj mladý život vydávati v nebezpečí nebo snad zmařiti jej podobnými nápady."

"Mamičko moje, kdybych jen nepatrným dílem mohla přispěti v tomto velkém boji, nic na světě by mne nezadrželo, ani ta láska, kterou chovám k vám."

"Ne, ty nesmíš nikam. Nepustím tě. Tatínek to řekne panu hejtmanovi, zavrou tě, ale zůstaneš aspoň tady a po válce tě pustí a bude to vše odbyto, ale ty nám nesmíš pryč!"

Lipka se bolestně usmála. "Hle, jak jsme maličkými k chápání svých povinností. Stasisice mužů, synů nuzných matek, manželů a otců nezaopatřených rodin je hnáno do vojny. Všade jejich odchod vyvolává totéž zoufalství jako nyní moje rozhodnutí ve tvém. Ale řekne se 'musí to být,' a vpravíme se do toho, oželíme. Ale má-li si někdo dobrovolně, z vlastní vůle, i za nejsvětějším úkolem uložití podobnou povinnost, má-li dobrovolně jíti vstříc témuž osudu, jakému jsou hnány milliony jiných povinností i násilím, přiči se v nás všechno a voláme ne, to nemůže být."

"Ne, nemůže to být a nebude to!" zvolala paní Petříková. "Zabiju se, odejdeš-li."

"Neučiníš ničeho takového, maminko, máš-li mne ráda. Nebudeš stěžovati ještě můj úkol, dosti velký. Ne, budeš sobě mysliti, že máš ne dceru ale jediného syna, kterého jsi vychovala jako zřítelnicí svého oka, v něhož jsi kladla svoje naděje a který nyní musí na smrt nebo se dáti zmrzačiti aniž by měl jakoukoliv příčinu jíti do války. Stasisice matek po světě tu ránu vydrželo, vydržíš ji i ty. Já jsem nyní také vojákem, ale šťastnějším nežli ti, kteří z celé naší vlasti museli na vojnu, neboť jdu bojovati s nadšením a láskou. Ostatně úkol můj není tak nebezpečným, jak se na pohled zdá. Nikdo nebude míti ani tušení co dělám, neprozradí-li mne ti, kdo o mém úkolu vědí. Prozatím jsi to jenom ty a tatínek a jsem jista, že vy mne neprozradíte, ačkoliv vím, jak daleko jsou tatínkovy náhledy od mých. Utiš se tedy, matičko drahá, tvoje dceruška vrátí se ti za čas do náručí, šťastna, že mohla dostáti velkému úkolu, že mohla přispěti k tomu, co bylo životním cílem všech našich velkých mužů a žen naší slavné historie, učiniti národ tento svobodným, silným a šťastným."

Toho večera seděla Lipka ve svém pokoji, připravena k odjezdu do Prahy. Do hodiny vlaku zbývalo ještě dosti dlouho a dívka neslyšíc vzlykání matky sedící opodál, probírala se listy malé knihy v ošumělé vazbě.

Čtla svoje "Pisně otroka," čtla je opět, po tisícáté, po první řádce do poslední a z každé řádky slyšela odpověď na svoje otázky, zdali jedná správně, z každého zpěvu čerpala sílu a velký duševní klid, který naplňoval její nitro.

Pojednou ji vyrušil ze čtení matčin hlas: "Půjdeš se rozloučit s tatínkem, Lipko?"

"Bude-li ho to těšiti, ano. Ale dopoledne se ukázal naprosto nechápavým k mému rozhodnutí. Je to podivná věc. Kdyby měl pět synů a musili

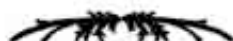
všichni na vojnu, smířil by se s tím, třebaš by věděl, že jdou bojovati a umíratí za věc jim lhostejnou nebo nepřátelskou. Jistě by se s nimi laskavě jako otec rozloučil. Ale když jedna jeho dcera chce čeliti nebezpečí, aby vykonala něco pro svůj národ, tu je nesmírně rozhořčen a nechce mne ani za svoji dceru znáti. Jakou to máme my Čechové povahu?”

“Od dopoledne se stala s tatínkem nějaká změna. Nějak si to rozmyslel, protože povídal: “Taková holka není ani jedna z millionu. Na tu musí být člověk hrdým i když by jí chtěl naflákat.”

“Matičko, slibuji vám oběma, že na mne budete moci býti vždycky hrdými. Půjdu se rozloučiti s tatínkem a jsem jista, že i on mne docela pochopí.”

Druhého dne na to rozneslo se Bolehrady, že Lipka Petříků se dala za ošetřovatelku v jedné pražské vojenské nemocnici.

Dokončení na stránce 300.

VE VÝROČÍ SMRTI PROROKOVY.

Ku dni 23. února 1918.

Deset let tomu, co zalkal český národ nad ztrátou svého největšího syna, co shaslo české literatuře největší světlo, když navždy dotlouklo největší a nejslechetnější české srdce — srdce Svatopluka Čecha.

Když několik let na to, srpnem roku 1914 rozpoutala se současně se světovou válkou nejkrvavější persekuce českého národa ode dnů dragonád pobělohorských, když nelitostně a bezohledně zdoláván byl v lidu každý hlas protestu nebo odporu, když žaláře nepostačovaly a ruka katova opětně jednou umlčovala, kdy každá česky k českým srdcím mluvící ústa byla navždy umlčována, kdy přední mužové národa byli vláčeni vězeňskými kobkami a před válečné soudy, kdy hrůzovláda seděla pevně v trůnu nad rakouským slovanstvem — tenkrát stála vídeňská byrokracie i se svým obrovským vojenským aparátem, přikrývajícím železnými tlapami celou říši i se svými armádami četníků špehů, provokatérů, udavačů, bezbranna před jedněmi výmluvnými ústy, před jedním klidným, vážným zrakem plným obžalob, před jednou pravici zdviženou ve velebném a výhrůžném gestu.

Svatopluk Čech spal již po šest a půl roku svým tichým snem v posvátné půdě vyšehradského Pantheonu, bezpečěn před mstou a zlobou hydry, které byl svoji životní prací zasadil nejbolestnější a nejhlubší ránu a šilená zuřivost nepřátel českého národa nemohla mu již ublížiti.

Čech spí — ale duch jeho týčí se stále nad českým národem, ústa jeho mluví stále k lidu hlasem přísného učitele — proroka a jeho ruka jako v žehnání vztažena jest nad českými vlastmi a jako na výstrahu uchvatitelem. Rakouská vláda mohla zapověděti jeho spisy, mohla dáti jeho jméno do klatby, ale jeho díla nemohla již českému národu vzíti, Jeho “Žižka”, jeho “Václav z Michalovic”, jeho “Slavia”, jeho “Lešetinský kovář” a nade vše jeho “Jitřní písně” a konečně žhoucí “Písně Otroka”, ty všechny plody velkého prorockého ducha jeho nedaly se zničiti, ty vepsány jsou písmem nevyhladitelným v srdci samotného národa.

A jestliže národ v době nejstrašlivější zkoušky měl sílu a odvalu nepodati se, neklesnouti, pak o tom vedle dědictví Husova, Komenského, Palackého a Havlíčkova má největší zásluhu dědictví Svatopluka Čecha, který svými plamennými slokami posvětil národu na kletbu otročiny, ale zároveň podhrnul záclonu černých mračen, aby ukázal lidu svému zásvit příštích dnů, dnů radostné volnosti, dnů jasu a štěstí, jež národ očekávají a neminou, zůstane-li věrným sám sobě.

DĚDICTVÍ.

Pro kalendář Amerikán napsala M. Ir. Folková-Bělohlavá.

M. Ir. Folková-Bělohlavá,
autorka.

Tichou zimní nocí ujížděl krajinou dlouhý osobní vlak. Světlo jasných svítilen v předu lokomotivy i z oken železničního vozu ostře zářilo do čiré tmy a odráželo se od bílého sněhového povlaku, který pokrýval okolí. Parostroj jeda proti mírnému návrší mocně oddychoval a vypouštěl husté kotouče dýmu a jisker, jako by mu ten dlouhý náklad, jež táhl za sebou, byl příliš těžkým.

Když dojel na výšinu, několikrát táhle zapískal a v malé chvíli zastavil před nevelikým nádražím. Z vlaku nikdo nevystupoval, ale sotva tento zarazil, otevřely se dveře čekárny a z nich vyšla zahalená žena do velkého šátku, s děckem v náručí a pospíchala ku předposlednímu vozu, kde u stupátka čekal již konduktér. Spěchu jejím, jak bylo patrné, značně vadila břemena, která musila nésti, neb na ruce, již nesla dítě, měla ještě dosti objemný koš a ve druhé měla velký kufřík.

Za sukni držel se jí asi pětiletý hošík v dlouhém zimníčku a s huňatou čepicí na hlavě, jenž skoro až po zemi vlekl uzel.

Konduktér pokročil ženě vstříc, vzal od ní koš i kufřík a donesl obě za ní až do železničního vozu, kde to postavil hned vedle dveří a odešel. Žena, která nyní držela hošíka volnou rukou, zůstala státi mezi prvními sedadly. Z hluboka si oddychla a odhrnuvši si s čela šátek, rozhlédla se, kde by našla prázdné místo. Ve voze bylo však vše obsazeno.

Cestující sedíce podřimovali, nebo zpoila leželi a spali, a nikde nebylo viděti uprázdněné sedadlo. Bylo to ku konci roku, a tu bylo mnoho těch, kteří vraceli se z vánočních prázdnin nebo jeli na Nový rok ku svým přátelům. Nyní vlak, rozjížděje se, prudce trhnul, až žena se zapotácěla. Na jednom sedadle asi uprostřed vozu obrátil se starší již muž se značně prošeďelými vlasy ku své sousedce.

"Myslím, že již asi půjdu," řekl sbíraje své věci. "Mám vystoupiti na třetí stanici odsud, tak půjdu zatím do kuřácké káry a tam to již nějak přestojím, abych udělal místo pro tamhle tu ženu. Přeji vám, abyste šťastně dojela na místo," doložil vstávaje.

"A já vám přeji téhož," prohodila sousedka jeho pokývnuvši hlavou.

Muž prošel mezi sedadly až k oné ženě.

"Udělal jsem vám místo, tam na pravé straně, asi v prostřed vozu," řekl. "Jděte si tam sednout!"

Hovořil anglicky, a řeči této, jak se zdálo, žena nerozuměla, neb se jen jaksi rozpačitě usmála, ale nehýbala se. Muž vzal hošíka za ruku a ukazuje směrem k uprázdněnému sedadlu, dal ženě pokynem hlavy na srozuměnou, aby ho následovala.

Tomu rozuměla a sebravši si opět koš i kufřík ode dveří, šla za neznámým. Tento dovedl ji až na místo, odebral jí zavazadla a uložil mezi sedadla. Pokývl ještě hlavou na svou dřívější sousedku a odcházel.

Obě ženy seděly vedle sebe mlčky a jen občas jedna druhou po očku si pohlížela. Nově příchozí sňala si s hlavy svůj velký šátek i děcko, které spalo poněkud rozbalila, ale jinak pohodli si neudělala.

Měla dostatečně místa, ale seděla jen na kraji sedadla a tlačila se ku straně, jako by se bála, aby snad sousedce své nějak nepřekážela.

Ženy tyto byly asi téhož stáří, obě ještě mladé a, ač zevnějškem se značně od sebe lišily, bedlivému pozorovateli nebylo by ušlo, že tahy jejich tváří jsou jaksi příbuzné. Ta, která byla ve vlaku již dříve, byla oblečena pečlivě, ba elegantně, a celý její vzhled prozrazoval inteligenci, zatím co druhá oděna byla jen chudobně, a na první pohled bylo viděti, že jest to žena prostá, světa nezkušená.

Obě měly kulaté obličejy a světle modré oči, ale kdežto jedna měla pohled klidný, přímý a sebevědomý, druhá vyhlížela ustaraně a ustrašeně. Ale v tazích obou bylo něco, co dávalo tušiti, že kolébky jejich stály v jedné a téže zemi.

Hošík, který doposud trpělivě stál u sedadla vedle matky, začal býti nepokojným.

"Maminko, já si chci sednout a chci spát", zaškemral plačtivě.

Sousedka u okna, která právě tuto chvíli vyhlížela ven, kde začalo již na východě trochu svítati, obrátila rychle tvář k dítěti.

"Počkej, Venoušku, za chvíli si sedneš, až tady bude méně lidí", chlácholila matka synka.

"Vy jste, jak pozoruji, Češka," promluvila nyní vedle sedící sousedka. "Domyšlela jsem se to hned, jak jsem vás spatřila."

"I pro pána krále!" podivila se překvapená žena. "To bych já však nebyla řekla, že vy jste také Češka."

Obličej její se vyjasnil a hned se posadila na celé sedadlo. Nová známá jen se pousmála.

"Posaďte toho hošíka mezi nás!" vybízela udivenou matku. "Snad se tu pro něho místo najde."

Přitlačila se k oknu a chlapec radostně usazoval se na malé místočko, které udělaly pro něho obě ženy mezi sebou.

Malé dítě jsouc v náručí matky nyní poněkud utlačeno, začalo sebou nepokojně vrtěti a ozýváti se. Matka je přeložila do pohodlnější polohy, ukonejšila je a hned zase obrátila se ku své sousedce.

"Ani nevíte, jak jsem ráda, že jsem se tu sešla s Češkou," řekla spokojeně, a oči se jí při tom smály. "Já jsem tu v té Americe jako ztracená a, když na mne někdo tou divnou angličtinou promluví, vždycky si myslím, že se se mnou vadí. Jak pak vy jste v Americe dlouho?"

"Jest tomu zrovna šest roků, co jsem sem přijela", odpovídala jí sousedka.

"Jak se jmenujete a kam jedete?" tázala se dále žena. "Nezlobte se, však na mne, že se vás tak vyptávám," doložila prosebně, ani nečekajíc na zodpovědění svých otázek. "Vždyť já jsem tak ráda, že našla jsem zase někoho, s kým se mohu dohovorit, a ráda bych věděla, jak dlouho se mnou teď pojedete."

"I vždyť já se na vás zlobiti nebudu," ujišťovala ji přívětivě sousedka.

"Jen se ptejte, nač chcete; alespoň se spolu lépe seznámíme. Jmenuji se Zděnka Kalinová a jedu do jihovýchodní Nebrasky ku svým příbuzným."

"Já se jmenuji Havlovcová, Marie Havlovcová a jedu za svým mužem do Jižní Dakoty", představovala se nyní druhá. "Nevíte, jak si dlouho spolu pojedeme?"

"Určitě to říci nemohu, ale myslím, že pojedeme spolu dosti dlouho", odpovídala Zděnka, kterou nyní, když víme, jak se jmenuje, budeme takto nazývat. Schnula se a vyndala z malé ruční tašky, již měla u nohou, železniční mapku.

"Podívejte se tuhle!" ukazovala ženě, rozkládajíc mapku přes spicího nyní hošíka.

"Nedávno přešli jsme hranice Iowy. Tuhle je stanice, kde jste vstoupila do vlaku, a dle všeho pojedeme spolu až semhle do M., nedaleko hranic Nebrasky, odkud vy se asi obrátíte nahoru do Jižní Dakoty, a já pojedu do jihovýchodní Nebrasky. Pamatuji se poněkud na to, jak to bylo, když jsem jela tudy před šesti lety. Zeptám se ostatně konduktéra, až sem přijde přehlížeti vám lístek. Zrovna nyní vchází do dveří."

"Buďte tak dobrá, zeptejte se ho na to!" připomněla jí ještě Havlovcová prosebně.

Konduktér přišel a když prohlédl a proštípnul lístek, tázala se ho Zděnka, kdy a kde že Havlovcová bude přestupovati do jiného vlaku. Dostala za odpověď, že bude to v M., ještě před polednem.

"To jsem ráda, že s vámi pojedu skoro půl dne," libovala si Havlovcová, když jí Zděnka přetlumočila co konduktér řekl.

Zatím se již počalo rozednívatí a portýr shasínal světla ve vlaku. Dva muži, sedící v předu, vystoupili z vlaku na jedné stanici a Zděnka uprázdněné sedadlo obrátila, že bylo nyní proti nim. Havlovcová na toto sedadlo položila menší děcko i hošíka, a obě ženy mohly seděti zase pohodlně.

"Koukám tak na ty farmy a představuji si, jak na jedné takové budu s mužem v létě pracovat," prohodila Havlovcová, pohlízejíc do zasněžené krajiny, kde bylo viděti osamocené stavby.

"Vy máte v Dakotě farmu?" tázala se Zděnka.

"I, kde pak bychom na ni vzali?" odpovídala Havlovcová. "Můj muž dostal u jednoho farmáře práci na celý rok. Člověk ten má churavou ženu a chce, abych jí vypomáhala v těžší práci. Budeme bydleti zvláště v malém stavení na dvoře, a muž se bude stravovati doma. Dostaneme za rok \$350, budeme mít mléko od jedné krávy a k užívání kousek pozemku pro zahrádku. Bude-li s námi spokojen, přidá prý ještě mléko od druhé krávy a půl vajec od slepic. A co, já budu ráda pracovat a budu dělat, co budu moci, jen aby můj muž byl spokojen."

Havlovcová si povzdychla a utřela si rukou oči. Pronesla poslední větu tak nějak rozteskněle, a Zděnka si pomyslila, že ten muž jest asi k ní zlý.

"Já si tak vroucně přeji, abychom se tady v té Americe trochu uchytili a něčeho časem se domohli," pokračovala žena dále.

"Přála bych si toho sama pro sebe, ale ještě více k vůli svému muži. On je takový dobrák a tolik už se nastaral a nadřel."

"Máte tedy hodného muže?" pronesla Zděnka živě. Vypravování této ženy začalo ji zajímati.

"I ba právě, že je hodný," tvrdila Havlovcová, "takového aby pohledal. Nu, já vám povím všechno od začátku, abyste věděla, jaký je to člověk. Snad se tomu podíváte, proč to všechno povídám, při prvním setkání, vám, neznámé ženské, ale vy mně připadáte taková upřímná, a mně se zdá, že si ulehčím, když se vám svěřím. Beztoho mám toho někdy plnou hlavu a srdce mi až překypuje."

Vlak zastavil na větší stanici, kde mnoho lidí vystupovalo a opět vsedalo a v nastalém ruchu Havlovcová přestala mluvit. Až když se vše usadilo, a vlak se opět rozjel, začala stichlým hlasem vyprávěti:

"Byla jsem za svobodna chudá holka, rodiče mi nemohli nic dáti a byla to proto ode mne hloupost, že jsem se zakoukala do Vény Havlovcovic. Oni měli půl statku zrovna vedle sedláka, kde jsem sloužila, a ačkoliv nebyli z nejbohatších, mohli přece dělat na svém a nemusili nikdy mít starost o to živobytí. Měli nějaký dluh, ale kdyby byl Věna dostal nevěstu s přínosem, mohli si ze všeho pomoci, a dnes mu mohlo býti dobře a nemusil se tak potloukat světem jako teď. Holek mohl dostat dost, a s pěkným věnem se přihlašovaly, vždyť to byl hezký hoch a spořádaný. Mně se zalíbil mnohem dříve, nežli si mne začal všimati, ale já jsem se s tím vždycky skrývala, aby se mně, chudé holce, nevysmál. Často-krát jsem ho pozorovala skrze skuliny ve vratech stodoly a mezi lidmi na návsi, vždycky jsem očima jenom jeho hledala; ale když jsem ho měla potkat, sklonila jsem hlavu a ani jsem se neodvážila podívatí se na něho. Mně se zdálo, že si mne nikdy nevšiml, až jednou při muzice vzal mě několikrát k tanci, a když jsem šla domů, vyprovázel mě. Šli jsme spolu tehdy ruku v ruce, ale nemluvili jsme mnoho, neb Věna nikdy zbytečných řečí nenadělal, a já jsem měla štěstím jako by hrdlo stažené. Až když jsme se měli před vraty rozejít, řekl Věna, že mě má rád, a jestli já ho mám taky ráda, abych mu dala hubičku. Dala jsem mu jí ráda a celá blažená odběhla jsem do své komůrky.

"Byla jsem tehdy v sedmém nebi, ale dlouho to mě štěstí netrvalo. Druhý den ráno přiběhla za mnou moje matka a do duše mně vyhubovala, co že si to myslím, začínat si něco se selským synkem. Ještě prý s ním k hanbě přijdu, a ona s otcem že by mě raději uskrtili, než aby se něčeho takového dočekali. Hubovala a zlobila se až běda, až jsem jí s pláčem slíbila, že se budu Věnovi vyhýbat a nic s ním nebudu mít. Byla jsem nešťastná, ale měla jsem dobrý úmysl, matku poslechnout. Vyhýbala jsem se mu, jak jsem mohla, ale on mě přece vynášel. Celá jsem se trásla a odvracela jsem hlavu od něho, když bral mě za ruku a ptal se po příčině mého chování. Řekla jsem mu všechno i to, že jsem matce svatosvatě slíbila, že se mu budu nadále vyhýbat.

"Ale máš mě ráda, že ano?" ptal se Věna, který ruku mou pořád držel.

Místo odpovědi dala jsem se do pláče.

"Jen mlč, Marjánko, neplač!" chlácholil mě. "Já to vím, že ty máš ráda mne, jako já mám rád tebe. Neboj se, že tě přivedu do nějaké hanby. Já ti svoji lásku jinak dokážu." Odešel beze všech dalších řečí a já jsem nevěděla, mám-li se smát, anebo plakat.

Druhý den přišel za mnou otec. Ten se nezlobil, ale vážně a přísně se mnou mluvil. Povídal, že byl u nich večer před tím Věna a říkal jim ve vsi počestnosti o mne. Otec mu mne však neslibil, nýbrž domlouval mu, aby zanechal myšlenek na mne a hledal si nevěstu s věnem.

"Vím to, že je Věna pořádný a hodný člověk, a kdybych byl tak bohatý, abych ti mohl dát potřebné věno, rád bych tě viděl za něho provdanou," řekl tehdy tatínek.

Vykládal mi pak, i kdyby se to stalo a Věna si mne vzal, že bych potom šťastná nebyla, neb by mě trápila ta myšlenka, že k vůli mně přišel do dluhů, protože na výplatu pro druhé děti bych jemu ničeho nepřinesla. "On si tě nevezme, protože nemůže, jeho otec mu to nedovolí," hovořil dále tatínek. "Doslechl jsem již, že starý Havlovec se vyjádřil, aby se ta žebrota netěšila, že se dostane do jeho statku. Nu, já jsem chudý, vím to, ale ještě jsem nikdy nežebral, a moje děti taky žebrat nemusí a k nikomu žebrat nepůjdou. Povi-

dám ti, zapuď všechny myšlenky na Věnu a zapomeň na něho. Neposlechněš-li, půjdeš sloužit k Chebu, mezi Němce, kde slouží syn mě sestry."

Tatínek mluvil přísně, a já jsem věděla, že to míní do opravdy. Vyhýbala jsem se pak Věnovi ještě více a chodila jsem jako umučená. Kolikrát mě tehdy napadlo, že by bylo lépe, kdybych zemřela. Od selky, u které jsem byla ve službě, jsem se dověděla, že u Havlovců je váda na denním pořádku. Pantáta že zle rádí a nutí Věnu, aby si vzal tu neb onu nevěstu s penězi, a ten zase, že stojí na svém, že si nevezme než tu, kterou si vyvolil sám a má rád. Panimáma, která byla vždycky veliká dobračka, prý jen se trápí a prosí muže i syna, aby se mírnili. I přes to, že jsem se mu úzkostlivě vyhýbala, přece jsme se s Věnou několikrát sešli, neb když mě zhlédl, šel ke mně veřejně, přede všemi lidmi. Promluvil na mne pěkně a tak mile se vždycky na mne podíval, ale jinak mne nikdy nevyhledával. Povíдалa mi naše selka, jak ho otec večer několikrát stopoval v naději, že nás spolu zastihne a ztropí z toho nějakou ostudu, ale když se mu to nedařilo, měl prý tím větší zlost. Jednou jsem byla na trávě a měla jsem již skoro plnou nůši, když tu najednou objevil se u mne pantáta Havlovec. Lekla jsem se ho, obzvláště když jsem viděla, jak vyhlíží roz-zloben. Začal křičet a kopal při tom do mé nůše, až ji převrhnul a všechnu trávu rozházel. Nadával mi nejhorších jmen a vyhrožoval, že Věnu z domu vyžene a nedá mu ani krejcaru, jestli bude stát na svém a bude si mě chtít vzít. Čekala jsem, že se do mne každou chvíli pustí a bude mě bít. To však přece neudělal a když se dost vykřičel, odešel. Zůstala jsem tam nad tou rozházenou travou jako zničená a plakala jsem, až mi srdce usedalo. Tak mě tam zastal Věna, který vida rozzlobeného otce jíti v tu stranu, očekával něco takového a proto šel za ním. Když mě chtěl Věna konejšit, odvrátila jsem se od něho a v pláči jsem mu řekla, že raději skočím do rybníka, abych nikomu nestála v cestě. To se však zase Věna rozčilil a zapřísáhal mě, abych takových řečí nevedla, že je to zpozdilé, když mladí lidé si berou život jenom proto, že rodiče nedovolí jim se brát. Když prý se mají opravdu rádi, mají k vůli sobě žít, ale ne umírat. Povídal pak, že se již rozhodl, a že se naše trápení brzo skončí. Když prý mu otec, jak stále vyhrožuje, nic nedá, on že mu to nechá a půjde z domu bez krejcaru. Však prý má zdravé ruce a dovede mě jimi uživit. Jen abych prý byla trpělivá a pamatovala na něho, do neděle že budu vidět, jak se rozhodl. Tohle bylo v pondělí, a do příští neděle byl již Věna z domova a měl zjednanou službu ve vzdálené vesnici. Moji rodiče, když jim Věna vše vysvětlil a vyložil, taky už nic nenamítali a k našemu sňatku svolili, a tak jsme měli asi za tři týdny u našich v chalupě za vsí tichou svatbu. Byla při ní jenom naše rodina, z Věnových lidí nepřišel nikdo. Panimáma chtěla prý tam alespoň na chvílku odskočit, ale nesměla; pantáta

AUGUSTE RODIN, nejznamenitější ze sochařů XX. století, přítel českého národa.

ji to rozhodně zapověděl. Byla jsem tehdy úplně šťastná i přes to, když jsme přišli z oddávек, maminka přivítala mě slovy:

"Jen abys toho, holka, ještě někdy nelitovala!"

"Nu, a litovala jste toho někdy od těch dob?" tázala se Zděnka, když Havlovcová se na chvílku zamlčela.

"Co se týče mne, já jsem toho posud nelitovala," odtušila tázaná zvolna. "Vždyť jsem ráda, že ho mám, a tu jeho opravdovou lásku mu do smrti nezapomenu. Ale kolikrát trápily mě výčitky, že jsem vinna všim tím, co na něho potom přišlo."

"A dělal vám muž sám někdy výčitky?" dotazovala se znovu Zděnka.

"I kde pak, ani pomyslení!" odvětila Havlovcová. "Nikdy mi ani slova k vůli tomu neřekl, ale já jsem si to pořád tak sama představovala. Jakmile se zamyslíl nebo si zasteskl na to neb ono, už jsem si' myslila, že o tom uvažuje a kroku svého lituje. Tak jsem se kolikrát trápila, že jsem si myslila, kdybych raději byla hned na začátku odešla k Chebu mezi ty Němce, že bych tam sňad byla přece zapomněla, a Věnovi mohlo býti beze mne lépe."

Havlovcová v poslední větě se zajíkala a utírala si dlaní oči, jakoby slzy, jež se jí z nich draly, chtěla zatlačití dovnitř.

"A jak se vám vedlo dále po svatbě?" doptávala se Zděnka, která se nyní o osudy své sousedky opravdu zajímala a chtěla zvědětí vše až do konce.

"Po svatbě vedlo se nám všelijak," začala opět Havlovcová. "Nejdříve dostala jsem službu na téměř statku, kde pracoval Věna, ale tam se nám to nelíbilo, neb sedlák byl člověk hrubý a pánovitý. Což o mne nešlo, já bych to byla všechno snesla, ale viděla jsem, jak Věna často zlostí zuby zatínal, když sedlák se na něho rozkřiknul jako na psa. Ať jsem dělali tak nebo onak, nikdy jsme se nezachovali, a ve všem našel chybu. Vydrželi jsme tam však přece od léta do Nového roku a pak jsme to zkusili jinak. Pronajali jsme si malou chaloupku, Věna chodil na výdělek, kde se jaký našel, a já jsem podělkovala u sedláků. Pracovali jsme oba, přičiňovali jsme se a bylo nám tehdy dosti dobře, jenom že to netrvalo dlouho. Přišel nám pak tenhle chlapec" — Havlovcová ukázala na spícího hošíka — "a já jsem hodně dlouho stonala. Musil býti doktor a léky, a Věna se tou mojí nemocí také hodně v práci zdržel, a tak nám bylo kolikráte krušno. S hrůzou jsem pozorovala, jak mému drahému, ještě mladému muži, začínají starostí vlasy prokvétat, ale on byl ke mně pořád stejný dobrý. Když jsem se pozdravila, a bylo by nám začalo být zase trochu lepší, přišlo druhé dítě, holka, a potom už jsme ze starostí nevycházeli. Já jsem byla sice potom zdravá, ale málokdy jsem s těmi dětmi mohla jíti na výdělek, a Věna taky pořád neměl práci, a tak, ačkoliv vydání bylo větší, výdělek byl jen malý. V ten čas se z té vesnice chystali nějací lidé do Ameriky. Věna s nimi mluvil a měl toho potom plnou hlavu. Vždyť měl již v Americe bratra. Druhému synu, který byl po Věnovi, dali potom statek a třetí, ten se učil krejčovně a, aby ušel vojančině, odejel do Ameriky.

Věna byl by taky rád jel, ale neměli jsme peněz na cestu. Rozmýšlel se dlouho, nežli se odhodlal jíti ku svému otci, jenž měl pěkný výměnek, ale konečně šel přec. Chtěl ho požádati, aby nám půjčil peníze na cestu, že mu to spravedlivě oplati jak v Americe něco vydělá. Doma zastal tehdy jen matku a ta s láskou ho přivítala, vyptávala se na mne a na děti a adresu na bratra Franka v Chicagu mu dala. Což ona byla dobračka, ale pantáty se moc bála. Za chvílku přišel prý otec, a když mu Věna začal povídat, proč přišel, rozlítit se tuze. Nedal mému muži ani domluvit a vyhnal ho z domu. Ještě za ním křičel, aby prý, když si vzal žebračku, šel s ní teď žebrot.

Věna šel k našim a tam celý zdrcený vyprávěl, jak pochodil. Tatiuka to dojalo a slíbil, že nám pomůže i z toho mála, co má. Prodal pak jedinou

kravku i s teletem, které měli, a přinesl nám jednoho dne peníze. Zároveň donesl též v malém hadříku zavázaných dvacet zlatých, které prý Vénova matka jednou večer tajně k našim přinesla, aby pantáta o tom nevěděl.

Tak měl Věna dost na cestu alespoň pro sebe. To víte, jaké to bylo loučení, když odjížděl od nás na tak dalekou cestu sám, ale těšili jsme se, že v Americe brzy vydělá dost peněz a pošle zase na cestu nám.

"Trvalo to však přece čtyři měsíce, nežli peníze přišly, a tak jsem se minulý podzim ocitla v Chicagu. Tam však naše trampoty ještě nepřestaly. Věna nemohl dostati jinou práci, nežli tu nejspínavější v jatkách, a ta ho netěšila. Mimo to docházel k nám začasť bratr mého muže Frank, který zdědil povahu po pantátovi. Ten Věnovi při každé příležitosti něco nadhodil. Když můj stěžoval si na práci, tu hned štíplavě pronesl: "Ty jsi tím viněn sám, že se tu musíš tak lopotit. Mohl jsi sedět pěkně doma na statku, kdybys byl měl lepší rozum." Nebo jindy zase řekl: "Já bych si nevzal holku bez peněz, a hloupý je každý, kdo to udělá, když je na světě ženských dost, které peníze mají. Však já tak zpozdíly nebudu, abych si uvázal na krk ženskou, která nic nemá a potom se musil o ní po celý svůj život starati."

Ke mně choval se Frank nevšimavě, jako bych ani jeho švagrová nebyla. Já jsem se pro ty jeho kousavé poznámky kolikráte rozplakala. Kdyby byl měl můj muž jinou povahu, byl by bratr jeho mezi námi dělal rozbroje, ale Věna nebyl z těch, kdož se dají naváděti. Ke mně a k dětem byl pořád stejně hodný, ale vím, že ho Frankova řeč kolikrát rozmrzela. Byla jsem proto velice ráda, když se rozhodl, že bude hledati práci někde na farmě. Dal oznámku do novin a dostal několik nabídek. Nejlépe se mu zamlouvalo místo u toho farmáře v Jižní Dakotě. Dohodli se brzy poštou, a Věna tam hned odejel. Nejdříve pomáhal vylamovat kukuřici a potom upravoval domek pro nás, který ještě nebyl připraven. Já s dětmi nemohla jsem s ním hned jeti až místo, protože jsme tolik peněz na cestu neměli, a Franka o půjčku jsme žádati nechtěli. Vzal nás proto táta s sebou jenom do D. v Iowě, kde bydlí známi lidé, kteří s ním přijeli do Ameriky. Dopisovali si s ním od těch dob, a teď mu psali, abychom se u nich zastavili, až pojedeme na západ. Zůstala jsem u nich měsíc, než mi můj poslal peníze, které lámáním kukuřice vydělal, abych měla na cestu. Však jsem už ráda, že zase můžeme jeti za ním. Již se těším na to, jak zase budu moci Věnovi v práci pomáhat."

Po té zadívala se oknem do dálky zvlhlýma očima, jako by duch její překlenouti chtěl již rázem prostor, který jí dělil od milovaného muže. "Budu ráda pracovati, co budu moci, jen když uvidím jeho spokojeného," dodala ještě s povzdechem.

"Myslím si, že budete oba na farmě spokojeni, protože je to práce, které jste zvykli," prohodila Zděnka, která dosud pozorně a mlčky Havlovcovu poslouchala.

"Vy ostatně ku svému štěstí mnoho nepotřebujete", pokračovala dále. "Máte se opravdu rádi, a každý z vás je o lásce druhého přesvědčen. Tak to vlastně má býti, ale takových manželských párků není příliš velké procento, obzvláště ne v Evropě, kde se často vdávají a žení jenom peníze, a ženichové a nevěsty jsou jenom přídavkem."

"To jest pravda!" přikývla Havlovcová. "Ale jsem vám již povídala," dodávala jaksí nejistě, "věřte mi, když nám bylo tak někdy zle, že jsem si kolikrát vzpomněla výstrahy rodičů a myslila, že jest to líp, když chudá vezme si zase chudého, a nehledí po tom bohatším. Nemusí si alespoň potom dělati výčitky, že toho, ji nejmilejšího, přivedla do trampot a soužení."

Havlovcová zase tak teskně zadívala se do dálky.

"Vy však jak pozorují, sama sebe zbytečně trápíte," obrátila se k ní Zděnka skoro rozhorleně. "Na místo abyste byla šťastná, že vám muž váš

dal patrný důkaz své opravdové lásky tím, že opustil své jmění a vzal si vás chudou, děláte si výčitky, že jste ho přivedla do chudoby. Vždyť, jak jsem z vašeho vyprávění vyrozuměla, jste ho nelákala, ani nepřemlouvala k tomu kroku, a on vzal si vás po dobrém uvážení, z vlastní vůle. On za svoji lásku zasluhuje domácího štěstí a to nemůže býti úplným bez vaší spokojenosti. Nedělejte si tedy žádných výčitek, buďte šťastná a oplatte mu jeho upřímnou lásku tím, že mu svoji láskou připravíte nebe na zemi. Tím bude dostatečně odměněn a nebude nikdy litovati toho, že si vás vzal. Peníze jsou pěkná věc, ale nejsou, milá Havlovcová, všechno, a mnohá bohatá žena ráda by s vámi vyměnila místo, kdyby mohla dostati při tom takové důkazy o skutečné lásce svého muže, jako vy. Co se týče peněžních starostí, tady v Americe je přece snazší živobyti, nežli v Čechách, a vy se tady jistě domůžete toho, čeho se zde dosud domohli všichni pracovití a přičinliví lidé. Teď obzvláště buďte ráda, že jste zde. Kdyby byl váš muž dnes v Čechách, byl by ve válce, a kdož ví, zda by se z ní zdráv vrátil."

Havlovcová poslouchala Zděnku se sklopenou hlavou, a při tom pozne-náhlu mizel jí s tváří teskný výraz, a na jeho místo nastoupil šťastný úsměv. Když Zděnka domluvila, Havlovcová pozdvihla hlavu a utřela si dlaní zvlhlé oči.

"Vy mluvíte jako nějaký kazatel," pronesla rozechvělým hlasem. "Ale máte pravdu, a ať už mi bude v budoucnosti špatně nebo dobře, já si na vaše slova často vzpomenu."

Podívala se pozorně na sousedku.

"Vy jste ještě svobodná?" zeptala se.

"Ano!" odvětila krátce tázaná.

"Myslila jsem si to," odušila Havlovcová. "Je mi to však divné, že tak rozumíte lásce."

Dívka se usmála.

"Tu vědomost mám z pozorování života a lidí v něm," pronesla měkce. "Jako na př. nyní vyslechla jsem vás a byla jsem opět utvrzena ve svém domnění, že opravdová láska jest též mezi lidmi a nikoli jenom v knihách. Člověk se s ní všude nesetká, ale časem najde ji tam, kde nejméně by se nadál."

Na chvíli se obě ženy zamlčely a pozorovaly ruch na nádraží většího města, kde vlak se právě zastavil. Obě děti se zatím probudily, a matka vyndala jim z košíku nějaký zákusek. Když je obstarala a vlak se opět rozjel, obrátila se Havlovcová ku Zděnce s otázkou.

"Vy máte rodiče tady nebo v Čechách?"

"Já rodičů již nemám," odpovídala Zděnka se slabým povzdechem. "Tatínek zemřel před osmi lety a maminka odešla za půldruhého roku za ním."

"Máte však nějaké bratry nebo sestry," prohodila Havlovcová tázavě.

"Ani těch nemám," řekla dívka. "Nemám vůbec žádných blízkých příbuzných. Jen tady v Americe bydlí druhý bratranec mé maminky. K tomu jsem přijela před šesti roky a tam také nyní jedu. Přes pět roků žila jsem v Milwaukee ve Wisconsinu."

"Máte tam nějaké známé?" ptala se Havlovcová.

"Nu, známých tam mám teď dost," pronesla Zděnka s úsměvem. "To víte, když člověk bydlí pět let na jednom místě, že se s někým seznámí, ale jinak bližších přátel tam též nemám. Dostala jsem se tam s jednou paní, s níž jsem se seznámila v Nebrasce brzy po svém příchodu do Ameriky. Byla modistkou, a já jsem u ní celých pět roků pracovala. Nyní se provdala, závod vyprodala a tak jedu zase na západ, kde si to rozmyslím, co budu dále dělati. Nabazila jsem se jaksi velkého města a jedu pookřát na venkov."

"Je vám asi beztoho smutno tady v cizině, když tu nikoho nemáte," podotkla Havlovcová.

"Toho teď již ani nepozorují," řekla Zděnka. "V prvním čase se mi ovšem stýskalo, jako každému, ale nyní jsem zde již zvykla, tak, že se mi ani nezdá, že jsem v cizině. Chodila jsem v Milwaukee do večerní školy, kde jsem se naučila dobře anglicky, byla jsem tam mezi hodnými Američany a tak jsem mezi nimi za ten čas snadno zdomácněla. V Čechách stejně nikoho nemám, a tak mne tam nic netáhne. Vzpomínám na Čechy s láskou, jako na svou vlast, ale tady v Americe, po šestiletém pobytu, se mi poměry lépe líbí. V Evropě chudý pracující člověk je ošlapkem těch bohatších, a každý tam cení se dle toho, kolik má v kapse, kdežto zde lidé na kasty se nedělí a jeden druhému jest si tu roven. To jest, co se mi zde nejvíce líbí."

Tak za hovoru ubíhala oběma ženám cesta, a než se nadály, dojelely do M., kde se musily rozloučiti. Zděnka dala Havlovcové svoji adresu, a tato slíbila, že jí bude psát, až se dostane na místo.

"Seznámily jsme se jen tak náhodou, ale mě vaše osudy zajímají, a proto ráda uslyším, jak se vám dále daří," hovořila dívka, zatím co vlak dojížděl již do stanice. Pomohla ještě přenést Havlovcové zavazadla do druhého vlaku, který již na nádraží čekal, a promluvila s konduktérem ohledně cíle její cesty.

"Nemusíte prý již přeseďati a budete na místě krátce před večerem," oznamovala pak Havlovcové.

"To jsem ráda, že se tam dostanu ještě za denního světla," libovala si tato, usazujíc se v jiném vlaku. "Můj psal, že zrovna od nádraží přes cestu je český restaurant a tam že se již o nás postarají; tak snad se neztratím. Děkuji vám za vaši dobrotu, teď se však s námi nezdržujte a jděte do svého vlaku, ať vám neujede."

"Vždyť mám ještě pět minut času," směla se Zděnka.

Podala malému Věnovi krabici se zákusky a pamlsky, které koupila ve staniční restauraci a do drobné pěstičky vtiskla mu papírový dvoudollar.

"Tu máš, hochu, kup si za to vozík, abys mohl voziti v něm sestřičku, až maminka bude z jara tatínkovi v práci pomáhat," promluvila k němu, hladíc ho po hlavě.

"Ale co pak vás to napadá!" odporovala Havlovcová.

"Jen to nechte!" chlácholila ji Zděnka. "To je jenom pro radost těm dětem. Teď už však opravdu musím jít."

Potrásala si ještě srdečně ruku s Havlovcovou a vrátila se do vlaku, který v malé chvílce již se rozjel. Seděla opět na svém dřívějším místě u okna a pohlížela do krajiny. Blížilo se zatím poledne, a slunce, zářící na jasné obloze, opíralo se svými paprsky o sníh a rozhřívajíc jej, tvořilo v některých místech kalužky vody, tak že i přes ten sněhový povlak vyhlíželo to venku příjemně a teple. Zděnka zalétla vzpomínkami do minulosti. Bylo to právě před šesti lety, kdy taktéž poslední den v roce dojížděla těmito

LLOYD GEORGE, anglický státník, ministr předsedl z doby válečné krize, jehož železná energičnost podarilo učiniti z lhostejných Angličanů národ nejlepších vojáků.

místy k cíli své daleké cesty, jenom že tenkrát byla obloha zatažena těžkými mraky, z nichž hustě padal sníh.

Jak smutno a teskno bylo tehdy v jejím nitru! Odjížděla z Čech, kde měla jen dva nedávno zasypané rovy drahých rodičů a přijížděla do Ameriky ku příbuzným, se kterými se sotva znala. Viděla maminčina druhého bratrance Petra Nového nejprve, když jako svobodný chasník přišel k rodičům jednou na návštěvu, a ona byla tehdy ještě zcela malým děvčetem.

Potom za několik roků přijel k nim se svoji ženou, a zdrželi se oba u nich týden nežli odejeli do Ameriky. Rodiče její však vždycky Petra chválili, že je to pořádný a hodný člověk, a proto se k němu obrátila, když sama pojala úmysl, odjetí do ciziny. Zděnce vlastně nebylo toho zapotřebí, aby jela do Ameriky. Vychována byla sice ve stísněných poměrech a musila mnohdy zápasiti s nedostatkem, ale to jí nikdy nepřišlo na mysl, aby opustila místo, kde se narodila a vyrostla. Až když osud její se změnil, a ona mohla pak bezstarostně, v poměrném blahobytu žiti, tu ovládla ji myšlenka, že musí domovinu opustiti a jíti daleko v místa, kde jí nikdo nezná a nikdo nemá ani tušení o nenadálém obratu v jejím životě.

Zděnka byla jediným dítětem svých rodičů. Otec její byl synem zahradníkovým a v mládí svém se starším bratrem studoval. Říkával jeho otec, Zděncin to tedy dědeček: "Já chci míti z obou chlapců pány. Starší bude doktorem práv a ten mladší doktorem medicíny. Budu s matkou pracovat a šetřit, jen aby se oni mohli někdy dobře míti. Nežli Josef doštuduje, nějak to již protlučeme, a potom on pomůže nám Rudolfa ve škole vydržovat."

Zatím však Josef, čím byl starší, tím méně dbal o učení ve škole a chytil se, k velikému zděšení svých rodičů, muziky. Bratr jeho matky byl muzikantem a co se svoji trubkou vydělal, to propil a prohrál, a proto u nich v rodině převládal náhled, kdo je muzikant, že je taky lump.

Josef jak vyrůstal, kdykoliv přijel na prázdniny vyhledával společnosti svého strýce a jak mohl přehrával na jeho trubce.

Byly z toho doma veliké mrzutosti, ale Josef byl jako očarován a bránění rodičů nic nebylo platné. Odbíhal ku strýci tajně a dával se od něho zaučovati do počátků hudby.

"Rodiče by tě měli nechat," říkával mu strýc. "Z tebe bude dobrý muzikant, máš k tomu vlohy."

Doma si vždy oddychli, když byly prázdniny u konce, a hoši zase odjeli do škol. Rudolf jim ovšem starostí nedělal. Ten se ve škole učil dobře a doma o prázdninách pozoroval nejraději na záhonkách květiny, jak rostou a se rozvíjejí. Zelenina v otcově zahradě ho však nezajímala, to raději odcházel do polí a luk a přinášel si domů hojnost bylin a trav, které pak lisoval, sušil a dával do sbírek. Dle přání rodičů měl vlastně dávatí pozor na Josefa, aby nezacházel ku strýci, ale ten se vždy dovedl o pět let mladšího bratra zbýti a lehce našel příležitost, aby se mu mohl ztratiti. Když byli hoši ve škole, rodiče byli upokojeni.

"Při učení zapomene Josef na muziku," povídali si doma. "Sejde s očí, sejde s mysli, a když bude pryč od strýce, přestane mysliti i na jeho trubku."

Zatím však Josef nezapomněl. V městě seznámil se s kapelníkem, panem Řežným a brzy byl u něho velmi častým hostem. Muž ten byl zcela řádným, a mladý student, jevíci chuť i schopnost k hudbě, jej opravdu zajímal. Začal jej v prázdných chvílích jen tak z přátelství, vyučovati a měl radost, když u žáka svého pozoroval značné pokroky.

Samo sebou se rozumí, že zájem Josefův o hudbu měl vliv na jeho školní učení, a on brzy začal dostávati stále špatnější známky.

Zatím kapelník Řežný obdržel výhodné místo někde na Rusi a odejel tam. Ale Josefovy úkoly se nezlepšily, a on ku konci školního roku při

zkouškách propadl. Rudolf sice poslední čas měl jakési tušení, že s bratrem není všechno v pořádku, neb zaslechl již o tom mluvit tu a tam některé studující; neodvážil se však Josefa napominati. Sám pilně se učil a když nesměle zavedl někdy řeč na konečné zkoušky, odbýval jej starší bratr slovy: "Jen se starej, Rudolfe, o sebe, abys ty prošel, já se o sebe postarám taky."

Rudolf dostal ku konci roku pěkné vysvědčení a radostně spěchal do svého bytu. Peníze na cestu již rodiče poslali, a proto se těšil, jak druhý den pojedje s bratrem domů.

V bytě svém bratra nenalezl, ale domácí dala mu dopis, který prý Josef před chvílí pro něho zanechal.

"Vzal si své prádlo a šaty, rozloučil se s námi a odešel," vysvětlovala překvapenému Rudolfovi. Tento otevřel psaní a v ustrnutí četl tyto řádky: "Milý bratře! Propadl jsem a proto domů nepojedu, nevím, co bych tam dělal. Odjíždím do Ruska za panem Řečným. Odpusť mi, že беру všechny peníze, které nám rodiče oběma na cestu poslali, potřebuji jich. Zastavím ještě zimník a za to se snad již někam dostanu a pak dále na místo se nějak protluknu. Buď zdrav a vyříd rodičům mé pozdravení. Řekni jim, aby se na mne nezlobili, já jim jednou všechno vynahradím. Josef."

Rudolf nevěděl v první chvíli, co dělati. Byl hoch sotva patnáctiletý a dříve ve všem řízení spoléhal se na staršího bratra.

Nyní zanechán zde byl bez krejcaru peněz zrovna, když chtěl odjeti domů. Bezradný odešel k jednomu svému spolužáku, dobrému to svému příteli, a ten mu vypomohl, půjčiv mu na cestu.

Jel domů smuten. Nesl si ovšem pěkné vysvědčení, ale co to bylo platné, když zároveň nesl dopis Josefův a předem věděl, jak ten na rodiče bude účinkovati. Zmýlil se však přece ve svém předpokladu. Očekával nářků, bědování a hubování, a zatím odbylo se vše tiše, ale za to tím trapněji.

Když podal otcí Josefův dopis, tento přečet jej zbledl, položil list na stůl, sám pak sedl si na židli a opřel hlavu do dlaní.

Matka polekána přistoupila a prohlédnuvši si neblahý listek, zalomila rukama. Stála chvíli u stolu, hledíc vytřeštěně na psaní a potom přitiskla si zástěru k očím a odešla ku kamnům, kde posadila se na lavici a tiše štkala.

Rudolf stál v prostřed světnice jako hříšník, jako by on sám byl vším tím vinen.

Za chvílku přistoupil k matce a jal se ji těšiti. Počala se ho v pláči na všechno zevrubně vyptávati, ale otec seděl pořád tak beze slova, tiše u stolu. Rudolf nesměle vytáhl z kapsy své vysvědčení a ukazoval je matce. Tato přehlednuvši je vstala a přistoupila k muži.

"Podívej se, tatinku, na Rudolfovo vysvědčení!" promluvila třesoucím se hlasem, rozkládajíc papír na stole. "Když nás tak Josef zklamal, můžeme mít radost aspoň z Rudolfa."

Otec však odstrčil vysvědčení stranou a vstal prudce od stolu.

"Všechno marné, matko," řekl drsně, chraplavě. "Zbytečna byla naše práce, nepovedly se nám naše plány. Začneme tedy jinak."

Obrátil se k synovi.

"Ty, Rudolfe, až si po cestě odpočineš, převlec se a přijď za mnou do zahrady. Přestaneš chodit do školy a budeš jako já zahradníkem."

Pronesl tato slova úsečně, ostře a nečekaje na odpověď vyšel ven.

Nepomohlo potom přemlouvání matčino ani nesmělé prosby synovy, otec rozhodnutí svého nezměnil, a Rudolf do škol již nešel.

Pracoval mezi záhony zeleniny ve společnosti zamračeného, málomluvného otce a zamklé matky, ale duše jeho bloudila jinde.

Josef poslal jednou psaní, ale otec, když je dostal, hodil je neotevřené do ohně a tak o Josefově osudu ničeho nevěděli. Až za nějaké dva roky

obdrželi od něho opět dopis, tentokráté rekomandovaný. To však již otec stonal, a matka otevřela psaní sama.

"Vidiš, táto, že ten chlapec přece není takový lump, jak jsme si mysleli," řekla po přehlédnutí obsahu obálky, přistupujíc k loži nemocného muže.

"Tady nám posílá poukázku na padesát zlatých, jako splátku na to, co prý jsme na něho vydali. Má prý jisté místo u kapely a daří se mu dobře."

Obličej nemocného se vyjasnil, a on se po dlouhé době opět usmál. Vzal psaní od ženy a prohlédl je, už ho z ruky nedal, neb za krátko po té zemřel.

Rudolf sdělil zprávu o tom bratrovi krátce a stručně. Hospodařil nyní s matkou sám, a měli se co oháněti, neb zahradničení u menšího města mnoho nevynášelo a oni mimo to musili ještě spláceti dluh, který za doby studii hochů byl udělán.

Do smutného mládí Rudolfova zasvitla jasná hvězdička v podobě truhlářovic Aninky. Bylo to veselé a hodné děvče a Rudolfa mělo upřímně rádo. Ten, když přivedl si do svého malého domku tuto čipernou, usměvavou ženušku, zapomněl na své nedokončené studie a nespinné touhy a začaly jej těšiti práce i život. Za čas narodila se jim dceruška, a Rudolf byl, jak se říká, v sedmém nebi. Malá Zdenička byla miláčkem všech, a babička s radostí ji opatrovala, když syn se ženou pracovali venku. Pojednou začala však babička churavěti a byla již uložena v zemi, když došlo od Josefa z Ruska psaní s druhou padesátkou. Zaplatili babiččin pohřeb. Nyní napsal Rudolf Josefovi delší dopis a od těch dob bratři občas vyměňovali si mezi sebou psaní. Jednou přišla od Josefa zpráva, že se oženil, že vzal si bohatou, bezdětnou vdovu. "Vidiš, Rudolfe, že jsem udělal dobře, když jsem tenkráté ujel do Ruska. Našel jsem zde své štěstí," psal ku konci dopisu.

"Však není šťastnějším, nežli já," řekl Rudolf a objav ženu i s dcerkou, políbil je obě. Zděnka vyrůstala, chodila do školy a dobře se učila. Doma otec čítávals ni knihy a vysvětloval, čemu nerozuměla.

Když prošla pět obecných a tři měšťanské třídy, otec chystal se poslati ji ještě dále do škol, ale nemoc překazila mu další plány. Zahřál se, nastudil a dlouhou dobu churavěl. Zděnka musila zůstatí doma, pomáhati matce, aby nemocný otec mohl se šetřiti. Matka byla však slabá, a dcerka zase ještě mladá, a tak na všechnu práci mnohdy nestačily.

Musili odprodati kus zahrady a ještě na zbývající majetek dluh přidělati a když otec zemřel, zůstaly matka s dcerou v nuzných poměrech. Když napsala Zděnka strýcovi do Ruska zprávu o smrti otcově, přišla od něho brzy odpověď. Vyzýval švakrovou i neteř, aby vyprodaly majetek a odstěhovaly se k němu do Ruska, že bude v jeho domě o ně dobře postaráno. Matka nechtěla však o tom ani slyšeti, že nepůjde od hrobu mužova, v cizí místa, mezi neznámý lid, a tak Zděnka odepsala v tom smyslu strýcovi. Nezminila se mu však ani slovem o nedostatcích a potřebách jich obou.

Zděnila hrdost po otcí, který taktéž nikdy nesvěřoval se bratrovi v dopisech svými peněžitými starostmi.

Strýc potom nepsal. Až když po půl druhém roce osiřela Zděnka úplně, ztrativši i matku, dostala znovu od něho dopis, v němž, nemaje tušení o událostech posledních, vyzýval opět obě dvě, jak švakrovou tak i neteř, aby k němu přijely. Přeje prý si toho upřímně i jeho paní, která se na jeho příbuzné těší.

Zděnka odepsala ihned, oznamujíc strýci úmrtí matčino. Na odpověď dlouho nečekala. Psal strýc znovu důtklivě, aby nyní tím spíše k nim přijela, když zůstala ve světě osamocena, že u nich nalezne druhý domov.

Zároveň se psaním poslal jí hned peníze na cestu. Zděnka však ještě váhala. Nerada odcházela z míst, k nimž poutaly ji tak mnohé upomínky, ač sama nevěděla si rady, co by dělala, kdyby za strýcem nejela. Chudý

majetek, jež po rodičích zdědila, obtěžán byl dluhy, takže bylo nutno jej prodati, a jí po zaplacení všeho skoro nic nezbyvalo.

Při prodeji vymínila si v bývalém svém domově jednu světničku až do konce roku a v té potom bydlila. Vypomáhala zatím v práci rodině nově přistěhovavšího se majetníka a to jen z dobré vůle, nic za to nepřijímajíc. Protivilo se jí jíti na výdělek, mezi cizí lidi, neb si pamatovala, jak tatínek vždy byl proti tomu, když maminka navrhovala, aby Zdenka šla někam na službu.

"Doma může dělati, když je toho zapotřebí," říkával, "ale mezi cizí lidi ji nepustím. Nechci, aby moje jediná dcera byla obyčejnou prostou dělnicí, pouhým ošlapkem svých zaměstnavatelů."

Posílali jí rodiče nějaký čas do učení k paní Dubské, nedaleko bydlicí švadleně, která byla zároveň modistkou pro místní honoraci, ale mnoho se tam naučila.

Paní Dubská, která za učení přijímala různé zeleniny, nepovažovala tyto asi za dostatečný plat a proto přidržovala Zdenku spíše pro sebe k domácí práci, nežli aby ji cvičila v šití. Když to rodiče zpozorovali, přestali tam dceru posílati.

Nedlouho před svou smrtí řekl jí jednou otec: "Až mne tu Zdeničko nebude, jeď do Ameriky. Dopíš potom Petru Novému a jeď tam i s maminkou. Jak pozoruji, je v té Americe přece snažší živobyti, a i chudý člověk má tam příležitost a cenu."

Dále již o tom nemluvil a Zdenka na to zapoměla, obzvláště, když matka potom ani slyšeti nechtěla o tom, aby se z vlasti vystěhovaly. Když úplně osiřela, vzpomněla si na otcova slova, ale byla pak příliš žalem sklíčena, a daleká cesta do neznámých krajů ji lekala. Z té příčiny odkládala i cestu do Ruska, ačkoliv strýci v první chvíli napsala, že k němu přijede.

Zatím však, nežli se k tomu přece odhodlala, byla volána na okresní úřad a tam jí bylo sděleno, že její příbuzní v Rusku při nějaké srážce přišli o život, a strýc, který ženu svoji přežil o několik hodin, že odkázal jmění jí, své neteři. Byla zprávou tou ohromena a po vyřízení potřebných formalit, odcházela do svého rodiště jako ve snách.

Nemohla si to v hlavě srovnati, ani nemohla tomu uvěřiti, že ona, chudé děvče, které dosud stále zápasila s nedostatkem, jest tak z nenadání majitelkou velikého jmění.

Nevěděla sice ještě sama, jak velikým jest odkaz ten, neb na úřadě sami to nevěděli a od ní chtěli zatím jenom zjištění její osoby a křestní listy, její i rodičů, ale tím byla si jista, že jest to majetek značný, neb strýc, jak dalo se souditi z jeho dopisů, žil jako zámožný člověk. Uminila si, že po svém příchodu domů o svém dědictví mluvit nebude. Jsou v tom ohledu lidé rozdílní. Někteří rádi majetek svůj na odiv vystavují, ba ještě více přichlubí, nežli ve skutečnosti mají, kdežto jiní zatajují a zapírají to, co opravdu vlastní. Zdenka byla z těch poslednějších.

DR. ALEXIS GARREL, americký chirurg francouzského původu provádí nejobtížnější operace na raněných a zmrazených vojácích.

Zatím však se zpráva o jejím dědictví roznesla mezi lidem i bez jejího přičinění. Vždyť domácí věděli o tom, že volána byla na úřad a potom přirozeně se doptávali po příčině a Zděnka, ač nechtěla mluvit mnoho, přece k něčemu se přiznala. Z úřadu také se to nějak proneslo, a brzy celé město mluvilo o tom, že Zděnka Kalinová zdědila velké jmění.

Pani Dubská, žena to čiperná, nastrojená a načesaná, jako na drátkách přiběhla brzy z rána a objímajíc Zděnku volala hlasitě: "Má drahá, zlatá Zděničko, přeji vám ze srdce toho nenadálého štěstí! (Do té doby Zděnce vždycky tykala, ale teď pojednou začala ji vykati.) Však jsem hned večer řekla svému muži, když mi tu zprávu o tom vašem dědictví přinesl, že vám, ze všech známých lidí, nejvíce takové věci přeji. Věřte mi to opravdu. Vy jste taková milá, skromná děvuška a dojistá nyní nezhrdnete a na své dávné přátele nezapomenete. Tak jsem o tom přemýšlela, má, zlatá děvuško, a dnes ráno jsem při snídání svému muži povídala, že vás tu tak samotnou v tomto domku nenechám. Víte dobře, že jsem vám hned po mamčině smrti říkala, abyste ke mně šla."

Zděnka si vzpomněla, že jí pani Dubská jednou na ulici zastavila a ptala se, zda by k ní šla sloužit.

"To víte, že tady nyní nezůstanete," pokračovala hovorná panička, hladíc dívku po tváři a usedajíc vedle ní na čistě vydrhnutou, ale hrubou lavici u stolu.

"Vy teď budete nade všechny slečinky v městě a to přece nemůžete být zde." Rozhlédla se útrpně po jednoduše upravené světničce a pohodila načesanou hlavou.

"Přestěhujte se pěkně k nám a budete tam jako doma. Přenechám vám parádní pokoj a můžete se v něm zařídit dle své libosti. Tak to bude nejlíp. Našiji vám krásných šatů; to potom budou slečinky koukat, jak vám to bude pěkně slušet. A abych nezapomněla, kolik pak jste, děvčecko zlatá, přece zdědila? Můj povídal, že někdo říkal, že to bude asi kolem půl milionu."

Zděnce nebylo veselo, ale při této řeči nemohla se ubránit úsměvu. Zavrtěla hlavou.

"Ne, tolik toho není!" řekla. "Lidé na všem přidají a všechno zveliči. Vždyť já sama ještě nevím, kolik jsem zdědila, tím jsem však jista, že toho tak příliš mnoho není. Vždyť strýc nebyl žádný velký boháč, jen člověk zámožný."

"Nu, já jsem slyšela, že prý přišel strýc váš o život, když nějací splašení koni vrazili do jeho kočáru a to víte, že chudí lidé v kočáře nejezdí," prohodila pani Dubská, potutelně se usmívajíc.

"Tak tedy, abychom se dohodly, přestěhujete se k nám ještě dnes a já vám hned zítra něco koupím a začnu šít. Půjdete přece teď více mezi lidi a potřebujete něco na sebe." Panička pohlédla úkosem na čistě, ale obnošené šaty dívčiny.

Na to vše není ještě takový spěch," ohražovala se Zděnka. "Děkuji vám upřímně za vaši dobrou vůli, pani Dubská, ale já zatím ještě zůstanu tady. Mám zde být do Nového roku, a domácí nejsou zlí lidé, mohu se s nimi zcela dobře srovnat. Co se šatů týče, těch mám též prozatím dost. Do společnosti ani teď chodit nebudu a kam chodím tam mi moje jednoduché černé šaty ještě chvilí postačí. Až dostanu nějaké peníze, potom ovšem přijdu k vám a dám si šaty ušít, ale dříve ne."

Neráda pani Dubská odcházela bez určitého ujednání, ale Zděnka přemluvit se jinak nedala. Až to bylo paničce podivné, že takové tiché a zdánlivě vždy mírné děvče jest tak nepovorné.

"To jí tak to dědictví již změnilo, že si počíná tak samostatně", pomyslela si.

"Však vy si to, Zdeničko, ještě rozmyslete," hovořila vstávajíc a chystajíc se k odchodu. "Jen co tomu pomyslení zvyknete, že jste nyní bohatá slečna, a ne jen chudé, prosté děvče jako dříve. Však oni nyní ženichové na sebe dlouho nedají čekat, a chtěla bych se vsadit, že za krátký čas budu vám šít šaty svatební. Když jsem dnes ráno panu Blažkovi tu novinu o vašem dědictví povídala, on o vás pochvalně hovořil a řekl hned:

"To ona nyní dlouho svobodná nezůstane."

"Nu, jen se tak nečervenejte!" prohodila žertovně, hrozcíc zardivajíc se dívce prstem. "To není nic zlého, když se podobně mluví o takové hezké slečince."

"A já vám povím," mluvila důvěrně, přistupujíc ode dveří znovu k děvčeti, že bych se chtěla vsadit, že by sám pan Blažek nedal se dlouho pobízeti, třebaže má slečnu Poncovou již delší dobu v srdci. Oni, zdá se mi, Poncovi také vedou všechno výše nežli nač stačí jejich příjmy, a slečna Týna nemá to s tím věnem, které jí stará teta slíbila, také ještě nic jistého, a to mladí páni též dobře vidí. S vámi to bude jiné. Vy budete mít peníze jisté a na to ženichové jdou. Vy si teď budete moci vybírat, a já vám spravedlivě poradím, který byl by nejlepším. Jen si to dobře rozmyslete s tím přestěhováním, vždyť u mne byste byla jako doma. Však si o tom ještě promluvíme. Až se vám tu zasteskne, jen si zajděte ke mně, jako ku své nejlepší přítelkyni, já vás vždycky ráda uvidím. Teď již však musím opravdu jít domů, mám tam postříhané šaty pro slečnu Týnu a musím s nimi pospíchat; ona je zítra chce vzít k tanečnímu večírku u paní správce. Takové hezké, růžové šaty jsou to, sama krajka. Počkejte, takové budu i vám brzy šít. Tak už utíkám, buďte zdráva a přijďte se třeba hned odpoledne na ty šaty podívat."

Hovorná panička odběhla, a Zděnce se opravdu ulehčilo, když za sebou zavřela dveře.

V hlavě měla z celé té řeči jeden chaos a ze všeho jenom to určitě se jí v mysl vracelo, že pan učitel Blažek o ni pochvalně se vyslovil a říkal, že nyní dlouho svobodnou nezůstane. Tak přece o ní ví, a ona se doposud domnívala, že si její existence ani nepovšimne. Znala jej již celé čtyři roky a myslila si o něm, že jest to ten nejkrásnější muž na světě. Vidala ho každodenně u paní Dubské, kde se hned po svém příchodu do města stravoval, a ačkoliv byla tam pak v učení jen asi ještě měsíc, bylo to přece dosti dlouho, aby obraz nového pana učitele se do jejího, tehdy šestnáctiletého srdce, hluboce vtisknul.

Paní Dubské po přijetí stravníka přibýlo více práce, a tu pak často vyžádala si Zděnciny výpomoci při domácí práci.

Tak se stalo, že mladá dívka za ten měsíc kolikrát pana Blažka obsluhovala.

Přinášela do jeho pokoje jídlo nebo noviny, uklízela nádobí a vykonávala různé, drobné posilky. Často se s ním tedy setkala, ale on za ten čas na ni sotva několik slov promluvil. Když přestala chodit k paní Dubské a měla někdy pana učitele potkat, tu vždy prudce bušilo jí srdce a z počátku nesměle jej zdravovala. On však pozdravu jejího neopětoval a vůbec si jí nepovšimnul, jako by jí neznal a nikdy před tím neviděl. Proto jí to nyní bylo tak divné, že o ní mluvil.

To však to, co paní Dubská potom o něm podotkla, Zděnka rozhodně ze své mysli odmítala. "Ne, to není pravdou," pomyslíla si, "že by k vůli jakémukoliv dědictví zanechal slečnu Poncovou! On si dá příliš na sobě záležet a není jako všelijaký, nevzdělaný ziskuchtivec." Pomyslíla si kolikrát, jak šťastnou je slečna Týna, když vidala ji chodit mimo jejich domek na procházku s panem Blažkem a on se k ní při hovoru naklání a tak důvěrně v oči jí hleděl. Vedla mimo domek Kalinových, za město, cesta do stinného,

dlouhého stromořadí a mnoho lidí chodívalo tam v podvečer nebo v neděli na procházku. Dříve, dokud otec byl zdrav, a měli ještě kus zahrady, s několika ovocnými stromy, kterou později byli nuceni odprodati, mívali pod okny před domkem stolek a na něm ovoce, které právě bylo zralé. Někdy byly to třešně, jindy hrušky, slívy, švestky nebo jablka a mimojdoucí často se stavěli a pro osvěžení něco z toho kupovali. I pan Blažek se slečnou Poncovou kolikráte se tam zastavili, a když je Zdenka obsloužila, provázivala je dlouhým pohledem, uvažujíc v duchu, jak krásný jest to párek. Slečna byla taková útlá, štíhlá, jako proutek a k její bílé pleti slušely tak pěkně ty její pomněnkově modré oči a husté, světlé vlasy, které v dlouhémpletenci splývaly jí až k pasu. Pan Blažek měl postavu spíše prostřední, ale byl složitý, pěkně utvořený a z jeho mužně hezkého obličejce hleděly výrazné, hnědé oči. Byl vždy pečlivě ustrojen a, jak bylo patrno, nemálo zakládal si na kšticích černých kadeřích, které ozdobně vlnily se mu nad bledým čelem.

Jedenkrát zamrzelo to Zdenku, když zastavil se v neděli odpoledne pan učitel před jejich domkem se svoji průvodkyní a k ní, která seděla u stolku a četla, promluvil: "Dívčino, dejte mi za desetník těchto hrušek!"

Oslovení to mělo na Zdenku nepříjemný účinek ještě chvíli potom, když procházející se párek zmizel jí z dohledu, ale brzy začala sama sebe z toho kárati. Jak vlastně by chtěla, aby jí pan Blažek oslovil? On dojísta neví, jak se jmenuje, aby jí nazval křestním jménem, a snad neočekává, aby jí říkal "slečno." Vzpomínky tyhle prolétly jí hlavou po odchodu paní Dubské, ale byla z nich vyrušena příchodem jiných návštěvnic. Přicházela jedna sousedka po druhé, a každá chtěla vědět, kolik Zdenka vlastně podělila a co bude nyní s tolika penězi dělati.

Jedna nadhodila, že by jim mohla něco z toho půjčiti a měla by kapitál uložený na dobré úroky, jiná zase radila, aby vložila Zdenka peníze do jejich krupařského obchodu, který pěkně peníze vynáší a mohl by se pak ještě zvětšiti. Všechny jevily živý zájem o mladou dívku a zahrnovaly ji dobrými radami a přátelskou účastí. Jak vděčnou byla by Zdenka bývala za podobné přátelské projevy před nějakým časem, kdy byla osiřelým, chudým děvčetem a nevěděla si rady. V den pohřbu její matky jí tyto ženy sice politovaly, ale dále si jí nevsímaly. Tenkrát táž paní krupařová, která teď chtěla, aby Zdenka vložila zděděné peníze do jejich obchodu, řekla jí u hrobu: "Nu, jen tak neplač, děvče; jiným, malým sirotkům je hůře nežli tobě. Ty jsi již velká a zdravá, najdeš si službu a buďš-li hodná a poslušná, zle ti nebude."

Tehdy byla to jen stará Jakoubková, která vzala jí za ruku a promluvila k ní s opravdovým soucitem:

"Pojď, děvče, půjdeš se mnou do mého stavení, samotnou tě domů nepustím, bylo by ti tam smutno."

Byla Jakoubková u nich před tím velmi častým hostem a pomáhala za nemoci matčiny Zdeně radou i skutkem. Po smrti nemocné tuto sama umyla i oblékla, pohřeb pomohla obstarat a těšila osiřelé děvče, jak mohla. Přišlo to Zdeně tak maně na mysl, že nyní, když zdědila peníze, tyto ženy, které jí dříve tak málo pozornosti věnovaly, navštívily jí dříve nežli Jakoubková. Tato dopoledne ve dvou domech posluhovala a proto možná, že přijde až po polední, jestli dozví se o tom jejím neočekávaném dědictví.

Návštěvnice odešly, a Zdenka šla k domácím; ale dnes i tam zacházeli s ní jinak nežli jindy. Ona od těch dob, co koupili domek a přestěhovali se do něho, pomáhala jim v práci jednak proto, aby ten čas, co s nimi měla bydleti, byla s nimi za dobré a dále aby v zaměstnání nějakém zapomněla na svůj bol a stesk. Ale dnes domácí brala jí každou práci z rukou, říkajíc, teď již že jí není zapotřebí, aby dělala, když bude bohatá a přes tu chvíli děti

okřikovala, které jako jindy ku Zděnce chodily a o něco na ní žádaly. Když hned po poledni Jakoubková nepřicházela, rozběhla se k ní dívka sama.

Byla to vdova po hajném, který za své dlouholeté, věrné služby, dostával k starosti malou pensi. Po jeho smrti dostávala vdova po něm čtyři zlaté měsíčně a jelikož si ještě tu a tam přivydělávala, byla by s tím, jak sama říkala, dobře vyšla, kdyby nebyla měla ještě dluh na domku. Bylo to stavení malé o dvou světničkách a bylo na něm stopadesát zlatých dluhu. Hajný zaručil se na ten obnos kdysi za svého bratrance. Udělal to tehdy s ochotou, protože byl jistý, že bratranec je člověkem poctivým a že u něho o ty peníze nepříjde. Zatím však bratranec stihlo neštěstí. Vyhořel, při ohni se namohl a brzy na to zemřel. Hajný musil si pak na svůj domek vypůjčiti a zaplatiti bratrancův dluh sám. Jakoubková, když si na to vzpomněla, vždy si povzdychla a říkala: "Jen toho dluhu kdyby nebylo, to bych žila bez starosti. Musím hospodařit a šetřit, abych měla čím úroky platit a ještě se bojím, že o tu chaloupku někdy skrze ten dluh přijdu."

Když k ní Zděnka přišla, uklízela si ve světničkách.

"Dobře, že jdeš," vítala dívku s úsměvem bezzubých úst. "Posaď se. Chtěla jsem se podívat k tobě, až bych si to tady byla uklidila. Odeházím časně ráno, abych pracovala pro jiné, a tak si ten svůj uklid musím odbývat až teď."

"Tak co, Zděnko, jest to pravda, co jsem se ve městě dověděla, že tvůj strýc v Rusku zemřel a odkázal ti své jmění?" ptala se přistupujíc k dívce.

"Ano, jest to pravda," odpovídala Zděnka.

"Teď tomu teprve věřím, když to slyším od tebe" řekla Jakoubková.

"Přeji ti štěstí k tomu neočekávanému dědictví, neb peníze nejsou všechno, není-li k tomu ještě něco jiného," mluvila, hladíc dívku jednou rukou po zádech. "Budeš-li však opatrná a dáš si pozor, můžeš s těmi penězi být šťastna. Jen se poraď s nějakým moudrým člověkem, až to dědictví dostaneš, abys věděla, co s nim dělati. Ale každému nevěř, protože někteří lidé by tě chtěli jenom o peníze připravit."

Hovořila a vypyťovala se s účastí, ale Zděnce připadala všechna ta řeč její tak upřímnou a srdečnou, nic prospěchářskou a vypočítavou.

"Ta mně k ničemu nepřemlouvala a nic pro sebe z mého dědictví nežádala," pomyslela si dívka, když po chvíli odcházela od Jakoubkové. Byla ke mně taková, jako vždy jindy, a nic více mne dnes, k vůli těm penězům necenila, jako ty druhé."

Šla k domovu zamyšlena, ale náhle vyjasnil se jí obličej a usmála se tak šťastně, jak toho již dávno neučinila. Tak jí z toho vnitřního jasu zaslzely oči.

"Ano, ano, tak to udělám," přemýšlela dále, stále tak blaženě se usmívajíc. "Až mi ty peníze přijdou, zaplatím Jakoubkové dluh, který má na domku a oplatím jí tak to, co pro mne a maminku udělala."

Představovala si v duchu, jak bude stará, chudá vdova překvapena, jakou bude mít radost, a v srdci osiřelé dívky, při těchto myšlenkách rozhostily se spokojenost, mír a klid.

ELEUTHERIOS VENIZELOS, řecký státník, který od začátku války stál na straně Spojených protichoutkám krále Konstantina, ovládaného Němci.

V neděli odpoledne odešla Zdenka na hřbitov. Chodívala tam každou neděli, když počasí dovolovalo. Upravovala hroby drahých rodičů a prodlévala u nich celé odpoledne ve smutných i milých vzpomínkách.

Jak ráda byla by s těmi drahými zesnulými promluvila, aby mohla raditi se s nimi, jak měla by se svým dědictvím naložiti. Ale nebyla tu dnes se svými myšlenkami po celý čas sama, jako jindy. Lidé procházející se po hřbitově, zastavovali se u ní a laskavě s ní hovořili. Mnozí z nich dříve nikdy s ní nemluvili, ale teď ji pojednou dobře znali. Projevovali vřelý zájem o ni a soucit s ní a i na její rodiče vzpomínali s uznalostí.

Zdenka jim zdvořile odpovídala, ale v duchu trpce si myslila:

“Vida, jakou moc mají již nyní peníze, které teprve mám k očekávání. Teď mám přátel dost i mezi těmi, kteří dříve ani o mně nevěděli.”

Bylať Zdenka bystrého ducha, a starosti, nedostatek a zármutek byly jí dobrou školou a učinily jí rozvážnou i opatrnou.

Když se již k večeru vracela ze hřbitova domů, viděla na jedné z postranních pěšinek rychle kráčejícího muže. Přicházel směrem k ní, a ona v něm brzy poznala pana Blažka.

Srdce, jako vždy prudce jí zabušilo. Věděla, že v malé chvíli setkají se spolu na hlavní cestě, ale sklopila oči a chtěla jako jindy přejíti kolem něho beze slova.

Jaké však bylo její překvapení, když došel k ní, uctivě ji pozdravil: “Dobrý večer, slečno Kalinová!”

Poděkovala zmateně a šla spěšně dále, on ale zůstal jí po boku a jal se k ní hovořiti:

“Jsem rád té šťastné náhodě, která mi umožnila s vámi se zde setkati, slečno! Paní Dubská o vás teď tak často mluví, že není divu, když i já na vás častěji myslím. Zrovna nyní, když jsem se tak polí procházel, myslil jsem na vás a byl jsem opravdu mile překvapen, když jsem vás v tom před sebou na cestě spatřil.”

Zamlčel se, jakoby očekával, že dívka též něco promluví, ale když kráčela dále beze slova, pokračoval:

“Paní Dubská vyprávěla mi o tom, že nabídla vám své pohostinství, a že asi v brzku přistěhujete se k nám. Bude mě těšiti, když budu míti tu čest, častěji vás viděti, ale přemýšlel jsem o tom a dospěl jsem k tomu náhledu, že by pro vás bylo mnohem lépe, kdybyste na nějaký čas odsud odjela. Smýšlím s vámi, slečno, upřímně proto vám toto vše povídám, a až vy si vše dobře rozvážíte, musíte uznati, že mám pravdu. Vy až dosud žila jste zde v poměrech jaksi stisněných, ale nyní, až obdržíte jmění, které jste zdédila, budete moci jíti mezi nejlepší společnost našeho města. Vím však dobře, že cítíte se stále v rozpacích vůči těm, kteří vás dříve znali. Rozumím takovým věcem, pochopím je svým jemnocitem a proto z čistého přátelství vám předkládám svůj plán. Mám sestru v okresním městě, jest chotí ředitele měšťanských škol a má tudíž přístup do lepší společnosti. Ona vás s radostí k sobě přijme, budete u ní jako doma. Uvede vás mezi honoraci města, mezi lidi, kteří vás dříve neznali a vy snadno naučíte se jistému, sebevědomému vystupování, jaké přísluší bohaté dědičce. Když pak po nějaké době vrátíte se opět sem, zdejší společnost uvítá vás s otevřenou náručí, a vy dovedete se pak pohybovati volně a nenuceně mezi těmi nejbohatšími. Řekněte upřímně, nemám pravdu?”

Zdenka byla řečí tou tak zaražena, že nemohla hned najiti slov k odpovědi. Až když společník její znovu ji vybídl, aby projevila svůj náhled o jeho plánu, promluvila nejistým hlasem, že jest na to ještě dosti času o tom přemýšleti, a nežli dostane dědictví, že bude bydleti ve svém starém domově.

“Samo sebou se rozumí, že máte na to dosti času, abyste mohla o věci té

uvažovati," řekl pan Blažek s přívětivým úsměvem. "Vždyť to nijak nespěchá. Sděлил jsem vám jenom, co já o tom soudím, a vy nyní sama o tom přemýšlejte. Jezdím k sestře velmi často a až příště tam přijedu, promluvíím s ní o té věci."

Zatím došli k místu, kde se cesty jejich rozcházelý.

"Těšila mě, slečno, vaše společnost," pronesl pan Blažek ukláněje se a nadzveduje svůj klobouk. "Doufám, že se častěji uvidíme a pohovoříme si ještě kolikrát. Má úcta, slečno Zděnko! Poroučím se!"

Zděnka, která dosud šla podle něho se sklopenýma očima, odvážila se nyní, při rozchodu, k němu vzhlednouti. Ale hlava se s ní při tom zatočila, a žhavý růměnec vstoupil jí do tváří. Ach, jak na ni pohleděl. Věděla již dávno, že má krásné oči, ale jak kouzelné jsou, to pocítila až teď. Cítila ten pohled ve svém nitru ještě když došla domů.

Domáci jí zvala, aby ztrávila večer s nimi, ale ona se vymluvila, že bolí jí hlava a že půjde raději dříve spát. Zatím však jen chtěla býti samotna, neb vířily jí hlavou všelijaké myšlenky a sobě si odporující city.

Ve své světničce klesla na židli a položila si hlavu na ruce, opřené o stůl. Jak zavřela oči, hned opět viděla v mysli ten jeho pohled. Až se celá opět zachvěla. Vyskočila a postavila se před malé zrcadlo, jež viselo na stěně. Viděla se v něm, jak oblečena byla v jednoduchý, černý šat, s obnošeným taktéž černým kloboučkem na hlavě. Vždyť dala si ty šaty ušítí hned po smrti otcově a zároveň také tehdy koupila si klobouk, a tu není divu, že to bylo oboje již obnošené. Obličej její mohl za příznivých okolností zvatí se hezkým, ale poslední léta, prožitá v zármutku, starostech a strádání, nepřidala mu na kráse. Hleděla sama na sebe pátravě, a trpký úsměv objevil se jí na rtech. Rozhlédla se po svém šatě. Dnes ráno si myslila, že jsou to ještě dosti slušné šaty, ale teď viděla, že jsou již hodně ošumělé. A s takovou, jak jest, s nevábnou, ošuměle oděnou, šel on po celé té cestě, říkal jí "slečno", hovořil zdvořile, ukláněl se a jak na ni pohleděl. Vše to pak nebylo k vůli ní samotné, nýbrž zase jen a jen k vůli těm penězům, které má k očekávání.

Vycítila to dobře svým rozumem, třebaž že poštilil srdce radostně se chvělo při pomýšlení na právě prožitou procházku. Vzpomněla si na to, jak tehdy, před časem řekl jí "dívčino," ale dnes dobře věděl, jak se jmenuje. Jak to dědictví přispělo jeho paměti! A vždyť vlastně celá ta jeho řeč byla pro ní ve skutečnosti pokořující a urážlivou.

Mluvil k ní zdánlivě zdvořilým tonem, ale při tom jí urážel, když připomínal jí stísněné poměry, ve kterých dosud žila a jež byly by překážkou ve vystupování v té zdejší, tak zvané "lepší" společnosti. Vždyť ona nedbala o přízeň lidí, kteří byli by k ní vlídní a laskaví jen k vůli penězům, které náhodou zdědila. A on byl zrovna takový, jako ti druzí. Dosud znala ho jenom z povzdálí, a zdál se jí vždy tak moudrým a ušlechtilým. Že dříve jí neznal, to myslivala si, že jest zcela přirozené. Vždyť on, učitel, nebude přece všimati si každé chudé dívčiny, se kterou se někde setká. Ale proč dnes si jí povšíml, proč dnes jí znal?

Vzpomněla si na to, jak paní Dubská při své návštěvě vyslovila se o možnosti toho, že by jí pan Blažek mohl nyní chtíti.

Bylo by to opravdu možné?

Ona slečně Týně vždy mimovolně záviděla toho nesmírného štěstí, býti předmětem pozornosti toho krásného muže. Ale on dívku tu snad ani opravdu nemiloval a byl jen obyčejným, ziskuchtivým mužem, který především hledí na peníze.

Po chvíli přišly jí však jiné myšlenky, když srdce její začalo jej bráti v ochranu. Vždy on možná, má ty nejšlechetnější úmysly a ona neprávem přičítá mu sobecké záměry. Snad nabízí jí pobyt v domácnosti své sestry jen

z upřímně sympatiie, a ani mu nenapadne, že mohlo by to býti vykládáno jinak. To pak, že si jí dříve nikdy nepovšimnul a nyní že si jí všímá, má také svoji příčinu. Vždyť nyní o ní bezpochyby často od paní Dubské slyší a tu jeho pozornost jest k ní snadno obrácena, toť vše.

Ale po chvíli vrátily se znovu její pochybnosti, a tak rozdílné myšlenky stihaly jedna druhou, až z toho všeho Zděnce opravdu se hlava rozbolela. Šla brzy spát, ale dlouho nemohla usnouti.

Nebyla Zděnka dlouho v pochybnostech ohledně úmyslů pana Blažka. Zpozorovala brzy, že vyhledává schválně příležitosti, aby se s ní mohl setkati. Nastával podzim, ale bylo ještě dosti pěkných dní a pan učitel, jako dříve, chodil se do stromořadí za město chvíli procházeti. Někdy Zděnka odněkud šla, jindy třebaš před domkem byla, když pan Blažek ubíral se za město, nebo nazpět z procházky. Vždy našel nějakou záminku, aby se s ní zastavil, a hovořil pak chvíli živě a přátelsky. U Zděny každé takové setkání zanechalo silný dojem. Vždyť obdivovala se mu již dávno, a nyní krása jeho a příjemný hluboký hlas, měly na ni v blízkosti tím větší účinek. Nemohla nikdy pohléděti přímo do těch jeho jiskrných, hnědých očí. Jakmile jen letmo zachytila jejich pronikavý pohled, již nevěděla, kam svoje oči dát.

Na jeho řeč odpovídala krátce, rozpačitě, ale jemu to nevadilo, neb našel sám vždy dosti látky k hovoru.

Zděnku pudilo to nyní vždy po čtvrté hodině ven, neb v ten čas pan Blažek obyčejně chodil mimo na procházku, a srdce její tolik toužilo po setkání s ním. Ale rozum její zdržoval ji zpět, obzvláště, když začala též určitě pozorovati, že předmět jejich snů nikdy nedá se s ní do hovoru v městě na veřejném místě, kde více lidí mohlo by jej viděti. To jen významně na ni pohlédl a zběžně pozdravil, ale nikdy se nezastavil i kdyby byl měl sebe lepší příležitost. Jakmile však setkal se s ní na osamělém místě na konci města, nebo za městem, tu neopomněl alespoň na chvíli k ní se přidružit. Zabolelo ji to pomyšlení, že stydí se za ní před "lepší" společností.

"Nebudu si pořizovati snad teď na dluh nové šaty k vycházkám, jen k vůli tomu, aby pan Blažek nemusil se za mne stydět," pomyslíla si.

"Kdyby mi byl opravdovým přítelem, nestyděl by se za mne ani tak, jak jsem ještě nyní v chudých šatech," rozhodla ve své mysli.

Pochopovala již dobře, co zamýšlí. Chce jí dostati do domácnosti své sestry, kde by měl lepší příležitost, ruku její získati, až by se na jisto dověděl, zda její dědictví obnáší více nežli nejisté věno slečny Týny. Chce býti zajištěn na obou místech a potom vybrati si větší hromadu peněz. Jakmile jí ta myšlenka napadla, viděla celé jeho jednání v jasném světle. Rozuměla mu úplně a začala se mu vyhýbati. Ale pan Blažek nebyl jediný, kterého lákalo očekávané dědictví. Brzy dostavila se ku Zděnce ta, brzy jiná sousedka a každá věděla o nějakém ženichovi, kterému prý se již dávno líbila a nyní, bude-li mítí dostatečný přínos, rád by jí učinil svou ženou.

Každé takové nabídnutí Zděnka odbývala vyjádřením, že "drží dosud smutek a na takové věci nepomýšlí."

Zatím volána byla na úřad podruhé. Musila opět podepisovati listiny a při tom se dověděla, že zdědila vlastně jenom polovinu jmění po strýci, druhou polovinu, že obdrží sestra po strýcově ženě. To však nedělalo pro Zděнку žádného rozdilu neb částka, která jí připadla, stejně jí překvapila.

Bylo to na rakouské peníze přes třicet tisíc zlatých. Tolik neočekávala. To bylo dost velké věno pro kteréhokoliv z těch nápadníků, kteří se jí již nyní nabídli, a bylo by to dost i pro pana Blažka, přemýšlela si na zpáteční cestě k domovu. Tak se ale nechtěla nikdy vdáti ani ne za toho, ku kterému srdce její vroucími city lnulo. Nemohla by nikdy býti šťastnou s mužem, jenž bral by si jí jenom-k vůli penězům. Ale tak to nyní již vždycky bude, a kaž-

děho, kdo se k ní teď přiblíží, bude mít v podezření, že dělá to k vůli jejímu jmění. Nemá teď jediného pravého přítele, jemuž mohla by cele důvěřovati a s ním se raditi. Stará Jakoubková jest ta jediná, která s ní vždycky dobře smýšlela, ale ta, ač je dobrosrdečná, neumí jí sama v ničem poraditi. Cítila se i při svém očekávaném bohatství osamělou a nešťastnou.

Náhle projela jí hlavou myšlenka, že má přece jednoho, ač vzdáleného příbuzného, matčina to bratrance v dálné Americe. Vzpomněla si nyní, jak jí otec před svou smrtí radil, aby jela do Ameriky, že je tam pro chudého lepší příležitost. Nemusila by tam teď jeti k vůli lepšímu zaopatření, ale tak jí pojednou napadlo, aby tam do té vzdálené země odjela a zbavila se rázem všech, kdo zde o její peníze dbají. Tady by si mohla dědictví na jistém místě uložit, na úřadě snad jí v tom ohledu poradí, a tam v Americe pak nikdo o těch penězích by nevěděl a každý cenil by jí jen tak, jak ona sama jest. Tak se jí ta myšlenka zalíbila, že s radostí dále o ní uvažovala. Způsobem tím alespoň ujde tomu nebezpečí, jehož se chvílemi obávala, že totiž podlehne její rozum srdci. Bojovaly v nitru jejím spolu dvě bytosti, rozumová a citovou. V nepřítomnosti pana Blažka dovedla střízlivě posuzovati jeho jednání, ale jakmile octla se mu tváří v tvář, účinkovalo na ni kouzlo jeho očí i hlasu tak silně, že ztrácela vlastní vůli a pocitovala jen nevýslovné blaho v jeho blízkosti. Ale bylo to jen omámení smyslů a často, hned jak odešel, zlobila se sama na sebe, proč se jím nechá ovládati a nedovede mu určitě říci svoje mínění. Nedávno, když opět s ním se blíže svého domova setkala, podal jí psaní od své sestry a mluvil o Zdeňčině přestěhování do okresního města jako o ujednané již záležitosti. Ona, jako obyčejně, byla pod vlivem jeho očí zmatena a odpovídala ostýchavě a rozpačitě. Psaní od něho přijala a tiskla je křečovitě v ruce, jako by to byl nějaký drahocenný talisman. Až ve světničce chvějící se rukou je otevřela a při čtení se podivila, jak přátelsky zvala ji neznámá ta dosud paní do své domácnosti a laskavými vybranými slovy ujišťovala ji vroucí sympatií. Zdeňka však v těch umělých frasích vycítila jen strojenost a neupřímnost a s trpkým úsměvem hodila psaní do ohně.

Byla odhodlána, že k paní té nepojede, ale nebyla sama sebou jista, zda dovede vůči panu Blažkovi určitě ve smyslu tom se vyjádřiti a proti jeho přání vůli svojí provésti. Nevěděla dosud sama, co měla by dělati a kam se obrátiti, až dědictví dostane, a proto myšlenka na odjezd do Ameriky přišla jí velmi vhod. Ano, odjede tam, k jedinému svému příbuznému, o jehož poctivosti a dobrotě rodiče kolikrátě hovořili. Jest mládá, pracovati umí a chce a proto snadno vydělá si dost pro sebe. Uložené zde dědictví se jí neztratí a přijde jí někdy v budoucnosti vhod, až bez peněz získá si pravé přátele.

Vesele kráčela nyní k domovu, přemýšleje o novém svém plánu.

Přiznala doma zvědavým sousedkám, že opět byla na úřadě stran dědictví a že dostane jen půl strýcova jmění, ale to nechala si pro sebe, kolik ta její část bude obnášeti. Hned večer napsala příbuznému do Ameriky dopis,

MAXMILLIAN HARDEN, německý publikista, který si v době válečné dovolil mnohokrátě německému národu říci nejtřípnější pravdu. Prohlásil germánskou velkákatkou ideu za šílenství.

v němž mu vyličila svoji osiřelost, jakož i své přání odjeti za ním do dálné ciziny.

Druhý den, když byla jista, že pan Blažek jest ve škole a že se s ním tudíž nesetká, donesla psaní na poštu.

Za krátký čas potom přijel jednoho dne před domek kočár, z něhož vystoupil starší již pán a ptal se u domácích po slečně Zděnce Kalinové. Ukázali mu až vzaďu, v chodbičce, dvéře, jež vedly do její světničky a on bez odkladu na ně zaklepal a po vybídnutí vešel do vnitř. Představil se Zděnce jako dávný přítel jejího strýce v Rusku, kapelník Řežný, vykonavatel jeho poslední vůle. Byl to vážný, ale přívětivý pán, a Zděnka pojala k němu hned na první pohled důvěru.

Sděлил jí, že strýc její před svou smrtí dal si jej zavolati a požádal ho, aby peníze, jež neteři jeho případnou, uložil pro ni na jisté místo až do jejího 24. roku, kdy teprve jmění to sama do rukou dostane. Do toho času dostávati bude jen úroky. Dále má uloženo, aby jí osobně navštívil, dal jí do rukou hned 500 zlatých a byl jí v plánech jejích pro budoucnost všemožně radou nápomocen.

Zděnka byla ráda, že může se s někým poraditi, a svěřila se mu se svým úmyslem odjeti do Ameriky.

"Nacházím tu nyní mnoho přátel mezi lidmi, kteří mne dříve neznali, ale kteří od těch dob, co se o mém dědictví dověděli, mají mě velice rádi," řekla upřímně.

"Nemohu zde teď nikomu věřiti a proto chci dostati se někam, kde o mých penězích nic nevědí."

Pan Řežný úmysl její schválil.

"To myslím, bude pro vás vskutku nejlíp," hovořil kývaje zvolna hlavou.

"Pozorují s uspokojením, že jste dívka praktická, a taková se v Americe neztratí. Jen jeďte, cestování bude vám nyní na každý pád jen ku prospěchu."

Po krátké úvaze bylo ujednáno, že pan Řežný uloží peníze do ruských, vládních dluhopisů a úroky nebude Zděnce zasílati, nýbrž bude je ukládati ku kapitálu až do jejího 24. roku, nebo ještě déle, až si o ně požádá.

Bylo ještě zapotřebí úředního vyjednávání a potvrzení a proto Zděnka na rychlo se oblékla do svého jednoduchého, černého šatu a vsedla s panem Řežným do kočáru, aby odjela s ním do okresního města. Byl to pro ni podivný pocit, neb jela tentokráte v kočáru poprvé ve svém životě. Bylo jim jiti mimo škol, ale Zděnka statečně pohlížela na druhou stranu, aby nemohla snad v některém okně spatřiti ani stín toho, jenž rušil klid jejího srdce. Když bylo na úřadě vše do pořádku uvedeno, rozloučila se Zděnka srdečně se svým novým přítelem a šla si něco na sebe nakoupiti. Vždyť teď již do opravdy do Ameriky se chystala a nový oblek na sebe potřebovala. Kupovala opatrně, ale přece byla by měla hodně co nésti, kdyby byla šla pěšky domů. Ještě dobře, že pan Řežný kočár pro ni i na zpáteční cestu zaplatil.

Jela tedy domů opět jako paní a způsobila tím v městečku nemalý rozruch.

"To je to již s tím dědictvím do opravdy, když přijíždějí pro ni od úřadu a odvázejí ji v kočáru," povídaly si sousedky.

Zděnka vybírala si poslední balíček z kočáru, když v nevelké vzdálenosti postřehla přicházeti pana Blažka. Obrátila se rychle a vklouzla do síně, ani se neohlédnuvši.

Druhý den šla paní Dubskou požádati, aby jí ušila nové černé šaty, a učinila tak v době, kdy pan učitel byl ve škole.

Hovorná švadlena byla by se ráda dověděla něco určitého o tom dědictví, ale Zdenka zatajivši sumu, sdělila jí jenom, že obdrží pouze polovinu strýcova jmění. Ohledně přestěhování pak rozhodně prohlásila, že prozatím z rodného domku nepůjde. Ale nezdržela se dlouho a spěchala zase domů. Chtěla sama ušít si též nějaké všední šaty a proto měla teď dost co dělati, aby měla v čas vše připraveno na dalekou cestu.

V kufru našla česko-americké noviny, jež jim příbuzný jednou zaslal a v těch vynašla si adresu přeplavní společnosti. Dopsala si tam a na odpověď dlouho nečekala. Obdržela ji zároveň se psaním z Ameriky. Nových jí srdečně psali a vybízeli upřímně, aby jen k nim přijela a nemá-li peněz na cestu, že jí je milérádi pošlou. Jen chtěli vědět, kdy byla by hotova jeti.

Společnost poslala jí různé tiskopisy, a Zdenka přehlédnuvši vše rozhodla se, že pojedje v druhé kajutě. Toho pohodlí mohla si teď dovoliti.

Odepsala neprodleně přeplavní společnosti i příbuzným do Ameriky, určivši dobu svého odjezdu na měsíc prosinec.

Při neustálých přípravách ubíhal Zdence rychle čas a tak, než se nadála, listopad minul. S panem Blažkem se již nesetkala, neb se mu stále vyhýbala a on v nastalém nepříjemném počasí na procházku nechodil.

U městské správy složila padesát zlatých na úpravu hrobů svých rodičů a 150 zlatých dala na zaplacení dluhu vězícího na domku staré Jakoubkové. Na toto své předsevzetí nezapomněla, ba působilo jí to opravdové potěšení, že to mohla udělati.

Doposud nikomu kromě Jakoubkové o svém úmyslu neřekla a teprve v posledních dnech známým řekla, že pojedje do Ameriky k jedinému svému příbuznému. To bylo divení a zrazování, ale dívka odbývala vše to ujistěním, když se jí v dálné cizině nebude líbiti, že přijede zase nazpět.

Jakoubková hleděla jako ztrnulá, když jí Zdenka oznámila, že nemá již žádného dluhu na svém domku a podala jí dlužní úpis.

"Jak pak se to stalo? Kdo to zaplatil?" ptala se, nechávajíc bezzubá ústa v údivu otevřena.

"Já jsem to zaplatila," odpověděla dívka.

"To máte Jakoubková za to, co jste pro mne a pro maminku udělala a tuhle máte ještě na přilepšenou přes zimu za to, když dohlédnete občas na hroby mých rodičů," dodávala kladouc na stůl dvacet zlatých.

Jakoubková děkovala jí se slzami v očích.

"Přeji ti, děvuško, aby se ti v té Americe dobře vedlo a abys tam našla hodného muže, který by tě měl tak rád, jak toho zasluhuješ," mluvila celá se chvějíc pohnutím.

Totéž opakovala, když za časného, sychravého rána loučila se s dívkou na nádraží.

Večer bylo u Zdenky několik sousedek, a všechny slibovaly, že k ránu přijdou ku vlaku ji doprovoditi, ale potom šla s ní jenom Jakoubková. Zdenka se tomu ostatně nedivila, vždyť byla taková tma a tak chladné počasí, že by bylo daleko příjemněji v teplé posteli nežli venku.

Zrovna poslední den v roce přijížděla tehdy Zdenka k cíli své cesty. Několikrát po té dlouhé cestě do ciziny přišla na ni tesknota, ale ona se z ní vždy statečně vybrala a celkem nelitovala, že svoji domovinu opustila. Věřila, že má nejhorsí za sebou a že zápočne nyní nový život.

Když přijela na farmu ku svým příbuzným, byla teprve potěšena. Byla jimi přijata s otevřenou náručí a cítila se u nich jako doma.

Strýček Nový, jak jej Zdenka nyní nazývala, byl muž vážný a rozšafný, žena jeho hovorná a veselá, ale oba byli stejně upřímní a dobrosrdeční, že se brzy Zdence zdálo, jako by se s nimi byla ode dávna znala.

Jak příjemnou byla jí nyní ta jistota, že příbuzní její, nevědouce ničeho o jejím dědictví, jsou k ní laskaví a srdeční bez ohledu na to, má-li něco či nemá.

Nových měli dvě dívky, sedmiletou Libušku a čtyřletého Tonika s nimiž byla Zděnka též brzy spřátelena. Běhali s ní, kudy chodila, držíce se jí za ruce.

Divila se Zděnka, jak je v Americe na farmě všeho s důstatek, když viděla v sýpce plno obilí a v jiné zase plno kukuřice, dvůr plný drůbeže a v ohradě množství hovězího dobytka i vepřů. Pozorovala též ty řady sklenic se zavařeným ovocem ve sklepech i ty nahromaděné zásoby pro domácnost ve spižárně a netajila se svým podivením.

“Však, milá holka, ono to takové vždy nebývalo,” prohodila teta s úsměvem. “Co pak teď, to už je nám dobře, ale byly doby, kdy jsme musili hodně šetřit a všelijak se odbývat. Když jsme přijeli do Ameriky, musili jsme já i můj muž pracovat pro jiné. Potom jsme si po čase pronajali farmu, hospodařili a hodně jsme šetřili, až jsme si mohli zakoupiti tento pozemek. Ale zůstali jsme na to hodně dlužní a musili jsme dále šetřiti. První léta jsme někdy sotva úroky zaplatili a můj musil přes zimu na výdělek, abychom to živobytí protloukli. Poslední čas byli však pěkné úrody a tak teprve letos si asi dluh na farmě konečně doplatíme.”

“Ty, Zděnko, musíš také mezi lidi a to mezi Američany, abys se naučila anglicky,” pokračovala Nová. “Když jsme dostali od tebe psaní, že na jisto přijedeš, už jsem se tak leckde přeptávala a našla jsem pro tebe službu. Jest to sice prozatím jenom na pár neděl, ale zatím se poohlédneš a dostaneš lehce jinde místo stálé.

Tohle jsou nějací Hunterovi, lidé zámožní, hodní a řádní. Je to jen malá rodina, oni dva a jedno malé děvče. Paní Hunterová si domácí práci vždy zastala sama, ale teď po Novém roce přijede k nim na návštěvu její sestra z Milwaukee, kterou již po několik let neviděla. Ona jí chce užiti a proto si chce přibrati pomoc k domácí práci.”

“Hunterovi ti budou říkat Sadie,” ozvala se malá Libuška, potahujíc Zděnku za sukni.

“Ale jdi, ty malá štěbetalko,” smála se matka. “O to měla hned starost, jak jsme dostali první psaní od tebe, jak prý se tady budeš jmenovat,” vysvětlovala Zděnce. “Jméno Zděnka Američané neznají a ani ho nedovedou dobře vyslovit. Hledala jsem v kalendáři a tam stálo, že Zděnka je Sidonie. V Čechách jsem znala jednu slečinku, která jmenovala se Sidonie a říkali jí Sída, slečna Sída. Tady s Libuškou chodí do školy jedno děvče, jmenuje se Sadie, vysloví se to Sejdy a tak jsem to dala vše dohromady a překřtila jsem tě na to jméno. Hunterovi již tě pod tím jménem znají a už čekají, kdy že jim přijede ta Sadie.”

Zděnka se tomu překřtění jen usmála, ale Libuška již ji jinak nepojmenovala, nežli tím novým jménem.

Přišlo Zděnce na mysl, že otci bylo vždy protivné to pomyšlení, že by dcera jeho měla jíti na službu, ale za jedno jí teď nic jiného v Americe nezbývalo, když chtěla dělati nemajetnou a potom jí teta vysvětlovala, jak zde služba není tak těžká, jako v Evropě, a spolehlivá služebná děvčata že jsou hledaná i vážená.

Proto, když si za několik dní dostatečně po cestě odpočinula, sama strýce vyzvala, aby ji dovezl na první službu.

Z počátku jí na novém místě bylo časem opravdu smutno, neb přišla mezi lidi zcela cizí, s nimiž ani domluvit se nemohla. Netrvalo to však dlouho že i tam zdomácněla neb zaměstnavatelé její byli k ní opravdu laskaví

a vřídni. Měla svoji pěknou, útulnou světničku, málo práce a bylo s ní zacházeno jako se členem rodiny. V prázdných chvílích pro paní háčkovala a ta jí zase učila trochu vyšívát.

Nemohly se sice smluvit, ale měly obě dobrou vůli a taci si obyčejně snadno rozumějí. Nezměnilo se to ani, když za pár dní přijel host, panina sestra, ovdovělá paní Smithová. Byla to příjemná, milá žena a když uslyšela, že Zděnka jest úplně osiřelá a že teprve nedávno z Evropy přijela, živě se o ni zajímala. Byla v Milwaukee kloboučnicí a když k Novému roku zimní obchod jako obyčejně uvázl a jarní ještě nenastal, rozhodla se navštívit svoji sestru v Nebrasce. Dala se jednoho dne z dlouhé chvíle do přepravování klobouků své sestry i její dcerušky a Zděnka se zájmem té práci přihlížela. Po chvílce začala též obíratí nitě z rozebraných kloboučků, oprašovala je, vyžehlila stuchy a rovnala péra, jako to dělala někdy u paní Dubské.

Paní Smithová si ji chválila a vybídla ji, aby s ní jela do Milwaukee, ona že takovou učednici zrovna potřebuje, když jedna její nejspolehlivější pomocnice nedávno se provdala. Zděnka ze řečí její trochu srozuměla i něco se dovtipila, ale sama nedovedla hovořiti a mimo to považovala to spíše za žert a proto se o tom dále nejednalo. Ale když příští sobotu přišel k Hunterovým strýc Nový, zeptati se, zda by mohla Zděnka v neděli odpoledne k nim na návštěvu, že by pro ni přijel, žádala ho paní Smithová, aby pro ni tlumočil.

Nabízela Zděnce do opravdy, aby s ní jela, ona že takovou dívku zrovna potřebuje, která by s ní bydlila a při tom v obchodu pomáhala. První čtvrt roku, že by jí za to jen stravovala, ale potom, až by se naučila práci i řeči, že by jí dávala dobrý plat. Zděnce se kloboučnictví od jakživa velmi líbilo a proto, když se ještě s příbuznými poradila, a oni proti tomu ničeho nenařadili, mileráda svolila.

"Můžeš to zkusit," řekla jí teta Nová. Naučíš se alespoň něco a uvidíš ještě jiný kus Ameriky. Když se ti tam nebude líbiti, můžeš vždycky přijiti nazpátek."

Tak se stalo, že Zděnka dostala se do Milwaukee. Líbilo se jí tam a byla spokojena. Naučila se anglicky nejenom mluvit, nýbrž i dobře čísti a psátí, neb každou zimu navštěvovala večerní školu pro přistěhovalce. To také byly její jediné večerní vycházky, neb jinak vždy bývala doma a buď se učila, čtla či ruční práci se zaměstnávala. Paní Smithová byla též se Zděnkou úplně spokojena. V práci se tato dobře vyznala, v obchodě byla úslužnou i přívětivou a po večerech neběhala za zábavami, nýbrž byla s ní doma. Po celodenním ruchu v obchodě v čilé části města obě rády odpočinuly si v tichu útulného domova. Žily tak sice jednotvárně, ale při tom klidně a spokojeně. Až poslední rok začalo se to měniti. Paní Smithovou začal navštěvovati dávný druh jejího mládí, který kdysi v skrytu jí obdivoval, a když se pro-

MAURICE RENAUD, slavný francouzský pěvec, který byl bojoval jako prostý voják a vysloužil si důstojnický a vyznamenání.

vdala, zůstal svobodným. Když po letech se dověděl, že ovdověla, přijel za ni a začal se ucházeti o její ruku.

Paní Smithová ho neodmítla a jednoho krásného podzimního dne se za něho provdala. Svůj kloboučnický závod vyprodala a odjela s manželem do Californie.

Zděnka rozloučivši se se svojí zaměstnavatelkou, která byla jí zároveň upřímnou přítelkyní, rozhodla se taktéž Milwaukece opustiti a jeti zase na západ do Nebrasky.

Bylo tomu šest let, co své příbuzné po krátkém seznámení opustila a nyní po nich zatoužila. Nová majitelka závodu nabízela jí dobrý plat, ale

Zděnka pojala úmysl založiti si samostatný kloboučnický obchod v malém městě a proto nabídky té nepřijala.

Měla zahospodařeno již hezkých pár dolarů a s těmi mohla již malý obchod začít. Ale na své dědictví na žádný pád sáhnouti nechtěla, ač měla je za tím již dobře v Americe zase uloženo. Když dospívala ku 25. roku a čtla občas v novinách o možnosti všeevropské války, nechtěla sice tomu věřiti, ale přece pro jistotu myslila si, že bude nejlépe, když si peníze své vyzvedne.

Došla ku spolehlivému právnímu zástupci a dala mu vše do rukou. Ten jí peníze z Ruska vymohl a na dobrou jistotu ve Spojených Státech uložil. Žádný z jejich známých o penězích těch však nevěděl. Hospodařila jen s tím, co si sama vydělala a i to jí přibývalo, neb na nic zbytečně neutrácela. Pomýšlela též časem na to, že někdy v budoucnosti bude mít svůj vlastní domov, který sdíleti bude s milovaným manželem. Nevytvořila si v duši nějakého zvláštního ideálu, jen člověka hodného a poctivého chtěla, jehož by mohla milovati i si vážiti.

Tomu pak chtěla přinést do manželství nejenom své srdce čisté a vroucí, nýbrž i své dědictví, v němž on by však před sňatkem neměl ani tušení. Ale doposud neměla žádnou známost a na vdavky neměla na spěch.

Příbuzným psala, že přijede k nim poslední den v roce, právě jako před šesti lety, kdy z Čech k nim přijížděla, aby ji jako tenkrát očekávali na nádraží.

Dojela k cíli cesty odpoledne, ale když vystoupila z vlaku, marně se rozhlížela. Nikdo na ni nečekal.

"Možná, že nedostali v čas moje psaní," pomyslela si. Zamířila do krámu, kde, jak se pamatovala, Nových obchodovali.

Městečko nebylo velké a za šest let mnoho se nezměnilo, tak že snadno zmíněný krám našla. Když vešla a zeptala se majitele obchodu, zdali jest Nový ve městě, zavrtěl tento hlavou.

"Neviděl jsem ho tu dnes," řekl krátce, zabaluje při tom nějaké zboží.

"Přijela jsem po dráze a očekávala jsem, že zde Nových budou. Jedu k nim," vysvětlovala Zděnka svoji otázku.

"Můžete si k nim zatelefonovat," navrhl obchodník. "Nebo, ještě lépe," prohodil živěji, "tady je Nových soused, můžete se s ním svěřti."

Ukázal hlavou na blíže stojícího muže.

"Jsi snad již, Tomku, hotov, či přeješ si ještě něčeho?" ptal se ho.

"Ne, všechno jsem si již nakoupil a zrovna teď pojedu domů," řekl muž, zapínaje si huňatý, již obnošený kožich a stahuje si přes uši čepici.

"Jedu zrovna přes dvůr Nových a proto vás mohu svěřti," proměluvil ku Zděnce. "Jen naložím zboží a pojedu hned."

"Budu vás však také prosit, abyste zajel k nádraží a vzal můj kufr," řekla Zděnka poněkud ostýchavě. Připadal jí ten člověk v tom huňatém kožichu a v čepici přes uši staženě tak nějak urputným a zamračeným, že nerada jej obtěžovala.

Muž jenom hlavou pokývnul a začal si vynášeti ven zboží. Za chvílku usedala Zděnka vedle něho na pérový, rozviklaný již vozík. Zajeli k nádraží, kde muž zastavil a seskočil.

Zděnka podala mu lístek od zavazadel a on mlčky jej přijal, kufr naložil a zase beze slova vedle ni se posadil.

Vyjeli z města, a Zděnce začalo býti brzy chladno. Měla sice na sobě pěkný kabát, který dobře chránil ji před zimou v Milwaukece, ale zde na otevřeném, širém prostranství, kde ostrý, mrazivý vítr se o ni opíral, ji nepostačoval. Mimo to měla na hlavě jen zimní klobouk a uši i tváře vystaveny byly mrazu i větru.

Zachvěla se, tak že si toho i nevšimavý její společník povšimnul.

"Je vám zima?" tázal se jí.

"Tak trochu," odpověděla Zděnka, drkotajíc zuby. Muž sehnul se pod sedadlo a vytáhnul odtamtud houni.

"Přikryjte se!" řekl. "A tuhle —" shýbl se podruhé, "je kus nějaké látky, maminka tím přikryla vejce, aby nezmrzla. To si můžete dátí kolem hlavy, jestli chcete."

S těmi slovy podával jí jakýsi starý flanel, který Zděnka s radostí vzala a kolem hlavy si ovinula. Neohlížela se v tu chvíli na to, jak vyhlíží v té staré houni i flanelu, jen když jí bylo tepleji. Byla neznámému muži tomu povděčna za to, a již se jí nezdál tak nevlidným, Promluvila k němu po chvílce, tázajíc se ho na své přátele, ale on odpovídal tak úsečně a jako by nerad, že sama též přestala hovořiti.

"Jest to nějaký nemluva," pomyslila si a otočila hlavu stranou, aby lépe chráněna byla před větrem.

Slunce již zapadalo, když dojížděli na dvůr Nových. Bylo to divení a vítání, když Zděnka, snavši své pokrývky, seskočila z vozíku. Všichni vyběhli ven přivítati ji.

"Já jsem koukala, koho nám to, Tomku, vezete a ona jest to Zděnka," volala radostně teta. "Věděli jsme sice, že asi brzy přijedeš, ale teď jsme tě ještě nečekali," hovořila objímajíc dívku.

"Což pak jste nedostali moje poslední psaní, které jsem vám na počátku týdne poslala?" ptala se Zděnka, vcházejíc do domu.

"Nic jsme nedostali," tvrdila Nová. "Kdož ví, kde psaní se zatoulalo? Dobře, že tam soused byl, tak že jsi se mohla s ním svézt."

"Tomku, přijďte k nám zítra s maminkou!" volala obrátivši se ve dveřích. "Ona je pořád doma, tak necht' se někam podívá alespoň na Nový rok."

"Přijďte, ale opravdu!" zval též Nový, jenž sundaval se sousedem kufr s vozíku.

"Chci sem stejně zítra přijíti, neb mám nějakou správkou na uzdách a chci si je na vašem podstavci spraviti," odušil soused usedaje si již opět na vozík.

Teta Nová zatím za stálého povídání a vyptávání odebrala Zděnce klobouk i kabát.

"Ale, holka, ty jsi se za těch šest let změnila," poznamenala k dívce, prohlízejíc si ji s úsměvem. "Ani bych tě skoro nepoznala. Když jsi k nám z Čech přišla, byla jsi taková vyhublá a bledá. Dnes vyhlížíš, jako bys byla o těch šest let omládlá, a ne sestárla. Jsi teď plná a růžová, jen kveteš."

"Já myslím, že jsem také červená teď od toho mrazivého větru," prohodila Zděnka, tisknouc si dlaně na zimou ožehlé tváře.

"Však je tam teď k večeru citelné chladno," řekla teta.

"Pojď bližší ku kamnům, ať se rozehrěješ," pobízela teta dívku, přitahujíc k ní pohodlný houpák. Sama jala se připravovati večeri, a Libuška, nyní již třináctiletá, chystala na stůl.

"Kde pak jsi napadla Tomka, že tě svezl?" ptala se teta mezi prací. "Vždyť snad jsi ho ani neznala."

"Nikdy jsem ho předtím neviděla," odpovídala dívka k poslední poznámce. "Šla jsem do krámu, kde jsem věděla, že jste dříve kupovali, ptala jsem se po vás a obchodník poukázal mě na něho. Jak daleko od vás bydlí? Nepamatuji se, že bych byla to jméno dříve od vás slyšela, když jsem tu před šesti lety byla. Tehdy jsem zde ovšem byla na krátko."

"Oni tu před šesti lety nebydlili," vykládala teta. "Zůstávali dříve na druhé straně řeky, několik mil na východ od města. Zнала jsem je dříve jen tak od vidění, když jsme někdy náhodou se sešli ve městě. Až před čtyřmi lety se teprve přestěhovali sem, zrovna vedle nás. Jsou to tuze hodní lidé." "On je nějaký nemluva," podotkla Zděnka.

"Buď byl tak mrzutý, či pro jinou příčinu mu nebylo do řeči, ale mně se zdálo, že je nějak příliš na slovo skoupý."

Teta, která rovnala pokrmy do misek, pokývla dvakrát hlavou.

"Ovšem, ovšem," řekla při tom vážně. "Kdybys ty, Zděnko, zakusila to, co ten člověk již vytrpěl, také by ti nebylo valně do řeči. Je pravda, že ty též víš, co je to zármutek a žal, ale tolik toho přece jen nepřišlo na tebe, co na toho Tomka. Mimo to, milé dítě, tvůj žal již přešel a čas tvé rány hojí, kdežto jeho zůstávají stále otevřeny."

"Co pak tady Zděnce tak vážně rozkládáš?" ptal se Nový, jenž vcházel právě s Toníkem do světnice a zaslechl poslední slova.

"Inu, povídám jí tady o Tomkovi, poněvadž se divila, jaký prý je to nemluva," vysvětlovala teta Nová. "Chtěla jsem jí zrovna vyprávět, co všechno zkusal, když ty jsi vešel."

"Měla jsi toho člověka, Zděnko, vidět tak před sedmi neb osmi lety, to bys nebyla řekla, že je to nemluva," ujal se slova strýc Nový, chystaje si vodu, aby se před večeří umyl. "Bylo mu tehdy něco přes dvacet roků, když byl u Kotnera v železářském obchodu, že ano maminko?" obrátil se s otázkou ku své ženě.

"Nu, já jsem tam mnohokrát nebyla a tak jsem ho tehdy dobře neznala, ale tak nějak mu musilo být, když jest mu teď třicet roků", odpovídala tázaná.

"Jen třicet roků?" opáčila Zděnka s údivem. "Vždyť já jsem si myslila, že je to již starší člověk."

"To jsi se mýlila," podotknul Nový. "On sice následkem té vážnosti vyhlíží poněkud starším, ale tak tuze starým přece nevyhlíží. Když jsem ho poznal, byl to mladík veselý a hovorný, rád žertoval a nikoho nezarmoutil. Ani bych neřekl, že jest to týž člověk, kdybych to jistě nevěděl. Škoda ho! Takový dobrý člověk a tak má život zničený."

"A není žádné naděje, že to bude brzy jiné", poznamenala teta, s lehkým povzdechem. Obrátila se ku Zděnce. "Vždyť on, milá holka, má ženu v blázinci," řekla s vážnou tváří.

"V blázinci?" opakovala dívka zaraženě. "Vždyť já jsem myslila, že jste ho zvali aby sem přijel zítra se ženou."

"To maminku, matku jeho jsme zvali," vysvětlovala Nová. "On bydlí se starou matkou, ta je také takový dobrák."

"Však je Emil zrovna po ní," prohodil strýc přistavuje si židli ku stolu. "Tak tedy pojďme k večeři!" řekl, přisedaje si.

Libuška ještě nalila horký čaj a všichni zasedli k jídlu.

"A proč pak se ta Tomková zbláznila?" ptala se Zděnka při večeři.

"Jela na kočárku, kůň se jí splášil, a ona vypadla," odpovídala teta. Když jí našli, byla v bezvědomí, myslili, že je mrtva. Potom několik neděl stonala a když se tělesně uzdravila, nebyla duchem tak, jako dříve. Ani po dítěti se neptala a když jí chlapečka přinesli, ani ho neznala.

Měla totiž hošika asi půl druhého roku starého a toho nechala doma s babičkou, když jela na tu vyjíždku."

"Abych ti to vlastně řekla všechno dobře, musím vypravovati hned od začátku," rozhovořila se Nová. Podávala misku s masem Zděnce. "Tu máš, ber si!" pobízela ji. "Nezapomeň pro mé povídání na jídlo."

"Ona ta mladá Tomková byla napřed nevěstou staršího syna Bedřicha, Emilova bratra," pokračovala v řeči, mezi jídlem. "Ale Bedřich umřel a Emil ji pak jako po bratru zdědil, abych tak řekla. On sám prý ji nechtěl, ale otec jeho, starý Tomek, si umínil, že si ji musí vzít."

"Což starý Tomek, to byl paličák," ujal se slova Nový, když žena na chvílku se zamlčela. "A jak jsem slyšel ona, ta Fany Stránských, jak se to děvče jmenovalo, tak prý se k němu, svému budoucímu schánu lichotila, že si myslil, že není nad ni. Znal jsem dobře Stránského, jejího otce, a ten byl takový, když člověk řekl, že je něco černé, on přikývnul že ano, a když hned někdo jiný byl by pronesl: "Ba ne, ono je to bílé," on byl by přisvědčil zase: Máte pravdu, jest to bílé." Nadělal takto řeči dost, ale neměl svůj vlastní úsudek, jen bezmyslenkovitě přisvědčoval druhým. Proto se také tolik zalíbil starému Tomkovi, že jemu v ničem neodporoval. Ten si ji tolik chválil, ale potom, po svatbě se s ní nemohl snést."

"Povídala mi Tomková, že mladí se potom dobře snášeli," převzala opět slovo Nová. "Emil prý sice napřed neměl na ni ani pomyšlení, a ženiti se prý vůbec ještě nechtěl, ale když otec pořád huboval, tak přece svolil. Za jedno také prý na ni zvykl neb ona před Bedřichovou smrtí i potom byla u nich častým hostem a k němu, k Emilovi byla prý vždy laskavou. Také prý po svatbě byla k němu hodnou a na jeho přání dbala. Byla prý sice poněkud svěhlavá, ale když si něco umínila, Emil ji to po dobrém rozmluvil, a ona dala si říci. Ale když tchán začal poroučet a hubovat, tu přišla kosa na kámen a mladá se mu hned vzdorně postavila. Tehdy prý také, když si vyjela s tím

GIACOMO PUCCINI, slavný skladatel oper "Madama Butterfly", "Bohéma", "Tosca" a j.

koněm na návštěvu k rodičům, se spolu pohádali. Starý Tomek nechtěl ji koně půjčit, že je to kůň jeho. S ostatními koňmi dělal Emil v poli a když otec za ním šel, aby mu pověděl, co všechno se mu snacha odvážíla říci, zapřáhla si Fany zatím doma koně a nedbajíc na napomínání své tchýně, odjela. Vyjela si tehdy nešťastně a za chvíli přivezli ji lidé v bezvědomí nazpět. Při tom pádu tenkrát narazila bezpochyby na hlavu a nějak snad si mozek odrazila. Potom prý již s ní nebyla žádná řeč, byla stále jako poděšená a musili na ni dávatí pozor. Lidé jim radili, aby ji dali do blázince, ale Emil prý nechtěl; když nikomu nic nedělá, že prý může být doma. Ale jednou večer jim vyklouzla nějak ven, zabalila se do bílého prostěradla a odběhla k sousedům. Šli hned za ní, ale ona zatím postavila se u souseda k oknu a přitiskla tvář ke sklu. Farmářka ji shlídla a tak se ulekla, že potom měla z toho tak silné křečovitě záchvaty, že se až o její život báli. Sousedé potom více naléhali na to, aby byla odvezena do bezpečí, a když pak ještě doma přišli jednou na ni, když oběma rukama držela synáčka svého za krček a rdousila jej, odvezli ji do blázince. Emil tam jel s ní a než se vrátil měl chlapce pryč.

Stránských, dědeček s babičkou, přijeli si pro něho, Tomková byla prý s dítětem sama doma, a, jak samo sebou se rozumí, nechtěla jim je vydat. Tu oni začali po zlém. Křičeli, že prý Fany přišla o rozum jen následkem špatného s ní nakládání a když je Tomkovi připravili o jedinou dceru, že musí jim alespoň dáti její dítě. Chlapce pak násilím babičce vzali, vsedli do kočárku a odjeli.

Když Emil přijel domů a dověděl se to, hned se zase vydal na cestu ku Stránským. Ale když tam dojel, chlapce si domů vzít nemohl neb ten ležel nemocen v posteli. Stránských bydlili dvanáct mil od Tomků a dítě, které od babičky vzali jen tak v lehkém šatě, jak bylo doma a po cestě asi potom proti chladnu dost neopatřili, nastydlo. Emil zavolal doktora a ten řekl, že má chlapec zápal plic. Emil tam zůstal týden a opatroval dítě ve dne v noci a potom si je přivezl nazpět již v rakvičce.

Nová pronesla poslední slova již v zajíkání a utřela si zástěrou zvlhlé oči. I Zděnka byla pohnutá a utírala si oči šátkem.

"Vidiš, maminko, povidáš tady takové smutné věci a ubiráš Zděnce chuti k jídlu," prohodil strýc.

"Vždyť já za to nemohu, že jest to smutné," omlouvala se teta. "Chtěla jsem jí jenom povědět osudy našich sousedů, ale teď už budu mlčet a ty, Zděnko, nedbej na to a ber si ještě."

Podávala Zděnce pečivo a chtěla jí ještě nalíti čaj, ale ta již nechtěla.

"I ne, tetičko, děkuji, již jsem se dost najedla," řekla vstávajíc. Začala sklízeti nádobí a pomáhala odnáseti je se stolu.

"A té mladé Tomkové se již rozum nevrátil?" ptala se Zděnka po chvíli.

"Ne, s tou je to pořád stejné", odpovídala teta. "Emil se tam vždy za nějaký čas jede za ní podívat, ale ona ho ani nepozná. Sedi prý, kam ji ošetřovatelky posadí, a hledí tupě před sebe. Letos z jara, když tam Emil byl, setkal se s nějakým specialistou duševních chorob, který prohlížel blázince.

"Jak se jmenoval ten doktor, tatínku?"

"Doktor Graham a byl z Chicaga," odvětil strýc. "Ten se vyslovil, že prý by se pokusil Tomkovu ženu vyléčiti," pokračovala Nová v řeči, připravujíc si vodu k mytí nádobí.

"Prohlížel prý ji a dle jeho domnění má ona nějak lebeční kost promáčknutou, což se jí asi stalo při onom nešťastném pádu. Chtěl by tu kost nazdvihnouti a vyrovnati a že prý by mohla opět nabýti rozumu. Ale Emil musil by jí dát do soukromého ústavu toho doktora a stálo prý by to celé léčení i s operací asi tisíc dollarů. Nerozumím tomu, nevím jestli by to co pomohlo, ale Emil v to skládá ještě naději. Těšil se, že snad letos z úrody by mu něco na to zbylo, ale zatím přišly nám sem kroupy, a měl zase po všem."

"On bude rád, když doplatí letos dluhy po tátovi," poznamenal Nový.

"Ten člověk se už nadělal a nic z toho všeho nemá," dodával nacpávaje si dýmku.

"Toho všeho je vinen starý Tomek," řekla hospodyně. "Vždyť jsem ti při tom celém vyprávění posud neřekla, že ke všemu přišli ještě o farmu," obrátila se ku Zděnce, která stála vedle ní a, mlčky naslouchajíc, utírala nádobí. "On starý byl náramně umíněný a každou chvíli měl proto v sousedství mrzutost. To ještě byl Bedřich živ, když se dostali do rozepře s farmářem, který s pozemkem jejich hraničil. Farmář ten nějak prý si tam vyrovnal pole, aby mu voda při deštích zemi nevymlíhala. Udělal si na svém též jakousi hráz a voda potom, když nemohla jemu do pole, vylila se do Tomkova. Přišly pak velké deště a Tomkův cíp pole byl celý ve vodě. Nejdřív se Bedřich s tím farmářem pohádal, i se spolu seprali. On Bedřich, podle všeho, co jsem slyšela, byl takový jako jeho otec, kdežto Emil je zase po matce. Potom to přišlo k soudu a Tomek prohrál. Vyjádřil prý se však

tehdy, že se bude soudit dále, i kdyby měl o všechno přijít, a také se tak stalo. Pořád se odvolával, jezdil k advokátům a peníze na soudy se dlužil. Dokud byl Bedřich, ten prý otce k tomu naváděl, ale když pak umřel, Emil ho zrazoval, aby již soudů nechal a raději udělal kolem pole strouhu a svedl vodu do cesty. Ale všechno zrazování nebylo nic platné, a starý Tomek prováděl svou vůli. Brzy potom jak mladou odvezli do blázince, a to dítě zemřelo, přišlo rozhodnutí od nejvyššího soudu a zase v neprospěch Tomkův. Ten, když to uslyšel, byl raněn mrtvicí a za krátko skončil. Potom začali se hlásiti ze všech stran věřitelé a že bylo to zároveň v době, kdy byla peněžitá tíseň, Tomkovi byli nuceni farmu prodat a ještě všechno neuplatili. Nechal si Emil jen tři koně a nějaké nářadí, aby mohl dále hospodařit, a nový majitel chtěl mu dáti farmu hned do nájmu. Emil však s matkou nechtěli dále býti v místě, kde tolik vytrpěli a kde každý kout připomínal jim nějaké soužení, a proto se přestěhovali sem a jsou tady vedle nás v nájmu."

Zděnka z hluboka vzdychla, když teta Nová domluvila. "To se již nedivím, že je ten člověk nemluvný," řekla v zamyšlení.

"On se také někdy rozhoří, takhle mezi mužskými, ale mnoho toho nikdy nenamluví," podotknul strýc.

"Zasmáti nebo jen usmát jsem ho nikdy neviděla," řekla teta. "Však matka jeho mi povídala, že by se chtěla jen toho ještě dočkat, aby slyšela ho tak srdečně se zasmát, jako to uměl v dobách minulých. Od toho času, co prý se to ženě jeho stalo, se nezasmál, a pak, když ještě to dítě zemřelo prý ho již neviděla ani se pousmát. Když tehdy, s tím mrtvým dítětem se vrátil, ani prý ho nemohla poznat, jak byly tahy jeho obličej ztrnulé, jako by zkameněle žalem, a tak mu již asi zůstaly. Chudák Tomková usedavě plakala, když mi tohle vyprávěla."

Teta Nová utřela si rukou oči, a i Zděnce bylo smutno. Tak se jí celý svět zdál býti pochmurným a pustým, když na něm může tolik bědy býti. Rozveselila se až po chvíli, když otevřela svůj kufr a vyňala odtamtud dárky pro strýce, tetu i děti. Každý rok posílala jim něco k vánocům z Milwaukee, ale tentokrát přivezla to už s sebou. Děti, které až dosud seděly, plaše stranou, se nyní se Zděnkou opět skamarádily. Toník ani nevěděl, kde má býti, zda u stolu, při obrázkové knížce, nebo u lavice, kde měl bedničku s truhlářským nářadím, Libuška zase rozdělovala pozornost mezi svoji knížkou a povídkami a pěkným náramkem, který si hned dala na ruku.

Ta dětská radost a jejich štěbetání zapudily Zděnce smutné myšlenky, ale když ulehla, zdálo se jí, že jede s Tomkem přes pole vodou zaplavené. Voda sahala koním stále výše, až Zděnka začala se báti. Pohlédla na Tomka, sedícího vedle ní a seznala, že má obličej, ba celou hlavu z kamene. V tom ze zadu objevila se na vozíku postava v bílém prostěradle a počala Zděnku rdousiti. Tato v hrůze chtěla křičeti a v tom se probudila. Shledala, že Libuška, která s ní spala, přehodila si ruku přes její krk a tím vyvolala onen pocit jako by ji někdo opravdu škrtil. Sňala s krku dívčinu ruku, ale dlouho potom usnouti nemohla, neb sen ten účinkoval na ni nepříjemně. Aby na to zapoměla, vyvolávala si v hlavě jiné myšlenky a tu vzpomněla si na Havlovcovou, svoji spolucestující z vlaku. Přemítala, že teď již jest ta žena u svého milovaného muže.

"Taci lidé jsou šťastni," pomyslíla si. "I když ničeho nemají, jsou bohatí tou svojí láskou". Při těchto myšlenkách usnula, ale, jak ráno vstávala, hned opět na Havlovcovic si vzpomněla. Šla do kuchyně, aby pomáhala tetě při úpravě snídani, a při tom rozhovořila se o své věřejší známosti ve vlaku.

"Věna Havlovec, povídáš, že se jmenuje ten její muž?" zeptala se teta v průběhu Zděncina vyprávění. "Snad naposledy jest to můj bratranec. Vždyť já mám tetu, jež se jmenuje Havlovcová, a její muž, můj strýc tedy,

byl asi právě takovým, jak o něm ty teď povídáš. Takový zlostný podivín to byl. Já jsem tam byla jen jednou, ale vícekrát jsem tam nešla. Ale teta byla dobrák. Psala jsem jí jednou odsud z Ameriky, hned brzy po té, když jsme sem přijeli, ale odpovědi jsem nikdy nedostala a tak jsem ani já již nepsala. Měli též hochy, Václava, doma mu říkali také Věna, potom Josefa a Františka, stejně jak ta ženská ti to vyprávěla. Říkala, ze které strany jsou?"

"Nevím o tom pranic," odpovídala Zdenka.

"Buď mi to nepovídala, anebo jsem to zapoměla. Ale slíbila, že mi bude brzy psát, tak se jí potom v dopise na to zeptám, abychom se dověděli jsou-li ti lidé vašimi příbuznými."

Brzy po poledni Tomkovi přijeli na návštěvu. Teta Nová vyšla je přivítat a v malé chvílce vracela se do stavení s babičkou Tomkovou, zatím co muži vyprávěli koně a odváděli je do stáje.

Zdenka zalíbila se ta babička na první setkání. Připomínala jí tím ustaraným, zvráskovatělým obličejem a dobráckým pohledem mírných, modrých očí její vlastní matku. Seznámily se brzy a začaly přátelsky spolu hovořiti.

Když soused se strýcem vešel do domu, chystala se Zdenka i jeho pozdravit, ale nenašla k tomu příležitosti. Vcházející pozdravil, hledě při tom na tetu, ale o ni ani pohledem nezavadil. Když svlékl kožich a odložil huňatou čepici, byla Zdenka poněkud překvapena i přes to, že slyšela, že jest to ještě mladý člověk. Seznala i při letmém jen pohledu, že má vysokou, pěknou postavu, a vážný jeho obličej že jest dosti hezký.

Usadil se stranou a brzy zaujat byl správkou ohlávky, kterou si s sebou přinesl."

"Vy, Tomku, budete asi dělat celý rok, když v novoroční den pracujete," prohodila Nová po chvíli s úsměvem.

"Bude to asi takové," odušil ani hlavy od práce nepozdvihnuv.

Brzy byl s tím hotov a potom se rozhovořil s Novým o hospodářství, ale Zdenka dobře pozorovala, že hlavní slovo vedl strýc sám.

Zajímali ji ti sousedé, tím svým smutným osudem.

"Takový mladý člověk a tak má život nyní zkažený," pomyslela si pohlížejíc se strany na jeho pravidelnou tvář, stíněnou hustými, hnědými vlasy. "Jak musí trpěti ta ubohá, stará matka při pomýšlení na neštěstí svého syna," pokračovala v myšlenkách a obrátivši se k Tomkové, přívětivě s ní hovořila.

Když slunce začalo se kloniti k západu, hosté chystali se k odjezdu, ale dali se přemluvit a zdrželi se ještě na svačinu.

"Ani se mi nějak odsud nechce," řekla potom babička Tomková, když zabalovala se již do šátků. "Tak jsem si tu popovídala a zabavila, že jsem na chvíli na všechny svízele zapoměla."

"Tak jen sem k nám častěji přijďte a bude nám všem veseleji." — Zvala ji srdečně hospodyně, doprovázejíc ji ze dveří. —

Večer Zdenčiny myšlenky několikrátě mimovolně zalétly k Tomkovým.

"Já mohla bych jim lehce pomoci," napadlo jí pojednou. "Mé peníze leží, nepotřebuji jich a zde je člověk, jenž by potřeboval tisíc dolarů k tomu, aby mohl dáti léčiti svou ženu. Za ty peníze mohl by snad té ženě býti vrácen rozum a celé rodině spokojenost a štěstí."

Vždyť čtla kolikrátě o všelijakém obdivuhodném vyléčení a proto považovala to za možné i v tomto případě. Ale v zápětí uvažovala, jak mohla by půjčovati peníze, když nechce, aby někdo o nich věděl, a pustila proto nápad ten z mysli.

Emil Tomek dosti často přicházel k Novým, neb vypomáhal si s hospodářem navzájem v práci. Někdy řezali spolu dříví, jindy pomáhali si voziti krmivo neb rozebírali a spravovali stroje, aby měli je pohotově, až nastane

jaro. Ve světnici nezdržel se nikdy dlouho, jen někdy přicházel vybidnut jsa Novým, aby se na chvíli ohřál.

Pozorovala Zděnka, že člověk ten, opravdu jako by se ani usmáti neuměl. Nebyl zasmušilý, nekazil svoji vážností druhým dobrý rozmar, ale sám se veselosti nikdy nesúčastnil.

Stalo se kolikráte, že někdo z rodiny pronesl něco žertovného, čemu druzí se zasmáli, a Zděnka při tom vždy pohlédla, na souseda, zda-li se i on s ostatními alespoň na chvíli rozveselí. Ale viděla tvář jeho vždy stejně vážnou a v jeho očích zdálo se jí, že jest stále jakýsi stesk. Avšak přece zpozorovala v těch očích záblesk jasu a měla z toho vždy upřímnou radost. To stalo se když se Tomek živěji se strýcem rozhovořil, ač to nebylo nikdy na dlouho.

Brzy poznala Zděnka, že strýc nashvál vyhledává příležitosti k různým debatám, jen aby souseda z jeho nevšímavosti a vážnosti vytrhl. Několikráte byla i ona vtažena do rozmluvy, když strýc dožadoval se její pomoci při hájení svých náhledů. Ale strýc se dosti často mýlil, a Zděnka svým vmíšením se do řeči, obyčejně podporovala jen náhled sousedův.

Jednoho dne opět se to tak přihodilo.

Muži pracovali venku, ale, že začal padat sníh, nechali toho a šli do stavení.

"Ty, Zděnko, jsi taková sečtělá, a tak tedy rozhodni mezi námi při," promluvil Nový, vcházeje do světnice a svlékaje od sněhu promočené rukavice. "Hádáme se s Emilem, kdy zemřel Jiří Washington. On říká, že zemřel ještě v osmnáctém století a já zase tvrdím, a to se vši určitosti, že to bylo již na počátku století devatenáctého. Kdo z nás má tedy pravdu?"

Zděnka seděla u šicího stroje a dodělávala právě Libuše šaty do školy. Při strýcově otázce pozdvihla hlavu od práce a řekla s úsměvem: "Jiří Washington zemřel roku 1799, tedy ještě ve století osmnáctém."

"Nu, však jsem si to mohl mysliti, že ty budeš zase, jako obyčejně, při Emilovi," prohodil Nový, mávnuv rukou. "Nedám však nic ani na tvou řeč a přesvědčím se sám," dodal a šel k polici, kde měl narovnané knihy.

Strýc pronesl první větu jen tak žertem a dojísta tím nic nemínil, ale Zděnka se při tom zarazila. Zarděla se a sklonila hlavu níže k práci.

"Co si ten Tomek při strýcových slovech asi pomyslí?" prolétlo jí mozkem. Proč by ona měla mu straniti? Octla se v rozpacích, a pranic jí nyní nezajímalo, jestli strýc ve svých knihách najde potvrzení jejích slov. V tom Nový jednu z knih upustil a ona, podívavši se tím směrem, setkala se s pohledem Tomkovým.

Oční víčka se jí zachvěla, jako by chtěla se hned zase sklopiti, ale upřený, jasný jeho pohled zraky její upoutal. Hleděl na ni upřímně a klidně, a jí se zdálo, jako by čtla v těch očích myšlenku: "Vždyť já vím, že to, co hospodář řekl, byl jenom žert." Odpověděla mu stejně upřímným pohledem a usmála se. Bylo jí tak nějak blaze a jasno v duši, přes to, že obloha venku se zatahovala hustými mraky a ve světnici následkem toho začalo se šeriti. Zatím

EUGENE YSAYE, hlavní belgický virtuos na housle, jehož tři synové bojovali v belgické armádě. Koncertoval v Americe se prospěch své vlasti.

strýc Nový přišel na hledané datum. "Vida, tuhle je to, že Washington zemřel 14. prosince roku 1799," začal jaksi zvolna.

Hned však se šibalským úsměvem pokračoval: "To bylo skoro již na konec roku. Brzy potom začal již rok 1800 a tedy začátek devatenáctého století. Tak tedy jsem měl skoro pravdu já anebo jsme ji měli oba dva."

Takto zakončil žertovně spor a nikdo proti tomu ničeho nenamítal.

Jindy byla Zděnka strýci připomněla, že rok 1800 není začátkem příštího nýbrž koncem uplynulého století, ale teď neříkala nic a s rozjasněným pohledem a s úsměvem na rtech, podávala tetě dohotovené šaty.

Tomek pohovořiv ještě krátce s Novým odcházel domů. Když šel venku mimo okno, Zděnka mimoděk za ním pohlédla.

"Jak milé má ten člověk oči," pomyslila si. Ona doposud těch jeho očí tak dobře neznala. Jindy sotva o ni pohledem zavadil, a jí se zdálo, že má oči nejasné, tak nějak zamlžené. Až dnes poprvé pohlédl na ni zpřímá, a ona musila uznati, že jsou to oči výrazné a oduševnělé. Považovala vždy dosud tmavé oči za příliš ostré, pronikavé. Pamatovala se na hnědé oči pana učitele Blažka, jak jí kdysi rozechvivaly, že se až bála do nich pohlédnouti, a od toho času se tmavých očí jaksi obávala. Tento člověk má také hnědé oči, ale jak jsou milé a přívětivé! Pohled jejich nerozechvívá, nýbrž uklidňuje. Pocítila k tomuto muži upřímné přátelství. Kdyby to bylo v moci její, jak ráda přinesla by na cestu jeho života štěstí, jež ztratil! Kdyby tak mohla pomocí svých peněz vyléčiti ženu jeho z choromyslnosti a přivésti mu ji zdravou! Byla by dostatečně odměněna, kdyby se na ni samotnou pak za to upřímně podíval a snad jí i přátelsky ruku stiskl. Potom snad by se na té jeho vždy vážné tváři i úsměv objevil. Ale když to prozatím není možné! Bez jeho vědomí by se to nedalo provésti, aby žena jeho byla léčena, a jemu na to ona půjčovati nemůže.

"Co pak jsi, Zděnko, taková zamlklá?" vytrhla jí z myšlenek teta. "Přecházíš tady beze slova a jsi taková zamyšlená!"

Zděnka tetu jen žertem odbyla a šla jí pomáhati při upravování oběda.

Od toho dne se Zděnce zdálo, že jest s Emilem Tomkem jaksi v užším přátelství. Dříve, kdykoliv do stavení zašel, ani si jí, jak se zdálo, nepovšimnul. Při pozdravu jen na strýce nebo tetu hleděl, kdežto nyní, jak do dveří vcházel, jen jí pohledem hledal a zdravil. Dostali se teď spolu i někdy do hovoru, a Zděnce připadalo to, že oni dva tak dobře si rozumějí. Vyčetla mu kolikrát myšlenku z očí dříve, než jí vyslovil, a jindy opět promluvil právě to, co chtěla již říci ona.

Když hovořil, pozorně pohlížela mu v oči a se zájmem pozorovala, jak se tyto při řeči rozjasňují. Někdy znamenala, že jasem tím i celá tvář se osvětluje a, ač rety se neusmívají, že přece ty, dotud ztrnulé tahy v líci, měknou a povolují. Měla z toho opravdu radost, jako by člověk ten byl drahým jejím bratrem. Kolikrát přišla s ním i matka jeho, a pak všichni dohromady přátelsky spolu hovořili.

Dříve nežli se nadáli, uběhl leden, a Zděnka na počátku února počala již ohlížeti se ve městě po nějakém menším krámu, kde mohla by začíti kloboučnický obchod. Jedno místo na hlavní ulici se jí zamlouvalo, ale majitel váhal rozhodnouti se na výši nájemného a provésti některé opravy. Zděnka připravovala se na objednávku potřebného zboží a, jelikož chtěla k tomu použiti pouze peněz, které si v Americe nahospodařila — a ani z těch ještě nechtěla se úplně vydati — musila počítati opatrně. Ale zatím nahodila se jí příležitost, která poněkud změnila její plány. Mr. Tom Dayton, majitel velkého strážního obchodu v městě, dovědév se o jejím úmyslu a přijel za ni schválně k Novým. Nabídnul jí, aby zařídila se v oddělení, jež dal nedávno přistavěti ku svému krámu. Výlohy na zařízení i na kloboučnické

zboží všeho druhu, že ponese on, a o výtěžek, že se budou stejným dílem dělit. Mr. Dayton byl přívetivý, uhlazený muž, v chování pravý gentleman, a Zděnka se s ním brzy domluvila. Hodilo se jí to zcela dobře. Mohla nyní učiniti objednávku mnohem větší a úplnější a nemusila starati se sama o zařizování.

Asi za dva dni přijel Mr. Dayton opět a to na poradu ohledně úpravy kloboučnického oddělení. Nezdržel se však dlouho a když odjížděl, setkal se na dvoře s Emilem Tomkem, který vezl si k Novým nějakou kukuřici, aby si ji na jejich drtiči rozemlel. Obchodník pokynul na Tomka kamarádsky rukou a vsednuv do lehkých saní, ujížděl po umrzlém sněhu ze dvora. Tomek seskočiv s vozíku, nejprve odnesl malý košík do domu.

Mamince sedí slepice a ráda by s vámi vyměnila si vejce pod ní," povídal hospodyně podávaje jí košík. Nová vzala od něho vejce, a ač se na nic nevyptával, neopomněla sdělití mu, proč Mr. Dayton u nich byl.

"Zděnce se to zrovna tak dobře hodí," hovořila, podávajíc sousedovi židli, aby se posadil.

"Přijde takto již do hotového, a co se přijmú týče, nebude, myslím, mítí takto menších, nežli kdyby tu začala obchod sama neznámá. Dayton je dobrý obchodník, umí s lidmi jednat a má hojnost zákazníků, jak mezi Američany, tak i mezi Čechy, neb zaměstnává několik českých prodavačů a sám naučil se trochu česky hovořit. Však mu jde také obchod dobře a každý ho má rád."

"Obzvláště maminky, dorůstajících dcerušek a ty dcerušky samy," podotknul Nový, který právě obouval si přezůvky, aby mohl jíti pomoci Tomkovi při drcení kukuřice.

"Nu, také je to pravda," přisvědčila hospodyně s úsměvem. "Není to však nic divného, vždyť Dayton je hodně dobrou partií. Není mu mnoho přes třicet roků, je hezký i způsobilý, a má velké jmění. Ta, kterou si vezme bude mítí pohodlný, šťastný život, beze všech starostí. Bude moci jen jezdit s ním na výlety, jako on jezdit teď občas sám."

Zděnka, která rozmluvy se nezúčastnila, zaměstnána jsouc u stolu přehlížením různých cenníků, si nyní povšimla, že Tomek chce něco říci. Otevřel již ústa a řekl: "On si—"

Nový toho však nepozoroval a začal mluvití sám. "Dayton, tuším, nedá se tak snadno lapití. Kdyby se chtěl ženití, mohl by si vzítí Miss Idu Clarkovou, se kterou prý byl několik let zasnouben hned v Indianě, nežli se sem přestěhoval."

"A kdož ví, zda je to pravda, že s ní vůbec byl zasnouben," poznamenala Nová. "Mohli býti jen spolu známí, a ona ho mohla mítí ráda, což ostatně není nic divného. Kdyby si měl vzítí každé děvče, které by ho chtělo, to by musil mítí již žen jako turecký sultán. Ida Clarková je takto hodná dívka, ale nedívím se, že se mu nelíbí. Je již přestárlá, dlouhá a hubená jako tyč a není na ní nic hezkého, než ty veliké, sivé oči, ale ty se mu třeba nezamlouvají. Možná, že se mu lépe líbí modré oči," dodávala, potutelně hledíc stranou na Zděnku.

"Jenom ty neříkej nic proti Miss Clarkové," ujal se opět slova hospodář. "Poznal jsem ji, když učila zde v naší škole a myslím si, že není pořádnější a hodnější dívky nad ni. Viděl jsem ji, když sem před osmi lety přijela z Indiany, a bylo to tehdy děvče jako kvítko. Samo sebou se rozumí, že léta jí na kráse nepřidala, obzvláště jestli ještě něco jí na srdci užírá. Slyšel jsem, že se měli s Daytonem rádi od dětství, a ona prý se sem přestěhovala s rodiči jen na jeho vybidnutí. Zatím však mu snad sevšedněla a nyní si jí již ani nevšimne. Tak alespoň jsem to všechno slyšel, ač nevím, co je na tom pravdy."

"Oni toho lidé obyčejně namluví více, nežli co je pravda," hájila hospodyně opět svého oblíbence. "Dayton je milý i hodný člověk a myslím, že by nikomu zúmyslně neublížil."

Zase Zdenka viděla, že Tomek chce mluvit, ale tentokrát ho teta přerušila. Vyhlédla oknem ven a sprásknuvši ruce, zvolala:

"Jemináčku, co pak jsi to vyvedl, tatínku? Nechal jsi před chvíli dvéře u letní kuchyňky otevřené, a slepice, kterou tam mám nasazenou, s vajec utekla. Teď mi ji pojd' pomoci chytit!" — Vzala si spěšně na hlavu šátek, vyběhla ven a za ní vyšel i hospodář.

Tomek vstal a hotovil se též vyjít, ale zdálo se, jako by váhal.

"Pane Tomku, vy jste chtěl něco říci, pozorovala jsem to," promluvila Zdenka, když soused ještě u dveří se zastavil a pohlédl zpět na ni.

"Ano, chtěl jsem cosi říci, ale nevím, jestli —" pronesl váhavě Tomek.

"Nu ale, což, řeknu to," rozhodl se náhle, "a doufám, že to přijmete v tom přátelství, v jakém já to podávám. Chtěl jsem vám jen to říci, že Tom Dayton jest světákem v pravém smyslu toho slova. Více vám říkati nemůžu. Znáám jej od toho času, co jsem byl před několika roky zaměstnán v železářském krámu Kotnerově a Dayton, který s ním byl ode dávna známý, často tam přicházel. Kolikrát vyprávěl tam historky, v nichž hrál hlavní úlohu, ale které mu pranic ke cti nesloužily. Vychloubal se tím, zač se měl vlastně stydět. Nechci nikoho pomlouvati, ale myslím si, že nebude na škodu, když budete věděti pravdu. Budete zaměstnána v jeho krámu a můžete znáti ho tak, jakým skutečně jest."

"Řekl bych to zrovna tak své sestře, kdybych nějakou měl," dodal, hledě při tom přímo ve tvář Zdenčinu. Tato stejně upřímně patřila v jeho poctivé oči. Učinila dva kroky ku předu a podala mu ruku.

"Děkuji vám!" řekla prostě, když se její pravice z lehka uchopil.

Žádnému z těchto dvou lidí nepřišla v tuto chvíli na mysl jediná nesprávná myšlenka. Byli si dušemi spřízněni a pociťovali k sobě upřímné přátelství. Rozešli se klidně, a oba měli v nitru uspokojení.

"Jak hodný, poctivý to člověk," pomyslila si Zdenka usedajíc znovu ku stolu, aby pokračovala ve výběru a sestavování objednávek.

"Tak vida, jaký ten Mr. Dayton jest!" mihlo se jí po chvíli hlavou. "Vyhlíží takový zdvořilý a uhlazený, že bych se v něm žádné špatnosti nedomyšlela. Ale když to řekl o něm Emil Tomek, jest to jistá pravda. Jsem ráda, že mi to řekl. Není mi ovšem nic do toho, ale jest přece lépe, že to vím."

Tomek zatím odcházel s Novým ke kůlně, kde připravovali se ku drcení kukuřice.

Mladý farmář v poslední době na sobě pozoroval větší chuť k práci i k životu. Když tak teď chodil při žentouru za koňmi, poháněje je, byl by si tak rád zahvízdal, kdyby se nebyl ostýchal před sousedem Novým. To bylo asi tím, že slunce počalo nyní jasněji svítiti a hřáti, jako by chtělo již do opravdy zničiti tu ledovou kůru, tížící zemi, a připravit tak cestu blížícímu se jaru. Cítil se tak spokojeným, jak již dávno nebyl. Vždyť byl ještě mlád, ten svět je přece jen krásný, a jsou na něm vedle zlých, též lidé dobří. Pomáhají si, cítí spolu a rozumějí si, i když jsou si jinak cizí. Cizí? Což opravdu jsou si ti lidé cizí, kteří si dobře rozumějí? Byl by chtěl obejmouti teď celý svět v přátelství a bratrství. Vzpomněl si na milovanou matku, která asi bude již vyhlížeti, zdali jede domů a — náhle přeletěl přes tu jeho vyjasněnou mysl těžký mrak. Vzpomněl si na ženu, o níž dostal nedávno ze státního blázince zprávu. Nebylo to ostatně nic nového, jen opakováním toho, co již kolikrát psali, že stav její rozumový jest stále stejný, nezměněný, a co se týče tělesného zdraví, to že jest výborné. Žádná změna v její myslí, žádná naděje na jiný život. Ach, kdyby tak mohl tu ubohou Fany

dáti někam jinam léčiti! Stálo by za pokus, může-li býti vrácena myšlenkovému životu. Jen kdyby na to měl, učinil by to ihned. Myšlenka, že to učiniti nemůže, dolehla teď na jeho mysl celou tíhou. Chodil za koňmi se svěšenou hlavou a nepozoroval již, jak slunce jasně svítí a proměňuje snih v páru. . . .

Mr. Dayton navrhnul, aby Zděnka, či jak ji nazýval, Miss Sadie, šla do jeho krámu ihned, dříve ještě, nežli dojde objednané kloboučnické zboží. Bude alespoň moci sama dohlédnouti na úpravu svého oddělení a seznámi se se zákazníky dříve, nežli kloboučnický obchod otevře. Může zatím prodávati střížní zboží a plat bude míti jako jiné prodavačky.

Zděnka k návrhu tomu neměla co namítati a v krátké době ubytovala se u rádné české rodiny v městě, která s jejími příbuznými byla dobře známa. V krámu s ostatními prodavačkami i prodavači se brzy spřátelila neb byla vlídné, milé povahy, která činila ji snadno oblíbenou. V krátkém čase si ostatní dívky mezi sebou povídaly, že "boss" velmi rád s Miss Sadií hovoří, a některá to i žertem jí samotné nadhodila. Zděnka se však tomu jen lhostejně pouсмála a nedbala na to. Jednala a mluvila s Mr. Daytonem jen tehdy, když toho obchod vyžadoval, a chovala se k němu s odměřenou zdvořilostí. Byla si jista, že způsobem tím dovede udržeti ve slušné vzdálenosti každého muže a tím spíše jeho, který, jak brzo zpozorovala, nebyl neodbytný. Chtěl udržeti si pověst gentlemana a choval se k ženám dle toho, jak toho připustily.

Když první týden jejího pobytu v krámu minul, přijel pro ni v neděli ráno strýc Nový a odvezl ji k nim na farmu. Ztrávila tam příjemně celý den a k večeru ji strýc odvezl opět do města. Na cestě předejel je Mr. Dayton, jenž se svým běhounem projížděl se v kočárku po krajině.

Pokývnul jim přátelsky na pozdrav a ujížděl dále. Druhý den, hned z rána, zastavil se v krámu u Zděnky.

"Byla jste včera u Nových, že ano?" započal hovor, a když mu Zděnka přisvědčila, pokračoval: "Příští neděli mohl bych vás tam dovésti já. Můj koník tak jako tak potřebuje proběhnutí, a mně by to dělalo potěšení, kdybych vás mohl svézti."

"Nemíním vás obtěžovati, Mr. Dayton," řekla Zděnka. "Strýc řekl, že pro mne zase přijede, a tudíž se svezu opět s ním."

Obchodník chtěl něco namítati, ale v tom do krámu vešel nějaký zákazník, a Zděnka šla jej obsloužiti. Myslíla, že je tím věc ta odbyta, ale příští sobotu, když k večeru nával zákazníků ochábnul, přiblížil se k ní Mr. Dayton s otázkou:

"Tak, co Miss Sadie, jak to bude s tou vyjíždkou zítra?"

"S jakou vyjíždkou?" ptala se Zděnka. "Vždyt jsme o tom mluvili již dříve, že pojedete se mnou zítra k Novým, pamatujete se na to přece," hovořil obchodník a opíraje se nedbale o výkladní skříň, pohrával si s nakadeřenými vlasy. "Pamatuji si, že jsem vám řekla, že strýc pro mne zítra přijede, a já že pojedu s ním," řekla Zděnka určitě. "Dnes ráno jsem již o tom mluvila s tetou po telefonu," dodávala, počínajíc skládati zboží, v neladu po pultech rozložené.

"Vy snad se bojíte," nadhodil obchodník s jakýmsi úsměskem v hlasu.

GENERÁL A. A. BRUSILOV, jeden z předních ruských vojevůdců, který provedl největší ofenzivní průst Němcům a Rakusanům.

"Čeho bych se bála?" zeptala se Zděnka obrátivši se k němu a hledíc mu zcela klidně v tvář. "Věřím, že dovede koně zcela dobře ovládati, ale přes to přece raději pojedu s koňmi strýcovými. Nemám ráda podobné vyjíždky."

Šla po své práci, a Dayton pohodiv hlavou šel také pryč.

Do poloviny měsíce března bylo již v kloboučnickém oddělení v krámu Mr. Daytona vše upraveno. Jarní kloboučky, vkusně ozdobené, rozloženy byly ve skříních, na pultech i ve výkladním okně. V místních novinách bylo již několikrát oznámeno otevření tohoto obchodu, a dámy byly vyzývány, aby v tu a tu sobotu přišly novou modistku navštívit a její zásoby si prohlédnouti.

Mr. Dayton připravoval se, že ten den bude mít velký nával zákaznic ve svém krámu, ale byl zklamán, když hned z rána přihnala se plískanice. Husté mraky honily se po obloze, a střídavě přšelo a padal sníh. Do krámu nešel nikdo kromě tu a tam některého dítěte pro špulku nití. Prodavači i prodavačky posedávali po pultech zivajice. Zděnka seděla u stolku ve svém oddělení a upravovala nedohotovené klobouky. Nedoufala ani, že v den ten něco prodá, a byla opravdu překvapena, když asi v půl jedenácté hodině vstoupila do krámu vysoká, štíhlá dáma, v nepromokavý kabát oblečená a rozhlédnuvši se zamířila rovnou k ní.

"Přála bych si nějaký jarní klobouk," promluvila tichým hlasem, rozhlížejíc se po pultech.

Zděnka jala se jí předkládati různé klobouky.

Zalíbila se jí ta dáma na první pohled.

Měla takový čistý, melodický hlas a z jejího bledého, ušlechtilého obličejce, vyzíraly jaksi smutně velké šedé oči.

Prohlížela si klobouky, ale dlouho nemohla se rozhodnouti. Líbil se jí jeden pěkný klobouček z vybraného materiálu, který dobře slušel k jejímu vyhublému obličejci, ale snad cena jeho zdála se jí býti vysokou. Několikrát vzala jej do rukou, ale vždy ho zase odložila a prohlížela klobouky lacinější. Konečně odložila jej s lehkým povzdechem na dobro a vybrala si klobouk jiný. Zaplatila a navlékajíc si rukavičky, řekla Zděnce:

"Klobouk ten nemohu si nyní v dešti domů vzíti, ale prosím, pošlete jej k nám. Nechám vám zde adresu."

Vyndala z kabelky lístek papíru, napsala na něj rychle pár řádek a podala Zděnce.

"Není mi možno jindy sem přijít," dodala ještě berouc do ruky deštník. "Včera večer jsem přijela domů a zítra zase odjedu. Ráda bych však do té doby měla klobouk doma."

"Buďte bez starosti, dostanete jej ještě dnes," ujišťovala ji Zděnka.

Dáma se na ni mile usmála, pokývla hlavou a odcházela spěšným krokem z krámu. Teprve nyní podívala se Zděnka na papírek, který držela v ruce a čtla: "Ida Clark," a pod tím byla ulice i číslo domu.

Zděnce se udivením rozšířily oči. Vzpomněla si, že to bylo jméno dívky, o níž strýc vyprávěl jako o snoubence Mr. Daytona.

Mimoděk rozhlédla se po krámu, hledajíc očima majitele obchodu. Ten však již asi před hodinou z krámu odešel. Setkala se jen se zrakem jedné z prodavaček, která k ní nyní přicházela.

"Tak jste přece již prodala jeden klobouk," oslovila ji tato. "Však to ale Miss Clarkové trvalo dosti dlouho, nežli si vybrala."

"Nemohla se hned rozhodnouti," omlouvala ji Zděnka. "Některý klobouk se jí líbil, ale ohlížela se na cenu."

"Nu ovšem, ona musí dobře počítati," hovořila dále dívka. "Má staré, neduživé rodiče, kteří jsou odkázáni jenom na ni, a tu není divu, že se při

koupi rozmýšlí." Chtěla ještě dále mluvit, ale v tom vešel do dveří majitel obchodu a ona umlknuvši, obrátila se na podpatku a odcházela.

Zděnka posadila se opět ku své práci. V malé chvíli obchodník obrátil kroky své k ní. "Špatný to jest dnes začátek, že ano?" promluvil mrzutě, usedaje si na blízké sedadlo. "Dnes asi neprodáte již ani jediný klobouk. Kdybych byl pověřivým, řekl bych, že je to špatné znamení pro náš obchod, když v den otevření jest tak mizerný odprodej."

"Já pověřivá nejsem a proto se tím nedám zastrašiti," řekla s úsměvem Zděnka. "Na jaře dá se takové počasí očekávati. Ale i kdybych byla pověřivá, byla bych též spokojena, neboť moje první zákaznice učinila na mne opravdu dobrý a příznivý dojem."

"Vaše první zákaznice?" opakoval Dayton. "Což jste již něco prodala?"

"Ano, před chvíli, klobouk slečně Idě Clarkové," odpověděla dívka.

Obchodník se zarazil, svraštil obočí a otočiv se na sedadle vstal a beze slova odcházel. Zděnka se po chvíli chystala k obědu a, jelikož právě přestalo pršet, rozhodla se, že vezme s sebou škatuli s kloboukem pro slečnu Clarkovou. Nemusila si mnoho zacházeti a prohlížeje si pozorně čísla domů, brzy zastavila se před jednoduchým, ale úhledným stavením. Na její zaklepání otevřely se dveře, a v nich objevil se starý a sešlý již pán, který škatuli od ní s laskavým úsměvem přijal.

Zděnka byla ráda, že ten klobouk již v pořádku dodala na místo, neb zase začalo pršet. Ani odpoledne počasí se nezměnilo, a bylo již jisto, že z prodeje toho dne již nic nebude.

Po obědě Zděnka již hodnou chvíli pracovala na svých kloboukách, když přišel k ní opět Mr. Dayton.

"Zdá se, že vás, Miss Sadie, to mizerné počasí pranic z klidu nevyrušuje," oslovil dívku usedaje poblíž. "My ostatní zde všichni živáme a nevíme již, co nudou si počítí, ale vás vidím stále zaměstnanou, veselou a usmívající se, jako by venku nejkrásněji slunce svítilo."

"Nevím, co jest to nuda," prohodila dívka, hledíc si dále své práce. "Tomu hned již v dětství mě maminka učila, že mám si najíti zaměstnání pro každé počasí a pak že nikdy nebudu míti dlouhou chvíli. Mně to nepřekáží, že venku prší když práce má cele mě zajímá."

Obchodník počal se vyptávati na její rodiče i její dětství, ale Zděnka jen krátce odpovídala, věnujíc svoji pozornost hlavně úpravě a ozdobování klobouků.

"Nechte jednou již té práce, Miss Sadie!" řekl Dayton po chvíli jaksi rozmrzele. "Což vás opravdu ty hloupě kokrhely více zajímají, nežli rozmluva se mnou? Odpovězte mi upřímně!"

"Mluvim vždy upřímně," podotkla dívka s úsměvem, přebírajíc se v krabici mezi umělými květinami. "Mě každá práce stejně zajímá, ale rozmluva tato, která vedena jest pouze jen k vůli tomu, aby zahrnána byla vaše nuda, ta mne přece zajímati nemůže."

Dayton zaryl zuby do spodního rtu.

"Děkuji za upřímnost," řekl s nakyslým výrazem ve tváři. "Měl bych se vlastně teď mrzetí, odejítí od vás a nechatí vás tu s tou zajímavou prací, ale neudělám to. Potrestal bych jenom sám sebe. Natrápil jsem se dnes již dosti tou dlouhou chvílí a právě jedině rozmluva s vámi mě baví a vyráží z nudy."

Budu tedy s vámi hovořiti, ať vás to již zajímá nebo ne."

Přehodil jednu nohu přes druhou, opřel loket o koleno a vložil bradu do dlaně.

"Řekla jste mi před polednem, že jste prodala dnes klobouk Miss Idě Clarkové," řekl tázavě hledě upřeně na Zděnčiny hbité prstíky.

"Ano, prodala jsem ji jej, a též již donesla," odpovídala dívka.

"Vy sama?" ptal se Dayton. Zděnka pokývla jen hlavou.

"Znala jste již dříve Miss Clarkovou?" doptával se dále obchodník.

"Viděla jsem ji dnes poprvé," řekla Zděnka rovnajíc širokou, hedvábnou stuhu do vkusných záhybů. "Ale jak jsem vám již před polednem povídala, učinila na mne hned při prvním setkání velmi příznivý dojem," dodala.

"Bezpochyby jste již dříve o ní slyšela," prohodil Dayton.

"Až když odsud odešla, dověděla jsem se, že jest to hodná dcera a že se věrně stará o své staré rodiče," poznamenala dívka.

"Ida byla vždycky hodné děvče," promluvil Dayton v zamýšlení, hledě nyní z okna do liduprázdné ulice. Nastala krátká pomlčka.

"Ano, Ida byla vždy hodné děvče," opakoval po chvílce znovu obchodník. "Byli jsme kdysi dobří přátelé a byly doby, kdy pomýšlel jsem na to, spojití se s ní svazkem nerozlučným, ale právě ta její dobrota byla toho příčinou, že jsem úmysl svůj neprovedl. Tou svojí dobrotou mě čím dále tím více nudila. Já se chci bavit a nenávidím unylé vzdechy a vyčítavé pohledy. Co vy o tom soudíte, Miss Sadie?"

"Co o tom soudím?" opáčila Zděnka zvolna, nepozvedajíc oči od své práce. "Myslím si, že nerozumi svému štěstí ten, kdo zavrhne od sebe klenot velké ceny a že nerozumní životu ten, kdo chce se jenom bavit."

Dayton sevřel posměšně rty.

"A jak vy rozumíte životu a štěstí?" zeptal se ironicky.

"Beru život vážně," řekla Zděnka. "Hledám své štěstí ve vykonávání svých povinností, v čistém svědomí a v tom snažení, abych byla svému okolí užitečnou."

Dayton dal se do smíchu. "Proto vy tak pilně na těch kloboukách pracujete, abyste byla svému okolí užitečnou, ha, ha, ha!" Vstal a protáhl se. "Začínáte též býti nudnou. Půjdu raději zase ku Kotnerovi, snad nebude tak mrzutý jako byl ráno."

Přešly deště i chladna, a nastalo pěkné jarní počasí. Zděnka byla v kloboučnictví zručná, měla hojný výběr a byla přívětivé povahy, tak že nebylo divu, že obchod šel jí dobře. Byla však ráda, když mohla po celotýdenním pobytu v krámu ztrávit neděli na farmě u Nových. Těšilo ji pozorování probouzející se přírody a měla skutečnou radost z malých telátek, hříbátek, prasátek i kuřátek, která jí Libuška s Toníkem pokaždé ukazovali, aby viděla, jak to vše od předešlé návštěvy její povyroستlo. Kdykoliv procházela se s tetou a dětmi venku po zahrádce nebo po dvoře, občas mimoděk zalétl pohled její v tu stranu, kde viděti bylo střechu obydlí souseda Tomka.

Nespatřila ho od těch dob, co přesídlila do města, ale při svých návštěvách u Nových slyšela často jeho jméno.

"Emil je teď zase takovým jako byl dříve, když se sem přistěhovali," prohodil jednou v řeči strýc. "Minulou zimu zdálo se mi již, že se z toho svého neštěstí probírá. Hovořil již více a pohlížel jasněji i veseleji na svět, že jsem z toho kolikrát měl sám upřímnou radost. Teď je ale opět tak málo mluvný a zasmušilý jako dříve."

"Když ten jeho osud se pranic nemění a je pořád stejný," podotkla teta. "Nedivím se mu, že je zasmušilý. Vždyť je to mladý člověk a tak má život zničený."

"Nu ovšem," řekl Nový pokyvuje hlavou. "Jsou ale někteří lidé také v podobném postavení, a přece si to tak nepřibírají."

"To jest pravda," přisvědčila teta. "To jsou ale jiní lidé, nežli je on. Taci lidé nenechají si podobným osudem kaziti život a užívají i při tom světa a jeho radosti. Emil ale k tomu povahu nemá, a proto je s ním hůře. Bojím se někdy, aby si z toho nezoufal."

Zděňka poslouchala řeč tuto mlčky. Bylo jí tak nějak teskno, aniž by věděla proč. Při posledních slovech tetiných jako by jí byl někdo za hrdlo stisknul, tak se jí zarazil dech. Bylo jí úzko, a do očí vedraly se jí slzy.

"I co pak ti to napadá," odporoval Nový. "To Tomek neudělá, alespoň ne, pokud jest matka jeho na živu. On je charakterní člověk. Dovede sám trpěti, ale jinému neublíží a to on dobře ví, že takovým činem nejvíce by ublížil své matce." Zděňka vděčně ku strýci vzhledla. Řeč jeho jí poněkud upokojila, ale přes to nemohla zbaviti se jakéhosi nepříjemného pocitu.

Začalo mluvit se o jiném, děti si hrály a žertovaly, ale Zděnce nebylo ani do hovoru, ani do smíchu. Na duši ležel jí stín, který nedovedla zapuditi.

Ještě když toho dne do města zase do svého bytu došla a zůstala ve své světnici večer samotna, byla si toho stínu na své duši vědoma a začala pátrati ve své mysli po příčině toho. Přemýšlela, až posléze mihla se jí hlavou tetina slova: "Bojím se, aby si z toho nezoufal." Projel jí tělem týž úzkostlivý pocit, jaký se v ní ozval, když teta slova ona vyřkla, a již dobře věděla, proč je jí tak teskno a smutno. Bylo jí to samotné divno, proč osud cizího muže vzbuzuje v ní takový zájem.

"Jest to ale pořádný a hodný člověk, a o takové lidi já vždycky jsem se zajímala," vysvětlovala sama sobě. Začala předváděti si na mysl strýcova slova, jimiž tento obavy tetiny zapuzoval, a hledala v nich upokojení pro rozrušenou svoji obraznost.

Druhé neděle se ani dočkati nemohla. Měla jakousi určitou naději, že se tentokráte s Tomkem u Nových sejde, a opravdu přála si jej spatřiti. Jako by nějaký drahý přítel to byl, takový zájem o něho měla. Byla by chtěla vlastněma očima pozorovati, zda je skutečně zasmušilejší nežli zvykla vidati jej poslední dobu svého pobytu v zimě u příbuzných. Chystala se, co všechno mu poví, a jak zavede řeč, aby dostali se do hovoru, v němž by mu nějakým nenápadným způsobem mohla říci, co by jej posílilo a k dalšímu trpělivému snášení jeho osudu povzbudilo. Když v neděli ocitla se opět u Nových, přes tu chvíli vyhlížela oknem v tu stranu, kde Tomkovic bydlili, a jakmile zaštkl pes, trhla sebou, a srdce počalo jí rychleji bít. Byla z toho až nervosní. Když slunce chýlilo se k západu, a strýc vyšel zapřáhati koně, aby mohl opět Zděňku do města odvézti, počala se tato oblékati.

Byla s dnešní návštěvou nespokojena. Nic jí tu dnes netěšilo, nic nebavilo.

"Babička Tomková sem teď na návštěvu nejde?" ptala se tety, připínajíc si před zrcadlem klobouk. Ani se při tom sama sobě v zrcadle do očí nepodívala.

"Byla tady tuhle minulý týden, přinesla mi kvočnu, kterou měla ode mne vypůjčenou," vykládala teta. "Já jsem u ní byla před tím ten týden, pomáhala jsem jí natíratí kuřatům hlavičky sádlem."

"Myslila jsem si, že sem už nechodí, když se tu nikdy v neděli s ní nesetkám," podotkla Zděňka hledajíc na stolku rukavičky.

"To jest pravda, ona sem teď v neděli nechodí, a Emil také ne. Ten sem přijde kolikrát v týdnu, ale v neděli sem ne-

HERBERT C. HOOVER, americký národohospodář, který sebral dvě stá miliónů dolarů ve svých třech letech a pomáhal regulovati stravování amerického lidu se prohlášením války.

přišel již od těch dob, co minula zima. Ono jest teď ve všední dni stále co dělati, a tu asi v neděli odpočívá."

Bylo to asi v polovici příštího týdne, když šla Zdenka od oběda do krámu. Oblečena byla v lehký, světlý šat a na hlavě měla jednoduchý, bílý klobouk, který jí velmi pěkně slušel.

Kráčela opatrně, hledíc k zemi, aby se vyhnula malým kalužkám vody nebo blátu, které po vydatném dešti minulé noci tu a tam v cestě překázelo. Chtěla právě přejíti zablácenou křížovatku, když zpozorovala bližiti se povoz.

Stanula, čekajíc, až vůz přejede, a při tom jen maně pohlédla na muže stojícího ve voze. Trhla sebou, oči jí zazářily a ústa radostně se usmála. Vždyť byl to Emil Tomek, a ona byla tak ráda, že jej opět spatřuje. Vůz octl se nyní zrovna proti ní, a Tomek smekl klobouk. Chtěla mu na pozdrav odpověděti, ale sotva že střetly se oči její se zrakem jeho, zarazila se. Celá tvář vzplála jí ruměncem, oči nejistě zatěkaly kolem a pak rychle se sklopily. Sklonila hlavu a nepozdvihla ji, až když povoz přejel, ale ani pak neodvážila se zraků svých od země odtrhnouti. Točil se s ní celý svět a před očima dělaly se jí mžítky. To vše způsobil pohled, který stihl ji z oka Emila Tomka. Šla teď do krámu jen jako po paměti, neb ani jasně před sebe neviděla. Měla v mysli tak živě vtisknutu tu jeho smutnou a při jejím náhlém objevení tak rozrušenou tvář a ten výmluvný pohled jeho očí. Nechtěla ani věriti tomu, co v očích těch viděla; chvěla se před tím, ač srdce její při tom jávalo. Nevěděla sama, co se s ní děje, a byla celé odpoledne jako v horečce. Se rtů zmizel jí obvyklý, přátelivý úsměv, zákaznice odbývala roztržitě a nebrala žádného zájmu na svém obchodu.

"Co se to s vámi dnes děje, Sadie?" zavolala na ni jedna z prodavaček k večeru hlasitě. "Ptám se vás již po třetí na jednu otázku, a vy stojíte jako hluchá před oknem, díváte se do prázdna, a mysl vaše kdo ví, kde bloudí."

Zdenka sebou trhla a obrátila se rychle od okna. "Čeho si přejete?" ptala se dívky.

Táží se vás, nejste-li nemocna, a nemohu z vás dostat odpověď," vysvětlovala tato.

"Ne, nemocna nejsem, ale není mi zrovna dobře," odpovídala Zdenka roztržitě, přejíždějíc si rukou čelo.

Šla rovnati a překládati klobouky, do skříní, které žádného překládání nevyžadovaly, jen aby vyhnula se další řeči. Nebyla schopna souvislé rozmluvy a nejraději byla by uprchla někam do samoty, kde, nikým nevyrušována, byla by mohla srovnati své myšlenky a dojmy.

Jak ráda byla, když přišel večer, a ona mohla z krámu odejiti. Zachvěla se, když přicházela k místu, kde v poledne spatřila Tomka. Stanula na krátko. Ano, zde zrovna stála, a tudy jel on a tak divně, s takovým srdce rozdírajícím pohledem se na ni zadíval. Ubíhala teď rychle pryč, jako by uniknouti chtěla tomu pocitu, který se v ní nyní zase tak určitě ozval. Ne, nemýlila se, bylo to pravdou, skutečnou pravdou, co vyčetla v tom jediném pohledu z jeho očí. Marně si odpoledne chvílemi namlouvala, že snad se mylí a že vytvořila si všechny ty domněnky jen její obrazotvornost. Vždyť dosud nikdy na něco takového nepomyšlila. Vážila si Tomka, pocítovala k němu upřímnou, přátelskou sympatii. Věřila, že i on chová k ní přátelství a těšilo ji to. Až dnes uviděla v jeho oku to, čemu se bránila uvěřiti, ale co přes to stále dralo se jí v mysl. Viděla v oku tom lásku, velikou lásku, nezměrnou lásku, která vyšlehla odtamtud jako zářný plamen, jenž zároveň též zachvátil i její nitro.

Tuto myšlenku bála se dnes celé odpoledne domyslit, zaháněla ji, ale nyní zjevila se jí v celé pravdivé skutečnosti.

Tak jí to teď připadalo, že na dně srdce jejího byl takový tichý, neškodný

pamének, jenž mile hrál i osvětloval nitro, a ten náhle rozšířil se v zhoubný požár, který hrozí ztrávití jí duši. Miluje, ano miluje — není pro to jiné jméno — miluje vroucně, celou duší člověka ženatého, jehož ubohá manželka jest choromyslnou. Tak se při tom pomýšlení otrásla! Když dospěla do domu, kde bydlila, ani se nestavěla v rodinném pokoji, jako každý večer dělávala, nýbrž omluvivši se bolením hlavy, odešla hned do své světnice. Tam rozsvítila lampu, odložila klobouk, a usednuvši si na židli, složila ruce v klín. Vedle ní na stole ležely noviny, jak je tam včera večer nechala, když chvilku před spaním je prohlížela. Tak mimoděk spočinuly nyní oči její na básničce, která byla v rohu listu, a již si včera ani nepovšimla.

Byla od Růženy Jesenské a zněla:

“Kde jsou ty růže, které tenkrát kvetly,
kde onen skřivan, který v lazur světlý
z trav letěl kvetoucích?
A kde ten pohled dlouhý, jenž otevřel mé touhy
a svítil z očí tvých?
“Ty růže svadly, jiné dnes už kvetou,
skřivánka děti hnízda sobě pletou
tam v travách kvetoucích,
a pohled tvůj mi svítí, jak světlo mého žití,
zde na dně prsou mých!”

Po prvních řádcích přelétly oči Zděněny jen tak bez zájmu, ale konce obou versů čtla se široce rozevřenýma očima.

Zavzlykala hlasitě a položila čelo na papír.

“Ano, ten pohled tvůj mi svítí, jak světlo mého žití, zde na dně prsou mých,” opakovala pro sebe.

Myšlenka na Emila Tomka vyplňovala teď cele její mysl. Pojednou tak si byla jista toho, že on právě v tuto chvíli vzpomíná též na ni a že on teď zároveň jest si vědom, jak ona myslí na něho.

Jako by duše jejich v tu chvíli neznámou silou překlenuly dělicí je prostor a sloučily se v obapolném srozumění.

Zděnka vstala, přistoupila k oknu a hleděla jako u vytržení ven do tiché měsíční noci. Opustila ji všechna stísněnost a srdce její v blahém rozechvění zajásalo: “On myslí na mne!”

Brzy však vrátila se její rozumová střízlivost, a ona zalomivši rukama, zastenala: “Když ale to nesmí býti, ne to nesmí býti!”

Vymýšlela si teď Zděnka vždy nějakou výmluvu, aby nemusila k No-
vým v neděli jíti.

Někdy svedla to na práci, jindy, že pozvána byla jinam, a tak odkládala návštěvu od týdne k týdnu, jen aby nedostala se v blízkost toho, na nějž neustále myslila. Když pak vymluviti se nemohla a jela přece ku příbuzným, byla tam celý den v úzkostlivých obavách, jestli soused přijde. Bála se nyní setkati se s ním tváří v tvář, necítila se k tomu dosti silnou. Obavy její byly ale zbytečné, neb on dle všeho vyhýbal se tak jí, jako ona jemu. Po nějakém čase spatřila jej opět v městě. Viděla ho z daleka proti sobě jíti, a kolena se pod ní zachvěla v náhlém leknutí. Nevěděla, co má dělati, co říci, až se setká s ním, ale byla ušetřena všech těch rozpaků. Když v trapné úzkosti vzhledla podruhé, zahlédla jeho postavu již v dálce mezi lidmi se vzdalovati. Nevěděla, zda něco zapomněl a k vůli tomu se vrátil, neb jestli učinil tak zúmyslně, aby se s ní nesetkal. Necht' již to ale bylo tak či onak, byla tomu povděčna, že se tak stalo.

Přiblížil se čtvrtý červenec a v městě připravovali velikou oslavu na památku prohlášení neodvislosti. Pořádán byl průvod obchodníků i místních

spolků a na vyvýšené platformě mluvili pozvaní řečníci. Hudba hrála, lidé se vozili na kolotoči neb tancovali v párkách a jiní opět přihlíželi k různým hrám a dostihům. Z farem i z okolních městeček sjelo se hojně lidí a všude bylo plno ruchu, šumu a veselí.

Zděňka celá bíle oděná procházela se odpoledne s Libuškou a tetou. Jedly mražené, pily limonádu a chvíli pobýly u kolotoče než Libuška několikrát na koničkách se projela. Pak tetá navrhla, aby šly na prostranství za město, kde pořádány byly dostihy.

"Ráda bych mluvila s tátou a tam ho asi nejspíše najdu," hovořila, stírajíc si při chůzi s čela hojně se řinoucí pot.

"Chci se s ním poradit, zda pojedeme domů, před slunce západem, či počkáme zde ještě na velký večerní ohňostroj.

Zděňka hovořila s tetou, ale při tom zraky její stále tékaly po zástupech, jako by někoho hledaly.

"Jestli pak je tu babička Tomková?" ozvala se pojednou Libuška v předu kráčející.

"Nevím, nespátřila jsem ji ještě," odpovídala matka.

"Včera u nás Tomková byla a ptala se, co děláš a jak se ti daří," vysvětlovala tetá Nová, obracejíc se ku Zděnce. "Ptala jsem se jí, zda dnes pojedje na tu oslavu do města, a ona řekla, že by chtěla, aby alespoň Emil jel, ale ten prý si chystá pro ten den nějakou nutnou práci doma. Naváděla jsem ji, aby mu řekla, že se chce sama také za čas mezi lidí podívat a trochu se obveselit a tak že jeho snad z domova dostane. Nevím ale, jestli se jí to podařilo, neviděla jsem ještě žádného z nich."

Došly na místo a stanuvše rozhlížely se po okolí. Nebavily je samotné dostihy, jen mezi diváky očima pátraly.

"Tamhle je tatínek!" zvolala po chvílce Libuška, ukazujíc hlavou na nedalekou skupinu mužů. Obě ženy obrátily se tím směrem, a Zděnce zabušilo prudce srdce. Ona v té skupině mužů uzřela jen toho, jenž vysokou svojí postavou mezi druhými vynikal. Ano, byl to Tomek, a jak mu to slušelo!

Viděla jej dosud vždy jen v domácím pracovním šatě, neb v obnošeném kožichu, a nyní stál zde v pěkném, šedém obleku, v němž tak výhodně vynikaly linie jeho mladého, pružného těla. Kolikrát již zdál se jí býti hezkým, ale nyní jí připadal krásným.

"Jdi, Libuško, k tatínkovi, a řekni mu, aby sem šel!" nařizovala Nová dcerce.

"On je tam taky Tomek," podotkla, spatřivši teprve teď souseda. "Zeptám se ho, kde má matku, beztoho sem přijde s mým."

Tomek se nyní obrátil, a zraky jeho setkaly se přímo s očima Zděňčinýma. Jen krátce si navzájem do očí zahleděli, ale vyjádřili si tím pohledem vše to, čím srdce jejich překypovala. Aniž by ti kolem měli o tom tušení pověděli si tu tito dva mladí lidé jediným pohledem celou historii svých marných tužeb a duševních bojů.

Hudba hrála nedaleko vítězný jásavý pochod, a Zděňka na okamžik neviděla nic jiného, než ty hnědé oči, toužebně na ni patřící. Náhle pocítila v srdci ostrou bolest a sklopila rychle zrak. Ty jásavé zvuky hudby jí teď duši rozrývaly a do očí vhněly slzy.

Připomněla si, jak kdesi v blázinci sedí žena tohoto muže, a ona, Zděňka, nemá práva takto na něj pohlížeti. Připadala pojednou sama sobě takovou špatnou a odsouzení hodnou. Byla by nejráději utekla z dohledu všech těchto lidí a obzvláště z dohledu jeho. Odvrátila se a dělala, jako by ani nepozorovala, že strýc přiblížil se zatím k tetě a hovoří s ní. Snad přišel se strýcem i Tomek a s tím ona se nyní nechce na žádný pád setkat. Byla odhodlána odejít, jakmile by zaslechla poblíže jeho hlas. Učiní jen několik

kroků stranou a zmizí snadno mezi procházejícími se lidmi. Zatím však slyšela jen tetu hlasitě hovořiti: "Nu, dělej, jak vidíš! Já jsem si jen myslila, že by děti rády asi viděly ten ohňostroj večer. Musím ale uznat, že je tam doma hodně práce a poklizení k večeru, a proto tedy pojedeme. Vždyť už jsme toho dnes užili dost, za hodinu můžeme jeti domů. Půjdeme teď nazpět do města, najdeš nás za hodinu u Havelků."

Zděnka obrátila se již odchodu, když v tom zaslechla zase tetu.

"Ale táto, počkej ještě! Kdepak je Tomek? Chtěla jsem se ho zeptati, jestli je tu Tomková, a teď ho tu nevidím."

Zděnka sebou trhla a ihned se obrátila. Odvážila se nyní pohlédnouti v ta místa, kde dříve Tomiek stál, ale nespatriila ho. Viděla i strýce pohlížeti tím směrem.

"Tamhle se mnou stál, ale teď ho tam nevidím," řekl Nový. "Co se Tomkové týče, s tou jsem mluvil před chvílí ve městě."

"Pojďme tedy nazpět, snad se s ní ještě setkáme" prohodila teta berouc Libušku za ruku a přistupujíc ku Zděnce. Na zpáteční cestě Zděnka navrhla, aby strýc s tetou, když chtějí, odjeli tedy domů, ale děti aby nechali u Havelků do rána a dali jim tak příležitost ohňostroj viděti.

"To by také mohlo být," přisvědčovala Nová. "Uvidíme, až co tomu řekne tatínek."

"To bych byla ráda!" zvolala Libuška, zatleskavši radostně ručkama. "Já tatínka poprosím, a on tady dojistá mě i Tonika nechá. Já bych tady tak ráda byla ještě večer." Přeběhla teď od matky na druhou stranu ku Zděnce.

"Ty jsi, Sadie, taková hodná, že jsi si na to vzpomněla," hovořila k dívce berouc ji za ruku. "Ty jsi vždycky hodná, ale jsi teď nějak málomluvná. Ani se nesmějешь, ani se mnou nemluvíš tak, jako dříve," dodávala, tulíc se mazlivě.

"Nevím, že bych se byla nějak změnila," řekla Zděnka, nuceně se usmívajíc.

"Jo, milá holka, velkým lidem není vždycky tak do smíchu, jako malým dětem," podotkla Nová. "Velcí lidé mají všelijaké starosti a všelijaké myšlenky, o nichž malé děti pranic nevědí."

Teta mluvila jen tak povšechně, ale Zděnce to připadalo, že ona má tušení o její duševním stavu a že řečí svou dotýká se výhradně jen ji. Sklonila hlouběji hlavu a šla dále mlčky, neposlouchajíc ani žvatláni malého děvčete.

"Tamhle je babička Tomková," ozvala se pojednou Libuška.

"Kde že je?" ptala se matka, rozhlížejíc se.

"Tamhle na druhé straně, před krámem na lavičce," ukazovalo děvče.

Přešly všechny tři přes ulici.

"Koukám po vás, hledám vás a teď bych vás byla přehlédla, kdyby nebylo Libušky," hovořila Nová, podávajíc Tomkové ruku.

I Zděnka přistoupila a ruku podávala, ale než se sama nadála, již se sklonila a starou ženu políbila. Ani sama dobře nevěděla, jestli učinila tak ze svého popudu či jestli Tomková přitáhla ji k sobě. Připomněla jí ta žena

PLUKOVNÍK ISAAK LEWIS, vynálezce strojní pušky, která hrála ve světové válce velkou úlohu, jehož používána byla anglickou armádou.

dnes opět tak živě její vlastní matku, která po čas své nemoci často sedávala na lavičce před domem. Byla by ji nejraději teď objala a na jejím srdci se do syta vyplakala.

„Již jsem vás, Zděnko, tak dávno neviděla, že jsem zapomněla i jak vypadáte, a ani bych vás nebyla poznala, kdybyste tu byla šla mimo mne sama,“ promluvila Tomková, prohlížeje si dívku a tato dojata hleděla do jejích dobráckých, hnědých očí, jež tak velice podobaly se očím synovým.

„A vy jste, Tomková, pěkně na „džulajové“ slavnosti!“ smála se Nová. „Máte přece přecházet a prohlížet, kde je co zajímavého, a ne tady sedět sama na lavičce před krámem. To jste mohla sedět doma.“

„Taky už jsem si to tady před chvilkou pomyslíla, že jsem mohla být doma,“ přisvědčovala babička, pokyvujíc šedivou hlavou.

„Však já jsem se ale už dost naprocházela. Nekoukala jsem ale po ničem zajímavém, jenom vás jsem, Nová, hledala. Mluvila jsem s Novým, ale ten o vás nevěděl. Chodila jsem, až mě nohy bolely, a proto jsem se sem posadila.“

„To je divné, že jsme se spolu dříve nesetkaly,“ divila se Nová. „Kdy pak vy jste sem přijeli?“

„Až odpoledne,“ odvětila Tomková.

„Vy jste mi včera radila, abych Emilovi řekla, že chci na tu slávu do města se podívat, a že ho sem tak dostanu. Já jsem mu to včera povídala, ale on mi řekl, když chci že mohu jet s vámi. Musí prý spravovati vazač, chce zítra začít sekát a tak že nemůže nikam. Spravoval to celé dopoledne a ještě při obědě nic o jždě neřikal. Šel zase k vazači, ale za chvilku byl nazpátek, abych se strojila, že pojedeme do města. Byla jsem ráda k vůli němu, že si sem přece vyjede, a tak jsem se rychle vypravila.“

„Maminko, tamhle běží Toník!“ řekla v tom Libuška, tahajíc matku za rukáv. Matka se obrátila.

„Opravdu! A běží jako splašený. Co pak se mu stalo?“

Děvče šlo bratru vstříc.

„Toníku, maminka a tatínek pojedou teď sami domů, a my tu zůstaneme u Havelků se Sadií a uvidíme večer ohňostroj,“ povídalo jedním dechem hochovi, když tento doběhl.

„Když ty nic nevíš!“ odsekl Toník. „Zůstaneme tady všichni.“

Poodběhl dále k matce.

„Maminko, tatínek povídal, abych ti řekl, že tu zůstaneme na večer,“ vyprávěl celý udýchaný. „Tomek řekl, že pojedje teď brzy domů a že nám dobytek poklidí, abychom my tu jen zůstali. Já jsem tolik rád!“ zavýsknul. „Vid, že ty také?“ ptal se, obraceje se k sestře.

„Já tu k vůli těm dětem ráda se zdržím, jen že ale vám zase přiděláme práci,“ prohodila Nová k Tomkové.

„I což, to nic není, jen si tu zůstaňte,“ řekla babička, máchnuvši rukou. „To on Emil snadno udělá, vždyť zná to vaše hospodářství jako své. Zastavíme se tam, až pojedeme domů, a já vám kuřata taky snadno obstarám, neb vím, kam kterou slepici zavíráte. Však jsem si myslila, že on se tu Emil dlouho nezdrží. Nic ho tu netěší,“ dodávala, povzdychnuvši si.

„Tak už půjdu!“ řekla, vstávajíc s lavičky. „Vím, kde má koně a tak si už půjdu sednout do vozíku, aby mne Emil nemusil hledat.“

„Já půjdu s vámi!“ prohlásila Nová. Pojďte také!“ vyzývala ostatní.

„Já půjdu s dětmi ještě ku kolotoči,“ řekla Zděnka. „Vidte, že se chcete ještě projeti na koničkách?“ obrátila se k Libušce a Toníkovi.

Tito oba přisvědčili.

„Přijďte potom k Havelkovům, za chvíli se tam setkáme,“ prohodila k Nové.

Potom přistoupila k Tomkové, podávajíc jí ruku. "A vy buďte zdráva, nežli se zase setkáme," promluvila k ní upřímně, tisknouc jí pravici. Až jí oči zaslzely, jak vroucně zadívala se do babiččiných zraků.

"Je to hodné děvče, ta vaše přátelská", řekla Tomková, pohlížejíc za odcházející Zděnkou.

Tato rychle se vzdalovala. Nechtěla vydati se v nebezpečí možného ještě setkání s Tomkem. Vytušila již, že i on prchá před ní, že i jemu setkání s ní působí trýzeň, a to uspořiti chtěla jemu i sobě.

Usadila děti na kolotoč a sama stála mezi diváky, neohlížejíc se v pravo ani v levo. Bála se, že by se opět mohla setkat s těma očima, které připravovaly ji o klid i rozvahu. Při jednotvárné hudbě kolotoče uzrávala v ní myšlenka na odjezd. Ano, pojedje zase do Milwaukee, bude tak lépe pro ni i pro něho. Vzpomněla si, jak nová majitelka modního obchodu, kde dříve pracovala, vybízela ji, aby zůstala na místě. Dopiše tam hned zítra, zda-li by jí nyní potřebovala. Nedostane-li toho místa, najde si jiné, ale odsud pryč musí a to co nejdříve.

Večer nezdrželi se Nových příliš dlouho ve městě. Seděli na verandě u Havelků, odkud pěkně bylo viděti na vypalované rakety. Když vržena byla poslední, která rozprsknuvši se utvořila ve vzduchu, za nesmírného jásotu diváků světelný obraz národní vlajky, počal Nový mluvit o odjezdu.

"Teď už tu neuvídíme nic zvláštního," prohodil vstávaje. "Jenom tamhle na ulici na otevřené platformě bychom si ještě mohli zatančit, ale k tomu já nemám chuti ani času. Už bych byl nejraději doma, neb zítra musím časné vstávat a začít také sekat."

Odjeli a Zděnka byla potom už jen malou chvílí venku. Seděla tiše na verandě, naslouchala zvukům hudby, která sem od nedaleké taneční platformy zaznívala, ale mysl její nesla se v tu stranu, kudy Nových zmizeli.

"Co pak tam, Zděnko, děláte?" ozval se pojednou z druhého konce verandy hlas Havelkův.

"Tak tam sedíte sama, jako by vám něco scházelo. Pojďte sem k nám a povězte, kdo že vám to dnes do srdce zapadl."

"Jen pojďte, Zděnko, pojďte a přiznejte se!", zasmála se Havelková.

"Nemám se k čemu přiznávat," řekla Zděnka vstávajíc. "Přemýšlela jsem tak o ledačcmž a při tom jsem si vzpomněla, že jsem dostala dnes ráno psaní od Havlovců z Jižní Dakoty a mám je nahoře ještě neotevřené. Zapomněla jsem o tom Novým říci. Nyní půjdu nahoru a dopis si přečtu."

Dopisovala si Zděnka s Havlovcovou dosti často. Nejprve dohodly se v dopisech, že Václav Havlovec skutečně je bratrancem Nové a pak již psaly si důvěrně jako dobré přítelkyně. Zděnka vždycky si ráda psaní od Havlovcové přečtla. Neuměla tato sice psáti krasopisně ani pravopisně a v mluvnici měla též velmi malou znalost, ale z dopisů jejich vyzíraly upřímnost a nelíčenost, které Zděnka vždy dovedla oceniti. Při čtení těch dopisů nehledala chyby v psaní jen dobrotu a ryzost povahy hledala i vycitila. Po svém příchodu nahoru vzala psaní ze skříně, kam je byla ráno nečtené položila, a otevřevši je posadila se do houpací židle a začala se zájmem čísti. Havlovcová nejprve zmínila se o počasí, o tom, jak pěknou má zahrádku a kolik drůbeže již vypěstovala.

"Což o to, práce máme dost, ale sme při tom spokojený a šťastný," psala velikým hranatým písmem. "Ráno neš poklydim u hospodáře a potom ve svý domacnosti je uš čas abyh dělala objet a potom po polodni dyš všechno uklidým du za Vénou na pole a pomaham mu v korně vikopávat a vytrhávam travu aby bilo všechno čistý. Věna při práci spívá si a hvýzdá a děti hrajou si vedle na louce někdi necham práce a du na děti dohlídnout a Věna taky nechá koňom vodpočinout chvílku sme u děti a potom zas deme

spolu do korní a drzíme se za ruce. zase slyším Věnu jak si spívá a já si mislim že bych nemjenila ani s královnou za všichni peníze svjeta a zase si mislim dyby mě tak maminka a tatínek viděli jak sem šťastná. už sme jim poslali ty peníze co nám pučili a eště Věna něco přidal proto že je to tam tet všechno draši —”

Ještě Zděnka ani nedočetla a již zase zabloudily zraky její zpět na řádku, kde stálo: “že bych nemjenila ani s královnou za všichni peníze svjeta.” Slzy vytryskly Zděnce z očí a stékaly ji zvolna po tvářích. Jak opravdu šťastná jest tato žena proti ní. Žije s milovaným a milujícím mužem, kdežto ona, Zděnka, musí prchatí před tím, kdo zaujal celé její srdce. Ano, ještě dnes napíše psaní do Milwaukee, zda by tam místo dostala. Našla si papír a začala psáti dopis, ač z počátku skrze slzy ani na řádky dobře neviděla.

Bylo po žních, a u Nových začalo se mluvití o stavbě nové sýpky. Úroda byla pěkná, a stará sýpka začala se povážlivě kloniti na jednu stranu; proto bylo zapotřebí jednati bez odkladu. Navezeno bylo stavební dříví, zjednání řemeslníci, a za nedlouho stála nová sýpka na dvoře. Byla to pěkná, rozsáhlá stavba. Na jedné straně bylo oddělení pro drobné obilí a na druhé straně po kukuřici. Uprostřed byl pohodlný průjezd a nad tím vším půda na seno. Vše bylo dostavěno v čas před mlácením. V pondělí měla přijeti objednaná mlátička, a v pátek před tím přibíjeli tesaři poslední šindel na střechu a přidělávali okna i dvěře. Krátce před tím žádala okolní mládež Nového, aby jim dovolil pořádati v nové sýpce tanec, a dobromyslný farmář k tomu svolil.

“Jen pozor na sirky!” napomínal mladíky, kteří jako deputace k němu přišli. “Aby potom některý z vás neodhodil sirku nebo zbytek doutníku a nezapálil sýpku. Bude tady beztoho kolem plno hoblovaček a všelikých třísek, a tu by se něco takového snadno mohlo státi.” Mladíci ho však ujišťovali, že na vše dají bedlivý pozor, jen aby byl bez starosti.

Právě v den, kdy dostavěna byla sýpka, přišel k Novým host. Byl to Frank Havlovec z Chicaga, jenž se z dopisů od bratra Václava dověděl o sestřenci Nové v Nebrasce a přišel ji navštívit. Nechal se z města dovéztí a jak vešel a představil se, byl ho hned plný dům. Hovořil skoro bez přestávky, tak že ztěžka kdo jiný mohl se k slovu dostatí, a velice rychle se všemi se seznámil. Za chvíli již prošel všemi světnicemi i po dvoře se procházel, vše prohlížel a posuzoval. Když se dověděl, že druhého dne bude u Nových v sýpce taneční zábava, byl velice potěšen. “To jest znamenité!” volal vesele, mna si ruce. “Tady nejlépe seznámím se s tou venkovskou, zdejší mládeží a uvidím alespoň, jak takový bál v sýpce vyhlíží.” Zasmál se hlasitě a otočil se na podpatku. “To bude pro mne něco zajímavého, a já budu alespoň mítí v Chicagu o čem vyprávěti.”

V sobotu, hned ráno, dal se do díla, vynášel ze sýpky zbylá prkna a smetal hoblovačky. Nic na to nedal, když Nový mu říkal, aby toho nechal, hoši že odpoledne přijdou a vše si sami připraví.

“Však já to budu mítí dávno dříve, než ti hoši přijdou, a ti budou koukati,” prohlásil vykasávaje si rukávy. “Jen si, příteli, nemyslete, že já jsem jen takový městský panáček, který neumí venkovskou práci. Já jsem sice krejčí a vyhlížím jako v Čechách úředník, ale dělati umím všecko. Až ti farmářští hoši odpoledne přijdou, bude už to hotové, a budu si s nimi potom moci pohovořiti a seznámiti se ještě před bálem.”

Toník mu pomáhal a ještě před obědem měli hoblovačky, třísky i odřezky nanesené ve výklenku pod schody, jež vedly na půdu, vše bylo uvnitř i kolem stavby uklizeno a pěkně zameteno.

“Teď je taneční síň celá upravena a čeká jenom na hosty,” oznamoval Frank, přicházeje na zavalanou k obědu.

Odpoledne Nový jel do města, ale host zůstal doma. "Chci tady býti, až ti hoši přijdou, a proto s vámi nemohu jeti," omlouval se Novému, ač tento ho k jízdě do města nevybizel. Když Nový odjel, Frank chvíli procházel se po dvoře, ale potom usadil se v kuchyni, kde Nová pekla koláče.

"Abych se vám, sestřenice, bez okolků přiznal, já jsem se přijel sem na západ oženiti," započal beze všeho úvodu.

"Oženiti?" opakovala hospodyně udiveně.

"Nu ano, což je na tom divného?" ptal se host.

"Myslila jsem si, že je v Chicagu dosti dívek, tak že si tam může každý vybrati," vysvětlovala Nová.

"Ovšem, že ano," přisvědčoval Frank. "Také bych jich tam mohl dostati, co bych jich chtěl. Jen bych mohl prstem zakývatí a každá by se mnou šla. Nejhorší je ale to, že žádná nic nemá a já se jinak neožením, leda dostanu-li něco se ženou. Já jen tak zdarma svobodu svoji nezadám." Frank při těch slovech vztýčil se hrdině, jako by tu svobodu svoji před celým světem chtěl brániti. "Ach, takové ono je to!" smála se Nová. "S tím ale, holečku, tady v Americe mnoho nepořídiš. Tady holky nedostávají věna."

"To mi nenamluvíte, tomu já nevěřím," horlil mladík, mávnuv rukou. "Tady jako v Čechách, některé dostanou a jiné nedostanou, a já si vyberu tu, která něco dostane. Tu po farmách je jistě dosti lidí, kteří jsou třeba hloupí, ale mají peněz dost, a těch já potřebuju. Nerad dělám pod někým a proto chtěl bych se zařídití samostatně. K tomu ale potřebuju více peněz a ty chci vyženit. Z domova, co jsem dostal podíl, ten se už rozkutálel, ale to nic nedělá, já si pomohu i bez toho. Nevěděla vy byste tady o nějaké zazobané farmářské holce?"

Protáhl se pohodlně na židli a hleděl upřeně na hospodyni. Tato pokrčila rameny.

"Ne, nevím zatím o žádné," řekla s úsměvem. "Ono je tu dost bohatých farmářů, ale žádný svým dcerám nic neslibuje," dodávala vytahujíc z trouby upečené koláčky. "Jestli něco těm dcerám dají, dobře, a když ne, taky dobře. Žádný ženich se po penězích neshání a každý z nich je rád, když dostane děvče, které si oblíbil a po něčem jiném se neptá.

"To dělá jenom hloupý, ale já takový nejsem," pronesl rázně Frank. "A což ta vaše příbuzná, jaká ta by byla?"

"Kdo to?," ptala se Nová, nechápajíc v první chvíli, kam mladík míří.

"Nu, ta vaše neteř nebo, co je to, Zděnka se snad jmenuje. Psal mi věna, že se seznámila s jeho ženou po dráze, když sem obě na západ jely. Je snad kloboučnice a ty vydělají hodně peněz, tak snad nějaké má."

"O tom nic nevím, neptala jsem se jí nikdy na to, kolik má peněz," řekla Nová. "Ostatně snad ji táta za chvíli z města přiveze, můžeš se jí potom na to zeptat."

Venku zaštěkal pes.

"To sem už ti hoši jedou," zvolala hospodyně vyhlédnuvši z okna. "Jdi, Franku, ven a pohovoř s nimi!"

VĚTROPLAVKYNĚ RUTH LAW-OVÁ, která pletkala v létu všechny americké muže, přelotověl vzdušnost mezi Chicagem a New Yorkem ve starém aeroplánu.

Ulehčilo se jí, když mladík vyšel ze dveří. Byla ráda, že zbavila se na chvíli protivného mlukvy. Když Nový přišel ve městě ku Zděnce a vybízel ji, aby jela s ním domů a zúčastnila se u nich večerní zábavy, neměla k tomu vlné chuti, neboť vůbec o tanec mnoho nedbala. V letech, kdy jiné dívky učí se tančiti, měla v mysli jiné starosti a později, když rány osudem jí zasažené se zhojily, a nastal jí klidný život, dostala velmi málo příležitostí k naučení se tanečnímu umění. V Milwaukee sice při důležitějších národních slavnostech, šla mezi krajany v průvodu své zaměstnavatelky, ale obyčejně, když začalo se tančiti, zdržely se jen na krátko.

Zatančila si tudíž Zděnka velmi zřídka, a tu nebylo divu, že netočila se lehce ani dovedně. Ona sama to věděla, a proto jí tanec nezajímal. Obzvláště poslední dobou byla v takové náladě, že neměla pomýšlení na žádnou zábavu. Přemýšlela jenom o odjezdu z krajiny; v tom hledala svoji záchranu. Doufala, že až bude daleko odsud, že snáze zapomene a nabyde ztraceného klidu. Obdržela již příznivou odpověď na svůj dotaz. Majitelka modního závodu psala, že sice v přítomné době, kdy letní obchod s klobouky minul, a podzimní ještě nenastal, nepotřebuje žádné pomocnice, ale za nějaký měsíc že ráda ji přijme, jen aby se pak přihlásila. Zděnka čekala již jen na příchod Mr. Daytona, jenž již asi dva měsíce byl na výletě někde u jezer a v bržku měl se vrátiti. Jak tento přijede, dá mu výpověď, udělá s ním pořádek a odjede. Na její místo v krámu může nastoupiti jedna z prodavaček, která se o kloboučnictví zajímala a jevila v tom dostatečnou zručnost. Obírala se Zděnka v mysli často těmito plány, zapuzujíc jimi myšlenky, které přes moc draly se jí do hlavy. Vyhýbala se každé příležitosti, kdy mohla dostat se v blízkost toho, před nímž chtěla prchatí a proto hledala teď všeliké výmluvy, jen aby nemusila jeti se strýcem.

"Nu, když nechceš, já tě nutiti nemohu," promluvil Nový poněkud rozmrzele. "Moje mi ale nařizovala, abych tě jistě přivezl, že by tě tam ráda dnes večer měla. Přejde podle všeho větší návštěva, nežli jsme zprvu čekali. Jak jsme slyšeli, i hodně starších lidí přijde, a matka chce jim podávat nějaký zákusek. Proto by tam měla ráda tebe, že byš jí při tom vypomohla. Myslíl jsem si, že teď nemáš tady mnoho práce a že bys tedy zcela dobře mohla hned nyní se mnou odjeti."

Zděnka nerada Novým něco odřekla. Byli to její jediní příbuzní a vždy byli k ní laskaví a upřímní. Proto, když viděla, že si její přítomnosti opravdu přejí a že ji potřebují, rozhodla se že pojede. "Vždyť on tam Tomek beztoho nebude, co by u takové zábavy dělal?" utěšovala se. Oznámila tedy svůj odchod vrchnímu klerkovi, jenž za nepřítomnosti majitele celý obchod řídil, a odjela se strýcem.

Přijeli domů před večerem, a Zděnka, která teprve po cestě se dověděla o chicažském hostu, byla tímto v první chvíli v pravém smyslu slova obléhána. Frank točil se stále kolem ní, nakrucoval si knír a hovořil bez přestání, až jí z toho hlava brněla. Odpovídala na jeho řeč jen jednoslabičně a dávala mu na jevo tak patrnou nevšímavost, že i on za chvíli to zpozoroval a byl uražen. —

"To je nějaká hrdopýška," poznamenal, když Zděnka odešla s Libuškou na chvíli do sklepa. "Je to takto dost fešná holka, ale jak se zdá, myslí si mnoho o sobě. Však ona ale není sama na světě, a pro jedno kvítí slunce nespítí."

Brzy začala sjížděti se mládež, a Zděnka měla pak od Franka pokoj, nel ten odešel do sýpky a seznamoval se tam s jinými děvčaty. Ona sama zůstala ve stavení s tetou a sousedkami, i když v sýpce rozvířila se hudba a mládež počala tančiti. Když ale po chvíli zašel Frank do stavení a vyzval Zděnku k tanci, neodřekla mu a odešla s ním do sýpky. Přetancovala však jenom jednu

pisničku a šla zase zpět do domu. Za jedno nešel jí ten tánc dobře a potom při jednom otočení kolem dveří zdálo se jí, že zahlédla postavu, při jejímž spatření vehnala se jí všechna krev do hlavy. Jen tak na okamžik setkaly se zraky její s párem očí, ve kterých nemohla s určitostí říci, či jsou, ale zachvěla se při tom pohledu, a hlava se s ní zatočila. Byla by upadla, kdyby jí Frank nebyl zachytil. V tom přestala hudba hráti, a Zděnka vyvinuvši se svému tanečníku z rukou, přimísila se k divkám, které vycházely ven na čerstvý vzduch se ochladiti. Ubíhala do stavení a tam udýchaná usedla vedle tety. Srdce bušilo jí k rozskočení.

"Co pak, že jsi již nazpět! Proč tam nezůstaneš mezi mladými?" ptala se jí Nová.

"Neumím tančiti a proto mne to tam netěší," odpovídala Zděnka, uchylujíc se do stínu, aby zakryla svoje rozechvění. Při naslouchání rozvážnému hovoru starších žen se za chvíli uklidnila.

Což jestli se sama mylila? Uvažovala pro sebe. Vždyť přece slyšela již kolikrát, že Tomek do zábav nechodí. Nerozeznala ani jistě podobu jeho v tom stínu u dveří; jen tak letmo se setkala se zrakem, který připomněl jí oči jeho. Když podívala se tam podruhé, již nikoho nespátřila, jen tušení jeho přítomnosti zůstalo jí v mysli a to na ni tak rušivě účinkovalo. Byla to asi jen její předrážděná fantazie, jež lekala se každého stínu. Byla by se dověděla pravdy, kdyby byla vyslechla celou rozmluvu manželů Nových za chvíli ve špižárně. Nová rovnala tam muži na misku krajičky chleba a masa, aby je donesl tancující mládeži a při tom ptala se ho jen tak mimochodem:

"Co pak ti chtěl Tomek? Před chvíli byla jsem venku a on ke mně přišel, kde prý jsi, že s tebou chce mluvit. Poslala jsem ho do sýpky, tam někde že asi mezi mužskými budeš."

"I přišel jen se zeptat, kolik vozů mám na pondělek zjednáno. Spravil si ty své žebriny, a tak budu moci mítí též jeho vůz. Řekl jsem mu, aby mi zítra přišel pomoci naložiti mé žebriny. Je to těžké, a s Frankem bych to ztěžka naložil, ten by mi jenom překážel."

Zděnka vešla v tom dovnitř s několika talíři a jala se na ně pokládati různé pečivo.

"Máte viděti Franka, jak se tam točí s Tonou Stejskalovou," podotkl Nový, chystaje se již k odchodu.

Nová se zasmála. "Ta by se mu zrovna hodila," řekla sprásknuvši ruce. "On hledá věno, a ona dostane osmdesátku, tak by z toho mohlo něco být. Na tu jsem zapomněla, když se mne ptal po holce s věnem."

Opět se zasmála a přitočivši se ku Zděnce sdělovala jí, jak Frank prohlásil, že se přišel na západ oženiti, ale že chce při tom něco vyženiti.

Divka se tomu usmála, ale nezajímalo jí to.

Když bylo po večeři, a Zděnka odnášela zbytky se stolu, šla se hospodyně s jednou sousedkou podívatí na chvíli na tančící mládež.

Postály jen přes jednu písničku u dveří a obě sledovaly očima párek, který nejhbitěji proháněl se sýpkou. Byl to Frank Havlovec, jenž s hlavou hrdě vztýčenou a s levou rukou vysoko ve vzduchu šermující točil se v kole se svojí tanečnicí. Divka ta, o něco vyšší nežli on, byla značně pihovatá a měla hodně kulatá záda, tak že byla až přihrblá.

"To koukáte na svého bratrance, jak se má k světu, že ano?" ozval se za Novou mužský hlas. Tato se ohlédla a spatřila za sebou usmívající se tvář známého mladíka.

"My jsme ho jen tak ze švandy Toně představili, a on se jí chytil do opravdy. Jestli z toho mračna bude déšť, musí nám Stejskal dát za to na soudek piva."

"Však byste si toho zasloužili," zasmála se Nová. "Nu, proti gustu

žádný disputát," dodávala pokrčíc rameny. "Ta by mu beztoho patřila, když tak hledí jen na peníze," pronesla jako pro sebe odcházejíc za sousedkou opět do domu.

Tona Stejskalová byla všeobecně známá pro svůj ostrý jazyk. Kdykoliv jednalo se u nich doma o nějaké vyřizování sporů, to vše obstarala ona, a když toho bylo zapotřebí, dovedla svoje argumenty provázeti i pěsti. Povídko se o ní, že se s jedním sousedem pro nějaký zatoulaný dobytek i seprala a dokud byla ještě zcela mladým děvčetem, že tak vynadala chasníku, jenž pro otce jejího pracoval, že hoch nechal na poli koně státi, zašel si do stavení pro svůj kufřík a hned odešel pryč. To bylo ale již dávno, teď již chasníka nepotřebovali. Tona sesílela a zastala hodně práce na poli a mladší její bratr Matěj, nyní hoch šestnáctiletý, též pomáhal, tak že si sami všechno obstarali a měli pěkné úrody. Stejskal v brzku přikoupil osmdesátku a polovic ceny zaplatil hotově. Když přijel od koupě domů, zavolaal na svoji dceru.

"Tak se, holka podívej, a přesvědč se na vlastní oči, že je ta osmdesátka psaná na tebe!" povídal vytahuje z kapsy listiny. "Teď je na ní ještě polovička dluhu, ale až to uplatíme, to budeš vidět, jak se za tebou ženichové pohnou."

Tona byla spokojena a pracovala s dvojnásobnou chutí. Za pár roků byl dluh uplacen, Toně přibývala léta, ale ženichové se nehrnuli. Zevnějšek dívky nebyl podle toho, aby k sobě vábil, a jazyk její a přílišná kuráž, zarážely i ty, kteří byli méně vyběraví. Zářila teď proto jako měsíček v úplňku, když Frank Havlovec stále ji vytáčel neb u ní seděl. Byla na to nesmírně hrdá, že takový městský švihák si ji mezi všemi druhými dívkami oblíbil a neznamenal, že ty dívky za jeho zády se mezi sebou pošouchují a smích si z něho tropí. Nezapomněla také hned brzy Frankovi sdělit, že má na sebe psanou osmdesátku a co všechno v práci zastane. Oba byli hovorní a tak si měli stále co povídati a výborně se bavili.

Byli již asi tři hodiny po půlnoci, když mládež se rozprášila. Frank vyprovázal Tonu až ku kočárku, v němž čekal na ni bratr Matěj.

"Přijďte se na nás brzy podívat!" řekla mazlivě dívka podávajíc mladíkovi ruku. —

V neděli ráno, když sešli se u Nových všichni k snidani, stavěl se Frank ku Zděnce nevšimavým, a ta byla tomu povděčna.

"Jakou pak tady má asi tak osmdesátka cenu?" ptal se Frank z nenadání Nového usedaje si ku stolu. Nový, jenž se právě umyl a nyní před zrcadlem se česal, mrknul po straně na ženu.

"To záleží na tom, jaká ta osmdesátka jest," řekl. "Chtěl bys tu nějakou koupit?" tázal se přisedaje si k Frankovi.

"To mne ani nenapadne," odtušil tento, "já se jen tak ptám."

"Cena pozemku jest tu rozdílná, jako všude jinde," mluvil Nový, dávaje si na talíř dvě smažená vejce. "Někde bys mohl koupiti akr za sedmdesát pět dolarů a jinde bys ho nedostal ani za stovku. Tamhle na př. Stejskal koupil asi před šesti lety osmdesátku za šest tisíc a dnes myslím, že by jí za osm nedal." Mladík sebou trhnul, a oči mu zajiskřily.

"Ta holka Stejskalovic, co tu byla minulou noc na bále, jest dcerou tohoto Stejskala?" tázal se dychtivě.

"Ovšem že, však jsi se s ní dobře seznámil," prohodil Nový usmívaje se.

"A má jistě ta holka tu osmdesátku na sebe psanou?" doptával se Frank dále stejným způsobem. "Tot se ví, že ano!" potvrdzoval Nový s důrazem. "To bude terno, viď?"

Frank utíral si od vajec zamazané kníry.

"Potom vy jste povídal, že tady holky nic nedostávají," obrátil se s výčitkou k hospodyně.

“Já jsem si na Tonu Stejskalovou ani nevzpomněla,” ohražovala se Nová špulic potutelně rty. “Ona není již žádná mladice a potom...”

“A co na tom, že není již z nejmladších,” skočil jí Frank do řeči. “Alespoň má již rozum,” podotknul čechraje si vlasy. “To ono je více takových, že nejsou již žádná mladá poupata, a přece nosí hlavu vysoko a nevědí, co si o sobě mají mysliti.”

Poslední větu pronesl jaksi jízlivě a mrskl okem stranou po Zděnce. Ta právě vstala a šla nalévatí Novému podruhé kávu, ale Franka a jeho řeči si ani nepovšimla.

“S některou takovou není ani žádná moudrá řeč možná, kdežto s tou Stejskalovou může si člověk alespoň pohovořiti,” pokračoval mladík. “A je šikovná ku každé práci, podle toho, jak mi povídala,” dodával spokojeně.

To jest pravda, to se jí musí nechat, k práci je Tona jako čert,” dotvrzoval Nový. “Ale počkej, Franku!” vzpomněl si náhle a tukul se prstem do čela. “Vždyť já dnes odpoledne ku Stejskalům pojedu, můžeš jeti se mnou, jestli chceš. Je tam u nich mlátička, která má pro mne zítra mlátit, a povídal mi Matěj, že se jim večera, zrovna když u nich domláceli, něco na parostroj porouchalo. Musím tam jeti, abych se dověděl přijedou-li sem k nám dnes večer nebo až zítra ráno.” “Kdyby měl Stejskal telefon, ušetřilo by mi to tuhle zbytečnou cestu,” pronesl vstávaje.

“Což on Stejskal telefon nemá?” ptal se Frank.

“Kde pak Stejskal a telefon!” řekl Nový posměšně. “Prý to stojí moc peněz do roka, jak se vyjádřil. To on, když chce se sousedem mluvit, raději třebaš hezky daleko, si doběhne. V zimě se při chůzi pěkně zahřeje a v létě on beztoho chodí bos a tak se mu to také lehko cupe.”

“To je dobře, alespoň něco ušetří,” smál se Frank. “Takového pantátu mohu potřebovat. Když hodně našetří, může mi to potom dát. To já s vámi jistě pojedu, budu mítí příležitost s nimi se blíže seznámit.”

Po obědě šel Nový zapřáhat do kočárku, a Frank zatím se před zrcadlem upravoval. “Jdu na námluvy, tak se musím přece na to náležitě připravit,” prohodil k Nové, která se Zděnkou uklízela nádobi.

“Tak ti přeji šťastnou cestu!” volala na něho hospodyně, když vycházel ze dveří.

“Však jsem vyšel pravou nohou napřed,” ozval se Frankův hlas již ze zápraží. Do kuchyně přiběhla teď z venku Libuška.

“Zděnko, pojď se mnou na půdu nad sýpku!” žadonila objímajíc dívku.

“Co pak tam chceš?” ptala se tato, hladíc děvušku po tváři.

“Ten náramek, co jsem od tebe dostala, mě tam zapadl do skuliny mezi podlahu a stěnu,” vysvětlovala Libuška. “Mohu jej vidět, ale nemohu ho dosáhnout. Pojď se mnou, vím, že ty to dovedeš.”

Zděnka s dívčinkou šla. Jistě by ale nebyla šla, kdyby byla věděla, že na dvoře jest Tomek. Přišel před malou chvíli k Novému do maštale a nyní nakládali spolu žebřiny na vůz. Byli však za maštali a proto nebylo je viděti. Netrvalo jim to nakládání dlouho, a potom Tomek odcházel hned domů a Nový s Frankem jeli na umluvenou vyjíždku. Zastavili se ještě před sýpkou. “Musím si vzítí bič,” prohodil Nový chystaje se vyléztí z kočárku.

“Dojdu pro něj sám,” řekl Frank seskakuje dolů.

“Visí v průjezdu na pravo u schodů,” volal za ním hospodář.

Frank ale již tu byl nazpět s bičem, zapaluje si při tom doutník. Vyhoupl se do kočárku, a již ujížděli ze dvora. Tomek zatím šel se sklopenou hlavou domů. Domýšlel se, že je Zděnka teď ještě u Nových, a představoval si jí tak, jak jí spatřil večera večer v sýpce, v těch jednoduchých, bílých šatech, které jí tak slušely. Teď ale snad přechází kuchyni nebo sedí u okna a hledí... Ach, kam hledí? Ale pryč s těmi myšlenkami, které proti jeho

vůli tvoří se v jeho mozku! Nesmí na ni mysliti, on, ženatý muž, jehož žena ubožák dli v blázinci. Proč ale celá jeho duše, ba celá bytost, všechno v něm bouří se proti tomuto stálému smutku, jenž ubíjí v něm chuť k životu a ničí jeho energii? Proč do jeho chmurných představ derou se chvílemi jasné paprsky, které jako sluneční svit ozařují jeho nitro? Vždycky s tím svitem jde však obraz Zděncin a na tu on mysliti nesmí. Musí na ni zapomenouti, musí před ní prchati, chce-li si zachovati sílu duše. Povzdechnul z hluboka a mimovolně se ohlédl. V tom ale sebou trhl, vytřeštil oči a bez rozmýšlení, v úprku, hnál se zpátky k Novým. Ze sousedova dvora stoupať k obloze vysoký sloup dýmu.

Tomek ubíral bez zastávky, uděšený zrak máje stále upřený na dým. Brzy poznal, že hoří nová sýpka, a již také viděl sousedku, jak pobíhá kolem. V několika vteřinách byl na dvoře, a Nová spatřivši jej běžela k němu.

"Tomku, smilujte se nade mnou, zachraňte mé dítě!" křičela lomíc rukama a klesajíc před něj na kolena.

"Kde je a co se děje?" volal Tomek v rozčilení.

"Libuška odešla se Zděnkou nahoru nad sýpku a teď tam obě shoří, a já nešťastná nemohu jim pomoci!" zaúpěla ubohá žena padajíc tváří k zemi.

V okamžiku se ale vymrštila a zalomivši rukama, křičela: "Já se z toho zblázním, já se zblázním a skočím sama do ohně!"

Rozběhla se k hořící stavbě.

Skokem byl Tomek za ní a prudce ji zatřásl.

"Tady zůstanete a ani se nehněte!" vykřikl na ni hrozivě.

"Povídáte, že jsou obě na půdě nad sýpkou?" zeptal se ještě.

"Ano, odešly tam před chvílkou," odpovídala třesoucím se hlasem Nová.

"Však já je zachráním," zvolal Tomek a již se rozběhl k ohni. "Buď je zachráním nebo v tom zhyju sám," řekl si k sobě.

Oběhl stavbu a přehlédl rázem celou situaci. Hořelo od schodů a tudíž tamtudy nebyla záchrana možná. Na druhé straně, ale byl vikýř, jenž zavřen byl padacími dveřmi a tam Tomek běžel. Již tu byl se sekýrou a žebříkem, jež přistavil k vikýři. Oheň se zatím rozširoval a rychle blížil. Skokem byl Tomek nahoře na žebříku, a dveře, které byly zámkem připevněny, několika pádnými ranami rozbil. Již byl uvnitř a ztratil se v hustém dýmu, jenž počal již celou stavbu obklopotati. Tomek leza po čtyřech, tápal kolem sebe po podlaze a brzy o něco zavadil.

Bylo to ležící, bezvládné tělo, a mladý muž uchopiv je poznal, že je to Libuška. Vyrázil s ní ven a již setkal se na žebříku s Novou, která spěchala za ním do hořící stavby.

"Libuško, dítě moje, snad jsi již mrtvá!" vykřikla pronikavě Nová vidouc bezvládné tělo v náruči sousedově.

"Omámena kouřem," řekl krátce Tomek. "Vezměte ji dolů, půjdu tam znovu," dodával, klada dítě do třesoucích se rukou matčiných.

Vydechnul z hluboka a vrhnul se znovu do hustého dýmu. Netrvalo to dlouho a již byl zase nazpět drže v náruči taktéž bezvládné tělo Zděncino.

Sestupoval opatrně, ale rychle a brzy byl dole na pevné zemi. Spěchal s drahým břemenem k domu a neohlížel se na to, že chytá již i zadní část sýpky a že prohořelé trámy v podlaze půdy s rachotem padají dolů.

Jeho mysl ovládnuta byla nyní nesmírným blahem při pomýšlení, že milovaná dívka jest v bezpečí a že on jí má ve svém náruči tak blízko, zcela blízko svého srdce. V tom opojení přivinul ji nyní těsněji k sobě a skloniv tvář políbil ji na rty.

"Zděnko, drahá Zděnko!" šeptal vroucně, stanuv za rohem stavení. Dívka, která na zdravém vzduchu přišla již dříve k sobě, otevřela nyní oči, Nevěděla v prvním okamžiku, co se s ní děje, ale viděla jeho tvář tak blízko

svě a cítila ještě jeho polibek na rtech. Vytřeštila na něho oči a již jako blesk mihlo se jí vše hlavou. Bledé líce pokryly se nachem a ruka, která dosud visela bezvládně po straně, pozdvihla se a pokryla tvář, jako by zabránila dalšímu doteku jeho rtů.

Takto donesl ji Tomek do domu. Nová běžela mu již vstříc, otvírajíc dvěře. "Vy dobrý, drahý Tomku, zachránil jste obě dvě!" volala ještě celá rozzechvěná. Plakala i smála se zároveň.

"Položte ji tuhle na pohovku!" povídala třesoucím se hlasem jdouc před ním kuchyni do druhé světnice. Zde položil Tomek opatrně Zděnku a vzpřímniv se ohlédl se kolem.

"Libuška je tuhle vedle v ložnici," hovořila Nová. "Pojďte se na ni podívat, ta již má otevřené oči a usmívá se.

"Libuško, moje drahá děvčenko!" mluvila něžně vcházejíc do ložnice. Přiblížila se k loži a sklonivši se k dcerušce políbila ji na čelo.

"Kdyby nebylo vás Tomku, teď již by z nich byl škvarek, byly by uhořely obě," pronesla pohnutým hlasem k sousedovi a proud slzí vyhrknul jí z očí. Tomek vyhlédl z okna ven a viděl, jak střecha hořící sýpky právě se provalila.

"Nejdříve musím zatelefonovat do města doktorovi, aby sem přijel," řekl obraceje se zase k odchodu. "Ony sice jsou obě mimo nebezpečí, ale myslím, že jsou přece kouřem tak omámeny, že potřebují lékařského ošetření."

"Však ani vy nejste v tom o mnoho lepší," podotkla Nová následujíc jej. "Jste bledý jako stěna."

Když procházeli světnicí, přistoupila ku Zděnce, která obrácena byla nyní tvář ke zdi, a pohládla ji po vlasech.

"Ubohé holky, vy jste asi vytrpěly strachu a hrůzy," prohodila s povzdechem. Tomek jen na dívku dlouze pohlédl a odcházel do kuchyně k telefonu.

"Zatelefonujte také k Petráškům, kteří bydlí blízko Stejskalů, aby to dali vědět Novému, co se nám tu za jeho nepřítomnosti stalo," připomínala Nová, když Tomek zavolal lékaře.

"A potom také zavolejte ku Krátkým. Tam je zase Toník, šel tam po poledni k jejich chlapcům. Řekněte, aby šel hned domů."

Zděnka slyšela Tomka mluvit do telefonu, slyšela ho i hovořiti s Novou, když tázal se jí, jak se to vše s tím ohněm stalo, sama ale sebou na pohovce ani nepohnula. Ležela stále tvář ku stěně, a oči měla dosud rukama přikryté, jako by se bála je otevřít. V hlavě jí to vířilo divným zmatkem a celé tělo chvělo se v zimničném rozzechvění. Brzy myslila na praskot ohně, na dým a na tu nesmírnou hrůzu, kterou pocítila, když seznala, že schody hoří, dvěře u vikýře že jsou zamčeny, a že není naděje na uniknutí z plamenů. Potom se jí to valilo v mozku jako ty proudy dýmu, které před chvílí stále víc a více zaplňovaly půdu nad sýpkou a pak do toho všeho pronikal jeho pohled, cítila jeho objetí a jeho polibek. Nedovedla si to vše v hlavě srovnat, nemohla jasně přemýšlet, ale pocítovala ještě dojem té první hrůzy i toho otřesu duše při svém procitnutí. Poznenáhlu začalo se jí v mysli vyjasňovat při poslouchání rozmluvy z kuchyně. "Nedovedu si to vysvětlit. Nevím opravdu, jak se to vše mohlo státi," slyšela hovořiti tetu. "Vím jen tolik, že Zděnka s Libuškou odešly tam na půdu a potom jsem tamhle skrze okno viděla, jak starý s Frankem vyjíždí ze dvora. Uklízela jsem ještě tady to nádobí a v tom jsem slyšela nějaký praskot, ani jsem si sama nedovedla vysvětliti, co to je. Pohlédla jsem tamhle tím oknem a už jsem viděla oheň. Vyběhla jsem ven a v tom jsem si taky vzpomněla, že jsou ty holky nahoře. Nevěděla jsem, co dělat hrůzou, jen jsem běhala kolem a křičela jsem na

ně a, kdybyste nebyl v tom příběh, snad bych byla do toho skočila. Na ten vikýř a na žebřík jsem si nevzpomněla. Ještě štěstí, že jste se ohlédl a viděl oheň. Kdyby toho nebylo, byli bychom bývali zničeni v malé chvíli. Což pak takto, když shořela jenom sýpka, to se snadno spraviť."

Nyní slyšela Zděnka nějaký hluk venku a Tomek vyšel ven. Přijel lékař a sjížděli i scházeli se sousedé, kteří dověděli se o ohni po telefonu nebo viděli z farmy Nových vystupovati sloup dýmu. Byl dvůr Nových poněkud v dolíku, a proto nebylo z okolních farem naň dobře viděti.

Kupili se nyní sousedé kolem dohořívajícího ohně a rokovali o podivném tomto případě. Nikdo nemohl se domysleti příčiny ohně. Někteří zašli do stavení a brzy vrátili se ven vyprávějice, že ani Zděnka, která za pomoci lékaře již z omámení se probírala, nedověde říci, jak se to stalo. Vysvětlilo se to ale v malé chvíli, když přijel uděšený hospodář a uslyšev o všem, vzpomněl si, jak se před odjezdem zastavili před sýpkou a Frank že si v průjezdu zapaloval doutník.

"Ohlédl jsem se zrovna v tom po psu a proto jsem ho neviděl, když sirku zahazoval," vyprávěl, tiskna v náručí svoji sice ještě trochu ubledlou, ale již usmívající se dcerušku.

"Povšiml jsem si však toho, že si zapaloval a napadlo mě, abych mu připomenul, že má býti opatrný na to, kam sirku zahazuje," pokračoval Nový. "V tom ale opět pes, kterého jsem chtěl nechat doma, upoutal moji pozornost. Rozběhl se úprkem po cestě před námi, a já jsem ve zlosti, na vše jiné zapomněl. Teď si to vysvětluji, že Frank asi hodil sirku do průjezdu blíž schodů, pod nimiž byli naneseny hoblovačky, třísky a odřezky prken a že nějaká ta roztroušená hoblovačka chytla od ní a od té pak hořelo druhé. Jaké hrozné neštěstí mohlo se tu přihoditi v malé chvílce, jenom pro tu jednu odhozenou sirku!" řekl skláněje svoji opálenou, zarostlou tvář ku hladkému svěžímu líčku svého dítěte. Byl to silný otužilý muž, ale hlas se mu při této řeči pohnutím chvěl.

"Což pak záleží teď na tom, že nám shořela sýpka?" mluvil dále. "Jest to sice jaksí mrzutá příhoda, když to dalo již tolik práce a najednou je to pryč zrovna před mlácením. Když si ale pomyslim, na to neštěstí, jaké se při tom mohlo státi a přece nestalo, tu se mi ztráta sýpky zdá být nepatrnou. Vždyť ostatně jsem pojištěn. Snad jsem ti to, matko, včera večer povídal, že jsem ve městě potkal Crhu, jenž je teď jednatelem vzájemně pojišťující společnosti, a ten mi připomněl abych si hned tu novou stavbu dal pojištiti. Zašel jsem s ním do jeho bytu a listiny jsme hned vyhotovili. Bude tedy velká část škody kryta pojištěním, ale zabere to zase zbytečně času a práce, než se opět jiná sýpka postaví. To se ale všechno udělá, jenom když ty naše holky při tom neshořely." Pohládl Libušku po tváři a pohlédl laskavě na Zděnku, která seděla nedaleko vedle tety.

"Však by se to bylo hnedla stalo," podotkla Nová berouc Zděnčinu ruku do své. "Kdyby nebylo Tomka, tak bychom tu takto všichni neseděli."

"Ba, že je to pravda," přisvědčil vážně hospodář. "Kde pak ale ten člověk je?" zeptal se vyhlížeje oknem na dvůr, kde stálo ještě několik sousedů. "Mluvil jsem s ním venku, když jsem přijel, ale teď ho tam nikde nevidím."

"Od těch dob, co jsem Zděnku donesl, tak se tu ve stavení neukázal," řekla Nová.

"Ale, holka, ty se ještě teď chvílemi otřeseš tak, jako v zimnici," poznamenala, obracejíc se ku Zděnce. "Na tebe to nějak více působilo, nežli na Libušku. Ty tu sedíš pořád taková smutná, jako zařezaná, nic nemluvíš a jenom na podlahu se koukáš, co zatím ona je již skoro jako jindy."

Ukázala na druhou stranu světnice, kam Libuška před chvilkou od otce odběhla. Ta seděla tam nyní s Toníkem na nízké stoličce a vyprávěla mu podrobně celou událost.

"Nevěděly jsme, Toníku, o ničem. Zděnka vytáhla drátem ten náramek a zapínala mi jej na ruku, když jsme ucítily kouř. Běžely jsme ku schodům, ale tam již proti nám šlehalý plameny."

Hoch, který jindy se sestrou často se hašteřil, seděl nyní vedle ni jako putička a maje jednu ruku kolem jejího krku ovinutou, naslouchal jí pozorně. Zděnka pohlédla na ně, ale jen slabě se usmála.

"Však se nediv, matko, že to Zděnkou více dojmulo nežli Libušku," ozval se nyní Nový. "Člověk dospělý má z toho větší rozum a tak snadno nezapomene jako dítě. Teď se ale půjdu podívat ven po Emilovi a přivedu ho sem. Vždyť jsem mu ještě ani jak se patří nepoděkoval."

Vyšel ven a Zděnka jako ztrnulá očekávala, co se bude dít. Věděla, že nemohla by se mu teď ani podívat do tváře, ba necítila se dosti silnou, aby zůstala teď v jeho přítomnosti. "Buď odejdu a nebo omdlím, až sem vejde," pomyslila si, ale nevěděla ještě sama, co z toho dvojího se stane.

Když ozvaly se po chvíli kroky na zápraží, a otevřely se dvěře, sklonila hlavu hlouběji a zavřela oči. Tělem probíhaly jí zima i horko zároveň.

"Kde pak máš, Tomka?" slyšela v tom ptáti se tetu. "Snad již nebyl pryč?"

"Ba ne", odpovídal Nový, usedaje si na židli. "Mluvil jsem s ním tamhle u maštale, kde stál ještě s několika jinými. Všichni zrovna se rozcházejí a Emil jde též domů. Povídal, že tam čekal jenom ještě, aby se dověděl, jak se těm zachráněným daří, ale teď prý již musí jíti. Když jsem mu děkoval, tak řekl, že prý on je dostatečně odměněn tou myšlenkou, že je mohl zachrániti, ale každý jiný muž že by byl udělal totéž."

Zděnka otevřela oči a tvář její, až dosud zasmušilá, se pojednou rozjasnila. Pocítila k tomu muži mimo lásku, kterou k němu chovala, ještě velkou úctu a vděčnost. Oceňovala plnou měrou jeho útlouc i ohledy, věděla dobře, proč odešel, ani se ve stavení více neukázav.

"Láska k takovému muži není žádnou hanbou," projelo jí náhle hlavou. "Půjdu pryč, ano, musím jíti odsud, ale vzpomínka na něho bude mi zářiti celým životem."

Vstala a přešla světnicí k dětem, usedla k nim a jala se s nimi hovořiti a se mazliti.

Tou dobou odcházel Tomek přes pole domů a představoval si, jak asi diviti se bude nic tušící matka, až vše jí vypoví.

Kráčel s hlavou vztýčenou, a duše jeho nebyla teď tak smutná, jako když po poledni od Nových šel. Vědomí vykonaného skutku činilo jej pro tu chvíli šťastným a naplňovalo nitro jeho uspokojením. Zachránil dva životy, z nichž jeden patřil dítěti dobrého přítele, a druhý — druhý život byl mu dražší nade vše. Bylo marno si to zapírati, on dnes nad slunce jasněji poznal, jak drahou jest mu Zděnka. Mrzelo ho chvílemi, že dal se na okamžik ovládnouti citem a políbil ji; ale zase se upokojoval, že snad ještě byla v bezvědomí a že o tom ani dobře nevěděla. V té myšlence že zachránil ji před strašnou smrtí, nacházel sílu k dalšímu boji s osudem.

"Kde pak je ale Frank?" ptala se v tu chvíli u Nových hospodyně. "Myslila jsem že je venku mezi druhými a až teď pozoruji, že zde není. Což pak nepřišel s tebou?"

"Ne nepřišel," odpovídal Nový. "Když chlapec Petrášků přiběhl ku Stejskalovým a mně o tom ohni povídal, Frank tam nebyl. Odešel s Tónou, snad se podívat na tu její osmdesátku, a já jsem na něho nečekal. Vskočil jsem na kočárek a již jsem co možno nejrychleji ujížděl domů."

“Však tuhle již jede!” zvolal dívaje se z okna ven. “Veze ho sem Matěj Stejskalů.”

Když Frank vešel a uslyšel, jak si Nových vysvětlují vznik ohně, nechtěl to připustiti. Že prý odhodil sirku ven a ví to zcela určitě. Snad prý Nový sám vyklepával si dýmku na kočárku a kus ohně z ní uletěl a třísky zapálil. Nový, který byl jist, že v tu chvíli ani nekouřil, se ale s mladíkem nehádal. Nechal ho mluvit, a ten široce vykládal, co pšenice mají u Stejskalů, že se jim ani do sýpky nevejde. Mají prý nějakou jen tak na hromadě na poli a tu musí hned odvážeti. Zjednali si také jeho, aby odvážel s jednou fúrou a proto si přišel pro svůj kufřík a odjede hned zase s Matějem nazpět. Všichni si odychli, když hovorný mladík zavřel za sebou dvěře.

Když druhý den ráno odjížděl Nový do města ohlásiti pojišťujícímu jednateli oheň, Zděnka jela s ním. Příbuzní ji sice zdržovali, aby ještě byla u nich, a po věřejším rozčilení si více odpočinula, ale nechtěla zůstat. Prohlásila, že jest úplně zdráva a proto musí zase do obchodu. Připravila je též na to, že snad vrátí se do Milwaukee. Vymluvila se, že kloboučnictví v místě nejde dosti dobře, a že ona ve velkém městě při dobrém, zajištěném platu bude míti přece jen lépe. Nových sice novinu tu neradi slyšeli, ale nemohli ji ve věci té brániti. Zděnka čekala nyní jen na oznámený příchod Mr. Daytona, aby mohla se s ním vypořádati a pak odjeti.

Konečně jednoho rána uslyšela v krámu, že očekávaný majitel již jest nazpět, že však jest nemocen. Ani prý do obchodu nešel, ale dal si zavolati Mr. Burtona, vrchního klerka, jenž jest u něho již hodně dlouho. Ten za chvíli přišel a oznámil, že obchodník přeje si na chvíli spatřiti Miss Sadie.

“Snad chce viděti účty,” řekl málomluvný Mr. Burton krátce, když Zděnka ptala se ho, proč že má k Mr. Daytonovi jíti.

Vzala tedy účetní knihy svého oddělení a šla do hotelu, kde obchodník bydlil. Nalezla jej v parloru, sedícího v pohodlné lenošce, ale zarazila se při jeho spatření. Jak byl ten člověk změněný. Dříve silná a pružná jeho postava byla jako zvadlá a obličej jindy svěží a plný byl nyní vyhublý, pokrytý hnědými skvrnami, které nápadně odrážely se od sinavé bledé kůže.

“Jen pojdte dále, Miss Sadie, nebojte se mne!” oslovil dívku, upíraje na ni zapadlé své oči. “Posadte se prosím!” pravil, ukazuje na nedaleké sedadlo.

Zděnka usedla k blízkému stolku a položila naň účetní knihy. Obchodník požíval se na knihy a zase na ni.

“Proč jste to sem brala?” tázal se udiveně.

“Myslíla jsem si, že chcete přehlédnouti účty a dáti vše do pořádku,” odpovídala dívka.

Dayton mávl odmitavě rukou.

“S tím mi dejte nyní pokoj, teď mám jiné věci na starosti,” řekl sípavým hlasem.

“Chci si s vámi pohovořiti o věcech, týkajících se jen moji osoby. Budu mluvit jasně a věcně, abyste tomu rozuměla.”

Zamlčel se a setřel si šátkem pot s chorobně bledého čela.

“Jak vidíte, jsem nemocen, a musím říci vážně nemocen,” pokračoval dále. “Mám otravu krve a vím, že jest již vše marné, že musím zemřít. Již jsem tomu pomyšlení uvykl, ale poslední dobou pronásleduje mě myšlenka, komu po mé smrti má připadnouti mé jmění. Mám jediného příbuzného, jemuž hy podle zákona všechen můj majetek pak náležel, ale já toho člověka nenávidím. My dva byli jsme si nepřáteli hned od svého dětství. On byl úskočný, lakomý a ziskuchtivý a kde mohl na mne naváděl, jak doma tak i ve škole a mezi kamarády. Chci na každý způsob zameziti, aby po mně dědil. Kdybych ale odkázal to někomu jinému, kdo není se mnou spřízněn, vím, že by se soudil. I když, dejme tomu, by nevyhrál, zase by ten, kdo by po

mne dědil musil vydati značnou část advokátům a ty já také nemám rád, protože ten můj příbuzný jest právě jedním z nich. Vymyslíl jsem si tedy plán. Ožením se a tak beze všech sporů případně mé jmění vdově, která po mně zůstane, a můj nenáviděný bratranec nedostane z toho nic. Vzpomněl jsem si na vás, Miss Sadie. Vim, že jste děvče rozumné a bystré, a že dovedete věc rázem pochopiti. Proto jsem si vás dal zavolat a nyní se vás táži: Chcete se státi mojí ženou? Rád bych měl obřad svatební co nejdříve odbytý, potom budu bez starostí."

Obličej Zděncin zarděl se nevolí.

"Máte o mně věru podivné mínění, že můžete mi činiti takovouto nabídku," řekla trpce. Vstala a vzavši si knihy se stolku, chystala se k odchodu.

"Miss Sadie, vy mně nerozumíte!" zvolal překvapeně nemocný. Učinil pohyb jakoby ji chtěl zadržeti. "Zůstaňte, neodcházejte ještě!" promluvil chvatně. "Vždyť já jsem vás nemínil urazit, nýbrž smýšlel jsem s vámi poctivě a přátelsky."

Zděnka, která byla již na odchodu, pojednou se zastavila. Hlavou projela jí zvláštní myšlenka.

"Když máte, Mr. Dayton, takové plány s tou ženitbou, myslím, že byste udělal nejlépe, kdybyste zavolał slečnu Idu Clarkovou a s ní o té věci si pohovořil," řekla zvolna a vážně.

Nemocný hleděl na ni zaraženě. Mdlé oči jeho se rozšířily, a v nich viděti bylo náhlý zásvit.

"Máte pravdu, Miss Sadie, to jest věru výtečná myšlenka!" mluvil vzrušeně. "Jest to podivné, že jsem si sám na ni nevzpomněl. Vždyť jsem to mé malé Idě beztoho dlužen. Byly doby, kdy jsem ji to sliboval, s ní o tom hovořival a do budoucnosti plány si dělal. Teď zabiji jednou ranou dvě mouchy. Připravím toho nenáviděného chlapíka o dědictví a zároveň splním Idě dané slovo. Vždyť jsem řekl, že jste rozumné děvče. Takto to bude ještě líp, nežli kdyby vy jste byla svolila. Vám jsem zcela lhostejným, kdežto Ida—" — Zde se za mlčel.

"Já ale nevím, jestli ona ještě o mne dbá", dodával nejistě.

"Právě proto musíte s ní mluvit," řekla s důrazem Zděnka, která dosud stála v prostřed pokoje.

"Napište jí nejdříve psaní, ale tou radou jsem vám, abyste nabídku svou učinil jí způsobem jiným, nežli před chvíli mně."

To pravivši odcházela.

"Prosím, řekněte hotelierovi, aby poslal mi sem hned obálku a papír!" volal na ni ještě Mr. Dayton.

Když odpoledne vyhlédla Zděnka v krámu náhodou výkladním oknem na ulici, spatřila na protější straně ulice kráčet dvě ženy, které upoutaly její pozornost. Podívala se bystřeji a poznala jednu z nich. Ano, byla to slečna Clarková, vždyť znala ji nyní již dobře, ačkoliv blíže spolu seznámeny nikdy nebyly. Potkaly se ale přes léto kolikráte na ulici a vždy pozdravily jedna druhou a usmály se na sebe přívětivě.

"Ta starší paní, co jde s ní, jest bezpochyby její matka," pomyslíla si Zděnka pohlížejíc za nimi. "Jdou směrem k hotelu a tak možná, že bude přece svatba," uvažovala pro sebe.

Před večerem přišel do krámu hoch, jenž zastával v hotelu místo poslička, nesa v ruce dvě psaní.

Jedno z nich dal Mr. Burtonovi a druhé Zděnce. Když tato obálku otevřela, vyňala listek a čtla: "Miss Sadie! Prosíme, abyste přišla zítra ráno v 10 hodin do hotelu a byla svědkyní při naší svatbě. Tom Dayton a Ida Clark."

Zděnka po přečtení pozdvihla oči a setkala se se zrakem Mr. Burtona, jenž nedaleko též právě psaní dočetl.

"Jste pozvána asi ku stejné události, jako já," řekl tento suše, přistupuje blíže.

"Ano!" řekl zkrátka Zděnka, pohlížeje v jeho listek.

Přistoupili i druzí prodáváci a prodavačky, čtli též, divili se a mezi sebou rokovali. —

Druhý den ráno, když Zděnka vcházela do parloru v hotelu, našla tento velice proti věcrejšku změněný. Všude bylo plno květin a vzduch nasycen byl libou jejich vůní.

"Dobře, že jste si vzala bílé šaty," šeptala jí u dveří hotelierova manželka. "Slečna Clarková chtěla se obléci do popelavých šatů, ale Mr. Dayton to nepřipustil. Řekl, aby si vzala šaty bílé, že prý chce mítí kolem sebe jen veselé barvy i tváře."

Zděnka rozhlédla se kolem. Mimo ženicha a nevěsty byli zde ještě její rodiče, pak Mr. Burton, soudce, majitel hotelu s manželkou a několik hostů, kteří přišli sem ze zvědavosti. Jelikož bylo nyní vše hotovo, přistoupil soudce a vykonal svatební obřady. Ženich, jenž ve svých černých šatech vyhlížel tím bledší, nemohl pro slabost státi a musil proto seděti v židli. Nevěsta však stála a držíc ve své útlé pravici vyhublou ruku ženichovu, pohlížela na tohoto s dojemnou, něžnou oddaností.

Všem přítomným při tomto pohledu vkrádaly se slzy do očí. Zděnka po skončených obřadech jen stiskla ruce oběma novomanželům a podepsavši se do předložených listin jako svědkyně odcházela z hotelu.

Pak už Mr. Daytona neviděla. Slyšela, že dal se převézt do obydli své manželky a ta od těch dob že nehne se od něho. Když někdy nemocný si zdřímne a ona na chvílku poodejde, po procitnutí prý hned se po ní ptá a na ni volá. Netrvalo to však dlouho neb pacient stále víc a více chřádl a zrovna za dva týdny po svatbě, v náručí své ženy zemřel. Tímto vším zdržena byla též Zděnka, že nemohla nikomu složití účty a odjeti. Až po pohřbu, když Mr. Burton přihlásil se u otce paní Daytonové, že chce ve spolku s jedním zámožným přítelem obchod vykoupiti, začala mítí naději na brzký odjezd. Konečně bylo vše odbyto a vypořádáno, a ona byla volná. Nechtěla již býti déle v krajině, nechtěla již setkatí se s Tomkem. Nových jí sice přemlouvali, aby, nežli odjede, zdržela se u nich ještě alespoň týden, ona však k tomu nesvolila. Vymlouvala se, že jí nová zaměstnavatelka již potřebuje av dopisech vybízí, aby co možno nejdříve přijela.

Poslední neděli ale k nim ještě jela, aby se s nimi rozloučila. Dověděla se tam, že u Stejskalů před tím ten týden slavena byla svatba Franka Havlovce s Tonou. Ženich byl před tím u Nových, zvat je na svatbu a při tom jim vyprávěl, jak Stejskal postavil se rozhodně na odpor jeho plánu, aby totiž Tona osmdesátku prodala a peníze za ni dala svému manželu do krejčovského zařízení.

"K tomu na žádný pád nepřipustím!", řekl prý nastávající jeho tchán. "V pozemku se ty peníze neztratí a někdy, až vás to oba v Chicagu omrzí, ještě třeba rádi se sem na tu farmu vrátíte. Já dám Toně ještě pět set hotově, s těmi můžete se zaříditi, ale tu osmdesátku prodávat nebudete."

"Co jsem měl dělat? Musil jsem mlčet," dokládal k tomu Frank. "Však, až já Tonu budu mít, potom se dědka ptát nebudu, a moje žena bude musit dělat to, co já jí poručím. Tu osmdesátku pak prodám, že ani starý nebude nic vědět, peníze si strčím do kapsy a budu s nimi dělat, jak já za dobré uznám." —

Nových na tu Frankovu svatbu ale nejeli, neměli nyní na projíždky času. Sotva byli hotovi se stohováním obilí, již musili chystati se ku stavbě nové

sýpky. Zdenka se s nimi srdečně rozloučila a druhý den ráno odjížděla z města. Podivné myšlenky probíhaly jí hlavou, když čekajíc na vlak stála na peronu a hleděla v to místo, kde před osmi měsíci zastavil Tomek s vozíkem a bral zde její kufr. Tehdy to byl člověk jí neznámý, seděla vedle něho klidně a lhostejně, kdežto dnes před ním prchá, a vzpomínka na něho jest jí nanejvýše drahou. Rozhodla se již, jak odvděčí se mu za to, že zachránil jí život. Zajede nejdříve do Chicaga a tam dozví se adresy specialisty duševních chorob, o němž teta Nová vyprávěla a jehož jméno si zapamatovala. Navštíví jej a promluví s ním pak o Tomkově ženě. Dá na to peníze, aby, možno-li ještě mohla na ní býti provedena operace a vrácen jí rozum. Tomek ovšem nesmí mítí aňi tušení o tom, kdo peníze na to dal. Až bude zase mítí ženu zdravou doma, pak dojísta na ni, na Zdenku, zapomene a bude šťasten.

Oči zalily se jí při té myšlence slzami, ale setřela je spěšně. —

Asi za týden na to obdržel Emil Tomek na poště psaní. Otevřel je ihned a odstoupiv stranou ku psacímu stolku s udivením četl.

Psal mu Dr. Graham z Chicaga, zdali se na něho ještě pamatuje od toho času, co viděli se v nebrasském státním blázinci. On, doktor, že má v tom ohledu paměť dobrou a jasně prý má dosud v mysli jeho samého i jeho ženu, která již několik let jest choromyslnou následkem něšťastného pádu.

Domnívá prý se dosud, tak jako tehdy, když ubohou ženu prohlížel, že má kost lebeční poněkud promáčknutou a že by pozdvižením a vyrovnáním této kosti bylo jí pomozeno, a rozum vrácen. Mluvil prý o tom nedávno s člověkem, jenž se o takové věci zajímá a ten se uvolil dáti na to tisíc dolarů, aby mohla operace ta býti provedena a žena vyléčena. Proto záleží prý to nyní jen na Tomkovi, jestli svolí on k tomu a pak mohlo by se k věci bezodkladně přikročiti.

Tomek po přečtení dopisu, malou jen chvíli stál a hledě k zemi přemýšlel, ale pak přistoupil ku psacímu stolku a jal se psáti odpověď. Napsal krátce dru. Grahamovi, že on k té operaci svoluje a oněch tisíc dolarů, jež onen neznámý jemu člověk na to chce věnovati, přijímá jako čestnou půjčku, kterou chce v budoucnosti, jak mu to bude možno, splatiti.

Za krátký čas na to odjížděl Emil Tomek do B., kde byl státní ústav pro choromyslné. Odtamtud, v průvodu dra. Grahama odvezl manželku svoji do státu Illinois, kde blízko Chicaga měl zmíněný specialista soukromý ústav. Když za deset dní přijel nazpět, sděloval matce, že operace se dle očekávání vydařila.

"Zavolali mě k Fany, když po operaci procitla, a ona mě poznala," vypravoval. "Byla sice ještě slabá a jaksí ustrašená, ale mluvila souvisle. Dr. Graham řekl, že musí zůstatí ještě asi měsíc pod jeho dohledem a potom že si mohu pro ni přijeti."

Když Tomek ku konci listopadu ženu si domů přivezl, shodovali se všichni, kdož jí viděli, v tom, že sice již je, jak se zdá vyléčena, ale že není přece takovou jakou dříve bývala. Teď že je tichá a málomluvná, kdežto dříve byla veselá a nadělala řečí dost. V tom smyslu také vyslovila se stará Tomková k Nové, když jednoho dne k ní zavítala.

"Fany přece není taková, jakou bývala," vyprávěla kroutíc povážlivě hlavou. "Když jí něco řeknete, tak to udělá jako poslušné dítě, ale sama chudák nedovede nic řídití. Časem chodí jako ve snách a nemá paměť. Vždyť se na minulost nepamatuje, jen tak se jí v hlavě něco plete. Tuhle se vám chudinka posadila k Emilovi a povídala mu: "Mně se tak časem zdá, Emile, jako bych byla někdy chovala dítě. Bylo takové malé a já jsem je pořád chovala v náručí a ono mě bralo okolo krku. Nevím ale, jestli to bylo předtím, než jsem šla do té nemocnice, nebo jestli se mi to jen tak zdálo."

"Musila jsem se odvrátit, aby mne neviděli, že pláču," pokračovala Tomková, utírajíc si zástěrou oči. "Emil začal ji chlácholit, aby na takové věci nemyslela, to že se jí musilo jen tak ve snu zdát, ale ona zase začala: "Já na to ani nemyslím, to ono to tak samo přijde. Když jsem jela s tebou z té nemocnice a viděla jsem po cestě ženskou s dítětem, tak mi to přišlo do hlavy a potom jsem čekala, že tady doma to dítě najdu. Když mi to ale ty, Emile, povídáš, že se mi to asi jenom zdálo, tak tomu věřím a přestanu na to myslet."

"On jí Emil vždy uchlácholí a upokojí a tohohle se bojí: kdyby jí řekl, že dítě zemřelo, že by toho žalu její, dosud slabý mozek, nesnesl," mluvila dále Tomková. "Ona je Fany často taková jako postrašená, všeho se bojí a lékař a dá se někdy z ničeho nic do pláče. Já jí mohu domlouvát jakkoliv, ona na to nic nedá a já si s ní kolikrát nevím rady. To vždy jen hledím pak zavolat Emila a, jak ten přijde, hned ji upokojím. Jak on začne na ni mluvit, ona se hned stíší, a ty její poděšené oči se vyjasní a uklidní. Potom vždycky říká: "Buď tady se mnou, Emile, já se tu bojím bez tebe."

Babička se zamřela a vzdychla si.

"Mně to tak vždycky teď připadá, jako by to bylo jeho veliké, nemocné dítě a ne žena," podotkla smutně. "Někdy mám ale naději, že snad, až bude jaro, se to zlepší. Teď, když je zima, musí býti pořád ve světnici a nikam nemůže, ale až z jara půjde do polí a na zahradu, uslyší ptáky zpívat a uvidí stromy kvést, snad se jí mysl vyjasní, a ona se rozveselí."

Přešla zima, nastalo jaro, ale u Tomků se mnoho nezměnilo. Mladá žena sice ráda chodila venku, ale duch její stále jako by byl zastřen neproniknutelnou rouškou. Tak jako dítě byla. Dovedla vyseděti třebaš hodinu u kuřat a se živým zájmem je pozorovati, ale nedovedla je sama obstarati. Vysypala na př. z nádoby všechno zrní prvnimu houfci a pak si k nim sedla a nestarala se, že druhá kuřata jsou hladová. Když jí panimáma poslala, aby se šla podívat, zdali všechny nasazené slepice sedí, přišla nazpět se zprávou, že je vše v pořádku, ale nechala při tom dvéře u kolny otevřené, a za chvíli všechny kvočny běhaly po dvoře. V zahrádce též jí to bylo stejně okopávat trávu a vytrhávat zeleninu nebo dělati to naopak. Nemohla se tchýně v ničem takovém na ni spolehnouti a proto raději zase vše obstarala si sama. Fany ráda časem uklízela ve stavení, ale když si vzpomněla, nechala vše být a odešla ven. Tu pak někdy seděla mezi stromy na trávníku nebo šla do pastviny trhat květiny nebo na pole za Emilem.

"Co pak chceš, Faninko?" ptával se jí manžel laskavě.

"Nic," odpovídala s matným úsměvem, "jen jsem se přišla za tebou podívat, stýská se mi."

A pak dovedla chodit za ním jako hříbátko po poli, a když jí mírně domlouval, aby šla již domů, že bude unavená, jen zavrtěla hlavou a chodila za ním beze slova dále. Emil pak po chvíli uvázal někde koně, vzal ženu za ruku a odvedl ji do stavení. Ale musil potom přinést jí něco, čím by se zabavila a ve světnici udržela, když nechtěl, aby šla zase s ním a po poli bezúčelně ho následovala. "Maminko, prosím vás, dohlédněte na Fany, nechte ji bez dozoru," připomínal kolikráte matce. Tato dělala v tom ohledu, co mohla, co to bylo ale platné, když měla časem plno práce v domě, a Fany byla nejrady venku.

To bylo však jenom ve dne, neb jak se blížil večer, mladá žena přicházela vždycky do stavení. Bála se tmy a všecka se k večeru chvěla, dokud Emil nepřišel do světnice. Tento ale hleděl vždy, aby byl za světla venku s prací hotov a s blížícím se soumrakem aby byl ve stavení.

"Inu, tenhle Emil má život!" řekl jednou Nový, když po celodenním pomáhání v práci vrátil se jednoho letního večera od souseda. "Myslel si, jak

si polepší, když ji dá operovat, a zatím se to mnoho nezměnilo. Toť se ví, ona blázen teď už není, nikomu neublíží, ale zdravý rozum také nemá. Jest jako dítě, není s ní žádný rozhovor. Tělem jest ale zdráva a statná, že může přežít nás všechny. Když jsme šli teď domů přes pastvinu a přišli jsme s koňmi k rybníku, Fany tam ležela na zemi a pila tu špinavou, teplou vodu. Emil nechal koně stát, běžel k ní a vyzdvihnuv ji, ptal se, proč že to pije, že bude z takové vody nemocná. Ona ale jen se smála, to že nic není, to že ona dělá už dávno. Když ji ale Emil chvíli pro to domlouval, slíbila mu, že to už dělati nebude." —

Za pár dní mladá Tomková se rozstonala, a přivolaný lékař prohlásil, že stížena jest tyfem. Zjednána byla ošetřovatelka a lékař jezdil k Tomkovým každý den, ale nebylo to nic platné. Asi za čtyry neděle mladá žena zemřela. V poslední den života vrátila se jí paměť na minulost.

"Emile, co se to se mnou děje?" ptala se z nenadání manžela, jenž seděl u jejího lože. "Kde je moje dítě?" Vždyť já jsem ho již tak dávno neviděla."

"Jen se utiš, Faninko, nesmíš se rozčilovat!" chlácholil ji Emil, bera ji za ruku.

"Vždyť já se nerozčiluji," mluvila slabým hlasem, "jenom svého chlapečka chci. Byl takový hezký a už běhal. Proč jste mi ho vzali a kam jste ho dali? Emile, přiveď ho sem ke mně!"

"Upokoj se, Faninko!" domlouval ji Emil mírně. "Doktor ti nařídil úplný klid, jen tak se můžeš uzdravit. Chlapeček náš je u tvých rodičů, až se uzdravíš, pojedíš si pro něho. Jen buď trpělivá a uklidni se."

Hlas se mu chvěl při této lži, ale nemocná toho nepozorovala. Věřila mu a blaženě se usmívala při myšlence, až se uzdraví, že své dítě zase uvidí. Hovořila ještě trochu, dotazujíc se na přátele a známé tak, jako by se to bylo včera stalo, co splánil se s ní kůň a ona z kočárku vypadla.

"A nezlobí se tvůj tatínek pro to, že jsem si přece toho koně zapráhla?" ptala se Emila.

"Ba ne, Faninko, nic se nezlobí," odpovídal ji manžel. "Jenom si přeje, jako já, abys se brzy uzdravila."

Stišila se a usmívala, až usnula.

Do večera téhož dne skonala.

Přešlo léto i podzim a nastala zima. Rodiny Tomkových i Nových žily stále v dobrém přátelství a často bývaly spolu.

"Prál bych si, matko, kdyby tady teď byla Zděnka," prohodil Nový, když Tomek s matkou po večerní návštěvě odešli domů.

"Co pak jsi si tak na ni vzpomněl?" divila se Nová.

"Nu, tak mi to přišlo na mysl, kdyby zde byla, že Emil mohl by ještě býti šťasten. Já jsem si tak kolikrát pomyslíl, hned, když tu Zděnka před dvěma roky byla, že z těch dvou lidí byl by pěkný párek, kdyby se mohli za sebe dostat. Teď je Emil volný, a nebyla by v tom tedy žádná překážka."

"I kdož ví, jakého ženicha tam v Milwaukee Zděnka má," odušila hospodyně. "Myslím, že by odsud nebyla tak brzy jela, kdyby jí tam nebylo něco táhlo. Na každý pád se jí lépe líbí na východě, nežli zde na západě a já myslím, že už sem nepojede. Alespoň ve svých dopisech se nikdy o návratu sem nezmiňuje."

Psala Zděnka Novým často a několikrát se stalo, že Tomek jda kolem sousedovy poštovní schránky donesl jim od ní dopis. Jednou na takové cestě opsal si její zpáteční adresu z obálky a dopsal jí sám.

Bylo to jen krátké psaní a znělo takto:

"Ctěná přítelkyně! Osměluji se Vám psátí, ačkoliv nevím, zda ještě se na mne pamatujete. Snad ve víru velkoměsta zapomněla jste úplně na své nebrasské známé. Je-li tomu tak, nemusíte mi ani odpovídati, ale jestli

dosud chováte na Nebrasku nějaké vzpomínky, odepíšte mi. Budu psaní od Vás toužebně očekávat. E. Tomek."

Krátký věru byl to dopis, ale jak drahocenným byl pro Zděnkou. Obdržela jej v kloboučnickém závodě při nejpilnější práci. Ruce se jí chvěly, když jej přečetla. Shýbla se pod stolek, jako by něco hledala, a při tom nepozorovaně lístek políbila a vložila si jej pak za šaty, na prudce bušící srdce, které dosud nezapomnělo.

S jakým šťastným úsměvem a lesknoucíma se očima chopila se pak opět práce, ale při tom přes tu chvíli přitiskla si ruku k srdci, aby se přesvědčila, zda tam psaní dosud jest.

U večer, když byla samotna ve své světnici, vyňala psaní z úkrytu a četla a líbala je znovu. Odepsala krátký lístek tohoto znění:

"Ctělý příteli! Nezapomněla jsem ani ve víru velkoměsta na Nebrasku. Dosud živě si pamatuji na své tamější známé a těší mě srdečně, že i oni na mne nezapomněli. Zděnka Kalinová."

Po výměně těchto dopisů následovaly jiné, delší a čím dále tím přátelštější a důvěrnější. Brzy o nich zvěděli u Nových a věděla o nich i matka Emilova. Jak ta byla teď veselá, když pozorovala vzrůstající štěstí svého syna. K jaru, dříve ještě, nežli se otevřela práce venku, Emil odejel do Milwaukee. Tam dle umluveného plánu dali se Zděnkou oddat na radnici a přijeli spolu do Nebrasky již jako manželé. Na nádraží čekal na ně strýc Nový s dvousedadlovým kočárem. Když po upřímném přivítání usadili se všichni a vyjeli od nádraží, zeptala se Zděnka strýce:

"Co pak dělá paní Daytonová? Jak se jí daří?"

"Daří se jí, jak se mi zdá dobře," odpovídal Nový. "Žije v pěkném stavení se svými rodiči bez starosti a v pohodlí. Chodí stále ve smutečních šatech, ale připadá mi teď, že vyhlíží šťastnější a spokojenější, nežli byla dříve, dokud byla slečnou Clarkovou. Nejmilejším jejím zaměstnáním jest opatrování manželova hrobu z jara a v létě, a v zimě pak pěstuje květiny ve skleníku a jak se oteplí, ty nejkrásnější nosí na hřbitov."

"Jestli pak ti psala matka o Stejskalovic Toně?" zeptal se pojednou strýc.

"Ani nevím," odpověděla Zděnka.

"Ona ti o tom možná psala, ale ty v poslední době jsi měla myšlenky jenom na dopisy Emilovy," prohodil Nový, šelmovsky se usmívaje. Tona Stejskalová, vlastně teď Havlovcová, je už nazpět z Chicaga," pokračoval v řeči. "Že prý se s Frankem pořád hádali a několikráte byli spolu i u soudu. Naposledy prý se spolu i seprali, a Tona muži svému nafackovala, nějaké peníze mu vzala a odjela domů k rodičům. On prý teď chce zadat o rozvod, a ona říká, že je ráda, že se ho zbavila, jen prý je škoda těch pěti set, které s ním utratila."

"To Václav Havlovec, bratr Frankův je se svou ženou šťastnější," ozvala se Zděnka ze zadního sedadla. Dostala jsem psaní od nich asi před čtrnácti dny. Psala mi Havlovcová, že farmář u něhož pracují, odstěhuje se k vůli zdraví své ženy do Colorada, a oni, Havlovcovic že budou mít celou farmu sami na starosti a dostanou za to polovinu všeho výtěžku. Chválila si, jak prý jsou spokojeni a šťastni."

"Tak jako my budeme," dodávala tišeji, tulíc se k manželovi. "My se spolu tak nerozejdeme, jako Frank s Tonou, víš že ne, Emile?"

"Ten Frank Havlovec si bral Tonu pro peníze, kdežto ty jsi věděl, že se mnou nedostaneš nic," pokračovala, hledíc mu důvěrně do očí. "Těch pár dolarů, co jsem si nastrojila, spotřebuji lehce na zařízení v domácnosti."

"Ani ty jsi si mne pro peníze nebrala," zasmál se Emil, hledě Zděnkou po tváři. "Vždyť jsem ti vypsál vše upřímně, a věděla jsi před svatbou, že jsem chud. Pro tebe jsem jel teď za vypůjčené peníze, ale věru že jich

nelituji." Přivinul ženu k sobě. "Jsem chudý, Zděničko, ale budu teď pracovat s dvojnásobnou chutí a uvidíš, že se domohu. Jen když tebe, můj drahoušku, mám," šeptal přitlumeně, aby strýc na předním sedadle ho neslyšel. Zděnka blaženě se usmívala a v jejich očích jiskřil se jakýsi potutelný svit. Bylo to tajemství, které ještě nechtěla prozraditi. —

To bylo vítání a radostné pozdravování, když novomanželé dojeli k Novým. Zděnka objímala tetu i Tomkovou, která tam na své děti čekala.

"Vy jste mi vždycky připomínala mou drahou matičku a teď jste moji maminkou doopravdy," mluvila pohnutě hladíc svoji tchýni po vrásčité tváři. "Pamatuji se na ten den, kdy jsem vás naposledy viděla, maminko," hovořila dále vedouc se s ní za ruku do domu Nových. "To bylo čtvrtého července, a když jsem se s vámi loučila, povídala jsem vám, abyste byla zdráva do těch dob, než vás zase uvidím, a teď, když vás opět vidím, jsem už vaše dcera."

Babička Tomková jen si slzy utírala, radostí nejsouc mocna řeči.

Když po večeři ocitla se babička na chvílku s Novou v kuchyni o samotě, povídala pohnutě: "Teď už si myslím, že bych mohla umřít. Vždycky jsem říkala, že bych se chtěla jen toho dočkat, aby Emil se usmíval a teď už se usmívá i hlasitě směje a je šťasten úplně. Mne už nepotřebuje, a tak bych mohla klidně umřít."

"Co pak vás tohle Tomková, napadá," kárala jí Nová. "Teď, když jste šťastna, nemusíte umírat. Jen buďte s nimi dále, oni vás potřebují a vy s nimi, dočkáte se štěstí ještě většího."

Za týden po příjezdu novomanželů připadly Emilovy narozeniny. Zděnka den před tím myla a čistila celé stavení.

"Chci, aby bylo vše slavnostní na zítřek," vysvětlovala matce, která jí s radostí pomáhala. Věšely též nové záclony a na stolky a police dávaly různé okrasy, které si Zděnka s sebou přivezla. Emil byl toho dne ve městě, a mladá žena pospíchala, aby bylo vše hotovo, než muž přijede domů.

"To bude Emil překvapen," poznamenala matka, prohlížeje se zálibou upravené světnice.

"Já mám pro něho ještě jedno překvapení, ale to si nechám až na zítřek," řekla Zděnka, záhadně se usmívajíc. "Bude to takový malý, upřímný dárek k narozeninám, ale já doufám, že bude Emila těšiti. Ale vidíte, maminko, že mu před časem nic neprozradíte?", zeptala se své tchýně. "To víš, že ne děvečko," ujišťovala ji tato. "Vždyť ostatně já sama nic o tom nevím."

V tom již Emil přijížděl do dvora a Zděnka běžela k němu. Šla s ním když vypřáhl koně a odváděl ho do maštale, a potom ruku v ruce šli spolu do domu.

Zde Emil se zalíbením prohlížel světnice a chválil jejich úpravu. "Zdali pak víš, Zděnko, co jsem se dnes ve městě dověděl?" obrátil se pojednou k ženě, bera ji kolem pasu. "Stará Korýtková mě potkala na ulici a povídala mi jakou prý jsem dostal bohatou ženu. Že prý ji nějaká její švagrová, s kterou si posledních několik let nedopisovala, poslala teď nedávno psaní a v něm mezi jiným podotkla, jestli prý zná jakousi Zděnku Kalinovou. Ta prý od nich před několika roky odjela do Ameriky a zdědila velké jmění po strýčkovi v Rusku. Smál jsem se tomu, ale Korýtková na mne dorážela, abych prý nezapíral, že budu teď bohatý. Vidiš, jak se dělají řeči."

"Ale co jest ti, Zděnko?" zvolal pojednou, když žena položila si hlavu na jeho rameno a na celém těle se chvěla. "Co je ti, drahoušku?" ptal se opět pozvedaje jemně její tvář. Udiveně na ni patřil vida, že oči její zalité jsou slzami. "Nerozumím tomu, mluv, co ti schází!" doléhal na ní, hladě jí po vlasech.

"Nic mi není, můj Emile," řekla Zděnka usmívajíc se skrze slzy. "To jen tak přišlo náhle na mne pohnutí pro to, co ti chci říci. Chtěla jsem ti vše povědět, až zítra, na tvé narozeniny, ale když jsi začal o té Korýtkové, povím ti to hned. Pojďte si, maminko, semhle sednout, abyste to slyšela též," pravila ukazujíc na blízkou židli.

"My si sednem tuhle spolu na lavici a já ti Emile, povím, to, co jsem ti před svatbou neřekla." A nyní udivenému manželovi a matce jeho vyprávěla o svém dědictví i o tom, proč je po celá léta zapírala.

"Chtěla jsem mít plnou jistotu o tom, že ten, kdo si mě vezme, nebude si mě brát pro mé peníze," končila svoji zповěď. "Teď, můj drahý Emile, ty peníze jsou tvé, vyzvedneme si je a koupíme si za ně svoji vlastní farmu."

To bylo překvapení a divení. Stará matka jenom ruce spínala v údivu a ani mluvití hned nemohla. "Tohle je opravdu pro mne neočekávané překvapení," řekl Emil vážně. Objal ženu a přivinul ji k sobě.

"Věř mi ale, moje drahá Zděnko, že nejsi mi pro to tvé dědictví nyní o nic milejší. Ty samotná jsi mi dražší nad všechny peníze světa."

"Vždyť já to vim, Emile," šeptala Zděnka tulíc se k němu. "Kdybych tomu nevěřila, nebyla bych si tě vzala."

"Ještě ale k jedné věci se ti musím přiznat," pokračovala po chvíli. "Ty jsi mi psal před svatbou, že jsi ještě dlužen tisíc dolarů člověku, jenž ti půjčil ty peníze na operaci tvé ubohé, první ženy. Tím věřitelem jsem ale já sama. Když jsem jela tehdy odsud nazpět do Milwaukee potom, když jsi mě zde vynesl z té hořící sýpky, cítila jsem se tobě dlužnicí za zachránění mého života. Chtěla jsem ti to nějak oplatit a proto stavěla jsem se na cestě v Chicagu. Vyhledala jsem tam dra. Grahama a řekla jsem mu, že se o osud tvé ženy zajímám, že však nechci, abyste věděli, že jsem na to peníze věnovala. Dala jsem mu těch tisíc dolarů a tak je máš nyní též zaplacený."

Emil políbil Zděnku v němém pohnutí.

Na večer šli všichni tři k Novým a tam opět Zděnka všechno znova vyprávěla. "Teď si budete moci koupiti farmu, kterou máte v nájmu," řekl Nový, když první překvapení minulo.

"To právě máme v úmyslu," přisvědčil Emil. "Jest to farma dobrá a majitel jí má stejně na prodej. Koupíme si ji a budeme bydleti stále blízko vás."

"Vy jste mi před týdnem řekla, že se dočkám ještě většího štěstí a nevěděla jste, že se to tak brzy splní," hovořila babička v koutě k Nové. "Byla jsem už tak dost šťastna, ale teď mám ještě větší radost, když vidím, že budou mít své a budou bez dluhů a bez starostí."

"Však vy se babičko dočkáte štěstí ještě většího," odušila Nová.

Byla to moudrá žena a prorokovala dobře.

Když po roce zavítal k Tonkovým baculatý chlapeček, byla babička samou radostí v sedmém nebi a když po čase přibyla k němu ještě malá sestřička, nechtěla už babička o smrti ani slyšet.

"Teď nesmím umřít," říkávala chovajíc malé caparty. "Mám z těch dětí příliš velkou radost, abych od nich chtěla jít a potom, vždyť ony mne potřebují. Musím je těm mladým pomoci obstarat a vychovat."

M. B. ŠARECKÁ.

U moře.

Kde moře a nebe stýká se
a v modři splývají spolu,
srdci dvě jistě o kráse
mohou si rozumět v bolu.

Na vlnách ložky se vznášejí,
po nebi oblaka plynou —
Ach, jen mít společnou nadějí
trpětí společnou vínou.

Však — jak je nebe bez mezí
a jak je ohromné moře, —
hluboká láska jen vítězí,
velká se stýkají hoře!

Zlatovláska ze mlýna.

Pro kalendář "Amerikán" napsal Václav Lenoch.

I. — Karafiát.

Asi deset mil od městečka Logan v žirné Iowě, postavil v letech sedmdesátých u řeky Boyer, v úrodné a přírodní krásou oplývající krajině, jeden z prvních osadníků tamních, Kristof Radouš nevelký mlýn, v němž plných deset roků působil, než před svojí smrtí předal celý majetek do rukou svého druhého syna Václava, který svěřený mu závod nejen zdárně spravoval, nýbrž rok od roku zlepšoval, nabýváje čím dále tím více obliby v okolních malých osadách, z nichž nejbližší byla rostoucí Woodbine, honosící se několika obchodními krámy a též nevelkou školou.

Václav Radouš as dva roky před smrtí otce svého vstoupil v manželský stav s hezkou dívkou Aničkou, dcerou českého farmáře z onoho okolí, s níž žil šťastný a spokojený život, maje radost ze dvou dcerušek, šestnáctileté Miloslavy a desíleté Věrušky.

Bylo to rozkošné místočko, v němž Radoušův mlýn se nalézal. Venkovské ticho nebylo ničím rušeno, jen klepotem velkých kol, poháněných hučícími proudy vody, řítící se s výše na lopaty mlýnského stroje a pak občasným řehotem koní, když okolní farmáři sem přijížděli s žitem a pšenicí, aby si domů odváželi pytle pravé, dobré mouky. Otec Václava Radouše byl zkušným mlýnářem z Čech, který syna svého v řemesle tom důkladně vycvičil, a tu nebylo divu, že se tento těšil pověsti řádného a osvědčeného mlýnáře. Václav hleděl i k tomu, aby i ve vzhledu výstavnosti mlýn pěkně vypadal a zejména obydelní stavení, zahradou obklopené, v němž šťastná rodina Radouše žila spokojený život, bylo slušně upraveno.

Krásná, letní neděle se rozesmála nad celým krajem, rozprostírajíc po okolních pahorcích a údolích jakýsi čarovný háv, pod nimž vládlo nedělní ticho, neb i mlýnská kola po celotýdenním otáčení odpočívala. Bystré proudy řeky vesele šuměly, lesknouce se v plně záři slunce jako drahokamy. Od výše ležící zahrady, v níž stálo útulné obydlí mlýnářovo, vedly kamenné schody dolů k tiché zátoce řeky. Kolkolem samé stromy, jichž listnaté větve bránily přístupu horkým paprskům slunce k zemi, tak že v chladivém stínu stromů bylo rozkoší prodlíti.

Nad strmým břehem řeky rozpínala čtyři mohutné kmeny jako obrovská ramena k modrému nebi vztýčená, stará vrba, zdající se přímo viseti nad hlubinou. Jeden z nakloněných kmenů vyčníval nad hladinou vodní jako pádací most nějaké tvrze ztrnulý v půl cestě při zdvihání. A strom tento býval oblíbeným místem, sličné, starší dcery Radoušovy, Miloslavy, známé v celém okolí pode jménem "Zlatovláska ze mlýna."

Sam spanilé děvče v prázdné chvíli vždy docházelo a hopkujíc po nahnutém kmeni vrby, usedávala nad vodou a oddávala se tichému snění. Zde se cítila šťastnou a s radostným úsměvem na růžových rtech pohlížela na šumivé vlny, z nichž občas se nad povrch vody výmrštila ryba. Bylo to pravé dítě přírody v ráji krásného venkova. Co dítě, neměla žádných družek, s nimiž by se byla mohla pobaviti, neb osada Woodbine, byla dvě míle od mlýna vzdálená a když začala navštěvovati tamní školu, tu ji tam obyčejně ráno otec dovezl a odpoledne přesně po škole pro ni přijel, tak že neměla příležitosti se spoluškolačkami se mnoho stýkati a pohrát si s nimi. Dorostši v dívku čtrnáctiletou, opustila školu s vyznamenáním, načež byla pilnou pomocnicí své matky v hospodářství.

I onoho nedělního odpůldne seběhla Miloslava lehoučným krokem se schodou dolů k řece, její nožky jen se mihly po balvanu, pod nimž stará vrba svoje kořeny v zemi zapouštěla a s knihou v ruce usedla na své místo ve větvích. S modrýma očkama ve spanilé tvářince, a v běloučkém úboru, okrášlena zelení stromů, podobala se pohádkové víle s plavozlatými vlasy, spadajícími volně přes ramena na prsa. Ruka s knihou brzo klesla do klína a dívka se zrakem bloudícím v neurčito oddávala se blahým snům svých šestnácti jar.

Neslyšela, jak se na břehu ozvaly rychlé kroky na pěšince k mlýnu vedoucí. Neviděla, jak mladý muž štíhlé postavy se mezi křovím objevil, přiváben snad útulným zátiším a hleděl k řece. Vystoupiv na prázdné místo k balvanu, od kterého jej dělilo husté křoví, rozhlížel se kolem, když pojednou zrak jeho padl na rozkošnou postavu dívky na šikmém pni vrby sedící a v dumy pohrouženou. Zvolna a potichu se mladý muž skryl za křoví, odkudž s úsměvem na tváři hleděl na čarovný obraz, jaký se mu tu zjevil v rajském rámci přírody. Mladý muž, jehož stáří mohlo býti as dvacet pět let, nemohl odtrhnouti svých zraků od luzného obrazu, při tom ale pro sebe šeptal: "Aby mne tak spatřila — co by si o mně pomyslíla! Mám já,

cizinec, právo, ji z ústraní pohledem svým obtěžovati? Ne — nikdy! Ach jak je krásnou!" Po té zvolna se obrátiv, tichým krokem odcházel, avšak ještě jednou se obrátil, vyňal z knoflíkové dírky svého kabátu pěkný karafiát, který prsa jeho zdobil, opatrně jej hodil na plochu balvanu, přes který musila dívka při odchodu ze svého zátíší jíti. Na to rychle zmizel v hustém křoví. Spěchal pěšinou k mlýnu. Optal se cosi mlynářského dělníka, který stál před vraty a neznámému příchozímu ukázal na dům, v zahradě. Za nedlouho se mladý muž octnul před pěkně upravenou verandou obytného domu. U dveří jej uvítal domácí hlídač štěkotem z blízké boudy, rachotě silným řetězem, na němž byl uvázán. Na okamžik se cizinec zastavil, avšak hned na to vstoupil do domu, zaťukav na dvěře vedoucí do přední světnice bytu.

"Dále!" ozval se uvnitř mužský hlas, načež cizí návštěvník vstoupil do prostorné komnaty, v níž vše se skvělo vzornou čistotou. U velkého, kulatého stolu, jenž stál nedaleko jasných oken s bílými záclonami, seděl domácí pán, drže před sebou český týdeník, v jehož četbu byl pohřížen, než jej nenadálý klepot na dvěře vyrušil. Na první pohled mohl každý poznati, že statný padesátník je muž uvědomělý, neboť mu z očí zářila jakási vážnost a obezřelost, která si vynucovala u jiných lidí pravou úctu.

Zvolna položil Radouš noviny na stůl a vzpřimiv se v plné své výši, přistoupil k příchozímu, podáváje mu pravici. V očích jeho nebyla žádná zvědavost, nýbrž pravý klid v nich vládnul a kol úst se mu zračil přívětivý úsměv.

I jeho manželka sedící u okna, vstala a vítala neznámého návštěvníka s úsměvem, podávajíc mu stolicí k usednutí.

"Koho mám to potěšení v mém osamělém domově vítati?" táže se Radouš, hledě na slušně po městsku oblečeného hosta. "Jste bezpochyby též as Čechem, jelikož jste na mě pozváni—dále — vešel do vnitř. Nemýlím se?"

"Ne — pane Radouši," odpověděl mladý muž s milým úsměvem v zdravé a hezké tváři. "Jsem upřímným Čechem, ač zde v Americe rozen. Prohlédl jsem si tu krásnou českou vlast svých rodičů při návštěvě s česko-americkou výpravou bujarých Sokolů, k nimž i já přináležím několik roků. Na dojmy, jaké jsem tam zažil, zejména v krásné, zlaté Praze, nezapomenu nikdy! Mé jméno jest Karel Barták a jsem cestujícím jednatelem jednoho velkoobchodu moukou v Omaze. Poněvadž mi v Logan bylo řečeno, že výrobky vašeho mlýna jsou výtečné, tu za tím účelem přijíždím sem, zda-li byste nechtěl s naším obchodem navázati spojení. Vyrobenou vámi mouku byste mohl přímo posílat do našeho závodu v Omaze a vyplatilo by se vám to.

"Sedněte si, pane Bartáku," zval mlynář mladíka k usednutí. "Těší mne, že si s tak rozumným mladým mužem mohu promluvit. Ano — práce mám dost nejen od okolních farmářů, nýbrž i v Logan mám na svoji žitnou i pšeničnou mouku dost odbytu. Kdybych měl však přijmouti tuto nabídku, tu bych stěží mohl vašemu velkoobchodu vyhovět, neb pak by můj mlýn byl na velké objednávky malým. Kola ve vantroku žene pouze voda a mé stroje nejsou tak dokonalé jako ony, hnané parou."

"Pro začátek by stačily," mladý muž na to, hledě s úsměvem na manželku mlynáře, která držíc vedle stojící dcerušku Věrušku kolem krku, se zájmem na hezkého "agenta" hleděla. "Až by však přišla doba, kdy objednávky by stoupaly, tu by se pořídily parní stroje, jež by zároveň s vodou pracovaly a váš mlýn by se stal jedním z největších jak v Iowě, tak i v Nebrasce. Zkuste to s námi, pane Radouši, a pochodíte dobře. Jsem poctivý člověk a nechci váš snad vésti k něčemu, co by vám škodilo. Naše firma v Omaze má dobrou pověst a těší se přízni celé veřejnosti."

“Věřím vám, pane Bartáku!” pravil starý krajan, podáváje ruku svému hosti. “Co ty tomu říkáš, Aničko?” obrátil se ku své choti, která rozhovoru obou mužů se zájmem naslouchala.

“Ale Džimičku, vždyť to na obličejí tohoto pána vidíš, že to s námi myslí upřímně,” odpovídala statná mlynářka, v jejíž zdravé a milé tváři se zračila jemná povaha dobrého srdce. “Zvětší-li se náš obchod, pak z toho budem mít užitek my a naši caparti. Vid, Věruško?” táže se své malé dcerušky, hladíc jí po světlých vlasech.

“Ano, maminko!” odvětila osmiletá divenka. “Ten pán je hodný — a hezký,” dodala v stydlivém smíchu. Mladý muž překvapen tak milým přijetím se strany rodiny mlynářovy, pohladil pohnut tvářinku hezkého děvčátka a tiskna ruce obou manželů do svých, pravil: “Co jednatel jsem měl příležitost poznati mnohé rodiny jak cizonárodní, tak i české, ale tak uslechlou, jakou jest vaše, pane a paní Radoušová, jsem nikde nenašel. Ach, jak útulný je tento váš stánek! V něm bych chtěl do smrti žiti. A tohle hezké děvčátko, je jediným klenotem vašim?”

“I ne — máme starší dceru, Miloslavu, která nyní zajisté si hová na vrbě u řeky”, odpovídala matka.

“Nemá zlaté vlasy?” táže se mladý muž s napjetím.

“Ano!” odvětila matka. “Což ji znáte?”

“Neměl jsem doposud to potěšení ji poznat, ale před chvíli jsem viděl krásnou zlatovlasou vílu tam dole u vody, nalézající se v polosněni. Myslím, že je to nebezpečné místo, neb jak snadno by mohla vrba povolit a spanilá dívka by našla smrt v hlubokém proudu řeky.”

“Již po několik roků je ono místo oblíbeným koutkem Slávky,” řekl Radouš, “ale dosud se jí nic zlého nepříhodilo.”

“Však mohlo by se tak náhodou stát a — tenhle pán má pravdu”, řekla paní. “Jdi, Věruško, a zavolej Miloslávku, že je tu nějaký pán, aby proň připravila něco k občerstvení.”

“Již jdu maminko, aby se nám naše drahá Zlatovláska neutopila — hihihí!” zasmálo se děvče. “Ale ona umí plovat jako já. Už jdu!” Po té vyběhlo ven.

“Mladost — radost!” smál se Radouš. “Když jsem byl v mládí Věrušky, tu jsem se svým o dva roky starším bratrem Josefem se též koupával. Kam se as poděl!” vydechl ku konci.

“Vy máte bratra?” táže se mladý muž starého mlynáře, v jehož tváři se v té chvíli jevil jakýsi bol.

“Měl — ano — anebo snad dosud mám — nevím!” odvětil Radouš. “Můj otec s matkou a námi dvěma syny přijel do Ameriky roku 1860., hned po válce v Itálii. Osm neděl jsme se houpali v plachetníku, než nás dovezli do New Yorku, odkudž jsme odejeli do Chicaga. Můj otec byl v Čechách mlynářem, ale práci podobnou nemohl v tehdejší město zahrad dostat. Živil se tedy řezáním a sekáním dříví pro majetnější rodiny americké — nás Čechů bylo v Chicagu tehdy jen hrstka a ti byli zrovna tak bohatými jako my. Později dostal otec práci v dřevařských skladištích a ač výdělek nebyl veliký, přece pro naši čtyřčlennou rodinu stačil. Za rok na to vypukla občanská válka, již se účastnilo několik tamnějších krajanů, a též otec chtěl jíti, avšak matka mu to nedovolila. Tehdy bylo v Chicagu málo práce, ale přes to jsme všechnu bídu přechkali, vždyť bratr Josef i já jsme pomáhali rodičům, aby tíhu nouze tak necitili. Josef jako osmnáctiletý hoch pracoval ve vápenkách, ovšem za mizerný plat a já, teprve třináctileté klouče, v jedné malé továrně na rámy a dvěře. Po válce nastaly trochu lepší časy a brzo na to se rodiče rozhodli, že pojedou do některého menšího městečka ve Wisconsinu. A odjeli jsme pak do Manitowoku a za několik let na to na vybidnutí jednoho

krajana z Logan v Iowě do jmenovaného města, kde otec dostal práci ve mlýně, v němž pracoval až do roku 1872, načež ze svých úspor a nás obou synů, postavil tento mlýn. Před odjezdem našim do Woodbine odebral se bratr Josef do Omahy, aby nějaké potřeby do mlýna objednal, avšak domů se více nevrátil. Já s otcem jsme jeli za ním třetího dne, ale tam nám bylo řečeno v obchodě, v němž měl Josef potřebné věci opatřit, že u nich nikdo nebyl. Vzal si s sebou osm set dollarů, ale více jsme o něm neslyšeli. Na rodiče účinkovala událost ona velice bolně, tak že se matka hořem roznemohla a v krátkém čase na to zemřela. Otec si div nezoufal, avšak já ho těšil, tak že se po čase uklidnil a s nepříznivým osudem smířil. Osm set dolarů přišlo tím v zmar, což bylo pro nás velkou ztrátou, ježto na mlýně vězel velký dluh. Avšak za deset let byl majetek čistý a to jen dik neúporné práci nás obou a pak mé Aničky, s níž jsem se po smrti mého otce v brzkou oženil. Mám dvě dcerušky a hodnou ženušku a cítím bych se úplně šťastným, jen kdybych věděl, co se s Josefem stalo."

"A nedal více o sobě slyšeti?" otázal se Barták s účastí.

"Ne—! Je tomu již přes dvacet let, co mi naposled podal ruku," odpověděl smutně Radouš. "Snad jej někdo na cestě zabil a peníze mu vzal. Jinak si to vysvětlit nemohu, neb Josef byl řádný mladík, ač jedinou jeho touhou bylo, podívat se též do světa a to hodně daleko."

"Možná, že byl někým přemluven a odejel v neznámé kraje," namítal mladý návštěvník. "Ale počkejte. Máte jeho podobiznu?"

"Ano — ale ta byla zhotovena v Manitowoku a vypadá na ni jako hoch", vmísila se Radoušova do řeči. "A proč ji chcete vidět?"

"Jezdím světem a možná, že bych se někde dopídil zprávy o vašem švakrovi", vysvětloval Barták.

"To by bylo dobré!" mlynář na to. "Jdi Aničko, a přines ji sem."

Za okamžik se vrátila hospodyně s malým obrázkem a podala jej mladému hostu.

"Hezký to junák, ale obličej má trochu vybledlý", pravil tento, hledě na podobiznu.

Radouš pravil: "Josef, jakožto můj bratr má též nároky na tento majetek a já mu právo k tomu upírati nechci. Kdyby Josef žil, bylo by mu nyní padesát let, jelikož je o pět roků starší mne."

Rozmluva přešla na jiné pole. Barták oznámil mlynářovi, že má ve Woodbine strýce, který se tam as před dvěma měsíci přistěhoval."

"Před dvěma měsíci?" opakoval mlynář, hledě před sebe jakoby na něco vzpomínal. "Tehdy se tam usadil grocerista Boček, a—"

"On je mým strýcem", doložil Barták usmívaje se. "Mám dvoutýdňi prázdniny, které chci u něho strávit, načež se zase vydám na potulku západními státy. Dovolíte-li tedy, bych se osmělil vás občas svou návštěvou obtěžovat po dobu mého pobytu zde."

"Obtěžovat?" smál se statný mlynář. "Hleď, Aničko, on pravi, že by nás svoji návštěvou obtěžoval," obrátil se ku své choti.

"Budete nám vždy vítáni!" Radoušová na to s úsměvem: "Vždyť jsme tu na naší samotě jako opuštěni a nebýt farmářů, kteří sem jezdí s obilím, umřeli bychom zde dlouhou chvíli."

"V tomto rozkošném okolí?" divil se host, hledě oknem do krásného kraje, jenž se tu kolem rozprostíral. "Zde bych chtěl věčně bydlet!"

"Však vy byste si to rozmyslil, až by se dostavila zima a s ní časem velké bouře s vánicemi!" namítala paní.

"Zažil jsem jich též dost na svých cestách obchodních a zejména v severní Minnesotě," smál se Barták, "mne někdy vzaly do prádla, avšak já se jich nebál a vždy jsem je přestál."

V tom se ozvaly venku rychlé lehounké kroky a za okamžik veběhla malá Věruška do komnaty volajíc: "Slávka už jde a neutopila se—hihihi!"

"Ty čertíku!" hrozil jí otec prstem, zatím co ji matka obejmula.

"Slávka našla na kamenu pěkný karafiát — a neví jak se tam dostal" vyprávělo děvče. "Vidíte, už je tady!" dodala vesele, ukazujíc ke dveřím jimiž vstoupila sličná dcera mlynářova do komnaty s rozkošným úsměvem na rtech. Spatřivši elegantně oděného, hezkého muže, zahořela rozpaky ve spanilé tváři, hledíc naň nesměle.

"To je pan Barták, moučný jednatel," žertovala matka, představujíc dceři hosta. "A tohle je zase naše zlatovláska, pane Bartáku", dodala s úsměvem. "Teď jdi, dceruško, a postarej se o nějaké občerstvení, aby nám tu hladem neumřel."

"Děkuji, paní Radoušová," řekl mladý muž. "Já obědval u strýce, než jsem k vám šel."

"Ale máte zajisté žízeň z toho dnešního tepla", mlynář na to. "Máme výtečný, tříletý mošt, anebo chcete kávu?"

"Domácí a tak starý sajdr musí chutnat jako víno," pravil Barták.

"Máme též domácí víno," řekla mlynářka, "a dobré."

"Tak sem přines oboje Andulko, aby si náš návštěvník pochutnal na přirozeně vyrobených nápojích," dodal Radouš, načež hostitelka i s Miloslavou a Věruší odešla do kuchyně.

"Co tady chce ten cizinec?" tázala se Miloslava matky. "Vždyť my máme mouky dost, až jí prodáváme."

"Nu — on jí chce od nás kupovat a pravil, že brzo budeme muset zvětšit mlýn a zavést parní pohon, až se objednávky později zvětší."

"Ach — ta pára by nám tu všecko zkazila a pak ten dusivý kouř. Ještě štěstí, že tratě North Western dráhy jsou od nás tři mile vzdálené, tak že hukot parostrojů a jich kouř nás tu nezlobí," pronášela sličná dívka, "kam se dostanou parní stroje, zanikne venkovská přebies přírody, čtla jsem nedávno v Amerikánu a věřím tomu. V našem zátiší jsme spokojeni a já vůbec po velkoměstském hluku netoužím."

"Ale zbohatli bychom," upozorňovala matka.

"Nám stačí, co nyní máme," Slávka na to, "a tatínek je dost zámožným, aby mohl být se svým mlýnem spokojen."

"On myslí však jen na vás, jimž chce zanechat po sobě co nejvíce bude moci, a vy byly po našem odchodu z tohoto slzavého údolí až do smrti zaopatřeny."

"Ale maminko — nemluvte o čems podobném; mne to velice bolí!" zvolala dívka, již do oček vstoupily slze při pomýšlení, že by se s rodiči jednou rozloučit musela, jelikož na to nikdy nemyslela. "Vy budete s námi ještě dlouho."

"V to doufáme oba, milá holka — a ostatně nechme toho," řekla matka, berouc do ruky velký bílý džbán. "Ty Slávko zanes talíř koláčů do přední světnice a já zase půjdu dolů do sklepa pro sajdr a víno a přinesu as dvě láhve. Pojď se mnou, Věro, a pomůžes natočit sajdr," obrátila se k malé dcerušce, načež obě vyšly na chodbu a odtud dolů do prostorného sklepa, v němž různé potřeby pro kuchyni se nalézaly. Po odchodu matky a sestry se sličná dívka zahleděla do zahrady, nemohouc pochopiti, jak se krásný onen karafiát na balvan u staré vrby dostal, vždyť v její květinové zahrádce, před domem se nalézající, vyjma růží, pivoňek, lilí a slunečnic, žádných květin nebylo.

"Možná, že mne onen hezký cizinec v přemýšlení na vrbě přistihnul," rděla se dívka. "Ale já nikoho neslyšela, ani neviděla. A jak štíhlé postavy jest a ty — hnědé jeho oči, jak na mne horoucně hleděly. Je mi tak jaksi

divno u srdce a cos podobného jako dnes jsem dosud nepocítila. Ach, můj bože! Maminka již jde ze sklepa a já dosud koláče na talíři nemám."

Po té rychle odešla do velké spižírny ke kuchyni přiléhající, odkudž se v brzku vrátila s velkým talířem, na němž voněly chutné, české koláče s mákem a tvarohem.

"Víte, co uděláme?" pravil Radouš po odchodu manželky a dcer ku svému hosti. "Půjdeme si sednout do besídky v zahrádce, kde vane větřík a je volněji než zde ve světnici. Tam máme též pěkný rozhled na řeku a v opačnou stranu zase k vesnici Woodbine. Posedíme, pokouříme a popijeme si, a vy nám leccos ze svých cest světem povíte. Vy nespěcháte domu k strýci vidíte?"

"Je teprve dvě hodiny a tu mám do šesti času dost s vámi se po krajan-sku pobavit," odvětil mladý jednatel, "pak-li si tak budete přát."

"Můj ty smutku!" smál se mlynář dobrosrdečně. "Vždyť já a moje cirkev jsme rádi, když k nám někdo zavítá a zejména tak vzdělaný krajan, jakým jste vy."

"Těší mne velice, pané Radouši, že mohu ve vašem rodinném kruhu strávit několik utěšených chvil," pronášel mladík dojat srdečností mlynářovou. Jaký to rozdíl mezi pravou krajan-skou upřímností bodrých venkovanů a mnohdy povrchní uhlazeností některých blahobytu se těšících lidí ve velkoměstech."

"No — my tu nemáme také jen samé anděle, pane Bartáku," řekl se smíchem starý mlynář. "Tamhle, ve Woodbine je bába, kterou má každý rád, ale když je trochu dál — jak umí klevetit. Proto se jí sousedky vyhýbají a vůbec si ji nevšímají. Nu — a teď pojďme do zahrady."

"Zde jsou koláče, tatinku!" ozval se jasný hlas Slávky ode dveří, jimiž tato do vnitř vstoupila, červenajíc se v sličné tvářince rozpaky, když viděla, že host stojí u stolu s kloboukem v ruce, domnívajíc se, že je na odchodu.

"Zanes to, holčičko, do besídky a maminka ať tam dá sajr a víno," řekl otec. "Posedíme si venku a pan Barták tu s námi zůstane až do večera, než půjde ku svému strýčkovi Bočkovi."

"Ach — pan Boček je vaším strýčkem?" tázala se dívka s úsměvem. "Znám jej dobře, neb chodím k němu do grocerie. Hodný to muž a ve Woodbine oblíbený."

"Těší mne nesmírně, že tak mého příbuzného chválíte," pravil Karel s vřelým úsměvem. "Dává dobrou váhu?" dodal žertovně.

"Ano — u něho platí přísloví: S poctivosti nejdál dojdeš", řekl Radouš. "Avšak nyní pojďme a vy nám občerstvení přineste!"

Na to, položiv si široký slamňák na trochu oplešatělou hlavu, vyšel ze dveří na verandu, načež kráčel s mladým mužem k nedaleké besídce, obrostlé hustou zelení.

Jabloní a jiných ovocných stromů byly celé řady v prostorné zahradě, již oba muži se ubírali, a po nich Karel se stále ohlížel, obdivuje pořádek, jaký kolem domu i mlýna panoval.

"Pane Radouši," obrátil se host ku svému průvodčímu, když usedali v besídce k velkému, kulatému stolu. "Vy nejste jen vzorným mlynářem, nýbrž i pečlivým hospodářem, jak možno zde na první pohled poznati. Tolik ovocných stromů máte v zahradě! A ty vypěstoval jste vy?"

"Ano, s mým otcem jsme je zde nasázeli a to víte, že dobrého pěstování se jim ode mne dostává. A pak, moji ženušky je to nejmilejší zaměstnání, opatrovat zahradu, v čemž jí dcera Slávka pilně pomáhá. Aha — už maminka jde a ten malý čertík s ní."

"Roztomilé děvčátko!" řekl mladík, hledě k verandě, odkudž přicházela Radoušová, nesouc v rukou džbán a dvě láhve, kdežto malá Věruška nesla

na kulatém tácku několik sklenek. Za nimi se vznášela sličná zlatovláska, držíc v rukou talíř s pečivem.

"Tak — zde je sajdr i víno!" řekla hospodyně, kladouc nápoje na stůl.

"A tu máte skleničky," přidala Věruška. "Chcete víno — nebo sajdr?" tázala se čtveračivě mladého muže. "Víte — po sajdru se neopijete, ale po víně — o jé! Tovaryš Kacula ho jednou vypil dvě flašky a musel si jít lehnout."

"Jdi repetilko!" smál se otec, nalévaje jablečnick do sklenic. "Pan Barták zná víno i mošt a ty mu nemusíš povídat, který nápoj je silnější."

"Moštu piju málo, poněvadž onen v městech vyráběný se s tímto porovnat nedá," řekl Barták. "Vína sem tam někdy sklenku; ostatně já vůbec o pití lihovin mnoho nestojím a spokojím se s vodou, avšak dnes dám přednost moštu," dodal, nesa sklenku k ústům. "Znameníť a jak lahodný! Je vidět pane Radouši, že i tomuto odboru rozumíte."

"I já ne!" smál se mlynář. "Víte moje žínka je Moravanka a ty rozumí vínu i moštu a vědí, jak s tím zacházet."

"Chutnal vám sajdr?" táže se malé děvčátko Karla, stojíc za ním na židli, a poklepavši mu po zádech, vstrčila mu rúži do vlasů.

"Co to provádíš, diblíku?" zvolala matka malé dcerušky, která se vesele smála a seskočivši dolů, hrozila Bartákovi prstem.

"Počkej — však já tě chytím!" zvolal tento a vyskočiv běžel za prchájícím děvčátkem, jehož zvonivý smích se rozléhal zahradou.

"Pojď se mnou, Slávko!" volalo na svoji sestru. "Já ti něco povím!"

"To je rozpusta!" řekla tato. "Co as chce mi říci?" Po té spěchala za oběma a v okamžiku zmizeli všichni tři za křovím, jež se táhlo kolem zahrady se strany řeky. V poblíži břehu se děvče, za nímž Barták spěchal otočilo a vběhnuvši své sestře do náručí, volalo: "Pomoz mi, Slávko — pomoz — on mne přece chytí!" Na to se schovalo za sestru.

Mladík se se smíchem před spanilou dívkou zastavil a pravil: "Přece mi utekla!"

Věruška nahnuvši se za sestrou a hledíc na Karla šelmovsky pravila: "Já ti něco řeknu, Slávko. Viš, kdo ti ten karafiát hodil na cestu?"

Dívka jen v tváři zahořela a hledíc na sestru, chtěla ji mávnutím rukou dáti na srozuměnou, aby mlčela, avšak tato ukazujíc na Karla, volala jásavě: "Tenhle pán to je — já jej viděla, když si karafiát vytrhnul z kabátu a hodil na kámen u řeky. Vidíš, jak je tvoje sestra chytrou — chichichi!" Na to se obrátila a kývnuvši na mladíka, aby se za ní opět honil, odběhla do zahrady zpět. Avšak domnívala-li se, že tento tak učiní, tu se mýlila, Barták pojednou zvázněl a upiraje horoucí zrak na Miloslavu, pravil přitlumeně: "Mohu doufat, že mi odpustíte, slečno?"

Spanilá dívka však nevěděla, co počít rozpaky.

"Co vám mám odpustit?" pronesla po chvíli, klopíc zrak.

"Že jsem byl tak bezohledným a vás bez vašeho vědomí se odvážil po několik vteřin pozorovati, když jste snila ve větvích vrby nad řekou, a pak že jsem vám na cestu hodil onen karafiát. Mohu doufat, že mi smělost moji prominete? Já náhodou zašel v ono místo, kde v chladném stínu jste odpočívala."

Ručky dívky si v té chvíli hrály s květem pozdního bezu u něhož oba stáli. Po chvíli zvednuvši zlatovlasou hlavinku, odvětila tichým hlasem: "Karafiát, který jste mi hodil na cestu, není přece žádnou urážkou, nýbrž poctou a já jej s radostí přijmula."

Záblesk štěstí a radosti se v té chvíli mihnul, příjemnou tváří mladého muže. "Děkuji vám vroucně za vaše uznání, slečno —"

"Nejmenujte mne slečnou!" přerušila jej dívka s úsměvem. "Slečny jsou jen ve městě a na venkově zase dívky."

"Tedy vás musím jmenovati Slávkou —"

"Ano — to jest mé jméno!" přisvědčila tato. "Avšak nyní musíme do besídky k rodičům, aby se jim bez nás nestýskalo." Po té obrátivši se, kráčela zpět do zahrady a za ní mladý Barták, jemuž v té chvíli jakési neznámé blaho vnikalo do srdce.

"To je kus nezbedy, ta naše Věra, — vidíte?" řekla Radoušová, když Karel vešel do besídky a usednul u stolu. "Stále v ní jen rarach hraje, ač jinak nikomu neublíží."

"Je to roztomilé děvčátko a že je veselé, tu se nemůžeme divit; vždyť je mladá a nemá žádných starostí," odpověděl Karel. "Až sem zítra zase přijdu, pak se spolu proženem zahradou — vid', holčičko?"

"Anebo si vyjedem společně se Slávkou po řece," děvče na to. "Ona umí veslovat a já též, ba i ryby dovedem chytat do sítí i na udici. Jen počkejte, my vám zítra ukážeme, co umíme."

Mladý Barták se upřímně rozesmál nad vyřídilkou malého děvčete, hladě je po světlých vlasech.

"Prosím tě, ty žvanilko, už přestaň," napomenula matka dcerušku. "Pan Barták slíbil, že nám něco ze svých cest poví, avšak ty jej neustále vytrhuješ." "Už mlčím!" zasmálo se děvče.

"Tak a nyní povídejte pane Bartáku, já budu poslouchat."

"Nu, vím toho mnoho," řekl Karel s úsměvem. "Začnu hned od Omahy až do Chicaga a doufám, že vás bude zajímat, co jsem na svých cestách zkusil a zažil."

Po té vyprávěl různé příhody veselé i smutné a celá rodina mu s napjetím naslouchala. Radoušovi se líbil upřímný výraz v hezké tváři vypravovatele, jakož i jeho ženě, a co se týče Věry, ta na něm mohla oči nechat, kdežto Miloslava jen občas naň nesměle pohlédla a setkala-li se s jeho zrakem, tu v tváři se zaruměnila.

Až do sedmé hodiny na večer se mladý muž zdržel u Radoušů, v jejich středu se cítil, jako doma a tito opět mladého hosta zvali srdečně, aby je brzo zase navštívil.

"Vyprovodíme vás na cestu k Woodbine," řekl mlynář, "anebo přejete-li si, odvezu vás tam."

Srdečně vám děkuji za vaši laskavost, pane Radouši, a věřte, že jsem tak milé rodiny, jakou vaše jest, v mém životě nenašel," odpovídal Karel. "Dovolíte-li, tedy sem zítra opět zajdu, abych se ve vaší společnosti potěšil. Dobrou noc tedy, drazí přátelé, k nimž jsem hned v první chvíli mé návštěvy s celým srdcem přilnul. Dobrou noc!"

"Děkujeme vám, pane Bartáku!" pronášel Radouš upřímně. "Chcete, abych dal zapráhnout?"

"Ach pro mne je dvoumilová procházka hračkou," smál se mladík, "vždyť jsem mnohdy byl nucen běžet až deset mil pěšky."

Na to všichni vyšli ze zahrady a vyprovodivše hosta před mlýn, rozloučili se s ním.

Mladý muž stisknuv ruce oběma manželům a Věrušce, podal pravici stranou stojící sličné Slávce a zašeptal: "Na shledanou!"

Jenom jeden zářivý, obapolný pohled stačil, aby rázem k sobě duše mladých lidí přilnuly. Ještě ze zdálí mával Karel kloboukem, než zmizel za nejbližším pahorkem.

"Ona — musí býti mou a — žádná jiná na tomto světě a kdybych — Ach, — jak je krásnou!" vzdechnul, kráčeje zvolna ku nedaleké osadě, kde jeho strýc měl pěkně zařízený obchod grocerní.

Hluboké, noční ticho se sneslo nad krajem i mlýnem a v domě Radoušově si již všichni hověli ve spánku, jen Miloslava seděla u okna své malé ložnice, hledíc snivě ku temnomodrému nebi, s něhož k zemi zářily stříbrojasné hvězdy s půlměsícem, jenž se klonil k západu. Na to sklonila zrak k polozvadlému již karafiátu a dotknuvši se ho rty, šeptala: "Krásný květ — škoda, že tak brzo zvadnul. Nevím, co se to se mnou stalo! — Takový, neznámý, sladký bol se mi usadil v srdci a — teprve dnes. Je tím vinen ten karafiát — anebo — ach — co si s tím srdcem počnu." Dlouho pak nemohla usnouti a když se spánek dostavil, tu se jí zdálo, jak s hezkým Karlem se vznáší k modravé obloze výš a — výše.

II. — Neočekávaný synovec.

Krásný červenec se klonil ku konci a ač za dne panovala velká horka, dostavil se vždy příjemný večer. Mladý Barták denně docházel k Radoušovům do mlýna, kde byl vždy přívětivě uvítán, nejradostněji malou Věrou, která vyhlížejíc směrem k Woodbinu, jásotem a smíchem přijímala milého "Čálika", jak mu v rozpustilosti říkala.

Jednoho dopoledne však odejeli manželé Radoušovi z domu i s Věrou na farmu zámožného krajana Lavičky as tři míle vzdálené, kamž byli pozváni k oslavě křtin nedlouho před tím narozeného synáčka a doma zůstala Miloslava sama. Sedíc v besídce, zabývala se jakýmsi vyšíváním, když pojednou zaslechla známé ji kroky vždy vítaného Karla, na něhož stále vzpomínala, těšíc se na jeho příchod. Položivši vyšívku na stůl, vstala a pokročivši k východu besídky, hleděla na přicházejícího s milým úsměvem na rtech, jenž ji však s hezké tvářinky zmizel, když spatřila jakýsi smutný výraz v obličejí mladého muže, k ní se blížícího. Co se stalo? Včera ještě byl Karel pln humoru a veselí, kdežto dnes zarmoucen hleděl před sebe.

"Co vám schází, pane Bartáku?" otázala se ho dívka soucitně.

"Nic — nalézám-li se ve vaší společnosti, Miloslávko!" odpovídal mladík, bera slíčnou dívku za ruku. "Mohu-li doufat, když hledím do vašich krásných očí, že na mne nezapomenete, až se s vámi na dlouhou dobu rozloučím?"

"A už sem letos nepříjete?" tázala se na to Slávka s napjetím.

"Pochybuji!" odvětil Karel smutně, hledě do očí spanilé dívky s vroucím západem lásky, jenž již od prvního setkání mu v srdci hořel. "Musím pryč a to na dobu celého jednoho roku."

"Vy — vy — musíte pryč a celý rok vás nebudeme vidět!" škytala v náhlém záchvatu bolesti slíčná dívka, zakrývajíc si obličej bílou zástěrkou.

"A vám by se po mně stýskalo?" tázal se Karel a v srdci se mu v té chvíli usídlilo nesmírné štěstí, "Miloslávko — mohu tomu věřit?"

"Ano —!" zašeptala tato v tichém pláči.

"Ach, můj andílku — jak jsem šťasten!" jásal radostně mladík, objímaje štíhlou postavu milované dívky. "Tebe by to tedy rmoutilo — až bych od vás odešel?"

"Nesmírně, drahý Karle!" odvětila.

Slávka tisknouc se k němu pravila důvěrně: "Avšak proč tak brzo, jen po čtrnáctidenním pobytu, odtud odcházíš?"

"Všecko ti povím, miloušku!" řekl Karel, libaje jí zaslzenou tvář. "Neplač! Nyní je mi u srdce volno, poněvadž jsi k němu připojila své a tudíž snadno celoroční rozloučení přečkáme ve vědomí, že zase budu moci předstoupit před tvého otce a požádat jej o ručku jeho dcerušky a mé — drahé zlatovlásky ze mlýna."

"Ale jak to přijde? Včera jsi ještě —"

"Já včera též ničeho nevěděl o celé záležitosti, až teprve dnes jsem obdržel, dopis od mých zaměstnavatelů z Omahy, abych se hned vydal domů,

že zakoupili v Chicagu velký závod komisionářský, v němž já budu ředitelem, poněvadž pro tak důležité postavení mám nejlepší schopnosti a pak těším se úplně jich důvěře. První rok budu muset býti stále na místě, abych se do obchodu mně svěřeného úplně vpravil a tento do dobrého chodu přivedl." "A kdy odcestuješ?"

"Již zítra — moje srdéčko; avšak třeba bych byl od tebe sta mil vzdálen, budu ti dopisovat každého týdne," řekl mladý muž. "Ale napadá mi, zdali by s tím tvůj otec souhlasil, kdybych si tě na příklad s sebou hned do Chicaga odvezl?"

"Pochybuji," odvětila Miloslava s bolestným úsměvem. "On se jednou vyjádřil, že mne nedá žádnému muži, který by nechtěl zůstat se mnou ve mlýně a s otcem pracovat."

"Nu — těžká práce by to pro mne nebyla!" řekl Karel. "Vždyť tvá přítomnost by stačila, abych s chutí mlynářství provozoval. Jelikož ale by to bylo ode mne neděčností, nevyhověti přání mých zaměstnavatelů, u nichž jsem se za deset let dopracoval krásného postavení, jsem nucen učiniti tak, jak si toho přejí."

"Ach — mně bude tak smutno!" vydechla spanilá dcera Radoušova.

"Upokoj se, drahoušku!" těšil milenec, objímajíc ji vroucně. "Však se mi naskytne příležitost, abych se k vám dříve, než za rok podíval."

"Ze srdce bych si to přála," vzlykala dívka, "vždyť my tě máme všichni tak rádi."

"A ty nejvíce?" otázal se šťastný milenec s úsměvem, tiskna Miloslavu k sobě.

"Ano — Karle!" odpovídala dívka trhaně a tichým hlasem. "Již od prvního setkání jsem k tobě přilnula celým srdcem — ač — ač jsem nevěděla, že bys i ty mne miloval. Cítím se tak šťastnou u vědomí tvé lásky — avšak nezapomeň na mne, až se octneš v jiném ovzduší velkoměsta, kde prý je tolik krásných a bohatých dívek?"

"Ty jsi, Miloslávko, nejkrásnější dívkou, jakou jsem kdy na svých potulkách světem spatřil a pak se tvé zlaté dušičce nevyrovná žádná na celém světě," odpovídal Karel v horoucím roztoužení. "Prozatím ale se nezmiňuj svému otci o naší lásce, neb až sem přijedu, doufám, že dříve než za rok, chci předstoupiti před toho šlechetného muže, jako uchazeč o tvoji ruku, který může své choti zaopatřiti šťastnou domácnost. Dosud mám měsíční plat a též něco úspor v jedné české bance v Omaze, avšak chci se domoci takového postavení, aby otec tvůj byl bez obavy, že se snad jeho zlatovláška nedobře provdala. Buďte-li si přát po svolení k našemu sňatku, abych zůstal ve mlýně, tu vzdám se výhodného místa a budu se cítit šťastným v tomto rozkošném venkovském zátiší po tvém boku."

"Ach, můj Karle — můj — miláčku!" vzlykala radosti šťastná Slávka, rozplývajíc se štěstím.

V tom se ozvaly u branky kroky a když blažení milenci vyhlédli listovím besídky ven, spatřili Radouše s jeho chotí a Věruškou vcházející do zahrady.

Za okamžik vběhla malá dívěnka do besídky a spatřivši mladý párek blíže sebe stojící, zvolala: "Tati — mamí — tady jsou a jen horkem v tvářích hoří. To jich bolí as hlava —"

"Pst!" zarazila repetilku Miloslava, hrozcíc jí prstem. "Co to žvaníš, diblíku, že hoříme?"

"A — ne? Podívej se na mistra Bartáka, jak je rozpálen, — jen aby z toho nedostal sunstroke!"

"Eh — jdi povídalko!" smála se sestra a s ní Karel. Slávka vyšla ven z besídky, kývajíc na rodiče, zvolala: "Tatínku, maminko, pan Barták se přišel s námi rozloučit a nenavštíví nás až za rok!"

"Ale — jako jednatel nás musíte aspoň dvakrát v roce navštívit, milý příteli!" mnil starý mlynář.

"Nebudu již více cestujícím jednatelem naší firmy, pane Radouši," vyprávěl mladý muž, "nýbrž ředitelem komisionářského velkoobchodu v Chicagu, jež moji zaměstnavatelé nedávno vykoupili. Obdržel jsem od nich včera večer dopis a mám se okamžitě vydat na cestu do Omahy, odkudž s pověřujícími listinami odjedu do jmenovaného velkoměsta, abych se uvázal v řízení obchodu, kdež musím vydržet celý rok."

"Ach to nám tu bude smutno!" řekla choť Radoušova. "My vám za těch čtrnáct dnů tak zvykli, jako by jste byl náš."

"Vždyť já to nějak spravím, abych se k vám mohl dříve podívat. Ještě dnes večer odjedu a abyste na mne nezapomněli, nechám vám zde svoji podobiznu." Po té vytáhnuv z kapsy kabátu fotografii, podal ji smutně se usmívající Slávce.

"A my vám dáme na památku fotografii nás všech," řekla Radoušová. "Pojďte dovnitř, pane Bartáku, a Slávka vám něco upraví —"

"A zapíjeme to moštem, abyste se na cestu posilnil," doložil bodrý mlynář, kráčeje k nedalekému domu.

"Dlouho se však zdržet nemohu," Karel na to, "ač je mi velice líto, že musím z tak útulného stánku a idyllického zákoutí, jakým je vsutku tento venkovský ráj, odejiti avrhnutí se opět v divoký a hlučný život velkoměsta."

"A kdo pak se bude se mnou v zahradě honit?" škytala malá Věra vedle Karla, tahajíc jej za ruku. "Mně bude smutno — hůhůhů!"

"Neplač, Věruško!" konejšil Karel malou divenku, dojat jejím dětinským projevem lásky. "Pošlu ti z Chicaga krásnou panenku, abys měla nějakou hračku a s ní se mohla zahradou prohánět. Vždyť já se sem v brzku podívám a celý rok čekat nebudu!" Při tom pohlédl vroucím zrakem na vedle kráčeající Miloslavu, která mu jeho vyjádření lásky plným pohledem oplátila.

As za hodinu se Karel Barták loučil s dobrou rodinou mlynářovou, která jej kus cesty k Woodbine doprovázela.

Při rozloučení stisknul všem upřímně ruku, avšak když svoji podával Miloslavě, řekla tato, že jde až do Woodbine, aby v grocerii u jeho strýce něco koupila. Radouš pohlédl při těch slovech na svoji choť a v jich očích se objevilo cosi jako poznání, že Slávka nejde jen k vůli nákupu do jmenované osady, nýbrž ještě k vůli něčemu jinému. Nenamítali však proti tomu ničeho, věduce, že mladý krajan je řádným mužem. Nu, a kdo ví, co budoucnost nepřinese! Strýc Karlův, grocerista Boček, uvítal mladý párek s úsměvem, řka, že jim to oběma pěkně sluší, což ovšem vehnalo červeň do sličné tvářinky mlynářovy dcery.

"Máš kufrík už v pořádku," oznamovala choť groceristova. "Jen ještě něco sníš a pak tě táta doveze do Logan na dýpo".

"Já už jedl, tetičko, u Radoušů," oznamoval synovec. "Jen si nahoru dojdou pro obchodní zápisník, jež mám v ložnici na stole a než strýček zapřáhne, posedím si se slečnou Slávkou v zahradě za domem."

Na to odešel do hořejšího poschodí, zatím co Miloslava nakoupila vše potřebné, rozmlouvajíc se starou Bočkovou.

"Karel je hodný hoch a škoda, že už odjíždí, ale to víte Slávko — byznys je byznys a befor plešr!" dodala v lámané angličtině.

Za nedlouho sešel Karel dolů a oba mladí lidé odebrali se do zahrádky, kde usednuvše, tiskli si obapolně ruce. Zrak Karlův jen zářil a srdce dívky jen hořelo nesmírnou láskou k tomu, jehož z celé duše milovala. Zároveň ale se štěstím se jí tam vtíral bol, že tak dlouhou dobu nebudou se vidět.

"Upokoj se, miloušku!" těšil slzici dívku mladý muž, tiskna ji pravici

k sobě. "Asi za půl roku sem opět zajedu a pak chci ti každý týden poslat psaní a ty zase mně."

"Karlíčku!" ozval se od stáje hlas Bočkův.

"Strýček mne volá!" řekl mladý muž, vyskočiv s lavice. "Good by! drahá Slávko — good by!"

Po té obejmuv plačící dívku a zlíbav jí zaslzenou tvářinku, odešel do domu, kde rozloučiv se s tetou, vrátil se do zahrádky, kde Slávka podávši mu obě ruce, se s milovaným mužem rozloučila, načež vyšla s ním ještě k povozu na dvůr, kde strýc již čekal.

"Tak s bohem slečno — a na shledanou!" řekl Karel, načež stisknuv své milence obě ruky, vyskočil na vůz a máváje rukou na pozdrav, v brzku zmizel za nejbližším rohem ulice.

"Co je ti, holka?" otázala se matka Miloslavy, když tato vstoupila do kuchyně, po svém příchodu z Woodbine, spatřivši bledou její tvář.

"Nic — nic, maminko!" odvětila dcera, usedajíc na židli. "Až zítřka ti vše povím."

Za chvíli na to se dívka uklidnila a právě se chystala k vycházce do besídky, když vstoupil otec její do vnitř, nesa v ruce psaní.

"Víte-li pak co nového? Dostal jsem dopis a v něm stojí, že dnes nebo zítřka k nám přijede Anton, syn mého zemřelého bratra Josefa!" oznamoval starý muž. "Píše mi až z Chicaga, že po svých příbuzných velice touží. Co tomu říkáte?"

"Nu — že je spoludědicem a bude tvým spolupodílníkem," odvětila matka. "Právo k tomu má a mý jej přátelsky uvítáme."

"Ovšem má na mlýn právo, ale na tolik jen, mnoho-li měl ceny před dvaadvaceti lety," řekl Radouš. "Ostatně, najde u nás, bude-li chtít, domov a může se mnou ve mlýně pracovat. Ale škoda, že Karel sem nebude moci tak dlouho zajet — mám toho hocha rád."

Miloslavu oznámený příchod neznámého bratrance mnoho nezajímal. Když otec odešel do přední světnice, odebrala se v průvodu malé sestry do zahrady, kde se oddala tichému snění o milovaném muži, na něhož chtěla vzpomínat ve dne i v noci.

V jedné pokoutní, hostinské místnosti města Omahy, seděli onoho dne, kdy mladý Barták odjížděl z Woodbinu dva muži, jsouce pohříženi v tichou rozhovoru. Jeden z nich, oblečen v šedý svrchník s plochou cestovní čapkou na hlavě, s prošeďivělými vousy, čítal as padesát roků, kdežto druhý byl mladík ne více než pět a dvacíletý, mající na sobě oblek dle nejnovějšího střihu. Před nimi na stole stála velká láhev piva, ze které si oba často nalévali, zejména starší muž stále prázdnil sklenici.

Sedíce v ústraní hostinské světnice, občas se ohlíželi, zdali někdo jich tlumeně rozpravě nenaslouchá. V místnosti nebylo ostatně nikoho mimo nějakého muže, který u sousedního stolu dřímá, statečně při tom chrápaje.

"Poslouchej, Toniku," pronášel starý muž, jemuž v obličeji hrála lživost. "Dnes ještě se vydáme na cestu do Logan, odkudž ty se odebereš k starému mlynáři Radoušovi nedaleko Woodbine bydlicímu a tam se mu představíš jako jeho synovec Anton, syn zemřelého Josefa Radouše. Baj džordž — staneš se spolujatelem výnosného mlýna, nu a pak dojistá nezapomeň na svého strýce Křišpína Vydru — vid' že ne? Dosavadní své jméno Liška, odhodíš a budeš se jmenovat Anton Radouš — rozumíš? Důležité listiny, jakés, jsem po smrti starého i mladého Radouše, kteří oba v Novém Orleáně zemřeli na žlutou zimnici, našel v jich kufru, jsem co bývalý přítel Josefa vzal k sobě. Po přečtení jich a jednoho dopisu, v němž zemřelý se zmiňuje o svém bratrovi Václavu Radoušovi v Iowě, jsem přišel

na tu šťastnou myšlenku, že můj synovec Anton Liška, jímž jsi ty, by mohl změnit své jméno a přihlásit se co syn zemřelého Radouše o podíl na mlýně. Na základě jmenovaných listin a bez jakékoli obavy, že moje taktika vyjde na světlo, se přihlášíš jako synovec Václava Radouše a staneš se zámožným mužem, z čehož i já budu těžit. Ty se do nové úlohy snadno vpravíš, poněvadž máš již z Chicaga zkušenost, jak lehko přijíti k penězům a šálit důvěřivé hlupáky. Dále jsi též trochu podoben zemřelému, mladému Radoušovi a tu snadno dokážeš, že jsi synem jeho otce a máš totéž právo na mlýn, jako nynější majitel. Josef, který se po odchodu z domu toulal světem a až do Mexika se dostal, mi vše na smrtelném lůžku vyprávěl, žádaje mne, abych jeho bratra Václava navštívil a tyto listiny mu odevzdal. Co bych z toho byl měl? Holé nic a proto jsem našel tebe, abys této šťastné okolnosti k prospěchu nás obou využítkoval. Doufám, že se vpravíš do úlohy padělaného synovce a úspěchu docílíš. Víš, že jsme oba trop, jak se říkalo v Čechách a jen mlýn Radoušův bude naší spásou."

"Takového něco si dám libit," smál se dušeně mladý muž s drzým výrazem v potměšilé tváři a udeřil pěstí do stolu. "Otočím starého mlynáře v brzku okolo prstu a maje potřebné listiny v rukou, dovedu si podíl na majetku onom vydobyť. Ač mlýnským kamenům málo rozumím, vpravím se do mlynářství brzo a až se pak ožením—"

"Hrome!" vpadl mu do řeči Vydra. "Včera, po našem příjezdu do tohoto města, jsem mluvil zde v saloně s jedním groceristou a tak za řeči se ho tážu, jak daleko je odtud do Logan v Iowě a on mi odvětil, že jen as čtyřicet mil. Kupuje prý tam odtud výtečnou mouku a ta je ze mlýna starého osadníka Radouše, který jest všade znám svým výtečným výrobkem. Je prý to zámožný muž a má velmi hezkou dceru, již říkají v okolí zlatovláska ze mlýna. To by byla pro tebe partie, hochu!"

"Ale jak si ji mohu vzít, když budu jejím bratrancem?" táže se mladý muž, usmívaje se cynicky.

"Tady v Americe ve většině států není proti podobným sňatkům žádného zákona," vysvětloval potměšile Vydra. "Jen počkej — my to nějak sfixsнем, že budeme oba spokojeni. Nyní ale vzhůru — je bezmála deset hodin, abychom se do večera do tvého příštího domova dostali — hehehe!"

As za hodinu unášel vlak oba dobrodruhy severním směrem k městečku Logan, kam v brzku se dostali a ubytovali se v jednom menším, stravním domě. Mladý Liška, po krátkém odpočinku ve vykázané jim světnici, sešel dolů se strýcem do jídelny, kde oba usednuvše ke stolu, pochutnávali si na předložené jim stravě. Po jídle tázal se Anton majitelky stravního domu v čisté angličtině, zná-li mlynáře Radouše a jak daleko je do vesnice Woodbine.

"As deset mil," odpověděla tato v naší mateřštině. "Slyšela jsem vás mluvit na chodbě česky a tudíž nemusíme mezi sebou užívat angličtiny. Radouše znám a celou rodinu.. Jsou to hodní lidé a každý v celém okolí si jich váží. Ah!" zvolala pojednou, hledíc oknem na ulici. "Tamhle je Radoušův vůz a u něho stojí čeledín. Zajděte k němu a on vás tam doveze."

"Strýc zůstane zde," řekl Liška, ukazuje na Vydru, "jen já se tam podívám. Musím si však pospíšet, aby mi vozka neujel."

Po té podav ruku svému druhu, vyšel ze dveří ven, nesa v ruce cestovní kufřík. Dospěv k povozu, otázal se u něho stojícího muže, pracuje-li u pana Radouše a zda-li by jej nevzal s sebou do mlýna.

"To jste zase asi nějakým jednatelem, jako pan Barták, který jezdí v mouce a dnes od nás odejel," mínil statný vozka. "Vy chcete s pantátou Radoušem mluvit? A jak se jmenujete?"

"Anton Radouš. Jsem synovcem Václava Radouše!" odpovídal Liška.

"Džimini krekr! To bude mít starej radost!" zvolal mlynářský dělník. "On dostal dnes před obědem psaní od vás, a prý se těší na syna svého bratra. No tak honem do vozu, ať se brzo domů dostanem," pobídnul nového člena rodiny Radoušovy k usednutí, načež oba ujížděli směrem k Woodbinu a odtud k nastávajícímu domovu neočekávaného synovce.

Mladý Liška byl dosti hezkým junákem, až na onen potměšilý výraz, jenž mu stále v očích hrál. Starý Radouš jej přijal s otevřenou náručí a též jeho manželka uvítala nového příbuzného srdečně jakož i Miloslava, kdežto malá Věruška hleděla naň nedůvěřivě, když mu podávala ruku. "Čáli je hezcí a milejší," šeptala své starší sestře do ucha, když nenadálý host odešel s otcem a matkou do přední světnice. "Viš — Slávo — tomuhle kouká cosi špičatého z očí, a mně se nelíbí."

"Nu — je to bratranec a tudíž se k němu musíš chovat, Věro, přívětivě", napomínala tuto dobrá sestra. "Ostatně povahu jeho v brzku poznáme a doufám, že budeme s ním spokojeny."

"Ale já bych byla radši, kdyby Karel byl mým bratranceм," řekla Věra. "Ten má tak dobrý fejsíček a se mnou se vždy honil po zahradě a kolem řeky, kdežto tenhle kouká jako prkenný panák. Ale ať si kouká, nebo nekouká — já si s ním hrát nebudu." Na to vyběhnuvši ven, zmizela mezi zahradními stromy.

"Ta holka má pravdu," pronášela Miloslava. "Jakýsi podivný výraz spočívá v jeho tváři — kdežto z očí mého Karla vane dobrota srdce a šlechtná mysl. Málem bych byla zapoměla přichystat něco dobrého k večeri pro bratranceм."

Na to přistoupivši ku kamnům, zatopila v nich a jala se připravovat chutnou večeri.

"Tak si svlékni kabát, Toničku a posaď se," zval dobrosrdečný mlynář svého synovce k usednutí. "Než Slávka upraví večeri, povíš nám vše o tvém otci a jaký život vedl v cizině. Pomysli si, že to je dvacet tři roky, co z

domu odešel. "Matka hořem a touhou po něm zemřela a tatínek odešel již před desíti lety na věčnost. Kolik tobě je let?"

"Dva a dvacet!" odpověděl mladý podvodník.

"Vypadáš ale o několik roků starší s tím hustým knírem pod nosem", řekl Radouš. "Na tom však nezáleží. Nyní mně a tady tetě vypravuj, kde se tvůj tatínek oženil a zdržoval po tak dlouhou řadu let, aniž by slovem dal o sobě vědět a kde jsi se narodil."

"Povím vše, milý strýčku!" začal Liška s úsměvem. "Můj otec po svém odchodu z domova se nechal přemluvit jedním zlatokopem v Omaze, aby s ním jel do Mexika, kde prý je mnoho zlata, tak že by se z obou v krátké době stali boháči, a aby s ním jel hned, poněvadž by mohli jiní ony doly nalézt a z nich těžit. Otec se dlouho nerozmýšlel a vydal se s novým svým druhem na cestu. Domů nepsal, až prý se k otci a bratrovi vrátí jako boháč. Moje matka byla Irčanka, s níž se v Matamoras v Mexiku seznámil, než se odebral se svým spoludruhem do oněch zlatodolů. Tam však mu bylo řečeno, že ony doly má již v rukou jedna americká společnost, kteráž sem dlouho před zabráním poslala svého prospektora a ten zlatodol našel. Nyní se octnul tatínek na mizině a z osmi set, jež z domova odvezl, aby v Omaze potřeby pro nový mlýn nakoupil, mu zůstalo as padesát dollarů, tak že stěží se dostal do Matamoras zpět, kde jej moje matka, žijící v nouzi, očekávala. Jeho spoludruh, Irčan, kterému půjčil sto dollarů, zmizel a více ho tatínek neviděl. Ve jmenovaném městě pracoval otec v jedné továrně několik let, avšak valně se mu nedařilo. Když mi bylo dvanáct let, zemřela nám matka a později když jsem dosáhl dvaceti roků, mi otec pověděl, jak svojí nerozvážností připravil své rodiče a bratra o onen obnos. Doufal, že se k vám vrátí jako boháč, avšak osud jinak rozhodl. Z Matamoras jsme se oba odstěhovali do Nového Orleánu, kde otec můj zemřel na žlutou zimnici. Před smrtí mi dal tyto papíry", při tom vytáhl podvodný vypravovatel z kapsy kabátu jakési listiny, "abych vám je odevzdal žijete-li dosud, a poprosil, byste mne přijmul do své rodiny."

Radouš, naslouchaje vypravování mladého muže byl dojat až k slzám a též jeho dobrá choť. Vzav listiny do rukou, prohlížel je a když našel dopis, ježž měl již před léty obdržeti, a který vůbec do mlýna poslán nebyl, tu se při jeho čtení dal do pláče a Radoušová s ním, kdežto v očích mladého světoběžníka se mihal potměšilý výraz. "Aničko!" obrátil se Radouš ku své ženě, stíraje si slzy s tváří. "Josef nás, otce i mne prosí za odpuštění, že se tak nedobře zachoval a slibuje, že nám vše vynahradí, až se v cizině dodělá jmění. Chudák — zemřel, aniž by moji rodinu, již neznal, jednou spatřil. Já mu vše odpouštím a totéž otec před svojí smrtí učinil. Přál si jen, aby se Josef do mlýna vrátil. Přání jeho se nesplnilo, ale za to my můžeme uvítat jeho syna a vzítí jej do naší rodiny za svého. Patříš mezi nás, Toniku, a my ti budeme dobrými rodiči. Tak tvoje maminka byla Ajryška?"

"Ano!" odpověděl Anton, hledě na Radouše zkoumavě.

"Je mi divné — že tak dobře mluvíš česky, když matka tvoje češtinu neznala."

"Otec se mnou jinak nemluvil než česky a po smrti matčině jsme se drželi jen naší mateřštiny v domácnosti."

"Umíš také španělsky?" táže se teta.

"To jsem docela zapomněl po našem odchodu z Mexika," lhal vychytralý podvodník.

"Nu, — tady to potřebovat nebudeš!" Radouš na to. "Teď ale pojď k večeři a pak tě zavedu nahoru do tvé ložnice."

Při večeři hleděl Anton chtivě na krásnou Miloslavu, která ve své nevinosti se naň častěji mile usmála a vlná touha mu jen hrála v šedých očích.

A když po večeri seděl ve své ložnici sám, tu se zapřisáhl, že sličná dívka se musí státí ženou jeho.

III. — V trapné nejistotě.

Týden za týdnem unikal do minulosti, až konečně se dostavil měsíc září. Těžké, šedé mraky pokrývaly oblohu a ostrý vítr se hnal od severu přes krajinu, když odpoledne se vracel padělaný synovec zámožného mlynáře k domovu, sedě na voze a rozhlížeje se pýšně kolem sebe. Usmíval se sebevědomě a kol úst mu hrál odporový výraz, když za ním sedící, mlynářský chasník, as před rokem ze staré vlasti přijetý, si vesele nějakou českou píseň zazpíval.

"Nech toho krákorání," obrátil se na tohoto zamračeně, když dojížděli k nádvoří, "a neplaš drůbež v jártě. Odneseš pytle do mlejnice sám a ne abys tam stárka trubloval — rozumíš? Tuhle máš opratě a já jdu do hausu." Po té domýšlivý vetřelec, jenž hrál nyní druhou roli ve mlýně co nastávající spolumajitel, seskočil s vozu a ubíral se k brance, vedoucí do zahrady, v níž útulné obydlí Radouše se nalézalo.

Mlynářský chasník za ním chvíli hleděl a škrábaje se za uchem mručel pro sebe: "To je velké rozdílení mezi panem otcem a tímhle cizopáskem, který k nám tak najednou zapadl. Nic dělat a jen se projíždět — to je jeho práce! Pan otec je ke mně hodný a říká: "Petříku, jen dej všecko do pořádku, aby stárek nehuboval. Ostatně jsi hodnej chlapec a práce si hledíš. Ale tenhle nafoukanec kouká na mně jako na nějakýho votroka a stále poroučí, ač mlejnu rozumí asi tolik jako švec hodinářství. Ostatně já si můžu zazpívat a pan starej nikdy nic neříká — a mlynářský řemeslo, radost je to všecko, samo se to točí, jen to voda tlačí" — rozpíval se veselý Franta, jak mu ve mlýně a okolí říkali, poněvadž bez zpěvu českých písní se obejít nemohl.

"Co by bylo do světa, kdybych nemohl zpívat," říkal vždy. "To bych tu nechtěl ani být a šel bych pod splav." Frantik, jak vidno, mluvil obyčejnou mateřštinou a když mu někdo vytýkal jeho podšumavskou mluvu, tu se zasmál a odvětil: "No — na jedny straně se v Čechách cáká a kdáká; vokoło Budějic dehaj, dehem dehoucim a u nás se voda hádá a brambory kotrcají. Takhle mě ale rozumí i profesor z pražskýh unibersity a třeba byl ten nejštudovanější — hehehe!"

"To jsi se dlouho zdržel Toníku v Logan," vítal Radouš svého domnělého synovce. "Vyřídil jsi tam všecko?"

"Ano!" odpověděl tento s úsměvem, ovšem že ne upřímným, což však starý mlynář nepozoroval. "Náklad mouky jsem poslal do Omahy z Logan a z pošty nesu dva dopisy. Tuhle jsou."

Miloslava, která, sedíc u okna, se zabývala šitím, vstala a přistoupila ku stolu, u něhož otec její stál. Dva dopisy tu byly, z nichž jeden byl adresován na ni. Se zatajeným dechem a v obličeji bledá, hleděla na svého otce, jenž obálku pozorně prohlížel.

"To je asi psaní od Bartáka, který si teprve po celých dvou měsících na nás vzpomněl. Tu máš a přečti si jej!" Podal psaní rozechvěné dceři, které v té chvíli vjel rudý proud krve do sličné tvářinky a nesmírné blaho jí zářilo z očí.

"Děkuji vám tatínku — ach, jak jsem ráda," pronášela tichým hlasem.

Jen několik vteřin trval tento okamžik, avšak ostrému zraku mladého muže, neušel výraz štěstí v tváři spanilé dívky, která v zápětí na to opustila světnici a vyšla před dům. Tisknouc psaní k srdci rozběhla se pak dolů k vrbě nad řekou, kde usednuvši na obvyklé místo, nedbajíc sychravého počasí jala se čísti dopis od svého drahého Karla, který jí v červenci na tomto místě prvně spatřil. "Drahá Slávko a můj miláčku!" psal Karel. "Odpust mi

Slávinko, že Ti tak dlouho nepišu, avšak moji vinou to nebylo. Když jsem od Vás odjížděl v červenci, tu jsem byl vesel a zdrav a jak jsem se těšil, že Tě v brzkou navštívím; avšak osud rozhodnul jinak. Na cestě do Chicaga jsem onemocněl na zápal plic a bezmála plných osm neděl jsem byl připoután k lůžku v jedné nemocnici zdejší. Když se o tom můj zaměstnavatel z Omahy dověděl, přijel za mnou sám a převzal správu nového obchodu do rukou, než se uzdravím. Jsem zase zdrav, ač dosud se šetřiti musím, abych byl s to vésti zmíněný obchod. Po mém uzdravení zůstal se mnou v závodě můj zaměstnavatel celý týden a když jsem se do všeho vpravil, odešel zpět do Omahy, a nyní jsem já správcem celého obchodu, jenž vyžaduje mnoho práce, aby pokračoval úspěšně. O — jak mne to bolí, že tak dlouho jsem o sobě nemohl dát vědět, až teprve když před třemi dny jsem Ti mohl psát. Důvěřuj mi, drahá Slávinko, úplně a odpusť, že nemohu Vás drazí přátelé, navštíviti, dříve, až někdy na jaře. Chci Ti ale psáti každého týdne, abyš neochabla ve své lásce ke mně, neb věř, miláčku, bez tebe by mi nebyl život ničím. Odepiš mi hned, drahá moje zlatovlásko, abych se touhou po Tobě zase nerozstával. Pozdravuji srdečně Tvoje rodiče a toho roztomilého díblíčka — Věrušku, tvoji sestřičku. Těším se nesmírně na brzké shledání v krásném vašem ráji, v němž bych chtěl věčně žíti."

"Můj drahý hoch, můj Karel!" vzdychla sličná dívka radostí, libajíc dopis milence, aniž by byla pozorovala, že v přítmi blízké křoviny stojí její domnělý bratranec, z jehož očí v té chvíli šlehalo blesky nesmírné vášnosti a zároveň potměšilosti.

"Ona má milovníka — s nímž si dopisuje!" mružel pro sebe. "Dobře, že to vím. Od nynějška budu dopisy přijímat já, tak že jeden o druhém nebude vědět. Ta holka musí být mojí!" dodal, schovávaje se za hustý keř, když Miloslava vstala a zvolna odcházel domů. "A starý Radouš ví o její lásce a dovoli jí to! Tomu učiním konec a Vydra mi v tom pomůže."

Otec zlatovlásky věděl, komu náleží srdce, jeho dcery, jelikož mu matka, již se Slávka se vším světila, sdělila, jakou vroucí láskou oba mladí, zamilovaní k sobě jsou. Neměl by nic proti manželskému sňatku obou, avšak Slávku by ze mlýna nepustil. Co jí as Karel píše? Za nedlouho se vše dověděl, vždyť poznal, jak nesmírné štěstí září z očí jeho spanilé dcerušky, když tato vstoupila do světnice a sdělila jemu i matce obsah došlého psaní od milovaného Karla. Venku u polootevřeného okna se krčil falešný Toník a slyšel každé slovo, jež ve světnici bylo proneseno.

"Já ti do tvého štěstí udeřím jako náhlý blesk!" mumlal zatínaje zuby vzteky. "Ještě dnes řeknu starému, jak jsem do jeho dcery zamilován a že musí býti mou. Mlýn by zůstal v rukou Radoušů," chechtal se dušeně pod oknem, plíže se sehnul kolem domu, "a já bych se stal jeho majetníkem, jakož i nejhezčího děvčete, jaké jsem před tím kdy neviděl. Vypálený Vydra mi v tom bude nápomocným, tak aby i on se měl k stáru dobře."

Když následujícího dne Radouš vešel do mlýna, zastavil jej Toník u dveří, řka, že mu chce něco důležitého sdělit.

"No — co pak ti leží na srdci, hochu, že mne hned z rána přepadáš?" smál se starý mlynář. "Peněz nepotřebuješ anebo jsi dostal nějakou velkou objednávku z Omahy, že se tak vážně tváříš?"

"Ani jedno — ani druhé, strýčku," pronášel mladý dareba, přihmužuje lstivě šedé oči. "Je to něco, co vás i tetičku překvapí."

"No — tak ven s tím překvapením, jež máš na jazyku!" pobídl Radouš před ním stojícího mladíka.

"Pojďte ven a — tam vám to povím," řekl tento vycházeje do zahrady.

"Nu — to musí být něco zvláštního," divil se mlynář, zastaviv se poť blízkým stromem. "Tak — co mi chceš říci?"

“Že miluji Miloslavu!” vyhrklo z úst Tonika.

“Blázníš — kloučku?” zamračil se otec dívky. “Vždyť je to tvoje sestřence a tak blízkou příbuznou si nemůžeš vzít. Jedna a tatáž krev — to se přece přiči zákonům a příbuzenství.”

“Mezi Němci, Holanďany a Skandinávci se ročně uzavře spousta podobných sňatků a nikdo v tom nevidí porušení zákonů anebo pokrevnosti,” odpovídal mladý muž, hledě na otce “zlatovlásky” upřeně. “Ostatně, vždyť mne před tím Slávka neznala a tak ji budu přicházeti jako ženich z cizí rodiny. Já sličnou tu dívčici nemohu vidět, abych k ní nezahofel nesmírnou láskou. Chtěl jsem s ní mluvit, avšak bylo lépe, že jsem se vám svěřil můj drahý strýčku a dobrodinče. Mohu doufat?”

Radouš neodpovídal, jelikož mu čelem táhly různé těžké myšlenky, jak se v tak důležité záležitosti má zachovat. Má Toníkovi říci, že přišel se svým přáním pozdě?

“Uvážíme-li tu věc správně,” řekl za chvíli, “musíš doznat, že Slávku znáš jen asi tři měsíce, co u nás dlíš. Dopřej jí času. Možná, až se lépe seznáte — ale jen kdyby toho krevního příbuzenství nebylo. Nevím — nevím, a proto se budu muset v Logan s právníkem poradit, je-li takový sňatek zákony dovolen. A dále — milý hochu, moje dcerka se již před tvým příchodem zakoukala do jednoho hezkého jednatele moukou, jistého Karla Bartáka a dle všeho se mají rádi, jak jsem dnes z došlého jí dopisu seznal. Radím ti, abys počkal a nevrátil-li se Karel k nám do jara, pak si se Slávkou promluvíme.”

Mladý muž viděl, že od starého mlynáře ještě žádného rozhodnutí očekávat nemůže a proto podav mu ruku, odešel do mlýna.

V útulné své světničce seděla Miloslava, zaměstnána jsouc psaním Karlovi, jenž ji prosil o brzkou odpověď. Z obličejů jí zářila nesmírná radost a kol úst jí hrál šťastný úsměv.

“Zítřa pojedje Anton opět do Logan, a tu bude moci vzíti moje psaní na poštu,” povídala si v duchu, zalepujíc obálku dopisu. “Karel takto obdrží moje psaní dříve, než kdybych je dala na poštu ve Woodbine.”

Té doby ovšem nebylo poštovní spojení takové, jako v době nynější a zejména se vzdálenějšími osadami. Miloslava věděla, že odpověď od Karla nemůže očekávat před uplynutím několika týdnů. Přes to se ale dívka těšila na den, až její bratranec své sestřence přiveze toužebně očekávaný dopis od jejího milence.

Následujícího dne, přistoupila Slávka k povozu, na němž Toník, jak falšovaného bratrance jejího v rodině jmenovali, seděl a podávajíc mu psaní, pravila s milým úsměvem v růžové tváři: “Vid, Toníku, že mi vezmeš tohle psaní na poštu do Logan? Mohu na to spolehnout, že je na cestě neztratíš?”

“Neměj starosti, Slávko!” odvětil tázaný, schovávaje dopis do kapsy těžkého kabátu. Při tom se mu ruka třásla a v tváři jen hořel vílnou žádostí po štihlém a ztepilém tílku spanilé dívky. “Je to pro tvého miláčka?”

“Píšu mladému Bartákovi jak se zde máme a navštíví-li nás letos ještě,” vyhýbala se Miloslava těmito slovy přímé odpovědi. Nechtěla, aby bratranec věděl o její známosti a lásce s milovaným Karlem. Když odešla od vozu, krácejíc k obydlí, tu podvodný světák po tichu pro sebe zasyčel: “Zapírá svého milence, avšak já se po přečtení dopisu dovim, jak se celá věc má.”

Za nejbližším pahorkem, aby ze mlýna viděn nebyl, vytáhl z kapsy dodané mu psaní a roztrhnuv obálku, přečetl celý, vroucí láskou proniklý dopis.

“Chachacha!” smál se zlomyslně, roztrhav psaní na malé kousky, jež ostrý vítr roznesl po krajině. “Tak ona má už galána a čeká naň. Já jim ale jejich lásku překazím a oba si na manželství počkají — až já tomu dovolím.”

Na to prásknuv do bujného potahu, ujížděl ku městu Logan, kde měl nějaké záležitosti k vyřízení.

S jakou toužebností Miloslava na odpověď od svého Karla čekala a jak se těšila, až Toník jí z Logan přinese psaní! Avšak den ubíhal za dnem, týden za týdnem, až konečně se dostavil prosinec, na jehož konec připadá slavný "Christmas Day", v celé Americe slavený.

"Co se to jen s Karlem stalo?" tázala se matka své starší dcery, s níž u stolu při pletení punčoch seděla. "Je tomu bezmála tři měsíce od té doby, co jsi mu psala a on ani muk. Což by byl na tebe zapomněl?"

Slávka, bledá v krásné tváři, jen zašeptala, stírajíc si slzy z modrých očí: "Nevím, maminko, proč tak dlouho nepíše, ale že by na mně byl zapomněl docela, nemohu věřit. Přijdou Vánoce, a možná, že přijede sám k nám, aby mne překvapil."

"Nu, doufejme — ale ty se miláčku, tak nad tím netrap," řekla matka, hladíc milovanou dceru svoji po zlatých vlasech. "Pak-li na tě zapomněl, tedy za nic nestojí a k vůli němu se dále trápit nemusíš. Nedbá-li o tvoji lásku, zruš svoji k němu ve svém srdci těž a bude zase dobře. Dopíše-li, anebo dostaví-li se na vánoce k nám, pak jej s radostí uvítáme, jinak ale jsme s níra hotovi."

Avšak naděje obou se nesplnila. Vánoční stromek zářil v domě mlynáře Radouše, z čehož měla ovšem velkou radost malá Věruška, kdežto sestra její s trpkým a bolným pocitem hleděla na ozářený stromeček vysílající světlo po celé světnici, kdežto v srdci vládla úplná tma. Otec často se zahleděl na svoji pobledlou dceru a čelo se mu zachmuřilo hněvem, že Barták, jehož si tak velice vážil, nedbá o tu, již nasliboval před svým odjezdem ze mlýna hory a doly. Vánoce minuly a Nový rok se dostavil a s ním i krutá zima, tak že tlustý led pokrýval řeku, jakož i kola ve vantrokách, a celý mlýn po několik dnů odpočíval, než led a jiné překážky odstraněny a mohlo se zase začít se mletím a jinou prací. I v následujících dnech držel krutý mráz celé okolí ve svých ledových spárech a vše pod jeho dotekem klesalo. Také dosud čerstvé květy naděje v srděčku dobré dívky vadly a tato se zarmoucenou a bledou tváří hleděla do dálně, sněhem pokryté krajiny. Jednoho dne v lednu, vrátil se Toník z Logan domů a když saně zastavily před domem, tu Věra s podivením hleděla na muže, jenž seděl vedle jejího bratrance, jsa oděn v těžký zimník a maje tlustou beranici na hlavě.

"Mami!" volala na svoji matku do kuchyně. "Tonda nám přivez s sebou nějakýho bubáka a je celý zarostlý — fuj!"

Radoušová, vyhlédnuvši oknem, spatřila Toníka, s nímž se ku dveřím bral muž vysoké postavy, rozhlížeje se zvědavě kolkolem.

"Vedu nám sem přítele svého zesnulého otce — pana Kryšpína Vydru," oznamoval Toník, hned při vstoupení do komnaty. "On často tatínkovi v nouzi vypomohl a tudíž jsem mu díky zavázán. To je moje tetička, paní Radoušová, zde sestřenička Věruška," představoval ženu a dívku nenadálému hostu, "a kde je strýček s Miloslavou?"

"Jeli do Woodbine a vrátí se až asi za hodinu," odvětila Radoušová a jakýsi nepříjemný pocit se jí zmocnil při pohledu na zarostlou tvář cizince, z níž hleděla jizlivost, spojená se surovostí; vzdor úsměvu, jenž na širokých ústech jeho se objevil.

"Pan Vydra se přišel na mne podívat až z Chicaga," pronášel mladý podvodník. "Setkal jsem se s ním dnes v Logan a pozval k nám. Chce se usadit ve Woodbine a zařídit sedlářský obchod. Práce by zde měl od farmářů dost — vidíte, tetičko?"

"Nevím, ale jak ten německý sedlář ve Woodbine povídá, není prý to tak skvělé a proto se odtud odstěhuje," odpověděla Radoušová.

"Ten nestojí za nic a dá-li se mu nějaký chomout, nebo postroj do správký, tu za to moc počítá a za několik dní, abyste k němu s tím zase šli," vyprávěl Toník. "Tenhle pán je ale dobrý sedlár a v Chicagu nemohl často ani nějakou práci přijmout, jak byl stále zaměstnán."

"A proč pak tam nezůstal?" vmísila se chytrá Věruška do řeči.

"Eh, jdi, hloupá holka," smála se matka. "Pan Vydra as ví, proč z Chicaga odešel."

Jmenovaný při slovech těch rozpaky zblednul domýšleje se, že Radoušová snad ví, jaký život v Chicagu vedl a jak mnohého krajana podvodným způsobem ošidil o peníze. Ale — co může Radoušová vědět, vždyť se v Chicagu jmenoval Skřípec, jenž skřípnul kde koho mohl, kdežto zde hraje další podvodnou roli pode jménem Kryšpin Vydra.

"Proč jsem tam nezůstal, děvuško?" odpovídal mazlivě. "Inu proto, poněvadž se mi venkov líbí desetkrát více, než to učouzené Chicago, v němž je tolik hluku a kouře. Jsem svoboden a až si trochu odpocínu, koupím tu sedlařinu od onoho Němce ve Woodbinu a pak se podívíte, jak mi řemeslo půjde."

"Nu — prozatím zůstanete u nás a budete spát s Toníkem", řekla hospodyně. "Odložte tašku a já připravím něco k jídlu. Za nedlouho táta s dcerou přijedou a pak nám povíte něco o tom velkém městě, v němž jsem bydlela as rok před třiceti a více lety, než jsem přijela na farmu k tetě, nedaleko Logan a tam se za mého Václava provdala."

Po té, kývnuvši na Věrušku, odešla s ní do kuchyně.

"Mami!" šeptalo děvčátko své matce do ucha u kamen kuchyně. "Ten dědek s tím fousem se mi nelíbí. Kdyby neměl na sobě nověj zimník a beranici, vypadal by jako tramp. To má Tonda pěknýho přítele."

"Nu — uvidíme, co v něm je," odpověděla matka. "Teď ale jdi a oloupej brambory k vepřové pečení, která je již bezmála hotova. Pospěš si!"

As za hodinu po příchodu Vydry zacinkal zvonek saní na dvoře a v brzku na to vstoupil Radouš, zahalený v těžký zimník z bývolí kůže s Miloslavou, která měla na sobě pěkný zimní plášť světlé barvy a na hlavě bílý, hustý šál.

"Tak už jsme tu!" řekl hospodář, vcházeje do vnitř. "Slávka vám, maminko a Věruško, přinesla teplé střevice a já zase "Amerikána", abychom měli co číst. Byli jsme u groceristy Bočka a ten se mne ptal, psal-li nám jeho synovec Karel. Jemu prý jen jednou a to tehdy, kdy my jsme od něho obdrželi dopis. Neví, co si o tom má myslet. Poslal mu dva dopisy, jež Toník s sebou bral na poštu do Logan, ale odpověď od něho dosud neobdržel, a Toník prý psaní pokaždé správně na poštu dodá — o tom jest si Boček jist."

"Tati — máme tady návštěvu," vmísila se Věruška do řeči, "ale velice vousatou. Vypadá jako žid z Jerusálema a hubenej jako lunt."

"Tohle je štěbetalka!" smála se Radoušová, libajíc chytrou a povídavou dcerušku. "Toník sem přivezl přítele svého otce a jmenuje se Vydra —"

"A on taky tak vypadá!" dodala roztomilá dívenka vesele.

"Pst — aby tě neslyšel!" hrozila matka. "Ty, Václave, tam jdi a přivítej ho jak se sluší," obrátila se ku svému manželvi, načež tento vešel do předního pokoje, kde Toník s novým hostem seděl a oba si pochutnávali na domácím vínu.

"Nu — vítám vás z dalekého Chicaga," začal mlynář, usednuv do měkkého houpáku. "Jak se vám líbí ta naše zasněžená krajina?"

"Je krásná i v této zimě," odvětil Vydra. "a což v létě, to zde musí být jako v ráji! Řekl jsem již tuhle synovi mého zesnulého přítele a vašeho bratra Josefa Radouše, že se chci zde trvale usadit — totiž zde ne, nýbrž ve Woodbine a začít tam sedlářství."

"Není to špatná špekulace," Radouš na to, "ale musel by to být lepší sedlár, než nás dosavadní, který svému femeslu málo rozumí a proto as většina farmářů a občanů z Woodbine a jiných osad okolních, dává sedlářskou práci do Logan."

"Až se tu usadím, budou se mnou všichni osadníci kolkolem spokojeni", chlubil se Vydra, který se však dobromyslnému Radoušovi mnoho nezamlouval svým zjevem i chováním, poněvadž drze kolem sebe hleděl, jakoby nad ostatní byl povznesen.

"V Chicagu jsem dobře prosperoval, ovšem že jen mezi cizími národnostmi," pokračoval prohnaný šejdíř, "ježto mezi Čechy bylo málo práce a hodně sedlárů, jimž tam říkají "koňští krejčí." Pak mně v tom Babylonu omrzelo a já se šel podívat do Iowy, kde náhoda tomu chtěla, že jsem se v Logan sešel se synem svého dobrého přítele Josefa, vašeho zemřelého bratra, a Anton mne k sobě pozval, abych prý se seznámil s jeho dobrým strýčkem, tetičkou a jich dceruškami. Zítra se vrátím opět do Logan—"

"Nu, — čtrnáct dní to u nás vydržíte," vmísil se mu Radouš do řeči, "abyste poznal zdejší okolí, třeba to v zimě bylo."

"S radostí přijímám vaši nabídku," pravil Vydra, usmívaje se lživě. V tomto tichém okolí zase pookřeju a podaří-li se mi zde sedlářství zavést, pak se více do toho zašpiněného Chicaga, jemuž též přezdívali město zahrad, nevrátím a zůstanu zde."

"Jak dlouho jste sedlářil v Chicagu, pane Vydro?" táže se Radouš.

"As patnáct let a dodělal se úspěchu!" lhal podařený šejdíř.

"Tak se tam dobře vyznáte! A na které ulici jste měl svůj sedlářský obchod?"

"Na Randolph—"

"Tak!" přerušil jej mlynář. "Na téže ulici vede moučný velkoobchod jistý pan Karel Barták—"

"Ach — toho znám!" vskočil mu Vydra do řeči. "To je vypálený kostelník. Je to jeden z těch dobrodruhů, jimž štěstí přeje. Zabouchla se tam do něho dcera jednoho bohatého Ameríkána ze severní strany a bude z toho co nevidět svatba. Býval prý před tím jakýmsi agentem pro jeden obchod moukou v Omaze."

"A bude se opravdu ženit?" otázal se starý mlynář v nejvyšším napjetí.

"Ano — už je ruka v rukávě. Měl jsem na téže ulici sedlářský obchod a jednoho dne mi o tom můj přítel komisionář Jajteles povídal. Barták padl na Ameríkanku a bude z něho boháč."

Dobrosrdečný Radouš sesmutněl v obličeji při nenadálé té zprávě a skloniv hlavu na prsa myslel na dobrou svoji dceru, která denně na nevěrníka vzpomínala, čekajíc, kdy od něho nějakou odpověď obdrží. Mimo Tonika, žádný z mužů v té chvíli nepozoroval, že u pootevřených dveří stojí Miloslava, bledá k smrti. Přišla právě v té chvíli, když otec její se tázal na Karla Bartáka, a slyšela odpověď cizího muže. Hrozná bolest jí v tom okamžiku projela srdcem, avšak hned se vzpamatovala a vstoupivši do pokoje, zvala všechny k večěři do jídelny.

A Karel si tu bohačku vezme?" tázal se znovu Radouš, jakoby hořem zdrcenou dceru neviděl.

"Už je tomu tak a za nedlouho se bude sňatek slavit," pokračoval Vydra ve svém lhání, "a pan Barták se stane majitelem ne snad právě hezké Ameríkanky, nýbrž as půl milionů dollarů. Nu, at si pomůže — já mu to ze srdce přeji, aby se dal napálit!" smál se necita jizlivě, aniž by dbal přítomnosti dívky, která v té chvíli zavrávala, takže jí Toník musel zachytit, aby nepadla k zemi.

Miloslava však odstrčila jeho ruku a v okamžiku vyběhla z pokoje.

V kuchyni vše řekla matce, která obejmuvši milovanou dceru, zasténala: "Mé ubohé dítě! Že cos podobného jsi musela zažít."

Dcera položivši hlavinku na rameno matky, tiše chvíli plakala, načež vzpřimivši se pravila: "Maminko, ty tomu nevěříš, víd? To není možné, aby mně Karel opustil."

"Moje dobrá dceruško!" odvětila tázaná. "Já bych na slova onoho cizího muže, který se mi vůbec nelíbí, málo dala, nebýt toho, že Karel tak dlouho nedává o sobě ničeho vědět. Pomysli, měsíc za měsícem uběhl a leden se již blíží ku konci a on ani jednou nám nepsal."

"Vím to, matinko — vím!" řekla dívka, odstraňujíc si světlé vlasy s čela. "Vzdor tomu ale nevěřím, že by na mne zapomněl. Dopisy se mohou na tak dálné cestě ztratit, anebo onemocněl. Za celý svět bych nechtěla, aby on se domníval, že mu nedůvěřuji. Avšak tatínek — myslíš, že on oně zprávě věří?"

"Jej velice rmoutí to, že Karel ani slůvkem o sobě nedává vědět," odpovídala matka, kdežto vzlykající dcera trhavě pronášela: "Tatínek nevěří té zprávě — již k vůli mně."

Ubohá Slávka! Otec Radouš neslyšel Karlova vroucího vyznání lásky, ani nepozoroval horoucí touhy, planoucí v oku mladého muže; — jak mohla tedy důvěra k němu býti takovou, jakou chovalo srdce spanilé jeho dcery. Pokaždé, když došla nějaká poštovní zásilka, již mu přinesl z Logan falešný synovec, tu prvně hledal, zda-li nepřišlo nějaké psaní od Karla a velké roztrpčení vždy se mu sneslo do srdce, když poznal, že se opět sklamal ve svém očekávání. A takovému muži, který je dle vypravování Vydry zasnouben s bohatou Američankou, on bláhovec věřil.

"Bývalý milovník Slávky o ni více nestojí," mínil Toník, "a proč by tedy naň čekala, když já bych jí byl dobrým mužem."

"Ještě měsíc počkáme," Radouš na to, "a nedá-li do té doby mladý Barták o sobě vědět a neoznámí, že se žení s jinou, pak vám dám své požehnání."

"Ale — bude-li Slávka s tím srozuměna, a tetička?" namítal mladý podvodník, hledě ostře do tváře mlynářovy.

"Slávka si tě musí vzít," odvětil krátce Radouš se zamračeným čelem, odcházejce do mlýna, kde na dvoře stál lehký povoz, do něhož starý muž vsednul, odjížděl do nedalekého Woodbine.

V tamním hostinci se setkal s Vydrou, který mu s drzým úsměvem podával ruku.

"Pojďte — sedněme si tamhle stranou," pravil; "mám pro vás nějakou důležitou novinu."

"A co to má být?" tázal se Radouš usedaje ku stolu, jenž se nalézal v pozadí hostinské místnosti.

"Pane Radouši," začal nebezpečný světoběžník, s jizlivým úsměvem, jak to bylo u něho obyčejem, když chtěl lhaním někoho ošálit, "vy zajisté čekáte na nějakou zprávu od pana Bartáka — že ano?"

"Toť se rozumí — abych věděl zda-li se vaše předvčerejší vypravování zakládá na pravdě."

"Včera na večer jsem byl v Logan, kde mi byl dodán dopis," vyprávěl podvodník polohlasitě. "Mladý Barták se oženil s miss Greyovou a vydal se na svatební cestu, kamsi do Itálie. Shrábnul více jak půl milionu dolarů a pochybují, že se k vám zase kdy podívá."

"A je skutečně tomu tak?" tázal se Radouš hněvivě.

"Zde si přečtete dopis!" řekl Vydra, podávaje mlynáři psaní,

Po přečtení obsahu jeho, vrátil Radouš dopis prohnanému lháři s otázkou: "Ten pisatel je vašim přítelem?"

"Ano — a velmi zámožným," odpověděl Vydra. "Míval velkou grocerii v české Plzni chicažské, kterou prodal a jakmile se prý trochu oteplí, odjede nadobro do staré vlasti, kde bude žít z úroků."

"Nu — dobře!" řekl mlynář po chvíli. "Mám zde ještě něco k vyřízení a pak pojedu domů." Zaplativ vypité nápoje, odebral se do grocerie k Bočkovi, kde mu též bylo řečeno, že od Karla dosud ani řádky neobdrželi. Po návratu manžela poznala hned jeho choť, že jej něco tíží, a v brzku se o celé věci dověděla.

"Jak to mám jen Slávce sdělit? Co tomu řekne?" pravila bolestně Radoušová, která by byla na Karla celé světy stavěla, jak mu věřila a on — její dobrou dceru a celou rodinu tak hanebně oklamal.

"Neříkej nic, matko!" řekl Radouš, usedaje ke stolu. "Slávka je rozumná holka a já s ní sám promluvím. Budeš vidět, že se uklidní a během krátké doby na falešného milovníka zapomene."

IV. — Obět bídne lsti.

Hned následujícího dne sdělil otec své slíčné dceři zprávu, která na její srdce účinkovala, jako ledový úder smrti. Byla by uvěřila spíše v Karlovo onemocnění, anebo dokonce smrt, avšak na jeho nevěru nikdy, ač zpráva ona jí takřka zdrtila! Zdálo se jí, jakoby jí v srdci něco prasklo a zvolna zmiralo. Jinak se zdála zcela klidnou a otec domnívaje se, že zanevřela na nevěrného Bartáka, zvolna jí sděloval jaké plány má do budoucnosti a že by se Anton stal jejím manželem.

V hrozném uleknutí naslouchala slovům otcovým, jakoby tomu ani uvěřiti nemohla, že by se měla jednou státí ženou bratrance, ku kterému vyjma příbuzenské vlídnosti ani v nejmenším nelnula.

"Tatinku," pravila, "kdyby byl Toník sem přišel před Karlem, pak bych tě byla poslechla, avšak nyní má Karel mé slovo a slib a obě nemohu zrušit. Moje láska patří jemu."

"Ale děvče!" zvolal otec rozrušen odpovědi své dcery. "Jak bys mohla ještě takového člověka, falešníka milovat, který tě podvedl, opustil a k tomu se oženil s jinou."

Miloslava přitiskla ruku k srdci a v obličejí se jí jevil krutý bol. "Dosud není ona zpráva potvrzena," odpověděla, "a proto ještě nevěřím, že tomu skutečně tak."

"Myslíš, že ti snad něco nepravdivého —"

"Tatinku!" přerušila jej dcera mírně. "Vím, že mi přeješ to nejlepší a ty's mne naučil, abych si pravdy vždy vážila a proto nebudeš ode mne žádat, abych lhala, že snad Antona miluji, kdežto moje láska patří docela jinému."

"Avšak ten, jehož miluješ, tě hanebně podvedl a láska, již on opovrhne, tě v očích jeho snižuje."

"Ne — otče, tomu není tak!" odpovídala Miloslava, hledíc s bolným pohledem na rozhněvaného otce. "Ne — ani moje láska, ani věrnost k milovanému muži mne nesnižuje a já cítím, že jen Karel, který mé slovo obdržel, mně je může vrátit. Já té zprávě nevěřím a uvidíš tatínku, že můj drahý hoch na mne nezapomněl." "A jak a čím to chceš dokázat?"

"To je právě to neštěstí, že nevím jak," odvětila Slávka smutně. "Jsem však přesvědčena, že mi Karel zůstal věrným a — to je vše."

"To jsou samé hlouposti!" rozčilil se mlynář. "Tobě se něco zdá a snu tomu chceš štěstí Toníkovo obětovat. Já si vaše manželství přeji a nikdo proti tomu nemůže ničeho namítat, že je tvým bratrance, poněvadž zákony této země podobné sňatky dovolují. Jen v Čechách se proti tomu brojilo a to jen se stanoviska zpátečnických lidí. Ty si Toníka vezmeš a — dost!"

Takto otec, jehož Slávka celou duší milovala a ctíla, k ní ještě nikdy nemluvil.

"Všechno bych, co si, tatínku přeješ, učinila," pronášela, stírajíc si slzy s očí, "jen kdybych byla o nevěrnosti Karlově přesvědčena. Dovol mi, abych mu ještě jednou dopsala a odpoví-li mi, že vskutku mne více nemiluje, pak jsem volna vyplnit tvé přání a státi se manželkou bratrance Antona."

Po dopsání dopisu na Karla Bartáka do Chicaga, přišla dolů k otci a podávajíc mu psaní pravila: "Přečti si jej a pakli v něm něco najdeš, co by snižovalo tvoji dceru v očích Karlových, pak psaní roztrhej. Nemysli, že se chci doprošovat toho, co jest pro mne ztraceno. Jenom jistotu chci mít a to je vše."

"A což kdyby ti neodpověděl?"

"Pak je mi jeho mlčení odpovědí. Dopřej mi ještě jeden měsíc času a pakli nedá o sobě vědět, — zapomenu naň!"

Ještě téhož jitra bylo psaní svěřeno Tonikovi k odevzdání na poštu a opět začalo trapné období čekání, brzo-li Karel odpoví. Za čtrnáct dní došel dopis, jež přinesl nepravý synovec starého mlynáře a dodal spanilé dceři jeho.

Tato třesoucí se rukou otevřela obálku a upřevši oči do řádek psaní, jala se čísti. Jen několik vteřin minulo, když Slávka bolestně vzdechnouc, pustila dopis na zem, načež s bolestným a žalostným zvoláním klesla na židli vedle ní stojící.

Tak bezohlednou a krutou ránu osudu Miloslava, neočekávala. Psaní obsahovalo sice jen několik řádek, které však pro něžnou dívku svým obsahem byly zdrcující.

Dopis zněl: "Ctěná slečno! Odpustte, že vám vracím své slovo. Právě jsem se vrátil se svou milovanou žinkou ze svatební cesty a oba se citíme šťastnými. Vyrostl jsem ve viru velkoměsta a poněvadž jsem našel dívku z vyšších kruhů amerických, která mne vroucně miluje, tu jsem nemohl odolat a stal se jejím manželem. Pro mne se venkovská dívka nehodí a pak moje choť je majitelkou velkého jmění. Odpustte — vždyť za mne v okolí najdete jiného náhradníka.
Karel Barták."

Ani adresa nebyla udána.

Písmo na papíře bylo málozratelně psáno, ale podpis byl onen, nevěrného Karla Bartáka.

Vzala znovu dopis do rukou a sešla dolů do kuchyně, kde se matka zhrozila nad strašnou bledostí tváří své dcery.

"Co je ti, dceruško?" tázala se úzkostlivě, zatím co Věruška vyskočivši na židli, svoji drahou sestru s pláčem objímala.

"Nic mi není, maminko," odvětila Miloslava. "Tuhle si přečtete dopis od Karla a já se zatím venku projdu."

Podavši obálku s psaním ustrašené matce, odešla z domu, držíc v levé ruce malou bedničku. Kráčela zvolna dolu k vrbě, kde na větvi usedla. Toho dne panovalo mírné počasí březnové a teplé slunko hrálo svými paprsky kraj i temně šumící vlny řeky.

Rozevřevši malou bedničku, vyňala z ní Slávka vyschlý karafiát, bez barvy a již v prach se rozpadávající.

"Tatam jest moje naděje, jako tyto zvadlé květy, jež odevzdám vlnám, abych s nimi pohřbila moji lásku k muži, jehož jsem milovala nade všecko na světě!" šeptala v trhaném vzlykotu. "Odplujte s proudy řeky, jako odplynula všechna moje radost na tomto světě."

Hledíc za bedničkou, již vlny se zvadlými květy v dále unášely, vytáhla ze zašádří první dopis od Karla, načež políbivši jej, roztrhala psaní na malé

kousky a též je zvolna pouštěla do vody, po níž bílé zbytky prvního výlevu lásky tančily jako hvězdičky.

Hluboká a bolestná trpkost se jí vetřela do duše a mrazivé chvění projelo štíhlým tilkem zarmoucené dívky.

Na to zvolna odcházela. Když došla k lávce přicházel k ní dolu po schodech Toník.

"Slávko!" řekl se smutným výrazem v tváři. "Ty jsi opět seděla na onom nešťastném stromě a v tomto dosti nepříznivém počasí. Jednou by jsi mohla z toho uhnat nemoc a možná, že i smrt. Já bych šel za tebou."

Bolestně se usmívajíc, odvětila Miloslava: "Upokoj se, již tam více nepůjdu."

"A to uděláš dobře, aspoň na onoho nevěrného muže zapomeň," Anton na to, bera ji za ruku, již mu ona ponechala. "Pojď domů!"

Vzav dívku pod paží, vedl ji k obydelnímu stavení, když Slávka opět sebou zatřásla.

"Co je ti — zima?" táže se její průvodce.

"Ne — vždyť je teplo!" zněla odpověď. A v duchu si šeptala: "Zima se mi usadila v srdci a zůstane v něm pro vždy."

* * *

Za několik neděl na to se slavilo zasnoubení Miloslavy s Antonem.

Otec Radouš byl velmi spokojen a i jeho dobrá choť, když viděli, že Slávku opouští truchlivost a smutek a že se vpravuje do nového stavu s plným vědomím, co je nyní povinnosti její.

Toníkovi pověděla vše, co se týkalo její neposkrvněné minulosti.

"Věrnou a oddanou ženou ti chci být, milý Toníku! Stačí ti to?" tázala se tohoto, který na místě odpovědi ji stisknul obě ruce, hledě na ni s výrazem ohnivé lásky, jakou v něm Miloslava nikdy netušila.

Oddávací obřady se odbyly v Logan u smírčího soudce a když se novomanželé se svědky vrátili do mlýna, byla slavena nehlučná, ale pěkná svatba. Všichni seděli kolem bohatě všemi druhy jídel a nápojů obtěžkaných stolů, až na malou Věrušku, která nebyla k spatření.

"Kde je ta holka?" táže se matka.

"Já ji najdu!" řekla Miloslava, načež zašla do besídky, kde v tichý pláč pohřížena na lavici seděla Věruška, tisknouc obličej do velkého šátku.

"Pro boha — co je ti, sestřičko?" zvolala Slávka, berouc ji kolem krku, což jí Věruška tímž způsobem oplácela.

"Řekni mi, Slávko!" škytalo děvče. "Je to pravda, že jsi si vzala Toníka?"

Při této náhlé otázce sestřině pocítila Miloslava jakési bodnutí u srdce.

"Ano, miláčku!" odvětila starší sestra. "Nevíš, že je svatba něco veselého v životě?"

"Ano — ale když se oba mají rádi," odpovídala Věra.

"Anton je hodný."

"Ano — když spí! Já ho nemám ráda a proto si ho Slávko neber za muže. On není tak hodným ke mně, jako byl Karel a — pak ty jeho oči — hůl!" Miloslavě se dělala tma. před očima při slovech malé, ale tak rozumné sestry.

"Už jsem jeho!" řekla po chvíli.

"Ach — to mne bolí!" pronášela Věruška smutně. "Proč jsi si ne vzala Karla? Ten si se mnou hrál, líbal mne a říkal, že jsem jeho malou sestrou a abych na něho nezapomněla, že prý přijde a vezme si milovanou Slávičku a všechno pro ni udělá. A jak tě měl rád — já to všechno viděla. Jen o tobě mluvil — ten ubohý Karliček!"

Mladá žena cítila, že se o ní pokouší mdloba při slovech malé sestry její. Rozechvěna do nejvyšší míry, klesla na lavici.

"Milko — Milko — co je ti?" vykřikla malá dívčina, objímajíc milovanou sestru ve velkém uleknutí.

V obličejí smrtelně bledá, vzpřímila se tato a pronesla tiše: "Věruško, máš mne ráda?"

"Oh — Slávko, že se tak můžeš ptát!" vzlykalo děvče, libajíc zbledlou tvář sestřinu.

"Máš-li mne tedy opravdu ráda, pak nemluv více o Karlovi," řekla Miloslava. "Slyšíš — nikdy více! A teď pojď a buď veselou!"

Když vycházely obě z besídky, stál před nimi Toník. Mladé ženě se v této chvíli zdálo, jakoby v očích jeho dlel temný výraz a mimovolně si vzpomněla na slova své sestry: "pak ty jeho oči — hu!"

Vzpamatovala se však brzy a usmívajícse pravila: "Musela jsem Věrušku upokojit, neb ona má strach, že mne odtud jednou odvedeš."

"Vždyť ze mlýna neodejdem," odpověděl mladý muž s podivným úsměvem, jemuž jeho choť nerozuměla, kdežto malá dívka si šeptala: "Ty jeho oči — jsou jako hada a jen by mně kousnul — hú!"

"Tak, pojďte," řekl Toník, bera Slávku kol pasu. "Svatebčané na nás čekají a zajisté se diví, kde je ženich a nevěsta."

Když kráčeli k domu, měla Slávka takový pocit, že by se nebyla polekala, kdyby se pod nimi země probořila a pohřbila je ve svém lůně. Vždyť cítila, že v příštím životě nečeká na ni nic dobrého po boku muže, jehož nemilovala.

V. — Bolné zklamání.

Otec Radouš hned po sňatku své dcery v dubnu konaném dal na kraji rozsáhlé zahrady zbudovati domek, jenž prozatím stačil pro mladé manžele, než se později, až on sám nebude moci řídit mlýn, přestěhují do starého bytu.

"Až bude Slávka svoji vlastní hospodyní," pravil Radouš ku své manželce, "pak se její mysl změní a bude se cítit šťastnou po boku Toníkově."

"Co se mě ale nelíbí," mínila matka, "že se neustále schází s tím Vydrou, jehož přítomnost se mi vždy protiví, navštíví-li nás. Ve Woodbinu prý hrají karty, při čemž se hodně pije. Ještě není se Slávkou ani půl roku a již dvakrát přišel domů hodně opilý a hrubě se na ní osopil, když jej napomínala, aby s tím Vydrou nechodil."

"Mně se ten chlap také nelíbí, ale já tomu udělám konec", odvětil mlynář zamračeně. "Ostatně mladí lidé se nechají napravit a Toník je jinak hodný hoch."

"Nu, uvidíme," Radoušová na to, "ale takové to nebude, jako s námi dvěma."

"To vím, ženuško — vždyť ty jsi pravé, zlaté srdce," řekl otec srdečně, hladě ustaranou líc své milé manželky.

Již týden bydlel Toník se svojí žínkou v útulném domku u řeky, když Slávka odpoledne jako každodenně se po návštěvě u rodičů vracela zahradou domů. Při vstupu do malé předsiňky, zaslechla hlučný rozhovor v světnici a surový smích. Poznala hned, jaký nevítaný host se k nim dostavil, jehož návštěvy si nikdy nepřála. Nerozmýšlejíc se dlouho, otevřela dvře a vstoupila do útulně zařízeného pokoje. Hlasitý smích obou mužů razem zanikl, když se před nimi objevila sličná žínka s vážným výrazem v tváři.

"Ach, dobré odpoledne, krásná paničko!" začal Vydra, neb on byl tím hostem, s úlisným výrazem v listivé tváři. "Přišel jsem k vám abych mému příteli gratuloval k tak šťastnému sňatku a že si jeho žínkou stala ta nejhezčí dívka v celém státu Iowy."

Mladá žena jen stěží zatajila odpor, jaký se v ní bouřil, a krátce odpověděla: "Dobré odpoledne," aniž by si všimla podávané jí ruky cizince. Po té se od něho odvrátila.

"Viš, Krišpine!" smál se Toník stavě na stůl prázdnou sklenici od moštu. "Moje žena je tiché a trochu tupé povahy, ale jinak je hodná a proto jí to musíš odpustit!" Na to chtěl Slávku obejmouti, čemuž se tato rychlým obrátem vyhnula. Jen jediný pohled modrých očí mladé ženy zasáhl smějícího se manžela, avšak ten byl tak vážný, že se Toník přestal smáti. "Já a Vydra si chceme zahrát," začal po chvíli, "a tu by's nám mohla přinést trochu vína k posilnění."

Aniž by odpověděla, vyšla roztrpčená Slávka ven, aby vyhověla přání manžela. Byla poslušnou jeho rozkazů, ačkoliv jí k němu žádná láska netáhla. Za chvíli se vrátila s nápojem a když postavila dvě láhve na stůl, odešla opět z pokoje aniž by slova pronesla. Po odchodu Vydry, přistoupil Toník ku své ženě a tázal se zamračeně: "Co má takové jednání znamenat? Odbudeš mého přítele a hosta tak krátce, jako nějakého trampa. Sluší se to na ženu Antona Radouše?"

"Nechtěla jsem vás vytrhovat z vaší zábavy," odpověděla Slávka tichým hlasem.

"Rád bych věděl, co si teď můj přítel o chování mé ženy pomyslí?" tázal se podvodník Slávky ostrým hlasem.

"A toho jmenuješ svým přítelem?" pravila tato, rdíc se nevolí v celé tváři.

"Ano!" odpověděl Toník, hledě zlostně na svoji ženu. "Co proti němu můžeš namítat, anebo táta s mámou?"

"Tak hrubě se o mém otci a matce nemluví!" zarazila surovce slzíci choť. "Moji rodiče ho nemají rádi a vůbec nikdo ve Woodbine, kde si dosud žádný sedlářský obchod nepořídil."

"On nemusí, poněvadž má dost peněz!" odsekl mladý muž hrubě. "K vám žebrot nepůjde. Vydra se ti nelíbí, ale za to uhlazený chřestýš, který tu před rokem bulikoval tebe i rodiče. Můj přítel řekl o tom chlapovi pravdu a proto se naň zlobíš — viď? Ostatně, zde jsem já pánem a přeji si, abys mého přítele vítala při každé jeho návštěvě, jak se na ženu mojí sluší — rozumíš? Jinak bude v domě rámus a — dost."

Slávka, majíc obličej zakrytý oběma rukama, trásla se hrozným rozčilením. A takto dovedl muž její k ní mluvit? Vše jí přicházelo jako hrozný sen a nemohouc děle prodlévat v přítomnosti surového manžela, odešla do ložnice, kde se oddala hořkému pláči.

Den za dnem ubíhal do minulosti, v nichž se mladá žena mnoho radosti nedožila. Dobrá matička její byla stížena zlou nemocí a tu ovšem každodenně jí navštěvovala, opatrujíc ji zároveň s Věruškou pečlivě a s pravou něžností dobrého srdce. Léto zvolna odcházelo a po něm zase podzim, až se dostavila opět zima. Jednoho večera v lednu, připravovala Miloslava večeri pro Toníka, který se měl brzo vrátit z Loganu, kde vyřizoval jakési obchodní záležitosti. Již se blížila desátá hodina večerní, když pojednou zaslechla dušené kroky a vyhlédnouc na polo zamrzlým oknem ven, spatřila, jak se k domku blíží dvě mužské osoby. U dveří zůstaly stát.

"Pojď jen dále!" ozval se venku hlas, ježž Miloslava poznala, že je to jejího muže.

"Aby mne tvá žena vyhodila — ne?" zazněl cizí v chraptivém chechtotu. "Až budeš samostatným pánem ve mlýně a ten starý rachota odjede do pekla, pak se u tebe na dobro usadím. Prozatím ale nechci tě trublovat a proto — gud najt — a hled', abys to měl brzo v rukou. Mně docházejí už monety a tudíž musíš zase ty sáhnout do pytlíka."

Při slovech drzého cizince Slávka hrůzou trnula a když očekávaný manžel vstoupil do kuchyně, tu sezнала, že se opět nalézá pod vlivem alko-

holu. Ona nyní poznala, že Vydra drží ve spárech jejího muže a ten že se ani nepokouší z nich vytrhnouti.

"Přicházíš pozdě!" řekla, když Toník do vnitř vstoupil, kráčeje nejistým krokem ku stoličce, na níž z těžka usedl.

"Já jdu domů, kdy se mi zlíbí!" odbyl ženu krátce. "Myslíš, že se budu někoho z vás ptát, kdy mám přijít domů?"

"Zde máš jídlo!" řekla Slávka třesoucím se hlasem, stavíc před něho talíře.

"Nech si to!" odpověděl surově, odstrkuje talíř od sebe. "Když mne takhle vítáš, tak jíst nemusím."

Na to se Toník zvednul a odhodiv stoličce stranou, odešel do podkrovní, kde se nalézala malá ložnice, určená pro nenadálou návštěvu.

Mladá žena dlouho seděla, majíc ruce v klínu složené u stolu a tichý, hořký vzlykot se ozýval pokojem. Oknem se dralo do vnitř světlo měsíce v plné své záři, kdežto ostrý mráz zvolna halil skla oken silným ledem. Studeno — chladno kolkolem i v srdci ubohé Miloslavy, která té chvíle se třásla ne snad zimou, nýbrž velkou bolestí, že mladý život její nepoznal v manželství s Toníkem žádných slastí, nýbrž jen duševní útrapy a zklamání. Miloslava nacházela nyní jen osvěžení a útěchy v lásce k svým rodičům, která jí byla posilou v dalších útrapách, jaké musela se svým mužem každodenně zakoušeti. Cítila, že den ode dne ochabuje její manželská úcta k Antonovi, který ve společnosti prohnaného Vydry strávil každou noc, až teprve k ránu se vrací domů, často ve stavu nepřičetném. Rodičům se o tom nezmínila; jen matka své dceři rozuměla, kdežto otec se svého zetě často zastal, pravě, že on bude jednou pánem mlýna, a tudíž již co muž šestadvacetiletý není žádným chlapcem, který by musel činit to, co se mu nakáže. Matka Radoušová stále postonávala a tu ovšem Miloslava prodlala několik hodin u ní, aby jí posloužila a šetřila. Sama si mladá, nyní v tváři bleďá, a vyhublá žena přála, až smrt odvolá její matku se světa, aby ona mohla jíti s ní, aby se rozloučila na vždy s životem, jenž pro ni neměl žádné ceny.

Opět se rozesmál krásný červen nad celým krajem, když jednoho odpůldne Miloslava usednula na lavičku před domkem, zaměstnána jsouc správkou prádla. Ve stínu stromů a blíže řeky, odkud vanul svěží čistý vzduch, bylo jí tak volno v krásné přírodě, že se cítila šťastnější než v uplynulých dnech manželství. Dlouho tak seděla, až konečně jí klesla hlavinka k prsoum a ona oddala se vzpomínkám na doby, kdy se cítila tak šťastnou. Pojednou zaslechla mužské kroky, blížící se od řeky. Vzpřimivši hlavu divila se, vždyť z té strany vůbec nikdo k nim nepřicházel a tudíž aby zvěděla, kdo přichází jest, vstala. Pohlédnuvši směrem k řece, spatřila mezi stromovím a křovinami štíhlou postavu muže, v černý šat oděného. "Můj bože!" zalkala bolestně. "On — můj — Karel — on!" Na to klesla opět na lavici a černý mrak se jí položil na oči. Srdce jí přestalo tlouci a kdyby v té chvíli byla umřela, tu by jí bylo smrt sladkou. On jest zde a vzpomínka, co proň vytrpěla, když jí tak bezohledně opustil, zmizela docela v náhlé radosti, že Karel se k ní přece vrátil. On stál před ní, upíraje milé, hnědé oči, v nichž spočívala bolest zároveň s výtkou a otázkou, na milovanou bytost.

Miloslava vyskočivši, uchopila před ní stojícího muže za obě ruce a zvolala: "Můj bože! To jsi ty Karle — opravdu. Tedy jsem se nemýlila — tys na mne nezapomněl!" Při tom hleděla naň s takovou radostí a láskou, že temný výraz z jeho očí zmizel, aby však učinil místo velkému bolu.

"Na tebe jsem měl zapomenout, můj miláčku?" škytal mladý, elegantně oděný muž, tiskna malou ručku Miloslavy k ústům. "Jak ti mohla podobná myšlenka přijít do hlavy, jak bych já zapomněl na tu, která mi jest vším na světě. Avšak — ty — ty—"

Pro okamžik nemohla mladá žena odpovědět, až teprve za chvíli se jí vydralo z úst: "Já zapomněla — že jsi ženat a že mezi námi je všemu konec."

"Já ženat?" zastenal Karel hořce, stíraje si pot s čela. "Miloušku, co to má znamenat? Já tomu nechtěl věřit, co mi ve Woodbine bylo řečeno a pak, jak mi jistý Vydra do Chicaga dopsal, že jsi vdána, a mne svoji zdánlivou láskou jen podvedla. A já ženat? Zdá se mi, jakobych ztrácel rozum." Nejsa více schopen opanovat svoji velkou bolest a žal, klesnul mladý muž na blízký pařez, zakrýváje si obličej oběma rukama.

S vytřeštěným zrakem, k smrti bleďa, sledovala Miloslava slova svého bývalého milence a když tento ukončil, přistoupila k němu a vloživši mu ruku na rameno, třesoucím se hlasem pravila: "Karle — řekni mi — je to pravda, že jsi mi zůstal věrným po celý čas, kdy jsi od nás odjel a že jsi se neoženil s bohatou Američankou v Chicagu? O — mluv — mluv a řekni mi plnou pravdu!" Spustiv ruce se zakrytého obličej, hleděl Barták tázavě a udiveně na Slávku.

"Tomu všemu nerozumím." odpovídal trhavě, "a především divím se tomu, že jsi mohla o mé věrnosti k tobě pochybovat. Po celou dobu kdy jsem od tebe vzdálen byl, myslel jsem jen na svou zlatovlásku ze mlýna. Když ale na mě dopisy nepřicházela žádná odpověď, tu jsem spěchal k vám abych —"

"Ale — proč jsi nepřišel dříve?" tázala se mladá žena v bolestném štkání.

"Nemohl jsem, neb po celou tu dobu mně obchodní záležitosti našeho závodu nedovolily, abych se aspoň na týden vzdálil," odpovídal Karel smutně. "Toužil jsem po své zlaté Slávce, která mi jest dosud vším na světě. Ó — děvče, ty nevíš, jak hroznou bolest cítím v srdci svém."

Ve tváři manželky podvodného Toníka, zasvitlo sladké blaho a podávajíc mladému muži obě ruce, pravila: "Karle — my oba jsme velice nešťastnými, to dobře cítím, avšak v této chvíli spadlo mi ze srdce hrozná břímě, které mne po celý čas našeho rozloučení tížilo velice, tak že jsem žila jako bez smyslu. Nyní vidím, že jsi mne nepodvedl a zůstal mi věrným a to mi dodává odvahy a síly vše vytrpět, co na mne v budoucnosti čeká."

"Šlechtná duše!" zastenal Karel bolestně, uchopiv ruku před ním stojící Miloslavy, libaje ji ohnivě.

"Ne tak, milý příteli," řekla tato něžně. "Pojď a sednem si na lavici, kde si o celé záležitosti rozumně promluvíme. A vid, Karel, že nezapomeš na to, co nás od sebe dělí."

On učinil, jak si toho přála. V celém zjevu jejím spočívalo cosi dojemného a něžného, že netroufal si projevit svoji lásku k ní, avšak když vedle ní usedl, tu ji obejmul a pravil: "Slávinko — proč jsi mi tohle udělala, nedůvěřujíc mi snad?"

Místo odpovědi, vzala tato do ruky malý košík, z něhož vyňala obálku a podávajíc ji Karlovi, řekla: "Přečti si to!"

Byl to onen nešťastný dopis, v němž se Karel zřiká ruky mlynářovy dcery a oznamuje, že vstoupil v sňatek s bohatou Američankou.

"Moje psaní?" zvolal tento překvapen, rozbaluje obálku, z níž vytáhl pomačkaný papír, jež hned rozbalil. Sotva však obsah dopisu zrakem přelétl, vrazila se mu do tváře prudká červeň a ruka se mu třásla.

"Tohle že jsem psal já?" vzkřiknul, vyskočiv s lavice a z očí mu plál hněvivý žár. "Cos podobného že bych ti byl poslal? O já tušil, že zde byla provedena bídná hra na nás obou." Na to pustil dopis z rukou.

Miloslava zbledla k smrti a zvednuvši obálku, ukázala rozlícenému Karlovi adresu.

"Ano, to je moje ruka!" zvolal zlostně. "To jsem psal, ale ne tento hanebný dopis. Pravý dopis ode mne někdo z obálky vzal a vložil do ní tento. Poslyš, Slávko!"

Po té usednuv vedle ní, vyprávěl jí vše, co se od rozloučení obou událo. Jak byl nucen neustále co správce obchodu v tomto dlíti a tudíž, že nemohl splnití daný slib, že se do Woodbine za půl roku vrátí ku své snoubence. Za to že jí ale každý měsíc dopisoval, avšak nikdy žádné odpovědi od své milované Slávky nedostal. Přes to, že tím byl bolestně dojat, přece věřil v lásku a věrnost milované zlatovlásky, domnívaje se, že rodiče jsou proti jejich známosti. Konečně jsa trápen stálou nejistotou, rozhodl se, že k Radoušům pojede. Svěřiv řízení obchodu osvědčenému, vrchnímu klerkovi, vydal se na cestu do Woodbine, kde u svého strýce Bočka byl ohromen zprávou, že Miloslava Radoušova se provdala za svého bratrance Antona Radouše. Rána tato byla proň ohromnou a nenádalou. Takřka smyslu zbaven, vydal se na cestu do mlýnu, aby se o hrozné té skutečnosti přesvědčil. U Bočků mu řekli, kde mladí manželé bydlí a on pak snadno našel cestu, jež se táhla lesem kolem řeky a k zahradě, v níž domek se nalézal. Přišel za tou příčinou, aby osobně mohl s Miloslavou mluvit, aniž by kým ze mlýna byl viděn. Každé slovo, jež zde zklamaný mladý muž pronášel, dokazovalo, jak velikou láskou lne ku milované Slávce. Ubohá, mladá žena tu seděla jako ztrnulá, nemohouc pochopit bídný čin, jaký na ní byl proveden.

“Žádné psaní?” vzdychala. “Ani to první, které jsem ti s plnou rozkoší a láskou psala? Ani ono druhé, plné úzkosti a smutku — jsi neobdržel?”

“Ne — drahá Slávinko — žádné. Ale řekni, kdy jsi mi je poslala?”

Tato mu vše sdělila a Karel poznal, že se oba stali obětmi bídné lsti a zlotřilosti toho, jehož ženou se stala.

Miloslava se bolestně rozplakala. Nemusela nenávidět muže, k němuž byla manželským svazkem připoutána a který nesl vinu na všech útrapách, jaké s ním během doby jednoho roku zažila? On zadržel dopisy, které jí mohly učiniti šťastnou. A jakých strastí s ním v minulé zimě musila vytrpěti! Vzpřimivši se ze svého bolného zadumání, hleděla na Karla, jenž do nejvyšší míry roztrpčen a rozhorlen, přecházel sem tam.

“Miloslavo!” řekl konečně a v očích se mu zaleskl mocný hněv. “Nyní víš vše. Nemůžeš o tom pochybovat, kdo je původcem hanebnosti, jež na nás obou byla provedena. Já obžaluji tvého muže, jak podváděl nás oba a porušil poštovní zákony. Na takový přestupek, spolková vláda má velký trest. Ty se musíš zříci bídného podvodníka, který zničil štěstí naše. Naší povinností jest vydat jej úřadům, aby došel zaslouženého trestu. Pojď a zaveď mne k svému otci, jemuž vše sdělíme a též onoho bídáka Vydru, který jest společníkem tvého muže v provádění podobných zločinů, postavíme do praveho světla. Vše bude opět v pořádku a z nás obou —”

“Pozdě!” přerušila Slávka Karla tichým, zoufalým hlasem.

Polekán přistoupil tento k ní.

“O nemluv takhle!” prosil úpěnlivě. “Což mi chceš všechnu naději vzít? Co jsem ti udělal, že tak ukrutně s mým životem nakládáš? Může tě někdo více milovat než já? Holou je pak nemožností, abys se s takovým bídákem vlekla celým životem.”

“Nikdo jen já — poněvadž je to moji povinností.”

“Povinností!” vykřikl Karel. “A ke komu — snad —”

“Ticho Karle!” odpověděla ubohá žena pevným hlasem. “Myslíš, že z trosek našeho štěstí bychom si zbudovali spokojenou budoucnost? Nikdy! Ty nevíš, jaké hoře bych způsobila svým rodičům a zejména drahé matičce, kdybych jí vše pověděla.”

“A ty chceš žiti po boku toho bídáka?”

“Musím!” odpovídala Slávka tichým hlasem. “Musím — neb — on jest otcem dítěte — které očekávám, a na ně nemohu uvalit hanbu svého muže.”

S hlubokým zastenáním klesl Karel na lavici a dal se do usedavého pláče.

"Odpusť mi, Karle!" sehnula se k němu žalem zdrcená žena, hladíc jej po hlavě. "Tobě chci moji lásku a věrnost v srdci svém do posledního vzdechu zachovat. Před světem jsem jeho žena a tíhu nešťastného manželství budu snášet jak dlouho budu moci. Dnešní den roztrhl nadobro každý bližší styk s ním a já chci žítí jen pro své dítě. To ti přísahám, Karle, a přísahu tuto dodrám až do posledního okamžiku svého života. Tobě, drahý příteli, zachovám svoji lásku a věrnost do smrti," opakovala ještě jednou, načež se dala do usedavého pláče. "Odpusť mi a nezmiňuj se o ničem."

Karel vzpřimil se, objal zbožňovanou Miloslavu a zlíbav jí rty a čelo odvětil: "Neprozdám ničeho, aby tím rodina Radoušova netrpěla a ty zvláště. Věčně chci v lásce na tebe vzpomínat, moje drahá, nešťastná zlatovláska. A nyní s bohem!"

"S bohem můj jediný miláčku!" štkala bolestně Miloslava. "Přísahám ti, že až se jednou dostaví doba a já tuším, že se tak stane, vše svým rodičům povím, jak dobrého přítele ztratili. S bohem Karle — s bohem!"

"S bohem!" vyrazil ze sebe mladý muž, načež obrátiv se, spěchal k nejbližšímu cípu lesa, v jehož stínech zmizel.

Pryč — na vždy pryč! Všechno štěstí jí opustilo a ona se cítila tak osamělou v této chvíli. Dlouho pak seděla na lavici a teprve když slunce zapadalo, odebrala se domů. Za několik týdnů, vložen byl do rukou starého Radouše jeho první vnouček, jenž následkem rozrušení matčiny mysle, přišel na svět o něco dříve než se očekávalo a tudíž se všichni obávali, že jim snad osud tu jedinou radost vezme, jaká jim po dlouhé době byla dopřána!

VI. — Srdce ženy.

Doba růží se dostavila, avšak tyto nekvetly na jejím hrobě, jak si ve své zoufalosti přála, nýbrž kolkolem v rozsáhlé zahradě mlynáře Radouše.

Po narození dítěte spočívala Miloslava dlouho na lůžku, tak že všichni v domě očekávali to nejhorší. Její síla mládí a zdravá soustava těla vše přestály, tak že za několik týdnů se úplně uzdravila, s čímž se dostavila opět bývalá pružnost ducha a spokojenější mysl. U vědomí svých mateřských povinností, věnovala se úplně péči hezkého synáčka, jenž byl pojmenován po dědečkovi: Václav.

Často ovšem vzpomínala na ubohého Karla, jenž vinou jejího muže přišel o své štěstí. Vůči Toníkovi se chovala chladně, ač jinak svých manželských povinností nezanedbávala, starajíc se o jeho pohodlí. Vystupovala vůči němu s pravou důstojností ženy a jemu stačil jediný pohled z očí Slávkových, aby, chtěl-li opět nějaký spor vyvolat, rázem umlknul. Věděl-li o návštěvě Karlově, nebylo jí známo, avšak ona vše tajila u sebe, aby uspořila otcí svého jedináčka ponížení a hanbu. Poznal-li však, že ona ví, jak zlotřilým způsobem se domohl její ruky, tu zajisté bylo toto vědomí dosti krutým trestem proň. Rodiče se neměli dovědět o návštěvě Karla a zejména churavá matka by se nad bídným jednáním zetě byla velice rmoutila. Co nejvíce však Slávku tížilo, byla stále se horšící nemoc milované matičky, u níž se svým dětátkem a Líbuší stále dlela. Radoušová, den ode dne více slábla, ač bolestí žádných necítila. Lékař jí doporučil úplný klid a pohodlí, jež nemocná nalézala pouze v besídce za krásných dnů letních, kde si v měkkém houpáku někdy hověla celý den.

Jednoho dne v srpnu ji našel její muž klidně odpočívající se svislou hlavou k prsoum v houpáku a když ji chtěl do lepší polohy usadit, tu ku svému zděšení poznal, že jeho dobrá choť spí sen věčný. Nesmírný zármutek zavládl v domě i ve mlýně a starý Radouš několik neděl po pohřbu chodil teskně zádumán kolkolem, než se opět ze zármutku vzpamatoval a mohl dohlížet na práci ve mlýně. Malá, nyní již dvanáctiletá Věruše nalézala útěchy jen u

své sestry Slávky a v opatrování jejího Vašíka, jak několikaměsíčního synovce svého jmenovala.

Radouš nemohl naléztí úplného klidu v domě, v němž tak dlouho se svoji dobrou chotí bydlil.

"Zdá se mi tam jako ve tmě, co mi Anička odešla," stěžoval si jednoho dne Miloslavě, "a proto bude nejlépe, převezme-li Toník mlýn do svých rukou a já s Věrou se přestěhujeme do tvého domečku a ty s Toníkem zase sem."

"Nedělejte to, tatínku," prosila Slávka; "Toník sám není schopen vésti mlýn, protože se nejvíce zdržuje s tím Vydrou. Zůstaňte zde. Mám jakousi předtuchu, aby se něco se mlýnem nestalo."

"Co by se mohlo státi?" starý otec na to.

"Ale, vždyť vy nejste tak starý tatínku."

"Nejsem," odpověděl tento se smutným úsměvem. "Stáří mi nepřekáží, nýbrž jen to, že se u nás odchodem maticky vše tak změnilo. Ostatně, nyní oba jste zde, abyste zaujali mé místo, abych si mohl odpočinout v tichém ústraní, po němž toužím."

"A vy chcete sám v našem osamělém domečku žít?" táže se dcera.

"Hm — vždyť bude se mnou Věruška a ty k nám často dojdeš," odpovídal Radouš. "Dlouhá chvíle mi nebude. Mám hodně českých kněh z Chicaga a zase si jich několik objedná. Pak mám svůj časopis Amerikán a množství ročníků kalendáře téhož jména, v němž jsou pěkné povídky a ponaučení. Věruše mi snídaní uvaří a k obědu a k večeři budeme chodit k vám, víd, Věruško?"

"Ale mně bude po domě smutno," odvětila tázaná, utírajíc si temnomodrá očka.

"Ale vždyť budeš více tady, než v domku!" řekl otec. "Při tom zůstane a — pozitivně se stěhujem."

"Majetek ale podržíte tatínku ve svých rukou — vídte?" táže se Slávka.

"Ano — ale jinak bude ve mlýně pánem Toník a ty paní v domě!" odpověděl Radouš, odcházejce do besídky, v níž nejraději dlel po smrti své manželky.

Toník byl ovšem s rozhodnutím tchána úplně spokojen a ještě téhož dne bylo zaměstnancům ve mlýně oznámeno, že ode dneška bude mít hlavní slovo Anton Radouš a všechny záležitosti, mlýna a obchodu se týkající, vyřizuje on. Za dva dny na to již seděl starý Radouš v domku, z něhož se mladí manželé vystěhovali do starého obydlí, v němž se měli trvale usaditi.

"Poslouchej Slávo!" řekl jednoho jitra Toník, sedě u snídaně. "Chci s tebou o něčem důležitém promluvit."

"A co to má být?" otázala se žena, vzpřimivši se.

"Já mám toho života již dost!" začal hrubě. "Děle to již nesnesu."

"A co se ti stalo? Jsi nyní pánem ve mlýně a máš se o co starat. A co nemůžeš snést?"

"Tvoje chování ke mně?" zvolal rozčilen.

"A co mi můžeš předhazovat?"

"A to se ještě ptáš?" vzkřikl rozhorlen. "Zacházíš se mnou jako se psem, vždyť od tebe neslyším jediného vlídného slova! Kdybych byl tím fluftákem z Chicaga —"

"Mám ti říci, proč?" vzpřimila se žínka a v modrých očkách jí vzplál záblesk hněvu. Ty jsi to, jenž burcuje minulost ve mně — rozumíš? Mám ti vše říci a na tvoji otázku správně odpovědět? Nepřej si toho!"

V celé výši své vzpřimena stála před ním, aniž by se on odvážil na ní pohlédnouti.

"Já to nemohu déle vydržet!" mumlal polohlasitě. "Nemohu — ne—"

Opovrzhlivý trpký úsměv hrál sličně Slávce v té chvíli kol úst.

"Až do dneška jsi to mohl vydržet," začala pevným hlasem. "Radím ti ještě jednou, abys se mne na nic více netázal. Zakryj minulost jiným smýšlením, neb vyvolávati to, co se událo, nebylo by nám oběma k prospěchu. Nejlépe bude, když na vše zapomeš jako já — již k vůli našemu dítěti. Tak — to je vše. Budu ti dobrou hospodyní, avšak nikdy více ženou a ty as tušíš, co je toho příčinou."

Na to se obrátila, chtějíc vyjít ze dveří, když najednou se za ni ozval řáraz padající stolice a hned cítila, že jí Toník běře za ruku. Ohlédnuvši se, celá se polekala.

Toník — ten tvrdohlavý, zamračený Toník, klečel před ní na kolenou, skrývaje svůj obličej v záhybech její sukně. Smrtná bledost pokrývala tvář jeho a na celém těle se třásl.

"Neodstrkuj mne od sebe, Slávko!" volal dušeně a když naň tato pohledla, tu se jí zdálo, jakoby nějaká hrozba spočívala v jeho očích i pronesených slovech.

"Co chceš ode mne?" tázala se ulekána.

"Chci ti připamatovat — že jsi moji ženou — před bohem i lidmi a prosím tě, abys mne od sebe neodstrkávala. Věř — že to s námi dobře nedopadne, pak-li se ke mně budeš tak chladně a odmítavě chovat, jak jsi až dosud činila!"

Mladá žena se zamyslela a v té chvíli poznala, jak muž její trpí, následkem její chladnosti a nevšímavosti. Kdyby jí byl jen ošálil, tu by s ním měla útrpnost, avšak on i Karla připravil o celé jeho štěstí. Avšak učinil tak Toník jen z lásky k ní, aneb též k vůli tomu, že by se stal dědicem výnosného mlýna?

Mladý muž cítil, že pak-li se v této chvíli jeho sličná choť od něho odvrátí, je vše ztraceno a proto ještě úpěnlivěji prosil než před tím. "Slávinko — nechť se již stalo co chtělo — zapomeň a bude zase dobře. Buď ke mně vlídnou a upřímnou a já ti přísahám, že se ve mně nezklameš. Vše pro tebe učiním a chci tě opatrovat jako můj nejsvětější poklad — jen se udobři — vždyť jsem přece jen tvým mužem."

"Přímo a poctivě ti řeknu, co mám v srdci i myslí!" řekla Slávka po chvíli. "Tys mně připamatoval, že jsem tvojí ženou. Ano, tou jsem a chci své povinnosti dostáti a slibuji ti, jak jsem před tím řekla, že se budu starat o naši domácnost a drahé dítě naše. Před veřejností si tebe budu vážit jako svého muže, což i ty činit můžeš, tak že budeme oba vedle sebe spokojeni, aniž by svět zvěděl o naší soukromé roztržce. Více ode mne žádat nemůžeš a proto nechme všeho a žijme před veřejností jako dva spokojení manželé."

"Je to poslední tvé vyjádření?" tázal se Toník, vyskočiv se země a hledě zuřivě na svoji neoblomnou ženu.

"Poslední! Vzpomenu-li na to, čím jsi se proti mne prohřešil, poznáš, že jinak jednat nemohu. Mezi námi je hradba, která nic na světě odstraniti nemůže."

"To si myslíš ty," zasyčel Anton rozezlený na nejvyšší míru. "Já zase myslím, že jsi moji ženou a že bych byl hábou, abych tě nedovedl k poslušnosti přinutit." S těmi slovy přiskočil k Slávce a chtěl ji stisknouti ve svém náručí a polibiti ji.

Mladá žena však s hrůzou a odporem odvrátila od něho svou tvář, odstrkujíc jej od sebe veškerou silou svých obou paží. Nastal mezi nimi krátký ale zuřivý zápas, při kterém rozpustily se dlouhé vlasy mladé ženy. Pohled na ně roznítil nový žár v srdci odstrkovaného manžela.

Ale vše bylo marno. Mladá žena bránila se jeho polibku se zuřivým odhodláním a její vzdor zvítězil. Ruce mužovy ochabovaly, až jí pustily docela.

"Nuže dobře!" zvolal Anton. "Nyní slyš, co ti na to řeknu. Láskou mojí pohrdáš, avšak za to budeš sklízet nenávisť. Přisáhám ti — že toho budeš jednou litovat."

Po těchto prudce pronesených slovech se otočil a vyšel ven.

Miloslava tu chvíli stála jako zkamenělá a když se vzpamatovala, tu se třásla úzkostí před budoucností, jaká na ní čeká....

Již několik měsíců bydlel starý Radouš v útulném domku a jeho jedinou prací bylo, věnovat celou péči malé zahrádce a pak dvěma kanárům, jichž cvrlikání a zpěv zněl ve dne stále komnatou. Malá Věruška zastávala částečně již místo hospodyně a kuchařky, což vše jí učila její starší sestra, která denně jednou k otci docházela.

Toník málokdy zašel ku svému tchánovi a o radu se zkušeného mlynáře netázal vůbec nikdy, bylo-li něčeho ve mlýně zapotřebí. Jednal vždy dle svého a tu není divu, že byl otec Radouš jednoho dne velice překvapen, když ve dveřích potkal dělníka, jehož neznal. Nebyl to onen starý dělník s poctivým výrazem v tváři, který vždy první vital bývalého pána, nýbrž mladý muž, který si tchána svého zaměstnavatele ani nevšimnul. Radoušovi to bylo velice divné a proto zašel k dceři do bývalého svého bytu, táže se jí, kam se poděl starý Tomáš Kapoun, že ho ve mlýně není viděti.

"Toník ho pustil z práce," oznamovala Slávka, smutně. "Často se prý s ním pohádal a když předevířem sem přišel jiný dělník mlynářský, hláse se o práci, tu jej Toník podržel a Kapouna pustil. On však dosud neodešel a ptal se mě, může-li k vám zajít. Tak dlouholetého pracovníka on pustí z práce!"

"A hodného!" otec na to. "Až sem přijde, pošli ho ke mně." Po těchto zádušných pronesených slovech Radouš vstal a kynuv rukou vyšel do zahrady, již pak kráčel dolů k řece.

"Co to jen Toník provádí?" nařikala mladá žena. "Ve mlýně jde vše jinak než za tatínka a což až spatří ty zporážené stromy v zahradě a u řeky vylomenou vrbu, na níž jsem — tehdy snila o své — ach, můj bože — lásce ku Karlovi. Vše to tam i onen strom nad šumící řekou. Toník věděl, že to bylo mé zamilované místo a proto je as zpusťošil."

Radouš kráčeje zahradou k řece byl hrůzně překvapen, když spatřil, že as dvanáct starých jabloní, jež otec jeho před třiceti lety tam zasadil je vyvráceno. Vzdychnuv hluboce sešel dolů k zátoce, k místu, kde nad vlnami se kdys vznášela jako padací most nakloněná stará vrba, která místu tomu dodávala zvláštní romantické krásy. Chvíli tam starý muž stál v hlubokém mlčení, načež přejev si oči, jakoby jim nemohl uvěřiti, obrátil se a kráčel zpět ku starému obydlí, v němž tak dlouhá léta vedl šťastný život, po boku své věrné manželky.

Náhodou byl jeho zeť doma. Chce si s ním promluvit o tom, proč mlýn, celé jeho okolí, jako na příklad dvůr, zahrada, ba i obydelní stavení, není v takovém pořádku jako za doby, kdy on sám byl správcem všeho. Vešed do světnice, kde Toník u stolu seděl popijeje domácí víno.

Radouš usedl ku stolu, hledě na zetě, za tím co Slávka, stojíc u okna, si utírala slzy, jež se jí z krásných očí draly.

"Poslouchej, Toníku," řekl starý mlynář, "pro muže, který má na starosti tak velký mlýn a spojené s ním hospodářství a pak ženu a dítě, se nesluší, aby vše zanedbával jen k vůli člověku, který nenosí nadarmo příjmění Vydra, a v jeho společnosti hrát v karty a se opíjet. Starého Kapouna jsi beze vší příčiny pustil a vzal do práce jakéhosi holobrádka, který vůbec ani mlýnskému kolu nerozumí. Dále jsi dal vykácet několik ovocných stromů a k tomu ještě starou vrbu u řeky, která ti nepřekážela. Co si mám a takovém hospodářství myslet?"

Toník, sedě se zamračenou tváří u stolu, hleděl zlomyslně na starého tchána. "Zdá se mi, že mne máte za kluka," zamručel.

"Já tě měl za hodného zetě — avšak proč mi neodpovídáš na moji otázku, týkající se propuštění starého Kapouna, dále vykáčení jabloní a zničení vrby u řeky."

"Já tomu tak chtěl a poněvadž jsem nyní já pánem ve mlýně a v tomto domě, tu mi nemá nikdo poroučet, abych činil to co jemu se líbí!" pronášel Toník s jizlivým smíchem.

"Dobře!" řekl na to Radouš. "Ještě ti dám několik neděl na rozmyšlenou a bude-li to pak stejné, jako nyní, ujmu se správy mlýna zase já."

"Já mám naň právě takové nároky jako vy, co syn vaše bratra."

"O tom si ještě promluvíme," odpověděl uražený mlynář, načež zvednuv se, políbil svoji dcerušku na čelo a vyšel ven, aniž by se byl na Toníka ohlédnul.

"Co jsi to tatínkovi udělal?" plakala Slávka, hledíc na muže úzkostlivě.

"Nic!" odsekl hrubián. "Do všeho strká nos, po čem mu teď nic není. Ať si hledí zahrádky a slepic a mlýn nechá na pokoji."

"A takhle ty mluvíš o mém otci, Toníku?" zvolala rozhněvaná Miloslava, hledíc upřeně na svého muže.

"Což je on něco více než já?" smál se tento pohrdlivě. "Nyní ví, že se nedám a nechá mne na pokoji. Ostatně, ty jsi toho všeho příčinou."

"Já — a proč?"

"Poněvadž nejsi ke mně takovou, jakou žena k muži má být — rozumíš?"

"Poslyš, Toníku!" začala mladá žena znovu, když v tom se přede dveřmi ozval hluk a v nich se za okamžik objevil Vydra, řehtaje se hlasitě.

"Halou Toníku!" vzkřiknul hrubě, kráčeje nejistým krokem ke stolu u něhož usednul.

"Nevytrhnul jsem vás z libánek — checheche!" smál se dále.

"Ne — naopak, přicházíš v pravou chvíli!" odpověděl Toník směje se zlomyslně, vida, jak se Slávka zamračila.

V tom se ozval nový hluk a do dveří se vhrnulo několik na polo zpitých mužů.

Mladá žena zrudla v tváři, aby opět k smrti zbledla, načež otočivši se, vyšla do kuchyně a pak na chodbu, kde spatřila svého otce, který se vrátil, chtěje ještě o něčem se svým synovcem promluvit. Zaslechnuv hluk, který z velké světnice vycházel, zrudnul hněvem v obličeji.

"To je hezké od toho starého bručáka!" slyšel hlas drzého Vydry. "Jsi pánem ve mlýně —"

"Ještě nejsem — ale budu —"

"Až natáhne ten starý chlap bačkory — ne?" smál se jeden ze samozvaných hostí uvnitř.

"Mně patří všechno!" chlubil se Toník. "Starý Radouš se bude muset se mnou rozdělit a pak já budu zde poroučet."

"Tatínku — tatínku!" vzlykala Slávka, padnuvši překvapěnému otci košem krku.

"Jdi, holčičko — já už vím dost, abych věděl, jak mám jednat. Jdi domů, aby nás tu neviděli, že nasloucháme."

Po té odešel zadním východem do zahrady, kdežto Slávka se potichu vrátila do své ložnice, kde slyšela každé slovo, cháskou onou pronešené.

Za nedlouho vešel kdosi do kuchyně a naslouchající žena poznala dle tlumeného hlasu, že jest to Toník a druhý, onen protivný Vydra.

"Já jsem bez centu," začal tento, nemaje ani tušení, že ve vedlejší ložnici, skrčena za postel se nalézá mladá choť Toníkova. "A ty musíš, Tondo, pomoci —"

"Již jsem ti dal dost a ty jako pijavice mne neustále vyssáváš," odpovídal mladý dobrodruh. "Pro tentokrát nedostaneš nic, poněvadž již dále nemohu. Mám tisíc dollarů dluhů a ty jsi spolknul jen ty."

"Nu — nemůžeš-li," zněla jizlivá odpověď nebezpečného zlosyna, "tedy řeknu starému vše a — pak — však ty čuješ jak by ti bylo, hehehe!"

"Držíš hubu!" zasyčel spoluzlosyn. "Dostaneš tedy ty dvě stovky, avšak další až později. A teď pojď!"

Když se oba lotři vrátili do přední světnice, kde panoval velký hluk a rámus, tu se tiše Slávka vykradla opět do ložnice, kde usedla na postel a potlačivši slzy do očí se jí deroucí, jala se přemýšleti. Jaké tajemství chtěl Vydra vyradit? Dlouho o tom přemýšlela, až konečně umdlena usnula. O malého Vašíčka nemusila mít starost; ten se nalézal v opatrování její sestry Věrušky, která k hezkému dítěti lnula vroucí láskou tetičky.

Když se as po hodině ze spánku probudila a vešla do světnice, tu nikoho v ní nenalezla. Drží návštěvníci již odešli a Toník dle všeho s nimi.

Již se chýlilo k jedenácté hodině v noci, když pojednou dosud bdící Slávka zaslechla několik mužských hlasů před obydlím. Vyhlednuvši oknem ven, spatřila hlouček mužů, kteří nesli nějaké břemeno. Zdálo se jí, jakoby nesli lidské tělo.

Jata zlým tušením, vyběhla ven a stanuvši u cestičky, zvolala: "Můj bože — co se stalo? Koho to tu máte?"

V okamžiku poznali, že mužem, kterého noční hosté nesou, je její manžel.

"Je mrtev!" vzkřikla pronikavým hlasem.

"Není! Žil dosud, když jsme ho našli."

"Anebo omdlel."

"Ale co se mu stalo?" táže se Miloslava, přistupujíc blíže, až se před jejími zraky v záři lucerny objevila smrtelně bledá tvář jejího manžela a krev na kabátě, prýstíci odkudsi z horní části těla.

"Svoji vlastní zbraní se zranil," vyprávěl jeden z mužů, oddychuje pod břemenem.

"Tedy honem mi pomozte vnést ho do domu a některý z vás jeďte do Logan pro lékaře. Ve mlýně vám hned zapřáhnou do kočárku, a že se vám odměny dostane, o tom nemusíte pochybovat."

Mladá žena si v této osudné chvíli počínala tak rozvážlivě a rozumně, že se tomu kolem stojící muži divili.

Za nedlouho odjížděl jeden z mužů v bryče do Logan, aby odtamtud přivedl raněnému Radoušovi lékaře. Když byl v bezvědomí se nalézající Toník donesen do ložnice a tam na postel položen, tu Slávka jej hned za pomoci jiných svlékla, načež mu vymyla hlubokou ránu na pravé straně prsou, jež způsobena byla velkými broky, které vnikly dosti hluboko do těla. Sama k smrti bleďa po tichu sice, ale energicky se starala o to, aby se muži jejímu dostalo řádného ošetření. Nahnuvši se k ústům raněného, naslouchala zdali tento dosud dýše.

"Myslíte, že vydrží?" zeptala se vedle stojícího staršího muže, který s jinými sem Toníka přinesl.

"Doufám, že ano!" odpověděl tázaný s divným však výrazem v tváři, z níž Slávka vyčetla opak jeho odpovědi.

Starý mlynář za chvíli přichvátal s Věrou a u samých dveří mu bylo muži vyprávěno, jak mladý Radouš k poranění přišel. Aš k deváté večer prý se přihnul do hostince ve Woodbinu přítel Toníkuv Vydra a sotva dechu popadáje vyprávěl, že Toník Radoušů leží v lese těžce raněn, postřeliv se ranou z pušky, broky nabité. Měli prý mezi sebou nějaké nedorozumění a mladý mlynář chytiv Vydra za limec, chtěl jím udeřit o zem, když v tom vyšla rána a celý náboj broků vletěl útočnickovi do těla. Zachytil as rukávem o kohoutek brokovnice a neštěstí se v okamžiku dostavilo. Vydra pak zvedal raněného, ale když poznal, že v rukou drží bezvládné tělo přítelovo, běžel pro pomoc do osady. Na to se všichni z hostince vydali do lesa a raněného mlynáře přinesli sem. Někteří z nich nechtěli věřit vypravování Vydrovu a soudili, že dle všeho on je původcem neštěstí. Bylo mu spíláno a pronášeny návrhy, aby byl lynčován. Avšak prohnany světoběžník a zlosyn z okolí zmizel, nežli jej kdo mohl k zodpovědnosti přidržeti.

"As za dvě hodiny se dostavil lékař z Logan, a ten po prohlédnutí raněného se vyjádřil, že je to těžký případ, ale poněvadž je raněný silně konstrukce, uzdraví se, nedostaví-li se nějaká komplikace.

Když nyní Miloslava na bolestí zkřivenou tvář svého muže hleděla, zapomněla na všechny útrapy, jaké jí v jich manželství způsobil a jata ústupnosti k němu, polibivši bleďé jeho rty, jež se v horečce trásly. Kdyby ho nebyla odmítla, když jí o její lásku prosil, nemuselo se podobné neštěstí přihodit, jelikož by Toník byl zastavil další styk s Vydrrou, který jej sváděl k opijení a hazardní hře v karty, vyčítala si, uchopivši studenou ruku raněného, a tisknouc jí, nahnula se k Toníkovi a horká slza s očí jejích se svezla na čelo mužovo. Tento se pojednou probral z mrákot, otevířev oči, ztrnule hleděl do pobleďlé tváře své ženy.

"Slávko!" zašeptaly rty raněného, načež opět upadnul v bezvědomí.

"On mne poznal!" šeptala Miloslava potěšena. "Kéz by nám byl zachován, vždyť je to otec našeho dítěte."

Celou noc s otcem prodlela u lůžka raněného, obkládajíc nebezpečnou ránu studenými obklady, jak lékař, jenž nahoře v ložnici spal, nařídil. Otec Radouš si přál, aby neodjížděl domů, až ráno a posloužil co nejlépe jeho nešťastnému zeti.

As třetího dne nabyl Toník úplného vědomí a pohledv na Slávku, kývnu na ní a když se tato k němu sehnula, zašeptal: "Můžeš mi odpustiti, miloušku?"

"Ach — Toníku — vše — vše ti ze srdce odpouštím a prosím tě, abys

i, ty mi odpustil." Na to políbila tvář jeho, v níž zářilo blaho a nesmírné štěstí. Za chvíli pak mladý muž usnul znova, načež se dostavila silná horečka a lékař jaksi nejistě kroutil hlavou, pravě: "Ovšem, kde je život, tam je naděje, a pročez doufejme, ač za úplné uzdravení pacienta ručit nemohu, poněvadž je uvnitř těžce raněn. Učiním, pane Radouši, vše, co mi bude možného, abych vašeho zetě životu zachoval. Dojedu sem dvakrát denně, dokud nebezpečí nemine." A slib svůj plnil správně.

Za několik dalších dnů přišel Anton úplně k sobě a pohlédnuv stranou, spatřil svoji ženu seděti s malým Vašíčkem u postele.

"Můj hošiček!" zasténal mladý otec, vztahuje ruku ku svému jedinému synkovi. —

Slávka nazvednuvši chlapce, nahnula jej k ústům otce, aby tento svého jedináčka mohl zlíbat.

"Jak s tebou dlouho budu?" nemocný na to v třesoucím šepotu.

"Doktor řekl, Toničku, že se uzdravíš," těšila dobrá žena hladíc manžela po tváři. —

"Možná — možná — ale nevěřím tomu mnoho, drahé srdéčko!" pronášel nemocný slabým hlasem. "Chtěl bych dále žítí jen abych láskou a péčí napravil, co jsem zavinil. Tobě šťastný život a sobě — ach — ten lotr!"

"Nemysli naň více," napomínala Slávka. "Zmizel, nikdo neví kam se poděl. Ty se zase uzdravíš, neb doktor se nevzdává naděje."

Toník jen zavrtěl hlavou: "On tak mluví a možná, že v to věří, avšak mýlí se velice. Tobě Slávko se chci však, než na dobro z tohoto krásného domova a od vás odejdu na vždy, s něčím svěřit. Poslouchej! Již na mém mládí spočívala kletba, neb já nepoznal lásky matky ani otce. V Chicagu jsem byl vychován jednou rodinou, která však když jsem dorostl v chlapce, mne opustila a já stál zase ve světě samotén. Živil jsem se leccjak, prodával noviny, čistil obuv a tu nebylo divu, že jsem zapadl do velkoměstského halma hříchů a zločinů. Stal se ze mně pobuda a hlavní vinu na všem nese prokletý Vydra. Nejsm tvým bratrancem, Slávinko, nýbrž úplně cizí dobrodruh, jenž byl Vydrrou sveden na kluzkou dráhu podvodů a zločinů a jen on nese vinu, že jsme váženou rodinu Radoušovou ošálili."

"Ty nejsi tedy synovcem mého tatínka?" zasténala Miloslava, zalomivši rukama.

"Ne —" odpovídal nemocný trhaně. "Vydra znal tvého strýce z Nového Orleánu, kde tento i se synem zemřel a pozůstalé po něm papíry si lotr onen podržel. Mne k tomu přiměl, abych hrál úlohu synovce zámožného mlynáře Radouše a když jsem tě poprvé spatřil, tu zahořelo špatné srdce mé nesmírnou láskou k tobě a má jediná touha byla, abys se stala mou a ne Karla Bartáka, jemuž jsi své srdce a lásku věnovala. Nevěděl jsem, jak bych tvé ruky dosáhl, až mi v tom poradil Vydra. Dovážel jsem, jak víš, poštu do Logan a tu jsem vždy zadržel dopisy od Bartáka a též tvoje. Pak jsme jeden dopis s Vydrrou zfalšovali a bidné mé jednání se setkalo s výsledkem a já se stal tvým manželem. Oh — proč jsem tak učinil a poslechl rady bídáka Vydry, zničiv tvoje štěstí, jež tě očekávalo v manželství s Bartákem. Umírám a tu ti musím říci, že všeho toho, abys se stala mou, jsem se dopustil z nesmírné lásky k tobě. Můžeš odpustit umírajícímu, ty zlaté srdéčko?"

"Odpouštím ti Toničku, neb vím již, že toho byla vinna tvá láska ke mně," odpovídala Slávka v bolestném pláči. "Nyní ale si odpočiň a nenamáhej se více mluvením."

"Ano — odpočinu si. Dej mi sem Vašíčka."

Přitisknuv levou rukou dětátko k srdci pronášel slabě: "Vychovej ho, aby z něho byl řádný muž a oč tě Slávko ještě prosím, nezmiňuj se mu nikdy o špatnosti jeho otce. Učiníš tak?"

"Ano, Toničku — avšak proč jsi se o tom zmiňoval a sám sobě trpkost přivodil. Já věděla již dávno o všem, neb Karel Barták byl před rokem zde a vše mi pověděl. Já ti odpustila, vždyť jsi mým mužem a otcem našeho dítěte."

"A což tatínek?" tázal se nemocný napjatě.

"Neví o ničem, ani o tom, že nejsi jeho synovec, neb já nechci ztrpčít poslední dny jeho života zprávou, která by celou naši rodinu rozvrátila. Jen se uklidni, mužičku, a až se uzdravíš, zapomenem na všechno."

Tichý a blažený úsměv zářil z bledé tváře Toníkovy při těchto něžně pronešených slovech šlechtné manželky a on hledě na drahé dvě bytosti zašeptal: "Ty zlaté srdéčko! Chce se mi však spát a proto jdi a odpočiň si též. Odejdu z tohoto světa šťasten a spokojen, že jsi mi odpustila a že našeho Vašíčka vychováš v řádného muže. Dobrou noc, Slávinko — dobrou noc!" Zlibav k němu nakloněnou tvář manželky a děťátka, obrátil hlavu ku stěně a zavřel oči. —

"Spánek ho posilní," těšila se dobrá Slávka, odcházejíc s dítětem v náručí z ticha z ložnice.

Stíny klidného večera se snesly nad krajinou a pokryly víčka očí nemocného, z jehož nitra odcházela očistěná duše umírajícího a vznesla se výšinám věčného pokoje.

VII. — Zlaté srdce.

Deset plných roků uplynulo od té doby, kdy poprvé jsme vstoupili do mlýna Václava Radouše. Opět spočívalo na celé krajině ono kouzlo venkovské krásy a letní slunce plně zářilo z jasnomodré oblohy. Na místě bývalé vrby u řeky, pnula se do výše štíhlá bříza a cesta k ní vedla přes omšelý balvan, na který Karel hodil kdysi krásný karafiát. Vše bylo — jako před desíti lety — jen lidé ne! I ona v černý šat oděná žena, sedící ve stínu stromů na oné lavičce, se změnila. Nebyla tou milou dívenkou, která tehdy nad řekou snila své sny a hleděla důvěřivě do budoucnosti. Bouře života se přehnaly přes její, kdysi sličnou hlavinku a zanechaly po sobě znaky větší stáří, v podobě vážnějšího, ač ovšem dosud sličného obličejce, ba i sem tam stříbrná nitka se skvěla ve světlých vlasech bývalé zlatovlásky ze mlýna. Jaro krásného mládí uplynulo a s ním i bývalý, každého obcerstvující, něžný úsměv, aby jeho místo zaujala přívětivost a dobrota duše, jež z očí zářily.

Slávka stala se majitelkou mlýna, jehož vedení předala však do rukou zkušeného chasníka, který již patnáct roků u Radoušů pracoval.

Slávka neseděla na lavičce sama, nýbrž se svým synáčkem, devítiletým Venouškem. Majíc ruku kol něho otočenou, hleděla s mateřskou láskou a něžností na svého jedináčka a dědice. Ani nepozorovala, že stezkou od starého domu se k ní blíží muž vysoké postavy, nalézající se v plném květu mužného věku a že na ni upřeně hledí. Pojednou, zaslechnuvši šustot tichých kroků zvedla hlavu a první pohled její spočinul na hezkém obličejí přicházejícího, jehož uhlazené pohyby a pak elegantní oblek prozrazovaly, že přichází z města.

Za několik vteřin stanul cizí návštěvník před ní.

"Můj bože — pan Barták!" zvolala Slávka, vyskočivši s lavičky. "Je to hezké od vás, že jste na své staré známé nezapomněl."

Statný muž upřel na ni svůj láskyplný zrak.

"Má to být nějaká výtka?"

"O ne! Nemám žádného práva tak činiti!"

Karel, neb on to byl, mlčel, hledě před sebe chvíli k zemi.

"Já před čtvrt rokem zde byl, aniž bych se byl pokusil vás a vašeho pana otce navštívití. Dnes sem ale přicházím za obchodní záležitostí."

“Ovšem vrchní správce a zároveň majitel velkoobchodu nemá vždy čas, věnovat se zábavám a návštěvám.”

“Ano — máte pravdu! Avšak přece mne táhla sem neodolatelná touha, abych spatřil ono místo, kde prvně jsem měl tu čest poznat zlatovlásku ze mlýna a pak navštívit dům v zahradě, kde jsem prožil tak šťastné a blažené chvíle před desíti lety. Jak dlouhá to doba avšak já nemohu zapomenouti na okamžiky, kdy se mi zdálo, že plují mořem nekonečného blaha a štěstí.”

“Ach, jakou bude tatínek mít radost!” zvolala dosud sličná žena. “Jdi, hošičku!” obrátila se ku svému synáčkovi, jenž udiveně na nenadálého hosta hleděl. “Jdi a řekni dědečkovi, že tu naň čeká nějaký pán, kterého před léty znal a si vážil. Jdi!”

Chlapeček s veselým přikývnutím hlavy vyskočil s lavice a již běžel po schodech nahoru. Matka jeho za ním s úsměvem hleděla a když se obrátila, spatřila, jak Karel totéž činí, avšak s jakýmsi zatemnělým pohledem. Cosi, jako bol se jí vloudilo do srdce, avšak brzo se vzpamatovala a předešlý vlivný úsměv se jí vrátil na ústa.

“Jak se vede panu Radoušovi?” tázal se Barták.

“O dobře!” odvětila Slávka vlivně. “Vy se podívíte, jak statně při své blízké sedmdesátce vypadá a že se ve vzhledu málo změnil. Ovšem, nemůže tak běhat jako před léty a vlasy má jako stříbro bílé, avšak jinak se čile podílí na správě mlýna a vše pod jeho dozorem jde v pořádku. Po smrti mého muže převzal zpět do své správy mlýn celý, ač takto já jsem majitelkou jeho. A jak vám se vede, pane Bartáku?”

“Stál se ze mne zámožný muž, ač jinak bych si ze srdce přál, kdyby se vrátila ona doba, kdy jsem na tomto místě stál a hleděl tam dolů k vrbě, ne jejímž při spočívala v tichém snění jakási zlatovlasá víla. Ale kam se poděl onen strom? Urvaly jej od břehu vlny řeky?”

“Ne—!” odvětila Slávka se smutným výrazem v tváři. “Můj nebožtík muž jej dal vytrhnouti, abych prý někdy i s ním se neoctl v řece.”

“Pečlivý manžel!” pronesl Barták tiše. “Avšak pan Radouš dlouho nepřichází!”

“Za chvíli tu bude!” řekla mladá žena, usedajíc opět na lavici. Pojednou zvedla hlavu a naslouchala. Stezkou od mlýna se blížily rychlé, lehounké kroky. Za okamžik na to se objevila před oběma mladá, krásná dívka, jak kvetoucí růže. Jednoduše a lehce oblečena neměla na sobě žádné okrasy, jen krásné světloplavé vlasy spletené kol hlavinky, z níž hledělo na nenadálého hosta dvě temných oček, ve velkém údivu.

“Znáš toho pána?” táže se Slávka své sestry Věry, která tu stála, jako by vlastnímu zraku ani věřit nemohla.

Oslovená postoupila několik kroků blíže a jemný úsměv jí hrál kol červených rtíků, když zvolala:

“Ach — pan Barták — vlastně Karel! Jste to vy opravdu? Vždyť jste za ten čas nešestárnul, kdežto ze mne, dřívější rozpustilé žabky se stala holka pět a půl stopy vysoká. Vítám vás, pane Bartáku! Vidiš, Slávko, neříkala jsem stále, že se k nám Karel vrátí. Nu — a tu ho máš! Ale to mně je divné,” obrátila se na tohoto, “že za těch deset let jste nás ani jednou nenavštívil, vždyť tatínek i Slávka vás mají rádi a —”

“A vy ne?” táže se Karel vesele, tiskna upřímně ruku sličné dívky. “Pamatujete se tedy na mne? Já bych vás, věřte, slečno, na jiném místě nepoznal.”

“Tak? Opravdu ne? Bývalou, rozpustilou Věruši?” smála se rozkošně sličná dívenka.

“Jistě ne!” odpovídal Karel též s úsměvem. “Tehdy jste byla ještě dětátkem, s nímž jsem si hrál —”

"A honil se s ním po zahradě!" vskočila mu Věruška s rozpuštěným smíchem do řeči. "Jsem dosud dítětem, vždyť moje sestřička zde mne jinak nepojmenuje než "mé zlaté dítě" a tatínek říká "ty čertíku, ty zůstaneš stále nerozumným capartem." Konečně tomu sama dosud věřím, ač jsem již z dětských střevíčků vyrostla a dvacítky mi už sedí na zádech — hahaha! To je stáří vidíte? Mně je divno, že mi nešedivěji již vlasy."

"Takhle to s ní je pořád, pane Bartáku," pravila Slávka, smějíc se též, "Stále veselá a nic ji nezarmoutí!"

"Taková povaha se každému zamlouvá," odvětil Karel, hledě na sličnou dívku vroucím zrakem. "Šťastný muž, který ji jednou bude zvát svou."

"Nu — bude-li se mi líbit a též hodným bude, pak mu se mnou zle nebude," volala Věra ve zvonivém smíchu. "Ale prosím vás! Kdo pak by si takovou potřeštěnou rozpustu vzal? Ah — tamhle přichází tatínek, a chudáček, jak pomalu jde — musím mu pomoci!"

Na to běžela v rozkošném poskoku vstříc svému otci, který zvolna k mladým lidem přicházel.

"Ach pan Barták!" vital starý muž hosta. Slávka byla svému otci prozradila, po smrti svého manžela, jak byl Karel Vydrou podveden. Radouš podal Karlovi s upřímným výrazem v tváři, svoji trochu třesoucí se ruku, již tento srdečně stisknul. "Vítám vás zase po desíti letech v našem domově. Ale vy jste se pranic nezměnil a jste právě tak hezký a milý jako tehdy, když jste k nám prvně přišel. To jste hodný, že jste nás zase navštívil."

"Já po celou dobu vzpomínal na vaši rodinu a toto čarovné zátíší, kde jsem zažil kdysi tolik utěšených chvil," odpovídal Karel srdečně. "Nemohl jsem déle odolat touze spatřit zase své dávné přátele, v jejich středu jsem dlel, a těšil se na štěstí, které mne však opustilo. Bydlím zase u svého strýce ve Woodbine a zdržím se zde as měsíc, abych si po úmorné práci v obchodu trochu odpočinul."

"Tak si sedněme," řekl Radouš, "a vy nám zase něco o tom velkém Babylonu u jezera Michiganského povězte."

Když si všichni sedli, až na Věrušku, která opřena o nízký stromek stála naproti lavici — jal se Karel vyprávět o nesmírném vzrůstu města Chicaga, jeho obchodu, průmyslu a jak rok od roku přibývá obyvatelstva tolik, že již nyní čítá bezmála dva miliony, ne-li více. Všichni se zájmem vypravování mladého muže naslouchali.

"Tam bych se též rada podívala," mínila Věruška.

"To není nic těžkého pro vás, slečno —"

"Ale, pane Bartáku!" zasmála se rozmilá dívčina. "Nechte tu slečinku v Chicagu a říkejte mi Věro, čertíku, jako tehdy, když jsme se proháněli zahradou a okolo řeky."

"Ne, Věro, — ale Věruško!" řekl Karel s úsměvem. "Z bývalé holčinky se stala roztomilá dívka, v plném květu jejího mládí, ku které se musím chovat jako gentleman. Přejete-li si navštívit naše velké město tak zvaných zahrad, můžete tak učinit v mém průvodu a pobýt tam několik neděl u mé tety, která mi vede domácnost."

"Pojeď, tatínku!" tázala se dívka, usmívajícího se otce, který správně předvídal, že tu nastává opět nové lásky věk.

"Já nevím," odpověděl na to. "Ale jen abys se nám v tom Babylonu neztratila. Avšak nyní pojďme do domu, kde nám připravíte něco k posilnění."

Po té zvolna vstal a všichni odešli do útulně zařízeného obydlí, v němž Karel se kdysi cítil tak jako doma, dokud ruka osudu se jej necitelně nedotkla.

Každodenně docházel pak k Radoušům, aby ve společnosti milé rodiny na duchu pookřál, anebo se starým otcem prohlížel mlýn a jeho zařízení. Mlýnaření jej zajímalo a často i dělníkům při práci pomáhal. Ovšem že

nejvíce vyhledával společnost Slávky, avšak tato mohla-li, vyhýbala se styku s kdysi milovaným mužem a hleděla vždy k tomu, aby otec nebo sestra byli přítomni rozmluvě. Milovala jej sice stále, avšak jen jako svého blízkého přítele, neb celou lásku svoji přenesla na malého synka Václava, jenž jí byl na světě vším. Cítila, že Karel chce s ní navázati dřívější styky, avšak nemohla-li mu před léty věnovat čistou lásku a srdce nevinné dívky, nechtěla tak učiniti jako vdova a dáti svému jedináčkovi otčíma.

Statný muž to z jejich pohledů vycítil a často smutně se zahleděl na Slávku, poznávaje, že celé své štěstí vidí jen ve svém roztomilém chlapečkovi.

Věruše zase vycházela Karlovi vstříc s upřímností venkovské dívky s přívětivým úsměvem na rtech a často, když měla všechnu práci hotovou, jej vybidla, aby si s ní zahrál míč. Dřívější veselost se opět vrátila do srdce mladého muže a s největší radostí, vždy vyhověl přání sličné dívky. Slávka přihlížejíc skotačivé hře obou, často se ku svému otci obrátila s poznámkou: "Jako děti!" čemuž Radouš vždy přisvědčil. Zvolna ubíhal den za dnem a doba se blížila, kdy se Karel měl vrátiti do Chicaga.

Jednoho odpůldne kráčela Slávka tichým hájem, jenž přiléhal k zahradě když pojednou zaslechla veselý rozhovor, jenž k ní zaléhal od cestičky vedoucí k lávce. Věděla, že Věruška šla do háje natrhat pampelišek pro otce, který z nich vyráběl žaludeční lék. Když se přiblížila k samé křovině, spatřila sestru, jak z pozdních květin lesních plete věnec. Nedaleko ní stál Barták.

"Líbí se vám?" obrátila se Věruše k hezkému muži. "Ten by byl tak pro nevěstu."

"Vám by dojistá slušel!" řekl Karel, upíraje vroucí pohled na sličnou dívku.

"Ach — kdo pak by mně věnec na hlavu dal?"

"Třeba já!" ozval se opět hezký muž, bera ji věnec z ruky a klada jej na plavovlasou hlavinku dívky. "Vy ani nevíte, jak vám sluší. Věruško, ani netušíte, jak se mi s tou okrasou líbíte."

Mladá dívka se při slovech zarděla do růžova a když ji mladý muž vzal za ruku a vtisknul na ni vřelý polibek, tu nevěděla rozpaky, kam pohlédnouti.

To všechno Slávka viděla a s tichým povzdechem se nepozorovaně vzdálila od místa, kde pučela láska dvou šťastných lidí. Pod jedním stromem usedla a zadumaně sklopila hlavu. Ani nepozorovala, že po její tváři stéká velká slza.

"Kéž jsou spolu šťastni," povzdychla si po chvílce, "když nám dvěma toho nebylo dopřáno."

Setřevši si slzu s tváře, vydala se zpět k domovu, kde na ni čekal utěšený pohled. Před dveřmi seděl starý otec její, drže v náruči jejího miláčka — Vašíčka. Radostný pocit se jí zmocnil a v srdci svém zajásala, že není tak opuštěnou, když má dobrého otce a sladké své dítě. Přistoupivši k oběma, obejmula je a usmívajíc se spokojeně pravila: "Máš dědečka rád, Vašíčku?"

"Jako tebe, maminko, nadě všechno na světě!" odpovídal malý hošík s úsměvem, objímaje dědečka i maminku.

Následujícího dne navštívil opět Karel Radoušovy a Slávce se zdálo, jakoby si jaksi nejistě počínal a velice byl roztržit. Když otec odešel do mlýna a Věruška do světnice, aby připravila bohatý oběd na rozloučenou s Karlem, který již zítra měl odejít, tu Slávka kynuvši na zaraženého bývalého milence svého, kráčela k besídce.

Karel vešel za ní do besídky. Ona se před něho postavivši, začala: "Karle!" Tento stál před ní tiše, avšak přece sebou při tomto oslovení trhnul. Takto k němu mluvila před léty, když první lásky žár planul v obou srdcích, avšak za nynějšího pobytu byl u ní vždy jen panem Bartákem. Co to má znamenat? Třesoucí a tázavý pohled muže utkvěl na dosud hezké ženě.

Tato pozvednuvši ruku ukázala k domu, kde ve dveřích se v tom okamžiku objevila její sestra.

"Pohleďte tam! Nemyslel jste nikdy na to, onu rozpustilou holubičku chytit?"

Temná červeň přelétla tvář tázaného. "A to mi říkáte, Slávko, vy?"

"Mýlím se?" "Ne — ale já bych vám nemohl říci, že —"

"Právě proto, že byste se mi nebyl mohl svěřiti, přicházím já vám vstříc."

"A — vy — vy byste s tím byla spokojena?" tázal se Karel s úzkostlivým výrazem v oku.

"Proč ne? Do kterých rukou bych mohla vložit osud své milované sestry nežli do tak osvědčených jaké vy máte?"

"O — Slávko, ty zlaté srdéčko, jak dobrou jsi ke mně!" jásal šťastný muž a v očích mu plála radostná zář.

Mladá žena se při prvních slovech milovaného muže trochu otrásla, avšak hned se vzpamatovala. "Jdi — Karle — jdi! Jdi k ní a sděl s ní své štěstí — vždyť ona tě miluje jako — já!" Po té vyběhla z besídky a právě chtěla spěchat ke mlýnu, když potkala svého otce.

"Nebyl s tebou Barták!" tázal se tento rozrušené dcery. "Chtěl jsem s ním mluvit."

"Přijde hned. Vid, tatínku, že ho máš rád a nemyslíš, že jsme mu z dřívějšíka nějakou náhradu povinni?"

"Náhradu?" otázal se starý muž s údivem.

"Ano — náhradu, tatínku. Což jsi dosud nepoznal, že miluje naši Věrušku?"

"Věru?" zvolal Radouš velice překvapen. "Věrušku?"

"Ano, tatínku — Věrušku a má-li ho ona ráda, tu dáš své svolení, vid?"

"Ale on by nám ji odvezl do Chicaga a tam se děvče nehodí. A což ty, Slávko? Nemyslíš na sebe?"

"Já, tatínku? Nemám tebe a malého Vašíčka? My zůstaneme pohromadě a hošíka vychováme, až se z něho stane rozumný muž a on převezme mlýn po tobě."

"To máš pravdu, holka," mluvil Radouš. "Ale Věru bych nerad ztratil — toho milého, dobrého čertíka. Ale má-li ona jeho ráda?"

"Nu, ohlédni se o uvidíš."

Učiniv tak, spatřil starý mlynář Karla, který od domu k oběma kráčel, veda s sebou radostně se usmívající Věrušku. Tato vytrhnuvši se z ruky milence, vrhla se Slávce kolem krku, kdežto nový ženich objímal starého otce.

"Není-li pravda tatínku," pronášel šťastný muž, "tentokráte dáme hned vše do pořádku a bude svatba."

"Ale vy mi Věrušku ze mlýna odvezete?" namítal Radouš.

"Jen na krátký čas," těšil Karel. "Prodám své akcie, jež mám v obchodu jako podíly uloženy a vrátím se k vám. Chci se věnovat mlynaření a z těch dvacet tisíc, které obdržím, chci dát polovičku na zvětšení a zlepšení mlýna. Mám velkou známost takřka v celé české Americe a i mezi jinými národnostmi a náš obchod poroste — o to se já postarám." Obrátiv se k bývalé své snoubence Miloslavě řekl, maje plné oči slz: "Slávko — ty jsi anděl."

"Tím nejsem, ale chci být hodnou tvoji švakrovou a mému čertíkovi věrnou a upřímnou sestrou až do smrti."

"A já zase pečlivou tetičkou našeho milého Vašíčka. Pojď sem, drahé klouče!" zvolala, tisknouc malého hochu k srdci. "Viš, čím bude tadyhle ten pán?" ukazujíc na Karla.

"No — tvým hochem a mým strýčkem — vždyť já vás často viděl, jak jste si támhle v hájku něco povídali tak dlouho až jste jeden druhému pad do rukou a tuhle strýček tě mlaskal po tváři — hihhi!"

"Ten se povedl!" smál se Radouš, objímaje hezkého vnuka. "Teď ale pojďme, abychom oslavili dnešní den připitkem dobrého vína, jaké jsme pili před desíti roky, kdy nás Karel poprvé navštívil."

Za nedlouho byl sňatek Karla Bartáka s Věruší Radoušovou uzavřen před smířcím soudcem v Logan a mladý párek se vydal na svatební cestu do Chicaga, z níž se za měsíc vrátil a Karel se uvázal se svým tchánem ve vedení výnosného mlýna, v němž našel svoji druhou lásku a štěstí.

ZAČÁTEČNÍK.

(Z vypravování trampa)

Z literární pozůstalosti J. Zemana-Vatry.

JAR. ZEMAN-VATRA.
autor.

Byli jsme dva a oba byli jsme v tom bledě. Já neměl téměř centu v kapse a vánoce byly přede dveřmi. Ten druhý měl ještě nějaký dollar, ale celkem byl v tom hůře nežli já, neboť dosud nebyl uvyklým životu amerického tuláka, tomu životu plnému všelikých trampot a strádání, k jichž překonávání je třeba mít jistou dávku otrlosti. Byl nováčkem, kdežto já dosluhoval již druhý rok v té veliké armádě dobrodružných srdcí, k níž stržen jsem byl kdysi okolnostmi a od níž odtrhnouti jsem se již nemohl. Nedostávalo se mi k tomu síly. Toulání uvyká si člověk právě tak jako alkoholu nebo kouření

opia a kdo si na ně uvyknu, jen z těžka vrací se zpět k spořádanému životu.

Oba pracovali jsme na dráze Soo v tak zvaném "extra gangu" železničnických dělníků, kteří na čas zjednávání jsou společností k nutným opravám kolejí. Práce nebývá tu zrovna těžká a plat vzhledem na pokročilou dobu

podzimní, kdy o zaměstnání počíná býti nouze, byl zcela slušný. Platili nám dva dollary denně při devítihodinové práci a jelikož bylo velmi pravděpodobné, že opravy koleji před Novým Rokem skončeny nebudou, měli jsme naději, že nějaký groš na přezimování ušetříme.

Ale zklamali jsme se ve svém očekávání!

Hned druhého dne po započatí práce v našem "extra gangu" uhodily v Minneapolis tuhé mrazy a půda ztvrdla tak, že pod úderem rýče ani se nepohnula. Třetí den byli jsme na neurčito odloženi a štěstí ještě, že měli jsme teplý a dosti pohodlný útulek. Bydleli jsme v jistém stravním domě; z našeho "gangu" bylo nás tam asi třicet a ostatek tvořili sekční dělníci Soo dráhy. Jako všude jinde v podobných místech byl též náš hotelier ve spojení s naším foremanem a oba pracovali si do ruky, na úkor dělníků, třebaže ne tak nestoudně a vyděračně, jako mnozí jiní podobní pánové.

Obyčejně děje se to takto: Zaměstnání hledající přijde k foremanovi, požádá o práci a dostane ji. Zároveň mu však foreman předem oznámí, kde bude bydlet a stravovat se a nemá-li peněz — což je téměř pravidlem — dá mu poukázku na hoteliera, který mu s radostí poskytne úvěr. O jídlo a postel nemusí se tedy již najatý dělník starati. Poplatek za "boarding" strhne se mu ze mzdy, kterou železniční společnosti zpravidla svým zaměstnancům vyplácejí jednou za měsíc na check, vydaný jim foremanem. Zařízení toto zdálo by se na první pohled každému výhodným, ale je v tom háček.

Nepřičiňuje-li se dělník, aby každodenně slušnější částku své mzdy v hotelu propil neb jinak utratil, upozorní hotelier foremana "gangu" na "ničemu", který pak za trest bývá na několik dní odložen. Nepomůže-li ani tento prostředek, následuje obyčejně vyhazov z práce. Příčina se již vždycky najde a nebožák ocitne se bez peněz na ulici v mrazu a nepohodě. Mzdu svoji dostává až ku konci měsíce a jaký tedy div, že před deseti- neb i více-denním strádáním v ulicích města dá závčas přednost pitkám pod ochrannou střechou stravního domu. Pije a častuje jako ti druzí, kteří tomuto systému dávno již uvykli a hotelier pilně přepisuje a o výtěžek dělí se s foremanem, který takového "dobrého" dělníka nikdy nepropustí z práce. Má tedy takový dělník o sebe postaráno, ale dobírá-li po celoměsíční práci, po strhnutí svého dluhu v hotelu, \$10, může mluvit o štěstí.

Jak jsem již pravil, náš foreman nebyl z nejhorších a v poměru k jiným byl dokonce až příliš velkým dobrákem. K veliké útratě v hotelu nikdo u nás nucen nebyl; utratil-li za večer v pivě nebo doutníkách 30c, byl hotelier také spokojen.

Strava a bydlení bylo tam obstojné a poměrně laciné; za celý "boarding" platili jsme \$4 týdně a u šetrných neobnášela celková týdenní útrata více než \$7, tak že pětka dala se ušetřit.

Gang náš utvořen byl po většině z trampů, táhnoucích jako tažné ptactvo od Severu k Jihu a učinivších v Minneapolis kratší zastávku. Většina přijela od Západu ze Severní a Jižní Dakoty a i Kanady, kde pracovali na žních. Blížící se zima zahnala je do krajů teplejších. Jedni odebrali se rovnou na Jih, kdežto druzí oklikou stočili se na Minneapolis, nebo Chicago.

Daleká cesta nestála je jedině penny, neboť americký tramp nemá ve zvyku platit cestovné a zpravidla také nevezde se v pohodlném železničním voze, nýbrž spokojuje se sebe skrovnějším místečkem někde na náraznicích nebo v prázdném voze nákladního vlaku.

Nač také zbytečně utrácet peníze?

V městech zbývá k tomu také dost příležitosti a to mnohem lákavější. Tam je to něco jiného! Člověk za své peníze skutečně také něco užije a když poslední groš z kapsy zmizí, jde se opět na několik dní pracovat a když ani to není, jsou tu opět vlaky, které zdarma dopraví našince dál, má-li trochu

zručnosti a odvahy. A tyto obě vlastnosti musí mít každý, chce-li být v Americe trampem a také je obyčejně má.

Ovšem, všickci trampové nejsou téhož kalibru a jakousi aristokracii mezi nimi tvoří ti, kteří vůbec nikdy o práci nezavadili a po celý rok "cestují" po Spojených Státech od atlantického k pacifickému pobřeží a od Kanady k Mexiku bez centu v kapse. Jsou to vesměs staří vysloužilci a jsou pravým postrachem železnic.

Rozumí se, že v našem gangu nenalézal se ani jeden z těchto aristokratů, kteří v této době "procházeli" se už kdesi po nivách slunné Kalifornie, nebo po pobřeží jižního Texasu. Sem tam mihl se mezi námi typický zjev, v jehož obličejích zanechala dlouhá a na toulkách ztrávená léta zřetelné své stopy, ale celkem byli jsme všickci dosud "mláďata", kterým bylo se mnoho ještě učití od skutečných trampů. Posledními jsme však v řadě nebyli.

Byli tu ještě nováčkové, jimiž každoročně armáda tuláků se doplňuje a udržuje v počtu za členy odeslé v říše, z nichž již návratu není.

A takovým nováčkem byl můj přítel.

Oba přišli jsme téměř v jednu a tutéž chvíli požádat foremana gangu o práci. Já šel rovnou po kolejích, již tak podle čichu a v pěti minutách držel jsem již v rukou lopatu. On přišel o něco málo později, s doporučením obstaratelný práce, kde musil složit \$1 poplatku. Před foremanem smekl klobouk a teprve když viděl, jak se smíchy kuckáme, dal opět na hlavu. Také foreman se usmál, když postřehl jeho bílé, pěstěné ruce, čistý límeček u krku, zánovní svrchník a ty prosebně se na něho upírající oči.

Nový náš spoludruh byl do práce přijat, ale přes to, že bylo teprve krátce po poledni, započal až příštího dne, když mu kdosi zapůjčil pár starých kalhot a polozvetšlou vlněnou kazajku.

Byl rodem Francouz a jelikož jsem se s ním v jeho mateřštině ze všech jediný mohl srozumět, přistěhoval se do mého pokojíku a od té doby sdíleli jsme spolu touž postel.

Když mu druhého dne přišel z nádraží veliký čtverhranný kufr a on počal z něho vykládati všeliké titěrnosti, jemné prádlo a šatstvo, bylo mi ho skutečně líto. Ze všeho bylo patrné, že vyrostl v poměrech šťastnějších, nežli ty, v nichž se v přítomné době nalézal. Současně i mně vynořila se v mysli vzpomínka na doby, kdy přijížděl jsem před čtyřmi léty do Ameriky, vypraven z domova jako nevěsta; také mně uložila kdysi starostlivá matka do kufru celé spousty prádla a šatstva, ale ze všeho zbyly mně už jen dvě zavazadel potřebovatí a proto zanechal jsem vše v Chicagu v zástavu za košile a trochu hořkosti v srdci. Na cestách "na slepo" nemohl jsem zavazadel potřebovatí a proto zanechal jsem vše v Chicagu, v zástavu za nezaplacený "boarding".

Nebylo nejmenší pochyby, že podobný osud čeká i na mého nového přítele, jehož tichá povaha se mně hned od počátku zamlouvala.

V několika dnech stali jsme se již dosti důvěrnými přáteli a já slovy i štulcem nejdnou se ho zastal, když si z něho druží činili terč svých úsměšků, jimž žádný nováček neujde.

Nerozuměl ani mnoho různým těm surovým poznámkám, neboť v angličtině sotva vykotal několik neobyčejnějších slov. Byl teprve asi půl roku v této zemi a na prvý pohled bylo v něm poznati "zeleňáka". Ačkoliv nezvyklý hrubé práci, obáněl se rýčem a lopatou až z něho pot tekla a teprve později na mé domluvy zvykl si pracovatí jen když se foreman díval a za jeho zády odpočíval si jako ostatní. Foreman sám měl s ním jakousi útrpnost a přiděloval jej jen k pracím lehčího druhu.

Když s uhozením mrazu byli jsme na čas odloženi, vypomáhal můj přítel v hotelu při mytí nádobí, začož mu bylo prominuto placení boardingu. Smáli

se mu proto, ale on nedbal. Jedinou jeho snahou bylo ušetřit si dostatek peněz, aby mohl se vrátit zpět do své vlasti. Stesk jeho po domově byl nesmírný a nejednou za noci, když domníval se, že již spím, zaslechl jsem dušený jeho vzlykot. Stýskalo se mu, jako kdysi nám všem, kdož přejeli jsme oceán a proti jeho nemoci byl jen jediný lék: čas a zvyk! Tak jsem alespoň tehdy předpokládal.

Když s ulevěním mrazu dostavil se sníh a země opět povolila, pracovalo se na kolejích dál, ale opět ne na dlouho. Každého rána, ještě za poloviční tmy vsedali jsme na "dressiny" známé to vozíky s ručními pákami a s lopatami v ruce jako o závod letěli po kolejích, ošlehávání mrazivým víchrem. Za krátko byly naše obličejové a ruce do ruda ožehnuty mrazem a rozpukány do krve, ale ze všeho jsme si nic nedělali, jen když byla práce a naděje na výdělek, neboť zima toho roku slibovala být zvláště tuhou. Můj přítel, jehož pleť byla dosud velmi citlivou vůči nepohodám, trpěl ovšem více než kdo jiný a ve čtrnácti dnech veta bylo po jeho bílých rukou a obličejích, který dostal měděně zarudlý nádech.

Všecko naše strádání bylo však málo platné.

Za několik dní bylo opět po práci a tak to šlo dále až k měsíční výplatě, z níž zůstalo nám jen několik málo dollarů. Většina našich soudruhů se hned po výplatě rozprchla a v gangu bylo nás asi sedm. Ve dvou dnech byli uprchlíci nahrazeni novými silami, ale naděje na stálejší práci na kolejích byla tak chabá, že jsem si umínil opustit sychravou Minnesotu ještě před příchodem hlavních mrazů.

Rozhodl jsem se pro Kalifornii!

Když jsem se svému příteli, jehož jsem oslovoval krátce křestním jeho jménem Fred, o úmyslu svém zmínil, zamyslel se a nemálo sesmutněl. Chvilí váhal, jakoby v nitru svém sváděl nějaký zápas, ale pak chopiv se náhle mé pravice, zvolal: "Pojeď s tebou!"

Hlas se mu však při tom třásl a zněl téměř dutě.

"Považ," namítl jsem, "že ocitneš se opět o několik tisíc mil dále od své vlasti."

"Vím to," opáčil, "ale jiného mně nezbývá. Letos si už tak jako tak na cestu domu neušetřím."

"To je pravda," přikývnul jsem hlavou, "a proto myslím, že i pro tebe Kalifornie bude lepší k přezimování nežli Minnesota."

"Jak se tam však dostaneme? Nemám na cestu, neboť mi všeho všudy zbývá patnáct dollarů."

Dal jsem se do smíchu.

"Ty peníze budou ti ještě dobré někde v San Francisku a proto si je schovej. Za dráhu platit nebudeme."

Vyvalil na mne oči. "Jak to?"

"Dobře. Pojedeme jako ostatní — na slepo!"

"A což chytanou-li nás?"

"Well, pak se nám může stát ta čest, že někde v preriích nebo v pustinách vyhození budeme z vlaku."

"A co pak?"

"Vyvážneme-li z toho se zdravými údy, chytíme se dalšího vlaku."

"Míniš se tedy chytat vlaků?"

"Což jiného? Je to sice někdy nebezpečné, ale celkem je to jedno, má-li člověk zmrznouti v Minnesotě, nebo sraziti vaz někde na kolejích."

Ve skutečnosti cestování na slepo není tak nebezpečné a má-li "slepý" pasažer nějaký groš u sebe, dá se zcela dobře mluvit s brzdáři, ba i s konduktéry osobních vlaků a jízda pak stává se zcela bezpečnou. Já však zámyslně vyličil Fredovi vše v těch nejčernějších barvách, neboť stále mi

něco říkalo, že nemám práva, strhovat i jeho v cesty, po nichž už dvě léta jsem bloudil. Zmýlil jsem se však, očekáváje, že zádumčivý a jako panenka něžný můj soudruh dostane strach před podobným cestováním.

Naopak! Oči jeho zazářily, když jsem mu vyprávěl o svých cestách "na slepo" a v té chvíli bylo mi zřejmo, že i v něm burácí ta dobrodružná a neklidná krev, jaká mne vyštvala do světa a mimo spořádanou společnost.

Právě tak jako já, i Fred byl rozeným dobrodruhem a tulákem, toužícím po stále změně a střídání dojmů byt se tak dělo za cenu jakoukoliv. Touha a stesk jeho po domově byly jen přechodnými, vzbuzeny byvše za doby jeho strádání v cizině vzpomínkami na doby lepší a srdce jeho náleželo plně a oddaně toulání po světě.

To uhodl jsem na prvý ráz z lesku jeho očí, když slyšel mne vyprávěti o mých cestách a vida, že dříve či později tak jako tak stržen bude k té veliké bezejmené rodině, jíž v slovníku vymezen je název: trampové, neváhal jsem vzítí jej s sebou.

Jeho odvaha mně imponovala; takový spoludruh byl mně na dalekou cestu vítaným a spojenými silami dalo se už leccos překonat. Jeho nezkušenost v cestování "na slepo" mne neodstrašovala, neboť skákání na rozjeté nákladní vlaky, ukryvání se a seskakování s nich, při sebe rychlejší jízdě, naučí se člověk snadněji, nežli pořádné, vytrvalé práci.

Fred byl dosud mladým hochem, stár jsa necelých čtyřiaadvacet let. Na jeho příjmení a dřívější zaměstnání jsem se ho neptal, neboť to bylo zcela lhostejno, byl-li dříve hrabětem, nebo drvoštěpem. Nyní byl tulákem a pro společnost lidskou právě tak ztracen jako já. Poradil jsem mu, aby se co nejdůkladněji připravil na cestu a rozhodl jsem, že se druhého dne pustíme rovnou do Chicaga a odtamtud přes St. Louis, Kansas City a Denver do Kalifornie.

"A co budu dělati se svým kufrům?" otázal se mně ještě Fred, když jsem mu byl tou radou, aby bral s sebou co nejméně přítěže.

Pokrčil jsem rameny.

"Dělej jak uznáš za nejlepší. S sebou jej ovšem vzítí nemůžeš a proto jej buďto nech ve skladním domě, nebo jej prodej s celým obsahem.

"Máš pravdu, prodám jej," řekl krátce a lhostejně právě jako bych to byl řekl asi já v podobné situaci.

Večer dali jsme výpověď z práce. Foreman napsal nám čeky na doplatek za posledních pár dnů a hotelier nám je se srážkou dvou dollarů vyplatil.

Příštího dne prodali jsme Fredův kufr a za vše stržili jsme od handlíře \$20. Bylo to sice málo, v poměru k ceně prodaných věcí, ale nedbali jsme. Dvacet dollarů byly pro nás veliké peníze a kufr jen zbytečnou přítěží. Šaty vzali jsme si na cestu nejhorsí jaké jsme měli a večer bylo ujednáno, vyjetí směrem k Chicagu.

Odpoledne můj přítel z hotelu odešel, se slibem, že do večere bude zpět. Ale nepřišel!

Bylo již 11 hodin a právě nejvyšší čas, abychom dostali se ještě na nákladní chicažský vlak, ale o Fredovi dosud nebylo ani vidu ani slechu.

Jat neblahou předtuchou, že se mu něco zlého přihodilo, vyšel jsem z hotelu, abych zahájil po něm v městě pátrání, ale sotva, že jsem vkročil do ulice, uzřel jsem jej proti sobě kráčet.

Šel zvolna a klátivým krokem a zdálo se mi, že je opilý. Křivdil jsem mu však. Opilým nebyl, ale za to když pohleděl jsem mu v tvář při světle luceren, nemálo jsem se zarazil, vida, jak obličej jeho je pln ran a krevních podlitin.

"Co jsi dělal, Frede?" otázal jsem se ho udiven, kde k svému zranění přišel. Práčem nebyl a proto mi zbědovaný stav jeho byl nepochopitelným.

"Eh," mávl rukou, "stala se mi malá nehoda. Ve vlaku ti povím vše. Kdy vyjždíme?"

"Což chceš takto zranovaný vyjeti? Myslím, že bude lépe, posečkáme-li ještě den, dva."

"Ne," chopil mne za ramě. "Vyjedme ještě dnes. Zítřka mohlo by už býti pozdě!"

Pohlédl jsem na něho překvapen.

"Že by mohlo býti zítra pozdě? Nerozumím ti."

"Neptej se více," ozval se prosebně. "Řeknu ti vše, jen nyní toho na mne nežádej. Kdy jede vlak?"

Neušlo mi, že otázka jeho zněla jaksi úzkostlivě.

"Jak je ti libo," opáčil jsem lhostejně. "Chceš-li, vyjedeme ještě dnes v noci. Vlak vyjždí ze St. Paulu o 1 hodině s půlnoci a máme-li se tam ještě v čas dostat, nesmíme více ani chvilky otálet."

"Dobře. Jsem tu v minutě," dodal ještě a spěšně odběhl do hotelu. Posečkal jsem na ulici, neboť vše, co jsem chtěl vzít sebou na cestu, měl jsem na sobě a v kapsách. Mnoho toho nebylo. Dyě košile, několik kapesníků, veliký šátek na krk a trochu potravy pro zahnání hladu na dvounoční, po případě třínoční cestě do Chicaga, neboť jezdit na nákladních vlcích ve dne je velmi obtížno, an brzdáři dávají na trampy bedlivý pozor. A není-li jich více pohromadě, aby si v případě potřeby násilím vymohli své tradiční právo na cestování zdarma, bývají s vlaku sházeni, jestliže nemají peněz, aby si jimi mohli zakoupiti shovívavost brzdáře. Za půlák nebo čtvrták, a někdy i za paklíček tabáku nebo láhvičku whisky, zamhuřují brzdáři, či-li "brejkmeni" jak se jim říká, rádi oči.

Když se Fred objevil opět na ulici, bylo viděti, že si opláchnul v hotelu s obličejem sedlou krví. Spatřil jsem v jeho ruce dosti objemný uzlík.

"Co s tím?" napadlo mne, ale netázal jsem se ho. Měl tam asi nějaké předměty s nimiž by se nerad loučil a ve své nezkoušenosti v trampování domníval se, že to už také vedle něho vlak unese. Bláhovec! Nevěděl dosud že někdy člověku ani dvě volné ruce nepostačí, aby se šťastně zachytil rozjetého vlaku a cloumal se ještě s takovým břemenem.

Věděl jsem, že to ještě rád někde v prerii zahodí, až pozná, jak velice je každému trampu třeba, aby byl co nejlehčím a nejvolnějším při divokém svém cestování.

V hodině dovezla nás elektrická pouliční dráha z Minneapolis do blízkého St. Paulu, kde jsme v rychlosti vypili ještě koflík teplé kávy a do kapes nacpali něco zásob na cestu.

Venku byla citelná zima, ale my nedbali.

Za půl hodiny stáli jsme již za městem u trati, kudy měl za krátko projížděti náš vlak. Na postranní koleji stálo několik nákladních vozů a zbývající čas věnoval jsem proto vysvětlování, kterak třeba na vlak skočiti, aby se jej člověk také skutečně zachytil a nesklouzl pod kola.

Fred chápal znamenitě a byl jsem s ním naprosto spokojen, třebaž že jsem se jakýchsi obav přece jen zhostiti nedovedl. Chytnout se nebo vyskočit na stojící vlak, nebo na vlak rozjetý, je veliký rozdíl a Fred ke všemu nechtěl svůj uzel zahodit aniž se mi svěřil, co v něm za drahé klenoty má. To dověděl jsem se teprve později.

Vida jeho neústupnost, radil jsem mu, aby si uzel přivázal alespoň na záda, by mu v ruce nepřekážel. Byl by tak učinil, ale v tom vlak náš se již blížil, což rozpoznal jsem ještě dříve, než v záhybu koleji objevila se jeho světla. Každý tramp má vycvičený sluch jako lovecký pes a dle pouhého zahřívnutí již pozná, blíží-li se pravý či nepravý vlak.

Nezbývalo, než co nejrychleji jednati.

Z ulic města vyjíždějící vlak se teprve rozjížděl, ale pro začátečníka jakým byl Fred, znamenal prvý jeho skok buďto vítězství, nebo po případě konec všech dalších plánů a proto jsem jej ještě jednou vybidl, aby ranec zahodil a hleděl se oběma rukama co nejpevněji zachytiti tyče u vozového žebříku pro případ, že by mu na příčkách sklouzla noha, neboť jednou rukou udržeti se ve vzduchu na letícím vlaku je věc velmi nesnadná k provedení i u nejobratnějšího trampa.

Zavrtěl však hlavou a uzel tím úžeji k sobě přitisknul. Rachocení vlaku bylo již zcela blízké a aby mne Fred zaslechl, musil jsem mu do ucha vzkřiknouti:

“Chyt se vlaku první, abych ti mohl přispěti na pomoc, jestliže se ti skok nepodaří. Skočíš-li dobře, o další se nestarej; skočím za tebou do jiného vozu.”

Přikývl hlavou a já zpozoroval, že je bledý jako stěna. Strachu však neměl, neboť z očí jeho hledělo odhodlání.

V tom vlak zarachotil kolem nás a já viděl jak uzlík z rukou přítelových kmitl se vzduchem a dopadl na plochu otevřeného vozu, jakých se užívá na dopravu dříví a jiných předmětů, jimž déšť a nepohoda nevadí. Téměř současně mihly se přede mnou ruce a postava Fredova a v příštím okamžiku uzřel jsem jej již státi na žebříku a hbitě vylézati na vůz.

Skok podařil se mu výtečně a on dokázal tak hned na poprvé, že má talent k cestování “na slepo”.

Více jsem se o něho nestaral a zachytiv se jednoho z dalších krytých vozů, vylezl jsem nahoru a po střechách asi šesti vozů dostal jsem se k Fredovi, který seděl na okraji otevřeného vozu s nohama spuštěnými dolů a právě zapaloval si dýmku.

Byl dosud bledý, ale nadšený pohled, kterým mne uvítal zářil hrdostí vítěze.

“Jsi znamenitý akrobat, Frede,” pochválil jsem ho a až na ten ranec činíš dojem pravého trampa.” Usmál se.

“Nu vidiš a právě ten uzel zde má největší zásluhu o to, že jsem tak odhodlaně na vlak vyskočil.”

“Bál jsi se tedy?”

“Nebál, ale to rachocení kol připadalo mi jako chechtot blížící se smrti a snad bych se byl skoku ani neodvážil, nebýti toho, že můj uzel nalézal se již na vlaku. Za ním vrhnul bych se třeba do horoucích pekel.”

“A co v něm vlastně ke všem kozlům máš?”

“Celé jmění, všecko co mi ještě zůstalo a s čím bych se za celý svět nerozloučil.”

“Nějaké památky tedy?”

“Uhodl jsi. Haldu dopisů a několik fotografií.”

Pohlédl jsem na něho překvapen.

“A s tím se chceš na celé cestě až do Kalifornie tahati?” Přisvědčil.

“Ano. Uzel napřed a já za ním, pokud jeden nebo druhý nespádneme na koleje.”

Viděl jsem, že by bylo marno, pokoušeti se dále, aby přítěže své se zbavil a proto jsem již více o jeho uzel se nestaral. Noc byla překrásná. Měsíc jasně svítil a lesnatá krajina, kterou jsme projížděli, pokryta byla na několik palců leskle bílým povlakem sněhovým, od něhož stíny stromů tajemně se odrážely. Noční mrazík byl však tak citelným, že nám záhy počaly mrznouti nohy.

Přelezli jsme proto do krytého vozu, jehož dvře byly pootevřeny a v domnění, že je prázdný, počali jsme po jeho podlaze přebíhati, abychom se poněkud zahřáli, když v tom ze zadního koutu ozval se dušený smích.

Škrtl jsem sirkou a tu při světle jejím spatřil jsem z kupy pytlů a hadrů vyčuhovati dva opuchlé od zimy obličej. Byli to bratři — trampové, ale poněkud chytřejší a odváznější nežli my.

Vloudili se do vlaku ještě na stanici, když dříve do vozu propašovali slámu a v skladišti ukradené prázdné pytle a nyní těšili se za to poměrnému teplu a pohodlí.

Oči jejich uvykly již tmě a proto nás hned poznali jak jsme do vozu vlezli. Po několika otázkách, odkud a kam "cestujeme", pozvali nás mezi sebe. Co jsme zač se neptali, neboť to bylo na nás na všech vidět.

Sami měli namířeno do Louisiany a až do St. Louisu vedla nás tedy společná cesta. Že jsme se tam však společně nedostali, toho opět byly vinny různé neblahé okolnosti, s nimiž každý tramp musí počítati.

Cesta ubíhala nám ve čtyřech vesele. Všelicos se vyprávělo a chvilčkama jsme si i zdřímli, pokud nás opět zima neprobudila. K ránu museli jsme však již všichni běhati, jestliže jsme chtěli své údy a zvláště nohy zachrániti od omrznutí.

Brzdař nepřišel za celou dobu žádný a ostatně jsme se jeho příchodu nemuseli ani obávat, neboť proti čtyřem byl by se sotva postavil. Rovněž nebezpečí, že by nás mohli ve voze zavřít a odevzdat na některé stanici policii — jak se zhusta stává — bylo vyloučeno. Oba naši spoludruhové pamatovali i na to a hned po vyjetí vlaku ze St. Paulu přibíli mezi dveře vozu kousek prkna, tak že jejich uzavření bylo nemožné. Strach před robotárnou a snad i zkušenosti z ní, přiměly je k opatrnosti.

Venku bylo již světlo, když před jednou z větších wisconsinských stanic, zvanou Marshfield, vyskákali jsme z vlaku a pěšky pustili se po kolejkách k řečené osadě.

Paprsky vycházejícího slunce a vesele plápolající oheň, který jsme asi půl míle před Marshfield rozdělali z nanošeného roští, osvěžily opět naše znavené a zkřehlé údy a za chvíli šli již dva z našeho tábora do městečka sehnati něco k snídání.

Fred a já zůstali jsme u ohně an připadla nám povinnost starati se o jeho udržení, kdežto noví naši soudruzi, kteří se v shánění potravy lépe nežli my vyznali, vzali si to sami na starost, neboť jsme sporé naše zásobny do posledního drobtu snědli za jízdy vlakem. Nebylo to však ani tak z hladu, jako spíše pro zahřátí žaludku.

Na Fredovi nebyla únava ani příliš patrnou, čemuž jsem se u něho jako u nováčka dosti divil. Když jsme si zapálili dýmky a usedli zády k ohni na přinešené kameny, nemohl jsem se už více zdržeti otázky, jak se mu cesta líbila.

Přítel můj byl sice poněkud zamlklým, ale jakmile jsem učinil zmínku o cestě, zasvitly opět jeho oči a netajil se svým nadšením pro cestování na slepo.

"Bylo to velkolepé," pravil. "Tak jsem až dosud necestoval a nyní teprve lituji, že jsem kdy centu vydal za placení jízdného. Je v tom přece jen větší půvab cestovati zdarma."

Usmál jsem se jeho horování. "To říkáš nyní, po první noci. Ale což až takových nocí bude ti prožiti dvacet, nebo ještě více nežli se dostaneme do Kalifornie?"

"Což je tam tak daleko?"

"Po osobním ne, ale po nákladních vlcích ano, an málokterý urazi více než 25 mil za hodinu."

"Kolik jsme urazili předešlé noci?"

"Ani ne stopadesát mil za sedm hodin jízdy."

"Jak máme tedy ještě daleko do Chicaga?"

"Nejsme dosud ani na třetině cesty, ale dnes vyjedeme kolem sedmé večer a proto myslím, že za noc a půl tam již dorazíme."

"To je škoda," povzdechl si. "Myslel jsem, že zítra budeme již v ulicích Chicaga."

"Byl jsi tam už někdy?"

"Nebyl."

"Proč se tedy tak na Chicago těšíš? Či se ti už stýská po teplé posteli?"

"Nestýská a pak —" Tu se pojednou zarazil.

"A pak?" opakoval jsem po něm.

"— ani na ni už nemám," doložil kvapně a pozoruje můj úžas, dodal: "Přišel jsem o všechny své peníze poslední večer v Minneapolis, když jsi na mně čekal."

Teprve nyní vzpomněl jsem si, že mně přislíbil vyprávěti ve vlaku, co se mu přihodilo a kde přišel k svému zranění, ale Fred, jakoby ubádl moje myšlenky, předešel mne slovy: "Netaž se mne, prosím, na nic. V noci jsem nechtěl před těmi druhými mluvit a nyní nemám k tomu opět náladu."

"Tuto noc pojedeme však opět společně s nimi," namítl jsem.

"Dobře. Pak ti vše povím až v Chicagu a pak snadno již uhodneš, jak rád bych byl už od Minneapolis co nejvíce vzdálen."

Dověděl jsem se však jeho příhodu dříve — ještě téže noci a dosud mne při vzpomínce na přítelovo vypravování tuhne krev v těle. Naši dva soudruzi z předešlé noci se více z Marshfield nevrátili, neboť tam — jak jsem se o něco později dopátral — byli policií zatknuti a pro žebrotu posláni do vězení. Tak jsme opět osaměli . . .

Měl jsem několik dollarů v kapse a proto jsme toho dne jedli v restaurantu. Večer počíhali jsme si na nový nákladní vlak a měli jsme při tom štěstí jako před tím. Nikdo ze železničních zřízenců nás nezpozoroval a jelikož dalo se krátce po našem skoku na vlak do prudkého sněžení, nebylo se třeba báti, že v chumelenici někdo vejde do prázdného vozu, v němž jsme se utábořili. Míjeli jsme šťastně stanici za stanici a také zima té noci byla snesitelnější, an se ovzduší poněkud oteplilo, jak se stává před deštěm nebo sněhovou vánicí a naše naděje, že se dostaneme bez překážky až do Milwaukee, byla tudíž velmi pravděpodobná.

A v onom prázdném železničním voze, za rachocení kol a nárazníků, vyslechl jsem z úst Fredových ponurou jeho historku z posledního večera ztráveného v Minneapolis.

Již za jízdy poslední noci povšiml jsem si, jak několikrát ze svého uzlíku vyňal jakýsi tenký předmět obálkového formátu a přitiskl jej v panující tmě ku svým rtům. A nyní mi předmět ten ukázal. Byla to podobenka mladého děvčete, nevšední krásy a půvabu, jak jsem při rozžehnutí sirky seznal. Beze slova vrátil jsem mu podobenku, očekávaje přirozeně, že zachycená na ni dívka bude v nějaké souvislosti s jeho příběhem; jediné co mne mýlilo, byla firma fotografického atelieru. Podobenka зробena byla v daleké Paříži, od níž byli jsme na tisíce mil vzdáleni. Nežli přítel můj počal poznovu vyprávěti, vsunul ruku svou opět do uzlíku a vyjmul z něj jinou fotografii, mlčky mi ji podal.

Nová sirka zapraskala a já spatřil tentokráte na druhé podobence mladého, elegantního muže, oděného v stejnokroj franco-uzského poručíka jízdy. Byl to Fred — tentýž Fred, který nyní jako bezejmenný tramp doprovázel mně na mých toulkách americkou pevninou.

Vrátil jsem mu i druhou podobenku bez jakékoli poznámky, čekaje až sám počne.

Vichr kdesi na trati žalostně zaskučel a vmetl nám pootevřenými dveřmi

do vozu celou spoustu bílých sněhových vloček, když přítel můj po několika minutách zamnutí rukou počal vyprávěti:

"Ona dívka, kterou jsi na podobence spatřil, bývala kdysi moji milenkou. Není tomu dávno. Já byl tehdy poručíkem, ale kariéra má neměla dlouhého trvání. Pocházel jsem z chudé úřednické rodiny a byl jsem proto odkázán jen na svůj plat, který byl v poměru na život, jaký jsem vedl a částečně i vésti musel, nedostačitelný. Dělal jsem tedy dluhy, jako jiní moji kolegové, ale byl v tom rozdílný. Za ně zaplatili je příbuzní, ale za mne neměl kdo zaplatit a tak se stalo, že jsem byl přinucen z armády vystoupit.

Přijal jsem tenkrát v kanceláři jistého advokáta, který býval přítelem zemřelého mého otce, skrovné místo písaře za 100 franků měsíčně.

A tu stalo se něco, co připravilo mne o všecky chuť k životnímu zápasu a vyhnalo mne do ciziny.

Milenka moje, k vůli níž nejvíce jsem se na vojně zadlužil, náhle v lásce své schladla, když spatřila mne v občanském šatě a to za nepřilíh utěšených poměrů finančních. Vše co na mne milovala, byla asi moje uniforma a s ní ztratil jsem i její lásku. Připraven o všecky svoje sny a illuse, odhodlal jsem se odejetí z Paříže za oceán, abych nemusel více dleť v té tísnivé blízkosti věrolomné své lásky.

Ale teprve za mořem poznal jsem, jak nekonečně miluji onu dívku, která v životě mém hrála tak osudnou roli. Nebyl to ani tak stesk po domově a mých drahých, jako touha po mé bývalé milence, v jejíž loktech byl život pro mne jedinou jásavou písní a bez jejíž lásky připadal mi pustým a bezúčelným. Proto jsem tak šetřil, jedině proto, abych se zpět mohl vrátiti do Paříže a ještě jednou pohlédnouti v tu drahou tvář, na níž kdysi četl jsem svůj ortel.

Byl bych se potom opět vrátil, s jejím obrazem v duši a s nadějí, že se mně podaří snad zbohatnouti a vrátit se pak k ní trvale, neboť její láska dala se získati jen kletoty a přepychem. Nebyla zlého srdce, ale před marnivostí její ustoupiti muselo vše do pozadí. Víím, že si myslíš, že jsem ten nejbláhovější člověk pod sluncem, an obírám se ještě teď vzpomínkami na ženu podobného druhu, ale nemohu za to. Svoje city jsem si nedal . . ."

Přítel můj se na chvíli zamlčel, načež opět pokračoval svým jemným a přidušeným hlasem:

"Dnes však, kdybych i peníze měl, více bych do Paříže nejel."

Náhlý tento obrat v jeho řeči mne poněkud překvapil.

"Změnil jsi tedy své smýšlení a vystřízlivěl jsi už z té dětinné lásky?" otázal jsem se s účastí.

Usmál se. "Nazýváš moji lásku dětinnou? Budiž! Snad i dosud skutečně dítětem jsem, ale buď jak buď, lásky své jsem se nevzdal. Nemohu, nemám k tomu dosti síly a odvahy."

"Řekl jsi přece, že už by si do Paříže nejel."

"Ano, a to proto, že jsem svou milenkou spatřil."

"Kde?"

"Předminulého večera v Minneapolis, kdy jsi mne v hotelu očekával, abychom se vydali na cestu."

"Přijela tedy tvá milenko do Ameriky?" Zavrtěl hlavou.

"Ona ne . . . jen její podoba, za níž jsem chtěl do Paříže jeti."

"Jak tomu mám rozuměti?"

"Hned ti to vysvětlím. . . . Znáš onu čtvrt bližší Union nádraží? Tam kde nalézají se četné obstaravatelné práce a různé vetešnické krámký?"

Pokynul jsem kladně.

"Nu, vidíš, tam jsem opět ušel její podobu . . . Já onu čtvrt dobře neznal. Mé pozornosti ušly ony doutníkářské krámký, v nichž zákon o bílém

otrokářství tak obratně se obchází. Nevěděl jsem a nepátral jsem nikdy po tom, proč v krámech oněch zaměstnány jsou výhradně jen ženy a proč kupující vchází tam obyčejně po jednom a proč zdrží se tam obyčejně déle, nežli je třeba k nákupu.

"Teprve onoho večera, kdy měli jsme z Minneapolis odejeti, stal se mi účel doutníkářských oněch krámků zřejmý.

"Vešel jsem do jednoho z nich, abych si zakoupil paklíček tabáku. Za pultem seděla jakási starší a nápadně naličená ženština. Jelikož jsem neměl drobných, platil jsem pětkou a tu ona poprvé na mne pozorněji pohlédla a s protivnou nasládlostí se na mne usmála. Úsměv její přijal jsem s úplnou netečností a ona to dobře pozorovala. Přestala se usmívat, ale když dávala mně drobné, pohlédla směrem k plentě, zavěšené na zadní stěně krámku a zvolala: "Carmen, pojď sem na chvíli."

"Vyslovení onoho jména projelo mnou jako blesk. Tak jmenovala se moje někdejší milenka!

"Mimoděk pohlédl jsem k plentě a kdo popíše moje podivení, když za jejími záhyby objevilo se mladé děvče, oděné v ampirový lehký šat s hlubokým výstřihem na prsou a postavou i obličejem téměř na vlas podobné bývalé mé lásce v Paříži. I její úsměv byl mě tak povědomým a já v prvé chvíli myslil, že je to ona — ta, o níž jsem ti vypravoval. Ale nebyla! Celá ta úžasná podoba a totéž jméno bylo jen podivnou hrou náhody, jak jsem se přesvědčil, když na vybidnutí dívčino vstoupil jsem do sousedícího s krámkem pokoje, v jehož středu nalézala se ozdobná kovová kamna a po stranách několik křesel.

"Co to za děvče bylo, o tom nemusím se ti zvlášt zmiňovat.

"Ale mně na tom nezáleželo, já ssál do sebe jenom tu známou podobu, která připamatovávala mi má nejkrásnější léta v Paříži.

"A v onom domě stala se právě příhoda, již ti miním vyprávěti a jež pohnula mně k co možno nejrychlejšímu odjezdu z Minneapolis.

"Jak víš, měl jsem téměř čtyřicet dolarů při sobě. Leč v té chvíli, kdy zdálo se mi, že opět hledím v obličej své skutečné milenky, zapomněl jsem, jaké oběti stálo mně těch několik desítek. V okamžiku tom neměly peníze pro mne ceny, právě tak jako kdysi v Paříži a já lhostejně položil je před dívku na stůl, s tou jedinou žádostí, abych mohl do sytosti hleděti v její obličej. —

"Neporozuměla mně však!

"Vidouc tolik peněz ve svých rukou, chtěla se mi vrhnouti v náruč a tu já, vyrušen ze svých vzpomínek na ztracenou svoji lásku, zhurta jsem ji odstrčil. Padla čelem na lenoch křesla a dříve, než jsem ji mohl zachytit, objevila se v obličejí jejím krev. Nechápaje ani jak se to vše stalo, v ustrnutí hleděl jsem na zraněnou dívku. V domnění, že jsem snad šílený, dala se do pronikavého křiku a volání o pomoc. A dříve, než jsem se ze všeho vzpamatoval, pocítil jsem jak ze zadu uchopily mne dvě svalovité ruce a na mou hlavu a obličej dopadati počaly rány. Vytrhl jsem se neznámému útočníku z rukou a postavil se do obranné police.

"Spatřil jsem před sebou obrovského chlapa, jehož prsty ověšeny byly boxerskými prsteny, jimiž zběsile do mne bušil. Ztrácel jsem téměř již vědomí pod jeho ranami, ale v tom zmocnila se mne pojednou zoufalá jakási síla a já vytrhnuv z kapsy nůž vrhl jsem se na něho a jedinou ranou střenky nože do spánku, skolil jsem hranáče k zemi. Ani nchlesnul a já dal se v divý útěk, vida ho u svých nohou bezvládně ležeti.

"Vybíhaje z krámku na ulici, srazil jsem se s policistou, jehož doutníkářka zatím přivolala. Ale i toho jsem odrazil a šťastně jsem uprchl, zatím co lidé počali se již sbíhatí k místu neblahého zápasu. Pronásledovatelům svým

uprchl jsem skokem do rozjeté káry a za chvíli byl jsem již v bezpečí. A nyní snad už chápeš, proč mi tak na tom záleželo, abych ještě téže noci zmizel z Minneapolis?"

Fred skončil své vypravování a zapáliv si vyhaslou dýmku, vypustil z ní několik mohutných kotoučů dýmů.

"Myslíš tedy, že jsi svého útočnicka usmrtil?", otázal jsem se.

"Snad... Ale na tom mi nezáleží. Jednal jsem v sebeobraně a s jedním z nás muselo to nějak skončit. Mne více však zajímá osud onoho děvčete, která na mne hranáče přivolala a nebýti toho, že to vše tak podivně dopadlo, byl bych v Minneapolis zůstal, abych se občas mohl jít na ni podívat a pohledem v její obličej zhasit tu neukojitelnou žízeň po podobě své milenky. Spatřil jsem ji však alespoň v druhém jejím vydání a proto mě to do Paříže už neláká, leda, že by se zde na mne štěstěna usmála, abych se mohl vrátit domů s penězi."

"Jsi blouznílek," namítl jsem po chvíli oboustranného mlčení, ale odpovědi jsem nedostal.

Fred se vzpomínkách na vzdálenou svoji milenkou usnul a já nechtěje rušiti jej z dřímoty, nežli jej zima sama neprobudí, pohřbížil jsem se v mlčení, naslouchaje jednotvárné písni kol, narážejících o koleje.

Do Chicaga jsme však spolu nedojeli.

Asi sto mil před Milwaukee přišli na nás brzdaři. Já šťastně z vozu rozjetého vlaku vyskočil, ale Fred, který se hledáním svého uzlíku opozdil, byl jimi zadržen a jak to s ním dopadlo, nikdy jsem se nedověděl.

Shodili jej s vlaku, nebo se nad ním smílovali? Ležel někde s polámanými údy v zasněžené prerii, nebo se ocitl za mřížemi robotárny, která velké části trampů stává se průpravkou k nebezpečnému životu a cestám po nákladních vlacích?

Byl to jen začátečník, ale nebýti osudného rance, mohl hned při své první cestě na slepo docílit rekordu...

Na jihodakotské renči.

Obrázek z posledního povstání Indiánů.— Napsal pro kalendář Američan M. Mašek.

M. MAŠEK,
autor.

"Co pak tě rohatý honí, Bille, že v takovém kvapu se vracíš s obhlídky dobytka?" zvolal nepřítliš přívětivě obstarožní už renčar Knut Nelson, vystoupiv z chaty větrem na jižní stranu nakloněné do ohrazeného dvora.

"Co bych dbal o rohatého!" ušklíbl se Bill Anderson s koně, s něhož se jen kouřilo, sestupuje. "Je to něco horšího, co mne tak hnalo, abych vám, hospodáři, já první tu novinu přinesl."

"Nu to jsem skutečně zvědav, co to může býti neobyčejného v tomto až dosud tak klidném kraji jihodakotském," pronesl jaksi nedůvěřivě Nelson, hlavou pokyvuje. "Bydlím tu už bezmála 28 roků, a nebýti těch rudých holomků, ani bych nevěděl, co je to nějaké vyrušení z jednotvárného běhu života. Ostatně myslím, že ani tvá novina není ničím neobyčejným a brzy se její planost ukáže. Jsi sice u mně již na pátý rok, jsi chlapík statný a odvážný, to je pravda, ale nechal jsi se asi unést svojí obrazotvorností nebo si z tebe někdo blázna udělal."

"Oho, bosse," vyhrknul Bill uraženě, "neradil bych nikomu že mne si blázna dělají. To, co vám chci říci, pověděl mi starý Pete, jenž už po léta jest traperem na horní Missouře."

"Ať, to je něco jiného;" téměř vskočil mu do řeči renčar, "řekl-li to Pete, pak už bude něco na tom pravdy; ví on o všem, co se důležitého v širokém okolí děje. Tak tedy honem, dej koně pod střechu a pojď do světnice. Zde ten severák nepříjemně funí, u plápolajícího v krbu ohně lépe se to bude povídati i poslouchati."

S těmi slovy zašel do chaty a Bill, přikryv spocenému koně houní, odvedl ho do stáje, předhodil mu do žlabu a za okamžik už klátil se, při každém kroku dlouhými ostruhami o kamení narážeje, za hospodářem do světnice.

Bill Anderson byl urostlý mladý muž, hezké tváře, asi 26 letý, hustých světlých vlasů, jež si nechával po způsobu pastevců až na záda splývati. Přijel před pěti lety ku vzdálenému příbuznému Knutu Nelsonovi z Norvěžska, a ač všechna touha jeho nesla se jen na vysoké moře za životem plavčíka, spokojil se s místem pastevece a brzy se do poměrů na osamělé renči a rozlehlých prériích vpravil. Ano začínal se mu poznenáhlu život takový líbiti, zvláště když jednoho dne jedá kolem renče Petersonovy uzřel na dvoře dívku, jaké, jak si v duchu říkal, dosud ještě v životě svém nespatriil. Krmila na dvoře drůbež a počínala si při tom tak roztomile, že Bill mimoděk koně zastavil a se zalíbením si ji prohlížel.

Ta nezdála se ho pozorovati, neb v tu stranu, kde on s koněm stál, ani se neohlédnuvši do domu zašla. Tam teprve štěrbinou ve dveřích švarného a jí dosud neznámého pastevece si obkukovala. Bill napotom rád si zajížděl kolem Petersonovy renče a uzřel-li předmět svých myšlének, jak dovedl nejdvorněji klobouk na pozdrav pozdvihnul. To byla celá známost mladých těch lidí až do doby, kdy tato krátká povídka začíná.

"Tak jen usedni, Bille," oslovil Nelson vstoupivšího pastevece, "a pověz v krátkosti, co tě tak rozčillilo. Abys trochu čivy si utišil a také se zahřál, tu máš vypij tento kalíšek pálenky; mám jí ještě půl soudku, a na vánoce, jako vždy dělává, zašle mi můj bratr z Omahy jiný."

Bill nenechal se pobízeti a na jeden doušek pálenku vypil. Na to vzal si pořádný žvanec tabáku a proti krbu usednul, ztuhlé nohy plamenům hřejivým vystavuje. Na to jal se povídati:

"Vyjel jsem ráno, jak jste mi poručil a jak ostatně tento den v týdnu vždy dělávám, směrem ku Vlčímu potoku. Naleznuv dobytek v pořádku a po nějakých zlodějích dobytka ani stopy, vyjížděl jsem oklikou k domovu, když tu z postranního kaňonu (úzké údolí) slyším zahouknutí a hned na to volal někdo mé jméno. Zastavil jsem se a hned uzřel jsem, jak Pete na malém indiánském koníku do hlavního údolí má namířeno. Jel proti svému zvyku rychle, což zvědavost moji tím více napínalo.

Konečně dojel na doslech.

"Co pak tak naspěch?" oslovil jsem ho, když byl ještě několik kroků ode mne vzdálen. "Snad se vám nezjevilo v Missouře hasrman?"

Ale Pete jakoby mého úsměšku neslyšel, začal vážně:

"To můžeš, mladý muži, vědět, kdybych neměl nějaké důležité věci na srdci, nebyl bych se dolů po řece mezi osadníky pustil. Ale ježto tito považují mne už ode dávna jako za svoji přední stráž, která by jim sebe menší brozící nebezpečí v čas oznámila, musel jsem samotou svoji na čas opustiti. Ale abych zvědavost tvoji děle zbytečně nenapínal, zvěděl jsem od přátelského rudocha z rezervace Pine Ridge, že soukmenovci jeho Siouxsové konají rozsáhlé přípravy k tanci, k němuž už sezvali zvláštními svými posly rudochy od břehů jezera Superior až k těm, kteří sídlí nedaleko západního břehu této pevniny. Jejich čarodějové jim jménem Velkého Ducha říkají, že dostane

se jim jejich bývalých lovišť, jestliže svorně a rázně proti nic netušícím bledým tvářím vytrhnou. Ale Pete hned při tom dodal, že všechny tyto sliby pocházejí vlastně od zločinných a nesevdomitých bělochů, kteří se buď hodlají na účel svedených rudochů obohatiti nebo na svých bývalých sousedech, kteří je pro jejich darebnost ze svého středu vypudili, pomstíti.

Zkrátka řečeno, Pete přinesl zprávu, že jest mezi Indiány na rezervaci Pine Ridge velké pozdvižení, ale vládní agent na rezervaci sídlící buď se staví, že nevidí ničeho nebo skutečně nemá tušení, co se připravuje. Pete však, znaje snad lépe než kdo jiný povahu rudého muže, nemeškal a ihned se vydal na cestu, aby napřed varoval nás a potom uvědomil vojáky. Starý Pete není žádným strašpytlem, ten zná dobře rudé sousedy, vždyť již Custerovi sloužil v kraji Siouxů a Cheyennů jako zvěd v tažení v letech sedmdesátých. Než jsme se rozjeli, kladl mi Pete ještě na srdce, abych neopomenul sousedy na nebezpečí jim hrozící upozorniti a zároveň uvědomiti o tom, co mi sdělil o vládním agentu na rezervaci. Již cestou domů jsem to udělal." —

"U Petersona jsi byl zajisté nejdříve," se šibalakým úsměvem pravil Nelson, na pastevece po očku se dívaje, ač pozornému pozorovateli by bylo neušlo, že starý zákopník byl sdělením pasáka nemile dotčen a poněkud rozechvěn.

"Vzal jsem to po řadě," upřímně přiznával se Bill, "a ovšem že u Petersonů zdržel jsem se nejdéle. Tam měl jsem těžkou úlohu, těšit matku a dceru Hildu, které se příchodu rudochů velmi obávají. Musel jsem je ujistit, že u nás na renči, která leží nejbliže k vládní jednatelně a jak soudím, má také tu nejvýhodnější polohu k obraně, budou v poměrné bezpečnosti. Ostatně jsem tu já, Bill, který dovede je ubrániti proti světu těch rudých holomků."

Renčar měl nějaké štiplavé slovo na jazyku, ale vida rozjařenost pastevcovu, spolknul je.

"A kdy myslíš, že by Indiáni, je-li to skutečně tak, jak vypravuješ, mohli tu býti?"

"To je těžko říci," odvětil pastevec, "to záleží na okolnostech. Ale marne všechno mluvení o tom. Nevím ani jak velká síla jich jest, ani kam mají namířeno. Dle mého úsudku bude nejlépe a také Pete mi nakázal, abychom tak učinili, když uvědomíme o tom vládního jednatele na rezervaci a ten už dostatečnou sílu vládního vojska z nejbližší stanice povolá. Vláda washingtonská v tom ohledu věci neprotahuje."

"To máš skoro pravdu," po krátkém přemýšlení podotknul renčar. "Ale myslím, abys si trochu odpočinul, a pak na čerstvém koni na rezervaci se vydal. Za dvě hodiny tam lehce dojedeš a čím dříve bude o naši bezpečnost postaráno, tím lépe."

Bill jenom přikývnul, na to něco pojedl, prohlédnul si pistol a vyšel ven, aby si čerstvého koně osedlal. Za malou chvíli pak už uháněl k rezervaci Pine Ridge, odkud vládní budova do dálky se bělala. Pověděl vládnímu správci Indiánů, co od Pete zvěděl. Ale myslel-li, že tento bude překvapen, velice se zmylil.

"Milý brachu," pravil tento, Billymu na rameno důvěrně poklepávaje, "něco takového už jsem po několik týdnů očekával. Moje indiánská policie vypátrala u svých soukmenovců podivný neklid a také vzpurné jednání v poslední době nasvědčuje, že něco mají za lubem. Vzkázal jsem o tom vojenskému veliteli ve Fort Niobrara a ten má své jezdce pohotově k vytrhnutí každé chvíle."

"Jen jestli taková síla stačí na zastrašení tolika tisíc rudochů," namítnul Bill vzpomenuv si, co mu Pete o počtu jich pověděl.

"Prozatím ano," odvětil jaksi netrpělivě agent, "ostatně jak dlouho to vezme povolati sem vojsko z jiných stanic v Dakotách, Montaně, Nebrasce a třebaš ještě vzdálenějších? Tím si nelam hlavu, naši důstojníci od doby Custerovy naučili se lépe znáti bojovnou sílu různých kmenů a jistě přiměřené kroky k ochraně osadníků udělají."

"Nu dobře," řekl Bill, jež zdánlivá bezstarostnost agentova jaksi zarazila, "dle rady vaši se zachovám, ač jakýsi vnitřní hlas mi praví, že starý Pete měl pravdu."

Po těch slovech odešel od agenta a na zpáteční cestu se vydal.

Bylo už k večeru, když dojížděl k renči Nelsonově. Maně pohlédl k západnímu obzoru a úžasem jat, zarazil koně.

"Odkud ta záře?" promluvil sám k sobě. "To přece nemůže býti od zapadajícího slunce? Ano, kdyby byly v tu stranu lesy, nedivil bych se, že je to od lesního požáru."

Stál tak dobrou minutu s neobyčejné záře zraku nespouštěje.

"Ale že mně to hned nenapadlo," zvolal náhle, pěsti do čela se uhodiv, "to je od ohňů indiánských a ti psí synové mohou nám už pozitří návštěvu udělati."

To řka, pobídnul koně a ten, touže sám dostati se k plnému žlabu, s větrem o závod po rovné prérii se rozcválal.

Podivil se nemálo Bill, když k renči přijížděje, uzřel u ní několik osedlaných koní u kůlů uvázaných. Byli to okolní renčari, kteří přijeli k Nelsonovi poradit se, jak nejlépe udělat, aby se proti možnému útoku rudochů mohli ubrániti. Ani Olav Peterson nescházel.

Bill odsedlav a ošetřiv koně vešel mezi renčáře do domku a vypověděv, jak na rezervaci pochodil, do kouta jizby usednul, a do porady renčarů se nemíchal. Ostatně byli to sami starí zákopníci, a proto myslil si Bill, jak by se mohl on takový mladík opovážit radit něco mužům, kteří v divokém tom kraji dlouhým pobytém tolik zkušeností nabyli?

Byla to podivná schůze v té malé světnici Nelsonově. Asi tucet osmah-
lých zarostlých mužů, sedělo ve skupině hledíce před sebe vážně, probírali střizlivě všechny možnosti, které jim již nejbližší dny mohou přinést, ale zdálo se, že se na ničem určitě nemohou ujednat. Tolik však z řečí jejich a celého jednání vysvívalo, že nejsou dalece tak postrašení myšlénkou na možný příchod Indiánů do jejich údolí, jak by vážné jejich obličej nasvědčovaly. Takový zákopník zažil zajisté tolik vážných chvílí ve svém žití na pokraji civilisace, že se hned tak něčím nepostraší a nerozčílí. On ostatně také ví, že jenom odvaha a chladnokrevnost mohou mu z nebezpečí pomoci a na těchto žádnému z přítomných nescházelo.

"Víte co, braši?" ozval se po delším mlčení Peterson, "myslím, že bude nejlépe, když své manželky a děti dopravíme sem na renč Knutovu. Ta má nejvýhodnější polohu k obraně a také je nejbližší od jednatelny, my pak se svými pastevcí a dospělými syny zůstaneme na svých renčích a teprve potom, když bychom viděli, že se rudochům sami neubráníme, pospíšíme sem za svými milými a zde spojenými silami proti sveřepým rudochům se postavíme a v jiný směr je obrátíme. Zatím zajisté vládní vojsko přispěchá a opět širé naše okolí udělá bezpečným."

"To bude asi to nejmoudřejší," řekl Nelson, po ostatních se rozhlížeje. "Moje renč zajisté jest v poloze dosti výhodné, a upravíme-li si kolem ní šípům i kulkám vzdorující zákopy a budeme-li míti dosti střeliva, připravíme těm nezvaným vetřelcům krvavé uvítání, že hned zase náš kraj nenavštíví."

Tak a podobně ještě mluveno a zároveň ujednáno sehnati po prérii volně se pasoucí dobytek těsně k samé rezervaci. Na obloze už třpytily se

hvězdy, když renčari ubírajíce se téměř všichni v jednom směru z renče odjeli.

Byly to rušné dny, plné obav pro osadníky jiho-západní části státu Jižní Dakoty a severní Nebrasky koncem roku 1890, neboť měl se odehrát v brzku poslední akt válek s rudými původními obyvateli pevniny. Se všech stran stahovalo se vojsko, i ze stanic vzdálenějších a hluboko zasněžená krajina vítala přichozí hochy Strýce Sama. Nejenom jízda, ale i pěchota poslána na rychlo proti pobouřeným Indiánům, od kterých vážné nebezpečí hrozilo. Rudoši byli ve svém přesvědčení, že tentokráte bude vítězství na jejich straně, neochvějně. Také jim stále přicházely posilou nové tlupy, ba někteří bojovníci přitoulali se i ze vzdálených států od Skalných Hor, všichni planouce touhou pomstiti se konečně na Bílých Tvářích, za ústrky již skutečně nebo domněle utrpěné.

Generál Nelson Miles, vrchní velitel všeho amerického vojska na této výpravě, proslulý už dávno jako válečník s Indiány, radil se nejen se štábem svým i důstojníky ze sousedních posádek a vládním jednatelem na rezervaci, ale také, a to nejvíce, s majiteli renčí a jejich pastevcí, neboť tito mohli poskytnouti nejlepší pokyny o tom, co asi Indiáni zamýšlejí. A tu převládal mezi těmito náhled, že Indiáni budou hledět postavit se vojsku vstříc v údolí zvaném Wounded Knee (Zraněné koleno), jehož strmé a skalnaté stráně skytaly jejich střelcům nejlepší ochranu, takže tito pro útočící vojáký mohli býti nebezpečnými.

Samo sebou se rozumí, že pohyby jak vojska tak i vzbouřených Indiánů byly co nejúzkostlivěji sledovány renčary usazenými v blízkosti jednatelny Pine Ridge jmenovitě Nelsonem a Petersonem. Peterson byl toho pevného mínění, že rudoši odbočí v jinou stranu a tudíž stále otálel s odchodem z renče k Nelsonovi, kam se měl dle dřívější úmluvy odebrati. Marně naň naléhaly manželka a dcera, aby z ohrožené renče odešel, zálesácká jeho pýcha ho zdržovala. Ale v brzku měl seznati ku své lítosti, že tentokráte chybil.

Asi třetího dne po schůzi na renči Nelsonově vyjel si Peterson z rána na objíždku krajem, pozorovati, zdali by nepřišel na nějaké známky úmyslu Indiánů. Dceruška jeho Hilda jako obvykle obstarávala v kurníku drůbež, podojila krávu a šla trochu sněhu od vrat odházet a pěšinku k cestě pročistit, když náhle, sotva že ze vrat vystoupila, uchopena byla od zadu, přehozen jí přes hlavu kus látky a leknutím oněmělá unášena rychle od renče k místu, kde už soudruh únoscův na koni sedě a jiného za uzdu drže, čekal. Vše to událo se tak rychle, že než se Hilda z leknutí vzpamatovala, byla již daleko od renče a každý pokus otce ku pomoci přivolati, byl marný.

Než statečná dcera otužilého zákopníka nezoufala. Věděla dobře, že jen chladnokrevností může svým únoscům čeliti a proto zdánlivě chladně odevzdala se ve svůj osud v hlavě zmatené plány k svému útěku si sprádajíc. Kdyby však byla věděla, co ji očekává, jistě by nebyla tak klidnou.

Když se Peterson z obhlídky vrátil a manželka mu řekla, že nemůže se Hildy nikde dovolati a strachem sotva se držela na nohou, jal se po dceři pátrati a hnedle objevil několikeré stopy ve sněhu a věděl již kolik uhodilo.

První jeho myšlénkou bylo, pustiti se samotný za únosci, ale pak chladný rozum nabyl převahu a on nahlédl, že prozatím nemůže nic jiného dělati, než zpravit o tom všechny své sousedy a vyslechnouti jejich rady a dle ní se řídit. Dosud neodsedlaný kůň jeho stál ještě ve stáji a na toho jako mladík se vyhoupnuv ujížděl zpět cestou, po níž před chvílkou přijel, ceštou všem osadníkům oznamuje, že mu byla dcera Indiány unesena.

Událost ta vyvolala po celém údolí nesmírné pobouření a každý nešťastného otce lítoval a všemožnou pomoc mu nabízel. Nejvíce, jak je pochopitelné, byl zprávou tou dojat Bill. Zprvu zůstal ohromen, celý svět se s nim

točil, nevěděl chvillemi ubohý, zdali to není jen ošklivý sen, aby hned si zase hroznou skutečnost uvědomil. Ale najednou se rozhodnul.

"Půjdu sám vyhledat Hildu," pravil, když byl celou noc na lůžku probděl. "Buď ji vysvobodím anebo s ní při tom zahynu!"

"A kam ji půjdeš hledat?" otázal se Nelson, "mezi Indiany se přece samotén odvážiti nemůžeš."

"Přihlásím se za průvodčího pro vládní vojsko, v okolní krajině znám téměř každý kámen a nemám té nejmenší pochybnosti, že mne gen. Miles přijme. Při tom spoléhám na šťastnou náhodu, že se mi podaří moji Hildu někde mezi rudochy spatřiti a ji ku pomoci přispěti."

"Nu přál bych ti to, milý hochu," hlavou pokyvuje řekl Nelson a dodal: "Odvážným štěstí přeje a možná, že tento krok jest pro tebe nejlepší. Než to si vymíňuji, abys po skončení výpravy zase u mně místo nastoupil."

"To se samo sebou rozumí, kam pak bych jinam šel," řekl Bill a jal se konati přípravy k odjezdu. Plán už měl udělaný. Zajede na rezervaci, ohlásí se u vládního agenta, ten jej jistě za průvodčího přijme a k některému oddílu vojska pošle. A tak se také stalo.

Bill poslán byl ještě se dvěma jinými mladými muži k oddílu 7. pluku jízdy, kde měli za úkol pohyby nepřátelských rudochů pozorovati a veliteli pluku sdělovati, jenž by pak zase vše gen. Milesovi ohlásil. Bill věnoval svému úkolu všechnen svůj důmysl a hnedle vypátral, že Indiáni chtějí proklouznouti údolím Wounded Knee dále do kraje a že tudíž vojsko nejnáze by je zdolalo, kdyby je napadlo dokud jsou ještě v údolí.

Důvod tento ovšem uznali velitelé jednotlivých pluků a rozhodnuto napřed rudochy obklíčiti a odzbrojiti a pak je na rezervaci pod strážemi dovésti. Ale při tom přece jen obezřetný gen. Miles, dobrý znalec povahy rudochů, učinil všechna opatření na obranu. Za noci postavena na výhodných místech dvě rychlopalná děla, a jednotlivým oddílům jízdy vykázáno stanoviště podél údolí. A na druhý den rozhodnuto odzbrojiti vzbouřence.

Sedmý pluk jízdy, známý z masakru v červnu r. 1876. u Little Big Horn v Montaně od Siouxů, vyznamenán tou "milou" práci odzbrojiti rudochy a také za mrazivého prosincového jitra dvě čety pluku onoho přijely do údolí. Vojáci sestoupivše s koní ponechali tyto pod dohledem několika druhů a vešedše do tábora rudochů, jali se pátrat po zbraních. Rudoši na oko klidně nechali sebe a svoje stany prohlížeti. Vojáci očekávali, že aspoň každý druhý rudoch bude míti nějakou střelnou zbraň u sebe, a zatím prohlédali jich už několik set a zbraní našli sotva dvacet kusů. Byli při prohlížení téměř už s polovici tábora hotovi, když náhle ozval se válečný pokřik Siouxů a zarachotily střelné rány. Překvapení vojáci stanuli jen na pár okamžiků, ale potom poznavše pravý stav věci jali se ustupovati ku svým, cestu střelbou si razíce. Netřeba podotýkati, že několik vojáků zaplatilo to životem a jiní byli zranění, ale také hodně rudochů odpykalo zradu svým životem.

Vojsko na stráních podél údolí mohlo pozorovati boj, ale nemohlo zahájit střelbu, dokud se vojáci z tábora neprobili, ale jakmile se tak stalo, hra začala. Strojové pušky, něco pro Indiany nevidaného, kosily je v celých řadách a v několika minutách byl celý tábor indianský na zmateném útěku. Teprve teď zakročila jízda a hnala se za prchajícími rudochy, nešetříc jejich životů ve snaze zastaviti je a zajmouti.

Byla to hrozná podívaná vidět, jak tu matka s dítětem v náručí klesá do sněhu a přes ně žene se několik set koní v divém trysku. Každý očekával, že matka a dítě budou na kopytech rozneseny, zatím nebylo jim téměř ani ublíženo.

Bill o své újmě zajel dále od stanoviště vojska u samého východu z údolí, kde zastavil, koně uvázal a za vyčnávajícím skaliskem ukryt na Indiany čekal.

Křik a dunění kopyt se blížil a hnedle hnali se kolem něho první z Indiánů a mezi nimi jeden, jenž pevně nějakou dívku před sebou svíral.

"To je ona," vykřiknul Bill a několika skoky byl v údolí, a jako lev vrhnul se indiánskému koníku stříc, strhnul ho do zadu, že tento se vzepnul a rudoch dívku z náruče pustiv letěl k zemi. Bill klesající dívku, jež byla v bezvědomí, zachytil a podržev ji jednou rukou, druhou pistoli vytáhnul a rudochovi na zemi ležícímu kulkou hlavu prohnal, načež se zachráněnou, jež nebyla nikým jiným než jeho milovanou a hledanou Hildou opětně za bezpečné skalisko se uchýlil. Nevšiml si již prchajících rudochů, nýbrž celou pozornost věnoval zachránění svojí milenky, která tu před ním v bezvědomí na sněhu ležela.

"Jak je moje Hildička utrápená," povzdychl si Bill na dívku s útrpností a pln lásky hledě. "Ale za to stihnul toho rudého lotra zasloužený trest," zabručel. "Nu, jen když to dopadlo takto," a nerozmýšleje se dále jal se třít sněhem spánky omdlelé dívky a když tato začala jeviti známky života nakapal jí do úst něco pálenky, bez níž žádný zálesák a tím méně pastevec nikdy na cestu se nevydává.

Hilda konečně slabě vzdychla a oči otevřela a snad právě ta okolnost, že spatřila milovanou tvář působila blahodárněji než všechno před tím, neočekávaně rychle se zdvihla a otočivši rámě kolem krku k ní se sklánějícího Billa vykřikla:

"Jsi to skutečně ty, Bille, co jsi mne z náručí toho rudého lotra zachránil? Ach, co jsem já ubohá za těch několik strastných dnů přetrpěla! Pouze ta myšlénka, že ty učiníš vše, co budeš moci o mé vysvobození mne zdržovala, že jsem si nezoufala. Než, teď bude zase dobře, Bille, ale jsem tak slabá, že se neudržím na nohou, neboť jsem už po několik dní ničeho nejedla."

"Jen strpení drahoušku," pronášel s námahou, stěží pláč duse, statný Bill, "přinesu ti nějaké občerstvení, jakmile jen honba kolem nás se přežene, vim, kde jsou zásobovací vozy rozloženy."

Na to, posadiv si dívku na klín, aby nemusila sedět ve sněhu, nechal si od ní vypravovati, co se s ní po celý ten čas, co ji posledně viděl, dalo, při čemž nejedna jadrná kletba přes rty mu proklouzla.

"Teď skoro lituji," pravil, když Hilda delší řečí unavená domluvila, "že jsem více těch lotrů na věčná loviště neposlal, ale nahradím to při nejbližší příležitosti."

Mladí lidé si měli stále tolik co povídati, že už se snášel nad údolím soumrak, když Bill si připomněl, že měl v úmyslu dívce nějakou potravu sehnati. Sám už také pocítoval hlad.

"Myslím, že bude nejlépe, Hildo, když tě do tábora dovezu; tamo stojí kůň a ten nás oba snadno unese." A tak se také stalo.

V táboře panoval čilý život kolem vysoko plápolajících ohňů, jež vrhaly fantastické stíny na blízké skály, jež byly svědky nedávného boje. Bill za těch několik dnů, co byl s vojskem, byl znám téměř každému vojáku, ale o tom žádný z nich nevěděl, že měl za boje zvláštní stanoviště, a když po honbě nebyl nikým spatřen, myslelo se, že leží někde zraněn, ne-li dokonce zabítý. Proto jeho objevení se v táboře byl každý mile překvapen a vítání ho nebralo žádného konce, ač také každému lpěla na rtech otázka "Jak přišel k té světlolící hezké "Indiánce".

"Napřed dejte zde této dívce a mně něco jisti," řekl Bill, několika vojákům ruce podávaje; "vše ostatní vám potom vypovím, až se poněkud posilníme."

Vojáci ochotně přinesli jídlo a koflíky horké černé kávy a měli radost, že mladým lidem chutnalo, a pak jim Bill v krátkosti to, co my již vime vypověděl.

"Hoši," řekl na konec, "budu se muset ohlásiti u gen. Milesa, a než se vrátím svěřuji tuto dívku — moji snoubenku — vaší ochraně."

"Buď bez starosti, Bille," řekl obstarlý již desátník Brown, "ručím ti za ní svým životem! Pojdte, ubohá, já vám na rychlo nějaký stan postavím a lůžko upravím."

Hilda jako poslušné dítě s otcem za dobrosrdečným vojákem matným krokem se ubírala, podporována jsouc v chůzi Billem, a tento teprve, když viděl, že je o jeho chráněnkou dobře postaráno, zašel si pro svého koně, vyhoupl se naň a ku hlavnímu stanu zaměřil.

Gen Miles právě přijímal zprávy od svých podřízených, ale uviděv před stanem Billa, laskavě mu pokynul, aby předstoupil.

"Tak co, mladíku," pravil, proti svému zvyku se usmívaje, "dosáhnul jsi toho hlavního účele, pro který jsi k nám do služeb vstoupil?"

"Ano, generále," řekl mladý muž, slabě se zardívaje. "Vysvobodil jsem snoubenku svoji z rukou divochů, ale z těchto pouze jejího únosce jsem skolil a to mně mrzí. Mohl jsem jich postříletí tolik, co jsem měl nábojů, ale starostí o Hildu jsem zapomněl."

"Ach, to nic nedělá, vojáci moji bez tebe jich dosti pobili," řekl Miles, "snad více, než bylo zapotřebí. Bude to zase nevole a odsuzování mezi útloucími Američankami na východě, které vidí v rudochu ubohou oběť pozemků chtivých bělochů. Ale válka jest válka. Však teď pověz mi co míníš nadále dělati? To víš, že dívka s naším oddílem postupovati nemůže."

"Právě o tom jsem chtěl s panem generálem mluvit."

"Máš volné slovo a mluv zkrátka, hleď, co jich ještě čeká s podáváním zpráv."

"Řeknu zkrátka, že dívku dovezu domů, půjčí-li mi vláda koně pro ni. Domov její jest dosti daleko odtud, ale vydáme-li se zítra časně z rána na cestu, dorazíme do večera pod její rodinnou střechu."

"Dobrá! Několik indiánských koníků i se sedlem bylo chyceno, můžeš mítí jednoho," pravil generál po krátkém rozmýšlení. A hned na to dodal: "Ostatně vraceti už se nemusíš, nechceš-li, hlavního účele výpravy bylo už dosaženo a to ostatní jest jen otázkou krátkého času. Zde máš poukázku k ubytovateli, na celoměsíční plat, nevyslouženou část dávám ti jako příspěvek na tvoji svatbu. Jsi spokojen?"

"Jak bych nebyl, generále," radostně ze sebe vypravil Bill, podávanou mu poukázku do kapsy zastrkuje. "Vida, k čemu nebylo vzbouření rudochů dobré," dodal, když na pokyn generálův odstupoval.

Pln radosti běžel ku stanu zvěstovat Hildě, radostnou novinu, což tuto sice ještě než všechny předešlé laskavosti vojáků posílilo. Na to zašel k ubytovateli a ač už bylo pozdě u večer, přece mu mzda jeho byla vyplacena, když oznámil, že musí ještě přede dnem vyjeti.

Vrátil se pak ku stanu, v němž Hildu zanechal a dlouho mladí lidé spolu rozmlouvali, až starý kaprál, kterému snad se vyrojily v mysli vzpomínky na jeho mladá léta, dlouhou chvíli je pozoroval, až konečně k nim přistoupil a pravil: "Pojd', Bille, se mnou do stanu, budeš dnes spáti se mnou. A povídání budete mítí času po celý svůj život. Teď si musíš po dnešním rozčilení a námaze odpočinout. Ostatně máš před sebou celodenní jízdu v hlubokém sněhu a tu máš řádného spánku dvojnásobně zapotřebí."

Bill uznal správnost důvodu toho a stisknův ještě Hildě ruku na rozloučenou, láskyplným pohledem se s ní rozloučil a desátníka následoval.

Ale myslil-li tento, že Bill brzy usne, velice se mýlil. Kdepak, po takových vzrušujících událostech! A jestli přece na chvílku oči zavřel, viděl v duchu, jak rudoch v divém letu milovanou jeho děvku unáší a bylo po spánku!

Téměř tak zemdlen, jako když uléhal, vstal ještě když vše v táboře mimo kuchaře bylo pohříženo ve spánek a protáhnuv si ztuhlé údy, k jednomu z ohňů zaměřil a nacpav si dýmku zapálil ji a mlčky plán pro nastávající den si v hlavě sestavoval. Pak se vzchopil a osedlav napřed svého koně, dojel si pro indiánského koníka, dále přivázaného a i tohoto osedlal a blíže k ohni zavedl. Na to šel vzbuditi Hildu, která k jeho radosti pevně na polním lůžku spala takže skoro nerad ji z libého spánku probouzel. Byl to pro ubohou dívku první bezstarostný zdravý spánek po celé řadě strastiplných dnů.

"Jak se ji to libě spí," zašeptal k sobě Bill, plátno stanu poněkud odhrnuv a opětně zadíval se na milou mu tvář, která ve svitu právě vycházejícího měsíce zdála se býti ještě bledší nežli ve skutečnosti byla.

Než nebylo pomoci, den se blížil a cesta jejich daleká. Dotekl se lehce obličej dívky, která hned procitla a udiveně se rozhlédla, až uzřic Billa vlídně se usmála.

"Tak, Hildičko, nic platno, chceš-li býti ještě dnes u maminky, musíš vstát a připravit se na cestu. Já ti hned přinesu snidani," a s těmi slovy rozběhl se k nejbližšímu ohni. Brzy se vrátil nesa v každé ruce koflík kouřícího se nápoje. Hilda zatím už byla ze stanu, vypila kávu a občerstvena spánkem byla dosti silná k cestě.

Bill předvedl jí osedlaného koníka a pro Hildu nebylo to žádnou obtíží vyhoupnouti se do sedla; vždyť tomu byla od maličkosti učena. A také Bill hnedle tu byl na svém velkém koni. Tábor se právě probouzel k ranní činnosti, když naši dva cestující, upřímně se rozloučivše s dobrosrdečným starým kaprálem, z tábora vyjeli:

"Jak mu závidím!" zabručel si do vousů kaprál, slzu z oka se mu vyrovnivši, si stíraje. "Ale přeji jim toho, také jsem tak svého času mohl býti šťastným."

Rychle ubíhala mladým lidem cesta k domovu. Bill rozplýval se blahem, že jede po boku milované dívky a zároveň byl hrdým na to, že dostal svému slibu a Hildu z rukou rudochů vysvobodil. Jak budou potěšení jeho nastávající tchán a tchyně, až jim jedinou dceru jejich v náručí odevzdá! A což jeho známí renčaři, nebudou ti hrdi, že měli ve svém středu tak statečného mladíka? To vše mu tanulo na mysli, když volně po boku Hildině klusal.

V poledne dali oddechu koníkům v závětří a posilnili se tou troškou potravy, kterou jim dobrosrdeční vojíní dali na cestu a pak zase v cestě pokračováno. A bylo již hodně šero, když se najednou objevilo v záhybu cesty stavení, z jehož komínu vystupoval obláček dýmu a v okně zářilo matné světlo od ohně v krbu. Koně, jakoby věděli, že jsou už na místě, kde na ně čekají plné jesle a teplá stáj, vesele zařehotali. Hospodář, starý Peterson, vyšel na zápraží.

"Tatínku!" vzkřikla dívka a než ji mohl Bill zachytit seskočila s koně a otci do náruči se vrhla. Vyšla matka a výjev onen se opakoval. A na Billa jakoby bylo zapomenuto, teprve když se rodiče poněkud z překvapení a radosti vzpamatovali, přistoupil starý Peterson ku Billovi, který jal se koně odsedlávati, aby je do stáje zavedl a poklepav mu na rameno, pravil hlasem pohnutým:

"Bille, jsi statečný, mladý muž, zachránil si naši jedinou dceru před hrozným osudem. Jsme chudí, odměnu žádnou dáti ti nemůžeme, ale dáme ti dceru, kterou jsi zachránil. Jsi spokojen?"

"Ale jak bych nebyl, vždyť jest to, co si považují na světě pro mne nejdražším," zajásal Bill, starému rukou potřásaje. "Budu ji hlídati jako oko v hlavě a žádný rudoch ji podruhé z mých rukou nedostane."

Bylo tu povídání na renči Petersonově toho večera. Už bylo dávno přes

půlnoc, kdy teprve odebrali se na lože. Ráno Bill na čerstvém koni odejel na renč Nelsonovu, aby se dle úmluvy do služby přihlásil.

"Na jak dlouho?" usmál se Nelson, když mu Bill vše vypověděl a řekl, že miní na dále pro něj pracovati.

"Jak dlouho vám bude libo," řekl Bill nejistě.

"Řekni raději, dokud Peterson všecko ku svatbě své dcery nezařídí," řekl Nelson usmívaje se potutelně. "Nedělej s tím takové tajnosti! Sám mně onehdy Peterson řekl, co s dcerou zamýšlí, jest-li jí ještě živou spatří!"

"No, když to tak dobře všecko víte, nač ještě zapírat, ač jsem ještě o ruku Hildy nepožádal."

"Nepožádal," opakoval Knut Nelson, "to se samo sebou rozumí. "A kde ostatně by Hilda našla lepšího ženicha než jsi ty, Bille? Jsi hodný hoch a přejí ti štěstí, ale nezapomeň mne na svoji veselku pozvatí."

"Kde pak bych zapomněl," odvětil usmívaje se Bill a nastoupil prozatím místo své u Nelsona.

Sněhy v údolí ještě ani neroztály a už slavila se v něm svatba, jaké údolí ono ještě nikdy nebylo svědkem a nebylo renčáře na míle daleko ani jeho pastevce, aby se byl k veselí nedostavil. Ba i ten starý trapér z hor Pete sešel dolů na několik dní, aby se na veselíci se lid podíval. Po svatbě pak mladí manželé usadili se na renči Petersonových, kde snad dosud ještě ve štěstí a spokojenosti žijí, vychovávající ditky své ku cti sobě a ku prospěchu svých bližních a vlasti.

A právě mi napadá, že při nedávných bojích s bandity Villovými v Mexiku vyznamenal se jezdec Spoj. Států jménem William Anderson statečností a mohl by to zcela snadno býti syn statečného našeho Billa Andersona, proslavivšího se v údolí Wounded Knee. Statečnost přechází s otce na syna a v tomto případě bylo by to plnou měrou potvrzeno.

Jak utekla chimaera.

Pro kalendář Amerikán napsal Dr. Miloslav J. Breuer.

Pan Izaiáš Zátek soudil, že se mu skýtá vzácná příležitost. Hleděl zvědavě na svazek papírů, jež jsem držel v ruce. Až na to své neohrabané jméno; byl pan Izaiáš Zátek zcela moderním tvorem; šat jeho přiléhá ve vkusných tazích; límeček zářil rozlehlou šíří neposkvřněné bělosti, slaměňák klobouk, téměř první v sezoně, způsobilá cigareta — skutečně musel se člověk podívat dvakrát do jeho čistě oholené tváře nežli poznal, že náleží k vyvolenému národu.

"Co děláte na této straně města?" ptal se mne, když jsme se srazili, vcházejíce do restaurace na snídání. Vyvolený národ bydlí většinou své lepší třídy na Ashland boulevardu.

"Ho! Ho!" smál jsem se; "nikdy se nedivte, kde se sejdete se zpravodajem."

"Vy jste zde k vůli tomu — zvířeti?" ptal se šeptem, nahýbaje se ke mně přes stůl a ukazuje na moji notesní knížku. Přikývnul jsem.

"A víte o tom něco?" ptal se dychtivě.

Nezdráhal jsem se tak dalece pověditi mu co jsem věděl, a zároveň obohatiti své zprávy dodatkem od něho. Byl mi dosti dobrým přítelem a ledackdy mi pomohl v mé funkci zpravodaje k něčemu zajímavému. —

Izaiáš Zátek byl majitelem Podzemní železnice v Crystal City — jestli jste někdy v neděli odpoledne počastovali svou nejmilejší vyjíždkou po zvýšené a vstupem do Crystal City, pak jste se také zajisté svezli po železnici páně Zátkově, po viklavém dřevěném vozičku, který drkotal tmavými tunely, pod malovaným klenutím a umělými sceneriemi se zelenými světly. Bylo to umění, přijímati desáky a vydělávati tím tisíce, a v tom on byl zběhlý.

Dovol, milý čtenáři, nežli budu pokračovati ve svém vypravování, abych ti ohlásil, že jsem ztrávil ve svém pokoji mnoho hodin s hromadami novin a zápisků, vybíraje a urovnávaje látku k této historii, aby měla hladkou souvislost. Nenadá se člověk, jak je taková věc zkomolena, když to sebere ze zpráv a z vyšetřování, dokud nezkusí něco takového urovnati v souvislý příběh. Neudám tedy přesně rozmluvu v restauraci u snídaně, nýbrž podám události jak se sehrály, po pořádku.

— Dne 23ho března, za soumraku, seděl Kazimír Kitowski, studující lékařství ve svém pokoji nad knihou. Měl byt v třetím patře u vdovy Phinneyové, přes uličku zaďem od domova studentského klubu, čili bratrstva "Teta Beta Psi". Náhle zpozoroval pod sebou, na dvoře u domova studentského bratrstva divný rozruch.

Kitowski vedl samotářský život. Nenáležel k žádnému studentskému bratrstvu; nepil, nehýřil se studenty, pouze se dřel v knihách, a v neděli chodíval cvičit s polskou milicí. Byl bystrý ve studiích. Můžeme tedy spo-lehnouti na střízlivost a pravdivost jeho vyličení. Proto jsem vybral k vypravo-vání jeho příběh mezi několika podobnými. Chystal se právě položit knihu a odejiti k večeri, když se zvedlo v řečeném dvoře štěkání a třepetání křídel, jako kdyby nějaký pes honil slepice. Přistoupil bezděčně k oknu. Několik studentů, členů bratrstva, hnalo se za jakýmsi prapodivným tvorem. Zdálo se to míti mnoho křídel, a když to běželo, houpalo se to vzhůru a dolů, jako zajíc na dlouhých zadních a krátkých předních nohách. Studentů bylo šest, a na okamžik měli svou kořist zahnanou do kouta a obklopenou. Nesli to svíjející se do domu, a nebylo viděti ničeho nežli kulatý, chlupatý ocas, jako od strakaté kočky.

Bylo to jedno zvíře, neb více tyorů? Otázka nedala Kitowskému pokoje, a zároveň se na to mrzel, poněvadž mu to ubíralo pozornost od studií. Umínil si že bude dávat pozor, spatří-li to zvíře ještě jednou, ale pak mu nastaly zkoušky, a on na to zapomněl.

— Dne sedmého dubna, opět když se setmívalo, vezl rozvážeč na svém motorcyklu vyžehlený oblek od Ashland Cleaning Works, kterémus studentu do domu bratrstva kandidátů lékařství, "Teta Beta Psi". Nechal motorcykl stát u chodníku, aniž by byl zastavil stroj, a zaklepal na dvře. Nikdo neodpovídal — nebylo nikoho doma, poněvadž všichni studenti lékařství v celém okolí šli na přednášku předsedy Amerického Lékařského Sdružení, do okresní nemocnice. Rozvážeč s oblekem čekal chvíli netrpělivě. Pak pootevřel dvře; místo znal dobře neb tam často dovážel; pověsí oblek do předsíně a pro plat si přijde zítra.

Uvítalo jej prudké zavřčení z tmavé síně. Promluvil chlácholivě, a bylo mu odpovězeno zaštěknutím, jako od pravého bull-doga. Natáhl do dveří ruku s oblekem, načez vyletěl ze tmy pod schody neurčitý tvor, a s divokým rafáním se hnalo k němu. Rozvážeč pustil oblek na zem, bouchnul dveřmi zvířeti do očí a sypal k motorcyklu. Za ním se ozývalo vrčení, metání křídel, a divý povyk, dupání a cvakání po chodníku. Dvře se rozlítly. Potvora si je sama otevřela. Rozvážeč vykřikl strachy neb myslel, že se za ním žene celá menažerie. Viděl to, když vyskočil na motorcykl, a nežli se tento pohnul; povídal později, že v polotmě to vypadalo jako obrázek létacího stroje z fantasie Julia Vernea, a hnalo se to po něm polovic ve vzduchu a polovic po

zemi. Právil, že pouze o vlas tomu uniknul na svém stroji, a pak se to hnalo ulicí za ním, ač ujížděl nebezpečnou rychlostí, až konečně se to honu vzdalo. On však, nežli si dovolil oddychnouti, ujel ještě daleko, tak, že to již nebylo vidět. —

— Téhož večera, (jak nám sám vypravoval) stál policista Rafferty na rohu dvanácté a Ashland ulic, když viděl z daleka proti sobě běžeti skupinu dětí, jež křičely seč jim hrdla stačila. Nejdříve myslel, že je to nějaká divoká hra. Ale když poznal podle jejich od běhu zmodralých obličejů, že je to skutečný strach, který je žene, a když jedno malé upadlo a starší holčička je částečně zvedla a táhla po zemi, zůstavši za ostatními pozadu, běžel jim naproti. Obklopili jej, a chytali se jeho obleku. Byly to většinou židovské děti.

"No! no! no!" pravil policista, laskavě děti potřepávaje; "co pak to je?"

"Byl to drak!" vzkřikla jedna dívka.

"Malý drak, s bílými vousy!" přidal jiný tenký hlásek.

"Nemohl to být — není draků —" namítal jeden hoch.

"Ale mělo to křídla," přel se jiný hoch, "a rohy; a dupalo to na chodníku!"

Ukazovali prsty za sebe po Ashlandském boulevardu. Rafferty šel s dětmi zpět. Tyto v přítomnosti policisty, nabyly odvahy, a snažily se vysvětliti mu co viděly. Hrály si na rohu Polk ulice pod elektrickým světlem, když přiběhla proti nim ze tmy po ulici divná obluda. Vzkřikly a daly se na útěk. — Zatím co vypravovaly, skupina s policistou dorazila dva čtverce dále. Tam našli chlapce asi dvanáctiletého, který ležel na chodníku, svíjel se, a vřískal plnou silou. Byl více nastrašen nežli poraněn. Policistovi ve vzlykotu vyprávěl, jak spatřil zvíře, které běželo za dětmi. Postavil se a hodil po něm klacek. Ono jej chytlo, kouslo do lýtky, a pak uteklo. Dovedl popsati zvuky, které obluda vydávala, ale neviděl ji jasně ve tmě.

Jeho rána byla prohlédnuta v policejní stanici Lake Street, a znalcem prohlášena za kousnutí bull-dogem. Policista Rafferty se dětem vysmíval a škádlil je, že viděly draka. Ony stály vážně na svém. Hochovi bylo opatřeno léčení v Pasteurovu ústavu proti možné nákaze vztekliny. Okolí místa, kde se případ udál bylo prohlédnuto, není-li tam vzteklého psa, ale nebylo nalezeno ničeho.

Za svého pátrání v této záležitosti jsem sebral mnoho zajímavých historek. Není možno je vypravovati všecky. Některé za vypravování nestojí, a i těch, které jsou skutečně zajímavé, neb živě vyobrazují vlastnosti tohoto neobyčejného zvířete, jest příliš mnoho. Vybírám tedy některé jen nazdařbůh; a jednou z těchto jest příhoda, ze které se mi zpovídal pan Regulus Knoflíček.

Pan Regulus Knoflíček, tajemník jednoho výpomocného spolku, byl tichým, působným, pracovitým mladým mužem. První týden v dubnu se stal tátou malého klučiny, a na večer sedmého dubna pozval s sebou do města dva kamarády, by s ním oslavili radostnou událost. Nebyli to zlí hoši, o nic horší nežli on sám, a nedělali nic nerozumného. Slavnost si odbyli v čínské jídelně na čáp-sůj. Na cestě domů nebylo právě pozdě; pan Knoflíček tvrdil, že nebyla ještě půlnoc — přeseďali z vozu linie Van Buren na Paulina ulici. Není spravedlivě se domnívati, že byli snad v příliš povzneseném stavu; trochu piva sice pili, ale všichni tři dohromady nevypili větší počet láhví nežli by se spočítalo na prstech jedné ruky. Nicméně, panu Regulovi Knoflíčkovi se poněkud motala hlava. Pivo tuze často nepil, a ten čínský restaurant, sto lové nohy z draků, a zkroucené, zohýbané obludy na hedvábných čalounech, a pozlacené, fantastické řezby na přičkách, a barbarská hudba, to mu vířilo v mozku jako nějaký divoký sen.

Slezli s vozu pouliční dráhy. Křižovatka ulic byla prázdná a tichá. Šli přes ulici, by počkali na druhý vůz, na rohu kde stály skříně na poštovní baličky, a na odhazky a papíry. Když se přiblížili ku skříním, slyšeli hrubé zavrčení, a později ostré škrabání, jako tlučení křídel o kovový předmět. Zastavili se, a pozorně se ohlíželi a srdce jim bušila, až to za ušima cítili.

"Hej!" zahoukl jeden z nich.

Druhý zvedl špalíček z ulice a mrštil jím do stínu mezi skříně. Ozvalo se zavrčení a pak zaštěknutí, a pak jakási podoba vyhoupla se ze tmy, a škuřavě a rychle, divným krokem, se ubírala stínem pryč, až zmizela za rohem. Bylo slyšet klapání a cvakání po chodníku.

Jeden z mladíků chytil druhé dva za kabáty.

"Co jste viděli?" ptal se bez dechu.

Druhý se pokřivoval.

"Jako půl tuctu velikých ptáků . . ."

"Mělo to velký černý obličej, a okrouhlé rohy . . ."

"Neviděl jsem to tuze dobře, ale poskakovalo to v chůzi jako vačice . . ."

Ohlíželi se, a prohledali své kapsy, hledajíce zbraň; ale nikdo neměl ničeho nežli kapsovní nůž. Pak zůstali stát, bez řeči, uprostřed ulice pod elektrickým světlem, čekajíce na svou káru. Pan Regulus Knoflíček potřásl hlavou.

"Fuj, tenhle čáp-sůj", myslel si; "jest to divná věc. Už vícekrát to nechci."

To je několik úryvků z toho co se mi podařilo úsilovným pátráním sebrat nežli jsem se sešel s panem Izaiášem Zátkem.

"Není pochybnosti," pravil mi pan Izaiáš Zátek při snídání, "že cosi divného po ulicích běhá. "Tolik zpráv, a z jednoho okolí —!" Hleděl na mne tázavě. Já neodpovídal.

"Rohy — štěkalo to," pravil zamýšleně, "a křídla — pomyslete si, jak by to táhlo v Crystal City. Musím to mít." Z očí a z diamantu na prstu mu svítily tři jiskřičky.

"Je to neslýchaná kombinace. Snad nemyslíte to chytit a ukazovat na výstavě?" ptám se.

"Měl bych větší davy nežli kterákoliv atrakce v Crystal City."

"Vždyť se to zdá býti majetkem studentů v domě Teta Beta Psi."

"Zaplatím jim za to bohatě," pravil nevrle, a již uháněl ze dveří po ulici.

Doposud ještě v novinách o tom ničeho nebylo. Materiálu jsem měl nasbíráno dost, ale přece jsem s tím váhal, neb to vypadalo všecko trochu neurčité, trochu krkolomné, ba i poněkud hloupé. Vydal jsem se na další vyšetřování, v snaze něco určitějšího zjistiti. A za pár hodin jsem toho sebral dost, neb o tom každý mluvil, a každý viděl něco jiného. Spatřil jsem také Izaiáše. Zátka jezdit v automobilu šílenou rychlostí z místa na místo.

Lidé mi povídali o zametačích ulic, již viděli tvora neurčitého tvaru přibližovati se k domu bratrstva Teta Beta Psi, a z toho soudil jsem, že obluda prála si dostat se zpět domů. Pokoušeli prý se zvíře chytit, až jednoho pokoušelo. Pak je zahnali daleko svými košťaty. Pak jsem slyšel od hasičů, kteří jeli asi v deset hodin večer po Ashland boulevardu, o divném tvorů, který byl vyplašen poplachem z uličky a velký kus cesty hnal se před nimi, až se mu konečně podařilo se vyhnout; pravili že polovic času to letělo nejistě a neohrabaně v povětří asi stopu nad ulici a polovic času to hopsalo ze zadních na přední nohy. Tvrdili, že se to hnalo velmi rychle.

Představoval jsem si jak zvíře — at už to bylo co bylo — se snažilo vrátiti se domů, do domu studentského bratrstva, a vždy, jednou náhodou za druhou bylo odehnáváno opačným směrem, až bylo zahánáno daleko od místa.

Prohlížel jsem také stopy jež mi byly ukázány na jednom místě, kde bylo zvíře zahlédnuto, a kde bylo měkké bláto kolem otvoru do stoky. Bylo to celé rozsekané a rozpíchané, tak že jsem si nemohl ničeho vybrat, ač jsem se domníval, že dovedu číst ze stop jako starý Mohykán. Zdály se tam býti otisky drápů velkého ptáka, a malá, rozštípená kopyta. Skorem jsem pochyboval o správnosti svého úsudku, ale jiní lidé, kteří na stopy se mnou hleděli, souhlasili se mnou v tom. Později jsem opět potkal Izaiáše Zátka.

"Víte něco nového?" ptal se mne, jakmile se jeho automobil zastavil. Pak se ke mně naklonil, a zašeptal: "Již jsem tomu na stopě. Užívám pomoci městského antouška. Ti chlapi to umí chytat. Upustil jsem mu do dlaně zlaťák. Brzy to budu mít v kleci v Crystal City. Pošlu Vám po poště listek." A už zas uháněl pryč.

Dlouhou dobu jsem nevěděl jak pochodil Izaiáš Zátek s chytáním obludy. Toho dne jsem byl poslán na vyšetřování jiných záležitostí, a byl jsem nucen sepsati ze všeho svého vyšetřování o obludě, jen krátkou zprávu do jednoho sloupce. Skorem jsem se za to styděl, když to večer vyšlo, zdálo se to tak nedůležité, spíše jako sbírka klepů, nebo nějaký nepodařený vtíp, nežli zpráva. Druhý den jsem byl zaměstnán líčením potopení lodě "Cymric" v průplavu; pak přišly rychle po době stěelba Texanů ve foyer Majestic divadla, bouře za drožkářské stávky, a verbování do českého pluku, a já málem na Zátka a jeho obludu zapomněl — až mi potom skutečně přišel po poště slíbený listek.

A byl ten listek hoden ducha moderní reklamy, vtělené v Izaiáši Zátkovi.

"Jediný vzor v zajetí na světě," stálo na listku, "netvora lapeného v džunglich nově odkrytého pacifického ostrova."

A již to také mělo jméno.

"Psammokteuthryx heteromorphus —." Byl jsem si jist, že jméno mu poskytl některý student řečtiny.

"—Usmrtil zkušeného honce, který jej chytil, a čtyry domorodce."

"Vyžaduje za pokrm živou zvěř, ačkoliv má raději lidské maso!"

"Za 25 centů dovoleno prohlédnutí dlouhé a podrobné dle libovůle."

Točil jsem zeleným lístkem v prstech. "Ty šibale!" pomyslíl jsem si. "Nu, někteří lidé mají talent k obchodu, ale můj vkus to není." Ten den jsem nemohl pro práci se jet na to podívat, ale druhého dne jsem měl prázdno a jel jsem do Crystal City. Viděl jsem tam stan s křiklavými nápisy podobnými těm na listku. Avšak místo tlačenice návštěvníků zábavního parku netrpělivých spatření obludy, kterou jsem očekával, našel jsem dvěře a postranice staženy, a vše zavřeno a prázdno a ticho, kdežto v ostatních "atrakcích" kolem proudil veselý a ryčný život. Ptal jsem se člověka pracujícího poblíže, kam se poděl tento zázrak.

"I přišla sem policie a zavřela mu to. Nevím proč. Měl tam jakýsi dobytek — já to neviděl — nevšímám si toho, je toho tady moc."

V Crystal City jsem se nedověděl proč byla výstava Zátkova uzavřena, a kam majitel upláchl; avšak, poněvadž jsem měl času, ze zvědavosti, jestli ho snad věhlasné zvíře samo nesežralo, pátral jsem dál. V jeho domovu jsem se dověděl po telefonu, že je u soudu.

V okresní budově jsem jej našel. Byl obžalováným. Jak mne z daleka spatřil, rovnou ke mně spěchal a chytil mne za rukáv. Věděl, že jako zpravodaj mám u soudu "oko".

"Ti studenti!" pravil rozhorleně, a proklínal je přede mnou výrazy, které nechci tuto opakovat. "Vyzvedli si na mne rozkaz, a zkazili mne to. Nejlepší špektákl co ještě kdy byl."

"Což jste jim nezaplatil?" ptal jsem se překvapeně; "vždyť jste po-
vidal —"

"Zaplátil?" Díval se na mne užaslýma očima. "Vždyť není ještě jisto, že to bylo jejich! Řekl jsem jim, aby dokázali své vlastnictví. A oni mi o tom napískali takovou nesmyslnou bájku, že jsem teprve nevěřil, že to bylo jejich. Nemohli mi odpovědět na otázku, jak k tomu zvířeti přišli. Kdo ví jaká v tom věži nepoctivost. Chtějí mne o ně připravit, to je vše." Byl zlostí celý rudý a bez dechu.

"Právě nastupuje hlavní jejich svědek," pravil, a vlekl mne za sebou do soudní síně. "Pojďte!"

Zdržoval jsem jej.

"Počkejte," pravil jsem. "Já jsem ještě toho vašeho draka neviděl. Napřed mi ho ukažte."

On se zastavil a váhal. "Nevim, jest-li nás k němu pustí. Mají to v rukou policisté. Není to zdravé. Nežere, nepije. Pokousalo dva sluhy, kteří se snažili dáti mu vody. Poslal jsem pro zvěrolékaře. Svědectví začíná."

"Nežere, nepije. Pokousalo sluhy, kteří mu dávali vody?" ptal jsem se. "Dejte ty sluhy léčit na hydrofobii. Bezpečnost nade vše."

Strkal mne do soudní síně. Měl asi ještě naději, že vyhraje soud, a že mu jako člověk od novin pomohu lehko k reklamě. Na svědecké stoličce seděl student. Byl asi šestadvacetiletý, a požádal mne později, abych neuveřejňoval jeho jméno a jméno jeho lékařské školy.

"Nejlépe pověditi celou historii," povídal právě ve chvíli, když jsem vcházel. "Tedy ji povězte celou," zvolal veřejný obžalobce.

Můj odznak novinářského zpravodaje mi zjednal místo, se kterého jsem mohl vše dobře slyšeti.

"Jsem pomocníkem v laboratoři na chirurgické badání," začal student: "a kdykoliv se vyskytne v operačním umění něco nového, projde to zkouškou naší laboratoři. Když psal Alexis Carrel o sešívání krevních cév a nervů, zkoušeli jsme to také; a když jednomu člověku vyndal ledvinu a přišil mu novou z člověka, který zemřel násilnou smrtí, opakovali jsme to na zvířatech. Můj zájem byl vzbuzen jedním experimentem při němž pomáhám začátečnickým studentům každého roku — Vezme se myš a přišije se jí špička ocasu do prostřed hřbetu. Je třeba ovšem oškrábat kůži, kde se ocas dotýká zad. Za několik neděl, když je špička ocasu dobře přirostlá, přerizne se ocas v prostředku, a myš má dva krátké ocasy, z nichž jeden uprostřed hřbetu.

Nu, a znamenitá práce Phemistrova v přesazování kostí zvířecích do lidského těla ku správce zlomenin, byla všecka prováděna v naší laboratoři. Toto bylo, já myslím, co dodalo původní myšlenku jednomu členovi našeho bratrstva k pokusu, který nás sem přivedl. Naši hoši obdivovali možnost štěpování údů a částí na jiná těla, až konečně jsme se rozhodli zkusiti to na psovi. Naše bratrstvo již od starodávna mívá za mazlíka bull-doga, a ten, kterého jsme právě měli, neměl žádného ocasu. Tak jsme se pokusili o to vsaditi mu kočičí ocas. Podařilo se to, a my jsme z toho měli radosti a žertu bez mezí. Však to byl pouze první krok, který naší dychtivost jenom podnítil. Zkusili jsme psovi jeho krátké uši nahraditi zaječímí.

To však tak dobře nedopadlo. Malá chyba v technice zavínila infekci. Tím pes oslábнул, a nastala sněť v ocase, který upadnul. Od toho pes pošel. To nám posloužilo za příklad. Psa jsme důkladně pitvali, a nabyli jsme z jeho pitvy nových zkušeností. Koupili jsme jiného psa, zase bull-doga, a pak se v našem bratrstvu skvělé nápady jen rojily.

V sousedním bratrstvu Kappa Omega Zeta, měli za mazlíka kozu, a jednou v noci, když byla zajata automobilem, byly naše skvělé plány dovršeny. Se skónávající kozou a s naším bull-dogem spěchali jsme do laboratoře. Vysekali jsme plátky lebeční kosti v nichž kořenily rohy a přesadili psovi. Šlo to výborně a rychle, tak že jsme ještě přesadili vousy z brady kozy na

bradu psovu. Pak jsme se obávali, že pes dalšího operování nevydrží a museli jsme toho nechat. Ostatek kozy, který jsme chtěly nechat na další výzkumy, se nám zkazil.

Pes se úplně uzdravil, a můžete si představit, že z něho byla legrace. Ale za čas jsme tomu zvykli, a pes se zahrnutými rohy a bílými vousy se nám zdál všední věcí. Proto jsme se za nějakou dobu odvážili mu vsadit opět ocas kočky. Tentokrát jsme však pracovali jako umělci. Přišli jsme všechny ocasové svaly a nervy na svá místa, tak že jím mohl pes pohybovat jako svým přirozeným.

Tak jsme nabyli odvalu k dalšímu zlepšování svého díla. Obstarali jsme si ještě jednu kozu, a vyměnili jsme jí se psem zadní nohy. Pes se opět dobře uzdravil s kozíma nohama, a pohyb v nich měl dobrý za několik týdnů, když se zacelily svaly a nervy. Kozu však stihla vážná infekce, a musel jsem ji zabít, dříve ještě nežli byl pes dostatečně uzdraven k dalšímu roubování.

Přes letní prázdniny měl pes, (jest-li se to ještě může nazývat psem) pokoj, a značně se uzdravil a sesílil. Naučil se dobře chodit. Ačkoliv to bylo k smíchu jak musel capat po dlouhých kozích zadních s kopyty, a po svých předních přece celkem na tom byl lépe nežli dříve: nabyl tím rychlosti v běhu, a dovedl uhánět jako zajíc. Na posvácení, když jsme měli zabít velkého krocana, kterého jsme tři neděle vykrmovali, zase jsme dostali osudný nápad. Psovi jsme přišli na záda krocanova křídla. Nejdříve jsme pozorně pitvali jiného krocana, abychom si zjistili spojení svalů. Zavedli jsme do nich částě rozštípených nervů dorsálních a lumbálních. Do vánoc pohybovalo zvíře křídly. Byly však na jeho váhu slabé a na létání nestačily.

O vánocích bylo zabijeno více krocánů, tak jsme mu daly ještě dva páry křídel, jedny v před, a druhé za původními. Také jsme mu přestěpovali drápy z krocana na přední nohy. Přestál to dobře.

"I této příšeře jsme zvykli. Až ji uvidíte — rohy, křídla, vousy, drápy, a uslyšíte nehorázný lomoz, který při běhu způsobuje na podlaze, stěži mi uvěříte. Zůstal vždy věrným psem vzdor svému divoce vypadajícímu tvaru. Bylo to divně pozorovati jej jak se učil zacházet s křídly. Ještě vysoko nevyletí, ale myslím, že se to naučí. Naučil se však pomáhat si křídly při běhu takže uhání jako střela. Opatrovali jsme jej po operacích jako člena rodiny; měl vše obsloužení a laskavost, jaké se těší málokterý nemocný člověk. Pes byl zvyklý běhat venku. Od té doby, co jsme mu dali rohy, měli jsme vážné obavy o dojmu, který by způsoboval na veřejnosti, a váhali jsme jej pustiti z domu. Nemohl zvyknouti uzavření; dělal nám mnoho obtíží, a byl s ním problém. Konečně nám přece utekl, jak vám vyprávěl rozvážeč obleků."

Student ustál v řeči, a skorem pět minut bylo ve velké síni úplné ticho. Právníci se nahýbali přes stůl, a bzučeli pološetmo spolu. Student se ohlížel po obecenstvu. Zdálo se mi, že hledá ve výrazech obličejů, zdali mu bylo uvěřeno. V tom vrazil do dveří posel a spěchal k soudci. Tento poslal lístek poslem přinesený, na poradní stůl mezi hlavní osoby soudu přítomné. Seděl jsem hned u nich, tedy jsem slyšel co bylo mluveno.

"Od zvěrolékaře —" "Už je po něm —"

"Mrtvé —" "Hydrofobie?"

"Nejspíše."

Zpráva byla ohlášena obecenstvu, které se pomalu zvedalo a trousilo ven. Pak přinesli mrtvolu zvířete. Lidé, kteří v soudnici zbyli, hleděli se zatajeným dechem a otevřenými ústy. Proč bych to popisoval zde? Fotografie, které jsem udělal na místě byly uveřejněny v denních novinách, a slovy nepřidám ničeho popisu studentova.

"Nu tak," pomyslíl jsem si; "je snadno po soudu. Tak osud někdy dovede rozluštit nejsložitější otázku."

Izaiáš Zátek stál za mnou. Obrátil se ke mne.

“Dám to vycpat, a přece z toho bude “show”. Zátek se nezapřel.

Také se nezapřeli ani studenti.

“Bude to zajímavá pitva — tu bych nechtěl zmeškat —” povídali si mezi sebou.

A poněvadž jsem ono zvíře vycpané nikde neviděl, ani jsem se nedočelť řvavé reklamy o “nestvůře z džunglí” kterou by byl pan Izaiáš Zátek jistě do světa pustil, kdyby se mu zcepenělá chimaera byla dostala do vlastnictví, domníval jsem se, že báječný tvor, který by byl i po smrti dělal furore, byl obrácen v nivec nožíky týchž adeptů zázrakoplodné vědy, kteří ji byli ze psa, kočky, dvou koz a tří krocanů k podobě ďáblově stvořili.

Moře a duše.

Plá do vln mořských lunny svit
a hvězd se odráží v nich jas,
teď v blankytný zář klesla v ně,
teď smaragdový plápol zas!

Jest ticha, nerušená hlad,
jak ve hvězd záři zasvitá,
jen loď, jež z dále připlula,
klid vln těch časem promítá.

S paluby zvoní zpěv a smích
a šťastné tváře zřítí jen,
a lunny jas, hvězd kmitání
tam vznítí mnohý blahý sen!

Jak v závodě by s blankytem
zrak každý září, každá líc,
a v srdcích nadějí tam plá
a žhavých tužeb na tisíc.

Však dole pod tou tíží vln
v korálů spjetí růžových
tisíce lodí spočívá,
s nichž také kdysi zníval smích.

A v troskách lodí spočívá
tam na mrtvole mrtvola,
a tisíce jest žraloků
a žravých krabů dokola.

Tam kosti leží na kostech
těch, na moře již vyjeli,
by nikdy již své otčiny
a drahých tváří nezřeli.

Nahoře blaha jása zpěv
a dole jenom zničení,
smrt dole mrazně klidná tak
zoufalství, vzlyků ku znění . .

Plá v duši lidskou lunny svit,
lunny, jež zve se naděje,

a záře hvězd, jež štěstím zvem,
se ihned v hrudi zaskvěje.

Jest nerušená duše hlad,
jak ve hvězd záři zasvitá,
jen touha z dále v dále jdoucí
klid její časem promítá!

Na retech zpěv a bujný smích,
a tváře šťastné zřítí jen
a naděje a tužeb kmit
a přemnohý tak sladký sen!

Jak v závodě by s blankytem
zrak zaplává a plá též líc,
a v srdci jenom naděj hrá
a žhavých tužeb na tisíc.

Plá v lidskou duši lunny svit,
a hvězd se odráží v ní jas,
teď blankytná zář klesla v ní,
teď smaragdový plápol zas! —

Však dole tam pod tíží vln
v svědomí těsném sepjetí
naděje, tužby leží tam,
jež odsouzeny k prokletí.

Ach teskno, trudno v hlubině,
že srdce až se zachvívá!
Ach kolik krásných nadějí
tam chladných, ztuhlých spočívá!

Nahoře blaha hrají sny
a dole jenom zničení,
smrt dole mrazně klidná tak
zoufalství, vzlyků ku znění.

Nahoře touhy, naděje
se vzpínají výš, stále výš,
co z hloubi moře hukot zní:
“Vše ztraceno, vše marno již!”

Josef Bezděka.

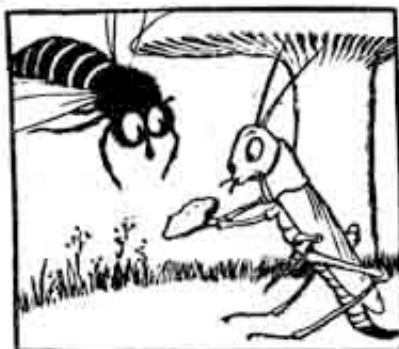

PRO SMUTNÉ CHVÍLE.

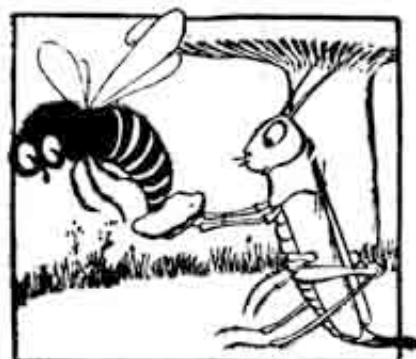
BÁJKA.

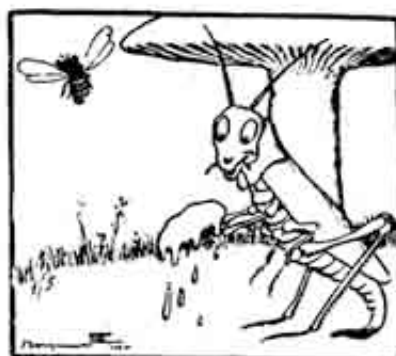
Lítala včelka od kvítka k kvítku
stíždala vonného pelu,

Suchý jen skroječek kobylka měla,
v poli když potkala včelu.

Chuděrky zželelo štědré se včelce,
na skrojek zadečkem sedla.

Kobylka šťastná chlebiček s medem
k rypáčku mlsnému zvedla.

Desetiletá anatomka.

Učitelka: Když oddělíme kůži a maso z
těla člověka nebo zvířete, zbyde kostra.
(Ukazuje obraz kostry). Mařenko Pomy-
káčková, má člověk ještě nějaké kosti mí-
mo ty, které jsou na kostře?

Mařenka: Ano. V uších.

Učitelka: A proč nemá kostra uší?

Mařenka: Protože jich nepotřebuje.

Zapomenutá maličkost.

Stará paní: Vyměňte mi tohoto papou-
ška, kterého jsem od vás koupila. Vždyť
on nic nemluví a vy jste řekli, že opakuje
každé slovo, které slyší.

Obchodník: Ano, a nelhal jsem. Ale
vy jste ho koupila v takovém spěchu, že
jsem ani neměl času vám říci, že je
hluchý.

Po válce.

Snad budeme viděti, jak beznohý invalida provádí svoje vnučátka!

Riskovali to.

Elsička, Jaroušek a Miloslávka dostali od své tetičky po krásném cukrovém jablíčku, vypadajícím jako skutečné, krásně malovaném a lákavém k nakousnutí. Sliny se jim sbíhaly v ústičkách při každém pohledu na dárek, který si nesli domů.

Jejich maminka však chtěla, aby si darovaná jablíčka schovali a nikoliv aby je snědli. Když viděla, že žádné přemlouvání nepomáhá, vzala útočiště k zastržení a řekla: — Ostatně malované cukroví mívá někdy v sobě nebezpečnou barvu. — A významným šepem dodala: — Už se to stalo, že dívky zemřely, když snědly takové ovoce. —

Jsouc přesvědčena, že tato vyhrůžka pomůže, ponechala dětkám jablíčka. Následujícího rána vzbuzena byla v neobvyklou hodinu vzhnutím dveří a tichými krůčky bosých nohou na chodbě. Šla se podívat, kdo to tak časně a našla malou Elsičku ubírající se k ložnici svých bratříčků.

— Co tu děláš, Elsie, vždyť ještě není ani šest hodin! —

— Já se jdu podívat, jsou-li Jaroušek a Miloslávka mrtvi. Já nejsem —

Nepřímé zdanění.

— Ano, milý příteli, vím, že tvoje žena chodí oblečena jako královna. Však mne ta záliba tvé paní v nových šatech stála pořádné sumy peněz.

— Jak to? Záliba mé ženy stála tebe peníze? Prosim o vysvětlení!!

— Nu, pokaždé, když se ukáže tvoje žena v nových šatech, musí je dostat moje žena také.

Přesný výpočet.

Žák vyšší školy dostal při písemní zkoušce otázku: Poseče-li jisté pole dvacet dělníků za osm hodin, jak dlouhou dobu bude potřebovati k posečení téhož pole patnáct dělníků?

Žák přemýšlel dlouho a pozorně, nežli napsal svoji odpověď. Když ji odevzdal zkoušejícímu učiteli, četl tento: Poněvadž bylo již pole posečeno těmi dvaceti muži, nemohlo býti sečeno těmi druhými patnácti.

Když je nutno.

— Človče, vždyť tadyhle když jsem vám dávala almužnu, jste byl úplně bezruký a dnes máte jednu ruku!

— No, no! Snad nechcete, aby k vůli vašemu troničku si nemohl nešťastný mrzák v takovém dešti ani paraple nad hlavou podržet!

Zcela neklamný prostředek.

— A jak můžete dokázat, že ten váš prostředek pro stloustnutí skutečně působí?
 — Sám na sobě. Když jsem jej začal prodávat, byl jsem jako tříska a podívejte se na mne dnes.

Zlá situace.

Na hrozném rozcestí je dívka, která má stejně ráda dva hochy, z nichž jeden slíbuj, že přestane pít, vezme-li si ho a druhý vyhrožuje, že se dá do pití, nevezme-li si ho.

Hrdina.

— Jak jste přišel k té carnegiovské medaili, člověče?
 — Čirým hrdinstvím, paničko. Vzal jsem ji chlapíkovi, který byl dvakrát tak velký jako já.

Kosa na kámen.

Irčani jsou známi svým vtipkářstvím. Jeden Irčan šel mimo výkladní okno smíšeného obchodu a četl ve výkladu nápis: Zde se vše prodává na yardy. Chtěje si udělati z obchodníka dobrý den, vešel dovnitř a poručil si: — Dejte mi yard mléka.

Ale obchodník byl také Irčan. Podíval se chladně na kupece, obrátil se, a našel do misky trochu mléka, namočil do něho prst, a táhl prstem tím po pultu yard dlouhou čáru.

Návštěvník nechtěl býti chycen do vlastní pasti. Zeptal se: — Co to stojí?

— Deset centů; — odpověděl obchodník, jako by se nechumelilo.

— All right srr, — řekl Pat, sahaje do kapsy. — Tak mi to sviňte a zabalte!

Dobrá výmluva.

— Člověče, jak hrubě to mluvíte? Nestydíte se, užívat takových ošklivých slov?

— Odpustěť, paničko, ale já trochu neslyším a tak se neslyším, co povídám.

Je dobře se dorozumět.

Novomanželé se vrátili ze svatební cesty. Manžilek vzal ženušku za obě ruce, podíval se jí do očí a řekl vážně:

— A nyní, nežli se usadíme k novému životu, dorozumněme se dokonale. Jsi předsedkyní nebo místopředsedkyní naší společnosti?

Něžně, tulíc se k němu, odpověděla:

— Já nechci být ani předsedkou, ani místopředsedkou. Spokojím se podřízenějším úřadem.

— A jakým, drahoušku?

— Pokladnictvím.

Pozor na dynamit.

— Co se tak zlobíte, paní Načesaná?

— Eh, kdo by se nezlobil? Já bych praskla vztekem. Ten můj kluk Eda, spolknul patronu a já mu teď nemohu nasekat, aby to v něm nevybouchlo.

Vše má svoji dobrou stránku.

— Na světě by bylo mnohem lépe, kdyby na něm nebylo tolik bláznů.

— Ano, ale také by bylo mnohem neškodnější věci vydělat živobytí.

My dva.

Když prezident Lincoln poprvé navštívil springfieldskou trestnici, volal naň jeden šedivý káranec skrze mříže:

— Well, pane Lincoln, vy a já jsme velkými znalci kriminálů. My dva dohromady jsme viděli všechny lapáky v celé zemi.

Lincoln se zarazil: — Tohle je první trestnice, do které jsem kdy vstoupil, — řekl.

— To je možné, — odpověděl káranec. — Ale já jsem byl ve všech ostatních. —

Světa div!

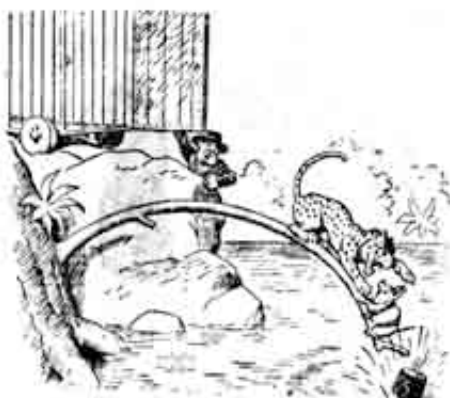

— Vážené publikum, rrrraďte se podívatí! Slíbil jsem vám, že vám ukážu krásnou dívku, která má ruce tam, kde mají ostatní lidé nohy. Zde je, prrrrrosím!

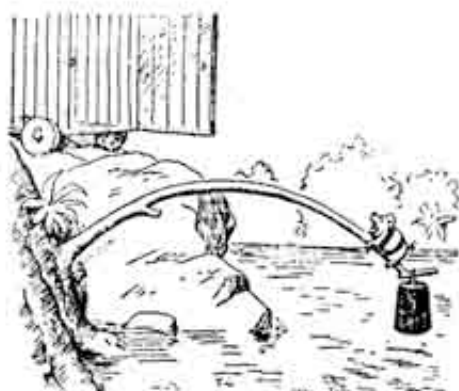
PRUŽNOST A LEST
čili
Nejjednodušší způsob lapání tigrů.

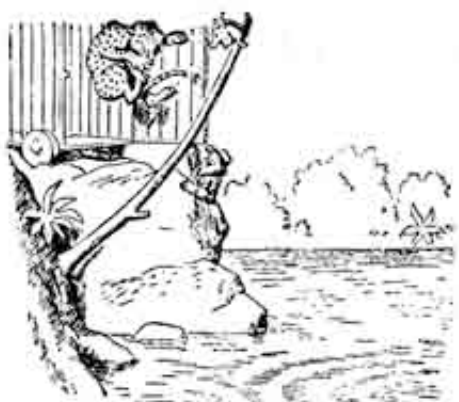
Ohne se větev stáhne a přiváže se na ni živé sele jako návnada.

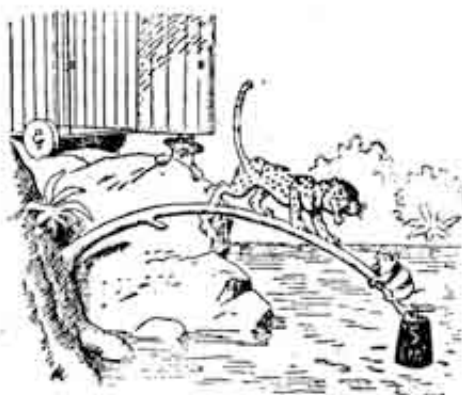
Tigr si myslí: "To bude snáze" a už dosahuje po seleti.

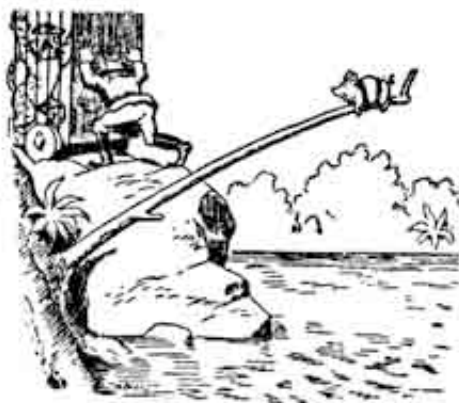
Aby větev zůstala napnutá, zavěsí se na ni pěticientové závaží.

Váhou tigra však spadne závaží do řeky, větev se vymrští a vmete tigra do připravené klece.

Sele kvičí a tigr je brzy zvětil.

Lovec šelem přiskočí, zavře klec a je konec. —

Nezasloužená výčitka.

— To je hrozné, toho nesnesu. Mně vyčítati, že jsem nepořádná. S bohem, já jedu zpět k mamince!

Tak dlouho se chodí....

Patá McNimru vezli do nemocnice.

— Co se mu stalo? — ptal se soused divající se za ambulanci svého přítele, který bydlel v témže domě jako Pat.

— Eh, co se mu stalo! Pět let se hlupák chlubil, že zmydlí svoji ženu pro její zlou hubu, až.....

— Nu, copak?

— Až ho jeho žena jednou zaslechla, když to povídal. —

Rozhodopádný důkaz.

Mastičkář, prodávající venkovanům patentní léky vychvaluje před skupinou dychtivých posluchačů vlastnosti svých pilulek.

— Ano, dámy a pánové, — volá rozhorleně. — Tyto pilulky prodávám již po pětadvacet let, rozumíte. pětadvacet let a doposud jsem neslyšel jediného slova stížnosti. Nedokazuje vám to nic?

— Oh yes! — ozval se hlas z obecnstvá, — to dokazuje, že mrtví nic neříkají!

Ten má hlavní slovo.

— Manželé Vyndavalovi se budou stěhovati ze svého majetku a půjdou někam do nájmu.

— To není pravda. Mluvila jsem s paní Vyndavalovou předevčírem a neřikala ničeho.

— A já jsem mluvil před půlhodinou s člověkem, který má morkyč na jejich majetku.

— Tak co, ty jsi ještě tady? Já myslím, že jsi už u své maminky.

— Je to moje chyba? Já se mohu rozhlédát — nemohu najít jehlici do klobouku.

Předpojatý porotce.

Soudce měl značné potíže se sestavením poroty. Kandidáti poroty se vymlouvali na vše možné. Soudce právě vyslyšel jednoho z obeslaných.

— Je tu nějaká příčina, proč byste nemohl bez předsudku rozhodovati o vině nebo nevině obžalovaného?

— Ano, vaše ctihodnosti. Jeho tvář a každý jeho pohled mi praví, že je to zatvrdělý kriminálník a já bych ho již na základě toho jeho vzhledu odsoudil k největšímu možnému trestu.

— Ale člověče, vždyť ukazujete na státního návladního, na veřejného žalobce. Obžalovaný tady ještě není!

Co je zázrak.

Pan učitel zkoušel svoje malé žáčky v přítomnosti pana inspektora. Mezi otázkami, jež žákům položil, byla tato: Kdo mi může říci, co je to zázrak?

Chvilí se nikdo nehlásil.

Pan inspektor postoupil ku předu a zvolal: — Nuže, dívky, které z vás mi řekne, co je zázrak?

Konečně se zdvihla jedna ručka.

Nellinka groceristů, byvši vyvolána, odpovíděla pisklavým hláskem: — Maminka povídala, že to bude zázrak, zaplatí-li nám pan učitel ten dluh, co u nás má!

Že ne?

— Dejte mi svatý pokoj s vašimi radami a vězte, že ten se ještě nenarodil, kdo by se mohl voziti po mých zádech!

Když to pan Husinožka řekl, zapomněl, jak to vypadá, když je doma!

Argument proti vodě.

— Bude někdy někdo moci přesvědčit pana Namocěného, který při velké povodni byl tímto způsobem zachráněn, že alkohol je zkárou člověka?

Půjde-li to tak dál.

— Sklepníku, přineste mi za dvacet dolarů vejce na špek.

— Odpusťte, pane, my neservírujeme poloviční porce.

Za nic na světě by to neudělala.

— Já si nedovedu vysvětlit, jak mohou být některé ženské takové, že prosmejčí mužovi všechny kapsy, když chudák spí.

— To já bych taky za živý svět nedovedla, abych hledala v mužových kapsách. Já vezmu kalhoty, podržím je za nohavice a pak co vypadne, seberu s karpetu.

Ten vyhoví podmínkám.

— Je to tady, co se hledá hoch k posilkám?

— Ano, tady. Ale musí to být hoch, který nekleje, nelže, a nemluví sprostě.

— All right. Já mám hluhoněmého bratra. Já ho sem pošlu.

Pokrok feminismu.

— Jen co je pravda, tyhle ženské již se tlačí všude, aby zabíraly místa mužů.

Enfant terrible.

Pan vikář v plné parádě svého stavu byl ve škole na zkoušce z náboženství. Po zkoušce udělal malou přednášku o tom, jak mají být děti hodnými, aby se jim dobře vedlo a po smrti přišly do nebe a pak, domnívaje se, že by některé si přálo být poučeno o něčem co mu ve svatém náboženství není úplně jasno, pravil: "A nyní, přeje-li si některý z vás se mne něco optati, může tak učiniti."

Chvilku nikdo nevstával. Pan vikář s lakavým úsměvem: "Jen se neostýchejte, dětičky!"

Tu si dodal Emánek Římsů odvahy, zdvihl ruku a když mu pan vikář pokynul, vyslovil otázku, která jej od počátku náboženské hodiny páčila na jazyku.

"Prosím, račte nosit pod tou černou flandou kalhoty?"

Stáří tříleté.

Starší dáma, která se ukrutně ráda mazlila s dětmi, chytila tříletou Mařenku do náruči: — Jak jsi stará, děvčátko?

— Já nejsem stará, — odpověděla rychle Mařenka, — já sem skolo eště nová.

Vynalézavost.

Jak si to pan Nikotinský zařídil, aby mohl svoji fajčičku bániti i při plování v jezeře.

Dostal eminenc.

Učitelka napsala na tabuli dvě věty: "Slepice má tři nohy" a "Kdo to uděl?" a řekla žákům: "V každé z těchto dvou vět je velká chyba. Petříku, pojď sem k tabuli a oprav to."

Petřík přistoupil k tabuli a napsal: "Slepice to neudělala." "Udělala to příroda."

Nezdvořák.

Paní: Včera jsme měli návštěvou pana profesora Adažia z konservatoře. Naše Růženka mu hrála na pianu a zpívala a on byl po jejím zpěvu celý blázen.

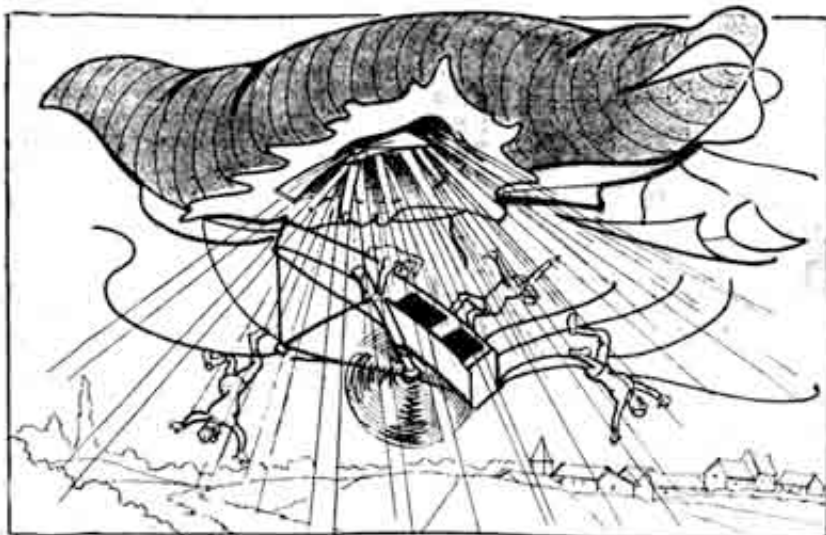
Host: To je od něho málo zdvořilé, že se nedovede opanovat tak jako my ostatní.

Honěná v hospodářské vědě.

— Tak co dělají vaše incubátory, ptala se sousedka své přítelkyně, o které věděla, že koupila lhně.

— Myslím, že jsou zcela v pořádku, ale mám je už dva týdny a žádný z nich doposud nenesl ani vajíčko.

Věda ve službách lidstva.

— Bylo toho skutečně zapotřebí, aby se při zkouškách s létadly zmařilo tolik lidských životů?

— Jakkak by ne! Žádná oběť není přílišnou v zájmu pokroku vědy, když z toho na konec má prospěch humanita!

Děsná výhrůžka.

— Objevila jste nějaký způsob, jak vytáhnouti z manžela peníze i když nechce dát?

— Oh, ano. Jakmile dělá drahotu, pohrozím mu, že pojedou domů k mamince a okamžitě mě dá na železniční lístek.

Pravdomluvný jako Washington.

Návštěvník (který se nemůže dočkat):
A kdy obědváte, synáčku?

Synáček: Já už jsem se takv ptal a maminka řekla, že hned jak odtáhnete.

Pouze k vůli jistotě.

Zubní lékař oznámil pacientce, že jí může bolavý zub vytrhnouti úplně bez bolesti nechá-li se omámit uspávacím plynem. Pacientka svolila a ihned sáhla po své kabelce a vytáhla peníze.

Zubní lékař: O, nechte toho, paní, není naprosto zapotřebí platiti mi předem. Na to jest dost času po operaci.

Paní: Vždyť já vám nechci platit, já si chci jen spočítat, mnoho-li mám v tašce peněz, nežli mi dáte ten plyn.

Zbytečné obavy.

— I nemějte strach, mladý pane, to je kohout, ten vám nesnese na talíř vejce!

Nepravé stáří.

Jeden pacient v nemocnici byl dán lékařem na zvláštní dietu, dvou vajíček a jedné skleničky malaga denně. Když se ho lékař ptal, jak mu to chutná, odpověděl:

„Bylo by to v pořádku, pane doktore, kdyby ta vajíčka byla tak čerstvá jako to víno a to víno tak staré jako ta vejce.“

Jemný pokyn.

Otec: Mladý muži, jak se můžete opovážit žádat mne o ruku mé dcery? Vždyť těch dvacet dolarů, které vyděláte týdně, sotva stačí na byt, jakému je moje dcera zvyklá!

Nápadník: Ale snad byste nechtěli svoji dceři a jejímu manželu počítat nájem?

Svatá pravda.

Komu se podobá novorozenátko nejvíce?

— Každému jinému novorozenátku.

Pramaličká vzdálenost.

Jeden známý učenec byl přítomen hostině, na které jeden z hostů zle cuchal filosofii. Beze všeho ohledu na učence sedícího právě naproti němu, tvrdil, že slovo filosof je pouze šetrnějším jménem pro označení blázna a konečně se s úsměvem obrátil k našemu učenci a zeptal se:

— Co tomu říkáte, pane profesore? Jak daleko je od filosofa k bláznovi?

Profesor se podíval klidným zkoumavým zrakem na svůj protějšek a pak, uklovniv se zdvořile, odpověděl:

— Někdy jenom přes šifku stolu.

Ano, ale....

— Mnohě vážné a moudré slovo jest pronášeno v žertu.

— To je pravda, ale to se nemůže srovnat s počtem bláznovství, která jsou pronášena vážně.

Z vděčnosti.

Malý hošík v čistém obleku stál na silnici. Mimo něho jela ve velkém automobilu společnost výletníků a hošík pozdravil tak způsobně, že se výletníci zastavili a paní, která povoz řídila, mu dala desák, řkouc: „Ty jsi hodný a zdvořilý hošík. Zdravíš každého kdo tudy jede tak zdvořile?“

„Oh ne, jenom automobilisty a motorcyklisty,“ pravil hošík, schovávaje peníz. „Tatínek říká, že k nim musíme být zdvořilými, protože mu přinášejí byznis.“

Paní byla trochu zklamána. „A jaký obchod má tvůj otec,“ zeptala se. „Spravuje automobily?“

„Oh ne, paní, on je pohrobník.“

Dobrá vůle.

Karel Dluhomil měl pověst velkého neplaty. U řezníka už měl důkladnou „sekyru“ a nějaký čas chodil jinam, věda, že by mu Mastný na dluh již ničeho nedal.

Jednoho dne přišel Dluhomil do krámu pana Mastného a máje pravou ruku v kapsě kalhot, pravil: „Pane Mastný, já bych rád zaplatil, co jsem dlužen a vzal bych si dvě libry šunky.“

Řezník, celý pryč radostí, nakrájel šunku a podal ji Dluhomilovi. Ten balíček vzal a se slovem „děkuju“ odcházel. Pan Mastný, jehož tvář se o šest palců prodloužila, volal za ním: „Počkejte, vždyť jste řekl, že byste rád zaplatil svůj dluh!“ „Ano, já bych rád, ale nemám čím“, řekl a zmizel.

Všechno dle módy.

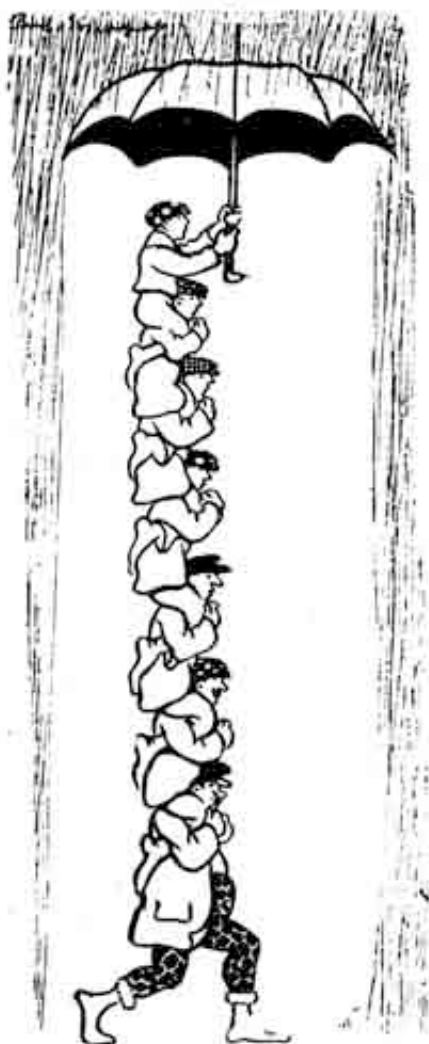

— Zcela něco nového, pro vdovy, milostivá paní tento —

závoj se slzami.

Velká výhoda.

Které rodině postačí jeden deštník pro sedm členů?

Rodině Strongů, akrobatů a stavců lidských věží z cirkusu.

Časy se mění.

— Já jsem myslel, že vy a vaše slečna sestra jste dvojčata.

— Byly jsme, když jsme byly dětmi a dokud jsme byly obě svobodné. Nyní je ona o čtyři roky mladší.

Může zachránit její duši.

— Tatínku, je to pravda, že závist je těžkým břichem?

Ano, Helenko, velmi těžkým břichem.

— Tatínku, chtěl bys mne zachránit od těžkého břichu?

— To se ví, miláčku, že chtěl.

— Tak mi kup takový kožešinový kabát, jako má Minnie Smithů.

Znameníť stratég.

Když přijela do Ameriky francouzská komise s jenerálem Joífrem v čele, událo se ve Washingtonu při jedné z četných recepcí, jež byly hostům pořádány, toto:

Jistá hezká americká dívka přistoupla k jednomu z mladších francouzských důstojníků a zeptala se ho: "Zabil jste také nějakého Němce?" Důstojník, jehož skrání nesla památky zuřivé bitvy, odpověděl: "Ano, slečno."

"A kterou rukou jste ho zabil?" ptala se dívka.

"Touto pravou," odvětil důstojník.

Dívka chopila se jeho pravice a nežli se mohl vzpamatovat, políbila ji.

Vedle stojící druh důstojníků, který závistivým zrakem sledoval konverzáci svého kollegy s dívkou rychle pozdravil Američanku a řekl: "A nyní se podívejte na mne, který jsem jednoho Němce ukousal k smrti!"

Historie nepovídá, zdali Američanka porozuměla pokynu.

Vrátil se starší.

— Nejsi ty ten hoch, který tady byl říkati o místo před týdnem?

— Ano, pane!

— Neřekl jsem ti, že potřebuju staršího chlapce?

— Ano. Proto jsem přišel.

Drahé choutky!

— Ne, Matěji, na Káču si neďelej plány. Ta se svými choutkami na automobil by zruinýrovala každého muže!

Když už je tolik mod klobouků, proč by neměl býti zvláště zhotovený klobouk

pro manželku
obchodníka
a vínem,

pro paní
redakto-
rovou,

ženu obchodní-
ka s lampami,

pro paní
cukrářo-
vou,

ženu písařku
oblí,

pro paní
lajtnant-
ovou,

a konečně pro
snoubenku
větroplavce!

Neodolatelný právnícký argument.

Pan Bezedna, občan jednoho na kost suchého státu byl mužem, na kterém na první pohled bylo viděti, že není nadšeným přívržencem prohibice. Dostal se před soud na obžalobu, že v prohibičním státě prodával kořalku.

Ale měl právníka, který rozuměl svému řemeslu. Právník oslovil porotu těmito slovy: "Páni porotci, prosím, podívejte se dobře zde na obžalovaného. Jen se dobře podívejte do jeho tváře!"

A po chvilce výmluvného ticha pokračoval:

"A nyní, páni porotci, řekněte upřímně, věříte-li, že by tento muž, kdyby měl kvart kořalky, jej prodal někomu jinému?"

Rozsudek ovšem zněl "nevinen."

Umělecká pauza.

Bedoušek řval po celých dvacet minut jakoby mu uši uřezávali: Pak se konečně utišil.

"No, to je dost, že jsi přestal plakat, Bedoušku. To jsi hodný," řekla maminka. "Já jsem nepřestal," křikl Běda uraženě. "Já jsem si jen odpočinul . . . Běééééé!!!"

Unionista ve válce.

Důstojník: Co vy tady děláte v té díře, zatím co se vaši kamarádi venku bijí? Což jsem vám neřekl, že bojujeme proti přesile čtyř na nás každého jednoho?

Voják (v obyčejném životě uniový dělník): To je v pořádku. Já už jsem svoje čtyři zabil.

V době válečné drahoty.

Paní telefonuje řezníkovi: Pošlete mi za třicet centů vařené šunky.

Řezník: — Za chvilku tam bude, jen co hoch přijde z pochůzky.

Paní: — Já nemohu dlouho čekat — ostatně, kdybych právě nebyla doma až s ní hoch přijde, ať ji šoupne dovnitř klíčovou dírkou.

Hranice trpělivosti.

Z novinářské zprávy: Mike Tlustý žaluje na rozvod svoji ženu, která odjela v listopadu minulého roku a měla se za tři dny z návštěvy u příbuzných vrátit, ale doposud se neobjevila. Mike praví, že ženské nikdy neumějí přijít v umluvený čas, ale když se neukáže do roka, že už je marno čekat.

A pak mělo v Evropě dojt k něčemu jinému,

když tam dámy nosily takovéhle ozdoby hlav.

Kdyby se řídil dle lékařského předpisu.

— Ve vašem případě bych vám radil stálý pobyt na zdravém vzduchu a lehkou

Pamatováno na vše.

Jakživ netrávil Michal Kulík tak mizerné vánoce, jako tentokráte. Společenský pokoj ve venkovském hotelu se vyprázdnil a ze všech koutů čísella tesknota. Proklínaje hnízdo, ve kterém se na svých cestách právě na štědrý den octnul, odebral se Kulík na lůžko. Nespál dlouho, když jej probudil déšť rachotící na střeše nad jeho hlavou. A pak začaly důkladné kapky prosakovati a padatí se stropu na jeho postel.

Kulík se děle nezdržel. Vyskočil a trhl prudce zvoncem. Trvalo to dlouho, nežli se kdosi dole rozkýval odpověděti mu.

— Musíte mi dát okamžitě jiný pokoj, — volal Kulík, bez sebe zlostí a klepaje zuby zimou. — Tady mi protéká déšť přímo na postel a do rána bych odplaval.

— A to je všechno, k vůli čemu se rozčilujete? — odpovídala zvolna paní hotelierka. — Kdyby vám, človíčku, bylo napadlo rozhlédnouti se po pokoji, byl byste pod postelí našel deštník. Poslužte si, člověče, a dejte lidem v noci pokoj!

Vrchol pokrytectví.

Učitel: Podkalský, řekni mi, co je to hypokrit.

Podkalský: Hypokrit je pokrytec.

Učitel: Dej mi nějaký příklad pokrytectví.

Podkalský: Když jde kluk do školy a vesele si hvízdá.

stravu. Choďte denně na rybolov a nejzte nic jiného nežli co ulovíte! —

K čemu geografie?

Učitelka měla nesnáz s malou Bedříškou, která se nechtěla učit zeměpisu. Konečně poslala učitelka po Bedříšce matce této lístek se žádostí, aby dohlédla na svoji dcerušku, aby se tato lépe učila.

Ale Bedříška zůstala nadále naprosto zanedbněnou k všem geografickým vědomostem.

— Dala jsi své mamince přečíst lístek, který jsem jí poslala? — zeptala se slečna učitelka.

— Dala, — odpovědilo děvčátko.

— Nu, a co tomu řekla maminka? —

— Maminka řekla, že neuměla zeměpis a vdala se. Její maminka neuměla zeměpis a vdala se. Moje tetička neuměla zeměpis a vdala se také. A vy jste uměla zeměpis a nevdala jste se.

Ohleduplná.

— Paní k nové služce: Ježišmarjá, ženská, co to děláte.

Kačena: Tluču z bílků sněh, jak mi řekli.

Paní: Ale já vám řekla, abyste jej tloukla vidličkou.

Kačena: Ono to jde hřebenem mnohem líp. —

Paní: Kristapána, ona vezme na tlučení sněhu můj hřeben!

Kačena: Ale ne, milostpaní, to já bych si nikdy nedovolila! Já jsem na to vzala svůj!

Není nad praktičnost.

— K čemu pak si berete s sebou k nákupu tu dlouhou hůl? Snad ne abyste jí vyplácela neposlušné dítky?

— Ale kdepak! Brzo uvidíte, jak se taková hůl hodí, když jdu do štoru, aby se mi ta havěť nerozřítkala!

Král špinků.

— Poslechněte, co se mi jednou na rybářské výpravě přihodilo. Jel isem k jezerům rybařit se dvěma známými, kteří znali moji rybářskou slávu. Na cestě jsem jim řekl: Víte co, přátelé? Umluvíme se, kdo chytí první rybu, že zaplatí za všechny tři účet. Moji přátelé se nechtěli dělat špatnými sportovci a přijali sázku. A nyní si pomyslete, když jsme se dali do rybaření, zabraly ryby oběma a oni, špinkové, špinaví, nechtěli vytáhnout, aby nemuseli platit útratu.

— A tak jste to na konec prohrál vy, ne?

— Oh ne. Já jsem nedal žádné vnaidlo na udici.

Dětská definice.

— Viš, maličká, co je to úsměv?

— Vím. To je když se člověk směje počtetmu.

Recept.

Pastor přistihl starého nigra ploužického se v noci uličkou za plotem, právě když otvíral dvířka k dvorku fary.

— Co tu děláte, strýče Bobe, zvolal pastor přísně. Tohle není nic dobrého pro váš revmatismus, potloukati se venku v zimě a dešti.

— To je z lékařského nařízení, pravil černocho.

— Co to povídáte, z lékařského nařízení? Řekl vám lékař, abyste se potloukal v noci po cizích dvorcích?

— To zrovna ne . . . ale předepsal mi slepičí polévku, odvětil nigr.

Nenajde žádnou.

Jerry: Nemyslíš, že by to bylo ode mne bláznovství, vzít si děvče, které stojí svoji inteligencí pode mnou?

Čáli: Bláznovství ne! Nemožnost!

Bude-li moda pokračovat

jako doposud. budou brzo dámy nosit štěkající kožešiny.

Ty jazyky.

— Já jsem skutečně překvapen vzhledem vaší přítelkyně. Osmadvacet let! Je opravdu tak stará?

— Teď ne, ale jednou byla.

Z toho kouká morkyč.

A. My teď žijeme velice skromně a všelicos si odpíráme. Já šetřím, abych mohl postavit domek.

B. A je s tím vaše žena spokojena?

A. Oh ano, ona myslí, že šetřím na koupení automobilu.

Nikdy?

Paní Jazyková: Já nikdy nikomu neodporuju v řeči.

Pan Jazyk: Já také ne.

Paní Jazyková: To není pravda.

Předešel jí.

— Pomyslete si, jak jsem se polekala, drahá pani. Slyším v noci nějaký šramot, vyskočím, podívám se pod postel a spatřím tam mužské nohy. Mužské nohy.

— Krista pána! To byl lupič, že ano!

— Ne, to byly nohy mého muže. On také slyšel onen šramot.

Exempla trahunt?

Jeden začátečník v drůbežnickém farmářství koupil malé slepice, které nesly ukrutně malá vajíčka. Konečně se mladý farmář rozhodnul tomu odpomoci.

Když příštího dne jeho otec přišel do kurníku malých slepic, našel na kůlu přivázané pětrosí vejce a pod ním nápis: Nespouštějte s očí tohoto příkladu a ukažte co dokážete!

Z války.

Milý čtenář pozoruje zajisté, že jej toto sbírkou humoru a satiry odvádíme od války, které má nyní plné uši, a plnou hlavu a častujeme jej vtipy, které mu dovolují na válku zapomenouti. Ale nemůžeme se ubránit, abychom neudali tuto "válečnou" anekdotu.

Anglický voják na dovolené přišel do hodinářského krámu, položil na skříň staré, vysloužilé a notně pomačkané zlaté hodinky a řekl: "Spravte to!"

Hodinář prohlédl hodinky a pravil:

— Pane obávám se, že byste za správkou musel dát dvakrát tolik co jste dal za hodinky samotné.

— Co na tom sejdě? — řekl voják. — Jen je spravte.

— Ano, — odvětil zlatník, — ale za cenu, jak jsem řekl.

— Well, — poznamenal voják s úsměvem. — Dal jsem za ně jednomu Němci pořádnou ránu do nosu. Spravíte je?

Také připravenost.

Šousedka se zastavila u plotu: "Tak co se tak děte, paní Rázná? Já vás vidím u prádla skoro ve dne v noci. To chcete vydělat hodně peněz, ne?"

"Eh, darmo mluvit! Soudce mne dal pod záruku míru, za to že jsem mému starému, tomu lumpovi, vyškubla hrst vousů. A slíbil mi ještě k tomu, jestli prý znovu vložím ruku na svého muže, že mi nasolí pokutu pětadvacet dolarů."

"Aha, a vy teď pracujete o závod, abyste na svoje truble zapomněla, ne?"

"Ne! Pracuju o závod, abych měla co nejdřív těch pětadvacet dolarů pohromadě."

Karabáč.

Do třídy vešla statná žena, třímající v tuce za zády karabáč.

— Jste vy ta učitelka, která roztrhla košili na mém Čálíkovi? — zeptala se dívky u stolu před lavicemi. Dívka odpověděla:

— Ano, pani.

— A proč jste to udělala?

Kluci za zády návštěvnice sedící viděli, jak se ruka s karabáčem pohnula. Někteří se krčili strachem, jiní se chechtali do hrstí. Učitelka odpověděla:

— Protože vás Čálík se darebně choval a nechtěl poslouchat. Vzala jsem jej za límec, abych jej donutila k poslušnosti ale on se mi vytrhl a při tom se roztrhla jeho košile.

Návštěvnice pohnula prudce rukou, ve které držela karabáč, ku předu a napřáhla ji k učitelce.

— Tak podruhé, až se bude zase tak chovat, použijte tohoto. — A podala učitelce karabáč.

Rád dá svoje svolení.

Guvernér N. utrpěl těžkou ztrátu, když zemřel náčelník jeho štábu. Zesnulý nebyl ještě pochován, jeho pozůstatky byly připravovány k slavnému pohřbu, když již nastala pustá tahanice o uprázdněné místo. Telefonické dotazy, doporučení, rady, dopisy atd. jen přšely.

Jeden kandidát se dokonce přihlásil osobně.

— Nenamítal byste proti tomu ničeho, guvernérče, kdybych se dostal na místo nebožtíka? — ptal se důvěrně.

— Naprosto ničeho, — odvětil guvernér a dodal — bude-li s tím srozuměn pohrob-ník. —

Právě naopak.

— Proč pak se ode mně vzdalujete, pane? Snad si myslíte, že bych vám něco vzal?

— I ne, dobrý muži, i ne! Právě naopak, já mám strach, abych od vás něco nedostal!

— Ó, prosím, milostivá paní, neračte se vyrušovati, nepřejí si, abyste k vůli mně opouštěla svoje místo!

Profesorská anekdota.

Roztržitost učených pánů profesorů dodala již látku k tisícům vtípů a anekdot. Rozmnožíme jejich počet o jeden ukrutně vážný případ, který se udál v rodině pana Hlubokého. Otec rodiny, takto profesor matematiky, fyziky a jiných záhadných věd, byl od rána nějak rozmrzelý. Paní profesorová s nepokojem pozorovala svého manžela, až se ho konečně zeptala:

— Co je ti, Alois?

Pan profesor odpověděl úsečně: "nic" a odešel do své pracovny. V příštím okamžiku klečela paní u klíčové dírky a viděla, jak pan choť sáhl po velkém foliantu lékařské knihy a dal se do zuřivého přemítání listů. Při tom si chvilkami otíral pot se skrání, ačkoliv bylo spíše chladno.

Tu se paní již neudržela. Vrazila do pokoje, postavila se před manžela a udeřila naň otázkou:

— Teď mi řekneš, co ti je, Alois! Teď přestávaj všechny špásy!

— Nelekej se, miláčku... nechtěl jsem tě znepokojovat. Ale od rána je mi hrozně divně. Mám hrozný rozdíl teploty obou nohou. Kdesi jsem kdysi četl, že je to začátek paralýse. Jednu nohu mám studenou jako led, druhou mám horkou. Chtěl jsem počkat, zdali to přejde, nežli ti něco řeknu, ale je to čím dál, tím horší.

— Drahý muži, — spuatila paní profesorová, které také vystoupil pot na skráních, — nesmiš se příliš znepokojovat. Snad to není tak vážné. Pohleď, sedni si sem, dám ti teplou lázeň na nohy, snad se ti uleví. Počkej, neshýbej se, já tě zuju sama. Tak... A.... no, tohle už přestává všechno! Ty už nikdy nebudeš jiný!

— Co pak?

— Ale vždyť jsi si natáhl obě vlněné punčochy na jednu nohu!

Nemůže chybit.

Soudce: Kde je váš právník?

Obžalovaný: Nemám žádného, pane soudce. Nemám peněz.

Soudce: Dáme vám tedy právníka z úřední moci, chcete-li. Ten vás bude hájit zadarmo.

Obžalovaný: Tak prosím, pane soudče, děkuji mockrát.

Soudce: (ukázav na tři mladé muže stojící před barriérou) Zde jsou pánové Mr. Smith, Mr. Brown a Mr. Silver. Mimo to je ještě Mr. Alexandr v chodbě. Můžete si vybrat.

Obžalovaný (přehlédl pozorně tváře tří přítomných mladých právníků) Well, já myslím, pane soudče, že si vezmu toho pana Alexandra.

Báječná medicína.

— Já slyšel, pane doktore, že prý máte zcela jistý lék proti ochrnutí nohou!

— I jo!

Doporučení hodno.

Jak vyhověti zdvořilé žádosti, když nás někdo neznámý na ulici po půlnoci zastaví a požádá o oheň.

Co dělá nadpis.

Do úřadovny redaktora místního časopisu vpadl udýchaný jako bouřka a rozzuřený jako býk politický pohlavár, mávaje v ruce číslem listu.

— Co to znamená? — řval. — Co vám to napadlo takhle mne urážet, vy škrabáku jeden, vy zprávoľape, vy...

— Pomaloučku, vašnosti, — pravil redaktor. — Dal jsem tam něco jiného nežli co jste mi sám řekl? Vždyť jste mi včera oznámil, že jste resignoval z úřadu městského pokladníka.

— Ano, to je pravda, ale vy jste to dal pod nadpis "V zájmu zlepšení městské služby a pro veřejné dobro!"

I o to postaráno.

— Je mi velice líto, že nemohu přijít na dobročinný koncert, protože mám dřívější úmluvu. Ale budu s vámi duchem.

— Znamenitě! A kde si přejete, aby váš duch seděl? Zde mám lístky po půldolaru, po dolaru a za dolar a půl.

Ukázka doby.

Učitelka: Dostává-li muž čtyři dolary za práci trvající osm hodin denně, co by dostal za deset hodin práce.

Žák: Oznámení od své unie, že bude vyhozen, nepřestane-li skébovat.

Kompliment.

— Půjdete se mnou k tanci, Žanynko?

— Je mi líto, že nemohu; ale seznámím vás s jednou hezkou a chytrou dívkou, kterou můžete vzít s sebou.

— Já nedbám o žádnou hezkou a chytrou dívku. Já chci abyste vy šla se mnou.

Sebevědomí.

Mladý muž: (roztouženě) Já zbožňuji všechno co je krásné, vznešené. Kořím se všemu co je nádherné, ladné, úchvatné, něžné...

Dívka: (skromně) Oh Harry, jak bych vás mohla odmítnout, když to umíte tak krásně vyjádřit. Harry, jsem tvoje.

Na vojně.

Nováček: Kdybyste dal poklici na ten kotlík, nenapadalo by tolik prachu do polívky.

Kuchař: Say, hošíčku, tvoji věcí je sloužit své zemi...

— Nováček: Ano, ale ne jí jíst!

Přijde na to.

Kandidát na řečníšti učinil široké gesto nad hlavami posluchačů a zvolal:

— Člověku to dodává vždy sebedůvěry, ví-li, že má za sebou velké množství početných občanů.

A v davu posluchačů povzdychl si zloděj koní:

— Ale ne, když jsou mu v patách a běží rychleji než on!

Jako jedněmi ústy.

Učitelka chtěla dáti třídě kluků jako buků příklad mírnosti a zdvořilosti a proto vyprávěla: Rudolfek byl hodný hoch a měl malého psíka, krotkého jako beránka. Pes ten nikdy neštěkal na kolemjdoucí lidi ani na cizí psy a nikdy nikoho nekousl. Také Tom měl psa, ale zcela jiného. Ten štěkal na každého, kdo šel kolem, pral se s jinými psy, chytal na ulici kočky a stepice a dvakrát dokonce chytil za nohu krávu. Nu tak hoši, kdybyste si mohli vybrat, kterého psa byste chtěli raději: Rudolfkova nebo Tomášova?

A celá třída zahřímala bez rozmýšlení: Tomášova!

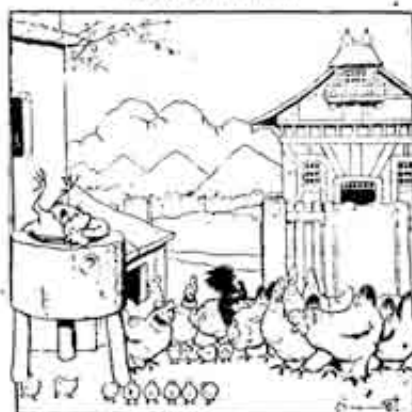
Prokoukl svého otce.

— Můj tatínek musel být ale povedený ptáček.

— Proč myslíš?

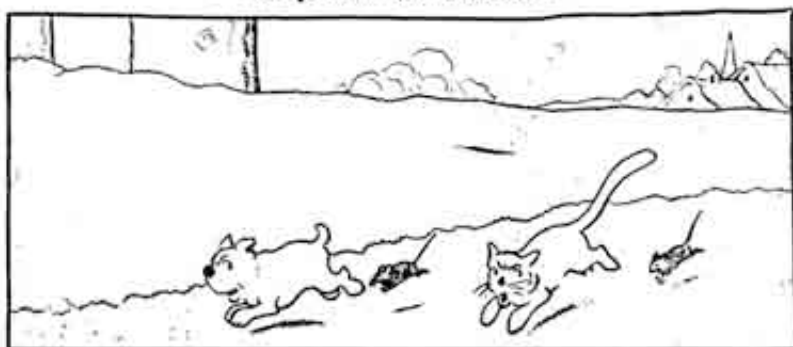
— Protože vždycky navlas ví, co se mne má zeptat, když se chce dovědit, co jsem dělal.

Hrozný smutek.

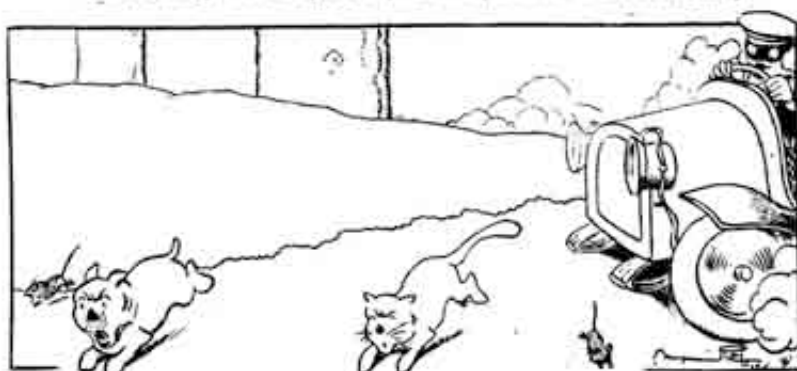

Může být něco tragičtějšího, nežli když je zabit kohout? Co tu po něm vdov, a kdo by se dopočítal sirotků?

Tak je to na tom světě.....

že se stávají věci naprosto pravděpodobné a neuvěřitelné.

dokud k nim nepřijde vysvětlení.

Nejlepší skrýše.

Zásluhou jisté náboženské organizace je ve Spojených Státech snad v každém hotelovém pokoji bible, aby se měl osamělý poutník v prázdné chvíli čím bavit a povznášeti. O tom, jak dychtiví jsou cestující Američané četby v bibli, podává ukázkou tato anekdota:

Jeden milionář měl čtyři synovce a rozhodl se, že odkáže svoje jmění nejchytřejšímu z nich. Dal tedy každému z nich stodollarovou bankovku, tajně poznamenanou a řekl jim by každý z nich svoji bankovku schoval na nějakém místě v Chicagu na jeden rok. Každý z nich, který po jednom roce najde bankovku na tomtéž místě bude bráti podíl na dědictví.

Po roce přišli synovci. První z nich se žalem vyprávěl, že uschoval svoji bankovku v nedobytné pokladně velké banky, ale lupiči vlámali se do banky a s jinými penězi odnesli i jeho bankovku.

Druhý se s hanbou a zármutkem přiznal, že svěřil bankovku svému nejlepšímu a nejspolehlivějšímu příteli, ten se však ukázal zrádným a stovku utratil.

Třetí nedůvěřoval bankám a přátelům a schoval svoji bankovku pod prkno podla-

hy. Myš bankovku rozhodla, když potřebovala papír na vystlání hnízda.

Čtvrtý synovec vytasil se s bankovkou tak novou a čistou, jak ji byl dostal.

— Kde's ji měl schovanou? — zeptal se strýc.

— To je lehká věc! Vložil jsem ji mezi listy bible v jednom velkém hotelu.

A dědictví bylo jeho.

Důležité.

Pan Makovička byl zabrán v nejdůležitější práci jakou kdy konal. Byl kandidátem pro vysoký politický úřad a připravoval si řeč na velkou schůzi. V tom se ozval ze zahrady pronikavý hlas jeho synáčka, Ferdíka: — Tati, tati, podívej se honem z okna.

— Ty děti člověka jenom vyrušují a zlobí, — řekl si pan Makovička, ale odložil pero a přistoupil k oknu, otevřel je a vystrčil hlavu.

— No tak Ferdíku, co jsi chtěl?

Ferdáček ze středu skupiny jiných kluků zvolal:

— Už je to dobře, tati. Tadyhle-Pepík Vařilů nechtěl věřit, že nemáš na hově na hlavě žádné vlasy.

O původu různých květin v poesii lidové.

V lidových písních, pořekadlech a příslovích zračí se povaha národní! Neboť vytryskly z nitra lidu nezměněného cizí kulturou, obyčejně jako projevy náhlého vzrušení mysli ať radostného nebo žalostného, ve chvílích, kde nejvýrazněji se jeví povaha člověka.

Charakter slovanského lidu jest nám dostatečně znám z vlastní zkušenosti i z četných studií národopisných. Náš lid lne zvláštní, přítulnou, až dětinsky prostou láskou k přírodě. Svou láskou oživuje každou trávičku, keť i stromek, ptačí hnízdo i hlubiny vod. Co pohádek vytrysklo z čilé obraznosti obklopené touto něhou k přírodě!

Kolik různých pověstí víže se k drobným kvítkům v poli, lese, na lukách i v zahradě. Co kvítek — to pohádka, pozdrav, úsměv, vzpomínka. Ovšem nejsou všechny ty známé pověsti a pohádky o původu různých rostlin čistě lidového původu, některé přišly odjinud byly čteny, slyšeny, vypravovány, změněny dle místních poměrů, sbírány a znovu uveřejňovány. U přechytných nedá se zjistit, kdy a kde vznikly a jak byly předávány.

Kdo z nás by neznal starodávné báje o původu *mateřídoušky*? "Drobným dětem zemřela matička. Každíčký den chodily k jejímu hrobu a žalostně ji volaly. I zželelo se duši matčině útlých dětí, vtělila se v droboučnou, vonný kvítek. Děti poznaly matku po dechu, nazvaly kvítko *mateřídouškou* a pro potěchu k ní docházely."

Podobná o čekance: Umřela dívce matička. Dívka usedla na hrob, plakala a čekala, že matka se vrátí. Hrobník nadarmo ji odháněl. I přišla si matka pro duši její, a kde dívka čekajíc zemřela, z modrých očí slzami zamžvených vyrostla modrá čekanka.

Jiná pověst o čekance vypravuje, že vyrostla u cesty na místě, kde věrná nevěsta zemřela čekajíc na ženicha, který se z vojny nevracel.

Moravská pověst v okolí vrchu Kotouče zas dří, že tam poprvé vyrostla z těla věrné dcery statečného rytíře, ježž ukrutný loupečník Kotouč zabil.

Rudé *slzičky Panny Marie*, které rostou na stráních, jsou krvavé stopy po slzách Matky Boží, když naposled vyprovázela svého syna na cestě umučení. Děti si jimi potírají oči říkajíce: "Panny Marie slzičky, aby mne nebolely očičky."

Královna květin, *červená růže*, obdržela svoji barvu dle staré báje z mythologie řecké, od krvavě rozedraných noh bohyně Afrodité. Afrodité milovala sličného Adonisa, náruživého lovcе, a častokrát ho varovala před divokou zvěř. Adonis nedbal jejích rad, i byl při pronásledování divokého kance jeho kly proboden. Umíraje volal milovanou Afrodité. Ta spěchala k miláčkovi nedbajíc trní růžového, jež do krve zraňovalo bosé nohy její. Od těch dob růže, která až dosud kvetla bíle jen, rozkvétá též krvavě.

Něžná *pomněnka*, jež zdobí břehy našich potoků, má své jméno hned od počátku světa. Při stvoření pojmenoval Bůh hned každou rostlinu, které dal vřrůsti. Pak dotaroval se všech pamatují-li svá jména. Jediná drobná, blankytně modrá květinka je nevěděla. Omlouvala se: "Zahleděla jsem se v nebeskou tvou krásu, Hospodine, a zapomněla jsem." "Podruhé nezapomeň!", laskavě pokáral ji Hospodin, "budeš se pro výstrahu jmenovat pomněnka či nezabudka."

Sametová *maceška* je podepřena zeleným kališkem tak, že největší, spodní list korunky spočívá na dvou zelených listcích kališku, dva postranní sedí každý na svém zeleném a dva nejhořejší jsou oba stisněny na jediném listku kališním. Je to zakletá, pyšná macecha se dvěma dcerami vlastními a dvěma odstrčenými nevlastními.

Zakletou princeznou je také bělostný *leknín* "vodní růže", která zdobí hladiny našich rybníků. Byla to princezna, která se proměňovala v bělostnou labuť ve své říši, kde nebylo strasti a žalosti lidských. Připoutána pozemskou láskou k princí, stala se jeho ženou pod podmínkou, že nikdy se na ni nezamračí. Byla šťastna až do chvíle, kdy prince vracel se z lovu rozmrzený nad ztrátou milovaného chřta prudce na ni promluvil. Rázem proměnila se v bílou labuť a odletěla do své bývalé říše. Zarmoucenému manželu vracela se však v době květů v podobě bělostného leknínu na vodách jeho zahrad a oblažovala ho něžnou vůní svou.

První zvěstovatelky jara, bílé *sněženky*, vyrostly pro útěchu chorému chlapci. Laskavá sestřička nosívala mu květy celé léto, ale když sníh pokryl zemi, nadarmo blouznil hoch po květech. Zdálo se, že jara nedočká, že touhou po květinách jeho nemoc se zhorší —; rozběhla se tedy dívčina v háj, prstíčky svými hrabala pod sněhem pátrajíc aspoň po jediném kvítku. I viděl Bůh tuto hlubokou lásku sesterskou, dal pod sněhem vyrůstí něžným kvítkům, bílým jako sníh, a ty vrátily zas radost a zdravý churavému děcku.

Zlaté petrklíče, které na jaře po stráních se třípyti, vyrostly z klíčů nebeského vrátného svatého Petra. Dlouho nikdo ku nebeské bráně nepřicházel a svatý strážce z dlouhé chvíle usnul. Ve spaní vypadly mu zlaté klíče od pasu, dopadly na zemi a rozbitly se v miliony střípků, z nichž vyrostly petrklíče.

Mučenka či *passiflora* má svůj podivný květ na památku velkého soucitu. Když Kristus umírající na kříži pněl, u paty kříže rostla nepatrná bylinka. Vidouc utrpení umírajícího vzrostla a ovíjela se kolem pně, až dostihla hlavy trpitele. Svými úponky zachytila houbu s octem, čímž ovlažila rty jeho, svými listy přikryla rány jeho, aby ochlazovala a před úpalem chránila. Když příštím rokem vykvetla, objevily se ve květy znaky umučení: hřeby, kladivo a trní.

Palčivá **kopřiva** je zakletá, pyšná panna, která sice ráda pomáhala potřebným a nemocným, ale svým dobrodiním se chlubila, jiné urážela. Proto kopřiva je sice užitečná bylina, ale každého popálí.

Rovněž užitečná **pohanka** má hořejší část lodyhy červenou, jakoby popálenou. Ta barva a jméno jsou na památku její vychloubačnosti, že před nikým se nesklonila, ani před bleskem. Když přišla prudká bouře, všechno rostlinstvo ustrašené a pokorně se sklánělo a choulilo, pohanka směle se týčila a při zablesknutí dívala se do nebe. Blesk do ní uhodil a spálil ji. —

Když Hospodin rozdával jména a barvy květinám, hlásila se každá o nejkrásnější. Jen drobná květinka v trávě ukrytá, čekala, co na ni zbude. Když Stvořitel okrášlené a honosící se květy přehlížel, teprve zpozoroval skromnou rostlinku, jež neměla dosud jména a šat chudý, bezbarvý. Líbila se mu její pokora, nazval ji **chudobkou**, a za odměnu trpělivosti zbarvil jemně její drobné listky všemi barvami duhovými se sluníčkem uprostřed. Stydlivá chudobka či sedmikráska zarděla se radostí, až jí konečky lístků zrůžověly. Zůstala pak pro potěšení skromným lidem na chudých stráních, kde kvete od časného jara do pozdního podzimu.

I **protěž alpská**, rostlina známá tu a tam jako "edelweis", má své určení už od počátku světa. Každá louka, sad i lesy vyžádaly si od Hospodina květy pro okrasu. Andělé plnými hrtmi rozhazovali semena po zemi. Ale na tvrdých skalách nic se neujalo. Vysoké Tatry prosily aspoň o nepatrný kvítek. Zamyslíl se Hospodin, seslal pak anděla, který vsadil na Tatry podivně bílý květ, jemným kožíškem přioděný, aby vzdoroval vichřici a mrazu na horách. Cestovatelé obdivovali se podivným vytrvalým květům, kupovali je od horalů na památku, tak že jimi chudí obyvatelé těžili. A že pro těžbu byly seslány, nazvali je "protěž".

Jiná pověst o protěži vypravuje, že ji dobrá víla hor darovala chudému sirotku, který toužil svým chudým pěstounům na horách se odvděčiti za nově poskytnutý domov.

Konvalinky, perlový kvítek, jsou ze slz lidu utiskovaného. Dobrá víla navlékala slzy tyto na zelené šňůry a darovala je dvěma nevinným dětem, jež z lásky k milované vlasti chtěly svůj život obětovat. Rozhodily tyto perly po hájích a kvítky z nich vyrostlé svoji vůni probudily nadšení v lidu, který vyhnal utiskovatele a v zemi zase zavládl klid a mír.

Růžová, hořká, ale léčivá **zeměžluč** byla z útroh zemských přinesena na povrch dobrou dcerou nemocného krále. Neohrožená dívka zvěděvši, že jen žluč země uzdraví otce, nebála se nebezpečí a pomocí dobrých vil odvážíla se sestoupiti jícnem sopky až k jádru země, odtud pak vynesla něco zemské žluči. Na zemi ji rozlila a vzešlá rostlinka uzdravila otce.

Překrásná bílá **lilie** vyrostla na hrobě jediné, nevinné dcerušky chudé vdovy, jež slzami svými rov zalévala. A že ze slz slila ji, nazvala ji lilijí.

Koukol mezi žitem vyrostl ze sporu dobrých a zlých duchů přírody. Dobří duchové hlídali obilí proti zlým. Byli však pozváni na nebeské hody a tu, aby zlí nepoznali, že obilí je bez strážců, postavili tam na hůlkách svoje červené čapky, jako by "koukali". Zlí se dali z počátku oklamati, ale pak prokoukli lest, vběhli do obilí, dali hůlkám kořinky. Než se dobří vrátili, kvetly jejich čapky jako škodlivý koukol mezi obilím.

Kakost čapí nůsek je pro výstrahu, že se nemá zvířatům ubližovati. Hoch škůdlil čápy, co se u nich na střeše uhnízdili, a uxmul jim mládě. Za to mu čapí na podzim odnesli jedinou milovanou sestřičku do své čapí říše. Nešťastný bratříček šel ji hledat, mnoho strastí přetpěl, až ji našel. Pomocí čarovné květinčky proměnil sebe i sestru v čápa a letěli k domovu. Za čapí říši upustili květinu a proměnili se zase v lidi. Z té květiny pak rostly plody, jež svým zocem upomínají na čapí zoban.

K pověstem o květinách druží se různá vypravování o životě stromů a jiných rostlin. Listí **osyky**, jak známo, stále se třese, což se v různých krajích rozličně vykládá: Dřevo kříže bylo prý z osyky. Na Rusi si vypravují: Jednou prý v chrámu

staroslavné Moskvy sám sv. Mikuláš hrál na varhany, a Panna Maria se sv. Andělou zpívaly. Všecko tvorstvo ztichlo zbožně naslouchajíc, jen osyka pořád štěbetala. Za trest věčně se bude chvět. Jiná pověst říká, že nechtěla osyka poskytnouti stínu unavené Matce Boží, když s děťátkem přechala. Proto stále se třese, pod ní stínu není a "plodů nenese".

Pověst o původu hub je všeobecně známa. Když chodil Pán Ježíš se sv. Petrem po zemi, přišli do vsi, kde slavena byla svatba. Mistr navštívil svatebčany, ale Petrovi zakázal, bráti od nich koláče; byli to lidé chudí. Petr však přece přijal a kapsy měl jimi nacpané. Když kráčeli lesem, šel Mistr napřed, Petr za ním. Co chvíli kousl Petr do koláče, ale v tom se Pán obrátil a ptal se, co Petr kousá. "Nic, Mistře", byla odpověď. Při tom Petr rychle sousto do ruky vyplivl a za sebe zahodil. To se mnohokrát opakovalo, až Petr všechny koláče za sebe zaházal. Když vyšli z lesa, pravil Pán: "Vrať se, Petře, a seber všechny ty nicy, co jsi zahodil." Zahanben vrátil se Petr a přinesl podivné rostliny, které z rozkousaných soust vyrostly. Byly to houby. A že z koláčů chudých lidí vyrostly, jsou v lese chudým pro výživu. —

Kdo mohl by vyčísti všechny sny a obrazy, jež vznikají v mysli prostého člověka přírodního, k němuž mluví vše, co kolem roste a se hýbe? Vezmi hůl do ruky a putuj našimi kraji! Najdeš chaloupky jako ptačí hnízda, a v nich písniček, bájí a pohádek, kolik trylků v ptačím hrdle. Smutné i veselé, tisíckrát opakované a zase nové, jakés nikdy ještě neslyšel a nikde nenašel; neboť nehledané, ukryté poesie je v duši našeho lidu zřídlo nevyčerpateľné. —
Zd. Kroužilková.

Kytička.

Až tu Jaro jistě bude,
řeknu mu o malý dar.
Řeknu, dej mi kvítko chudé,
dej mi fialinek pár!

Ručku poceluju Jaru,
vesele si poškočím,
kytku svážu z jeho daru,
nad hlavou jí zatočím.

K její vůni hned se snese
jasná píseň skřiváncí,
srdce mé se v sladkém plese
nad kytičkou roztančí.

Zulíbám svou kytku malou,
slzička jí orosí...
skočím, výsknu — a pak alou
půjdu najít kohosi.

Šohajovi fialinky
v smíchu za klobouček dám,
přidám jednu, dvě hubinky,
třemi odmění mě sám.

Jestli ale šohaj milý
kytku pyšně zahodí —!
Zasměju se ze všl síly,
zaspívám nic neškodí!

oně, vrany koně
pod javorem stojí,
a má nejmilejší
na pole se stroj!

Kdybych já věděla
či to jsou koničky,
navážila bych jim
studené vodičky

Kdybych já věděla,
že jsou hochy mého,
nasykala bych jim
ovsa zrnatého

3 Klatovska.

Stella.

Hawaiiské kanoe vrací se z rybolovu.

Hawaii—Ráj Pacifiku.

Pro kalendář "Amerikán" napsal Ant. W. Julis.

Úvod.

Často nyní v zadumání vzpomínám na dávné, zašlé již časy a tak mi všecko přichází jako sen. Když jako malý chlapec, běhával jsem roztrhán, ušpiněn a bos po těch našich krásných českých lučinách, kde tisíce libodechých květů závodí s vůní vánku přicházejícího od smrkových borových a březových lesů, tu nevěděl jsem ničeho o světě, nemyslel jsem vůbec, že ještě něco mimo nejbližší okolí, může existovati. Konec obzoru byl pro mně koncem světa. Kdykoliv jsem šel se svými staršími spoluuličníky na borůvky, do lesa as půl hodiny cesty vzdáleného, považoval jsem výpravu onu za cestu kolem světa a nevěřil jsem, že za tím lesem ještě země nějaká jest. Když ale přišel jsem do školy a slyšával učitele vypravovat o jiných zemích a městech s podivnými jmény, prý daleko vzdálenými, ohromnými vodami od sebe oddělenými, tu poslouchalo se to jako pohádka a já divil jsem se, jak mohou se všechny ty země, ostrovy, moře, jezera, města a t. d. vedle sebe srovnati. Již tehda zajímaly mě tyto země, ležící daleko, daleko, tisíckrát dále, nežli kam se mohlo s nejvyššího vrchu od nás dohlédnouti a ty národy v nich bydlící a vypadající zcela jinak a mající zcela jiný způsob života nežli my. Ponenáhlu počínaly se temné obrysy představ v mojímu mozku jasniti; já již chápal, kde se asi ty země nalézají a jak mohou lidi nám málo podobní na nich žiti, a mnohokrát zmocňovala se mě touha poznati ty kraje a lidi. Než sotva kdy mi napadlo, že by se mohly moje tužby splniti.

Měl jsem strýce v Americe a ten nám posílal české noviny americké. Četl jsem v nich všecko od začátku až do konce. Dostala se mě též do rukou knížka "Državy Strýce Sama". Veškerá ta četba byla pro mě do nejvyšší míry zajímavá. Moje živá obrazotvornost kreslila přede mnou obrysy divokých pralesů a nekonečných plání, než seznati toto vše osobně zdálo se nedostižné. Bylo to všecko pohádkou, celá Amerika, divoký západ, černý jih, cowboy-ové, indiáni, prerie, horké pouště Texasu a zamrzlé veletoky Alasky, oranžové zahrady Kalifornie a slavné jezero Utahu. Pustá skaliska a vrchy Sonory, kde Mayovi hrdinové Vinnetou a Old Surehand projížděli se na svých neunavných koních, byly mně takovým snem jako Sopečné vrchy Hawaiiských ostrovech. Kde prý palmy, datle, kokosové a bananové stromy rostou, kde stále léto jest, kde lidé dosud žijí divoce v přírodě jako naši předkové v ráji. Jak jsem si mohl představití míle a míle dlouhé ulice, nepřehlédné massy domů do ohromné výše se pnoucích. Kde miliony lidí bydlí — a toto vše že jest pouze jedno město s jedním jménem — když nevěděl jsem nikdy ničeho, než malou naši vesničku s nízkými došky pokrytými chalupami, kterou bylo možno celou s blízkého kopce přehlédnouti?

A dnes, po letech vzpomínám a divím se. V duchu ubírám se po těch cestách, které jsem v desetiletí prošel a v mysli prožívám ta dobrodružství mě se přihodivší, o jakých jen v románech jsem čítal a za plod obrazotvornosti spisovatelů pokládal.

Ty sny mého dětství staly se skutečností, — a na jejich místo nastoupily odvážlivější tužby veliké, téměř mania po nových dobrodružství, po seznání dalších cizích zemí a jejich národů.

A tak vedením osudu zapadl jsem i na tyto ostrovy o nichž dočetl jsem se před lety v knížce "Državy Strýce Sama". Dnes zdá se mi býti svět tak malý! Ale jest tak krásný a šťasten ten, kdo může poznati veškeré jeho bohatství a jeho malebnost?

Zajímá tě můj čtenáři popis a historie exotických krajů? Pokusím se seznámiti tě s touto podivnou zemí, Hawajskem a jejím lidem.

Historie Hawaiiských ostrovů a jejich obyvatelů není příliš dlouhá, neboť domorodci neznali ni žádného písma, přenášela se tedy pouze ústně, z otce na syna a vnuka, při čemž bylo mnoho zapomenuto. Nicméně poskytuje mnoho zajímavosti.

Hawaiiské ostrovy snadno na mapě najdeš. Dívej se na Tichý oceán, as na třetinu cesty od Mexika k jižní Číně, a najdeš ostrovy označené jménem Hawaii. Zeměpisně nalézají se mezi 18° 54' a 22° 15' stupni severní šířky a mezi 154° 50' a 160° 30' západní délky. Na mapě zřít je v severní části tropického pásma v téže výši nad rovníkem, jako leží poušť Sahara v Africe, nebo Mekka, posvátné poutní místo mohamedánské v Arabii. Dříve byly známy pode jménem Sandwich Islands, kteréžto jméno dal jim Kapitán Cook, anglický plavec, který počítá se za jejich objevitele. Jmenoval je takto ku počtě svého velitele Earla ze Sandwichů, který tím časem byl nejvyšším lordem v britické admiralitě. Než toto jméno pomalu upadalo v zapomenutí a jméno "Hawaii" se uplatňovalo, tak že dnes známy jsou jen dle tohoto jména. Jméno to odvozeno jest od největšího ostrova této skupiny, kterýž jmenuje se Hawaii. Osm největších a obydlených ostrovů, to jest: Hawaii, Maui, Oahu, Lanai, Molokai, Kauai, Niihau a Kahoolawe, mají rozlohy dohromady asi 6.500 čtverečních mil, což rovná se as třetině království Českého. Ostrov Hawaii sám rovná se rozlohou severo-americkému státu Connecticut. — Jen málo krajín a zemí tak malé rozlohy může se chlubití takovou variací povrchu pozemského, který zde od mořské úrovně pne se až do nebetyčných vrchů, do 10 až 13 tisíc stop vysokých. Hawaii má nejvyšší horu všech ostrovů na světě. Nadoblačné vrchy evropských Alp mají jen několik málo špic, které převyšují Hawaiiskou horu "Mauna Loa", kteráž vystupuje do výše 13.675 stop. Dvě největší živé sopky na světě nalézají se na Hawaii; stále činné, z nichž jedna jenom nedávno nad normál zuřila, vyhazujíc ohromná oblaka dýmu a páry, které až nad Honolulu se vznášely, a z vrchu jejího děsná massa lávy valila se v prouděch na míle dlouhých do úžin, na štěstí pustých. Pouze několik dobytkařských renčí padlo jí za obět.

Tropická, úžasně bujná vegetace okrašluje tyto ostrovy a jsou místa, která by snad ani malíř napodobiti na obraze nedovedl, nad nimiž člověk v strnulém mlčení stojí, takofka bez dechu; bojí se i ten pohádkový soulad přírody v nejpěstřejších barvách obdivovati.

Podnebí jest o mnoho méně horké než na jiných ostrovech a v zemích v tomtéž pásmu ležících, neboť ostrovy jsou právě v místech, kudy prochází studený proud z Beringovy úžiny a Arktického oceánu, který ochlazuje ovzduší tropickými paprsky slunečními prohráté, čině normální teplotu ostrovů 80°. Nejvyšší zaznamenaná teplota jest 98 stupňů, nejnižší 55 stupňů. Takové nízké a vysoké teploty trvají vždy pouze den a přicházejí třeba jen jedenkrát do roka. Překvapující jest rozdíl podnebí na východní a západní straně ostrovů. Východní strana vyznamenává se silnými větry a dešti a jest silně porostlá většími stromy, kdežto západní břehy těší se teplému a suchému, podnebí s hustší ale nižší vegetací.

Geologický útvar ostrovů jest čistě sopečný. Každá stopa půdy to dokazuje. Hory samy jsou vyhaslémi sopkami a nížiny velikými krátery. Dalo by se souditi, že kdysi v předhistorických dobách strašné vnitrozemské výbuchy provalily dno mořské, vysunuvše je nad hladinu vodní a po staletí vyhazující oheň a lávu ze svého nitra, zaplnily tak moře a vytvořily řadu ostrovů okolo kráterů svých. Každý ostrov má několik velikých kráterů vystupujících vysoko nad okolí své. Ostatní vrchy, které nemají podobu kráterů, nejsou nic jiného, než sopečné hory, hřebeny a stráně kráterů, a úlomky všude ukazují proudy lávy, stýdlé snad již před statisíci lety.

Ostrov Oahu, na kterémž leží město Honolulu, počíná volným postupem od západního břehu několik mil načež počne stoupati prudce do výšin hor, které na druhé straně své jako zeď rovně dolů se kloní do hlubiny několika tisíc stěviců.

Měl jsem to potěšení obědvati na nejvyšším hřebenu Konahuanui, tak totiž nazývá se nejvyšší vrchol pohoří Koolan zrovna za Honolulu. Sedě na vršku jako na koni rozkročmo, měl jsem po levé straně pod sebou vyhaslou sopku Punch Bowl, do jejíhož kráteru viděti bylo jako do talíře, dále celé Honolulu a dále, na západ, nepřehlednou hladinu Pacifiku, táhnoucí se až k břehům Asie — a po pravé straně, rovně dolů, hlubinu několika tisíc stěviců a k východu pak vody oceánu, jehož vlny byly na druhé straně do břehů Zlaté Brány v San Francisku.

Půda ostrovů jest chudá pro pěstování plodin ve velkém, vyjma ostrova Kauai; než mnoho jest jí vzděláno v nížinách a zavodňováno. Mnoho práce a vědeckého vedení jest zapotřebí k docilení dobré úrody. Minerálů, tak potřebných pro farmářské plodiny, zde vůbec není; dováží se sem tedy vápenitá a železitá umělá hnojiva. Při objevení ostrovů, kapitán Cook nalezl zde jen něco málo ovoce, jako: kokosové ořechy, banány, chlebovník a asi troje různé jahody a maliny. Sladké brambory

pěstovaly se a poskytovaly obyvatelům hlavní výživu vedle "poi", vařeného to kořene rostliny "Taro" (*Colocasia antiquorum*), kterážto potrava byla a dosud jest národním jejich jídlem. Cukrová třtina rostla hojně divoce, a velké lesy poskytovaly dosti dřeva za palivo i pro stavbu chatrčí a malých rybářských loděk. Rybaření provozovalo se hojně, nechytalo se však více, než co se mohlo doma v několika dnech spotřebovati.

Jediná zvířata nalezená na ostrově tehda byli psi, vepři a myši. Za dnešních dob pěstuje se cukrová třtina ve velikém množství, neboť cukr jest nejhlavnějším vývozem a bohatstvím ostrovů. Dále pěstuje se annannas (pine apple) v druhém největším množství, pak banány, kokosové ořechy, rýže a káva pro vývoz. Pro domácí spotřebu pěstuje se ovoce, papája, aligatoří hrušky, mangoe, divoce rostou guavy, zelenina všeho druhu, brambory jen poskrovnu a včelaření přináší zásobu medu. Vývoz tropického ovoce mimo banány a kokosové ořechy jest zakázán pod velikými tresty, jelikož fádí

Rodina nynějšího domorodce.

zde ovocná moucha a úřady obávají se, že exportem ovoce rozšířila by se do Soustátí. Dobytek hovězí a vepřový pěstuje se v značném množství, ne však dosti pro celou domácí spotřebu. Dováží se sem maso nejvíce z Austrálie.

Honolulu, město o 65.000 obyvatelích stavěno jest dle amerického způsobu a leží na jiho-západním břehu ostrova Oahu. Jest střediskem obchodu pro ostatní ostrovy majíc s nimi lodní spojení a jeho hluboký přístav jest křižovatkou všech lodí, plujících přes veliký oceán. Jsouc 2100 mil od San Franciska, 3445 mil od Yókohamy v Japonsku, 4424 mil od Sydney v Austrálii a 4665 mil od Panamského průplavu, jest téměř střediskem všeho pacifického obchodu mezi Amerikou, Asií a Australií a tudíž z obchodní stránky velice důležitou državou.

Oahu jest jedním ostrovem, který vyznamená se hlubokým přístavem; okolo ostatních táhne se měřina do příliš velké dálky, vyjma ostrova Hawaii v okolí městečka Hilo, kde je přístav uměle prohlouben a tak učiněn přístupným i velkým lodím. —

Ostrov Oahu sám jest velice důležitou vojenskou posicí. Ostatní ostrovy nemající přístavu a zásobárny, jsou strategicky téměř bezcenné. Chce-li kdo využítovati Hawaijských ostrovů, musí míti Oahu, a strýček Sam důkladně postaral se, by tak snadno nemohl se ho někdo zmocniti. Ostrov sám poskytuje přírodním útvarem svým výborné posice k obraně. Vyhaslá sopka Diamond Head ve svém kráteru chová

důkladné dělostřelecké batterie a tyto jsou v úplném bezpečí proti bombardování s válečných lodí. Mimo tyto nedobytné posice, roztroušeny jsou po celém břehu batterie od 3 coulových až do 14ti palcových a minová pole rozměřena jsou tak, že ve dvanácti hodinách může býti Honolulu zamínován do vzdálenosti 5 mil tak, že nížádná nepřátelská loď nemůže proplouti. Mimo toho dostatečný počet submarine a jiných válečných lodí leží v Pearl Harbor, námořní to stanici as 12 mil od Honolulu. Hned od anektování ostrovů k Spoj. Státům, vláda počala zařizovati Pearl Harbor k námořním účelům. Hluboká úžina jakoby uměle proříznutá rozšiřuje se v prostornou vodní hladinu do vnitra ostrova činíce tak přirozený útulek pro válečné lodě. Nyní právě staví se tam velická zdymadla pro lodě, které přijmou toho největšího kolosa dosud na vodu spuštěného, loděnice a vůbec celkové zařízení pro dokonalou námořní stanici. Vedle toho pak velická síla pěchoty, kavalerie, těžkého a lehkého dělostřelectva, dobré cesty, přes 200 velkých těžkých nákladních automobilů, tažných motorů, 75 mil železniční trati a 3500 privátních automobilů, které všechny by se mohly zabratí pro dopravu vojska, a konečně vzduchová flotila aeroplánů, to vše činí Oahu, pak-li ne úplně nedobytným, tedy velice tvrdým oříškem pro toho, kdo by se ho chtěl zmocniti. Oahu má též čtyři veliké bezdrátové telegrafické stanice z nichž jedna jest největší na světě a lanové podmořské telegrafické spojení s celým světem.

Honolulu jest město úplně moderní, máje pět velkých hotelů, čtyři parky (tyto ovšem malé; parků není zapotřebí, neboť celý ostrov jest jedním velkým parkem), 6 banek, 5 klubů, 12 vyšších učilišť, dobrou požární organizaci, policejní sílu, která se však příliš nevyznamenaává, elektrické pouliční dráhy a několik továren k nimž připočítati můžeme též as tuce výroben tmy, čili jinak kostelů. Na venkově pak jsou veliké cukrovary a továrny pro nakládání ananasů. Na ostrově Maui vyrábí se též pryž, neb značné množství gumovníků se tam pěstuje.

Z mnoha zajímavostí, které každý návštěvník poznati hledí jsou: "Nuanu Pali, Aquarium, Bishopovo Museum, Waikiki beach a Punch bowl. — Nuanu Pali, čili prostě Pali, jest historické bojiště, kde král Kamehameha I. zvítězil nad posledním svým odpůrcem knížetem Kalanikupule, stav se tak panovníkem nade všemi ostrovy. Jest vzdáleno as 7 mil od města. Vede k němu cesta údolím zvolna se zvedajícím, až do stoupí výše 1.200 stěviců, kde ustává na ráz, máje spád 1000 stěviců do hlubiny jako zeď. Po obou stranách trčí do výše 3500 stěviců hory, jejichž špiče téměř neustále v mračnec se nachází. — Aquarium jest v Kapiolani parku a chová krásnou sbírku hawajských barevných ryb a obyvatelů moře vůbec. Nikde ve světě nechová moře tak krásných ryb jako v okolí Hawaii. Ryby malícké i veliké, úhledné i pitvorné všech možných barev, poskytují nádhernou podívanou. — Bishopovo museum chová cenné historické památky hawajských předků, mezi nimi též i královský plášť krále Kiwalao mající cenu přes million dollarů. Waikiki beach jest mořská plovárna a famosní resort ku kterémuž sjíždějí se lidé ze všech končin ostrovů, aby schladili se ve vodě oceánu a užili zábavy. Punch Bowl jest vyhaslá sopka, ležící uprostřed města, z jejíhož vrcholu viděti jest po celém Honolulu. Pro milovníky loveckého sportu doporučován jest ostrov Hawaii, též i Maui a Molokai, kde hojnost srnců, jelenů, divokých prasat, horských koz a bažantů žije v džunglích. Hrdličky žijí zde divoce a lesy ozývají se celé dny lahodným "cukrů."

Residence bělochů stavěny jsou nížce a prostorné s velikými verandami, jichž namnoze užíváno jest též za ložnice a jsou k tomu účelu opjaty hustou drátěnou sítí proti komárům, kterých jest zde dosti. Okolo každého domu pak palmy, datlovníky, banánové stromy a křoví s různými květinami rostou v hojnosti a mnohdykráte pro tropickou vegetaci, stále kvetoucí, ani domu viděti není. Elektrické osvětlení domů a ulic, automatický telefon, dva denníky, několik týdeníků a měsíčníků v anglické řeči doplňuje modernost města. Několik obrázkových divadel jest každého večera hojně navštěvováno. —

Poměry nejsou nikterak lákavé pro bílého dělníka. Velký počet Orientálců, nejvíce Japonců pracuje přímo za babku. Japonce za dollar a půl denně vykonává tu nejtěžší a nejhorší práci, k němuž druží se Číňan, který se ale víc k obchodu kloní, pak Korean a Portugalec, nepočítaje v to domorodce, který jest většinou příliš lenivý a ku práci si lehne. Němců jest zde značné množství, též Angličanů, Francouzů, Španělů, Rusů, ba věru každý národ na světě má zástupce v Honolulu, ovšem ani Čecha nevyjímaje. Na ulicích pak viděti jest všecken možný kraj. Vedle bosé, domorodé ženy s rozčuchanými vlasy, oděné jedinou dlouhou košilí, stojí Číňanka pečlivě ustrojená v širokých kalhotách a po kolena dlouhou blůzou po stranách rozstříženou, s ulísaným čelem. Zde vidíme zase pestrou Japonku, vlásatou a načesanou s dřevěnými pantofly a ohromným pásem kolem boků, tam zase cikánka a vedle Ruska se širokými sukněmi, a mezi tím prochází se americká lady s vyhrnutým nosičkem, vysokými podpadky a krátkými sukněmi, štíhlá jako mravenec se širokánským kloboukem až

Chatrě domorodců za nynější doby.

pod uši stlačeným — a všechno toto mluví rozličnou řečí, a v to mísí se usinavý zpěv a zvuky kytáry i hawaiiského nástroje zvaného "ukulele", kterýž, jak se mi zdá, vymyšlen byl pouze pro urážku skutečných hudebných nástrojů — — tu zdá se všechno to být hotové divadlo, velice zajímavé, jehož se divák nikdy nenabažil. Tisíce turistů, každého roku zavítá sem, aby pookřáli v tomto okolí, kde všechno stále jest mladé, čerstvé, všechno stále kvete a voní, všechno stále zelené a kde vábivé vlny oceánu stále teplé jsou a lid věčně veselý a bezstarostný. Skutečně že zaslouží si Hawaiiské ostrovy lichotivého jména "Ráje Pacifiku".

Původ hawaiiských domorodců a doba prvního jejich usazení na ostrovech do dnešní doby zůstává hádankou. Civilisace prvních obyvatelů byla na velmi nízkém stupni, tak že nezanechali po sobě žádných památek, dle kterých dalo by se souditi odkud na ostrovy přišli a jakých mravů a způsobů měli. Soudí se ale, že předkové dnešní rasy připluli ku břehům Hawaii od jihozápadu a jmenuje se zde ostrov Sawaii, ve skupině Samoa ostrovů, jako střed, či kolébka Polynejské rasy. Ta vyznamenává se silným tělem a rudou pletí tmavšího odstínu než americký Indián, a bohatými jako uhel černými vlasy. Usazeno jest na pevninách a ostrovech v jihozápadním Tichém oceáně t. j.: v Australii, na Novém Zélandu, Borneu, Filipínách, Nové Guinei, Šalamounských ostrovech, Fiži, Samoa, Tahiti, Přátelských ostrovech, Phoenixu, a mnoha jiných ostrovech, jimiž jest jižní Pacifický oceán poset. — Zdálo by se na první pohled, že každá tato skupina ostrovů má ráci svoji vlastní, než bližším pozorováním shledá se, že všichni jsou potomci jedné předků. Soustava jejich řečí jest stejná, mohou se mezi sebou, až na malé výjimky dorozuměti, zvyky jejich a náboženské výkony jsou si velmi podobny, jména jejich hlavních bohů, jakož i historie o počátku ohně, hromu a pod. jsou úplně stejné.

Jest téměř jisto, že existovaly dvě různé doby stěhování divochů k Hawaiiským břehům. Počítá se dle nalezených lidských kostí, že ostrovy obydleny byly již as 500 let po Kristu. Zdá se býti na pohled nemožné, aby divoši, nemající než malé, z kmenů stromů vysekané lodičky, přeplouti mohli vzdálenost 2000 mil od nejbližší pevniny, než toto jest velmi pravděpodobné a úplně možné. Silné, jižní větry "Kona" zvané, vějí přes oceán mnohokrát nepřetržitě po několik měsíců a jest velice možné, že váleční vyhnanci neb rybáři zahnáni byli konou od svých domovů a náhodou přijeli k těmto

ostrovům, které osadili. — V prosinci roku 1832 malá japonská rybářská loď zahnána byla od břehů Japonska typhoonem do jižních vod a konou pak nesena až k břehům Oahu, kde přistála se čtyřmi muži v dosti dobrém stavu. Takovýchto případů zaznamenáno jest několik, jest tedy více než pravděpodobno, že právě takto ostrovy byly zalidněny.

Když bylo po první periodě stěhování, žili Hawajci odloučení od světa po několik generací. Po čase pak navázáno zase spojení se zeměmi v jižním Pacifiku. Zdá se, že v jedenáctém a dvanáctém století bylo všeobecné stěhování mezi příslušníky malajského plemene. Není známo co toho bylo příčinou, než počítá se, že nesváry, přílišné zalidnění, války byly příčinou, že mnozí byli nuceni opustiti svoje domovy a světiti se osudu na moři. K tomuto stěhování již vede ústní tradice a písně a povídky zachovalé svědčí a dalekých cestách po moři vykonaných. Zde již mluví se o proslulých námořnících, kteří dovedli řídit lodě podle hvězd a určitého místa nikdy neminuli. Cestování toto potrvalo po několik generací, náčelníci odjížděli a zase se vrátili zpět z jižních ostrovů přivezše s sebou cizí nástroje, ovoc, zvěř, též i návštěvníky krve královské, čarodějníky a kněze z jiných krajů a vůbec vše, co stěhovati se chtělo, neb co zajímavým pro ně bylo. Po nějakém čase plavba do cizích zemí ustala a legendy nevyprávějí již ničeho o cizincích a domorodcům samým cizí země byly něcím mystických, báječných, nadpřirozeným.

Hawajci rozlišovali se na tři společenské třídy. První třída "Alii" sestávala z králů, knížat a náčelníků. Druhou třídu "Kahuna" tvořili kněží, zaklínači a doktoři, třetí pak třídou "Makaainana" byl obyčejný, prostý lid. Mezi náčelníky a prostým lidem byla nepřístupná hradba rozdílu. Prostý muž nemohl nikdy státi se náčelníkem a náčelník nikdy nemohl se státi prostým mužem ani otrokem. Když byl ve válce náčelník poražen, mohl býti zabit, aneb obětován bohům, pak-li ale jeho život byl ušetřen, byl stále náčelníkem. Příčina toho byla, že náčelníci považováni byli za vyslance bohů a s nimi v neustálém spojení. Lid díval se na ně pověřeným zrakem, vypravováno o nich báje, jejich zrození předcházeno bývalo bouří, hromy a blesky a duhami, a po smrti uctívání bývali co bohové. Nikdo z obyčejných lidí nesměl nositi červené kápě ni čepici, červená barva výhradně byla barvou královskou, i královské lodky, jakož i plachty jejich nabarveny červeně.

I králové měli mezi sebou třídy. Nejvyšším býval tak zv. "Alii kapu" čili "svatý král", kterému prokazována pocta jako bohům. Tito jen málokdy ukazovali se za dne mezi lidem, neb jediný pohled za světla denního na zářnou jejich vznešenost byl sto osepiti. Kdykoliv pak objevil se, tu všecko obyvatelstvo padalo na tváře své volajíce "E moc o" (padejte na tváře své).

Pro obyčejného muže bylo orletem smrti — když nepadl na tvář svou při spatření krále neb pouhého vyslovení jeho jména, — státi, když králova potrava, voda neb šaty nesený byly mimo — obléknouti se do kterékoliv části králova obleku, neb dokonce přejíti přes jeho stín neb stín jeho obydlí. Kdykoliv volán byl kdo ku králi, neb sám si audienci vyžádal, tu musel plaziti se jako had po zemi, a zrovna tak odejiti. Králova hlava byla obzvláště uctívána a ten kdož by se jí dotekl aneb zaujal posici nad ní, jistě zemřel.

Jeho královská výsost, obklopena byla spoustou dvořeninů, kněží, čarodějníků, vykládačů, muzikantů, tanečníků a pod., umělců, kteří jeho výsost obveselovali, jej myli a oleji natírali a o jeho pohodlí a žaludek se starali. — Král nesměl nikdy zůstatí o samotě. Jeden dvořenin stále u něho stál s velkým vějířem odháněje mouchy a jiný dotěrný hmyz, jiný pak neustále ochraňoval královské plivátko, a jiné nádoby pro tělesné jeho potřeby. To bylo nanejvýš nutné, neboť bezpečnost králova a celého jeho rodu záležela v tom, aby žádný nepřítel nezmocnil se tělesných odpadků královských. K tomuto účelu měli náčelníci mnoho služebných, kteří stále ochraňovali tyto nádoby, a za noci pak nepozorovaně zakopali obsah na tajném místě neb v moři vymyli. Kdyby byl nepřítel zmocnil se třeba jen malé části odpadků těchto, byl život králův v nebezpečí, bohové rozhněváni nepodporovali by jej a celý národ cítil se téměř poražen a na pokraji záhuby. Aby získal zase moc svoji, musel nepřítel svého přemoci, ukradené věci zpět dobytí, v pomstu pak okrášlil odpadkové nádoby svoje zuby přemoženého, a z kostí hnátů jeho dal nadělati držadla pro vějíře nebo kopí. Někteří králové však naopak počítali to za čest když kosti jejich užito bylo pro různé potřeby pro všechny ale bylo hroznou pohanou, bylo-li jejich kostí užito k zhotovení nebo ozdobe plivátek a nočních nádob.

Náčelník byl pánem a majetníkem všeho. Jemu patřila země a vše co na ni rostlo, jemu patřilo moře a všechny ryby v něm, jemu patřil celý jeho národ, jeho čas a život. Lid neměl úplně ničeho svého, vše půjčeno bylo králem. Lid nebyl však nucen setrvatí na jistém místě, nýbrž mohl se stěhovati od panství krále který se mu lépe zamlouval. Jakmile ale vstoupil do jeho služeb, byl mu vydán na milost a nemilost.

Královský poplatek odváděn byl podnáčelníkům a tito odváděli jej králi, ponechávající si část pro sebe. Tyto poplatky skládaly se po nejvíce z potravin jako zeleniny, ovoce, ryb, vepřů, holubů a psů; dále nádoby, sítě, pokrývky atd., též i žlutého a červeného peří z jistých ptáků ze kterého dělány byly královské pláště, kápě a čepice. Lid musel se též starati o královská pole, kde pěstovalo se taro, a též o celé hordy královských dvořeniň, kteří čítali až do tisíců, takže lid nedostal ani jednu třetinu výtěžku své práce. Byl-li nedostatek u dvora královského osobní stráž králova vrhla se mezi lid, berouc všecko co jí do ruky padlo, nechávající lid úplně v bídě.

Král rozdával panství podnáčelníkům a bral jim je dle chuti. Zločiny trestány byly osobně tím, kdo se cítil poškozeným, leda že by postižený byl slabý, kdy šel ku králi, který odsoudil provinilce obyčejně do otroctví nebo k smrti. Popravy konány v tajnosti; většinou když odsouzený v noci spal, přiblížil se němu královský kat a k smrti jej utloukl.

Kahunasové též rozdělení byli na vyšší a nižší třídy; kněží, zaklínači a doktoři. Kněží byly vzdělaná třída, ti nazpaměť učili se bájím, a historii předků, hvězdářství a různým modlitbám. Oni to byli, kteří vybírali mezi lidem oběti pro své bohy i byli tudíž velice obávaní. — Zaklínači zaklínali lidi k smrti a snažili na ně neštěstí. Když soused nepohodl se se sousedem, a uražený nadostal zadostiučinění, neb nepřítel byl u větší lásky náčelníka, šel k zaklínači, který nepřítel jeho ovšem za vysoký poplatek proklel. — Doktoři pak spoléhali více na různá říkadla než na medicínu.

I obyčejný lid měl mezi sebou nižší a vyšší třídy. Zde počítalo umění, jako rybáři, stavitelé, vyrabitelé zbraní, nádob a pod. Též otroctví kvetlo; váleční zajatci, stavše se otroky, znamenání bývali na čele.

Králové nevydržovali si žádného stálého vojska, lid ale vesměs a obzvláště dvořeniňové království cvičili se v zacházení ve zbraní. Zbraně byly jednoduché, kopí dlouhá a krátká podle vzdálenosti, vrhala se na nepřítel, klacky z tvrdého dřeva a kameny uvázané na provaze vrhány byly s umělostí a jistotou střeleckou. Stítů nebylo užíváno, než válečníci byli obdivuhodně zruční v chytání kopí na ně vržených a v jejich odražení. Vypravuje se o králi Kamehamehovi I, že ze šesti kopí, která na něj byla najednou vržena, zachytil tři, dvě odrazil a šestému se mrštně vyhnul.

Pro případ, že by byli bojovníci poraněni, stavěli si hradby z kamení za které se pak utekli, než většinou sváděny byly boje v otevřeném poli, muž proti muži. Modly noseny bývaly do prvních válečných řad a kněží vrhali se předu, dělajíc hrozný grimasy a řvouce šileně, aby tak nepříteli nahnali strachu. Tělo prvního zabitého jmenovalo se "lehua" a bylo okamžitě odtáhnuto za válečné řady, kde kněží obětovali je bohům. Vítězící strana neměla nížádného smilování s poraženým nepřitelem. Ten vyhledáván ve svých skrýších a utlučen k smrti, těla znetvořena a nechána nepohřbena. Lidožroutství nebylo, ba naopak, požívání lidského masa bylo jen s největším odporem vzpomínáno, ale kosti a zuby poražených schovávány byly co válečné trofeje.

Manželství mezi Hawajci bývalo volné. U prostého obyčejného lidu sňatek býval velmi jednoduchý, pouze mezi náčelníky strojila se hostina ku které pozváno množství královských oblíbenců, kdy král počil je svým královským polibkem, "dotýkáním se nosů". Mnohoženství holdovalo se mezi všemi třídami, nejvíce ale se strany králů, kteří mohli ženy své lépe podporovati. Manžel mohl beze všech ceremoni ženu svoji opustiti, a jinou si vzíti. Náčelníci brali si ženy jen z vysokých rodů, neb od žen přicházela moc a sláva náčelníků. Tak dítka ženy z vysokého rodu bylo vždycky královské, třebaže otec jeho byl obyčejným mužem, než ale dítka ženy prosté, byť otec jeho byl králem, zůstávalo v poniženosti matčině. Pohlavní výstřednosti byly na denním pořádku obzvláště mezi náčelníky. Vraždění novorozenců dítek provozováno bylo ve velkém, když rodiče byli příliš lenivi, aby se starali o dítky své, i zakopávali je za živa hned po narození. Dítky ženského pohlaví usmrcovány byly více než mužského, bylo tedy mnohem více mužů, než žen, mezi prvotními Hawajci. Aborce nenarozených dítek prováděna též ve velkém. Dítky ponechané na živu rozdány každému, kdo slíbil a nebo měl chuti se o ně lépe starati než vlastní jejich rodiče. Když pak vyrostly tu ponechány byly samy sobě, aby se živily jak nejlépe samy dovedly. Mezi prostým lidem stáří se netěšilo žádné úctě a stáří a nemocní bývali namnoze opouštěni a ponecháni osudu nebo usmrceni.

Hawajci uctívali veliké množství bohů. Pro ně byly země, vzduch a moře, plny neviditelných mocností. Všecky přírodní síly, jako sopky, blesky, hromy, silné větry, meteory, žraloci a nejvíce pak zlé nemoce, to všecko bylo prací neznámých bohů. Je pozoruhodno, že slunce, měsíc a hvězdy nebyly uctívány.

Čtyři velcí bohové uctíváni byli v celé Polynésii. Jsou to "Kane" nejsilnější a nejstarší "Kanaloa" jeho mladší bratr, "Ku" a "Lono". Každý z těchto bohů stvořil něco, na př. Kanaloa po svých cestách po ostrovech stvořil vodní prameny, zasadil

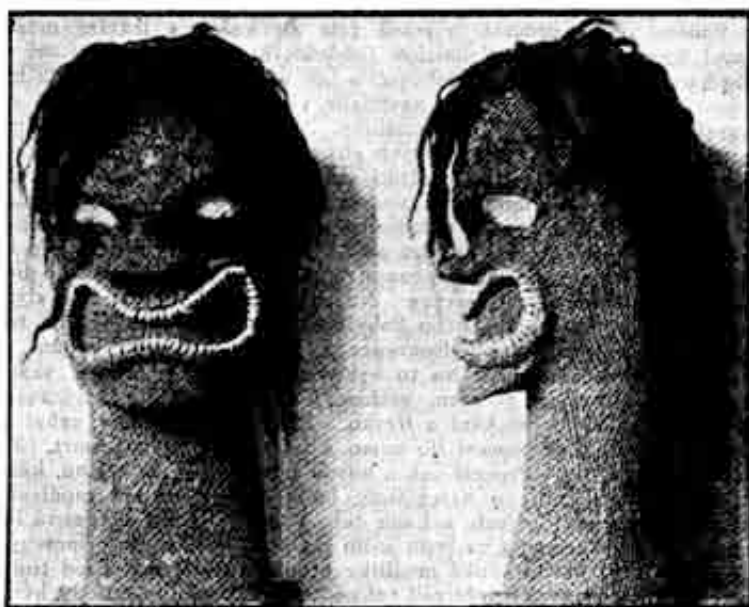
banánové stromy a jiné užitečné plodiny. Domácích bohů pak bylo mnoho, obyčejně spřízněni byli s některými z těchto hlavních bohů. Rybáři měli bohy své, rolníci též, bojovníci, tanečníci, náčelníci, kněží, řemeslníci různí, zloději, kati, prostý lid a vůbec každý jednotlivec měl boha zvláštního svého a bohy všeobecně uctívané a obávané všemi obyvateli.

Těž mnohá zvířata byla obávána v domněnce, že v nich sídlí duchové na př. ještěrky a sovy. Velice populární byla bohyně Pelé se svoji rodinou. Tato byla oddělena od ostatních bohů, nemajíc s nimi nic společného. Ona pod mocí měla veškeré sopky pozemské a podle nálady své poroučela vnitřním silám svým bouřiti se a sopečné hory v zákáznou činnost uváděti. Rozlobena jsouc vyhazovala z nítra svého spousty popela a žhavé lávy a tu obyvatelé hledíce ji usmířiti, házeli veliké množství věcí, jako: ovoce, ryby, vepře a jiné do potoků lávy, věříce, že až dosti darů se jí dostane, ustane v bouření svém. Bůh "Maui" uctíván jest po celé Polynesii jako stvořitel ohně, mající moc vyzvednouti z moře nové ostrovy svým časovým hákem, kterýmž i slunce mohl zachytiti a jej v jeho rychlém pochodu zadržeti.

Hawajci uctívali bohy své v podobě model, ze dřeva, někdy i též z kamene vytesaných. Model těchto bylo tisíce a rozestavěny byly po celé zemi, nejvíce pak v okolí lidských obydlí a v okolí a uvnitř "heianů", totiž modliteben. Obyčejně bývala to veliká ohrada, as 200 střeviců do čtverce, obehnaná silnými, k výši se úžícími zdmi. Malý otvor ponechán ve zdi sloužící co vchod a východ. Uprostřed ohrady stála vysoká věž z tyčí opletená listím a kořeny, na způsob věží na nových válečných lodích. Zde stál kněz jako prostředník mezi bohy a lidem. Okolo věže vystavěna nižší zeď, neb jindy zase celé místo bylo zvýšeno a tam přístup měli jen králové a kněží. V tomto vyhrazeném místě byl oltář z kamenů neb někdy ze dřeva, kam pokládaly se oběti. Oběti lidské pokládány vždy obličejem k zemi a ponechány na oltáři až do svého rozkladu. Venkovní zdi okrášleny byly množstvím bůžků velikých i malých. Někdy bývala též uvnitř budova odloučená od ostatních, výhradně pro bohyně. Mimo to byla uvnitř ještě budova bubnů, kde byly bubny a hudební nástroje chovány. Ženám bylo zakázáno do heianu vkročiti a jen za zvláštních slavností náčelnice přicházely klaněti se bohyním.

Modlitby bývaly velice dlouhé, někdy mnoho hodin trvajíc, kde lid na zemi ležíc na dané znamení vstával a zase padal, drže ruce k nebesům vztýčené, někdy víc než půl hodiny. Král byl hlavou a nejvyšším knězem. On podával oběti, počínal a zakončoval ceremonie. Dlužno podotknouti, že Hawajci nectili své modly co pravé bohy. Jejich bohové byli neviditelní, a modly sloužily jim jen co představy a prostředníci mezi lidem a bohy.

"Puuhonua" byla místa, kam utíkali se pronásledovaní bojovníci nebo zločinci. Ať sebe větší zločinec, vražedník, zloděj, když utekl do místa tohoto, byl nedotknutelný.

Bůh krále Kamehameha I.

Zde vzdal poctu bohům, setrval několik dní a vyšel do svého domova v ochraně bohů a prost dalšího pronásledování. Kdož by koliv pak předce jen na takovém mstítí se chtěl, toho kněží a jejich pomocníci okamžitě usmrtili.

"Hale o Keawa" byla márnice, kam schovávány kosti náčelníků, pečlivě v uzličkách zaobalené.

Náboženské ceremonie domorodců byly nepřetržitou řadou postů a odřikání se všeho možného. Slovo "Tabú" značilo "zakázáno, nedovoleno". Na př., některé ryby byly tabú, t. i. nesměly se chytati ani jisti. Tabú byl zákon, jehož přestoupení trestalo se velice přísně, mnohokráte smrtí neb otroctvím. Všecko možné bylo tabú. Některé tabú byly stálé, jiné jen po čas. Nejpřísnějším tabú byly některé společenské styky mezi lidmi různého pohlaví. Tak bylo tabú společné jídlo mužů se ženou. Potrava jejich nesměla být pečena ani ve stejném ohništi. Domov Hawajce sestával nejméně ze šesti příbytků. První chatrč byla kaple pro domácí bůžky, druhá byla jídelnou mužovou, třetí všeobecná ložnice, čtvrtá ženská jídelna, pátá k připravování tapa čili látky, šestá skryše pro ženy v jistých periodách, kdy ženy nesměly se venku ukázati. První dva domy byly tabú ženám a přestupek tohoto trestán okamžitou smrtí.

Ženám byly tabú jisté potraviny, jako: vepřové maso, banány, kokosové ořechy, želvy a jisté ryby. Dvě mladá děvčata královské krve chycena byla, když jedla banán a jejich opatrovník utopen za to, že na ně nedával lepší pozor. Malému dítěti vyloupnuto jedno oko, za to, že jedlo banány.

Některé dny byly tabú, kdy nesměly se loďky stavěti nebo ohně zapalovati, jindy zas, kdy žádný hluk ba ani hlásek nesměl se vydati, psům dávány náhubky by nemohli štěkati a ptáci zavírání do hrnců by zpěvem svým nerušili posvátné ticho. Při svatbách, narození a pohřbu bývalo všelicos tabú dle chuti náčelníků a jejich pomocníků.

Hawajci dělili svůj čas dle noci a dne a dle měsíce, počítaje 29 dní do měsíce. Jejich nový rok připadal kolem 20 listopadu. Poněvadž se jim ale krátké jejich měsíce nehodily do roku tu přidávali ještě jeden jednou za dva nebo tři roky. Po dobu pěti měsíců, počínaje naším lednem byly vedeny války, ostatních 7 měsíců byly války tabú.

Lidské oběti byly nejvyšším výkonem náboženského fanatismu a obětovány pouze za veledůležitých náboženských obřadů. Oběťmi bývali namnoze váleční zajatci a nebo domorodci již mnohokráte usvědčení z přestoupení tabú. Vyhlédnutá oběť utlučena k smrti a obětována v heianu na oltáři s ostatními oběťmi, jako: vepří, rybami a ovocem a tam ponechána na slunci k rozkladu.

Největším a nejtěžším náboženským obřadem bylo svěcení heianu a obětování budov bohům, před prohlášením války. Devět kněží sloužilo ve vysokých úřadech svých při ceremoních těchto, kteréž trvaly deset neb více dní, nepočítaje v to ceremonie očišťování, co přípravu k hlavním obřadům, které samotné zabraly dvanáct dní.

Bylo konáno veliké procesí, v jehož čele šli kněží s jedním mužem, který představoval boha. Kněží nesli klabas (nádoba, hrnec kulatý vysekaný ze dřeva) s červenou bářvou. Za nimi šli posluhovači a lidé nesouce bílé praporky z kapa. Celá tato družina šla po celém ostrově a navštívila všechny bůžky, u každého stavíc, aby kněží omazali modlu červení a vzdali modlitby. V okolí bydlící lid pak přinesl v oběť vepře, kapa (plátno, dělané z kůry jistých stromů), peří barevných ptáků a t. d., po čemž procesí šlo zase dál. Když vrátilo se zpět tu veřejné modlení konáno bylo v heianu, kde kněží kropili lid svatou vodou. Potom bylo na programu přinesení hlavní modly z lesů. Nové procesí seřaděno s králem a kněžimi v čele, pomocníci pak nesli modly a různé oběti, též i lidskou oběť vedouce sebou. Procesí šlo ku stromu vyvolenému den před tím, kde kněz pronesl modlitby uprostřed mrtvého ticha, načež král jedinou ranou sekerou zabil vepře. Na to kněz ptal se, zda kdo slyšel nějaký hlas člověka nebo zvířete, ptáka nebo kobyly, a pak-li ne, tu bývalo to dobrým znamením. — Na to předveden odsouzenec a králem obětován bohům a pohřben pok kořeny vyvoleného stromu. Na to byl vepř upečen na tomtéž samém místě a sněden. Strom byl nyní poražen, osekán, kmen zavinut do popínavých rostlin a nesen zpět za hrozného hulákání a třesku. Žádný člověk, který nebyl v procesí, nesměl z domu vyjítí, když procesí šlo mimo, opak toho byla jistá smrt. Též všechny ohně musely být uhaseny. Procesí pak s novou modlou šlo do heianu, kde za křiku uložili kmen klanice se mu co nejvyššímu bohu. Nyní nastalo modlení a různé ceremonie v heianu, které potrvaly několik dní. V předposlední den, nová lidská oběť obětována, pohřbena v heianu a na hrob jejím zasazen kmen z lesa přinesený. Tu noc bylo veliké "Aha" čili hlavní veliké modlitby pronášené králem. Před tím každý se modlil za to, aby žádný zvuk nepřerušil veliké "Aha". Modlitby musely býti pronášeny v nejhlubším tichu, jinak neštěstí se přihnao. Bylo-li v podvečer počasí příznivé, vešel král po půlnoci s vysokým knězem do malé chatrče, zatím co lid seděl tiše venku

v okolí. Král dlouhou dobu stál tiše drže v ruce malé prasátko, zatím co kněz oděn v bílém kapa a drže v ruce dlouhou píku pronášel dlouhé modlitby. Na konec těchto král usmrtil prase jedinou ranou a s krátkou modlitbou věnoval je čtyřem velikým bohům. Nyní ptal se kněz lidu, zda slyšel kdo nějaký hluk a pak-li ne, tu gratuloval kněz králi k jistému vítězství a dlouhému životu. Lid dal se pak do jásootu, oznamuje tuto zprávu každému na potkáni. Na to následovaly po čtyry noci t. z. "Kuili" ceremonie, skládající se vesměs z modlení a hostin, kdy veliké množství vepřů bylo zabito. Čtvrtou noc bylo zase veliké "Aha", kdy jeden kněz s velikým počtem rybářů šli na lov ryby zvané "ulua". Než vrátili se rybáři, byly modly zabaleny do bílého kapa. Nové oběti přinášeny v podobě ovoce, masa vepřového, ryb a bílého kapa, vedle počtu lidských obětí. Nepodařilo-li se rybářům chytiti ulua, zabili některého člověka ve vesnici, zabodli hák do úst jeho a tak jej táhli do heianu co náhradu za ulua. Když šel kněz a rybáři slovem svým křičíce z plna hrdla, všichni lidé utíkali, ba i knězi schovávali se do domu bubnů vystaveného v heian. Když byl kněz rybář dokončil svoje "Aha" oznámil králi, že vykonal svoje obřady, načež ryby nebo lidská ryba obětována bohům. Následující den nové oběti odevzdány, načež všichni šli se do moře koupati, po koupeli pak zašel do heianu, kde knězi nové modlitby předřikávali, kdy při některých věřících lid musel pod ortelem smrti držeti ruce do výše po dlouhou dobu. Poslední den pak uctívány bohové ženského pohlaví, kdy ženy se účastnily a obětovaly dary své, načež za velikého křiku a volání "noa honua" ceremonie ukončeny.

Každý skutek, ať sebe menší počínán byl modlitbami spojenými s pitvornými ceremoniemi, které mnohdy vyžadovaly více času než práce sama. Zvláštní je, že svatby provázeny byli nejméně ceremoniemi, ba mnohdy žádnými obřady.

Čarodějníci a zaklínači hráli velikou úlohu v lidu. Byli rozdílných tříd, někteří mocnější druhých a svolávali zlé duchy, kteří vyvolávali nemoce, nehody a neštěstí vůbec a poroučeli jim by zanechali zkázonosného díla svého. Faleš a švindly provozovány ve velkém těmito falešnými proroky, kteří dle víry lidu měli moc duši člověka uchopiti a uskrtni.

Tisíce všech možných a myslitelných ceremonií prováděno bylo při každé příležitosti. Při smrti krále mnoho lidských obětí obětováno, celá země po nějaký čas znečištěna, lid shazoval s sebe všechen oblek, jako šilený všude pobíhal, tu se modlil, tam loupil, vraždil, násilnil, jiní zas na znamení smutku vyráželi si přední zuby, oholili hlavu, žhavým uhlím vypálili si kola a čáry po celém těle. Tělo náčelníka pak obaleno bylo do bananových listů a pohřbeno do mělkého as stopu hlubokého hrobu. Nad hrobem pak hořel oheň po deset dnů, načež mrtvola vyhrabána, maso od kosti odřezáno. Kostí zabaleny a v tajnosti v jeskyních uschovány. Pohřby obyčejného lidu různily se velice. Zemřelý hned po své smrti ohnut tak, že hlava dotýkala se obličejem nohou, v této pozici svázán a za tmavé noci v úplné tichosti a tajnosti pohřben do jeskyně.

Remeslnické nástroje byly velmi ubohé, když ale uvážíme, že země nemá žádného kovu, nemůžeme nic více žádati. Nástroje byly dělány z toho, co měli: z kamene a ze dřeva. Sekery, nože, dláta, kterážto celkem vzato se málo od sebe lišily, dělány byly z vychladlé lávy, jež jest velice tvrdá a trvanlivá. Malé nože dělány též ze zubů žraloka nebo třísek bambusu. Háčky na ryby dělány z kostí, někdy též lidských. Látky dělány z trávy, listů, kůry a lýka stromů. Veliké kusy látky uměle spleťány dohromady, by sloužily za plachty pro ložky, k stavbě chatrčí, za koberce, sedadla, stůl, postel, příkrývku a t. d. Ložky, kanoe, vysekávány z kmene velikého stromu. Chatrče stavěny ze dřeva, listů a trávy. Kostra postavena z kmenů, svázána lýkovými provazy, načež veliké listy stromů a dlouhá tráva ovázány kolem kostry na způsob našich slaměných došků. Chatrče byly malé, bez oken, jen s jedním malým otvorem, sloužícím za vchod. Nábytku jako postelí, židlí, stoly a t. d. nebylo, vše konáno na zemi na prostřeném kapa. Nádobí kuchyňské sestávalo ponejvíce z kalabašů čili hrnců vyrobených ze zvláštního dřeva. Rostlina, kterou pěstovali, měla veliké kulaté ovoce větší lidské hlavy, s tvrdou kůrou, kteráž z jedné strany uříznuta a vyčištěna stávala se výtečným hrncem. Jiná odrůda této rostliny (*Lagenaria vulgaris*) měla ovoce podobné láhvi, dole velice široké, s dvojitou bání, kterých užíváno na vodu. Jiné jsouce vejké a duté, užívány byly též za bubny. Něco málo světla, kterého potřebovali domorodci ve svých chatrčích, poskytovaly ořechy stromu *Aleurites moluccana*. Tyto byly upraženy, nasrčkány do rozštípeného dřeva a vrchní zapálen. Tento hořel as pět minut, od něho chytily jiné a t. d., až celá tyč shořela. Někdy též užíváno kamenných misek s rybím neb ořechovým olejem.

Oblek domorodců byl jednoduchý. Plátno kasa otočeno několikrát okolo beder, sahající pod kolena u žen a jen asi stopu u mužů, bylo vše co nosili. Tento nepohodlný a hrubý oblek často odhazován, obzvláště když v práci překážel. Pro okrasu

Tanečnice Hula Hula.

nosovali veliké věnce až po pás sahající z krásných čerstvých květin neb z mořských škeblí a malých jako hrách velikých barevných semínek. Nosili též náramky v zápěstí a nad kotníky, dělané z psích zubů, někdy též žraločích na provázcích navlečených.

Národní tanec jejich "Hula Hula" tančily a dosud tančí ženy. K tomu nemohly užívatí těsně upjatého plátna kolem beder, nosily tedy sukně z dlouhé trávy na provaze okolo beder volně zavěšené. Hula Hula jest tanec vulgární, do nejvyšší míry smyslův, velice podobný orientálskému bříchovému tanci, zvanému "huči kuči". Tančeno bývalo hlavně před náčelníky, aby povzbuzena byla jejich utučená smyslnost.

Různé zábavy prováděny, z nichž nejoblíbenější jest dosud jízda na prkně, po vlnách mořského příboje. Na dlouhém, silném prkně, dosti velikém by uneslo člověka, zaříznutém do špiče, vyplavou domorodci do moře až za příboj, načež "chyt-nuvše se" některé veliké vlny, stoupnou si na prkno a řídí je tak, že vlna na svém povrchu nese je ohromnou prudkostí až ku běhu, často až míli vzdálenému. Tyto hry do dnes viděti lze každého dne ve Waikiki.

Dlužno ještě zmíniti se o královských pláštích, kápích a čepicích. Plášť byl dlouhý, bez rukávů a sahal až ku kotníkům. Přeha-

zoval se přes ramena a spjal se provazcem na prsou a pod krkem. Kápě bylo jen krátké, do půl ramen sahající, a čepice dělána byla na způsob husarské přílby římského modelu. Celý tento královský úbor dělám z jemného kapa a navrchu našito barevné peří jedno přes druhé tak hustě, že celý plášť byl silně pokryt. Zhotovení takového pláště vyžadovalo desíti — ba století, neboť ptáčkové mající tato červená a žlutá pírká měli jich jen několik, ne více než pět na každém křídélku a na celý plášť jich třeba bylo statisíců. Tak v Bishopském museu nalézá se plášť krále Kowalao, kterýž se cení přes milion dolarů a jest nenahraditelný. Museum to má též velikou kolekci jiných plášťů, kápí a čepic a vůbec všeho, co primitivní Hawajci zhotovovali.

Hawajské ostrovy objeveny byly kapitánem James Cook-em roku 1778. Práví se, že ostrovy již před tím objeveny Španěly, než neví se o tom nic určitého. Za časů objevení byl na každém ostrově plnomocný panovník, ba na některém bylo i panovníků několik, až roku 1795 mladý a bojovný náčelník Kamehameha z Hawaii podmanil sobě všechny ostrovy a tak dal základ k Hawajské dynastii. Poslední boj svedl na ostrově Oahu, kde zahnal vzpírající se vojsko knížete Oahu na Nuanu Palí a .odtud svrhl je do hlubin tisíce střečivů. Přes 3000 bojovníků roztržtilo tam hnáty své a od té doby ostrovy byly pod jednou hlavou. Od první návštěvy ostrovů, navštívil kapitán Cook ostrovy ty ještě několikrát, až roku 1779 byl od domorodců zavražděn. Od doby objevení, mnoho pak lodí přijíždělo k Hawajským ostrovům, domorodci pak učice se způsobům bělochů, za sandalové dřevo vyměnili různé nástroje, hovězí dobytek, jiné plodiny a t. d. — Celkem bylo pět králů Kamehamehů. První čili Veliký zemřel roku 1819, pátý pak roku 1872. Po něm nastoupil král Lunalilo, po něm Kalakaua, který byl posledním králem po meči. Po smrti jeho nastoupila na trůn královský jeho sestra Liliuokalani, která loni oslavila svoje 70 narozeniny. Za jejího panování ostrovy obydleny byly již mnoha cizozemci nejvíce Angličany a Američany, a těmto byly staré tradice hawajské velice nepohodlné.

Jejich staré zvyky, nesmyslné tabů i jiné divoké obřady byly na překážku civilizaci a musel nastati převrat, aby byly pokroku upravena cesta. Byla vyvolána revoluce v níž královna svržena roku 1891 a zařizena prozatímní vláda se Sanford B. Dolem jako presidentem. Následujícího roku pak zařizena republika, jejímž byl Sanford B. Dole presidentem, načež roku 1898 na všeobecnou žádost republiky byly ostrovy připojeny ku Spojeným Státům, jejichž državou dosud jsou, prospívající pod demokratickým a obchodním duchem americké vlády.

Honolulu, červen 1917.

Mashongnani s osadou Šupaulovi na pravo v pozadí.

Obyvatelé skalních osad a pueblův.

Pro kalendář Američan napsal L. W. Dongres.

Skalní stezka do osady Walpi.

I.
Stopy prvního člověka na zeměkouli měly by býti hledány spíše geology než archeology. Když byl "homo sapiens" již tak vyspělým, že počal poznávat svou superioritu nad ostatními tvory, a uvědoměn, že svým důmyslem a ne pouhou fyzickou silou může je přemáhati a ovládati, začal si dělati zbraně — a ty jsou prvními památkami předhistorického člověka. Ony datují se až do doby "předpotopní". Takové stopy předhistorického člověka nalzáme někdy i se zbytky předpotopních zvířat. A tu právě Amerika svými nálezy dokazuje, že starý svět neměl na původního člověka výsadu a že není ani Asie kolébkou lidstva, jak biblické bájesloví starých židů tvrdí.

Po obrovském převratu, jenž naši zeměkouli postihl, uplynula tisíciletí a snad i let statisíce a miliony, než se lidstvo vyvinulo a pokročilo tak, že mohlo úmyslně pro příští věky zachovávat po sobě zprávy a památky. To už byl člověk dokonalý; od něhož k dnešnímu lidstvu vede jen jediný krok v evoluci. Tenkrát, před šesti a deseti tisíci lety lidé dovedli stavěti budovy a památky pravěké architektury prohlasované jsou za první známky ne lidského plemene, ale civilizace. Nejstarší jsou prý v poušti Ghobi, v Číně, v Indii a pozdější v Mezopotamii a Egyptě. Co tam se nalzá, datuje se tisíce a tisíce let před námi. A přece onoho originálního předhistorického člověka můžeme sledovati nejdéle až takřka do naší doby, právě zde v Americe.

První lidé ve vývinu poznání uchýlovali se do jeskyní jako zvíř, hledajíce tam pouhým instinktem ochrany a úkrytu. Zároveň pud společenský nabádal člověka k tomu, aby se sdružoval s jinými sobě rovnými a organizoval osady k obraně proti silnějším tvorům nebo jiným lidem. Jelikož nebylo pro takové skupiny čili osady dosti přírodních skrýší, začali si lidé upravovat uměle dompata, zvěšovat jeskyně, vyhledávat je na místech nedostupných a pořizovati k nim snadno obhajitelný přístup.

Tím způsobem povstala tak zvaná skalní "města", která nalézáme dosud značně zachovalá po tisících a tisících letech v skalních útesech, čili cañonech jihozápadu Spojených Států, v Mexiku a ve střední Americe. Divoké, pusté skalní kraje Nového Mexika, Arizony, Utahu a Colorada chovají v sobě tisíce památek a stop předhistorického člověka, ba co více, mají ještě dnes jeho potomky uchovány ve stadiu prvního vývinu moderní civilizace. Ne v Babylonii, ne v Egyptě, ale u nás v Americe jsou první stopy lidstva, němé a přece tak výmluvné.

První zbraní jeskynního člověka byl oblázek, z jehož ostrých úlomků dělal si šípy. Jaspisové šípy zachovaly se až na naše časy mezi potomky prvního člověka "kulturního", mezi indiany. I jim sloužil kámen za zbraň, co hrot šípu, tomahawk, čili válečná sekerá, ba ani pověstný meč Montezumův není z kovu, nýbrž z tvrdého dřeva, do jehož okrajů zasazeny jsou ostré oštipky obsidianu (sopečného skla), které tvoří ostří onoho meče.

Když lidé v jeskyních přibývalo, začali si obyvatelé svoje obydlí rozdělovati uměle, přepážovati kamennými stěnami na oddělení. Kde našli jeskyni obrovských rozměrů, tam v ní vybudovali přepážkami a zděmi celá skalní města. Taková nalézáme nejseverněji v jižním Utahu a nejjihněji objevil náš slovatný krajan dr. Aleš Hrdlička ve státu Jalisco ve středním Mexiku.

Jak stará jsou ona skalní města nelze ani přibližně odhadnouti. Že některá z nich byla obydlena až do doby poměrně nedávné zdá se býti patrné z jich dobře zachovalého stavu, ale většina jich a patrný periodický postup jich budování poukazuje k věku od 500 do 5000 let. Někteří cestovatelé a badatelé oznamují, že našli zbytky skalních obydlí zaplavené sopečnou lávou a dle toho usuzují na tisícileté věky. Autentických potvrzení zprávy ony postrádají. Velká různost lebek mezi předními a pozdějšími obyvateli skalních měst přivádí některé badatele k té uzavírce, že praobyvatelé jich byli raçou dnes vyhybnou. Proti tomu skutečné autority lebkověznalecké, jako jest ku př. dr. Aleš Hrdlička, poukazují k tomu, že i kmenové dnešní doby, vedle sebe žijící, vyznamenávají se růzností tvarů a síly lebek. Také příbuzenské spojení mezi původními obyvateli skalních měst a nynějšími puebly není vědecky dokázáno, považuje se ale za prostě logické. Někteří zastávají se theorie, že skalní města byla pouze temporálními příbytky zemědělského obyvatelstva, žijícího nedaleko nich v údolích potoků a řek a skalní úkryty sloužily jim za pevnosti v době války, ka útočiště při vpádu nepřátel, úkryt pro plodiny a pohřebiště a že byly něčím podobným jako první opevněné hrady v Evropě. Theorie ta zdá se býti do jisté míry přípustnou, neb nelze se zcela domýšleti, že by se osady lidské mohly trvale udržeti v nehostinných pouštích na místech takřka nepřístupných. Také všude v nedalekém okolí skalních osad nalézají se tekoucí vody a zavodňovaná pole, většinou nyní opuštěná, když obyvatelé odstěhovali se nebo byli vytlačeni divokými kmeny dále k jihu, snad do puebel. Jest důležité pozorovati, že většina skalních obydlí byla zařízena za špýcharů a jiná při pokrajích jeskyní a na výstupcích skalních útesů sloužila dle všeho za pozorovací bašty, odkud v údolích ležící pole byla hlídána. Některé vykazují docela známky evropské kultury a z toto lze souditi, že byly obydleny ještě po příchodu Španělů do nového světa. Mezi Hopi panuje pověst, že jedna jejich osada, obývaná rodem Asa, byla postižena nakažlivou nemocí a proto celý kmen jí opustil a "vrátil" se do jeskyní osady v cañonu de Chelly, kde bydlel po dlouhou dobu a smísl s Navahy.

Oblast skalních měst jest identickou s oblastí puebel, tak že o příbuzenském svazku pravěkých obyvatel prvých a nynějších obyvatel druhých nemůže do jisté míry býti podstatné pochybnosti. Nejkrásnější z nich nalézá se v Národním parku Mesa Verde v Coloradu a nazývána jest palácem skalním, dále v Hovenweep, McElmo a v Montezumové cañonu v Coloradu a v jižním Utahu. Nejstarší a namnoze již takřka úplně rozpadlé osady skalní jsou v cañonu de Chelly (vyslov: Šeji) a jeho odbočkách v severo-východní Arizoně. Poněkud jiného tvaru jsou osady na náhorní rovině Jemez na Rio Grande v Novém Mexiku a v údolích Verde v Arizoně.

Ačkoli stavby ty v jednotlivých lokalitách poněkud od sebe v konstrukci se liší, přece celkový charakter jich poukazuje k tomu, že národové kdysi je obývající byli jednoho společného původu a stejné kultury. Charakteristické rozdíly v detailech lze přičítati spíše různému složení skal a materiálu použitého při konstrukci. Některé jsou skutečnými jeskyněmi, do nichž možno vléztí jen po čtyrech a i uvnitř jest místa sotva více než ve stanech indiánů prairijních. Tak jižní sráz Jímez plateau ku břehu Rio Grande jest v pravém slova smyslu podoben plástu včelímu, co jeskyně jest do něj vydlabáno. Kde složení skal jest vápencovité a pískovcové tam bylo uvnitř vykonáno více práce konstruktivní. Jinde tvrdost skály brzy unavila stavitele a on spokojil se z nutnosti přirozeným stavem jeskyně, jak jí nalezl. Takové osady nechovaly mnoho zajímavého pro pozorovatele-laika. On najde uspokojení své kuriozity spíše ve velkolepých stavbách zbudovaných uvnitř velikých jeskyní, jaké jsou u Mesa

6. Kamenné "Stohy" u Gallup v Novém Mexiku. 7. Skalní okno tamtéž.
8. Cañon Chelly (vyslov Sejl). 10. Tentýž z blízka.
9. "Bílý dům" v Cañonu Chelly z dálky.

6. "Haystacks," between Gallup, N. M., and Ganado, Ariz. 7. "The Window," between
Gallup, N. M., and Ganado, Ariz. 8. Canyon de Chelly (pronounced de Shay)
9. Distant view of White House, Canyon de Chelly 10. White House, Canyon de Chelly

Verde. Ty připomínají starobylé rozvaliny hradů v Čechách. Vejdeme-li do nich a vzhledněme vzhůru na strop a přirozené klenutí jeskyně v níž celé město jest zbudováno, nemůžeme ubrániti se údivu a mocnému pohnutí. Jací to byli lidé, kteří toto vše zbudovali? I oni měli své plány, své tužby, ba snad i idealy tihnoucí výše a výše, jako snahy dnešních lidí, ba co více, oni své myšlenky zvýraznili a zaznamenali na omítkách a značkami v kamenech v místech sloužících jim za chrámy.

Přístup do skalních osad byl těžký a namnoze uměle pořízen vytesáním úzkého a srázného schodiště, po jehož stranách nakupeny byly balvany, připravené k vržení na nepřítele, vzhůru se deroucího. Někde byly zase jen díry ve skále pro ruce a nohy, které sloužily k lezení po příkré skalní stěně a konečně bylo užíváno i žebříků a tyčí s kolkly, které lezec vytahoval za sebou nahoru, když se dostal domů do jeskyně. V prostorných jeskyních byly budovány stavby i o několika poschodích, vesměs ovšem z kamene a často tak dobře a řemeslnicky spracované, že ani dnešní zedníci, stavící "od kamene", nemuseli by se za práci tu styděti. Podlaha na vyšších poschodích jest vykládána z plochých kamenů. Kde se zachovaly dřevěné části konstrukcí, ty jsou důkazem dokonalosti tesařské a tím více obdivuhodné, uvážíme-li, že lidé práci tu vykonávající neměli jiných nástrojů než kamenných a to jen "sámarostlých". Díví to muselo býti poráženo v lesích daleko od staveb vzdálených a sem dopraveno primitivními prostředky dopravními. Stropy jsou konstruovány z prutů vrbových, vyplněných maltou. Také spojovací malta ve stěnách jest výborné jakosti. Kameny jen zřídka jeví známky osekávání, jsou však velmi pečlivě vybrány a sneseny často až z velkých vzdáleností. Ba tu i tam najdeme stěny s dekorativně vykládaným povrchem, složeným, alternativně, z menších a větších různých barev, kamenů. Některé stěny, dle všeho prominentnějších místností, jsou vymazány barevnou hlinou. Dvěfe, lépe řečeno vchod, byl čtvereční díra, velmi malá a vysoko nad podlahou, tak že pod ní ve stěně vydlabaná byla jiná díra pro nohu, než se konečně sestoupilo na podlahu. Okna, čili otvory za okna sloužící, byly malé, tak malé, aby člověk nemohl jimi proléti.

Mezi jeskyní příbytky patří též osaměle vybrané díry v struskovitých hromadách, čili kopcích, v sopečných útvech v okolí Flagstaff, Arizona. K příbytkům vlastním vede obyčejně chodba, nebo šachta, a tyto jsou poměrně malé, stěn vykládaných sopečným lávovým kamenem.

V obydlích skalních měst nalezeny byly zbytky nádobí hliněného a pleteného z proutí, kamenné nástroje a zbraně, jakož i ornamenty z kamene barevného. Zbytky zuhelnatělé pražené korny a primitivní nástroje k obdělávání půdy kdysi sloužící, poukazují zřejmě k tomu, že praobyvatelé skalních měst byli lidem zemědělským.

Také na Aljašce nalezeny byly osady skalní a zajímavou jest dosud obydlená eskimácká kolonie na ostrově King v severní části moře Beringova. Jest tam 40 příbytků vydlabaných v příkré stráni a částečně zbudovaných z dřeva a kůže mroží (hořejší část slouží za letní příbytky). Světnice jsou 10 při 15 stopách a vede k nim společná chodba, 15 stop dlouhá.

(Literatura pojednávající o skalních osadách jest vysoce zajímavou, ale nikoli příliš rozsáhlou. Obsažena jest nazvíce v Bulletině americké geologické společnosti a samostatných dílech vydaných vládním Bureau of Ethnology ve Washingtoně. Zpráva dra Hrdličky o jeho objevech a studiích v Mexiku nalézá se v Amer. Anthropol., 1903. Vysoce zajímavým jest dílo "Cliff Dwellings of the Mesa Verde", jež sepsal Skandinávec Nordenskiöld.)

II.

Pueblové nejsou samostatným kmenem, ba ani jednotným národem indianským. Jméno pueblo značí permanentní osadu z kamene v charakteristicky kompaktním celku zbudovanou. Jest to skupina domů přistavovaných bezprostředně jeden ke druhému a nad sebe. Od osady odvozují pak obyvatelé své jméno, které jest původu španělského, v angličtině adoptované. Pueblové sami patří jinak k rozličným národům a docela rozdílnými linguistickým skupinám těchto. Jediní Zuñi jsou výlučně obyvateli puebel z dob předhistorických, patrně potomci Tolteků a Azteků, kdežto ku př. Pimové a Papagové v novější době nastěhovali se též do puebel, ale pouze některí a v menším počtu. Celkem rozeznávají autority 4 skupiny jazykové v pueblech a to tanoanskou (takřka vyhybnou), koresanskou, pak přijdou právě pueblové Zuñi v pueblech téhož jména v Novém Mexiku a konečně pozoruhodní Hopi v tusayan-ských pueblech v Arizoně, kteří jsou národa a krve šošonské.

Kmeny pueblů v novodobě, čili historické periodě byly omezeny na území rozprostírající se mezi severovýchodní Arizonou k řece Pecos v N. Mex. a také poněkud až do západního Kansasu a od Taos na Rio Grande v Novém Mexiku na jih až pod El Paso do starého Mexika. V době předhistorické zaujímaly prostory mnohem větší od Utah do středního Mexika, kde obydli jich od aztekých nebyla dosud přesně odlišena.

Zuňi byli první z pueblů, které běloši poznali. Roku 1539 vydal se františkánský mnich, jménem bratr Marek z Nizy z města Mexika k severu. Jeho vůdcem byl černoch Estavan, trosečník Narvaezovy výpravy, která roku 1528 v zálivu mexickém přišla k smutným koncům v prudké bouři. Tento negr ještě se třemi Španěly první pronikl až k pueblům. Když se vrátil do města Mexika vypravoval o tom co viděl tak báječné historky, že nadšený misionář, bratr Marek, pustil se s křížem v ruce k severu, aby zanesl slovo Kristovo těmto bohatým pohanům. Jeho průvodce hledaje cestu, misionáře přešel, dostal se mezi Zuny a byl jimi zabit. Za ním přišel bratr Marek. Ten když spatřil s vrcholku protějšího mesa osadu Haviků vztýčil na výšině kříž a mocným hlasem prohlásil celý kraj za majetek jeho "katolického veličenstva", krále španělského. Hned pospíchal zpět do města Mexika, kde vypravoval jako onen negr, přehnané zprávy o bohatství zlatých měst, jich kráse, nádheře atd.

To bylo něco pro zlata lačné Španěly! Místokrál mexický, Mendoza, nadšen zprávou proslhaného mnicha, vypravil do "sedmi zlatých měst Ciboly", jak byla puebla nazvaná, skvělou výpravu, nejlépe vyzbrojenou jaká se kdy vydala ku prozkoumání amerického vnitrozemí. Jejím velitelem byl Francisco Vasquez de Coronado a vůdcem mnich Marek z Nizy. Dne 23. února r. 1540 vyrazila výprava z Compostela a dne 7. června přišla ku pueblu Haviků, které bylo ihned překřtěno na Granada. Indiáni počali jeviti nepřátelské smýšlení, Španělé vrhli se hned na ně s křížem v jedné a mečem v druhé ruce a podmanili je. Z Haviků rozesílal pak Coronado výzvědné čety na všechny strany pátrati po báječném bohatství zlatých měst, ale marně. Objevena byla sice postupně všechna ostatní puebla tusayanská v údolí Rio Grande, ba i ve velkém cañonu řeky Colorado. Než po zlatě neshledáno nikde ani nejmenší památky. Za to ale vždy přivezeny zprávy, že ještě kus cesty dále, až tam za těmi horami jsou báječné bohatí kmenové. Proto v dubnu, roku 1541 vypravil se Coronado sám s celou svou družinou k severovýchodu. Vůdcem mu byl tramp Indián z prairií, dle všeho Pawnee, který neznámým způsobem zatoulal se z pláni nynější Nebrasky až na Rio Grande. Ten ale, vida hrabivost a krvelačnost španělských vetřelců, svedl je s cesty až kamsi do suchopárů texasského panhandlu a byl jimi popraven, když zrada byla zpozorována. Než Coronado byl mužem železné vůle a přes hrozná útrpení a překážky s četou vybraných druhů pronikl až na "búvolí" pláň, podle všeho až do nynější Nebrasky a byl u nás o několik století dříve než sem po něm pronikli běloši od pobřeží atlantického. Nenaleznuv čeho hledal, vrátil se na jaře roku 1542 do starého Mexika, zanechav za sebou mezi puebly dva misionáře a jednoho bratra lajka, kteří byli krátce po odchodu ozbrojenců zabití. Coronado udával, že za jeho pobytu obývali pueblové jedenasedmdesát osad, ale bylo asi značně více těch, kterých Španělé nenašli.

Roku 1581 byli posláni noví misionáři do osad pueblů, než neudrželi se. O rok později ozbrojená výprava vydala se za hlasatelé křesťanství a protáhla celou krajinou pueblů pod vedením Antonio de Espeja, který velmi vystižně a přesně puebla popisuje a udává jména, jež až dosud snadno lze stopovati. Jeho odhad obyvatelstva je ale přehnaný, snad desateronásobným, než ve skutečnosti počet obyvatel byl. Espejo navštívil osady Hopi-ů v Arizoně a puebla na řece Pecos. Roku 1590 Kašpar Castaño de Sosa se 170 vojiny táhl proti proudu řeky Pecos a navštívil puebla při ní ležící, která popisuje jako pěkné a hospodářskými produkty hojně zásobené osady rolnického obyvatelstva.

První skutečnou civilizaci zanesl mezi puebly Juan de Oñate, kolonizátor Nového Mexika a zakladatel města Santa Fé (1605). Dne 22. května, roku 1598 přišel Oñate do puebla Piro, v sousedství nynějšího města Socorro (známého i mezi americkými Čechy z pokusu pana Maxa Kirchmana založiti tam českou osadu "Libuši"). Oñate táhl od jednoho puebla k druhému. Jeho system civilizační byl patrně lidštějším než práce misionářských předchůdců a obyvatelstvo skládalo mu dobrovolně slib věrnosti a poddanství králi španělskému. Indiánská jména osad byla namnoze změněna na španělská jména svatých a většina jich udržela se až na dnešní dobu v tak zv. pueblech moderních. Celá krajina byla rozdělena na distrikty a každému ustanoven za správce kněz. Oñate nebyl nijak náboženským zuřivcem a nedovolil násilné obrácení domorodého obyvatelstva a za jeho života panoval mír a pokoj mezi puebly, ač misionáři mnoho obchodu při tom nenadělali. Na počátku 17. století počala práce misionářská mezi puebly ve velkém a vzdor tomu, že mnoho jich bylo pokřtěno, jen málokterý z nich opustil své staré náboženství. Křesť považován byl a jest dosud pouze za jakýsi kouzelný, čarodějný obřad. Matky přinášejí děti ke křtu když onemocní, aby je obřad uzdravil a jestli se jich nemoc po křtu nezlepší, odnesou je ku svému čaroději kmenovému, jelikož kouzla "bílého čaroděje" neúčinkovala. Asi v prostředí sedmnáctého století povstaly rozmlísky mezi misionáři a civilními úředníky kolonií, ve kterých rudoši brali takovou účast, že v srpnu, roku 1680 pobili 21 misionářů a 375.

španělských osadníků. Guverner Otermin a zbytek kolonistů, počtem asi 2000, utekli se do opevněné vládní budovy v Santa Fé, kde odrazili po 10 dní zuřivé útoky 3000 rudochů, až na konec pokusili se o desperátní výpad, při němž pobili přes 300 rudochů, 47 zajatých Indiánů pověsili a pak započali svůj dlouhý ústup do El Paso. Očekávajíc návrat Španělů s posilami, opustili vzbouření pueblové většinu svých osad a utekli se do skalních měst, kde setrvali po mnoho let, upadajíc ve vzájemné nepřátelství mezi sebou a neustálé boje s Navahy a Apači. 12 let zachovali si tak svou neodvislost, až roku 1692 Diego de Vargas znovu je podmanil, potrestav vůdce smrtí a sbořiv některé z odbojných puebel. Roku 1696 vzbouřili se pueblové znovu, pobili misionáře, ale vzdali se konečně Vargovi na milost a nemilost, získavše ovšem nemilost a kruté tresty. Od té doby zůstali pokojní, až do roku 1847, kdy nechali se pobídnouti Mexikány za války Santa Anny k revoltě, zavraždili guvernera Chas. Bent-a a mnoho amerických osadníků. Než vojsko spolkové, které je pronásledovalo do jich úkrytů ve skalních městech, vzalo jich pevností útokem, při čemž 150 Indiánů bylo pobito a mnoho zajatců později pověšeno. Roku 1906 protivili se Zuñi znovu proti odvádění dětí do školy v Socorro.

Toto jsou stručné dějiny pueblů od té doby co byli ve styku s bělochy a evropskou civilizací. Co bylo před tím jest ovšem jen tradiční, více mythologické než historické. Nejlepší a nejkompaktnější dílo v tom směru sepsané bylo Smithsonian Institutem v osmé výroční zprávě sekce ethnologické a autorem jeho jest Rus Viktor Mindelev, jenž spolu se svým bratrem Cosmosem Mindelevem prostudoval nejen život pueblů, ale sebral a spracoval v přehledný celek, pokud to vůbec možno, jejich tradice. Hlavní pozornost věnoval ale architektuře těchto podivných a zajímavých lidí.

Utvořiti si nějaký ustálený pojem o původu a dějinách pueblů před příchodem bělochů, zdá se býti naprostou nemožností, poněvadž pověsti jich tolik se různí a tak často si odporují, že na jich základě nelze přijíti k žádným pevným uzavírkám.

Než v jedno se různé tyto báchorky shodují a to v tom, kde jejich genesis tvrdí, že přišli z vnitra země. Dle toho bájesloví jest povrch zeměkoule čtvrtým místem existence člověka. Nejprve, po svém vzniku, bydlil člověk v hlubinách země v úplné tmě, vlhku a takové psotě, že neustál: jen bědoval a nařikal. Pomocí boha podsvětí a velkého, obrněného hada získali tito zavržení lidé semeno obrovské třtiny, které v infernu zasadili a když rostlina ve svém vzrůstu prodražla se trhlinou do vyššího poschodí podsvětí, lidé tam po stoncích třtiny z hlubin vylezli. Pak jim bylo už poněkud lépe, neb v novém bydlišti panovalo přišelí a rostla nižší vegetace. Zde zasedli lidé obrovskou třtinu znovu a po ní vylezli opět trhlinou do poschodí vyššího, kde již byli živočišné zastoupení. Poslední vstup na nynější povrch země udal se tímže způsobem (dle jiných vylezli lidé po borovici). Na před vystoupila báječná dvěčata a ta vytahovala lidi za sebou na povrch země, zpívajíc při tom píseň. Jakmile byla píseň skončena, nemohl nikdo více na povrch vystoupiti. Ale ani potom nebyl otvor do lůna země uzavřen a "Mjū-ingva, veliký duch, posílá jim na povrch země zárodky všeho života.

Symbolická znázornění tohoto mythu o stvoření nalézáme u pueblů ve všech výtvcích rukodělných. Jest to otvor na vrcholu, kiwa jest jeho hlavním symbolem, pětřžená čára na ornamentu zdobícím nádobi hliněné nebo proutěné, čarovný pruh tažený přes kopuli, léčební boudy, na výrobcích textilních. To jsou všechno symboly otvoru, kterým lidé vylezli z podsvětí.

Po svém výstupu na povrch zeměkoule byli lidé rozděleni v rodinné skupiny, a to dvojčaty, z nichž mladší nazýván jest Balingahojá (ozvěna). V tom jim byla nápomocnou jich bába, "pavoučí žena", zvaná Kókyjang, která v různých postavách a charakterech proplétá se veškerou mythologií pueblů. Mythická dvojčata s bábou naučila lidi stavěti příbytky, lovití zvíř, obdělávati pole a vůbec všemu, čeho k uhažení existence jest třeba.

Pak se lidé stěhovali s místa na místo.

První, kteří přišli do kraje pueblů, byli z rodiny "hadí". "Hopitů", tusayanští pueblové vypravují o tom, jak první lidé žili v hadí kůži v horách navahojských. Mají báchorky o cizí ženě, která přišla k nim z jiného kraje a porodila chřestýše. O stěhování se celého národa za hvězdou, která je vedla, o démonech, kteří je pronásledovali, když se konečně usadili, o jich zapuzení kouzelným "bato" a t. d. První dům, kde se hadí lidé usadili, jest nyní sotva znatelnou vyvýšeninou rozvalin a indiani jen neradi ukazují místo to cizinci. Jest důležitým shromaždištěm při jistém tanci a nazývá se Bální, kde jsou v kouzelných nádobách zakopány fetiše, dešť přivolávající. Místo, kde pak první trvalá osada byla zbudována jest lépe znatelná a ta nesla již jméno Walpi, což značí skalní stěnu se "zařizujícím", který jest charakteristickým a z daleka viditelným znakem této osady. První Walpi bylo dosti velikou osadou, sestávající z malých obydlí, k sobě lnoucích a ze silných kamenných stěn zbudovaných.

Po hadích lidé přišel rod "rohový", "Lembaki" z hor na východě, na jichž vrcholcích leží věčný sníh, kterými jsou snad myšleny Skalisté hory při vzniku řeky Rio Grande. I oni museli putovati z místa na místo, sledující stopu Másauvova (dobrého ducha), až dostal se do Cégi, což jest navahojské jméno pro cañon de Chelly, který hraje tak důležitou úlohu v dějinách i mythu nejen pueblů, ale i Navahů.

"Rohoví" lidé vypravují, jak dva roky jim to trvalo, než ve skalní stěně vydlabali dosti děr, pomocí kterých mohli se dostat do jeskyní, a tři dalších let bylo třeba než v jeskyních zbudovali si obydlí. Za tím co jedni pracovali na stavbě, druzí obdělávali políčka a materiál stavební. Co je pohnulo k tomu, aby v takové nehostinné poušti skalní pět let pracovali o budování příbytků, toho je věru těžko se domyslit. Zdá se mi, že to mohl býti pouze strach před mocným a krutým nepřítelem, jenž pudil tento nebojovný lid do úkrytů skalních a postavil u nich pud záchrany a úkrytu na místo prvé. Za několik let přišel do cañonu cizinec od jihu, Hopitů, a vypravoval obyvatelům o svém domově. Byl pohostěn a když se vracel k domovu, doprovázelo ho několik vyslanců, kteří se ale více nevrátili, tak že po čase posláni za nimi jiní výzvědové a ti přinesli zprávu, že první delegace našla ve Walpi dobré ženy a dobré domovy a t. d. Krátce na to celý rod "rohový" vystěhoval se do osady tusayanické, mezi Hopi a založil též více kolonií na východ od osady lidí "hadích".

Za nimi přišli lidé "medvědí" a "ohniví", vesměs od východu, kteří byli přijati původním kmenem hadím a vykázána jim pole a místa ku stavbě osad. Pak následoval rod antilopí, nyní vedle hadích nejdůležitější, a celá řada jiných, až vznikla velká skupina osad, které Španělé nazvali a pueblem nazvali.

Zvláštností celého kraje je množství opuštěných osad a rozvalin domů kamenných. To neznáčí ale, že obyvatelé jich byli vyhubeni, nebo vymřeli, ale osady ty byly obyčejně opuštěny dobrovolně a kmen zbudoval si pueblo někde jinde, často pouze trochu výše na skalném mesa, na místě nepřístupnějším. Někdy se osady znesvářily mezi sebou a slabší byli vypuzeni dále. Mezi osadami Sikyjátki a Walpi panovalo vždy kruté nepřátelství a mnoho vražd bylo spácháno navzájem mezi obyvateli obou. Dosud považují se jich obyvatelé za nepřátele.

Ačkoli mezi Hopi bylo během doby rozeznáváno osm rodů (hadí, medvědí, rohový, orlí, asa, taneční, jezevčí a dešťový) a tyto skládaly se každý ze čtyř až osmi čeledí, dnešní rozdělení rodové uznává jen čtyři: hadí, antilopí, orlí a rohový. Tyto tvoří jakási bratrstva, po způsobu našich tajných spolků, jichž obřady mají mytický ráz a jsou namnoze spojeny zcela s náboženskými ceremoniemi kmene.

Každý kmen pueblů sestává též z četných rodů, kteří odvozují svá jména od rostlin, zvířat a pod. a datují se daleko do minulosti. Ženy i muži mohou se státi zakladateli samostatných kmenů. Počet těch v jednotlivých osadách jest velmi značný. Tak ku př. v malém pueblu Sia, kde jest jen asi 100 obyvatelů, napočítáno 16 existujících rodů a 21 dalších lze stopovati ve jménech potomstva i po jich vymizení. Mezi některými kmeny, hlavně mezi Hopi, seskupují se tyto rodiny v jakási bratrstva ne nepodobná tajným spolkům, ku př. zednářstvu. Badatel Cushing, který jediný z bílých lidí byl do takového bratrstva přijat, tvrdí docela, že mezi ním a nejstarším spolkem na světě, "Svobodnými a Starobylými Zednáři" jest všelicos tak sobě podobného, že možno docela souditi na společný antický původ tajných těchto organizací. Ostatně i mezi našimi prairijními indiany byly bratrské spolky, jichž členství bylo rovno jiho-slovanskému pobratímství ve svých závazcích a bylo přednějším i mezi nepřáteli než i samo příbuzenství krevní.

Typ Indiana z puebla.

Vůbec všechno jednání pueblů a docela již náboženské výkony obestřeny jsou mythickými významem. Tajné moci a božstva jsou tak protkána s jejich každodenním životem, že tento sám není ničím jiným než řadou výkonů náboženských, rovnocenných asi s bělošskou modlitbou. Necht' si pueblo začíná, dělá nebo končí cokoli, jistě jest k tomu připleten jakýsi náboženský význam neb i sám obřad. Musí se tak dít za jistého postupu, jistým předepsaným tradicionelním způsobem.

Vše má u nich svůj význam. Ba i různé nábožensko-spolkové organizace a jich obřady vztahují se na něho, jim jedině vykázaného, na obor v němž druzí nemají ani moci, ani vlivu. Cushing praví, že 4 kněžstva u Zuňů mají moc nad čtyřmi rozhodujícími činiteli. Pilakve kněžstvo představuje a zastupuje západ. Šumekve východ, Nevekve lid a kraj na vrších a konečně hlavní Čitolakve (hadí) lid dolin a vše, co s nimi jest spojeno, jako úroda polní atd. Každá společnost má své komplikované rituály a ceremonie s takovým množstvím ustálených a přísně dodržovaných detailů, že nemohu se zde pokusiti ani z daleka o jich vylíčení. Kdo by chtěl věci té více se věnovati, najde hojně vysoce zajímavého materialu o Zunech v Cushingově "Zuni Creation Myths" 13th Rep. B. A. E. "Zuni folk tales" 1901 a ve zprávě paní Stevensonové v 5. a 23. výroční zprávě B. A. E. — O Hopi psal vůbec nejvíce Fewkes' v 15. 16., 19. a 21. výr. zprávě B. A. E. a v rozličných článcích Journalu Amer. Anthropol. a J. Amer. Ethnology a Arch. — O kmeni Sia podala krásné zprávy paní Stevensonová v 11. výr. rep. B. A. E. Zvláštní náhoda (pro mne právě příjemná) sbížila mne letos s mužem, který před 20 léty jako účastník vědecké výpravy pobyl delší čas mezi pueblly. Jest to dr. L. S. B. Robinson, ředitel nebrasského sanatoria pro tuberkulosní, kde práci tuto dokonávám. Týž k mé žádosti vypravoval mi velmi zajímavé věci ze svého pobytu mezi pueblly, a z toho ku konci svého pojednání chci podati to nejzajímavější — hadí tanec.

Všichni puebllové jsou monogamisty. Postavení ženy v národě a domácnosti vyrovná se nejen postavení muže, ale v mnohém jest i důležitější a přednější. (Viz kalendář "Amerikan" r. 1917. článek "Rudá žena".)

Vláda pueblů spočívala původně jen v rukou kněžstva, které bylo duší života mezi národem. Po příchodu Španělů poměry se na čas poněkud změnily, alespoň na povrch. Kmeny dostaly civilní vládu, sestávající z guvernéra (náčelníka), jeho náměstka a volitelné rady starších. Poněvadž všechno jednání, ač na povrch svobodné, zůstalo až do dnešní doby ve skutečnosti přece jen v rukou kněží, v podstatě organizace civilní jest totožnou s náboženskou a počíná i končí u jednoho pramene — kněží.

Kolik je celkem pueblů? Těžko říci. — Při vládním censu byli některé osady započítány ku kmeni, k němuž přináležejí a jenž celý v pueblech nežijí. Odhaduje se jich počet od 8.000 do 10.000 a pozemků vlastní v Arizoně na 2½ milionu akrů, z velikého procenta ovšem skalnatých vyvýšenin a pískových pustin. V Novém Mexiku přes 1 milion akrů, ve 20 rezervacích, z nichž Zuňi jest největší s 215.000 akry.

Chceme-li pojednávat o kultúře a životě pueblů, musíme začíti na prvním místě s architekturou, nebo ona jest to, která je učinila tak význačnými mezi praobyvateli severní Ameriky, že jim dala jméno. Kolem ní se otáčí většina toho, co veřejnosti a lajkům jest známo. A tu nejlepší materiál ku studiu předmětu toho nalezneme, jak výše zmíněno, v 18. výroční zprávě Bureau of Ethnology. Jest to práce Victora Mindeleva, z níž vybral a spracoval jsem, co dále uvádím.

Architektura všech puebel jest v podstatě stejnou a rozdily konstrukce, lokálně se jevíci, lze stopovati pouze k materialu a topografickým okolnostem. Všude jsou stavěny domy jeden těsně při druhém, jako buňky v plástu včelím. Kde příbytky jsou budovány terasovitě nad sebou, tam střecha nižšího slouží za nádvorí onoho v pozadí nad ním stojícího. Příbytky jsou vesměs o jedné světnici a to nevalně prostorné, hlavně k vůli ušetření materialu a nedostatku stavebního dříví ku konstrukci stropu-střechy potřebného. Jakéhosi soustavného plánu při stavbě puebel nebylo a příbytky přistavovaly se jak se to dalo a jak se nejlépe hodilo, když osada rostla a obyvatelstva přibývalo. Dolejší, čili první řada příbytků neměla postranních dveří. Vstup dovnitř byl možným jen se střechy, na níž lezlo se po žebříku. Střecha byla a jest vlastně hlavní částí domu, kde se sedělo a pracovalo, kdežto uvnitř se spalo a vařilo na ohništi. Ohniště bylo mělkou jámkou v prostřed světnice a kouř vycházel prostě "dveřmi" ve stropě. Krby v rohu světnic a komíny byly zavedeny až po příchodu Španělů. Stěny sestávají z kamenů netesaných a pískovou maltou spojovaných. Podlaha jest buď prostá, originelní skála, na které jest obydli zbudováno, nebo jest vydlážděna plochými kameny a oblázky v maltě zasazenými.

Hlavní částí každého puebla jest ale kiwa, chrám, radnice, spolková místnost a sociální středisko osady, všechno v jednom zahrnuté. První španělští výzkumci nazývali je estufas, což značí horkou místnost. Patrně odvozovali to od potních, léčebních bud, které mezi Navahy hrají tak důležitou úlohu. Kiwa v pueblu Taos

11. Indiánské Pueblo Acoma. 12. Začarovaná Mesa.
13. "Starý kostel" v pueblo Laguna. 14. Indiánské Pueblo Zuñi.
15. Hadí tanec na rezervaci Hopi.
16. Rezervace Walpi-Hopi. 17. Pueblo indiánů Taos.

11. Acoma Indian Pueblo 12. Enchanted Mesa 13. Old Church at Laguna Indian Pueblo
14. Zuni Indian Pueblo 15. Snake dance, Hopi Reservation
16. Walpi-Hopi Reservation 17. Taos Indian Pueblo

jest popisována roku 1540. Casteñedou, jako veliká místnost, spočívající na 12 pilířích, z nichž 4 střední byly tak silné, že sotva dva muži je mohli obemknouti. "Některá kiwa byla prý tak veliká, že by se tam mohl hrát míč." Kiwa na Rio Grande byla popisována jako čtverhranné nebo kulaté sklepení se stropem na sloupech spočívajícím. Muž, jenž zavrhl svou ženu, neb dopustil se něčeho, což jej připravilo o čest, byl dán do vězení v kiwa. Ženy plodné tam nesměly vkročiti, leč někdy bylo dovoleno matce, jejichž léta plodnosti již přešla, donésti tam synu potravu. Také jest ale známo, že ženské tajné spolky odbývaly v Kiwa též někdy své schůze a obřady. Jinak patřila kiwa mužům a obydelné stavby ženám. Na jiném místě udává opět týž španělský pozorovatel, že jsou kiwa společným majetkem celé osady, tedy jaksi veřejnou budovou — radnicí.

Kiwa mezi Zuñi a Hopi jsou čtverhranná sklepení podzemní, někdy úplně o samotě stojící v nádvoří osady. Po příchodu prvních bělochů budovali pueblové svá kiwa raději v úkrytu, třebaž v prostřed osady, pod zemí jako sklep a ukryli je stavbami obydelnými, tak že byli v nich před dotěrností vetřelců jisti. Kiwa bylo a jest vždy místem posvátným, hlavně ale kiwa hadího kněžstva. Počet jich byl rozličný. Pueblo Orajbi jich má 13, kdežto některé osady spokojí se s jedním.

Vchod do kiwa jest vždy otvorem v prostřed stropu a slézá se do něho po žebříku. Podlaha jest vykládána hladkými deskami pískovce a stěny obyčejně maltou ovrhnuty. V té jsou barvami vymalovány všeliké tajné odznaky a ceremoniální znamení. Symbolické výkresy zvířat (hadů, antilop, orlů, zajíců a t. d., dle toho, jakému kněžstvu kiwa náleží) zdobí stěny. Při jedné stěně bývá vyvýšenina, která slouží za oltář. V prostřed pod otvorem ve sklepe jest vyhrabáno ohniště. Při jedné straně v desce kamenné nebo špalku topolovém, do země zasazeném, jest vydlabána díra. To značí otvor do podsvětí a slouží kněžím ke komunikaci se životem záhrobním a jeho duchy. Jest to jeden z nejdůležitějších předmětů a nejposvátnějších míst v osadě a zove se "šipapu", nebo v řeči některých též "šipapulima". Když se díry neúčívá ke komunikacím s duchy podsvětí, musí být ucpána a otevře se jen při zvláštních obřadech.

Pueblové jsou dobrými hrnčíři, ale jejich výrobky nevyrovňají se v Ornamentech oněm některých severních kalifornských kmenů. V poslední době ztratili mnoho svého umění ornamentního. Některé pletené košíky z trávy a proutí, dělané Zuny jsou velmi charakteristické, dvojího druhu, od sebe podstatně se lišící. Do nich jsou vetkány ornamenty anthropomorphické a jiné figury, barvené kdysi dobrými barvami, doma dělanými, které ale v poslední době jsou nahražovány skoro vesměs barvami továrními. Jako tkadlci jsou pueblové na prvním místě mezi domorodým obyvatelstvem Ameriky severně od Rio Grande. — Navahové naučili se tkaní od nich a dostihli jich v umění tom.

Mnozí starobyli pueblové hlavně v oblasti severněji položené, mohou býti nazváni spíše zahrádníky než rolníky, jak intenzivním byl jich system zemědělský. Malá políčka byla zavodňována přímo z tekoucích proudů nebo z reservoirů, ku shromáždění přebytečné jarní vody konstruovaných. Hlavní plodinou byla a jest ovšem kukuřice, než vedle ní i bavlna hrála důležitou úlohu, jsouc spracována předěním a tkaním přímo doma a ve formě houní, látek a celých částí oděvů, stala se pak hlavním předmětem obchodu mezi puebly a jich sousedy. Dosud jsou Hopi prvními tkadlci mezi puebly. V novější době kupují surové předivo v továrně spracované a bavlnu prodávají nespracovanou. Když byly mezi ně zavedeny od Španělů ovce, začala se tkáti i vlna a s ní vláčna bayetty. Tkalcovské stavy, hrubé, domácí výroby naleznete v každé domácnosti. (Viz kal. "Amerikan" r. 1917.) Pověstné blankety Navahů jsou namnoze předeny puebly. Navahové umění tomu naučili se od žen puebelských, které se přivdaly mezi ně.

Mezi jižními puebly panoval vždy komunistický system výroby a také zavodňovací system a voda sama byly společnými všem k jednotnému užívání. Mimo kornu pěstovali též něco pšenice, melouny, dýně a na liliputánských zahrádkách záhonky cibule, fazolí, papriky. Záhonky byly zalévány vodou přinášenou od pramenů v nádobách ženami, jichž jsou zahrádky exclusivním majetkem.

Kromě toho byli ovšem pueblové též lovci a dosud jsou mezi nimi mnozí výtečníci v tomto oboru. Jelen, antilopa, medvěd a puma byly vysokou zvěří pueblů západních a jižních, kdežto oni více k východu bydlicí vydávali se kdysi na hony bůvolů do prairií. Honba na zajíce, kterých bylo a jest v nejbližším okolí pueblů více než dosti, spojovala užitečné s příjemným. Vycházejí na ní někdy celé osady. Zatáhne se léč, hoši nadhánějí a lovci zabíjejí ušáky vrháním klacků, podobných boomerangům. Také jest zvěř chytána do pastí, i ptáci, a mezi nimi líčeno hlavně na orly, jichž peří hraje tak důležitou úlohu v náboženství a životě pueblů starých i moderních. Ryb a vodních tvorů pueblové nikdy nepožívali a také některá teplotekrevná zvířata jsou považována za nečistá některými rody, kdežto jiným rodům jest dovolena maso jich požívatí.

Krocani byli kdysi ochočeni a jest mnoho známek a důkazů, že mívali pueblové ve svých osadách celá velká hejna krocanů, která byla pásána hochy, tak jako se pasou ovce nebo kozy. Dnes drží se krocani jen ojedinele v zajetí k vůli peří, které z části nahraňuje peří orlí. Jediným úplně domácím zvířetem byl pes ale nezdá se, že by ho byli kdy pueblové používali jako zvířete tažného, což se stávalo u jich potulných sousedů. Před příchodem Španělů neznali pueblové koně, osly ani hovězího dobytka a také pšenice, réva vinná, broskve, jablka a jiné ovoce nyní tu a tam v malém, pro domácí potřebu pěstované, byly zavedeny teprve Španěly v 16. století.

V jižní Arizoně, mezi troskami předhistorických puebel a skalních osad nalezeny byly obrazy vytesané v kamenech, které představují jakési zvířata, ne nepodobné jihoamerické llaře, pasené muži, držícími v rukou bolas. Avšak ani tradice pueblů neví více ničeho o těchto podivných zvířatech. Snad byla tam, odkud v pravěku pueblové přišli?

Starobylí muži puebelští odívali se sukni z jelení kůže nebo jakýmsi kalhotkami z téhož materialu, které sáhaly jen ke kolenům. Od nich dolů měli kamaše, tkané z bavlny a připevněné úzkým podvazkem z ornametního materialu. Mokasíny z jelení kůže měly podešve z kůže nevydělané, které byly k svráčkům přišity řemínky z jelenice. Pletené punčochy, pouze ke kotníkům sáhající z pestré bavlny pletené jsou noseny v novější době jak muži, tak ženami. V zimě do sněhu nosí "pápuče" z kůže kozí, chlupy dovnitř obrácené. Muži nosí všeobecně plátno kolem boků a v rozkroku (breech-cloth). Bojovníci nosili koženou čepici, těsně přiléhající, s otvory ventilačními, zdobenou pestrým peřím. Až dosud jest jí užíváno při ceremoniích kněží "lukovými" mezi kmenem Zuñi. U Navahů jest zobecněnou.

Vykopávky v osadách skalních ukazují, že tito předchůdci pueblů nosili obleky z látky tkané z vláken yucca a z bavlny, s ozdobami z peří. Sandály z vláken yucca pletené zastupovaly kožené mokasíny doby pozdější.

Vlasy mužů jsou vřadu rovně zastříženy s krkem na úrovni a přitaženy kolem hlavy páskou přes čelo vázanou. V novější době slouží k tomu cíli výhradně červené kapesní šátky (bandana). Pueblové na Rio Grande pletou si vlasy v copy po stranách na prsa visící, jako prairijní rudoši severu, a nenosí žádné pásky kolem čela. Po zavedení ovčáctví vlněné látky nastoupily místo kůže a v nejnovější době bavlněná kalika vytlačila zase dražší látky vlněné. Kožichy králíci a z kůží divokých koček byly noseny v zimě, spalo se na nich a bylo jich užíváno za pokrývky, později ale ustoupily úplně vlněným dekam "navahojským".

Sperky mužů sestávají z náhrdelníku korálového nebo mušlového. Korálky jsou tyrkyzové, kterýžto kámen dobývá jest v hojnosti v Los Cerillos, Novém Mexiku a Queresové z missie San Felipe jsou hlavními obchodníky se zbožím tohoto druhu. Na náhrdelníku bývá na prsou zavěšena lesklá mušle nebo velký vyleštěný tyrkyz, neb i jiný vzácný kámen. Kožené opasky a natepničky bývají ozdobeny stříbrnými knoflíky a penězi a také na kamaších a mokasínech spatříme ozdoby stříbrné.

Vnitřek obydlí pueblů.

Německé stříbro a měď jsou někdy materiálem šperků, ale pueblové dobře znají inferiorní cenu takových kovů před skutečným stříbrem. Ozdoby kovové vytepávají si pueblové sami, kterémuž umění naučili se od Španělů.

Oděv žen sestává z jakési "noční" košile, nebo ještě lépe řečeno togy, povstale ze dvou sešitých dek. Tato jest sepnuta na jednom rameni a v pasu přepásána širokým opaskem z červené a zelené bavlněné látky a pod něj podkásána. Doma nosí jen jednu "tovární" košili z bavlněné látky, po kolena sáhající. Bavlněné punčochy doplňují tuto garderobu. Za zvláštních okázalostí bývá velkou chloubou ženy, může-li si kolem lýtek ovinouti celou jelení kůži, jirchovanou, která zapadne až do jeleních mokasinů. Kamaše a mokasíny žen nejsou nikdy barveny jako u mužů. Dále nosí ženy lehkou bavlněnou "mantilu" a za špatného a chladného počasí již dříve uvedené "navahojské blankety". Velice si váží "obřadného blanketu", který jest bílý, vroubený a s tránsními kolem.

Účes žen puebelských jest zvláštní, tak originelní, že nelze se pozorovateli zmýlití při prvním pohledu, že žena náleží k pueblům. Jakmile děvče dospěje v ženu, upraví se její vlasy po stranách hlavy ve dva odstávající vějířovité závitky, které se podobají květu dýně (alespoň v očích pueblů), a tento značí plodnost. To platí o kmenu Hopi na prvním místě, neb mezi nimi ženy věnují nejvíce času a pozornosti účesům vlasů. (Viz kal. "Amerikán" z roku 1917.) Náramky, nákrčníky, řetízky, přívěšky, náušnice, prsteny a všeliké jiné trety ženské výzdoby našly cestu k pueblům a ženy ty jsou, možno-li vůbec, v tom ohledu právě tak marnivý jako jich bílé sestry.

Nové Mexiko a Arizona jsou hlavním domovem pueblů a tam také cestovatelé a vědátoři nejvíce dojíždějí za účelem zajímavého pozorování a studia záhadného tohoto lidu. Vědátoři rozdělují puebla ve dva druhy, starobylé a moderní. Dlouhá řada moderních puebel podle řeky Río Grande při trati dráhy Santa Fé mezi Denver, Colo. a Albuquerque. Nejsevernější jest Taos, veliké a velmi významné, Picuris, San Juan, Santa Clara San Ildefonso. Pojuaque, Nambe, Tesuque, Cochiti, San Domingo, San Felipe, Jemez, Sia, Santa Ana. Dále na jich a západ od Albuquerque, Isleta (jedno z nejzajímavějších puebel, Acoma a Laguna.

Starobylá puebla a skutečná oblast pueblů nalézá se mezi 35 a 36 rovnoběžkou a mezi 108 a 111 poledníkem a to ve dvou skupinách. Zuñi v pueblech Nutria, Pescado a Zuñi vlastní. Odtud 100 mil směrem severozápadním jest skupina tusayanských puebel, v nichž obývají Hopi, čili Moki indíani, linguistický k rodu Šošonů přínaležící. Jsou usazeni v osadách Oraibi, Hano, Sičumovi, Mašongnavi, Šupaulovi, Šumopavi a Walpi, všechny ve 3 skupinách, s mnohými zbytky obydlí a puebel opuštěných a rozvalinách ležících.

Život těchto zvláštních lidí byl vždy předmětem největší pozornosti ethnologů a archaeologů. Celá literatura byla o nich sepsána učenci povolányi i lidmi nepovolányi. Divoké, nehostinné pouště jimi obývané posloužily mnohemu romanopisců za scény k novelám a mnohé z vymyšleného a vybájeného uchytilo se mezi lidem jako pravda.

Hleděl jsem pro tuto svou práci sebrati co nejvíce vědeckého a spolehlivého materiálu, a náhoda mi přišla více než jsem mohl i ve snách očekávati. Při spracování snesené látky v nebraském sanatoriu, kde jsem pacientem, povšimnul si mne ředitel sanatoria, doktor L. S. B. Robinson a překvapil mne sdělením, že on sám byl roku 1897. členem Fewkesovy výpravy, vyslané vládou Spoj. Států do Arizony k vědeckému prostudování záhadných pueblů a že jako takový byl přítomen jich hadímu tanci. K mé žádosti vypravoval mi po několik večerů, co ve Walpi viděl. Jest to něco originelního, co ještě žádným skutečným účastníkem hadího tance nám Čechům nebylo přímo sděleno a proto jsem si vyžádal od vypravovatele dovolení, abych směl to, co mi vypravoval, pokud možno v přesném překladu podati.

HADÍ TANEC VE WALPI. — (Pro kalendář "Amerikán" vypravuje dr. L. S. B. Robinson, člen Fewkesovy výpravy k pueblům, r. 1897.)

Mythický hadí tanec koná se v pueblech Hopi každého lichého roku a účastní se ho celý národ Moki. Jest to obřad náboženský, plný ritualismu, kouzel a tak podivný a tajuplný, že naplní diváka nejen úžasem, ale i jakýmsi stísněným pocitem, jemuž i posměvačný cynik marně se snaží ubrániti. Při tom stále vkrádá se mu v mysl představa obřadů a ceremonie v našich chrámech křesťanských a nemůže si pomoci, aby mezi tímto "pohánským hadím tancem" a všelikými obřady moderního křesťanství neshledal mnoho a mnoho společného. Mezi lidmi na světě je v základě málo podstatného rozdílu a mezi jich vírami ještě méně.

Asi v polovině srpna každého lichého roku postavena jest na nejvyšší bod střech osady Walpi stráž, která pozoruje slunce a jeho průchod mezi dvěma výstupky mesa na druhé straně pouště ležící. Když pozná, že slunce doteklo se jistého bodu, odběhne

oznámiti shromážděnému národu a jeho kněžím, že doba slavnosti započala. Pobožnosti a přípravy k vlastnímu hadímu tanci trvají několik dní, než dojde k jeho vrcholnému bodu, tanci samotnému.

Všechno to má jeden, jediný účel přivolání deště. Čili ve víře pueblů vyprošení si vláhy od bohů hromu a deště pro práhnuoucí úrodu na poličkách pod srážen. mesa, po vláze smutně volající. Vyslyší-li bohové prosby lidu, bude v osadě blahobyt, ne-li, čelí ubozí pueblové hladu.

Proto tak veliká chtivost a nadšení, které stále během ceremonii stoupá, až dosáhne v tanci hadím stupně horečného, který hraničí u nejvíce interesovaných přímo v hysterii. Celé kmeny puebel na sto mil a více vzdálených i indiané z rezervací přijdou podílet se ohnivě na ceremoniích, pokud obecenstvo k účasti jest vůbec připuštěno. Vždyť se prosí za dešť pro celou zem: celý jich práhnuoucí kraj v pískové poušti. Po čtyři dny před samotným tancem rozcházejí se při vřechodu slunce hadí kněží do kraje v okolí mesa, aby sbírali hady k obřadu potřebné. Každý jest vyzbrojen na honbu motýčkou, ostrým klackem a hadím bičem, na jehož konci jest chvost z posvěceného, nebo lépe řečeno, očarovaneho orlího peří. Vedle těchto zbraní nese s sebou kněz v měchuřině posvátnou krmí hadí (sacred meal). I bez zvláštních obřadů poskytují tito kněží vzácnou podívanou. Dlouhý, hrubý, černý vlas visí na jich prsa a strakatý šátek kolem hlavy přes čelo "na babku" zavázaný drží vlasy zpět z obličeje. Košile z bavlněné látky, opasek kolem boků a sandály doplňují jich úbor.

Když kněz najde hada, jakéhokoli druhu, ponejvíce ale chřestýše, jichž jest kraj plný, (neb jest indiánům posvátným), promluví na něho kouzelná slova a posype ho posvátnou krmí. Pak jej začne hladiti chocholem z orlího peří a skutečně plaz se utiší, přestane chřestit a nechá se klidně rudochem sebrat a do pytle vložit. Takto sebrání hadí shromažďování jsou v posvátném hadím kiwa v pueblu Walpi, na samém ostrohu mesa zbudovaném.

Kiwa jest veliký sklep, v pískovcové skále vytesaný, pod povrchem mesa a střecha jeho jest rovná, několik stop nad povrchem. V jejím středu nalézá se otvor čtverhranný, asi 2 stopy široký, kterým pomocí žebříku sestupuje se dolů do posvátné místnosti, kam nemá nikdo přístupu než kněží hadí. A přece se podařilo dvěma bělochům získati si tolik důvěry u kněžstva tajného řádu a státi se do jisté míry členy jeho, že se nejen dostali dolů do kiwa, ale byli i přítomni obřadům předcházejícím hadí tanc. Byli to vědecktí cestovatelé Cushing a Fewkes.

V kiwa čtyři dny před tancem jsou hadí přijímání kněží od těch, kdož je sbírají, a žádný z účastníků nesmí po celý ten čas přijmouti žádný potravu. V noci před dnem tance hadí jsou za tajuplných obřadů myti a krmeni. Při matném, červeném světle ohniště, které vrhá příšerné stíny, úplně nahých postav kněží, sedí tito hned na bobku, hned zase povstávají, klání se o hýbají, zpívajíce tichým hlasem monotonní "nešpory". Hadí jsou složeni do nádob na jedné straně kiwa. Při protější stěně jest oltář z kamení a pisku nad nímž namalovány jsou tajné a kouzelné kresby. Konečně nastane obřad mytí. Velká nádoba se "svěcenou" vodou jest obklopena nahým kněžstvem na bobku sedícím. Jeden z nich odstoupí k řadě nádob s hady, vezme první a mumlaje modlitbu podá ji knězi. Ten rovněž se slovy kouzla a pomocí chocholu z orlího peří ukročí plaza, vezme jej do ruky a za unisona zvláštního zařikání, potopí ho rychle do vody a vrhne na druhou stranu kiwa na oltář. Tam zase jiný kněz pomocí hadího biče a posvátné krmě hady udržuje v klidu, ač mnozí z nich slezou s oltáře a volně se plazí po podlaze mezi nahými knězi. Když byl Cushing obřadu přítomen, jeden obrovský chřestýš vlezl mu do klína. Oči všech kněží byly na něj pátravě upřeny, jak se asi zachová, ale on neztratil rozvahy, rychlým pohybem ruky uchopil plaza za "krk" a mrštil jím zpět na oltář. Nadšené "lolomáj" celého sboru kněží bylo mu odměnou za hrdinský čin a naprostá důvěra v bílého bratra stala se nadále neochvějnou. Ti, kdož obřad ten neviděli, nemohou si ani dle toho nejlepšího vylicení udělati přibližný pojem o tajuplné hrůze a jakémsi okouzlujícím dojmu, jimž jest člověk při ceremoniích v hadím kiwa obestřen a okouzlen.

Při obřadech hadího tance hrají i kněží řádu antilopího důležitou úlohu, neb jim připadá za úkol pozvati a přivábiti bohy a duchy deště k obřadu samotnému. Vyprosití na nich vláhu jest pak úkolem kněží hadích, ale oni by nemohli dosáhnouti žádoucího cíle, kdyby kněží antilopí duchy "nepřivedli". Proto několik dní před tancem velekněz antilopí za asistence "jáhnů a podjáhnů" odbývá obřady v antilopím kiwa. Tam se každodenně zpívají žalmy a jakési litanie při vázání posvátných hůlek, které slouží za pozvánky duchům deště. Jsou to malé, dřevěné trubičky, pišťalkám podobné, které jsou první den obřadů v délce dlaně. Ty se svazují, vždy po dvou a to každý uzlík provázku musí býti zavázan dle jistého předpisu, za zpěvu jistých slov, s určitým pohybem. Jediné pochybení v slově, pohybu neb chybné zatočení provázku zmařilo by nejen celou práci, vázání pozvánek, ale tanec hadí samotný musel by se na dva roky odložit.

Velebněz antilopího řádu kmene Hopi
v Pueblu orabakém.

a již přední běhouni byli v polích, kde na ně čekali malí hoši a děvčata, aby je pobízeli slovy a žertovným šleháním stonky kornovíny k rychlejšímu běhu. Konečně uštváný a těžce oddechující vítěz dopotácel se k cíli na nádvoří puebla.

Ten den velmi málo jiného se děje, co může host viděti, až do odpoledne. Pouze zařízení hadího přístřešku (boski) vyvolalo naší pozornost. Jest zřízeno z čerstvých větví topolových asi 8—10 stop dlouhých, opřených proti stěně při straně nádvoří, (Tam kde jest kámen u zdi v pravém dolejším rohu našeho obrázku, představujícího posvátný kámen a nádvoří ve Walpi, kde Dr. Robinson tanci byl přítomen.) Dolejšek větví od země do výše dvou stop jest potažen plátnem. Tam se dají hadi při obřadech z kiwa nahoru vynesení.

Na střeších obydlí puebla, na žebřících k nim vedoucích a okolo nádvoří až při samém okraji skalního srázu shromáždili se diváci. Velmi pestrá to směsice lidí, od polonahých indiánů až po vyšňořenou ženu bohatého prýčra z New Yorku, který se přijel podívat na pohanské barbary, do řemesla se mu pletoucí. Byli zde vědátoři vyslaní s Fewkesovou výpravou vlády S. S., prof. James z Pasadeny, který studiu indiánů a fotografování jich věnoval celý svůj život, byli zde pastevci z pustin

Bylo v tom něco omamujicně kouzelného, když jsme seděli na střeše puebla a poslouchali z podzemí k nám doléhající smutné zvuky zpěvu kněží antilopích, v kiwa na "pozvánkách" duchům pracujících. Když vše pro ten den bylo hotovo, vynesl tyčinky z otvoru kiwa vysoký muž, širokých ramen a těla jako měď se lesknoucího. Tento běhoun byl pověřen úkolem roznésti pozvánky bohům, aby se k tanci dostavili. On obíhá ten den vnější řadu kamenů kolem "katastru" osady. U každého kamene odříká modlitbu (zrovna jako procesí za dešť u polních křížků v Čechách) a všude zanechá pozvánku, svázaná dvě dřívka. Utíká co může, aby bohové si pospíšili a dostavili se dříve než úroda v polích uschne.

Na severní straně u nejbližšího kamene se zastaví prvně, odříká modlitbu, hodí bohům hrst posvátné krmě. Při tom se dívá a klání k šesti stranám světovým, které pueblové uznávají, totiž východ, západ, sever, jih, obloha nahore a země dole. A už zase běží rychle ku kameni západnímu atd., až oběhne všechna pole a vrátí se zpět do kiwa.

Druhý den jsou tyčinky o palec kratší a kněz obíhá s nimi druhou vnitřní řadu kamenů. Třetího dne s tyčinkami opět o palec kratšími seze duchy v třetím okruhu kamene. Čtvrtý den pak již jen zcela krátké tyčinky položeny jsou zrovna pod úpatí mesa při vnitřním pomezí polnosti. Ten večer přede dnem vlastního tance mají kněží antilopí své ceremonie na nádvoří puebla, které jsou ale pouze hlavní zkouškou k divadlu vlastnímu, na druhý den připadajícímu.

Časně ráno, před východem slunce v tak toužebně očekávaný den zahájeny jsou slavnosti "marathonským" během mladých mužů kmene Hopi i ostatních s ním přátelských pueblů, kteří se sem sešli z blízka a z dále. Za prvních červánků rozestavili se závodníci v písku pouště asi 4 míle od puebla. Dívají jsme se dalekohledy na malé černé body v údolí v dálece se pohybující. Později jsme již rozeznali postavy polonahých mužů

Arizony a Nového Mexika i millionáři z Californie, zvláštní tou podivanou sem přivábení.

V davu panovalo napnutí, které konečně bylo ještě zvýšeno šepotem "Už jdou." Oči byly upřeny směrem k antilopímu kiwu a krky nataženy. Z kiwa vystupovali kněží antilopí se starým Wiki v čele, který nesl v jedné ruce nádobu se svěcenou vodou a v druhé svazek orlích per, která do kroupky namáčel a se slovy žehnání kolem kropil, právě tak jako dělají kněží křesťanští. Za zvuků jakýchsi žalmů obešli antilopí kněží nádvoří kolem posvátného kamene a postavili se do řady na druhou stranu proti hadímu přístřeší. Jejich úbor nejlépe pozná čtenář tohoto z našeho obrázku velekněze Wiki-ho.

Po chvíli začali vystupovati z hadího kiwa kněží onoho řádu. Bylo jich třináct. Byli oblečení v suknicí od pasu ke kolenům sáhající, z hrubé, doma dělané látky, černo-bíle pružované. Hruď jejich byla pomalována klikatými pruhy barvy bílé. Uprostřed jich procesí bylo několik mladických hoříků, zasvěcených kněžství řádu, kteří právě prodělávali svůj "noviciát". Všichni měli v ruce chřestíčky ze želvího krunýře a podobné na levém kotníku nohy. Poslední v řadě byl obrovský muž, jenž nad hlavou roztácel pomocí provázku jakýsi nástroj, při otáčení vydávajíc zvuky jako píšťala, "sírěna" zvaná. Dolejší čelist jeho od koutku úst čarou až po ucho a dolů na krk, byla obarvena bíle. Těla, více než polonahá neměli na sobě nic než opasek zástěrkový z jeleních feminků) byla natřena a pomalována. Na temeni hlavy ve vlasech zavázaný chomáč peří červené (magenta) barvy a vzadu na záda visel jim z vlasů chvost peří orlího. Každý nesl v ruce hadí bič se chvostem z téhož peří. Tak kráčeli, vlastně hopsali, s těly v pasu sehnutými, dupajíc nohama, jeden za druhým kolem nádvoří. Před hadím boski byla vykopána jáma, přes kterou položeno prkno. Přes to všichni přešli a každý na ně levou nohou několikrát zuřivě zadupal snaže se je prolomit. (Byl to zase jen symbol otvoru, kterým dle mythologie pueblů, lidé z podsvětí na povrch země vylezli.)

Když obešli nádvoří postavili se kněží hadí do řady proti kněžím antilopím, asi na 3 stopy od nich a nyní začalo modlení. Jedni po druhých a zase všichni společně bručeli, šeptali, vyráželi tlumené výkřiky a vzápětí všichni přímo řvali, ochabující a ochabující k samému šepotu. Při tom chřestili chřestidly a veliký kněz roztácel sírěnu nad hlavou co měl jen síly. Pak začali se všichni třásti jako v deliriu a hadími biči švihali, nápodobce svíjení se plaza. Jejich extase stoupala každým okamžikem. Oba veleknězi, antilopí a hadí, položivše si ruce kolem šíjí hopsali a dupali křepčice mezi oběma řadami zpívajících obřadníků. V té době vyšel z hadího kiwa muž s pytlem na zádech. V tom byli hadí. Zastrčiv své břemeno pod boski, přidružil se starý kněz k ostatním.

Najednou se řada hadích kněží rozdělila na 3 skupiny. Jedna sestávala z "tanečniců", druhou tvořili "objímači" a třetí "sběrači".

Posvátný kámen ve Walpi.

Tanečník skloněn, dupaje a chřestě obtančil nádvoří a když se dostal před hadí boski, sehnul se náhle, hrábl tam rukou, vytáhl hada, vložil si hada do úst na místě asi 6 až 8 palců za hlavou plaza a drže ho lehce zuby, tančil dále. V tom už byl u něj "objímač" a vloživ mu ruku kolem krku, skákal s ním dokola kolem posvátného hadího kamene. Hlava a krk hada svíjely se po tváři a kolem ucha tanečníka a dlouhé tělo kroutilo se mu na prsou. Až u samého posvátného kamene tanečník hada pustil náhle z úst a tanče skákal k boski pro jiného.

Na to již čekali sběrači a chopivše se hada odvrženého, přehodili si ho přes ruku, tak že za chvíli měl jich některý viset na předloktí jako pouliční prodáváč šněrovadel do bot.

Když byli všichni hadi vypotřebováni a přehození přes ruce sběračů, tito náhle hodili je zpět na zem k hadí skále. Všichni kněží vrhli se okamžitě na ně a každý se snažil sebrati jich co nejvíce do náručí a již úprkem utíkali dolů s mesa do roviny a do polí, kde hady roznesli a pustili.

Teprve když kněží skončili obřad během do polí, dav. divadlu přihlížející, oddechť si a dal průchod svému podivení a úžasu.

Po krátké době kněží se vrátili a běželi rovnou k řadě hliněných nádob stojících po celý ten čas při samém pokraji srázu mesa. V těch se nalézala jakási tmavá tekutina, asi jako černá káva, jak domorodci tvrdili protijed proti hadímu uštknutí. Jak my jsme se z věrohodného zdroje dověděli, bylo tak tvrzeno jen na oko, k vůli ošálení lidí nezavěšených, aby se odvrátila jich pozornost od pátrání a vyptávání se po tajemném skutečnému léku, proti uštknutí, který hadí kněží mají ve své moci a střeží jako nejsvětější tajemství. Ten rok, kdy já jsem byl přítomen hadímu tanci, nikdo nebyl uštknut, ale za jiných příležitostí často se tak stalo. Tak vypravuje Cushing, že viděl obrovského chřestýše zakousnouti se do rtu hochanovice, že ho nemohli ani odtrhnouti. Kněží dali mu sice napítí černého odvaru, následkem čehož uštknutý začal prudce dávti, ale hned ho také odvedli do kiwa, kde užili patrně svých pravých prostředků. Cushing viděl téhož hochan druhého dne pobíhati v pueblu. Jedinou známkou uštknutí byl oteklý ret. Pasáci a obyvatelé krajiny kolem pueblů jsou-li uštknutí hadem, kvapí hned do Walpi k hadím kněžím a jestli je dosud duše v těle, mají nejlepší čáku na uzdravení. Nikdo ať se nedomýšlí, že kněží před obřady hadům jedovaté zuby vytrhají. Nikdy. Když pracující indian najde hada v poli, skloní se k němu a promlouvá slova laskavá jako: "Můj milý, starší bratře, já tě musím varovati před nebezpečím. Jsou zde ženy a děti a snadno by se mohlo stát, že by ti z nevědomosti ublížily a proto mi dovoľ, abych tě donesl do bezpečí." Začne nad hadem pobručovat jakousi píseň, posype ho "posvátnou" krmí, kterou vždy u sebe nosí, nabere plaza opatrně na motýčku a klidně ho nese ven do písku pouště. Had se klátí a tělo jeho tuče do nahých nohou puebla, aniž by mu v nejmenším ublížil.

Když se navrátilí kněží napili odvaru, začali vrhnout přes okraj skály a kterému to nešlo dost rychle vstrčil si prst do krku, poněvadž tento prostředek jest nejspolehlivějším. Tekutinou zbylou potírali a polévali si těla, tak že se tato leskla jako měděná.

Celá slavnost skončila ovšem hody pro kněze v kiwách. Již čtyři dny ničeho nepožili a po vyčistění prázdného žaludku měli nehoráznou chuť. Také byly již pro ně připraveny nejlepší lahůdky známé pueblským kuchačkám a ženy přicházely s nádobami plnými skopového masa s kořeněnou omáčkou a pečiva kukuřičného. Mezi tím zajímavým jest "piki", jakási oplatka, stočná v závin. Těsto z nejlepší (ovšem že doma na kamenech drcené a v kamenných hmoždýřích umleté) mouky nalévá se a rozstírá tence na rozpálený plochý kámen, že z toho povstane oplatka jako papír tenká a ta se stočí do trubičkovité formy. Dále jakýsi kukuřičný puding, velmi sladký a výtečné chuti.

Tím skončila čtyřdenní slavnost a pro nás i vypravování očitého svědka téže, dra Robinsona.

V Kearney, Nebr., v červnu r. 1917.

Od téhož spisovatele byla již uveřejněna různá tři pojednání v dřívějších ročnících kalendáře "Amerikan" a to: Ročník 38 (1915) přináší: Praobyvatelé Ameriky severné od Rio Grande. — Ročník 39 (1916): Hrdinové dějin severo-amerických Indiánů. — Ročník 40 (1917) Rudá žena.

Rozmanitosti z cest mého otce dalekými světy.

Pro kalendář "Amerikán" napsala Vlastička A. Vrázová.

A zase rok uplynul a já musím znovu psát do "kalendáře"; už prý to je mou každoroční povinností. Dělán to ráda i nerada, nerada piši, ale ráda dostávám psaní a z čím větší je dálky, tím si ho více vážím. Z naší staré vlasti nedostali jsme již po dva roky ani řádečky, tak jsem tomu tím více povděčna, když některý čtenář tohoto kalendáře mi pošle listek neb dopis, že ho mé vypravování zajímalo, že se mu líbilo. Ale s tím psaním to není tak snadné, jak si snad někdo myslí. Když mám školu, tak na to nemám času, a o prázdninách mám tolik práce zde v Algonquinu! Pomáhám matince v domácnosti a tatínkovi v zahrádce, že mi zbyde málo času na zábavu, procházky a cvičení se na piano. Učím se řečem, ale jde to pomalu. A pak s tou hroznou válkou jsme všichni tak rozrušení! Což pak to nevezme konce? Teď již i naši američtí hoši jdou do boje, je to za spravedlivou věc, proti zpupnosti prušácké bojovati, ale je mi to přece líto, že i z našich nám i dobře známých rodin zemře neb bude zmračen některý syn. Což ti Němci nemají svědomí?

Také nikdy nevím co bych vlastně a o čem měla být psát, co by čtenář zajímalo. Sama jsem ještě nic neprožila, co by za to stálo popsat, tedy vždy je mým útočištěm tatínek, který toho tolik viděl a prožil. — Říkám mu, aby raději sám psal. Ale on mě vždy zkrátka odbyde a říká mi posměšně: "slečno spisovatelko, vy máte kontrakt s redakcí Amerikána a nikoliv já." Co mi to způsobí starosti, co mám psát, a jaký mám tomu dáti titul a kde to vše sebrat a pak mi na konec tatínek ještě vše přeškrtá, rozhází, jak já říkám, a chce abych tohle jinak a tohle takhle přepsala! A je tak mrzutý, že to s ním není někdy ani k vydržení. My víme ovšem proč. Leží mu osud českého národa tak velice na srdci. A což nám ne? I mně to dělá veliké starosti. Nemám ani chuti do nějakého žertovného vypravování, a beztoho již žádné anekdoty nevím. Co jsem slýchávala, věděla, už jsem minule napsala. Tak jsem po dlouhém přemýšlení měla, myslím, dobrý nápad, že použiju k svému článku všelijakých příhod, dobrodružství z cest mého tatínka po světě. Z toho co nám vyprávěl — toho je velmi málo, neboť ku podivu tatínek ani Slávkovi, který je po indianských dobrodružstvích celý vzteklý — mnoho toho nevypráví, pak co slyšela jsem na některé jeho přednášce a neb co jsem si přečetla z jeho knih. Ty jsem četla několikrát, jsou veliké, ale v Americe prý je skoro nikde nemají. Tomu jsem se velice podivila, ale vysvětlil mi to, že jsou veliké, drahé a že obsahují mnoho vědeckého, co prý nemůže každého zajímat. Já, když jsem je čítávala tedy jsem jednoduše přeskočila, co mně nezajímalo, ale to bývalo div, ale teď si to přečtu vždy všecko, protože jsem v posledním ročníku High School a za půl roku půjdu na Universitu. Tatínek říká, že mne pošle na farmu a ne na Universitu. Že prý z toho velikého učení budu ještě více vyžláblá. — Ale abych teď začala, vidíte že, krajane, neb krajanko, čtenáři neb čtenářko? — On tatínek beztoho řekne: "mnoho povídání — samá sláma — žádné zrno", a přeškrtá to..... Tak začnu. —

Maminku nejvíce zajímalo, co tatínek na cestách musel za všelijaké — — (ne, já to nenapišu, jak tomu maminka říká — ale prozradím, že to počíná písmenou s, připomíná to na vepřové — ale s chutí vepřového masa nemá to nic společného) jísti. A pak co vyprávěl a neb popsal tatínek o ženách a dětech těch vzdálených krajů. Nejvíce jsem se tomu divila, že tatínka chtěli několikrát v Africe i v Jižní Americe oženiti a to proti jeho vůli. Že jsem se tomu jednou smála, maminka se na mne rozkřikla. Ale já se musela smát, protože mne napadlo, kdyby se byl tehdy tatínek oženil, že bych byla buď černá, čokoládová, červená nebo jaké barvy. Jak bych asi vypadala? Co pak Slávkovi by to slušelo, on je jak tak divoch. Když jsem to řekla mamince, co si myslím, řekla že jsem hloupá žába! (Tatínek mi říká žába a maminka někdy to také řekne.) a tatínek pak jaksí bolestně řekl "aspoň bys tolik nestála; jedna košile, nebo kus látky, nějaké korálky ze skla neb šňůru z hlemýžďů, barevných plodů, a byl by oblek na celý rok. A žádné kožešiny nebo klobouky na placku neb na šišato, nebo a la rendlík, nebo a la košík". Tatínek má vždy takové různé výrazy pro naši ženskou modu. Ale já ho usadila. Řekla jsem: "A což kdybys musela nosit až třicet liber těžký měděný drát kolem těla jako šněrovačka ovinutý — jako jej nosí ty bornejské ženy, co jsi nám na obrázcích ukazoval — to by bylo laciné? Ale tatínek odsekl: "Ty vydržíš pro celý život a dědí se v rodinách. Vaše paráda vytrvá jen několik měsíců a pak je z ní hadr!" —

My jsme se až ošklivostí otřásali, kdykoliv tatínek (hlavně poněkud vybiravému v jídle bratříčkově) vyprávěl, co musil často na cestách jíst a pít — aneb co aspoň

ze zvědavosti a z povinnosti cestovatele ochutnal. Tak v severní Africe jidal placky z uhnětených — kobylek. Marokánci, když hejna kobylek spadnou a pustoší jejich krajinu, sbírají je, suší neb polopečou a pojíždají hned aneb později drobet smíšené s moukou. Je prý to výživné, masné (to bych řekla, fuji!) a nechutná to tak špatně — aby se to nemohlo jíst. (Já bych raději hlady umřela.) Dělalí si z nich i zásobv. V západní Africe i v Jižní Americe sbírají a jedí domorodci — mravence. Když se mravenci vyrojí — je jich prý spousta — dlouho nelétají, křídla jim upadají a všichni, nejvíce děti a ženy sbírají je na ploché košíky, opekají si je nad ohněm, neb je hnětou v kuličky a pečené přidávají je do polévky, totiž do toho co vypadá jako polévka. Jsou prý, totiž ti mravenci, hodně "olejnati" a mají přístrou a kořenou "přichuť"! Černoši a Indiani jedli je náruživě rádi, ale u některých kmenů jedí je jen děti a ženy. Napichují je na špejly a opekají, spořádají jich spousta. Tatínkovi valně nechutnali (matinka říká: to mu tak "nejele", jako husa se zelím,) a mnoho jich nesnědl (já bych nemohla spolknout ani jednoho). Prý to pěkně chrupalo — to prý si tatínek pochutnal, na upečených larvách, ponravách velikých brouků, nosatců palmových, které jinak často jídali! Jsou až čtyřikrát tak veliké jako naše chroustí ponravy a dělají velkou škodu v palmách kokosových, olejových a jiných. I jiných brouků larvy domorodci pojíždají, též okřídlené termity (bílé mravence) a i některé druhy housenek. Všechno tatínek okusil, ale nám příliš nechválil. Patrně mu to tak "nejele" jako ty ponravy. Ty prý mu připomínaly na chuť račích klepýtek — a proč prý je nejísti! — jsou čisti a žijí v čistém dřevě — jistě jsou čistější nežli mršiny požírající raci. Také prý červy, dešťovky v jich krajinách — a jisté druhy mořských červů tatínek ochutnával s domorodci, ale nemohl prý jim přivyknouti. Proslavená hnízda vlaštovek salangan bohatými Číňany do nebe vychvalované jídlo, tatínek je v Číně na hostinách několikrát ale říká, že na nich nic není. Číňané je rozvaří v polévce a drobet čistého klišu také by prý to nahradilo. Tatínek je sbíral s domorodci na skalách bornejských a přinesl jich do Prahy několik tuctů — ale maminka se do vaření polévky ani z jednoho hnízda nedala, když jí tatínek vysvětlil, že je podivný ten pták dělá ze — svých slin.

Ze všeho nejdopornější ale bylo mi, že někteří kmenové v Africe a Jižní Americe požírají (nemohu přece říci, že je jedí) — vši! Že si je navzájem vybírají z hlav a odjinud, rozkoušou a spolknou s chutí. Takový neřád! Když jim sedne na tělo komár, nechají ho napřed hodně se nacucat krví — a pak — marš do huby! Fuji! Že je něco takového možné! Není prý to u všech kmenů, povstalo to z pověry — a to jsem nikdy neochutnal," vysvětloval nám tatínek! To poslední jsme mu rádi uvěřili. Kdyby to byl udělal nedala bych mu nikdy hubičku.

Co také tatínek nikdy neochutnal, bylo — lidské maso, ač byl mezi lidojedy — a mamince kdysi říkával, "že by ji láskou sněd". Opičí maso, o které nebyvalo nouze, ochutnal kdysi ale proto ho nejedl, že mu ta malá, nad ohněm opálená těla připadala jako tělíčka dětská. Psí maso jedl jen jednou, a když se to dověděl, tak se mu žaludek hned obrátil. Myši jedl v Africe i na nové Guineji — byly prý chutné; — byly to lesní myši a žily v dutých stromech. Když nebylo nic lepšího po ruce a byl hlad — proč je nejísti! — Žab se najedl dosti i těch ošklivých, prý jako ropucha ohyzdné a velké jako naše bull frog. Jen když nic jiného nebylo, jidal tatínek hady a maso (z času) krokodilů. Bylo prý mu obě velmi odporné, většinou zapáchalo podobně jako "muskrat" (pižmová vůně, či smrad), ale černocho jeden snědl půl hada — byl asi tak 16 stop dlouhý na jedno posezení a liboval si. Mně se z toho dělá na nic, jen když to píš, neřkuli abych se na to dívala — jak to někdo jí. — Ptali jsme se jakou má hadí maso chuť a tatínek řekl "jako slepice vařená s rybím masem". Tak by to nebylo snad tak špatné, ale jíst takové ohyzdy — a což ten zápach? Co prý se "dalo jíst", a tatínek jedl často — byly veliké ještěrky varani v Africe a leguani v Jižní Americe. Jsou prý ty ještěrky šest stop dlouhé. Také jejich vejce jídával. Jednou ale jeden jeho lovec, Indian na Orinoku vykuchal leguana za živa a on bez vnitřnosti mu utekl — a rovnou vysoko na strom — jeli to možné?! Tatínek nechtěl Indianovi ani uvěřiti a pak mu to bylo tak hnusné, že by byl vykuchal ubohou ještěrku za živa. Ale bylo tomu tak, neboť když jí pak se stromu dvěma ranami sestřelil, přesvědčil se tatínek, že byla rozříznutá po celé délce břicha a vykuchaná. Kočka, jak se říká, má devět životů, ale tihle leguani jí přetrumfnou. Vykuchaná kočka by snad na strom nevyšleza. Na tatínka přišla ze všeho toho tenkrátě taková ošklivost, že už vícekrátě leguany nejedl.

Jednou jsme tatínka přiměli k tomu, aby nám vyprávěl, co všechno lovil, střílel, chytal v Africe. To jsme tehdy četli zrovna o Rooseveltově cestě Afrikou. Tak jsme se dověděli, že tatínek zastřelil lvy, pardaly (leopardy,) hyeny, šakaly, slony, brochy (hippopotamus), divoké buvoly, veliké množství jiné veliké zvěře totiž antilopy, které tam v Africe nahrazují naše jeleny a srnce, veliké hady a spousta krokodilů.

A všeliké jiné havěti na tisíce. Také mnoho opic, krásných i ošklivých. Ty poslední jsou pavíani — já je viděla v zoologické zahradě — div prý jednou tatínek neroztrhaly. Chodí společně ve velkých houfech. Co tatínek v Africe neuložil, ba některé vůbec ani neuzel (tatínkovi samotnému bylo to k smíchu, že byl v nejdívovější Africe osm let a že když ta zvířata chtěl viděti živá, musil se v Evropě na ně jíti podívat do zoologické zahrady), to byli pástrosi, nosorožci, zebry, žirafy a veleopice gorily. To proto, že v těch krajích, kudy tatínek cestoval těchto zvířat nebylo. Ze všech zvířat, ptáků, ještěřů atd., které buď tatínek nebo domorodci, nebo on společně s nimi ulovil, kůže neb kostry upravil pro musejní sbírky a prodal je do Evropy. Do našich českých musej dával všecko zdarma. Výtěžkem za prodané exempláře si platil své cesty. Žádné maso prý se při tom nezahodilo. To prý všechno snědli ti domorodci a tatínek se ovšem také tím živil. Ale někdy byla veliká nouze, a nebylo co jísti. Povádal nám tatínek, že často zakusil hladu — a i žízň, že si to nemůžeme ani dobře představit. A že záviděl často v duchu leckterému žebrákovi, jenž měl aspoň kus chleba k snědku. Na takových cestách v divokých zemích se leccos přihodí. Nejhdře bývalo, když — onemocněl mezi divochy a sám nemohl jíti na lov, a neb když mu došlo stělivu. Také nám vyprávěl, že i když nebývalo o maso neb o ryby žádná nouze, že se to vařilo neb opékalo nad ohni ledajak! Že by se nad tou přípravou těch jídel (tatínek to pojmenoval jinak) naše kuchařky zděsily — zrovna tak, jako má matinka. Z toho co nám tatínek vyprávěl bylo nejodpornější tohle: Když ve vnitrozemí Asanti zastřelil divokého buvola (příbuzný, ale menší druh amerických buffaloes), tak si jeho černošti průvodci (tatínek vždy cestoval sám, jen s domorodci) kůži buvolí rozřezali na kusy a nesli ji na hlavách v tom parnu několik dnů až do společného tábora. To prý byl smrad! Jen maso nad ohněm drobet každý večer očadili, naudili. V táboře pak ty kusy kůže zakopali do země a nechali je tam po několik dnů. Pak ten smrad vyhrabali, bylo prý to až zelené a jako šesyrovatělé, chlupy z toho slezly a zrovna prý to tak zápachalo jako ten nejsmradlavější sýr. Rozřezali to na kousky a sušili, ve dne na slunci a v noci nad ohněm. Z toho pak si vařili polévky. Tatínek byl tuze zvědavý, tak to také ochutnal. Nebylo by to tak špatné, řekl nám, kdyby nebyl věděl z čeho a jak se to nečistě dělalo, že prý by se to dalo jísti. Nám se ale žaludky obracely. Tatínek zlobil maminku, že dá ten recept do české kuchařské knihy. — A také nám vyprávěl, že v Číně zakopávají kachní vejce do země aneb dají je do popele, soli, aby se "uležela." Když se pak uvaří na tvrdo, jsou, uvnitř, nazelenalá a mají příchut' sýra, jako prý nejlepší importovaný. Aby maminku přesvědčil, dlouho běhal v Chicagu po krámech Čínanů, až je, taková uleželá vejce našel a koupil. Musil si je ale sám uvařit. Koupil jen dvě a nesnědl celé ani jedno — a chodil potom pořád "na hořkou". To se maminka nasmála. Ale tatínek to omlouval, že byla vejce drobet přes čas uleželá. Podle toho, jak prý voněla, říkala maminka, musela býti starší nežli naše kobyly — té bylo už na třicet let —! Při té příležitosti jsme se také dověděli, že nemohl tatínek vsude vejce jísti, že totiž v některých krajích domorodci pohlížejí s opovržením na muže, který by si troufal jísti vejce. To smí jen ženy a děvčátka. Nikdy ne chlapec, nekulí muž. Jsou to divné zvyky!

Ve vnitrozemí Afriky, v zemích Senegambie a Gambie tatínek po dlouhý čas žil jen o mléku, mouce ze čiroka a z nedozralých ještě hlušek (peanuts). Ale mléko (píjou je tam většinou zkysané) přestal pít, když u jednoho kmene černochů upozoroval, že ty nádoby, seříznuté kalabasy, tykve, dřívě nežli do nich nadojí, vyplachují — kravskou močí. Aby prý bylo mléko přisolené! Není to strašné? Fuj, až mi jde mráz po těle. —

Tatínek často žil mezi domorodci, kde hrstka soli byla tím nejdražším zbožím a jinde kde se solilo jen popelem připravovaným z rozličných plodů. I on sám si tím musil soliti. V západní Africe mastil si jídla jak to činí domorodci, buď olejem z plodů jisté palmy — z toho oleje dělají v Evropě sprostá mýdla — neb z plodu jednoho stromu "tši", (Bassie), které dává tak zvané rostlinné máslo. Je prý to dost chutné, černošky si tím také mažou vlasy. Tak to musí býti dobré. Na řece Orinoku v Jižní Americe po jistý čas používal tatínek za omastek, jako tamější obyvatelé, oleje ze želvích vajec a poblíž téže krajiny, v horách kupoval od Indianů vyškvařený tuk z mladých ptáků lelků guacharů (čti gvačarů). Jest to podivuhodný pták, podobný našemu americkému "Whippoorwill" a žije v houfech ve velikých krápníkových jeskyních. Mláďata jsou tak tučná, že vypadají jako pytlíky oleje, staří je živi samými plody, které voní všelijak po lékárně — takže olej, vymačkaný z mláďat, je hodně aromatický. Je to tentýž pták, o kterém se noviny rozepsaly, že Teddy Roosevelt jej "objevil" na ostrově Trinidadu, u Orinoka. Ptáci ti jsou už přes sto let známí a tatínek poslal jejich kůže do pražského a jiných musej už před dvaceti pěti lety. Humboldt jej popsal před osmdesáti lety. Tatínek říká, že to řekli novináři a nikoliv sám bývalý náš prezident Roosevelt, jako by on byl prvním, který ptáka toho objevil.

Jinde, vyprávěl nám tatínek, mastili si domorodci jídla tukem ryb a hadů, což obě tatínek nerad vidal a ještě neraději jidal. O lidožroutech australských oblastí známo bylo, že jim z jejich obětí nejvíce chutnal tuk z ledvin.

Ptali jsme se, co domorodci krom vody pijou, mají-li též nějaké nápoje, jak se říká opojné, alkoholické. V Africe prý mohamedánští národové severu dbají předpisu svého náboženství a nepijou nic, co by se musilo dříve kvasiti. Leč viděl prý i v Maroku lidé vínem opilí. Za to jižně od Sahary černoši od pradávna připravují si ze svých obilín nápoje našemu pivu podobné, jen že neznají chmele. Chutná to jako mladinka, a je to pro toho, kdo často ani dobré vody neměl, tedy pro bělocha, dosti dobrý nápoj. I z mezu dovedou si domorodci vykvasiti opojné nápoje. Ale nejvíce si v krajinách horké, tropické Afriky připravují opojné nápoje ze šťávy z násad květných rozličných palm. Jako opice, šplhají se domorodci na palmy a tam v koruně pod květné pupence dělají nářez neb dirky a pod ně přípevní nádobky z tykve. Pak šťávu, která z rány vyprštlá, sbírají a nechají zkvasiti. Je to dobré. Tatínek rád se tím osvěžil, pokud to nebylo tuze silné a dokud se v tom lih ještě netvořil. Prý se s tím černoši zhusta velmi opijí a pak je nebezpečno býti mezi nimi. Nejhorší jsou ale černoši na pobřeží, kde si kupují sprostou bramborovou neb žitnou kořalku od bělochů. Ti jsou opilství oddáni. Tatínkovi měli vždy za zlé, že do kořalky (do líhu) nakládal všelijaké potvory (přírodniny), jež nasbíral a někdy, když spal, neb nebyl v chýši, mu to vypilí, třeba v tom byli brouci, neb žáby, ryby a hadi. Nemohu si všechno zapamatovati o čem jsme od tatínka slyšeli, co kde lidé na světě si připravují a z čeho si to vyrábějí — jen aby se opijeli. Tak na příklad v Kamčatce a na Sibíři dělají si nápoj z muchomůrek. Děkuji pěkně! Až prý z toho třeští. Dobře jim. Ale na jeden nápoj nesmím zapomenouti, vždyť o něm mnohý z mých čtenářů slyšel na tatínkových přednáškách. Nechápu, jak to mohl pít a neb jen ochutnat, ale musil prý, nebylo pomoci. Aspoň si musil "zavdat" s těmi Indiany aby je neurazil. Cestovatel má býti velmi opatrný a nesmí domorodce popudit vůči sobě a neb je jakýmkoliv způsobem urazit. Tatínek byl často nucen jísti s domorodci společně z jedné mísy, nádoby, ze které si všichni holou rukou jídlo vybírali. I kaši jídávali prsty v Africe; hrábli rukou do ní, prsty si to v míse sežmoulili na chuchvalec, pak s tím do huby, prsty si olízli a zase marš do mísy! Ale ruce si většina těch národů před jídlem omyje a neb, když není vody o listí, a když není listí, jako na poušti, tak o svůj zapocenený šat si otře! Nepřála bych si, abych se někdy musela účastnit takové hostiny. A ještě k tomu, kdož ví, jaká nečistá jídla to byla? Ten odporný nápoj, o němž jste snad již slyšeli, poznal tatínek poprvé u jednoho kmene Indianů v poříčí Orinockém. Bývá prý ale i jinde v jižní Americe podobně připravován, ať už z jiných plodů, neb z ovoce. Tam to nazývali "jarake" a připravovali to z bramborovitých hlíz manihotu. Jsou to dlouhé hlízy, větší a delší nežli jsou sladké brambory. Dělají si tam z nich také mouky, tlačí ji podivným košíkem a pak pečou ji na kamnech na placky. Je prý to chutné, totiž ty hlízy ať važené neb pečené, dobře nahradí i brambor — kde bramborů není. I tatínek je bramborový a ne knedlíkový — tedy je snadno k uspokojení. Ale příprava, jak onen nápoj dělají — to je nejvš odporné. Ať mi jediný čtenář řekne, že by jej pil, i kdyby žitní zrna umíral. Já bych raději zahynula, než bych se toho napila. — Dělají to takto: Několik ženských sesedne si kolem jakýchsi necek, mladé i staré — jen když mají ještě zuby — a ty berou kousek po kousku těch "brambor" do huby a pořádně a dlouho je v ústech melou, až je to na kaši rozžvýkané. Pak ty žvýkance vplivnou do těch necek a když nejstarší a nejzkušenější "kuchařka" řekne, že už je toho dost, tak přidají k tomu těsta z těch "juk" (manihot) a polejí vše vodou. Nechá se to tak po několik dnů kvasit. Sliny, řekl nám tatínek, nahrazení zde kvasnice. Po několika málo dnech je to sv. (už bych to byla málem sama prozradila, jak tomu maminka říkala) hotovo a teď se hoduje. Indiáni to pijou jako by to bylo nejlepší víno na světě a vypijou toho celé džbery a opijou se, až se mezi sebou porvou. Proto jim náčelník, neb jejich ženy dřív než se dají do pití všechny zbraně odkládí. I ženy se tím opijou. Leckterý Indián, když chce ukázat, že je chlapík, vypije celou misku "jarake" najednou — a pak jde třeba z chýže ven, vyvrhne to — a jde znovu pít. Tatínek tvrdí, že i v Evropě se někdejší mladíci podobně vychloubají — a podobně hloupě jednají, jen že místo "jarake" dají si nalíti "litr" piva a smísí je s kořalkou! A že prý pak ten jejich žaludek a ta jejich hlava vyvádí totéž, jako u Indiánů.

V jiných krajinách Jižní Ameriky připravují si podobné nápoje z kukuřice, ba i z planých jablek, a i u polocivilizovaných mišenců bývá leckde zvykem, aspoň částku, na př. kukuřice — semletí zuby v ústech! To prý dodává síly nápoji. — Také nám tatínek vyprávěl — a leckde v jeho knihách našla jsem o tom zmínky — jak domorodci kouří, šňupají, žvýkají, tabák, aneb jiné rostliny jedovatější ještě nežli je tabák! Tak si zvláštním přístrojem, zhotoveným z ptáčích kosti foukají do nosu prášek "ňopo",

velmi opojný. Dělají tak všelici Indiáni v tropické Americe. Mají i nástroj, aby si mohl kamarád s kamarádem současně "šňupnouti". Tu jsou ty kostičky křížem položené, jedna strana přijde do úst jednoho, ta druhá do nosu druhého kamaráda. Pak si oba současně fouknou — a oba mají nos plný! Tatínek exempláře těch nástrojů i ten šňupec přivezl do Prahy a daroval Náprstkovu Museu. V Jižní Americe u některých kmenů kouří se obřadně, jako to dělali Indiáni zde v Severní Americe. — Jen že nekouří z dýmky. Zaobalí několik listů tabákových do suchého listu, třeba bananovníku, neb jiné velkolisté rostliny, stočí to, sváží, a pak koluje ono veliké "cigaro" od huby k hubě! Ovšem děje se tak jen při jistých slavnostech neb obřadech. Tatínkovi husilo se vzítí takový cumel ocucaný už několika Indiány do úst. Ale nebylo tomu vyhnutí. Podobným, ba ještě větším doutníkem, okušoval tatínka jistý guahibský (kmen Indiánů na Orinoku) čaroděj. Tatínek se usadil do indianské hamaky, čaroděj mu namaloval barvou něco čar na tvář, pak mu odhalil prsa i část břišní a pořoukal mu je kouřem. Potom kolem tatínka pobíhal a foukal na všechny strany jako blázen. To aby ten běloch, cizinec byl očistěn od moci všech zlobohů a nemohl zanést žádnou nemoc do kmene. Indiáni se všude velmi obávají, aby cizinci nezavlekli mezi ně chřipku neb neštovice. Obě nemoci zle řadí mezi tamějším lidem a byly tam aspoň pokud se neštovice týče, zavlečeny bělochy. Vypráví se, že prý běloši na příklad v Brazílii, zbavovali se bojovných kmenů tím, že košile a jiné části oděvu, zemělých na neštovice rozvěšovali v pralesi, neb na břehu, kudy oni Indiáni chodovali, neb se plavili a ti chudáci si to sebrali a do toho se oblékli. Jak mohou býti lidé tak úskoční a zlí?

V Maroku (v Severní Africe) kouřil tatínek, ovšem jen málokdy a spíše tak na zkoušku, aneb když musil "kif". To je konopí, které působí na zdraví skoro tak škodlivě jako opium. I opium ochutnal tatínek po dvakrát. Jednou v Číně a po druhé v Siamu. Bolela ho z toho hlava a neměl žádných krásných snů, jak to popisují jiní lidé. V severozápadní Africe mohamedánští národové žvákají "kolu", čili "gurrú". Jsou to semena zvlášť našich kaštanů, ba větší, jistého stromu, který našel tatínek divoce rostoucí v Asanti a jinde. Účinkuje podobně jako káva. V Maroku, na Sahaře, ve vnitrozemí Gambie cení se semena velice. Za malý pytlík "koly" asi deset liber váhy, tatínek jednou vykoupil a osvobodil mladého černocha z otroctví. V jižní Americe, v pralesích velikých řek, připravují si zase náhradu kávy z jiné rostliny, jež se nazývá guarana. V Paraguai, v Argentině i v Uruguayi připravují si zase čaj z listů jednoho planě tam rostoucího kře. Vida, jak jsou ti domorodci všude vynalézaví. — Neboť všechny tyto zde vyjmenované rostliny obsahují tytéž hlavní látky, dráždidla nervů, jako káva, čaj a kakao (čokoláda). Nevím o čem více bych ještě vyprávěla, co tatínek na svých cestách jídal neb píval? Abych se tedy rozešla o jiných věcech! Napadlo mně, když jsem se už zmínila o tom nakuřování indianským doktorem čarodějem, že čítala jsem v anglických magazínech veliké vyprávění povídky, jak běloch cestující mezi divochoy, umí-li všelijaké "kouzelnické" koušky, je nejen vážen ale i že pak jsou mu ti divoši ve všem poslušni. Tatínek se těm smyšleným povídkám jen posmívá. Ač sám byl někdy okolnostmi přinucen aby si zahrál drobet na "čaroděje" to jest bělocha, který zná mocná kouzla, dělal to velmi nerad a tuze zřídka. Předně proto, že mu to bylo odporným podporovati jakoukoliv pověru a za druhé že to bývá vždy velmi nebezpečné. Všichni domorodci, tak zvaní divoši (Proč divoši? Většina těch divochů si nepočíná tak zběsile a není tak ukrutná, jako byli a jsou na příklad páni běloši Němci v Belgii a jinde), připisují vždy nemoc, smrt a i třeba jakékoliv i menší úrazy a nehody na vrub nějakému nepříteli — třeba i sousedovi. Se sousedy ani tam nejde to vždy po dobrém! Někdo z nich získal si nějaké kouzlo, aby svého nepřítele, odpůrce, zahubil. Perou se tam mezi sebou jako u nás. Čarodějové mnohých kmenů dělají dobré obchody prodávajíce "ochranná" kouzla, aneb potají dělají kouzla, aneb i jedy potají prodávají. Vždyť i tatínkovi nabízeli leccos, co bylo v té zemi dosti cenné, jen aby jim dal silné "kouzlo", jistě působivé, aby se žádatel zbavil svého odpůrce. Jistý Wolof černoch v Senegambii nabízel tatínkovi pět krav, očaruje-li bohatého majitele karavany, aby hned zemřel. A to vše k vůli jistě mladé a hezké otrokyni. Stane-li se někomu v kmenu něco, neb umře-li po krátké nemoci, jistě jeho příbuzní mají-li jen drobet majetku, povolají si "čaroděje", aby domluvil se s "duchy", a vyzvěděl na nich, kdo to byl jenž smrt přivodil. I stane se často že čaroděj ze msty osobní, aneb za úplatek od jiných nabídnutý někoho nařkne. Leckde se obviněný máže z trestu vykoupiti, jinde je prodán v otroctví, leckde jej i zavraždí. Je to tedy vždy nebezpečno hráti si na čaroděje. Tím jen potvrzoval by cestovatel domorodce, že běloch má moc kouzelnou. Stane-li se něco, nenlí, čaroděj bělochu nakloněn, a to bývá prý většinou, zle se to na neopatrném bělochu vymstí. Proto býval tatínek vždy velmi opatrný. Abych nezapomněla, v některých krajích u mnohých národů bývá zvykem, obviňuje-li někdo druhého z jakéhokoliv zločinu, že musí pak oba, žalující i žalovaný podrobiti se "zkoušce viny." Jak nám tatínek vysvětlil, mívají jsme

i my běloši za starých dob zrovna takové neb podobné "soudy boží". O, jaké podivné, nepochopitelné zvyky! Vyprávěl nám o některých, které sám uzřel a o některých, o kterých jen slychal, že se tak a tak udály. O jiných dočetla jsem se v jeho knihách. Některé ty zvyky byly děsné! Jiným jsme se museli srdečně zasmáti. Kdo by se tomuhle nesmál? Mezi Dajáky na Borneu, mezi lovci lebek (je to chloubou každého muže, když má doma viseti aspoň jednu lebku jím zabitého nepřítele; u našich Indiánů spokojili se jen s kůží s hlavy) děje se ten "soud" takto: Do řeky, kde je dosti hluboko, zarazí Dajáci dvě dlouhé bambusové tyče. Celá vesnice se sejde na břeh a oni dva, kteří se soudí, hádají se a obviňují, připlaví se každý se svými přáteli s lodičkami. Pak se oba vrhnou do vody a zachytí se každý jedné z oněch tyčí. Na dané jim znamení starešinou a kouzelníkem, oba se spustí po tyči dolů a potopí se úplně pod vodu. Ten, který to déle vydrží pod vodou, je nevinen, vyhrál; ten, jehož hlava se zase nejdřív objeví nad vodou je vinníkem a prohrál. Ať už se jednalo o maličkost nebo o veliký zločin — z tohoto "božího soudu" už není žádného odvolání, "vinník" je trestán. Co to dá u nás práce advokátům, starostům soudcům a mrzutosti pörotám, než tu rozuzlí neb zamuchlají, na které straně je vina! A co to stojí peněz!

U jiných kmenů domorodců, mezi kterými tatínek tolik let cestoval se to tak snadno neodbývalo. Tam na příklad "čaroděj" podal oběma (neb i více) k soudu se dostavivším po misce s jakousi břečkou, nad kterou vždy mumlal strašlivá zaklínání. Na dané znamení musili rázem obsah vypít. Či žaludek to zvrátil, ten byl prohlášen za vinna. Ale někde to bývalo ještě hůře. Někdy totiž "vinník" pojednou klesl k zemi a zemřel v prudkých bolestech, kdežto nevinnému" se nic nestalo! Tatínek byl svědkem takového případu v Asanti a tvrdí, že byl určitě přesvědčen o nevině ubohé ženy, jež při takovém soudu "prohrala", že to bylo, jako dosti obyčejně bývá, vše nastraženo. Čaroděj byl podplacen, aby do misky, kterou podal vyhládnuté oběti dal prudký jed! Asanti bylo tehdy ještě zemí nejhroznějších pověr — podobně jako Dahome a Benin. Angličané vládli jen na pobřeží! Teprv po létech dobyli Angličané říše Asantské. Když tatínek cestoval vnitrozemím oné země, byl vydán úplně na milost a nemilost náčelníkům. Také ho jednou zajali a vyhrožovali mu, že mu uříznou hlavu. Vypravoval nám o tom velmi málo — tatínek o sobě, o svých útrapách a nebezpečích vůbec rád nevypráví — a říká: děti, už se mi to zdá vše, jako by to byl jen sen, že to ani nikdy nebylo skutečností! Já vím ale, že to mnohé čtenáře bude zajímat, podám-li zde malý vyňatek z jednoho tatíčkovy cestopisu — jak to v Asanti vypadalo před více jak čtvrt stoletím, když tam tudy sám a sám cestoval. Píše tatíček:

Nalézáme se na velkém prostranství, na náměstí Kumasi, hlavního města ašantského. Na tisíce zevlujících, rozkládajících a křičících Ašantů, oblečených, jak kdo mohl, v slavnostní "ufamy", očekává zde průvod svého krále. Celá plocha mimo úzkou uličku, kterou pobíhají "duše královny", šlehajíce nepokojné obecenstvo důtkami a odhánějící je s cesty, jest zakryto černými, kučeravými hlavami. Slunce páli nemilosrdně a zaháluje vše žhavým leskem, jen místy uštědřuje šťastnějším posvátný strom "odum" trochu chladivého stínu. Z daleka zaznívá křik, píšťaly, flétny, a obrovské bubny a po chvíli kráčí v náměstí v tlupách se svým komonstvem náčelníci druhé a třetí třídy ve stínu velikých slunečníků, nesených otroky. Za těmito nesená v družině jejich nosítka a zbraně. Na sta vojínů mávajících zbraněmi: noži, meči, a kopími, následuje za nimi a troubí válečné signály na rohy buvolí. Křik, hudba, a střelba poji se a sesiluje v pekelný hluk — neboť blíží se střed — "pán světa" — ašantský král.

Před ním kráčí ještě několik jeho tlup heroldů; mají čepice z opičí kůže, zdobeni jsou zlatými plišky na prsou a mají sloní ocasy na znamení královského majestátu v ruce. Za nimi kráčí "kete", tlupa hudebníků, bučících na buvolí rohy a sloní kly, které jsou ozdobeny lidskými čelistmi, pískají na píšťaly zhotovené z lidských holení a bubnují na obrovské bubny, lebkami a jinými lidskými trofejemi ověšené. Muzikanty následuje asi půl sta pestře pomalovaných a divoce tančících pöpravčích. Jsou to ti příšerní "odumfo" chlapani a starci, ve stáří od to do 50 let. Nesou katanské nože zavěšené v ozdobných pochvách kolem krku neb na rameni. Další čtyři tvoří albíni, mrzáci, liliputáni, ba i šaškové, všichni zlatem bohatě vyšperkovaní. Dále následují eunochové-kleštěnci, odění červeným šatem a za nimi jde několik tuctů hochů, z nichž každý nese si v skvostné kůže a látky zašité ochranné bůžky, zvané "sumany". Bezprostředně za těmito kráčí tlupa otroků. Nesou ukázky královských pokladů: nádoby, truhlice, zbraně, dýmky a několik set klíčků ve svazcích — odznak to bohatství, dále židle z jednoho kusu dřeva vyřezávané a j. — Dále nesou otroci umělecké ku podivu vkusně vyřezávané královské trůny, jsou to křesla, stolice i cestovní lenošky jeho majestátu. Vše stkví se množstvím zlatých ozdob, má však náledkem častého potírání krví z lidských obětí, černou příšernou barvu. Hlavní cestovní křeslo královo opatřeno jest zlatými zvonečky. A opět následuje hrozná

četa "odumfů" — katanů — s leopardími čepicemi. S těmito jdou mučitelové "atobrefo" — hudba smrti, buben "sokoda", jehož tři polodušené údery znamenají: Hlavu dolů, hlavu dolů, hlavu dolů! Konečně blíží se sama Jeho Majestátnost. Obklopen nejvyššími dvořany i důstojnictvem a pázaty přetiženými zlatými skvosty a nesoucími meče se zlatými rukojemí, kráčí král Ašantů, Kofi, chráněný obrovským slunečníkem, taktéž zlatem obtíženým. Kol něho tančí hoši jako řasem posedlí a každý nese nějaký předmět denní potřeby královny: meče, vějíř, šátky, sloní ocasy, zrcátka, dýmky, tabák a j. "Tié, tié" (ticho, ticho!) volají "ofena". Jakoby ho podporovali, dotýkají se jeho těla dvořané a stále provolávají: "O, mocný lve, dej pozor, zde je kámen na cestě! Stkviš se jako had, avšak uštknutí tvé zloby usmrcuje rychleji než jed hadí! Zdaž leoparda neješ krásnější a hbitější!" Kýchne-li král hned všichni pozvednou dva prsty a položí si je na čelo, pak na prsa. Odplivne-li, stírají okamžitě majestátní slinu ocasy buvolů a povrchu země. "On", mocný král jest zahalen v skvostné hedvábné látky a "Jeho" nahé ruce a nohy kryjí zlaté a stříbrné náramky; obut jest ve zlaté opánky. — Trpytí se zlatem a nádherou; jen jeho hlava, jako u všech Ašantů, jest nepokryta, nezdobena. Za králem následují dle pořadí hodnosti: vysocí náčelníci, tělesná stráž s královou výzbrojí, a královská rodina, v jejímž středu jest nesena pod obrovským vějířem "anena" — králova matka, druhá to osoba v říši. Tak vidá, jak si tu i divoši váží své matky. Průvod uzavírá několik set bojovníků. Jaká tu v pravdě majestátní, ač barbarská nádhera jeví se zrakům udiveného Evropana. Tito divoši nepostrádají určitého vkusu a všechny ty šperky, zbraně a nástroje, ať již jsou zhotoveny ze zlata, jež by svým množstvím ani východním knížatům nebylo za hanu, anebo z kůže, ze dřeva, z látek a všelijakého jiného materiálu, jsou divošský umělecké. — Zajímala vás snad nádhera a skoro jakési umění, ovšem barbarské, Ašantů, avšak tento váš příznivý dojem zmizí ihned, načrtnu-li vám jiný obrázek — v pravdě ďábelské "akjere" hrozná obětování lidí.

Ašanti, rovněž jako téměř všichni černoši, věří v posmrtný život. Představují si jej pokračováním vezdejšího života. Proto dávají mrtvolám vešmožů vše, co tito zde na světě potřebovali: šaty, potravu, zlatý prášek kauris, totiž běžnou minci, mýdlo, dýmku, tabák i zbraně. Rozumí se samo sebou, že podobní páni potřebují také žen, otroků k práci, dovců a rybářů. Byl-li zemřelý král, tedy potřebuje také přechetného komonstva a vojinů. Onemocní-li těžce nějaký vynikající Ašantec, taji se jeho nemoc, nakupují se otroci obého pohlaví do zásoby, schytá se tajně všeliký lid, a vloží se do pout k uvězněným již válečným zajatcům. Tak se dělají zásoby. Jakmile vynikající ten Ašantec zemřel, počne vraždění. Každý podřízený náčelník povinen jest poslati — jako u nás na příklad posílají se věnce — pochytané své poddané, otroky, anebo v koších a hrncích již uřezané jejich hlavy. Mimo to i tribut, příspěvek na funus ve zlatém prášku a střelném prachu (ku slavnostní střelbě!). Tím způsobem druhdy se odpravilo ročně v hlavním městě ašantské říše Kumasi až na 600 osob noží ašantských katů, kteříž se dělí na tyto třídy: "Brafo" vrchní, první třídy, "Odumfo" utínač hlav, "Atobrefo" trýznitelé."

Při smrti krále Kvaky Dua po celé dva měsíce přinášeny byly lidské oběti. — V slavnostní dny pak až ke 400 osob usmrceno, tak že jen v samotném Kumase povražděno bylo asi na 500 osob a to ze všech tříd! Od ministrů a všeliké šlechty počínaje až k nejnižším otrokům. Žen vraždí se sice méně nežli mužů, avšak mnohdy ani šestileté lítě neunikne nožům katů. — Stůžž zde malý obrázek. Zemřel princ Mensa a než se o tom roznesla zpráva po městě, obsadili katové všechny ulice a schytali všechny, kdož prchali. Svě oběti popravějí "Odumfo" vrážejí dlouhý, úzký nůž napříč tváří, zrovna mezi zuby, ba i skrz jazyk. Strýzněnou a svázanou obět žene pak před sebou na místo, kde vystavena jest mrtvola princova. Tu konečně ubohé oběti uřízne kat klidně hlavu nožem anebo pomalu úd za údem mečem odsekává, dle rozkazů neb zvyků. Kol rakve zemřelého sedí mladí hoši a dívky s tváří bíle nalícenou, nádherně zlatem vyzdobení, kteří odhánějí mouchy s mrtvolou. Již následujícího dne bude všem těmto mladým lidem spěrážen vaz sloním klem a jejich mrtvolou naházeny budou na rakev princovou. Po tři dny trvá takové hromadné vraždění, načež následuje 40 denní přestávka, pak se opět pokračuje v pohřebních ceremoniích.

I za jiných příležitostech obětují se lidé! Asumankva, totiž "kněz" řekne: "Duchové žijí po krvi, jest nutno si je usmířiti!" Nebo král přeje si sídlo zaměnění nebo jakousi státní událost ohlásiti svým zemřelým předkům. Nebo chystá se k nové válce. Ve všech těchto případech třeba je lidské krve.

Srdce zabitých statečných nepřátel požívají ašantští vojínové syrové, by tím nabyli větší zmužilosti. Sestry královny mají právo zvoliti si mezi nejkrásnějšími svými poddanými, byť i nešlechtici, svého manžela. Ašanti holdují mnohoženství i mnoho mužství. Zemřela-li žena, ba stačí zemřelo-li dítě, aby kdysi vyznamenaný manžel nebo otec následoval nebožtíka do podsvětí. Staví-li se nová budova anebo mají-li se jen nosítka a zbraně nově natřítí, anebo jdou-li do boje — nesmí scházeti lidská

krev. Jen v chudších, menších místech nabírá se zvířecí krvi. Lidský život u Ašantů nemá velké ceny.

Nebyl jsem na štěstí přítomen takovým velkým žertvám, avšak co jsem viděl obětování lidí, stačilo, bych stále měl na mysli nesmazatelný dojem odporu a hrůzy. Dlouho nemohl jsem vepřového masa pojísti nebo pozřítí na psa požírajícího odpadky jakékoliv, neboť okamžitě zjevil se mi obraz zohavených, černých lidských trupů, pohozených v Apetesini, anebo ve vlastním okolí ulic ašantských, na kterých si pochutnávali jak supové, tak i vepři a psi.

Mně sice takové vyličení ze zemi hrůzných zvyků králů, kteří nad lidem vládou jako nad svým majetkem také zajímá, ale ze všech mně nejvíce pobavilo, co kdy nám tatínek vyprávěl, aneb co kde napsal o všelikých zvířatech, které mívá v zajetí. Někteří z nich přivezl i živá do Prahy. Já je neviděla, protože jsem se teprv později narodila, ale když jsem chodila v Praze do školy, ačkoliv jsem byla ještě velmi malá, dobře se na to pamatuji, jak mně o nich lidé, hlavně moji učitelé a učitelky i naši dobří přátelé, jako p. prof. Bauše a pan ředitel Kořenský a jiní vyprávěli. Jaká to byla krotká zvířátka a jak měla tatínka ráda. Byla prý to všelijaká havět: lenochodí, vačice (opossum), — ty si nosily své mladé na zádech, která se ocáskem na mámin ocas pěkně zavěsila; byli to velcí pavouci a všelicos jiného. Ale za všech těch zvířátek byla nejcipernější a tatínkovi nejpřítulnější jakási jihoamerická kuna "tukatuka", jak ji Indiáni nazývali. Nejráději spávala s tatínkem, pokládala se mu na prsa a chrápala jako člověk. Ráno tatínka budila. Tahala ho za uši, za nos, ale nikdy ho nekousla. Nejráději chodila se s ním koupat do řeky. Jak vylezla z vody, hned mu všechno prádlo, šaty roztáhala a po nich se vyválela. Běžela napřed — schovala se někde v houští, a pak na tatínka vyskočila, skočila mu až na rameno — a zase hajdy seskočila a utíkala napřed. Aneb si strčila pazourky do lahvice s vaselinou, celá se pomazala a pak se v suchém listí vyválela, že nebyla k poznání! A teď zase vrčíc: "tuka — tuka, to byl ten její výraz spokojenosti, vybízející tatínka, aby se s ní honil. Ráda skotačila — ale ještě raději krádl vejce a kuřátka!

Tatínek mívá všelijaké divné miláčky. — Jednou měl po delší čas v Africe asi sedm stop dlouhého pythona — hada hroznější podobného. Spával pod tatínkovým ložem a na cizí lidi vystrkoval hlavu a syčel — takže do chatrce nikdo nechtěl ani vejíti. Nejvíce se mi líbil z těch jeho ochotných zvířátek jen africký papoušek a pak když byl na Borneu, onen mladý orangutan, jehož vychovával! Jak ty své miláčky tatínek popisoval! To se mi ze všeho nejvíce líbivalo! Škoda, že ta zvířátka zahynula a já se s nimi nemohla pomazlit. Také můj bratříček lituje, má i on zvířátka velmi rád.

Až budu studovati na universitě, napíšu z těch tatínkových zkušeností anglickou knihu pro mládež. Tomu malému orangutanovi říkal tatínek "Baby"! Musilo to být pitvorné zvířátko — a vypadalo tak rozumně lidsky. Tatínek o něm takhle vypráví: "Jednou jsem šel s dvěma bornejskými domorodci do vnitra pralesů na Borneu. Šel jsem na lov orangutanů do krajín, kam snad ještě nikdy bělošská noha nevkrčila. Odpoledne, když již jsme se vrátili, a byli jsme znaveni a utrmáceni, upozornil mne můj průvodce na šustot větvi. Jeho bystrý zrak postřehl, že na rovné jedné větvi cosi rychle lezlo. Bylo to velké zvíře! Obrovské nemotorné tělo s dlouhými chlupy zrzavé barvy, chopíc svými dlouhými mohutnými rameny větev prchalo před námi. Byl to veliký orangutan. Pojednou se zarazil. Zahoukl rána, druhá — i třetí. Za nářku opic, křiku a letu poplašených ptactva, praskajících větví, spadlo to obrovské tělo dolů. Ani jediný z mých výstřelů nechybil. K mému zděšení, jak jsme chtěli mrtvolu zvednouti, něco zakvílelo. Bylo mě těžko kolem srdce — neboť nevědomky jsem zastřelil samici, matku. Malinký sameček, snad ani měsíc starý zaplakal jako dítě, a já zapomněl jsem, že se dívám jen na opici. Počal jsem mládě chlácholiti jako by to bylo malé nemluvně. Dítěti se to podobalo, proto jsem je nazval "Baby". A tak "z čista jasna" stal jsem se otcem i matkou mláděte a to k nemalé radosti i posměchu celého dáječského kmene. Cestou moje "Baby" mícelo. Ale sotva jsme dorazili domů, do chalupy na kůlech ve vodě stojících, počala muzika. Řvalo jako dítě. Mělo hlad. Můj kuchař, Čiňan Aj Kiu, který v celém mém životě podobné stvoření ještě nikdy nespátřil, kuckal se smíchem, ba spráskl ruce nad hlavou nad tímto novým přírůstkem do domácnosti. Vytáhnul jsem slámu ze své podušky a vystlal jsem malou bedničku. Na štěstí měl jsem s sebou dvě plechovky kondensovaného mléka. I ty jsem rád obětoval. Zhotovil jsem cumel, naplnil láhev rozvařenou rýží a mlékem — a už bylo po největší starosti. Baby cucalo, až radost.

Chudák Baby! Jak spadlo se stromu, ač na štěstí nepolámalo si žádnou kostičku, ale přece se nastudilo v bahně. Chrchlalo a kašlalo jako člověk, ani jsem sluchu nemohl uvěřiti, jak to bylo lidské. Malý můj orangutan zvykl si brzo na nás. I Aj Kiu už se neošklibal, a častěji, když býval v dobré náladě, dělil se se mnou o mou novou

otcovskou péči. Ale milé Baby brzo mně začalo tyranisovat. Nerado zůstávalo samo. Jakmile jsem se jen na krok vzdálil, dalo se do velikého bĕkotu. A řvalo čím dĕle, tím více, dokud jsem se k němu nevrátil. Orangutánek byl velmi rozmazlený. Když mně svým pláčem v noci probudil, popadl jsem jej, zabalil do pytle, vzal pod paži, vykradl se z chatrče ven. Buď usedl jsem s ním někde na kmeni nebo jel jsem lofkou — na procházku — jen aby se mladý princ uklidnil. Když jsem se vrátil s upokoženým "Baby" ze svěžích pralesů, zdál se mi zápach dajácké chatrče nesnesitelný. Na štěstí můj pobyt zde netrval dlouho. Jsa velmi přepracován, předal jsem ošetřování svého mazlíčka jistě mladé Dajačce. Baby prospívalo a počínalo si tak se svými rukama a šklebivou tváří, že až z daleka přicházeli Dajáci podívatí se na div "lesního dítěte". Chtěl-li jsem tyto návštěvy rozesmáti, postačilo, abych jen strčil Babymu prázdnou lžici do úst. O, jak byl zklamán, rozmrzen, jak vyplazoval jazyk, špoulič a hnĕval se.

Jak mnĕ někdy Baby polekal. Fňukal jednou celý den až když jsem to již dĕle nemohl vydržet, zvedl jsem jej z bedny a vykřikl na něj: "Hubu držet!" Ku podivu — Baby se až k smrti uleklo. Můj miláček svíjel se v křečích — pravý dětský psotník. Když jsem již myslel, že teď nastane konec, křeče přestaly. Druhý den vše se vysvětlilo. Baby totiž dostalo dva zoubky najednou. Každému jsem je ukazoval. Dajačky se tomu smály a gratulovaly mi. Z plechovky od petroleje udĕlal jsem vanu, oteplil vodu a každý druhý den jsem Baby vykoupal, uĕsal, usušil a pak zabalil do pytle, aby se vyspalo. — — —

Opĕt jsem se vydal na cestu pralesem, ale Baby nemohl jsem vzítí s sebou. Nechal jsem jej tedy v cizím ošetřování. Zvykli jsme si a proto asi vzájemně se nám stýskalo, když jsme se rozešli.

Za šest dní vracel jsem se domů. Naproti přišel mnĕ Kanendy, jeden z mých Dajáků. Ptěl se mnĕ stále v cestu jako kočka a tak se divně tvářil. Tušil jsem něco zlého. Na mou otázku: "Co dělá Baby", vykoktal svou lámanou angličtinou: "Master, Baby špatně bĕt, Baby nemocen bĕt." Octl jsem se v chýži. Přinesl mnĕ malou bedničku, zašpinĕnou a páchnoucí. V ní svíjelo se hubené, svrašťelĕ, žebírka okazující mĕ drahé Baby! Zdálo se mi, že vidím, jak oĕvidně kostnatĕ, žlutne to malĕ kvilející, zubožené zvířátko. Když poctevřelo oĕka, hledĕlo mnĕ strune v tváři, byla jeho oĕička plna bolesti, pěstičky křečovitĕ se zatřásly. Nemohl jsem se na to dívatí. Zabalil jsem spĕšně ošklivou tvář šátkem, chloroformem jež jsem mĕl na hmyz napuštěným. Pak vyšel jsem ven. Bylo mi velmi smutno i teskno. Po mnoha lĕtech ještĕ často si vzpomenu na to mĕ nešťastné "Baby", končil tatínek své smutné vyprávĕní a nám všem je toho mrněte do dnes lito. Mĕla bych snad tĕž vyprávĕti o tom chytrĕm papouškovi, ale kdĕz ví, zda-li by to ĕtenáfe tak zajímalo jako mne.

Jak jsem se již o tom zmĕnila, můj bratříček by nejradĕji poslouchal tatínka vypravovatí všelijaká dobrodružství, kde to bylo na cestách velmi nebezpeĕné a kde to šlo, jak se říká, do opravdy do tuhého! Kde se stĕlelo, boĕalo, pĕchalo, jak on říká. Ale tatínek se jen pousmĕje a řekne na pĕříklad: nejnebezpeĕnější to bylo na fece Afram, tam mnĕ komáři nejvíce popĕchali, a já dostal nejhorší a nejnebezpeĕnější zimnici. Děti: "vĕtĕ mi, šelmám, zlým kmenům, jedovatým hadům se mĕže ĕlovĕk snadno vyhnout, neb se jim mĕže i ubránit, ale komárům a nemocím nikoliv, aniž strádání a vĕlíkým nedostatkům, pokleslosti mysli, zasmušilosti: — ty si v tropech vyžádají nejvíce obĕtí, tĕm padlo v plen nejvíce cestovatelů. Strádali cestovatelĕ, vytrpĕli mnoho i ti, kteří šli na cesty bohatĕ vypraveni, kteří mĕli vozy, neb soumáry, neb spoustu domorodých nosičů, kteří nesli jim stany, potraviny evropské, lĕky i vína, mĕli spoleĕníky bělochy; ba někdy i lĕkaře, ale já to vše nemĕl! Býval jsem sám a sám a mĕ prostředky na to nevystaĕovaly, abych s sebou mohl vláĕeti dostatek potravin a všelikého pohodlí! Já často přišel mezi domorodĕ kmeny beze všeho, leckdy mi mnoh najatí domorodci uprchli, zboží buď ukradli neb zaházeli — to byla ta největší nebezpeĕ — nikoliv útoky lidí nebo šelem. Mnohdy po mĕsĕce ležel jsem nemocen a opuštěn mnoho set mil daleko od jiného bělocha, který byl by mi snad mohl pomoci. Proti domorodcům se zbraní v ruce zálckdy musil jsem se bránit a je mi to lito, že k tomu vĕbce došlo. Proto také nerad o tom mluvím. Nĕkdy (jako na Orinoku) staĕilo, je zaplašití několik vĕstĕly do vzduchu. To jen moji spoleĕníci mĕšenci byli by nejradĕji všechny ty ubohĕ divoĕy postřĕleli. Leckdy udĕlají z nĕkterého domorodci zavraždĕného cestovatele bělocha muĕenika vĕdy." A zatím ho zabili pro nějakou jeho neplechu, pánovitost, aneb pro nějakĕ nedorozumĕní, kde vinen byl on sám nejvíce. —

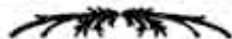
Tak zabili jednoho Itala v Paraguai! Vojenská výprava byla vyslána, Indiáni zajatí, a ten který kyjem ubohĕmu cestovateli hlavu rozbil, byl uvĕznĕn v mĕstĕ Asunción, kde jsem tou dobou přednášel a kde setkal jsem se poprvĕ s chorvatskými cestovateli, bratry Seljany. (Z tĕch pozdĕji byl jeden zavraždĕn Indiany v Peru.) Indián "vrah" klidně vysvětloval, že bělocha zabil protože s revolverem v ruce nutil jeho a jeho soudruhy, aby s ním pokračovali v cestĕ k jednomu vnitrozemnímu kmeni;

s kterým oni žili v nepřátelství a ku kterému jiti nemohli a tedy nechtěli — — — — — Na kom tedy byla vina? Divím se, že neměl cestovatel více rozumu — Ovšem, stanou se případy, kde cestovatel je pro nic za nic přepaden a zavražděn." Tatínkovi se zle vedlo s jedním úskočným kmenem Papuanů na Nové Guineji. Také v Africe ho přepadli. Často zaplatí jeden cestovatel svým životem, anebo má veliké potíže s domorodci, protože některý jeho předchůdce tam něco nepěkného vyvedl. Tak se tatínkovi vedlo na Orinoku. Mnozí Indiáni se rozprchli a ukryvali před ním, protože dříve od bělochů a míšenců zakoušeli všeliké nespravedlnosti.

Tak a všelijak nám to tatínek vysvětloval. A pak Slávkovi k vůli vypravoval — jak ho jednou v noci v Africe chtěli zabít. Cestoval po řece Gambii, jižně od Senegalu v západní Africe a byl už asi dvě stě mil daleko od anglické osady v Bathurstu. Jednoho dne mu dva veslaři černoši kmene Mandingo utekli a zůstal mu pouze jeden jeho průvodčí, černoš kmene Wolof, který pocházel z pobřeží. Odhodlal se tedy tatínek jíti sám do nejbližší vesnice, aby tam podaroval náčelníka a tak mohl si najmout jiné lidi. Černoša nechal hlídat loďku a svá skromná zavazadla a zboží. Ten černoš nerad to nesl, že zůstane na místě sám, neboť slyšel už dříve od obou uprchlíků, jak je tu v této krajině lid zlý a že právě v té nejbližší vesnici, kam měli nyní namířeno, asi před rokem zavraždili jednoho Itala, který s sebou nesl bohaté zásoby červených korálů a okras (ženských) z jantaru. Ty jsou v oněch krajinách ženami domorodců velice oblíbeny a platí za ně i zlatem. Ale jak jantar tak korále musí být pravé, dobře dovedou ti "divoši" rozpoznati pravé zboží od falšovaného. Tatínek si vzal s sebou pušku, střílivo, něco málo zboží a pouzdro se sirkami a kusem svíčky, které stále nosíval při sobě. Nežli došel k vesnici už se připozdívalo. Jakmile ho zpozorovali, někteří černoši z poliček se vracející, zastavili ho a nepustili dále, až z vesnice přivolaní byli dva mužové, jakási tělesná stráž vesnického krále. Tatínek je podělil tabákem a soli. Ale do vesnice jej nepustili. Vykázali mu k přenocování malou chatrnou chýš, asi půl míle od vesnice vzdálenou. Bylo těch chýší několik a všechny neobydlené. Slouží takové karavanám, které tu musí přenocovati, aneb se aspoň utábořiti na tak dlouho, dokud nezaplatí "králi" (v každé vesnici zde přezdívali starostovi "král"-mansa) poplatek za dovolení průchodu zemí. Nechali ho tam samotného a to se tatínkovi tuze nelíbilo, nezdálo se mu to býti dobrým znamením. Obešel nejdřív všechny chýše a celé okolí, ale nikde nikoho nenašel. Zatím přikvačila noc a to dosti temná. Chýš byla kulatá a neveliká, jako zde všechny z upletené slámy, střecha jako poklop na hrníček, ale v prostředku do špiče vybihačtí, vchod do chýše byl tak nízký, že se musel i menší člověk shrbit, chce-li do chýše vejíti. Je v těch chýších dusno. Poděl stěny, na dvou místech byla zrobena z větví jakási lůžka, na těch byla sláma a jen na jedné z těch krásných "postelí" byla na cucky roztrhaná rohožka. A na to měl tatínek ležet. Byl velmi unaven i nemocen. Už dlouho trápila ho zlá zimnice. Ale přece se bránil spánku co mohl. Seděl ve vchodu do chatrce, měl nabitou pušku na klíně, ale začal klimati, až už neodolal—a tak jen chvilku lehl si na to nevábné a tvrdé lože. Pušku ovšem stále vedle po ruce. A co si tak podřimuje, zaslechne jakýsi šramot. Slaboučký, jako by kdosi opatrně chýši obcházel. Rázem se probudil—chtěl vyskočiti, ale bylo již pozdě—kopí prorazilo tenkou sláměnou stěnou—tatínkovi zrovna do zad. Ač téměř po čtyřech, vyřítit jsem se zrovna z chýše, pušku třímaje v ruce, kapsy plné patron, odhodlán, že prodám svůj život co nejdraž. Venku bylo již jasněji, měsíc vyšel —, vyprávěl tatínek dále—a my ani jsme nedýchali a Slávek to hltal —"několika skoky byl jsem od chýše, a puškou už mířil jsem na zrádné vrahy, lupiče.— A co tu vidím? A co tu slyším? — Kapitálního kozla s rohy jako buvol zřím, jak po druhé rozehnal se po té stěně chýše, ale jak pak se obrátil a rovnou na mně! To jste měli děti vidět — jak jsem zase "vlítl" do chýše — a kozel za mnou. Dostal ale hned u vchodu jednu přes hlavu až zaječel. Co ho to kozla u čerta napadlo? Patrně čuchal bělošskou člověčinu a ta mu nešla pod vous — měl bradu jako satanáš—! Viděl jsem ho ve dne, přivázaného, té noci se nějak utrhl." — Všichni jsme se smáli, jen Slávek se nějak dopálil, jak ho tatínek oklamal. Čekal docela něco jiného. "Já byl děti rád, že to bylo jen kozlí trknutí, a nikoliv kopí, a dále, abyste věděli — ráno mne pustili do vesnice, "král" sice slíbenými dárky nebyl spokojen, ale pak milostivě přijal mne ve svou ochranu, prodal mi potraviny, najmul mi dva veslaře otroky na cestu k další vesnici a rozešli jsme se jako dobří přátelé" — tak dále nám vyprávěl tatínek. "Nepiš takové ledabylé hlouposti," řekla mi matka. Ale proč bych nepsala? To přece všichni vědí, že tatínek prožil jiná a zlá dobrodružství a tohle jen tak, jak se říká, "z legrace", vypráví. — Vždyť jsou toho jeho knihy plny — a nové nám napsal — Už k vůli Slávkovi bude muset tatínek napsat nějakou knihu plnou loveckých příhod a bojů s domorodci. —

Ale abych teď už skončila, sice to do kalendáře ani nepříjde! Když píš, tedy si myslívám: Kdo pak asi a kde tenhle můj článek čte? V mysli si udělám, nakreslím všeliké obrázky! Jak vypadají ti lidé, kde to všude čtou, jaká je ta krajina i jak vypadá

ta jejich fasma, kde to čtou? A nejrady bych je všechny znala, navštívila — porozprávěla si s každým a pak zase jela domů! Zdá se mi, jako bychom všichni, já i oni patřili do jedné veliké rodiny, v jeden spolek. A proto jim všem přeji, ačkoliv je to ještě brzo — šťastný Nový rok, zdraví a žádné mrzutosti, neb nemoce! Ale nám všem přeji společně, aby do vánoc bylo té zlé války a německé panovačnosti konec! Aby český národ těšil se z lepších časů, zlaté svobody. Na shledanou na přes rok, budeme-li živi.

Paměti českých osadníků v Americe.

Louis Breuer.

Ze života rodiny LOUISE BREUERA, v Lonsdale, Minn. Byl jsem vyzván, abych napsal zkušenosti ze svého i mých rodičů života, jakožto jeden ze starších osadníků. Mé zkušenosti zde jsou podobné snad zkušenostem tisíců jiných starých osadníků, kteří s velmi skrovnými prostředky začali zde budovat svou příští existenci. Ale než budu mluvit o sobě, chci podati některá data ze života svého děda a otce, jak nám otec vypravoval a ve svých zápiskách zanechal. Děd můj z otcovy strany pocházel z Frauenthalu, blíže saských hranic v Čechách a byl vyučen kovářem. V dobách Napoleonských válek dospěl let vojenské povinnosti, které se hleděl vyhnouti, neboť nebylo tenkrát zač bojovati a proto pokud byl ještě čas, zmizel z domova, aby v cizině a ve zmatku tehdejší válečné doby ušel vojančině, stavě se na svých potulkách hluchým a protloukal se nějaký čas světem, jak se dalo, často s velkými nesnázemi, bídou i hladem. Nemoha se nikde uchytit, dostal se po mnohých útrapách, znaven neustálým touláním do Varšavy, kde bylo tehdy francouzské vojsko. Dohnán již bídou a skoro zoufalstvím, hlásil se za kováře u fran-

couzského vojska a podarilo se mu, že byl přijmut. Jeho dobrá a úhledná práce při kování koní přilákala brzy pozornost důstojníků, že později koval koně skoro výhradně jen pro důstojníky, jejichž přízeň si časem získal a za několik let naučil se řeči francouzské a po vojné učinil si mnohé dobré známosti. Zvláště si ho oblíbil hrabě Sylva Tarouca, který po válce mu nabídnul místo kováře na svém panství Ostrově u Ledče v Čechách, které místo ochotně přijal, zvláště, když mu hrabě kovárnu se zahradou co vlastnictví pojistil. Zařídív se tam, oženil se, pojav za manželku dívku známou ze svého mládí sl. Münzbergovu z Georgenthalu, nedaleko svého rodiště a byl panským kovářem v Ostrově. Tam se narodil můj otec r. 1819 a naučil se pak doma u svého otce řemeslu kovářskému. Jelikož rodiče otcovi pocházeli od německých hranic mluvili více německy než česky a děd sám ovládal dobře mluvu francouzskou a v rodině hraběcí mluvili skoro jen francouzsky a měli francouzské služebnictvo i francouzského vychovatele pro své dva synky, a nenamítali ničeho proti tomu, aby otec můj v chlapeckých svých letech, jsa skoro stejného s nimi stáří s nimi se stýkal a dosti času s nimi trávil. Tak si otec mimo německé i francouzskou řeč při české osvojit.

V řečené obci Ostrově byla také továrna na sklo a jak děd, tak později i otec dělali různé železné nástroje na výrobu skleněného zboží pro továrnu, což si zvláště můj otec oblíbil a tak se v tom časem zdokonalil, že vyráběl železné i mosazné nástroje a formy na sklo a později skoro výhradně jen tomu se věnoval. Po letech hrabě panství prodal a odstěhoval se pryč a s ním zároveň zmizela přízeň pro děda i otce. Nová vrchnost na panství se nestěhovala, nýbrž tam měla jen svého správce a tu pak děd těžce postrádal bývalé přízně hraběcí; znechutila se mu brzy nafoukanost a poroučivost nových úředníků, kovárnu prodal a koupil menší živnost s dvanácti korci polí v blízké obci Věžníkove, kde si vystavěl dílnu a věnovali se s svým otcem skoro výhradně jen výrobě nástrojů a forem na sklo, neboť již měli známost v mnoha sklených hutích po Čechách, pro které již pracovali, a známost ta se šířila, protože bylo toho času velmi málo řemeslníků toho odboru a proto byli hledáni. Za několik let zemřeli brzy po sobě otcovi rodiče a otec byl ještě svoboden a hospodářství musel svěřit cizím lidem, chtěl-li provozovat řemeslo. Oženil se za nějaký čas se sl. Annou

Jedličkovou z Kouřimi. Od té doby tam bydlil ještě jedenáct let a tam jsem se narodil r. 1858. Byli jsme čtyři dítky, já byl třetí, a čtvrtý zemřel v útlém mládí. Mezi tím časem otec prikoupil ještě jednu chalupu s 12 korci polí v téže vesnici. Ale po několik let stonal otec každou zimu delší čas s revmatismem v nohou, který si utržil, když při řemesle celé dny stál na nohou v studené, nevytápěné dílně a bylo to čím dál, tím horší. Mnoho prodoktoroval a byl nucen při svých bolestech ještě mnoho prozahálet. Jeden lékař mu radil, kdyby byl někde u potoka nebo u řeky, aby se každý den v proudící vodě koupal, že by mu to hodně pomohlo. Otec také toužil, aby mohl své řemeslo na lepší stupeň přivésti, aby mohl mít vodní hybnou sílu k točení soustruhů, větráků a j., neb zde se točilo vše jen ručně. Tedy prodal obě místa ve Věžníkové a koupil v Malešově u Kutné Hory místo s vodní silou, zvané Hamerna, kde byl jak se všeobecně říkalo hamr t. j. obrovské kladivo, kterým vodní síla vládla, a kterým se dělali veliké kovářské práce všeho druhu, jako kovadliny, mlynářská vřetena a j. To bylo r. 1863. Do velikých ohňů dýmal veliký fukač, zvaný cylindr, který též voda tahala, jakož i soustruhy a j. Byla tam též vodní silou poháněná olejna, kde se mlela různá semena a z těch se lisoval, čistil a filtroval olej, ze řepky, lněného semene ku svícení, mazání a do barev a mnoho jiných olejnatých semen, jako mák, slunečnice, jádra ze švestkových a třešňových pecek, kteréhož ovoce hojně tam všude bylo a j. Tyto oleje jsou výborné pro jemné potřeby v kuchyních lahůdkářů. Bylo při té Hamerně deset korců pozemku, něco luk, ale většinou pole v jednom kuse při velkém potoce, který se též Vrchlice zove. Místo bylo celkem dobré, ale zanedbané a sešlé a potřebovalo značné opravy. To však otec neodstrašovalo a věnoval se s celou energií svému řemeslu a opravám potřebným, které ale také mimo hodně práce vyžadovali značného peněžního nákladu. Nejprv dal do pořádku olejnu, neb ta přinášela pěkný zisk, protože petrolejem se ještě velmi málo svítilo a tak lidé stále vozili a nosili různá semena na olej z dalekého okolí. Pak dával do pořádku pole a louky a vysázel tam mnoho ovocných stromků. Pak přišla válka r. 1866. Ten rok nebylo skoro žádná práce v dílně, celé léto se nic nevydělalo a byla to pro nás citelná pohroma. Ten rok se nám narodil můj nejmladší bratr, Karel. Po válce začala zas práce přicházet pro dílny, tak otec zase spravoval novými nahrazoval sešlé věci v dílně při hamru a stavbě, aby práce lépe šla neb přicházeli zakázky pro velké kovářské práce při hamru a hospodářské stroje, jako ruční i žentourové mlátičky, řezačky a mlýnky na píce pro dobytek a j. a sklářský průmysl, který ve válce úplně stál, začal se zase hýbat, také již dával objednávký na nástroje a formy. Proto zaměstnával otec stále několik lidí. Ku konci ještě pořídil otec nové vantroky a vodní kolo, tak se zdálo, že bude těm stálým velkým vydáním trochu konec a všechno bude přinášet patřičný užitek. Pozemek byl již také vypraven a vypadalo to jako zahrada krásné. Bylo tam přes 300 různých ovocných stromů, nejvíce švestkových, které otec první leta sázel a které již začaly nésti více ovoce. Na lukách kol potoka rostla pěkná tráva pro pastvu i na seno a pole byla osázená řepou cukrovkou a brambory, což obě bylo dobře obděláno a slibovalo pěknou úrodu. Tak to bylo r. 1870 do 12. července a měl to všechno dohromady ceny nejméně 10.000 zlatých. Po déle trvajícím suchu a horku přišla ten den před polednem hrozná bouře, kroupy a veliký liják, což trvalo déle než hodinu. Kdyby bylo na tom ostalo, nebylo by bývalo ještě zle neb následkem delšího sucha bylo v šesti velkých rybnících, ze kterých voda přicházela k nám, jen málo vody a tak jí hodně v těch rybnících zůstalo a vypráhlá země jí hodně snesla. Po té bouři vysvitlo opět slunce, ale tak palčivé a takové dusno nastalo, že to ukazovalo na novou bouři. A také po šesté hod. přišla druhá bouře provázená hrozným hromobitím, proudy vod lily se z oblak, což trvalo asi dvě hod., načež přšlo volněji až přes půlnoc. Jelikož se z polokruhu jedné až jeden a půl hod. cesty všechna voda sbíhá dohromady, tedy se potok proměnil ve velkou dravou řeku, veletok, který vše urval a odnesl co mu bylo v cestě. Všem šesti rybníkům prorval hráze a stavidla, vyrval stromy, boural stavení. Když velký liják se přehnal, kol 8. hod. večer, šel se otec podívat nahoru k panskému rybníku a tam viděl, jak už voda misty vystupovala na hráz a několik dělníků se namáhalo vytáhnouti veliká a těžká stavidla, jichž bylo 8 při jednom konci hráze. Pojednou kterýs z dělníků vykřikl: "Ježíš Maria, už to letí", a hned všichni utekli od stavidel na břeh a v několika vteřinách pod tlakem vody se stavidla prolomila a s hrozným praskotem a hukotem vody se to vše sřítlo ze skály na níž byla ona stavidla přidělána. Voda také již tekla přes celou hráz. Otec ovšem ihned také chvátal zpět domů, aby zachránil v čas, jest-li se co zachránit dá. Na druhém konci hráze byla panská pila, kde bylo nařezaných prken a stavebního dříví v ceně tisíců zlatých, jež bylo složeno v ohradě pod hrází. Z toho tam nenechala voda nic.

Jelikož bylo naše stavení i celý majetek na pozemku v dolině při potoku a nad námi voda rybníky strhala, celé ty spousty vod se přes náš celý majetek přelily. Večer za soumraku vystoupila voda již z břehů potoka, začala téci po polích a přes dvůr a v malé chvíli jí bylo do půl oken u obytního stavení a skoro do stropu v dílně.

Ta byla postavena přes dvůr a stála trochu níže, tak jí teklo 6 až 8 stop zvýše rychlým proudem a v šířce asi 60 rodů amer. míry. Stavení naše bylo jen přízemní o pěti světnicích, od straně, jež vroubí potok asi 25 kroků vzdáleno a kdyby nebylo bývalo stavěno z výborného velkého plochého kamene jako fošny a silných zdí, tak by nebylo odolalo nárazům vody, dřev a stromů, jež s vodou pluly. Když za soumraku voda vystupovala a začala téci přes dvůr, vrátil se otec právě od rybníka; chtěli jsme utéci na straně, ale rodiče chtěli peřiny, šatstvo a pod, vzít s sebou a dvě chudé rodiny, jichž otcové u mého otce v dílně pracovali a měli po jedné světnici od mých rodičů pronajmuto, chtěly také chudícký majetek s sebou vzít a ovšem i své malé dítky. Byl zmatek strachem, děti a ženské se bály vodou přes dvůr na kopec a voda zatím stoupala tak rychle, že v několika minutách se již nemohl žádný odvážit přes proud, který rychle rostl a po něm kusy dřeva a různé předměty již plovaly. Zatím se úplně setmělo, hřmělo a přšelo. Tak jsme tam uvázli. Muži zabeďňovali dveře a okna, aby nemohla voda tak rychle dovnitř a všichni se shromáždili ve velké naší světnici. Venku hučela voda a déšť, uvnitř ženské nařikaly a modlily se, děti plakaly a křičely a muži zamklí a ustrašení dělali každý něco na záchranu svých věcí. Ale voda se drala stále kol dveří dovnitř a přibývalo jí tam, že tam nebylo možno déle zůstat, schody na půdu byly v druhém konci stavení a k těm se již nemohlo, tak otec vzal sekeru, již v tom shonu z večera kdosi do předsíně přinesl, stoupl na stůl a prosekal dřevěný strop, pak dali ke stolu jednu židli a na stůl druhou a ženy a děti tak za pomoci mužů byly dopraveny nahoru. Nyní byly ještě dvě krávy a tele v chlévě. Ten se nalézal na druhém konci stavení a do toho vedla úzká chodba z předsíně, že se nemuselo ven. Ale v chlévě byla podlaha asi o 1½ stopy níže než ve světnici a tu se mohl dobytek tam utopit; proto jej muži tou chodbou převedli vodou do světnice a tam krávy přivázali a vylezli nahoru také. Byla to hrozná noc, nikdo na spaní ani nepomyslel, jen modlení, pláč, křik dětí a někdy skryté zaklení některého muže. Mezi to míšilo se bučení krav, hukot vody a chvílemi rachot hromu. Bylo nás tam patnáct všech tří rodin, vodou obklopení, v strachu, že voda podemele neb rozbije zdi a sesype se to i s námi do proudu. Chvílemi to okolo praskalo, nejspíše jak plovoucí dříví a prkna na zdi narážela a rozbíjelo se to a ženy vždy strachem vykřikly, že snad už stavení povoluje. Venku hrozná tma, že nebylo nic vidět, když se vykřikl pootevřel, jen hrozný hukot vody bylo slyšet. Když si svítili dírou ve stropě do světnice, tam bylo vody zároveň s plátem u kamen, židle a lavice plovaly převrácené na vodě, postel byla vodou zdvižena, krávy stály břichem ve vodě a tele stálo předními nohama na kamnech, majíc tak hlavu a krk nad vodou.

Teprve k ránu jsme zpozorovali, že začíná voda opodávat a když se rozednilo, bylo ve světnici vody už jen asi 6 palců. Všecko ovšem zničeno, všecko samá voda a bláto, peřiny, šatstvo v almaře plné bláta. V předsíni špižirna s moukou přepracena a mouka promočena a smíšena s blátem, úplně zkažená. Kuchyňská almárka, v níž býval chléb, kroupy a rozličné vařivo, ležela převržena přední stranou dolů a vše v ní zničeno. Venku do dílny jsme nemohli, tam byl vymlet přes dvůr a zahradu široký a hluboký potok a vody bylo ještě až ke dveřím. Zeleninová zahrádka byla úplně pryč odplavena a ovocné zahradě zbylo jen málo stromů. Po polích ještě všude tekla voda a nikam se nemohlo jít. Potraviny všechny zničeny, ani vody k pití nebylo, neboť studně byla ještě za dravým proudem a nemohlo se k ní. Když jsme se rozhlédli po pozemku, tu bylo vidět teprve spoustu. Po alejích stromů ani památky, jen tu a tam některý ležel v blátě, drže se ještě některými konci kořenů v tvrdé zemi, že ho voda neodnesla. Na polích, co byla cukrovka a brambory byly jámy a strže a vymleté struhy a kde bylo nejméně poškozeno, tam byla ornice odplavena až do spodní tvrdé hlíny. Okolo stavení vody vymleta hluboká strouha zvlášť na rozích až pod základy zdi, tak že by bylo stavení už dlouho vodě neodolalo. Pro krávy nebylo žádné trávy, neboť kde voda neodplavila drn to bylo pokryto blátem a pískem. Dříví k topení bylo úplně odplaveno pryč, že nebylo co dát do kamen. Laťový plot kol zahrádky zmizel úplně a místo záhonků zeleniny byla jáma vymletá až na spodní tvrdou hlínu a kamení. Do dílny jsme ten den ještě nemohli. Tak nebylo co jíst ani co pit, ani čím oheň udělati. Žádný však starosti a soužením neměl na jídlo pomýšlení, jen my děti jsme měli již hlad. Tu matka podojila obě krávy, ale mnoho-li toho mléka bylo, když krávy celou noc stály, tak hluboko ve vodě. Muži přece po stavení shledali několik kousků dřeva, ze starého nářadí, matka svařila to nadojené mléko, rozdělila pro všechny děti a nebylo nic k tomu. Ti velcí nejedli ničeho. K polednímu voda již hodně odtékla, tak muži šli, aby se dostali do blízkého městečka něco koupit k jídlu. Když jsme druhý den přešli do dílny, kde bylo vody asi 6 stop, tam bylo nanečeno bláta a kamení asi na stopu tlustě. V tom byli mnohé dřevěné nástroje a modele úplně zkažené a mnohé kovové silně poškozené a některé cenné menší věci a nástroje jsme v blátě ani nenašli vůbec. Písek na děláni forem ve slévárně pokryt a smísen s blátem nebyl více k potřebě. Museli jsme si udělati lávky přes hlubokou a širokou strž vymletou

přes dvůr abychom mohli chodit z domu do dílny a několik dní práce to vzalo, než jsme vyčistili bláto z dílny a očistili nástroje a věci, aby se zas mohlo v dílně pracovat. Ale jaká to byla práce! Jez nahoře pod rybníkem, jenž zachycoval vodu, byl úplně pryč, že po něm nebylo památky, to bylo vymleto jako řečiče, a náhon z jezu k vodnímu kolu, který byl hodně dlouhý, byl na mnoha místech strhán. To byla největší rána pro nás, neboť nejen že by stavba nového jezu stála několik set zlatých, které by si byl otec již opatřit nemohl, ale jelikož do našeho jezu šla voda jen ze stavidel panského rybníka a ten pání již více nespravovali, nýbrž z něho udělali louku a na pílu si přivedli vodu jinou cestou na protější břehu, tak jsme vodní sílu úplně ztratili a olejnu a hamry jsme nemohli více upotřebit, ani měchy vodní silou poháněné.

S polmi a stromy i naše řemeslo bylo zničeno a my byli úplně na mizině. Ke všemu tomu ještě že všechno všude bylo samo bláto a bahno nanešené z rybníků a přišla zase horka, vzduch byl nasycen zápachem a škodlivými výpary a my všichni dostali z toho zimnici, která nás trápila až do zimy. Ti naši nájemníci se po povodni hned odstěhovali, neb se tam báli déle bydlet a otec je také nemohl déle zaměstnávat.

Prodat to otec nemohl, neb to nikdo nechtěl ani zadarmo, aby tam musel bydlet a nemohl být z toho živ. Já jsem byl to léto 12 let stár a přestal jsem chodit do školy a tak jsem začal dělat doma s otcem a starším bratrem, ale dělali jsme jen ručně, k čemuž jsme se museli v dílně již přizpůsobit. Větší práce jsme již ovšem dělat nemohli a tak jsme se obmezili hlavně jen na formy a nástroje na sklo. Soustruh a j. stroje jsme museli točit ručně. Pozemek jsme spravovat nemohli, neměli jsme k tomu ani potah, ani potřebný materiál a pak abychom zas nedělali něco, co by nám opět první povodeň vzala. Tak jsme živořili několik let. Když byly pole i stavby živelní pohromou tak poškozené a neneslo to žádného užitku, namáhal se otec u c. k. úřadů, aby mu byly odpuštěny neb aspoň sleveny nějaké daně; chodil od jednoho úřadu k druhému, všude to uznávali, že se musí něco udělat. Přišla komise od úřadu a po prohlédnutí všeho uznala 4.000 zl. škody. Otec potom nějaký čas daně neplatil, neb očekával, že co nejdříve dostane nějaké vyrozumění o těch daních. Když dlouho nic nešlo, tak jel otec do Prahy k místodržitelství a tam samému místodržiteli všechno přednesl. Ten ho dosti vlídně přijal a pozorně jeho stížnost vyslechl a učinil si o tom své poznámky. Pak otec propustil, slíbil mu, že proň udělá co bude moci a pošle to na náš okresní úřad. Doma pak otec čekal brzo-li co přijde od okresního úřadu. Asi za 14 dní přišli najednou dva vojáci na exekuci pro nezaplacené daně, jež byly již dány do knih. Otec šel hned k okresnímu hejtmanovi do Kutné Hory, aby mu řekl, že mu slíbil c. k. místodržitel nějaké slevení daní. Ale hejtman nedal s sebou ani skoro mluvit a hrubě otce odbyl, že nemůže žádné milosrdenství rozdávat, aby si pozemek zase spravil. Musel tedy otec všechny daně i útraty zaplatit. Pak přišel čas, že měl jít starší bratr, Hynek, k odvodu a tu si otec umínil, že takové vyděračské, tyranické vládě syna na vojnu nedá, opatřil synovi peníze na cestu a ten tajně ujel do Ameriky. To bylo před vánoci r. 1874. Následující rok v září povolal bratr mne a já jel za ním. Dělali jsme pak spolu v New Yorku v jedné dílně opět své řemeslo, formy na sklo, ač je to v Americe poněkud jiné. Otec nyní zůstal při řemesle sám a neměl tam již žádného stání a toužil s ostatní rodinou za námi a proto se namáhal, kdyby to mohl prodat pánům neb náš pozemek hraničil se tří stran s panským. Ale ředitel panství neměl do toho chuti a majitel baron Dalberg tam nebydlel a mnoho let tam již ani nebyl. Otec řekl řediteli, když to pání nekoupí, že to prodá přece zač bude moci a jiný to nekoupí, než nějaký polní a lesní zloděj neb by měl k svému řemeslu mezi panskými pozemky výhodné místo. Na to najednou tam přijel sám baron, jako na zavanou a otcí se podařilo zrovna s ním mluvit když mu vše vypověděl, jak velikým a náhlým návaem vody z panského rybníka skoro o všechno přišel, tak si dali říci a koupili to, ještě před ukončením toho roku, když jsem odjel já. Ovšem musel to otec dát za cenu, jakou mu nabídli.

Následující jaro 1876, v květnu přijeli rodiče a ostatní rodina za námi do New Yorku. Tam se otcí mnoho nelíbilo, protože sám i matka byli již staří a jen bratr a já jsme vydělavali. Při myšlence, co by s nimi bylo, kdybychom se my, synové, oženili, že by neměl své živohytl, toužil po farmě jako nejjistější budoucnosti. Učinili jsme si známost s jistými lidmi, kteří měli již v Minnesotě zakoupené pozemky u Nové Prahy a na jejich doporučení ještě téhož leta v září jsme odjeli celá rodina do Minnesoty, kde otec koupil 160 akrů pozemku, sice dobrého a laciného, ale úplně pustého, jenž byl celý porostlý velkým lesem. Ovšem, že zůstal větší část za něj dlužen. Ještě téhož podzimu jsme vystavěli malý domek z klad, do nějž jsme se přistěhovali ač byl jen z polovice hotov a bylo již hezky zima, ale než přišla skutečná zima byli jsme proti ní již připraveni. Jak jsme si oddechli, když jsme byli zase ve svém a nemuseli se už bát každého mračna a c. k. vyřídících. Pustili jsme se všichni do práce s celou chutí, silou a energií, vykopávali jsme stromy a čistili pozemek. Museli jsme ovšem mnohé nedostatky a svízele snášet a chodili jsme s bratrem

na výdělek, co se kde dalo, aby bylo na živobytí, oděv, obuv, nářadí a jiné vydání neb co bylo třeba do ruky vzít, muselo se koupit a peněz nebylo.

Za pár týdnů jsme koupili krávu a kus sena a farmář, jenž nám ji prodal, řekl, že je s mlékem, ale když jsme ji přivedli domů večer, kráva nedala nic. Ráno zase nedala nic. Šli jsme k tomu farmáři, že kráva žádné mléko nedává a on pravil, že jeho žena stůně, sama ke kravám nemůže a děti že jí asi nedojily a nechaly zapřahnout, k čemuž se děti přiznaly. Ale kráva byla zaplacená, on krávu zpět vzít a peníze vrátit nechtěl. Tak jsme byli celou zimu bez mléka, až k jaru jsme koupili krávu jinou s mlékem od jednoho Němce, kterou jsem odděloval, neb peněz již nebylo. Těšili jsme se, že budeme mít z jara dvě krávy s mlékem neb ta první měla mít tele, zatím ale než jaro přišlo, tak ta první kráva jednou do rána pošla; nejspíše něco škodlivého sežrala se senem z divočiny. Pak jsme si koupili pár volů zase na dluh, na který jsme pak s bratrem v létě peníze vydělávali. Následující podzim jsme si koupili pak ještě jednu krávu a měli jsme z telata, ale nejbližší leto zase jsme našli v pastvíně jednu z těch krav pošlou, tak jsme měli zas jen jednu a museli hledět opět nějakou koupit. Za rok jsme seli první kousek pšenice asi 4 akry a když jsme si pak po dvouletém pobytu na farmě ukrojili první chleba ze svého, jak byl milý a jak chutnal. Nebudu vypisovat podrobnosti našich začátků dalších let, jen tolik podotknu, že jsme zkusili mnoho neb jsme přicházeli do různých škod a nehod; z lesa předělávat pole, nešlo tak rychle a museli jsme mnoho chodit na výdělek, protože byl dluh, prodávat nebylo co, výlohy pro domácnost byly stále a jak přibývalo polí, bylo potřeba přikupovat nářadí a stavět různé stavby. Těch pár tuctů vajec neb nějaká ta fůra pšenice bylo hrozně laciné, že to nebylo nic proti nutné potřebě. Však jsou si ty začátky prvních osadníků v lesích velmi podobné a na nich se dobře plní biblické rčení: V potu tváře chléb svůj dobývati budeš! Šest dní pracovati budeš ze vsí síly své, ode tmy do tmy a odpočineš si v neděli, až si vykonáš různé nezbytné práce, ku kterým se ti v těch šesti dnech času nedostává. Jest potřeba nekonečné trpělivosti a vytrvalosti z pustého, hrubého lesa, s dluhem a prázdnýma rukama udělat farmu, to dosvědčí všichni ti, kteří s málem neb s ničím v lesích začínali. A jak mnozí z takových pozemků odešli! Začátky na prerii nejsou ničím proti začátkům v lesích. Po pěti letech pobytu na farmě se starší bratr Hynek oženil a odešel z domova, mladší bratr, Karel, chodil ještě do školy, rodiče byli staří a již mnoho pracovat nemohli. Pak asi za dvě léta odešel i mladší bratr z domova hledat si lepší štěstí do světa, kterého se také časem dodělal. Zůstal jsem k práci skoro sám, byla to na mne velká túra, polí ještě málo a dluhu dost a musel jsem ještě mnohé stroje kupovat, a první malé, chatrné a scházějící stavby opravovat neb stavět nové a nevyhnutelně přidělávat polí i luk, neb ty byly zprvu také všechny silnými hustými vršami zarostlé, abych se dodělal větších příjmů. Nesčíselných nocí jsem nemohl spát starostí a únavou. Tak jsem nemohl hospodařit dále, scházela mi pomoc a mladá síla k vedení domácnosti. Tedy jsem se oženil se sl. Marií Štěpánkovou, to bylo r. 1885. Pracovali jsme s manželkou s celou možnou pilí a šetrností a bylo nám ještě mnoho, velmi mnoho přetřpětí a si odepřítí neb jsem utrpěl často velké citelné škody, ale až pomalu, přece se postavení naše zlepšovalo. Pak se rozstala matka, jejíž nemoc stále vyžadovala velká vydání a 12 roků ji lékař skoro uměle na živu udržoval, co nemoc její trvala, pak zemřela v stáří 75 roků. Přišly po 2 léta po sobě polní štěnice, které jen malou část úrody ponechaly a to bylo ještě velmi špatné. Jeden rok kroupy skoro celou úrodu zničily. Také jsem přišel o několik cenných koní a více dobytka. Sám jsem již jednou déle než měsíc upoután na lůžko nemocí a dalších 5 měsíců jsem ještě nemohl mnoho pracovat. Též manželka má byla jeden rok od počátku května až do podzimu nemocná, že nemohla nič dělat a ze začátku delší čas zvláště se potácela mezi životem a smrtí a od té doby je zdraví její podkopáno. Desítiletá naše dceruška musela zastat pečení chleba, vaření, praní a j. domácí práce. To všechno mne velmi držovalo v mém pokroku a až jsem se snažil ze všech sil, šel jsem jen velmi pomalu ku předu. První náš domek byl velmi malý a již chatrný, postavil jsem nový, aby bylo více místa pro šestičlennou rodinu. Měli jsme totiž 3 dcery a jednoho syna. Pak jsem vystavěl bárnu, neb stará stáj byla malá a skoro na spadnutí a všecko seno jsme museli dávat do stohů a to bylo škoda, neb se dobytek začal již lépe vyplácet. Pak jsem vystavěl nový obilník a pak jiné menší nové stavby. Před to roky se provdala naše první dcera, ale po pětiletém manželství zemřela, zanechavši 2 dcerušky. R. 1908 zemřel můj otec v stáří 89 roků. R. 1912 se oženil můj syn, jemuž jsem postoupil farmu a pro mne s manželkou jsem si vystavěl domek v městečku Lonsdale, kamž jsme se odstěhovali z farmy na níž jsme největší část života ztrávili a svou sílu i zdraví nechali. Druhá naše dcera pracuje ve městě a třetí se provdala minulý podzim na farmu 4 míle odtud. Tak jsme nyní sami. Nemáme na světě již mnoho k očekávání, zvláště ne dobrého, ale můžeme s čistým svědomím očekávat náš konec, neb jsme vždy ve všem a s každým jednali jak jsme nejlépe mohli a přece jsme se nemohli dodělat pohodlného a bezstarostného

stáří a musím posud často ještě těžce pracovat, zvláště v nynější drahotě. Svě dítky jsme vychovali v duchu českém a svobodomyšlném a všechny mimo angličiny umí česky číst a psát a čtou české noviny. Jsem již stár, ale rád bych se ještě dočkal konce evropské války, a budu šťasten, budou-li Čechy neodvislým státem s republikánskou vládou, neboť vzdor tomu, že jsem v Americe již 42 let, jsem posud Čechem celou svou bytostí a na tu krásnou, nešťastnou zemi, v níž jsem se zrodil nikdy nepomenu. —

Louis Breuer.

Josef Bureš.

JOSEF BUREŠ, jeden ze starých iowských zákopníků, žijící nyní v Ely, Iowa popisuje svoje zajímavé životní zkušenosti takto:

Narodil jsem se roku 1852, v obci Lhotovice, v okrese litomyšlském, v kraji chrudimském. Moji rodiče sloužili na statku otceva strýce a jak bylo ve zvyku v Čechách říkati hospodáři tatičku a hospodyně maminko, tak my děti jsme zase říkali dědečku a babičko. Byli jsme dva bratři; otec byl na vojné a matka s námi sloužila, tak že jsme skutečně mysleli, že hospodáři jsou naši dědeček a babička, hlavně proto, že se o nás svědomitě starali. Do školy jsme chodili půl hodiny cesty, pod Nové Hrady. Když mně bylo osm let, otec přišel z vojny domů. Měl doslouženo a hned dostal službu za poklasného u dvora v Nových Hradech; tam jsem měl školu blízko, ale nepovažoval jsem se tam doma a říkal jsem, že musím "domů" k babičce. Když mi bylo jedenáct let, byl otec povýšen za šafáře u stejného hraběte, ale poslán na jiný dvůr, tak jsem se musel s rodiči stěhovat. Bylo mi slibováno, že prý tam budu chodit dále do školy, ale místo do školy jsem musel na pole a do hospodářství vypomáhat ve vši práci, neboť tam se chovalo množství

drůbeže a práce bylo dost pro malé i velké. Já jsem měl velkou zálibu v práci na poli. Dělal se se šesti páry volů celé léto. Když jsem mohl, šel jsem k oráčům, aby mě nechali orat, nebo vláčet, což ochotně učinili, když otec nebyl na blízku a já z toho měl velkou radost. Ale otec mě jednou pozoroval zdáti, jak se činím u pluhu a pak přišel a prohlížel jakou dělám práci, neboť ve staré vlasti nebylo tak snadné ovládat pluh jako zde. Byl se mnou spokojen a pak mně dovoloval, abych šel orat, když mám kdy. To bylo na podzim a na jaře, mi bylo 12 let. Otcí se nedostával jeden dělník, tak mi řekl, že já budu dělat za něho. To byla má radost, ale brzo se proměnila v žalost. Byl jsem přece ještě slabý a otec byl přísný jako na každého jiného a neodpustil mi žádnou chybu. Tak jsem dělal těžkou polní práci do 17 let svého stáří. Jiní dostávali plat, ale za mě ho bral otec, mně nedal nic. A přece jsem chtěl také užít trochu světa, pobavit se, jít k muzice a tu nezbývalo nic nežli dělat co jednou pan Buřata popsal, dělat "tchoře". Konečně mě přešla trpělivost a řekl jsem otcí, že bych se šel raději učit řemeslu. Otec se ptá jaké, já že kovářem. Otec svolil a našel mi místo v Leštině a v zimě jsem šel do učení. Tam se mi líbilo. Mistr byl velmi hodný. Říkával, když on se učil, že musel chovat děti a pást krávy a teprve, když dostal za vyučenou, že se musel učit řemeslu. Říkával: "Hoši, každé chvíle využitkujte k dobru!" Uhlí tam bylo drahé, mistr nám je nechal pálit jenom když jsme si dali svoje železo. Pak jsme mohli dělat co jsme dovedli z něho vyrobit. Já jsem si toho hleděl, tak že za rok a půl jsem už udělal podkovu a okoval koně. Tu mistr byl na mě hrdý a přál mi všehké maličkosti udělat pro sebe. To jsem byl teprve rád, když jsem si vydělal několik krejcarů pro sebe, neboť tam musel učedník ještě platit od učení.

Ale karta se obrátila nenadále a celý můj život vjel do nových kolejí. Od mládí byl jsem rád veselý a rád jsem chodil k muzikám. Tam byla příležitost každý týden a tak se stalo co se stával. Udělal jsem si známost s děvčetem a měli jsme se rádi. Pak jsem přemýšlel: Co teď? Přejde odvod, že budu odveden toho jsem si byl jist a vyhlídka na vojnu mne příliš netěšila — a mojí milou také ne. V ten čas se několik rodin z okolních vesnic chystalo do Ameriky. Šel jsem se jich přeptat, jak to s tou Amerikou je a to co jsem se od nich dověděl, udělalo mi ještě větší laskominy. Slyšel jsem jen samou chválu a dostal jsem taky chuť na tu Ameriku. Tak jsme se smluvili

s mojí milou, že pojedeme také. Ale hůře bylo o peníze na cestu. Odhodlal jsem se konečně říci otci, že bych se rád podíval do Ameriky než půjdu k odvodu. Otec se chvíli rozmýšlel, ale pak mi odpověděl, že mi vymůže pas na šest měsíců a že mi vyplatí cestu. To bylo radosti! Hned jsem se chystal a prvního října jsme vyjeli z domu a prvního listopadu jsme přijeli do Iowa City. Teď nastaly právě nesnáze. Peněz bylo poskrovnu a práce žádná, tak jsme chodili smutně po městě. Jednoho dne jsme pozorovali, že si nás jeden farmář prohlíží a za chvíli k nám přistoupil a ptal se česky, zdali jsme nepřijeli z Čech a odkud. My jsme řekli, jak se jmenujeme, a on pravi: Vždy jsem si to myslel, že jste mi nějak povědomí! On měl v té vsi, z které pocházela moje holka švakra a choďoval tam na posvícení. Hned jsme mu řekli, jak to s námi dopadá, že nevíme kam se uchýlit a on povídá, pojedte se mnou, tam se spíše dá něco dělat. Já jsem rozhodl, aby zatím jela ona, já že budu hledat ještě práci a zatím že ona pozná, jak to tam na venkově je. To bylo u městečka Solon. Za týden přijela moje holka zpátky se zprávou, že se budeme stěhovat na venek. Ale tu nám to lidé v městě zrazovali, že přijdeme do lesů, kde ani člověka neuhlídáme. Ale my jsme přece jeli. Náš nový domov byl v lese. Dům byl sroubený z klad, velikosti 14x16 a bydleli v něm dvě rodiny, jedna se třemi a druhá se dvěma dětmi. K tomu jsme přišli ještě my dva, tak že tam místa k tancování nezbývalo. Ale nám se tam nestýskalo. Tenkrát byli lidé společensky upřímní, chodili na besedy jedni k druhým, a krátili si čas jak mohli. Já jsem dostal práci při kovářství v městečku asi pět mil od místa, ale byl to velký rozdíl mezi prací v Čechách a tady v kování koně. Tam si kovář poručil jak mají držet nohu koni a tady přivedou koně do kovářny, mnohdy dosti divokého a kovář se s ním musí tahat sám. To se mi nelíbilo a umínil jsem si jak přijde jaro, že půjdu dělat do lesa. Té zimy jsme se dali oddat. Na návrat do Čech jsme už ovšem ani nevzpomněli. Z jara jsem dostal práci asi půl míle od domova, oplotovat 80 akrů lesa za denní mzdu 75 centů ku stravě na den. Tenkrát se dělalo od slunce východu do slunce západu. Ačkoliv sem dříve takovou práci nedělal, byl jsem spokojen. Ve žních pomáhali jsme hospodáři za nájem, ač od nás něčeho nežádal. Ale my jsme byli rádi, že se nás ujmou a byli jsme šťastni, když jsme se mohli odvděčiti. Tenkrát jsme sekali jen kosami a moje manželka vázala, tak jsme to dělali jako v Čechách. Ten čas se sila jen pšenice. Když bylo po žních, manželka se ptá: Vy nebudete pohrabovat? Domáci se jí dali do smíchu, že se tady nepohrabuje. Ona pravi: kdybych měla takové hrábě jako v Čechách, že by si to shrabala, co je pěkné pšenice ještě na poli. Hospodář jí povídal, když chceš, já ti takové hrábě udělám. Tak nahrabala tolik, že jsme z toho měli 13 bušlů. Pak už to šlo veseleji, koupili jsme si krávu a tlustého vepře na zabítí a něco nábytku, co bylo nejnuttnějšího a ještě nám nějaký dolar zbyl. Na zimu r. 1871 přijeli za námi rodiče mé manželky s rodinou. Ona druhá rodina, která bydlela na farmě se přes léto odstěhovala, tak jsme byli zase 3 rodiny. Majitel se rozhodl, že to místo prodá, tak ženy rodiče to koupili. Bylo toho 75 akrů, ale oni se báli dluhu, tak to akrů odprodali sousedovi, což později litovali. Ovšem nebylo na tom ani 40 akrů vzděláno, ostatní byl les. Tak jsme se dohodli, že my budeme s nimi hospodařit. Oni dali děti do práce. Dva synové šli dělat kovářství do vozové dílny. Tak jsme byli čtyři pohromadě, až jsme to od nich vykoupili. Ženiny rodiče si vymínilli třetinu úrody. Dali jsme za to \$1100 a jen \$400 jsme měli a všechno se muselo kupovat na dluh. Tenkrát bylo takových malých míst více. Majitelové chodili na výdělek a pole najímali, proto že to nevyváželo majiteli malého kusu pozemku držeti potah. Já jsem měl dobrý potah a najímal jsem co jsem mohl obdělávat a v zimě jsem dělal dříví pro lidi, tak jsme pomalu dluh upláceli, ač tenkrát vše málo platilo. Dobytky jsme už také měli hezké stádečko, jenže tenkrát za \$25 byl velký vůl nebo kráva; vejce stála 4c tucet a máslo 3 centy libra. To musel se počítat každý cent a uložit, co se dalo. Vždycky jsme si říkali, s manželkou: "Až to zaplatíme, jak si oddychnem. Nu, a dočkali jsme se toho. Pak jsme si přikoupili 40 akrů vzdělaného pozemku bez staveb a tu se nám to teprve hospodařilo, když to šlo vše na jednu hromadu. Ale placení dluhů ještě nebyl konec. Tenkrát když lidé viděli, že dobře hospodaříme, to už nám sami nabízelí peníze. Ten čas se vyplácelo pěstování pšenice, za kterou se tržily pěkné peníze, ale pak přišly mušky a pšenici jsme přestali pěstovat, sázeli jsme kukuřici a pěstovali více prasat a dobytka. Pak jsme zase přikupovali les na pastvu až jsme měli 157 akrů a všechny nové stavby. Ovšem, že nám přibývalo nejenom statku, ale i dítek. Měli jsme jich pět, dvě děvčata a tři chlapce. Když jsme na tom byli nejlépe, tu se manželka rozstala a za šest měsíců umřela, ač jsem povolal čtyři rozličné lékaře a dělal vše možné, abych ji zachránil, aby užila toho, co společně se mnou vylopotila. Vše bylo marné! Pak jsem hospodařil s dítkami tři a půl roku. Mezi tím se mi jedna dcera vdala za Václava Měkotu, při čemž sobě náhoda zahrála, neboť můj zeť byl synem onoho farmáře, který se nás první ujal, když jsme bezradně chodili v Iowa City a přivez na svoji farmu. Druhá dcera byla už dorostlá, tak jsem se oženil podruhé; vzal jsem si sestru zemřelé ženy, byla také vdova a měla tři dítky.

Na stejném místě jsme zůstali až do roku 1899, kdy jsme farmu přenechali nejstaršímu synu a koupili jsme bližší Ely 235 akrů. V roce 1909 jsem koupil 10 akrů v hranicích města Ely a postavil si útulný domov. Držím si krávu a pár menších koní a slepice, tak se máme čím obírat. Farmu máme rentovanou a děti jsou všechny zaopatřené. Jen jedno ještě přání bych měl, a to je nespílitelné, kdyby totiž moje první manželka se mohla na to vše podívat, jaký je ve všem velký pokrok. Než umřela, žádala mne, abych dítka neopustil a o všechny se dobře postaral, čemuž jsem dostál.

W. MORAVA, český kapitán americké industrie. — Na desátém poschodí jedné z největších a nejnádhernejších budov v Chicagu, postavené chicažskou plynární společností a sloužící se svojí obrovitou mramorovou kolonádou za jednu z hlavních ozdob nejkrásnější třídy "Michigan boulevard", jest několik úřadoven, na jichž skleněných oknech čte se nápis "Morava Construction Company."

Společnost ta jest známa nejenom v Chicagu, ale po celých Spojených Státech jako jeden z největších závodů, které se zaměstnávají zhotovováním a stavěním železných konstrukcí pro budovy, mosty, věže a podobné stavby.

Každému krajanu na první pohled padne do oka jméno firmy. O tom, že je to jméno české, nepochybuje nikdo ani na okamžik. Otázkou, kterou si každý položí jest, mnoho-li češství zůstalo v majiteli nebo majitelích této firmy, jejímž zakladatelem dle jména byl náš krajan. Jak známo, jest v Americe v nynější době již dosti lidí majících jména neklamně dokazující český původ, ale nejenom se neznajících k české národnosti, ba často ani nevědoucích nebo nechtějících věděti o svém rodovém příslušenství.

Můžeme čtenáře tohoto kalendáře ujistiti, že zakladatel a majitel firmy Morava Construction Company, není z těchto Američanů a ačkoliv od svého nejtěplejšího mládí, probíjeje se světem na vlastní pěst žil neustále mezi jinonárodovci a s krajany velmi zřídka se stýkal, přece každému rád se přizná k svému původu a ačkoliv jazyk je-ž ztratil zběhlou v užívání české řeči, přece ovládá mateřštinu svých rodičů tak dalece, že nejenom se dobře dorozumí, ale že mohl v roce 1911, když meškal v Praze jako delegát amerických obchodních komor, pronésti v sále na Zofině českou řeč, která mu vynesla hotové ovace se strany našich pražských krajanů.

To však nebylo by v očích našich tak zásluhou, bychom umislovali jeho životopis do těchto stránek mezi životopisy našich nejzkušenějších a nejzasloužilejších starých osadníků, kdyby nebylo té okolnosti, že pan Morava jest skutečně jedním z krajanů, kteří nejdéle v této zemi meškají, to jest od roku 1861 a co ještě více platí, že jeho životopis čte se jako pohádka ze školní učebnice, určená k tomu, aby povzbuzovala žáčky k píli, vytrvalosti a spolehlání na vlastní síly, bez ohledu na to, zda se vše, co v ní obsaženo, srovnává s pravdou. Život p. Moravův jest však ukázkou a důkazem, že s podobnými charaktery, které se dovedou vypracovati z nejnuznějších začátků a z nepřízné osudy k vysokým postavením ve světě obchodním, vědeckém, politickém nebo společenském, nesetkáváme se pouze v čítánkách a v románech, ale i ve skutečnosti. Není snad možno si představití lepšího povzbuzujícího příkladu pro naše mladé lidi, jsoucí na počátku své životní kariery i pro ty, kdož se ve svém životě setkali se zklamáním a nezday, nežli život tohoto muže, který v roce 1871 živil se roznášením novin po domech a při tom studoval v obchodní škole a později pracoval v truhlářské dílně, aby mohl studovati na universitě. Každoročně po dvě hodiny a v sobotu celý den od tmy do tmy pracoval s hoblíkem, dlátem nebo kladivem v ruce a ostatní hodiny trávil buďto ve školní třídě nebo doma ve své chudobné světničce, skloněn nad svými knihami a sešity. Dnes je tentýž muž předsedou společnosti, která přijímá millionové kontrakty, která zaměstnává v plné době na sta dělníků, která podniká takové práce, jako jest dodání a postavení ocelové konstrukce chicažského Municipál-

W. Morava.

ního pieru, jedné z největších staveb toho druhu na světě, konstrukce pro státní zbrojnici v Champagni, Ill., konstrukce pro hvězdárnu na vrcholu hory Wilsonovy v Kalifornii atd. Jest to muž, který se počítá mezi tak zvané kapitány americké industrie, ale který se k hodnotě té probojoval množstvím překážek a protivenství. Vždyť již jako zralý muž s bohatými zkušenostmi založil sobě vlastní závod a v několika měsících ztratil v podniku svoje úspory nastřádané za čtrnáct let sebezapření, svoji úmornou práci, čas a námahu, kterou vybudování vlastního závodu věnoval, zkrátka ztratil všechno — mimo chuti k další práci, k dalšímu boji a pevnou víru v konečný úspěch vytrvalosti.

Než přehlédneme život tohoto muže, narozeného v naší staré drahé vlasti a zde s předními muži tohoto velkého obchodního národa tak úspěšně soutěžícího.

Kodištěm p. W. Moravy jest obec Pofič, nedaleko Pelhřimova, kde spatřil světlo světa, dne 12. září 1853. Na rodiště své se však mnoho nepamatuje, neboť již jako hoch sedmiletý byl přivezen svými rodiči Václavem a Marií Moravovými do Ameriky. Cílem jejich cesty byl stát Wisconsin, kde se usadili nedaleko mladé osady Muscoda.

V jak pohnuté době přijížděli Moravovi do Ameriky, o tom nejlépe svědčí ta okolnost, že plachetník, po kterém konali svoji cestu přes oceán, byl na vysokém moři zastaven vládní dělovicí a kapitánu a cestujícím oznámeno, že vypukla na jihu krvavá rebelie. Byla to rebelie, která v několika týdnech proměnila se v nejvražednější občanskou válku v historii lidstva. Cestující byli dosti vystrašení a uklidnili se teprve částečně, když kdě jejich zakotvila v New Yorku, ačkoliv pak po celé cestě do západního státu měli Moravovi před očima ukázkou válečné doby.

Dne 3. července téhož roku 1861, usadila se rodina Moravova na wisconsinském venkově. Okolnost, že si pan Morava dodnes pamatuje jasně ono datum má svoji příčinu v tom, že to bylo den před slavným čtvrtým Džulajem a on jako malý hoch vyslechnul, jak jeden z obyvatel městečka přesvědčoval jeho otce, že na národní svátek, 4. července, může každý občan, který má něco proti některému jinému občanu, dostati úřední dovolení tohoto zastřeliti. Malý hoch přemýšlel, co je to za divnou zemí, kde jsou vydávána povolení, aby se mohli lidé navzájem zabíjeti a tato okolnost uvázla mu v paměti na celý jeho další život. Zbytečno podotýkati, že občan, který vyprávěl o tom povolení k střílení jiných lidí, jednoduše si "vystřelil" ze "zeleňáka."

Když ztrávil mladý přistěhovalec se svými rodiči na farmě čtyři leta a zvykl již v útlém mládí tvrdě venkovské práci i životu prostému všeho pohodlí, přestěhovala se rodina do Chicaga. To bylo roku 1865 na jaře a hochovi bylo dovoleno choditi do školy až do léta roku 1868, kdy se začal učiti řemeslu truhlářskému, nejdříve u svého strýce, pana Jana Moravy a později u pana Johna Krause, na 11. ul., nedaleko Blue Island ave. Když pobyl několik let v učení u tohoto řemesla, pracoval v několika jiných závodech na spracování dřeva a kdykoliv mu to bylo možno, chodil do večerní školy.

Z doby, když byl v učení v dílně na již. Clark a 14. ul. — dnes jsou na těch místech železniční trati a skladiště — zůstala mu vzpomínka, kterou si dnes po letech rád vyvolává. S jistým kamarádem chodili se po těžké denní práci koupati do jezera, jehož voda dosahovala k místům, kde je dnes Michigan ave., tedy právě tam, kde má pan Morava v obrovském nebetyčňáku svoji úřadovnu. Tenkrát byl tam pustý, písčité břeh jezera a trochu dále od břehu vedla nad vodou na kolové trati železnice Illinois Central. Jednoho dne, kdy se hoši koupali a proháněli se kolem kůlů na kterých nad jejich hlavou vedla železniční trať, ukradl někdo Moravovi polovici jeho šatstva ležícího na břehu. Odnesl mu totiž košili a poněvadž celý jeho šat sestával z košile a kalhot, byla polovice pryč.

Hoch byl celý nešťastný. Nešlo mu ani o to, jak se dostane pouze v kalhotách domů, poněvadž o modu tenkrát nedbal, ale vzpomínal na to, co řeknou doma, až přijde pouze s polovičkou své garderoby. Na štěstí našel se na břehu jezera nějaký dobrosrdečný muž, který si hochovi situace povšiml a dal mu svoji spodní košili. Jak to dopadlo doma, se pan Morava již jasně nepamatuje, jenom ví, že i kalhoty se dostaly ještě do té tragédie a to dokud byl ještě v nich.

V době chicažského ohně bydlela Moravova rodina na Centre ave., a 16. ulici, kde se rodila nynější chicažská Plzeň. V té době pracoval mladý Morava při truhlářství v továrně na Ewing a Beach ul., také v distriktu, který dnes je pohlčen železnicemi a to tratěmi dráhy Pennsylvánské a nyní novým nákladním nádražím železnice té.

Domov Moravův zůstal požárů ušetřen, poněvadž byl na jihu od De Koven ulice, ale továrna, ve které pracoval, lehla popelem hned v první noc požáru. Morava šel se ráno podívat na oheň. To bylo v době, kdy se myslelo, že požár vykonal již svoje dílo a že ostatní části Chicaga zůstanou ušetřeny. Ale v noci se obrátil vítr a plameny vrhly se i na distrikt mezi řekou a jezerem, do té doby částečně ušetřený.

Morava procházel ulicemi mezi spálenými domy a pomáhal kde mohl, ale odpoledne vrátil se domů ztrmácen a již se na hrozné divadlo podívat nešel.

V té době udál se však v životě Moravově důležitý obrat, který dal nový směr

celému jeho životu. Na počátku zimy toho roku dal se Morava přemluvití jedním svým kamarádem, aby vstoupil do večerní školy. Při velké touze po vzdělání a pokroku, již mladý Morava v nitru choval, neměl jeho přítel těžkou práci jej přemluvití a tak vstoupili spolu do obchodní Bryant and Stratton College. Ze začátku studoval pouze večerní kurs a při tom se živil truhlářstvím, ale po ohni rozhodl se, že bude studovat denní kurs a tu ovšem musel zanechat truhlářiny. Přichytil se tedy roznášení novin a ráno ještě za tmy v každém času i nečasů vydával se na cestu od domu k domu s důkladným nákladem časopisů a odpoledne, sotva přišel ze školy, započínal svoji obchůzku nanovo a když přišel domů důkladně zmožený, chápal se teprve svých knih, aby se připravoval pro druhý den a pracoval na svých úkolech. Ráno pak obyčejně vstával ještě unavenější nežli večer ulehal.

Když konečně po dlouhých měsících krajního sebezapření a námahy graduoval z obchodní školy "zlepšil" svoje postavení tím, že přijal místo u jedné společnosti pojišťující na život. Velkolepé slušné \$25 měsíčně bylo jeho prvním úspěchem. V místě tom vytrval do léta roku 1874. Jeho ctizádost a jeho snaha po vyšších metách byly v té době podněcovány tímž přítelem ze školních lavic, který jej byl dříve přemluvil k návštěvě obchodní školy a Morava, když se byl v létě vzdal svého místa v pojišťující společnosti, vstoupil na podzim roku 1874 na illinoiskou universitu. Jeho znalost řemesla truhlářského byla mu nyní opět vitanou a práci v tomto oboru probíjel se studiem po celá čtyři léta. Na universitě vytrval do roku 1878 a když konečně graduoval, měl nádvakem k znalostem, které byl získal, pěkný dloužek, udělaný za poslední rok studii, kdy se věnoval více knihám a méně hoblíku. Zde stojí za zmínku, že pan Morava byl prvním studentem českého původu, který graduoval ze státní university Illinoiské. Nyní jest ovšem počet českých studujících, kteří v ústavu tom svého akademického stupně dosáhli, značný. Ale žádný snad nemá rekord toho druhu jako pan Morava, který vstoupil na universitu maje devadesát dolarů svého jmění a vystoupil z university, když se po celou dobu studii sám živil s jedním stem dolarů dluhu.

Rok, který nyní panu Moravovi nastal, první rok po vystudování, byl nejtěžším. Předně nikdo v tehdejší době nedbal mnoho o mladého muže se studiem, lidé s praktickými zkušenostmi byli vítanějšími zaměstnavatelům; za druhé bylo to právě po panice, roku 1873, která zanechala stopy na mnoho let a obchod se vzpamatovával velmi pomalu.

Mladý Morava vyměnil několik míst a konečně usadil se v jisté strojárně jako kreslič a při zaměstnání tom zůstal po pět let, pracuje na nákresích pro strojní konstrukci. Pak povolán byl k řízení stavby továrny v Černých Vrších v létě roku 1884.

Od té doby datuje se jeho vzestup, který však později byl opětně přetržen. Pan Morava odloučil se od odboru strojnického a vešel ve spojení se slévárnou v Pullman. Stavitelské železářství bylo tenkrát ve svém prvním rozmachu. Továrna, ve které byl zaměstnán spojila se s dílnami Pullmanovy společnosti a Morava, který přistoupil spolu s presidentem staré společnosti k novému závodu pracoval vydatně na zorganizování tohoto a působil v něm po několik let jako inženýr a později jako superintendent.

Pak se stal zástupcem továrny na stroje, která měla svoji filiálku v Kansas City. Zůstal v městě tom po několik měsíců a vrátil se do Chicaga, aby tu konečně sám pro sebe uplatnil svoje zkušenosti a svoje úspory. Založil si svůj vlastní závod a — za několik měsíců byly úspory, které si nastřádal za čtrnáct let v prachu a netrvalo to rok, pan Morava přišel téměř o vše, co měl.

Ale zde právě se ukazuje pravá povaha a cena celého muže. Pan Morava ani po tomto neúspěchu neuznal se za poraženého a zdolaného a pokračoval ve své práci, přijímaje nezdar jako jednu ze stránek každodenní práce. Vrátil se k odboru stavitelského železářství, chopil se kontraktorství v odboru ocelových konstrukcí pro stavby a po devíti letech usilovné práce měl pohromadě dostatečný kapitál, aby mohl založiti závod Morava Construction Company, jehož jest presidentem a který po posledních šestnáct let zaujímá místo jednoho z předních závodů svého druhu na americké pevnině.

Pan Morava praví o svém závodu skromně, že se nedodělal žádných sensationálních úspěchů, ale že jeho společnost vždycky dostala svým závazkům a dobyla čestného jména v obchodním světě. My o jeho závodu můžeme říci více nežli to. Morava Construction Co., jest závodem, který může přijímatí a prováděti práce přímo obrovských rozměrů, o čemž nejlépe svědčí rekord vykonaných prací. Zmínili jsme se již o tom, že závod ten provedl konstrukční práci na Municipálním pieru, kterážto stavba jest největším dílem stavitelského umění v posledních letech v Chicagu zbudovaným. Moravův závod dodal na stavbu tu veškeré konstrukční ocelové části a provedl jich montování. Jinou velkou a památnou prací bylo postavení konstrukce slavné hvězdárny na vrcholku hory Wilsonovy nedaleko Pasadena v Californii. Mimo to byla Moravova firma účastna na stavbách jedné z největších a nejkrásnějších chicažských budov společnosti Peoples Gas Co., na Michigan ave., kde má nyní svoje úřadovny.

na annexu budovy závodu Marshall Field, na stavbě hotelu Shermanova na Clark a Randolph ulicích, na budově Fiskové na Lake ul. a Wabash ave., na státní Zbrojnici v městě Champagne, Ill., a mnoha jiných velkých stavbách.

Když jsme si vyžádali od pana Moravy data z jeho života pro tuto stať, otázali jsme se ho, jakou zásadou nebo jakými pravidly se řídil na své životní dráze, tak abychom je mohli uvést k prospěchu jiných mladých krajanů, kteří jsou na počátku své kariéry a potřebují povzbuzení dobrých a úspěšných příkladů. To týče se hlavně těch, kdož se dávají nezdravě a protivenskými v životě strhnouti k malomyslnosti a ztrátě odvahy do dalšího boje. Pan Morava nám odpověděl, že neměl žádných zvláštních pravidel mimo ono, že vždycky hleděl vydati o něco méně peněz nežli vydělal a dále že bylo jeho pevnou zásadou vždycky na písmenko dostáti každému závazku ať již to bylo jemu k prospěchu neb nikoliv, poněvadž je přesvědčen, že reputace člověka pokud se týče jeho obchodní poctivosti a přímosti je daleko cennější nežli peníze a musí s ní býti počítáno velmi vážně. Ztracený kapitál možno časem nahraditi, ale dobrá pověst obchodníka může býti ztracena pouze jednou a když je ztracena, je pryč navždy . . .

Tato zásada p. Moravova zajisté nemálo přispěla k jeho neobyčejnému úspěchu a pomůže i každému z našich mladých krajanů, který se jí věrně přidrží.

Pokud se rodinných poměrů p. Moravových týče, připojujeme, že jest ženat od roku 1879; jméno paní Moravové jest Frances. Dětek vlastních nemají, ale před pěti lety vzal k sobě pan Morava dvě dívky svého bratrance a vychovává je, aby z nich učinil dobré občany. Rodina Moravova žije v části města zvané Kenwood na jižní straně. Jediný bratr p. Moravův, Jan Morava jest úředníkem velké firmy Diamond Match Co., a jest zástupcem závodu toho pro Západ a úřadovna v Chicagu.

Pan W. Morava vykonal již čtyři cesty do Evropy a pokaždé navštívil svoji starou vlast a mimo to pokaždé prodlel delší dobu ve Francii, v zemi, kterou miluje po Americe a po Čechách nejvíce. Když roku 1911 meškal na cestě Evropou jako člen delegace amerických Obchodních komor, jejíž účelem bylo zváti evropské Obchodní komory k sjezdu do Bostonu, měl částečnou zásluhu o to, že Praha, která příčiněm nějakých přátel Českého národa nebo ignorantů měla býti vynechána, byla pojata do inventáře cesty a američtí delegáti odvezli si z města nad Vltavou, kde byli slavnostně přivítáni a hostěni, nejkrásnější dojmy, které někteří z nich k dobru české propagandy popsali v amerických časopisech. Pan Morava překvapil v Praze jak svoje americké spoludelegáty, tak svoje krajany, nevědoucí, že umí česky, když na banketu, pořádaném Obchodní komorou pražskou, v sále na Žofině promluvil as pět minut trvajícím řečí, za kterou se mu dostalo od krajanů radostných ovací. Na oné cestě rozhodl se pan Morava vzíti sobě do Ameriky dvě dívky svého bratrance, jehož rodina byla dítkami hojně pozhnána. Dívky přijely do Ameriky v roce 1912 a osvědčily takovou bystrotu a takové vlohy, že po třech měsících pobytu v Americe byly dány do třetí třídy. Pan Morava vydržoval jim však soukromou učitelku, která v mimoškolních hodinách je stále vyučovala. Děti učily se angličtině s láskou a dnes vyrovnají se jak Jaroslav, tak Mařenka, pokud se vzdělání v anglické řeči týče, nejlépe vychovaným dítkám americkým.

Pan Morava má ze své poslední cesty do Evropy vzpomínku, která jest zvláště v této době, kdy se velká světová válka chýlí ku svému konci, svoji zvláštní zajímavost. Byl na své cestě opět členem delegace amerických průmyslníků a obchodníků. Družina jejich navštívila také Německo a to hlavně průmyslová města. Mimo jiné konána zastávka v Essenu — kde jsou pověstné Kruppovy zbrojovky — a na programu byla prohlídka továren. Ale vůz, vezoucí americkou delegaci, zastavil se před branou a dále nemohl. Brána a zevnější zdí bylo vše, co bylo návštěvníkům dovoleno viděti.

Krátce na to byla delegace ve francouzském městě Creusotu, kde jsou neméně slavné dílny na zbraně a náboje firmy Schneiderovy, které jsou pro Francii tímž jako Kruppovy pro Německo. Když přijížděl speciální železniční vůz americké delegace k závodům, otevřela se brána, vlak vjel dovnitř a američtí hosté byli uvítáni a prováděni po všech částech závodu, kde prodleli téměř celý den.

Z této zkušenosti p. Moravovy lze souditi, která země se na válku připravovala a která na ni nepomýšlela. Bylo to as čtrnáct dní před atentátem, jehož se stal rakouský následník obětí v Sarajevu a který byl znamením k rozpoutání válečných lití.

Pan Morava prodlel ve Francii mnoho týdnů, naučil se řeči tak dalece, že se může dorozuměti a nyní se též pilně učí rusky, poněvadž zamýšlí po válce podniknouti cestu kolem světa přes Sibír a Rusko a ví, že se znalostí řeči může jediné člověk důkladně seznati zemí a národ.

Z příkladu p. Moravova jest viděti, že člověk pokročilý nepovažuje nikdy za příliš pozdě učiti se něčemu novému a pokračovati ve svých studiích. Tento stručný životopis zajisté poslouží k povzbuzení a poučení našich krajanů mladých i starších.

ANTONÍN JURKA, novinář, učitel, ochotník, zpěvák, nadšený národní pracovník, zemřel dne 13. června 1917, v New Yorku. S Antonínem Jurkou odešla z českoamerického národního života význačná osobnost, a — dobrá, vždy vlastenecky naladěná duše. V letech sedmdesátých a osmdesátých, tedy v pravých začátcích dnešní velké a mohutné české Ameriky byl Jurka jedním z nejčinnějších, nejpodnikavějších a nejobětavějších našinců, kteří usilovali o udržení společenského života v českém národním duchu a kladli základy k velké budově, zahraniční větve národa, které právě v době, kdy Jurka, znavený životem, skleslý na duchu i těle, stížený nad to úplnou slepotou, odcházel z jeviště života nadobro, připadl tak důležitý úkol v boji za dobytí svobody rodným vlastem.

Antonín Jurka byl rodem z Kralovic, onoho města, které dalo české Americe tolik dobrých národních pracovníků a úspěšných občanů. Narodil se dne 6. června r. 1840 a rodiče jeho, Karel a Josefa Jurkovi, kteří též zaměnili, již v pokročilejším věku, starou vlast za novou, zámořskou, odpočívají oba v Chicagu na krásném Národním hřbitově.

Ačkoliv bylo r. 1848 Antonínu Jurkovi teprve osm let, zachoval si z památného roku velmi jasné vzpomínky na ruch, jež rok probuzení národů vyvolal, jmenovitě na zakládání národní gardy v Královicích za příkladem kozišanských a čistéckých. V zlému pro Čechy roce 1850 stěhovala se rodina Jurkova ve velkém žebřinovém vozu do německé obce Jesenic v Žatecku. Tam žil Antonín tři roky a naučil se dokonale německy. Když mu bylo třináct let, byl vzat otcem do Plzně a dán na studii do reálky v Plzni a od r. 1856 do 1859 studoval v Rakovníku. Roku 1859 spatřil poprvé Prahu, která na něho učinila hluboký a trvalý dojem. "...před zrakem naším rozvine se nádherné panorama zlaté matičky Prahy. Na levo hrad královský a tam dole v jasnu záře sluneční té stříbropěnné Vltavy naše hlavní město.... A pohled ten, to chvění mladíka, Čecha znetvořeného, nezapomenu nikdy! Tenkrát se ve mně poprvé opravdově ozvalo, že jsem Čech a Čechem musím zůstat!" Tak napsal Jurka v "Episodkách", ve kterých v tomto kalendáři po několik ročníků kolem r. 1912 ukládal svoje vzpomínky.

V Praze pokračoval Jurka ve studiích, účastniv se pilně ruchu národního. Roku 1861 jako technik z druhého ročníku stal se Jurka spoluzakladatelem zpěváckého spolku "Hlaholu", spolu s muži, jakými byli Ludevít Lukes, Ferdinand Heller, Ludevít Procházka, Karel Bendl, Leopold Zvonař, Jindřich Foerster, Hynek Palda, Frant. Pivoda a j. Jak ku zpěvu přilnul o tom svědčí tato jeho slova z "Episod": "mohu to pouze říci, že "Hlahol" byl by se mi stal vším, studie byly věci vedlejší." V té době píše Jurka, byl by se málem stal choristou u české opery, jsa navnaděn svým úspěchem z vystoupení na divadelních prknech se Švandou ze Semčic. Ale přece se neodhodlal k tomu, sejít se studií a dát se k divadlu. Ten úděl zachován byl Jurkovu spolu bydlicimu a příteli Jiřímu Bittnerovi, který se později stal jednou z hvězd první české scény. V průvodu domazličáka Bittnera navštívil Jurka r. 1869 starobylé Domažlice.

Jurka se přiznává, že nebyl výtečným studentem a bylo to, jak udává proto, že mu na studii nezbyvalo dosti času. Nicméně dostudoval a r. 1863 nastoupil jako úředník v císařské službě v hodnosti katastrálního adjunkta ve Varaždíně v Chorvatsku. V Chorvatsku a v Uhrách pobyl do r. 1865 a tam také se roznemohl střídavou zimnicí a rozhodl se vrátiti se domů. Jeho otec mu navrhl vystěhování do Ameriky, kde již dlel jeho mladší bratr Josef. Otec sám s rodinou chtěl do Ameriky a věděl, že snadněji pohne k cestě svoji manželku, když tam budou míti oba syny. Antonín rád otce poslechl, jmenovitě, když měl od Jana A. Oliveriusa v Americe dlícího ujištění, že dostane hned redaktorské místo a dne 25. prosince 1865 vsedal Jurka v Brémách na loď "Hermann". Cesta trvala devatenáct dní a z toho sedmáct dní bylo bouřlivých, že se nemohlo na palubu vyjíti. Strava byla bídná, spání v příhradách (kojích) mizerné a proto byly břehy Ameriky dne 3. ledna 1866 tím radostněji vítány. V New Y.

Antonín Jurka.

ujali se mladého krajana starší Newyorčané, ale Jurka hned následujícího dne odjížděl vlakem do Chicaga.

Svoje vzpomínky z prvních dvaceti let v Americe popsal Ant. Jurka v kalendáři "Amerikán" v letech 1890, 1891, 1892, 1893, 1907 a 1908. Stručně shrnuty byly zkušenosti Jurkovy v nekrologu "Svornosti" sepsaného dle dat jim samým ve "Vzpomínkách starého ochotníka", a "Episodkách".

V Chicagu se Jurkovi líbilo neboť bylo zde dosti krajanů, kteří dosti společensky žili. Sotva Jurka přijel do Chicaga, již se s ním setkáváme na divadelních prknech. Vystoupil v divadle Slovanské Lípy, v komické úloze žida Pikelesa v kuse "Rekrutýrka v Kocourkově". Při tomto představení se nachladil, roznemohl se tyfem, ale v březnu již byl uzdraven a hrál divadlo zase. S celou vervou svého mládí věnoval se divadlu, hudbě a zpěvu.

Zvěst o dobrém herci roznesla se po všech větších českých osadách a Jurka byl zván, aby "si zahrál". Vystoupil pohostinsky v St. Paulu, v Milwaukee, kde zůstal po delší čas, naleznuv si zaměstnání v železářském obchodu, v Clevelandu atd. a všude byla dobrá jeho hra bouřlivým potleskem odměňována. V té době redigoval Katolické Listy na 12. ulici, kde pracoval ještě s Č. Dürasem, Jos. Langmayerem a Tomšem Vlasákem. V Chicagu Jurka setrval až do r. 1870, kdy 30. září stal se učitelem v St. Paulu, mimo krátké doby, kterou ztrávil co redaktor "Pozoru Amerického" v St. Paul. Stav se učitelem v St. Paulu, octl se Jurka ve svém živlu, a povolání svému věnoval se s celou láskou a pílí, neb věděl, že koná to pro český národ, když zachována bude mu v této zemi silná větev. Vyučování dělo se v české řeči, protože děti byly českého původu a anglicky dosud nerozuměly. Pochopitelně, že za vedení českého učitele Jurky, dobře prospívaly a rády do školy šly, zvláště od doby, kdy Jurka počal vyučovati zpěvu. Bylo to něco nového ve veřejných školách, a principál školy brzy zpozoroval, jaký dobrý účinek má hudba a zpěv na mysl malých žáčků a proto požádal Jurku, aby na celé veřejné škole převzal vyučování zpěvu, což on s velikou radostí přijal. Tak stal se Jurka prvním učitelem zpěvu na velké veřejné škole v St. Paulu. Následkem sběhu různých okolností bylo oddělení pro vyučování v české řeči na veřejné škole zrušeno, následkem čehož Jurka ztratil své učitelské místo. Podrobil se však zkoušce z německého jazyka, při které znamenitě obstál a ihned mu bylo svěřeno vyučování němčiny. Později bylo i oddělení pro vyučování v německé řeči na veřejných školách v St. Paul zrušeno a Jurka musil se obmeziti na vyučování němčiny ve vyšších školách, při čemž vyučoval též ve večerní škole angličtině. Při tom však nijak nezanedbával divadlo a hudbu. Patřil k pěveckým spolkům a sám soukromě vyučoval hře na housle a němčině. Roku 1884 stal se redaktorem časopisu pro děti "Besídky Dětské", vydávaného Ant. Novákem v Milwaukee, kterou řídil s veškerou péčí a láskou až do jejího zániku. Jurka byl v St. Paul též velice pilně činným ve Svobodné Obci, kterou dle rady Lad. Klácela založil. —

V roce 1899 byl zvolen Velkořádem Minnesoty do sjezdu Jednoty Č. S. P. S., kterýž konal se v Detroit, Mich., v létě. Na tomto sjezdu byl Jurka skorem jednohlasně zvolen za tajemníka a povinnosti jeho úřadu bylo, aby též bydlil v New Yorku.

S úřadem tajemnickým bylo spojeno hodně práce, která vyžadovala stále Jurkovy pozornosti a skýtala mu hodně zaměstnání. V místě tajemnickém setrval Jurka až do příštího sjezdu.

Tajemníkem pro příští lhůtu zůstal, ale když Hlavní Úřadovna přenesena byla do St. Louis, záhy z úřadu se poděkoval a odejel za rodinou do New Yorku, poněvadž nechtěl se již jinam stěhovati, a pak si v New Yorku za ta poslední léta zvykl, měřtam své přátelé a známé, svou společnost, po které by se mu jinde stýskalo. Časem dopisoval do různých časopisů a publikací, z nichž zvláště byla to Svornost, do které hojně dopisoval a pak kalendář Amerikán, ve kterém uveřejňoval různé svoje vzpomínky a episodky. O svém náboženském smýšlení napsal Jurka, že v mládí věřil tomu, co mu maminka řekla, ale když byl starší, pohlížel na vše svýma očima.

Jurka dobře se znal se zesnulým českým básníkem J. V. Sládkem za jeho pobytu v Americe, jakož i s profesorem Ladimírem Klácelem, kterého několikráte navštívil a s ním si dopisoval. Když ustaven byl Národní Výbor, pracoval Jurka v rámci působnosti tělesa toho, horlivě i nadšeně, takže na památném sjezdu Výboru ve výstavním roku 1893 v Chicagu pořádaném vzdán mu byl veřejně vřelý dík a cenný dar.

Zálibu v divadle a zpěvu měl Antonín Jurka jistě dědictvím, neboť i mladší bratr jeho Josef, dosud v Chicagu žijící a sestra jeho, paní Antonie Sadilková, ve Wilber, Neb., byli až do let nedávných vynikajícími českými ochotníky a pěvci. Krásný ten dar — láska k divadlu — údělem se dostal i dceři Ant. Jurky, sčelně Běle Jurkové, kteráž jako divadelní hvězda vynikla v předním divadle newyorském a několik uměleckých cest po Americe podnikla.

Úspěchy jeho dcery Běly Jurkové, známé nyní již po celých Spojených Státech a jeho neteři Aděly Novákové byly útěchou, jež svítila do posledních strastiplných let starému zákopníkovi. Byl Jurka po celou řadu posledních let vážně nemocen a připraven odebrati se do říše věčného odpočinku. Již dne 9. května r. 1912 psal Jurka v důvěrném dopise svému starému a dobrému příteli p. Aug. Geringerovi "...pišu snad již naposled. Chtěl jsem ještě psát pro "Svornost", ale nešlo to a už to asi nepůjde. Stínové záslých již kynou mě z mlhavé dáli, vlídně mě kývají: Pojď, brachu, také, připoj se k tichému sboru a zanech tam veškeru faleš a zlobu...."

Chudák starý Jurka netušil, že má před sebou ještě více než pět let, téměř stálého utrpení. V poznámkách, které zaslal s jedním dopisem p. Geringerovi má nedatovaný záznam "Můj zrak; Doktor Tyson předpovídá cink a operaci." Tyto dvě řádky mluví za celé historie.

V jednom z dalších dopisů, psaném jako po paměti velkými tahy napsal Jurka (28. října 1915): Nevidím již na čtení ani s brejlemi ani s lupou. V jiném dopise líčí Jurka takto svůj stav: "Piši jako ve tmách, zrak se zhoršil, nemohu číst svou "Svornost", jen ta ohlavení na první stránce, dopisy si musím nechat předčítat manželkou nebo synem Karlem. Je to bída, že jsem z toho velkého počtu odešlých ještě zbyl. Ale vydržet se musí. Nu, jen když z nás trosek starých vyrůstá nový život. Přece jsme nadarmo nežili."

Poslední dopis Jurkův psán byl dne 30. prosince 1915 a v něm psal Jurka: Slunko mi svítí do péra, ale já sotva vidím na řádky. Nesmím přestat, sic nevím pak kde začít. Levé oko pryč a pravé na cestě. Dne 9. listopadu jsem ulehl s lumbago a sciatika....."

Tak prostými slovy zachycoval starý pracovník svoje utrpení. Poslední rok nastala slepota úplná, kdy již nemocný nebyl v stavu ani řádku napsati. A teprve 13. června r. 1917 přišla sobě Morana pro toho, jenž po celých posledních pět let ji klidně, ba toužebně očekával.

Dne 15. června konal se pohřeb za velké účasti new yorských krajanů. Nad rakví promluvili pp. Tomáš Čapek a dr. V. Písek a pozůstatky byly přivezeny do krematoria v New Jersey k zpopelnění.

Ale zcela správně napsal o sobě Jurka v jednom ze svých posledních dopisů: Přece jsme nadarmo nežili.

Práce Antonína Jurky zanechala dobrých stop a pro jméno jeho zůstane vyhrazeno jedno z čestných míst v historii zámožské větve českého národa; kterou on pomáhal štěpovati a ušlechťovati.

Dvě staročeské babičky. — Česká, a mohli bychom směle říci v celém státě Nebraska nejčestější česká osada, Milligan, mimo ryzího vlasteneckého ducha nejen vystěhovalců samých, ale i druhé a třetí, zde rozené generace, má několik typických zvláštností a charakteristických osobností, z nichž chci tentokrát uvést dvě právě staročeské babičky. Začnu podle stáří.

Manželé Podlešákoví.

Anna Podlešáková, vdova po Ignáci Podlešákovi, starém pioneru české osady milliganské, narodila se roku 1839 v Bezděkově u Klatov a je rozená Pekařová, pátá z devíti dětí, z nichž bylo 5 děvčat a 4 hoši. Do školy chodila do Kadova, asi hodinu cesty vzdáleného. Roku 1865 se provdala za Ignáce Podlešáka, obuvníka ze Slatiné od Horažďovic. — V té době její rodiče vyprodali v Bezděkově a zakoupili si v Nedřevě, kam je mladí manželé následovali a muž dělal obuvnictví. "Josef Podlešák, bratr mého muže," vypravovala mi babička Podlešáková, "byl už v té době v Americe a pracoval jako truhlář v New Yorku. Ten psával mé sestře, s kterou měl známost a konečně když svolila za ním jet do Ameriky, poslal jí na cestu a ona jela. Za rok po té vyplatili cestu nám a tak roku 1867 pustili jsme se přes tu velkou louži za svým štěstím. Cesta nám trvala 14 dní. S námi jelo 14 leté děvče z Kanovic, jménem Hájková. Když jsme přijeli do New Yorku, tak už tam měl muž místo, které mu bratr předem opatřil. V New Yorku jsme pobýli jeden a půl roku

a ačkoli se nám dobře vedlo, muž nebyl spokojen a stále jen toužil po vlastním pozemku. Čítal v novinách o proudu vystěhovalectva na úrodné prairie západu až konečně se s jistým Andriem pustil do Nebrasky a rovnou do Crete. Tam se poptávali na Big Blue po domovinách a starý Jelinek jim doporučil okres Filmore. Pustili se tam a zabrali každý domovinu $3\frac{1}{2}$ míle od nynějšího městečka Milligan. Jednu šoku vzal pro bratra. Já zatím zůstala v New Yorku se sestrou a švakrem půldruhého roku pohromadě a pracovala jsem při doutníkářství. Šetřilo se co nejvíce bylo možno a já poslala muži stovku, aby si mohl koupiti potah, neb měl jen sto dollarů, když se na západ pustil. V srpnu, roku 1871, jsem se pustila z New Yorku za mužem na ten divoký západ — přes Chicago a Omahu do Crete na Franka Jelinka. V Crete byl tenkrát konec dráhy. Měla jsem doporučení do Fairmont na jistého obuvníka, jenž znal mého muže. Nějací lidé z domovin byli na potoce pro dříví, ten švec je našel a požádal, aby mne vzali s sebou. Ti mne pak dodávali z farmy na farmu až jsem se dostala ke Kebrlovům a to bylo jen asi míli od domoviny mého muže, on ale nevěděl, že jsem tam. Ráno mne Kebrlová vedla přes prairie k mému muži. Bylo mi úzko a strach jsem měla z těch pustin a proto jsem celou cestu usedavě plakala. Z daleka vidím jak dva mužští orají. Jeden vede a popohání voly a druhý se potácel za pluhem, hubený, sedřený, opálený, začernalý, že jsem nevěděla je-li cikán nebo bílý člověk. Dívám se chvíli na něj a nemohu ho poznat. On ke mne přistoupí a chce mne obejmout, ale já se bráním až teprve promluvil tak jsem poznala že je to můj muž. Povídá: "Pojd' domů!" Šla jsem jako ve snách. Domů? Byl to ve stráni vyhrábaný brloh 12 při 14, bez dveří a bez oken. Postel sbitá z kmenů na potoce posekaných stromů. Kamna nikde. Místo nich ohniště s kotlem. Já plakala, naříkala a nebyla k utišení, že tam nezůstanu. Ale muž mne ujišťoval, že tam žádná dravá zvířetí není ani jedovatí hadi a na konec mne zavedl ke Steinochrovnu, abych si uvařila drobet polívky. Po jídle jsem se smířila s osudem a šla s mužem do "brlohu". Vezla jsem s sebou 100 dollarů, tak muž jel druhý den do Fairmont pro moje zavazadla, koupil tam kamna a něco prken, aby mohl sbit dvěře a okna. Hned na to jsme se dali do práce a naše obydlí opravili, tak že bylo už alespoň trochu znát, že je v domě hospodyně. Za 50 doll, které zbyly z mé stovky jsme koupili krávu, tak že bylo mléko a už se naše postavení zlepšilo. O vánocích na to přijela za námi sestra s mužem, Josefem Podleškem a ten rok jsme bydleli u nás pohromadě až v podzimu jsme jim pomohli postavit "residenci" zrovna vedle našeho paláce. Tenkrát se farmařilo na homstedech po česku. Silo se ručně na široko, sekalo kosou a hrabalo ručně i vázalo povřísky. Třetím rokem jsme si pořídili vazák, ale muselo se pro něj až do Crete. Za 7 let jsme přikoupili 160 akrů železničního pozemku zrovna vedle a tak jsme měli 3 osmdesátky. Dali jsme za pozemek jen \$4 za akr, ale museli jsme obdělávat hodně pozemku dle kontraktu, abychom dostali srážku. Byli jsme sami dva na práci a ve žních se dělalo ve dne v noci, ani neděle nic neplatila. Později, když se cena farmářských produktů zlepšila, přikoupili jsme ještě osmdesátku a tak jsme měli půl sekce. Můj muž byl velkým milovníkem sadů a založil si svou vlastní školku, kde štěpoval sám stromky a vysázel veliký sad a největší vinici v okolí. Také sklep vinařský měl a v něm sudy nejlepšího domácího vína. Děti jsme neměli žádných, ale poněvadž se sestrou a švakrem jsme byli stále jako jedna rodina, považovali jsme děti jejich jako za své a dnes mi jich vnuci jinak neřeknou než "babičko". Na farmě jsme byli do roku 1910, ale poněvadž zdraví mému muži nesloužilo, šli jsme do městečka Milligan, kde za rok můj staroušek zemřel. Tak jsem zůstala sama se svými vzpomínkami na ty bývalé těžké doby a potěšením, že té mladé generaci vede se lépe. Nemohu zapomenout také na jednoho dobrého přítele, kterého jsme měli, starého indiana, jenž odmítl jíti na rezervaci a zůstal v lesích, blíž Kebrlů. Můj muž mu dával tabák a často býval u nás hostem. Dorozumíval se posuňky, neb se nemohl anglicky naučiti a jeho indianské řeči žádný nerozuměl. Nevím, co bych ještě mohla doložit, jen že časy se změnily, že to, co bylo se ani nezdá býti více pravdou a přece to utrpení a vytrvalost, které přivedly tento kraj na stupeň, na němž se nalézá, má zde živý pomník všude kolem, kam se podíváte, všude jsou vepsána slova civilizace a blahobytu jich potem a mozoly — ale, málo kdo pismo to dovede číst. My, kteří jsme to prodělali rychle mizíme a vím, že to nemůže už dlouho trvat a poslední z nás, starých začátečníků uloží se k zaslouženému odpočinku do té hlíny, která byla svědkem dlouhých let klopotné práce a trpkého života pionerů západu.

L. W. Dongres.

ČESKO-AMERICKÝ DOPISOVATEL jest v každé domácnosti téměř nepostradatelná kniha, ve které jest velký výběr návodů ku správnému sestavení všech společenských dopisů, psaných anglicky i česky, různých obchodních a právních listin dle amerických zákonů. Cena bohaté a cenné této knihy v plátěné vazbě jest \$1.25, poštou \$1.30. Aug. Geringer, 2520 So. Crawford ave., Chicago, Ill.

Př. Veronika Kašíková.

Veronika Kašíková, čili obecně babička Kašíkové jest jedním z posledních representantů starých, bývalých Čech ještě z dob roboty. Narodila se dne 4. listopadu roku 1833. v Kozojedech, okresu královickém u Plzně. Udávám správně dle politické topografie Čech, jinak bych řekl v Kozojedech u Kožlan, poněvadž ve skutečnosti jsou Kralovice také jenom u Kožlan. Její otec byl Mikuláš Franěk a vlastník dohromady s bratrem Josefem grunt. Byli poddani plasského knížete Metrnicha, jemuž sloužili robotou 3 dny v týdnu s potahem Zbývající 3 dny měli sami pro sebe. Veronka chodila do školy do 12 let k učitelovi, jenž měl v jedné třídě všechny žáky a vyučoval pomocí názorné rákosky, jak se tomu na vojně naučil. Pak chodila na robotu za Pavlojc, z hodiny cesty až do Sechutic a na Hadačku, zkrz Lednice, Kočiny a Vejrov. Šafář a dráb byli všemocnými pány nad robotníky. To trvalo až do památného roku 48. V roce 1856 prodala se za Josefa Kašíka, zedníka z chalupy v Prodesladech, který tehdy přišel zrovna z vojny. V Kralovicích na úřadě chtěli za povolení 3 zlatky, ale ženich si postavil hlavu, že ne a jelo se do Rakovníka, kde se to spravilo. Za týden bylo povolení v rukou a v Kozojedech veselka. Pak chodil Kašík po okolí na zednickou práci a mladá jeho žena byla doma s rodiči. Po dvou letech jim otec postavil v Prodesladech chalupu a mladí manželé se do ní nastěhovali. Na chalupě byli dvanáct let. V té době panovala v Kožlanech a okolních vesnicích vystěhovalecká horečka a Kašík, kde slyšel, že dostali z Ameriky psaní, už tam šel, četl, přemýšlel, uvažoval a debatoval o té zlaté Americe. V té době přišel do vsi žid, který nadháněl vystěhovačce do Ameriky a ten jen ducha vystěhovaleckého roznil. V té době

se připravoval do Ameriky starý J. Kotas a ten nabídl Kašíkovům, aby s ním jeli. Dříve mohli dostat za chalupu 1000 zl. pak ji ale museli dát za 800 a tak se vydali na cestu se 3 dětmi, Josefem, Marií a Václavem, jenž byl 4 roky starý. V Kotasově výpravě se nalézali také staří Bernáškovi se dvěma dcerami, kteří jeli do Ameriky za synem Václavem. O Martině roku 1869. sedali v Brémách na plachetku a trvalo jim to 7 neděl než se přeplavili do New Yorku. V Chicagu učinili první zastávku, kde se ubytovali na 18. a Allport. Otec šel "vykládat šify" a matka do krekesovny. Starý Jan Plaček jim psal z Nebrasky, že jsou tam ještě pozemky zdarma a tak se po osmi měsících pobytu v Chicagu pustili dále na západ: V Lincoln byl tehdy konec dráhy a když tam přijeli tak se ptali, kde je starý Plaček. Řekli jim, že v prairiích na Big Blue jsou nějakí Bohemians, tak si zjednali za \$10 vůz a tím se dovezli ku starým Plačkům. Hned také zabrali domovinu 1½ míle od Milligan, po němž ovišem nebylo tehdy ještě ani zdání. Beatrice, Lincoln a Nebraska City byla nejbližší městečka. Kašík s Bernáškem šli 50 mil pěšky kupovat krávu, za kterou chtěl majitel \$50, ale Kašík měl jen \$49 a cesta by byla bývala marnou, kdyby se žena onoho člověka nebyla za Kašíka přimlouvala, aby mu tedy tu krávu za \$49 nechal. Tam, kde jsou dnes ty nejkrásnější a nejurodnější farmy v české osadě milliganské, rozkládaly se tehdy jen holé pustiny. Kašík vykopal ve stráni "dughouse" a zřídil obydlí, totiž "šandu" půl v zemi, půl venku. V zimě chodil 3 roky na práci, aby si mohl opatřit pár volů na práci. Třetí rok jim zbrechoval krajina 10 akrů a do těch nasázeli pomocí sekerky kornu a ručně okopávali. Uvedla se, ale neměla žádnou cenu a proto ji museli pálit. Jednou poslal Kašík domů z Pleasant Hill pětku po Uldrichovi, ale co byla platna? Kousat od ní nemohli. Tatík teprve za nějaký čas koupil mouku. V dughouse se narodily Kašíkovům další 4 děti, Emil, Anna, Vojta a Franta. Čtvrtý rok si koupili pár volů a začali teprve jak se patří farmařit. Ale sotva se začali uchyťovat, potkalo je neštěstí. Vyhořeli roku 1882 (dne 22. září) a nejen že všechna úroda shořela, i matka byla zle popálena. Roku 1885 prodali domovinu jistému Holzingerovi a koupili

160 akrů. Zatím děti dorůstaly a poněvač všechny byly pracovité a šetrné, začalo se Kašíkovům lépe dařit. Přikupovali pozemky, aby mohli každému dáti po čtvrti a zase děti si pomáhaly navzájem. Starý Kašík dočkal se toho, že viděl všechny své děti dobře zaopatřené a zemřel po životě plném poctivé práce a snahy, dne 11. června, roku 1906 a pochován byl na hřbitově milliganském, kde nad hrobem jeho stojí krásný pomník, umělecká to práce našeho českého sochaře, pana Franka Svobody, jehož díla jsou ozdobou všech českých hřbitovů ve státech Nebraska, Kansas, Oklahoma, Iowa, Dakoty, atd. Za rok po otci zemřel nejstarší syn Josef. Ostatní děti jsou všechny usazeny na vlastním majetku v osadě milliganské. Jediný Vojta pobyl 5 let v Oklahomě, ale vrátil se zpět. Dcery jsou provdány, Anna za krajana Kebrle, jenž jest největším majitelem pozemků mezi Čechy v okresu Fillmore, Marie Rohlová, Václav pojal za manželku Emilii Čečrdlovou, manželka Franka Kašíka jest rozená Vohnoutová, Emilova Herynková, Vojtova Fričková a vdova po Josefu Kašíkovi jmenovala se za svobodna Anna Stuchlá. Babička Kašíkova odstěhovala se do městečka Milligan, kde žije na vejmínku a je dosud čilou vzdor svým 84 letům. Když roku 1916 odbývána byla Č. N. S. velká česká slavnost v Milligan, které se účastnilo na tisíce lidí, poslali si pro babičku, aby co nejstarší osadnice byla také zachycena kinematografem a její podoba, veselá, usměvavá, pravá staročeská babička byla nejbouřlivěji aklamována všude, kde film ten byl ukazován. Už je málo takových a než se nadějeme, bude jich památka žít jen ve zkazkách pravníků.

Městečko Lonsdale, Minnesota.

Napsal Louis Breuer.

Hlavní ulice Main pohledem na jih.

Toto městečko nalézá se v okresu Rice v Minnesotě a jest skoro úplně české, ležící v úrodné krajině výhradně českými farmery osazené, bylo založeno r. 1902 dráhou Ch. M. & St. Paul na odbočce Farmington Maukato a čítá přítomně něco kol 400 obyvatel. Trati dráhy městečkem byly položeny 1. srpna 1902 a téhož roku byly postaveny tyto obchody: První stavbu vystavěl M. J. Benzik, totiž hotel a saloon. Druhou James McFadden saloon, první řeznický obchod Vác. Peterka, první továrnu Jacob Šulc, první železářský obchod John Gannon, první smíšený obchod V. Drozda, jenž byl také prvním poštmistrem. Téhož roku po žni byly zde vystavěny dva obilní elevatory, dvě dřevařské ohrady, jedna firmy Skluzáček Bros. a druhá H. E. Westermanná, Němce, jemuž vede obchod p. F. Macháček. Byla tu též soukromá banka, ta pak přestala existovat a r. 1908 byla založena státní banka, jejíž podílníci jsou Češi až na jednoho Němce a jednoho Francouze. Pokladníkem je p. T. Skluzáček. Městečko bylo incorporováno v červenci 1903. První úředníci byli: Tom. Wilby, pres.; Jim McFadden, pokladník a Vác. Peterka, Jacob Šulc a V. Herda, radní. Nová veřejná škola a městská vodárna byly postaveny r. 1907. R. 1910 byl zde založen Čes. Nár. hřbitov. Katol. kostel byl postaven brzy po založení městečka a kat. škola r. 1912. Nyní již městečko značně vzrostlo a se změnilo a jsou zde zastoupeny tyto obchody a řemesla: Jeden elevator vlastní nyní Češi Pumper Bratří a druhý vykopupili společně farmáři, snad samí Češi a obchod jim vedou bratří Pexové. Jsou zde dva lékaři,

dr. Lexa, Čech, jenž má také lékárnu a dr. Finley, Irčan a dr. Kelly, zvěrolékař. Kontraktor zednické a cementové práce p. J. Drozda. Tesařský kontraktor a stavitel p. J. Vosejпка. Dva kováři pp. Fr. Šulc a M. Šírek. Nábytek má na prodej p. Fliček, který je též pohrobíkem. O chléb náš vezdejší stará se český pekař p. J. M. Brom. P. Wester, Němec, ve své smetárně vyrábí máslo, a řeznický obchod vede p. T. Chlain. V hotelu p. M. Benzika jsou vždy výborné upravená chutná jídla a pro nocleháře čisté pokoje; za jeho barem pak vždy různé pivo, atd. Má též půjčovnu koní a povozů. Jiné hostinské místnosti mají p. V. Trnka a pak p. K. Šulc. U obou pánů jsou kulečnickové síně pro pobavení i sály pro tanec, ku kterému vyhrává kapela pánů Smišků. Pan F. Topič je holičem a pro pobavení má též dva kulečnický. Zakázkový krejčí p. Šnorek, modistka paní J. Pexová a p. Barta, hodinář, mají pěkně zařízené obchody. Ovoce, zmrzlina, psací potřeby, atd. se zde prodávají ve třech obchodech. Rozvaděné a znepřátelené strany zde usmíruje městský soudce p. J. Vikla, jenž mimo to má školku stromků ovocných, lesních i ozdobných květin, atd. Vykonává též věci notářské práce a ve své fotografické dílně vyblejskne na zakázku mladé zamilované i staré bručivé, veselky atd. a na obrázku je každý hezký. Dále jsou tu 3 smíšené obchody, 3 železářské obchody a hospodářských strojů, garáže a 3 obchody automobilů. Městské povoznictví (city dray) vykonávají bratři Novákové. Nové i starší residence barví p. V. Trčka. Jinonárodní obchody jsou zde ještě p. Richter, dentist, jenž mluví obstojně česky, McFadden, saloon, T. Vilby, poštmistr, McFadden a Barret, rozvážečí pošty, Burnett, komisionář živého dobytka a snad ještě jiné obchody na něž jsem ani nevzpomněl. Městečko dosti vzkvétá a každý rok se tu dosti staví. V poslední době probouzí se tu utěšené i národní ruch a tak se stává náš Lonsdale jednou ze květajících osad České Ameriky.

Dva doposud žijící zakladatelé městečka Lonsdale, Minn.

Martin J. Benzik.

MARTIN J. BENZIK. Krajan M. J. Benzik, majitel hostince a hotelu v osadě Lonsdale, ve státu Minnesota, jest jedním z oněch krajanů, s jakými se shledáváme na americkém Západě, kteří se zde na půdě nové vlasti narodili, ale zůstali věrni národu svých otců, jsouce při tom dobrými Američany. Rodiče pana Benzika přijeli do Ameriky roku 1858. Martin Benzik narodil se rok na to, dne 11. listopadu 1859 na farmě v townshipu Lexington, v okresu Le Sueur, ve státu Minnesota, kde byli jeho rodiče usazeni. Malému Martinu bylo patnáct let, když mu zemřel otec a on sám se v tak mladém věku ujal otcovy práce a farmařil do třicátého pátého roku svého věku. V té době, když mu bylo as dvacet let, koupil mlátičej stroj, se kterým pracoval vždy v době žni v širém kraji po farmách.

V roce 1877 nastal v životě jeho převrat, zaviněný — studní. Pan Benzik toho roku pracoval po dva měsíce v obchodě a na podzim pomáhal vrtati studni u mlýna v Montgomery. Byla to pětipalcová studně, první svého druhu v krajině. Lidé této novince mnoho nedůvěřovali, ale pan Benzik očekával od toho velké výsledky a pustil se chutě

do práce s podnikatelem, jenž byl jinonárodovec. Když se dopracovali do hloubky 223 stop, přikvačila na ně pohroma. Roury se zasypaly pískem a podnikatel, nevěda si s tím rady, zmizel a vícekrát se v kraji neukázal. Mlýnář octl se v hrozné situaci. Pro mlýn bylo vody rozhodně třeba. Bez studně mohl majitel mlýna prohlásit úpadek a mlýn zavřít. Tu se ukázala energie a podnikavost našeho krajana Benzika. Vzal si práci na starost sám, vytáhal roury, zavedl nový způsob vrtání, tak aby se roury nemohly pískem zanášeti a nedlouho po novém roce 1878 dodělal studni do hloubky 253 stop, kde již narazily stroje na skálu.

Roku 1855 se pan Benzik oženil. V létě farmařil a v zimě vždy obchodoval s dobyt看em. Pak prodal farmu a vystavěl v Montgomery residence a řeznický obchod, který vedl po tři roky, provozuje při tom obchod s dobyt看em. Kupoval dobytek a po-

sílal jej do měst. Jeden rok také řídil parostroj ve mlýně. V letech 1901 a 1902 zastupoval co obchodní jednatel firmu a hospodářskými stroji, ale v zimě vždy obchodoval s dobytčím.

Roku 1902 když dráha Chicago Milwaukee a St. Paul, stavěla svoje trati místem, kde nyní leží městečko Lonsdale a začala rozprodávati loty, koupil dne 16. června několik lotů a po nich vystavěl tam první hostinec a hotel, kterýžto obchod brzo rozkvétl se vzrůstem městečka.

Benzikovi měli pět dětí a to tři syny a dvě dcery. Ale jeden ze synů zemřel, když mu bylo 13 let. Ostatní děti jsou živы a zdravý a mají svoje rodiny, jsouce váženými občany a občankami. Nejstarší ze synů má obchod s automobily a hospodářskými stroji, druhý jest u otce v obchodě a oba jsou ženatí. Jedna z dcer byla provdána, ale její manžel r. 1916 zemřel. Druhá dcera je pana Tomáše Pumpera, majitele obilního elevátoru v Lonsdale.

JAKUB SCHULTZ. Váženým občanem v mladém minnesotské osadě Lonsdale je pan Jakub Schultz, bývalý majitel hostince, sítě a grocerního obchodu, nyní na odpočinku. Pan Schultz prošel za svého mládí trpkou životní školou, ale vytrvalostí, pracovitostí a šetrností propracoval se k závidění hodnému postavení mezi minnesotskými krajany. Již mládí jeho bylo málo utěšené. Narodil se r. 1856 ve vsi Babice, u Dolních Královic, kde byl jeho otec rolníkem, ale brzy osířel. Matka mu zemřela, když byl ještě dítětem a otec stal se obětí války r. 1866. Zemřel v nemocnici na zranění, které utrpěl v bitvě u Králové Hradce.

Malý Jakub byl vzat svým strýcem do Lince, kde pobyl do 15. roku svého věku. Roku 1871 naskytla se mu příležitost jeti do Ameriky a jsa povahy dobrodružné, využitkoval toho s radostí. Prvním státem, ve kterém byl, byl stát New Jersey, kde pracoval asi měsíc na farmě a pak po nějaký čas pomáhal v kovářské dílně. Kovářství obral pak sobě za životní povolání, ve kterém působil po léta na americkém Západě. Prvním místem na Západě, kde dlel a jako kovářský dělník pracoval, byly Cedar Rapids.

Když mu bylo 19 let, dal se na vojnu, vstoupil do služeb Strýce Sama a za pět let, která prožil v uniformě hlavně na Západě, tehdy ještě značně divokém, prožil mnoha dobrodružství a množství zkušeností smutných i veselých. Procestoval rozličná území a nejdělní dobu ztrávil v Kansasu.

Když si čestně odbyl službu, vrátil se do Cedar Rapids a oženil se. Se svojí manželkou pak odjel do Minneapolis v Minnesotě, kde dělal po nějaký čas kovářskou práci v železničních dílnách. Také v St. Paul pracoval při stejném oboru po celých deset let.

Ze St. Paul odjeli manželé Schultzovi do Wheatland, Minn., kde pracoval v kovářství rok, pak dvě leta v nedalekém Veselí a opětovně ve Wheatlandu, kde tentokráte pobyl deset let.

V té době začala se krajem stavěti dráha Milwaukee-St. Paul a pan Schultz přijal místo při podniku tom. Když pak dráha začala rozprodávati loty pro městečko Lonsdale, koupil pan Schultz první loty dané do prodeje a jednou z prvních budov městečka byla kovářna panem Schulzem postavená. Později, roku 1905, vystavěl hostinec a taneční síň jež řídil po osm roků a po nějakou dobu vedl v téže budově i grocerní obchod.

Roku 1911, když už síly, jichž je k provozování kovářství tolik zapotřebí, začaly stářím ochabovati, přepustil kovářnu svému synovi a později vzdal se i živnosti hostinské a nyní po několik roků má hostinec pronajat.

Manželé Schultzovi měli celkem jedenáct dětí a to sedm synů a čtyři dcery, z nichž jest nyní devět na živu. Mimo dva nejmladší hochy a nejmladší dceru mají jejich děti vesměs vlastní rodiny. Druhý nejmladší syn dal se jako dobrovolník k námořnímu vojsku Strýce Sama za příkladem svého otce.

Jakub Schultz.

Manželé Václav a Marie Hnízdovi.

Václav Hnízdo s manželkou. Nebraska posud hostí dost starých zákopníků, kteří více než půlstoletí prožili v této zemi, a ne-nechajíce se odstrašiti četnými obtížemi začátků farmaření, ani pohromami živelními, vše zlé šťastně překonali a svým přičiněním nejen, že sami dosáhli slušného blahobytu a šťastného bezstarostného stáří, ale též svým dětem položili základ k samostatné existenci.

K takovým bezesporně náleží p. Václav Hnízdo, jenž přijel s manželkou a třemi synky do Ameriky v roce 1864. Pan Václav Hnízdo se narodil 9. října 1828 v malém městečku zvaném Zahradka, v okresu Ledčském, v Časlavském kraji v Čechách. Jeho rodiče byli chudobní a též on prožil své mládí v samém zápase o bytí.

Otec jeho byl obuvníkem. V šesti letech ztratil malý Václav matku. Poněvadž byl dle tehdejšího zvyku již od nejútlejšího mládí přidržován k rozličným menším pracím při obuvnickém řemesle, a jeho bratr byl o patnáct roků starší, nastoupil Václav již ve dvanácti letech do pravidelného učení.

Otec jeho se podruhé oženil dva roky po smrti matčině. V roce 1842, tedy ve čtrnácti letech byl vyučen, a v tak útlém věku se pustil do světa "na zkušenou".

Šel po způsobu jiných mladých řemesníků pěšky do Josefova, kdež se setkal s jinými mladíky. Bylo to v čase míru, a vojákům v řečené pevnosti se prý tehdy nedařilo zle. Odtamtud přes Labe do Jaroměře, kdež obdržev práci, se zdržel asi čtyři týdny. Potom se odebral do Miletína a též tam získal zaměstnání. Po tříměsíčním pobytu v Miletíně odešel do Heřmanova Městce, kdež pracoval až do svého 22. roku, kdy se vrátil domů.

Doma pracoval s otcem až do roku 1851., kdy se oženil a stal se samostatným. Jeho manželka, nynější pí. Hnízdová, se jmenovala Marie Rušková, a byla narozena též v Zahradce, dne 31. srpna roku 1832. Tam mladí manželé spolu žili až do roku 1864. Do té doby se jim narodili tři synové.

V té době se z jejich okolí lidé houfně stěhovali do Ameriky. Mnozí psali, že se jim dobře daří, což vylákalo další k vystěhování se. Též manželé Hnízdovi, povzbuzeni příznivými zprávami od různých známých z Ameriky přicházejícími, se rozhodli k vystěhování, hlavně z té pohnůtky, aby mohli svým dětem lepší existenci zajistiti.

Vydali se na konci března roku 1864. na cestu, a v květnu přijela celá rodina do Detroitu, Mich., kdež měli nějaké známé. Detroit byl tehdy ještě malým městem. Když se setkali se svými známými, byli velice zklamáni. Očekávali, že je naleznou žijící v blahobytu, jak dle všech zpráv z Ameriky přicházejících se dalo souditi. Zatím ale našli své krajany trpící bídu a strádající.

Právě se rozdělávaly domoviny v okolí Traverse City, Mich., a též p. Hnízdo získal v tom okolí 160 akru půdy. Tou dobou tam žilo asi dvacet rodin, všechny v dost špatných poměrech. Nikdo z nich ničeho neměl. Bylo to v době občanské války, a též p. Hnízdo měl býti odveden, ale soused jeho se v odvodní úřadovně za něho přimluvil, řka, že není v Americe dosud dost dlouho, a proto že nemají na něho práva. Jezero zamrzlo, a než rozmrzlo bylo po válce a nebezpečí jíti do války zmizelo k značné úlevě postrašené rodiny.

A tak po ročním namáhání, které nepřineslo mnoho úspěchu odjela celá rodina do Chicaga. Tu zůstali tři roky. Pan Hnízdo pracoval u svého řemesla, hoši dorůstali a celkem se rodině nevedlo zle. Ale p. Hnízdo se nevzdal své původní myšlenky státi se samostatným, a též svým synům poskytnouti základ blahobytu, z kteréžto příčiny vlastně svoji vlast opustil.

Po krátkém hledání a rozmyšlení, majíce několik set dolarů nastřádáno, pustili se do Nebrasky.

Tam si koupili v okresu Pawnee farmu, 160 akrů za \$1.000. Hoši, kteří v Chicagu chodili do školy a měšťský život dost dle svých chlapeckých zkušeností poznali, byli rádi, že nebudou nuceni pracovati po besem a p. Hnízdo vida své dorůstající synky, tušil, že jeho druhý pokus farmaření, se setká s lepším zdarem než první.

V Nebrasce byly tehdy poměry zcela jiné než nyní. Nebylo žádných měst, ani železnic; nejbližší město, as 50 mil vzdálené, bylo Nebraska City, přístavní město na řece Missouri. Pro všechnu potřebu na stavbu i pro stroje a nářadí se tenkrát jezdilo velkým povozem s párem volů. Tak to trvalo asi pět roků, až postavili železnici, čímž se poměry všeobecně značně zlepšily.

Tím časem byli v Nebrasce dosud Indiani. Jeleni ještě pobíhali po preriích, ale lidé v mnohém měli bídu. Spolkový ruch nebyl v té době žádný. V roce 1868 nebylo ještě žádných českých časopisů mimo "Slavie", která vycházela v malém formátu.

Pan Hnízdo za pomoci svých dětí a přčinlivé manželky se vynasnažoval, aby dosáhl kýženého cíle, nenechávaje se žádnými nezdary zastrašiti. V letech 1874 a 1875 stihla jej a celé okolí krutá rána. Přišly kobylky, které po oba roky všechno sežraly. Pan Hnízdo zase se stěhoval do města. Tentokráte do Humboldt, Nebr., kdež provozoval po pět roků opět své řemeslo s velkým úspěchem. Potom práce té zanechal. —

Mezi tím synové dospěli a zařídili si sedlářský obchod. Dva staší pracovali v dílně a mladší v krámě. Nyní si všichni dobře stojí, p. Hnízdo se svojí manželkou i synové. Syn František jest v Blue Rapids, Kans., Václav jest v Humboldt, Nebr., a Bohumil v Portland, Oregon.

Manželé Hnízdovi jsou na své stáří dosud velice čili. Pan Hnízdo jest nyní 89 roků stár a jeho manželka 85 roků, ale ač strávili v této zemi 53 roky, ještě rádi si vzpomínají na svůj rodný kraj a svoji vlast, nyní v čase války tak hrozně krvácející.

VÁCLAV LENOCH. — Česká spisovatelská obec a družina starých ochotníků ztratily lonského roku jednoho ze svých dobrých a oblíbených členů, jenž zároveň patřil mezi nejstarší české chicažské osadníky a horlivé pracovníky pro všechno, co mělo fedrovati naše nejlepší účely národní a osvětové.

Mužem tím byl Václav Lenocho, kterého znalo české Chicago, a my se jistě čtenářům tohoto kalendáře, v němž často Lenochovy práce byly uveřejněny, zavděčíme, přiveveme-li stručný životopis jeho, zároveň s oceněním jeho veřejné a spisovatelské činnosti.

Václav Lenocho narodil se r. 1840 ve Mnichovství v Čechách, kde rodiče jeho měli selskou živnost. Jejich rodina byla v celém tamním kraji váženou a nemálo zakládala si na tom, že její předkové byli Českými bratry. Vzdělání dostalo se mu pečlivého, a po vychození obecných škol byl poslán na reálné gymnasium, kde dobře se učil. Rodinné poměry se však později utvářely tak, že Václav, jenž toužil po vysokoškolském vzdělání, touhu tu ukojiti nemohl, a poněvadž také politické a společenské poměry tehdejší doby se jeho mladé a po svobodě dychtící duši nezamlouvaly, ve stáří 21 let vydal se na dalekou a tehdy nikerak příjemnou cestu do Ameriky v naději, že se mu zde podaří dodělati se úspěchu v životě. Líbilo se mu zde i přes to, že se naděje jeho nesplnily, ale na svoji vlast často a rád vzpomínal a kdykoli vyprávěl o svých rodičích, sourozencích a rodné dědině a krásech jejího okolí, vždy zaleskly se mu v očích slzy. Každý, kdo ho poznal blíže a měl příležitost nahlédnouti do jeho duše, vážil si ho pro tu jeho plamennou lásku k vlasti, české řeči a všemu, co bylo české a slovanské.

V této zemi nebylo mu určeno, neboh dopřáno dodělati se takového blahobytu, jaký stal se údělem mnohých, kteří sem přijeli s ním. Příčiny toho zde uváděti nebo rozebíratí nebudeme, neboť každý člověk má svoje chyby a měl je tedy také Václav Lenocho, jehož jednou chybou — možno-li to tak nazvati — bylo, že se po příjezdu do této země neuchytil nějakého výnosného a stálého zaměstnání, nýbrž že dal přednost na národa roli dědičné a hlavně na poli dramatickém, hereckém a spisovatelském. Je sice pravda, že vyhledával výživu a obživu v řemesle natěračském a jinde, ale jeho vášnivá láska k vydatlu byla mu v tom překážkou a na závadu, a jak každý, kdo jest obeznán s poměry před několika desetiletími, ví, také ne k osobnímu prospěchu

Václav L. nocho.

a užítku, poněvadž tehdy od národních pracovníků bylo očekáváno, že budou pracovati nezištně, zdarma, obětavě.

Rád vzpomínal dob, ztrávených v Milwaukee a hlavně v Racine, kde pobyl nějakou dobu a kde až do své smrti měl dobré přátele. Znal Karla Jonáše a vztýcky mluvil o něm s úctou, ba pietou a litoval jeho tragického skonu. Před dvěma nebo třemi lety zajel si do Racine a Caledonie navštívit svých známých a po návratu svém s nadšením vyprávěl o úspěchu, jakého se tam dodělali. A mluvil o tom s radostí, neboť duše jeho neznala závisti a přála každému toho nejlepšího.

Je těžko psáti Lenchův životopis. Někteří jeho přátelé mu často říkali: "Václave, napsal jsi (nebo napsal jste) životopisy tolika krajanů, napiš (nebo napište) i svůj, tak abychom věděli o tobě (nebo o vás) všecko, co by nás i jiné jistě zajímalo, nežli tě (nebo vás) odvezou na ten náš krásný Národní hřbitov."

Pan Václav, jak jsme ho titulovali, pokaždé se usmál, zamávl rukou a zažertoval: "Víte, hoši, já jsem jako pohrobník. Každému rád posloužím 'profesionelními' službami, ale sám sobě, jako on sobě posloužití nebudu moci. A ostatně, jaký pak životopis? Sejdu s očí, sejdu s myslí, a nebude asi mnoho těch, kteří mě doprovodí na mé poslední cestě k jámě, kterou se vchází do říše věčného klidu a míru." A předpověď jeho se splnila: málo bylo těch, kteří stáli u jeho hrobu, do něhož byl ukládán k poslednímu odpočinku.

Jak už praveno, je nesnadno psáti Lenchovu biografii, ale budeme hleděti oceniti aspoň jeho činnost osvětovou a národní. Jak se dočítáme v "Památku ochotnického divadla v Chicagu," vydaném za příležitosti oslavy 50. výročí založení toho divadla, Lench poprvé v Chicagu vystoupil na jevišti v síni Česko-Amerického Sokola (pозději Slovanské Lípy) na De Koven, blízko Canal ul. Bylo to, tušíme, r. 1869 nebo 1870, kdy Lench v "Preciose" hrál roli vůdce cikánů a velice se líbil. Hrál také v neděli, dne 9. října 1871, kdy Chicago bylo zachváčeno velikým ohněm. Dávána byla tehdy činohra "Sirotek Lowwoodský", a jak Lench nejednou přátelům svým vyprávěl, právě, když poprvé vešel na jeviště, spatřil okny jak se noc venku ozářila plameny, a v nejbližším okamžiku rozléhalo se na ulici volání "Fire!" Bylo ovšem ihned po divadle, neboť kdekdoby vyběhl na ulici. Lench, jenž tehdy bydlil na Taylor ul. a byl svědkem toho shonu a poplachu, oheň ten v několika člancích a pojednáních v různých listech mistrně vylíčil.

Ochotnický talent Lenchův byl plně obecnstvem oceňován, a když po ohni divadlo v Lípě bylo převzato mladou tělocvičnou jednotou "Sokol", Lench byl asi dva roky jeho ředitelem. R. 1873 přeložil frašku se zpěvy, "Robert a Bertram", ve které sám také vystoupil. Když r. 1874 založen byl dramatický klub "Thalia", Lench stal se členem. Hrávalo se tehdy po několik let ve prospěch národních účelů, a Lench vždy rád a ochotně účinkoval a českému ochotnickému divadlu zůstal věren až do r. 1913, kdy se s ním v síni Sokola Slovanské Lípy na prknech, která znamenají svět, rozloučil navždy. (Tehdy ve "Dvou sirotcích" zazpíval kuplet žida Maušla.) Ale divadlu věren zůstal na dále a nejen je navštěvoval, nýbrž napsal také a zdramatisoval dva "obrazy ze života chicažských Čechů", z nichž jeden — poslední — pod názvem "Zelená Pepička, čili zlaté srdce", byl se značným úspěchem dáván na scéně v budově Sokola Chicago na již. Kedzie ave., blízko záp. 24. ul.

Lench byl také plodným spisovatelem povídek, novel a novelet. Napsal dlouhou řadu povídek ze života amerických Čechů vůbec a chicažských zvláště, které pro svoji ušlechtilou tendenci a prostý, ale zamlouvající se sloh byly čteny se zálibou. Některé z nejlepších byly uveřejněny v tomto kalendáři a ve Svornosti. Jako dobrý znalec dřívějších poměrů v západní metropoli a pamětník začátků rozvoje a vývoje českého Chicaga uplatnil svoje literární nadání k sepsání velice zajímavých statí "Z mých pamětí", které před více lety byly uveřejňovány v "Duchu Času" a ve kterých Lench pokračoval předloni a loni v "Nedělní Svornosti". Smrt vyrvala mu však z ruky pero dřívě, nežli mohl dokončiti nástin a náčrt dějin rozvoje největších osad zdejších, České Kalifornie, Lawndalu a Nového Tábora.

Lench pracoval také u redakčních stolků některých časopisů chicažských a všude pro svoji bodrou a upřímnou povahu těšil se přátelství svých kolegů. Pokud se pamatujeme, posledně jako novinář pracoval v zaniklých už "Lidových Novinách" V posledních letech přispíval výhradně do Svornosti a Duchu Času až do své smrti, která nastala 9. dubna 1917. Prostý pohřeb konal se z domu smutku, 2510 již. Sawyer ave., na Český Národní hřbitov, a slova posledního rozloučení u hrobu v "řadách" pronesl Lenchův starý přítel p. Václav Petrželka.

Václav Lench byl věrným Čechem, člověkem zlatého srdce, otcem milujícím přítelem věrným. Zanechal tu v málo utěšených poměrech manželku Marii a osm dětí ve stáří od 6 do 24 let. — Čestná mu budiž paměť!

Šetřte životů dětí.

Podává Dr. Karel H. Breuer, Lincoln, Neb.

Sledujeme-li pozorně statistiku a všimáme si všeho kolem sebe, seznáme, že čím je lidstvo vzdělanější, tím jest celkem méně porodů, rodiny mají méně dětí a lidstva méně přibývá. V některých krajinách to došlo tak daleko, že lidstva ubývá, jako ku př. ve Francii a ve východních státech naší Unie. Pakli si prohlédneme statistickou mapu Spojených Států, ukazující přibývání a ubývání obyvatelstva, seznáme, že ve východních státech na mnoha místech a v Novoanglických zvláště, jest mnoho míst, kde obyvatelstva ubylo a ubývá stále.

Tento úkaz má velký vliv na vývin té neb oné země a na celou historii lidstva. Vzáimně si, že v Německu, kde vláda stále hlásala, aby měly rodiny více dětí, také skutečně se zrodilo celkem více dětí než v západnějších zemích a tedy také obyvatelstva více přibývalo. Následek toho se ukázal ve světové válce, kdy mohlo Německo stále vrhati nové a nové rezervy do pole, když se již zdálo, že je vyčerpáno.

Ať ve válce nebo v míru jest nutno abychom pečovali úzkostlivě o zachování zdraví a životů malých dětí, na nichž závisí budoucnost země. Posud se věnuje, zvláště mezi chudším lidem, velmi málo skutečné pozornosti tomu, jak se mají dívky vychovávat. Matky nemají zcela žádného výcviku ve výchově dětí a co vědí jest jen to, co se naučily od svých matek neb od sousedek, neb od porodních bab. Matka až posud myslí ve velmi mnoho případech, že vše, čeho je třeba, jest dávat jen dítku dost pít a zvláště když dítko pláče, udusiti mu pláč prsem. Tento zlozvyk má nejvíce nemoci v zápětí.

Posud umírá tuze mnoho dětí pod jeden rok stáří a celkem možno říci, pokud se týče měst, že dvakráte tolik dětí pod jeden rok stáří zemře, než se dá omluviti. O venkovských okresech nelze s takovou určitostí psáti, neb tam posud není statistika udržována a obyčejně neúplná statistika jest horší než žádná.

V našem městě Lincoln, Neb., ku př. bylo v roce 1915, 1170 porodů a z těchto dětí jich do roka zemřelo 86. V roce 1916 bylo 1205 porodů a z narozených dětí zemřelo do roka 97. Dle těchto číslic seznáme, že v roce 1915 zemřelo z každého tisíce narozených dětí 73 než uplynul jeden rok a během roku 1916 zemřelo z každého tisíce 80 dětí. To je skorem dvakráte tolik než by mělo býti. A naše město jest velmi zdravé, čistě držené a zdravotní úřady jsou svědomitě zastávány, tak že těm se nemůže vina dávat. Vina spočívá hlavně na nevědomosti mnoha matek, které nevědí jak dívky ošetřovati. V některých jiných městech jsou číslice mnohem nepříznivější.

Pakli více než 40 neb 45 dětí z tisíce zemře za rok pod jeden rok stáří, pak je jistě třeba nějaké nápravy, neb něco je v nepořádku. Dívky nejsou v takové osadě správně ošetřovány. Lékaři dávno dokazují, že polovici dětských úmrtí lze předejiti.

To není ještě všecko, neboť všechny nemocné dívky nezemřou. Na každé jedno dětské úmrtí můžeme počítat, že deset dětí trpí zbytečné nemocí a některé, třeba že nezemřely, jsou tak zeslabeny, že se z nich nikdy již nevyvinou zdraví muži a ženy. Mnoho z nich zůstane nadosmrtní slabochy neb i mrzáky.

Nyní zavedena jest ve většině měst a okresů ve Spojených Státech kampaň ve prospěch lepšího ošetřování dětí, která trvá obyčejně týden a nazývá se 'Baby Week.' Při této kampani jsou pořádány přednášky pro matky a demonstrovány všechny způsoby, jak se mají dívky ošetřovati, jak se má pro ně potrava připravovati, jak se mají odívati v létě a jak v zimě a zkrátka vysvětlena jest celá výchova. Kde byly tyto kampaně správně vedeny a kde matky ukázaly náležitý zájem, snížilo se množství úmrtí kojenců od 10 do 50 procent. Na těchto přednáškách se rozdávají matkám tištěná poučení, pojednávající podrobně o výchově dětí, většinou ovšem anglická, ale v některých místech i v jiných řečích.

Uvádím zde pravidla, jež se obyčejně doporučují k správné výchově dětí:

Žádná strava nenahradí dítku mateřské mléko a proto kdekoliv možno, má se dávat dítko k prsu. Však snad většina matek má ten zvyk, že dává dítku prs pokaždé, když pláče, bez ohledu kdy to je. Dítko pláče jen když ho něco bolí neb mu vadí aneb když má hlad. Matky mají za to když pláče, že má vždycky hlad. Ale žaludek dítka potřebuje čas k ztrávení mléka a pak si musí chvilku odpočinout, aby se zcela vyprázdnil. Pokud není zcela vyprázdněn, nemá se znovu do něho nalévat, neb jinak mléko se neztráví a kyše, tvořící plyny a jedovaté látky. Plyny nafukují střeva a nastane kolika, k vůli níž dítko pláče bolestí. Jedovaté látky způsobí často průjem. Tedy, když se mléko kvasí v žaludku a střevách, dítko pláče a když mu matka dá hned zase prs, pak jako když přilévá oleje do ohně a stav jeho se tím jest silně zhorší. Dítko pak tím více pláče a matka mu tím více cpe prs, až se dítko

nebezpečně roznemůže. Proto dítě hned po narození má dostávat pít jen každé tři hodiny ve dne a mezi to hodinou večer a 6 ráno jen jednou. Jak dítě roste, sílí a stárne má dostávat pít dále od sebe, ku př. když je 3 měsíce, každé tři a půl hodiny, když je šest měsíců každé 4 hodiny a v noci nic, a t. d.

Dítě má také žížeň a mimo mléka potřebuje také vodu zvláště v létě. Proto se mu má dávat pít teplá čistá voda po lžičce aspoň jednou mezi krmením. Do vody se nemá dávat cukr aniž co jiného, žádné thé, ale jen čistá vlažná voda. Když dítě pláče jindy než má mít prsa, tak obyčejně jej buď něco tlačí neb je mokré aneb má žížeň na vodu.

Do šesti měsíců nemá dítě dostati ničeho než mateřské mléko a nemá se mu dávat nic se stolu, žádné jiné jídlo, ani kašičky, neboť tak mladé dítě nemá přizpůsobeno žaludek, aby mohl trávit jinou stravu, mimo mléko. Proto nejen že mu přidávávaní obyčejné stolní stravy nic nepomůže, ale přímo mu to škodí. Daro z toho dostane letní nemoc neb koliku. Po šesti měsících se může začít dávat napřed kravské mléko a pak pražený chléb čili topinky, rozmočené v mléce, neb nějaké ty obilné krmé v paklíkách jako jsou "cornflakes" atd., rozmočené v mléce aneb horké vodě. Ty jsou nejsnazší k trávení. Pak může pomalu dostávat polévku zvláště z masa, na měkko vejce atd. až si do roka zvykne na obyčejná jídla, ale syrové ovoce neb syrovou zeleninu nemá dostat až jsou mu dva roky. Vařenou po prvním roce.

Když se dítě takto pravidelně krmí, je-li i jinak zdrávo, tu nepláče a je veselé a zdravé a matka pak také může v noci spát, neb dítě když si nezvykne viset celou noc na prsu, tak jej nežádá a spí celou noc a ve dne dá také pokoj. Matka se může vyspat a otcí to ušetří mnoho zlosti, neb když on pracuje po celý den, tu také chce v noci spát. —

Dítě má spátí vždycky samotné a nikdy s matkou. Když není ve světnici zima, tu se dítě samo dost zahřeje; když spí s matkou, je mu tuze horko, že se stále odkopává a odkryje sebe i matku a pak nastydnou v zimě obě. Dítě má být přikryto jen tolik, aby mu nebylo zima, aby kdy se vstří ruka pod pokrývku, bylo cítit trošku teplo a kůže dítě aby byla suchá. Dítě tak snadno necítí zimu, ale cítí brzy teplo. Když není přílišně přikryté, leží schoulené zticha a neodkopává se, kůže zůstane suchá, nepotí se a tedy také nemůže nastydnout. Když se odkopává, je to znamení, že je tuze přikryté. Nastuzení u dítěte pochází ne z málo přikrytí, ale když je tuze přikryté, že se potí a pak v noci, když v domě vše vystydne, se odkopá.

Dítě se nemá nikdy zabalovati do peřinek neb do silných pokrývek, jako mumie, neboť tak se mu nedostane potřebného volného pohybu a dítě pak se nemůže správně vyvinout. Dítě, stejně jako dospělý člověk, dýchá celým tělem, celou kůží a potřebuje volnost, aby mohl vzduch ke kůži. V létě zvláště má mít na sobě jen jednu lehkou košilku má se nechat odkryté, volně ležet třeba na prostřed velké postele, aby si mohlo nožičkami kopati do výše a každý se pak může přesvědčiti, jak si libuje, jinak než když je zabalené jako vánoční paklík a ukryté v kolébce.

Dítka se nemají kolébati, ale mají se nechati zticha ležeti na postýlce, a ne na kolébce. Kolébka jest prastarý vynález, kdy lidé ještě nedovedli poznati příčiny různých úkazů a je to hanba, že se až do dnešního dne udržela. Když se dítě nekolébá, pak kolébku nechce. Kolébati je jen zlozvyk a dítě se naučí stejně snadno dobrým jako špatným zvykům. Kolébati škodí mozku, neboť mozek u dítěte jest poměrně velký a těžký a jest obklopen tekutinou, čili skorem plove v mozkové šfávě. Když se kolébá, házením sem a tam hází se i mozek v tekutině také sem a tam a to mu jistě není k dobrému. Přílišné kolébání neb houpání na čemkoliv v útlém věku může mít i blbosť za následek.

Když matka nemůže kojiti dítě sama, nejlépe když se poradí s lékařem, který předepíše, co se má dítě podávati. Však celkem pro malé dítka brzy po narození se nejlépe hodí čistě zvláště připravené kravské mléko. Musí se ale změnit protože kravské mléko má tuze mnoho tvarohu a málo tuku a cukru, tedy musí se rozředit vodou, aby ubylo tvarohu a přidá se smetana a mléčného cukru, aby se co nejvíce přiblížilo mateřskému mléku. Pro nejmladší dítka se přidává polovice vody a na tři unce velká lžice čerstvé smetany, aneb když je to od Jerseykých krav, vezme se z láhve horní polovice mléka se smetanou a přidá se polovice vody a půl lžičky mléčného cukru. Obyčejný cukr se nemá dávat, poněvadž jej dítě neztráví; cukr se kvasí a tvoří líh a kyselinu uhličitou, tedy plyn, který pak působí koliku. Starším dítkám se dává méně vody a méně smetany i méně cukru a když je mu rok, pak snese již obyčejně kravské mléko.

Když se dítě krmí na láhvi pak se musí dávat veliký pozor a láhev držeti velmi čistě, neb zbytky mléka se kvasí a hníjí a dítětu působí letní nemoce a průjem. Mají být nejméně dvě láhve. Jedna v používání a druhá se dá močit v čisté vodě, do níž se přidá trochu praclí sody. Pro dítě se má připravit najednou jen dost mléka na jedno krmení a na každé krmení se má připravit znovu. Když se láhev dítětu vezme,

pakli v ní co zbuďte, má se to vylít nebo spotřebovat jinak a nemá se to nechávat na podruhé. Láhev se má hned napřed studenou vodou dobře vypláchnouti, pak horkou a kartáčkem vydrhnouti a když ochladne má se dát močit do vody se sodou. Láhve mají se používat jen takové, které mají sosák navléknutý na hrdle a čím větší hrdlo, tím lépe, neb se snáze vyčistí kartáčkem. Nejlepší láhev jest taková jako obyčejná sklenice k pití. Sosák je tak široký, jako hořeješek láhve a podobá se malému prsu. Taková sklenice a takový sosák se dají snadno udržeti čisté. Po každém krmení se má sosák také vydrhnouti ve studené vodě se sodou pak v horké a pak se má dát také do vody se sodou močit a když je třeba zase krmiti, tak se jen opláčne čistou vlažnou vodou, aby se soda smyla a je čistý připravený k použití. Láhve s gumovou rourkou se nedají vyčistit a jsou tuze nebezpečné, jsou pravým morem pro dítě.

Když matka nemůže dítě kojiti, má se poraditi s lékařem, neb dost často se to dá zařídit, že je kojiti může. Matka nemá bez rady lékaře také dítě odstaviti zvláště ne v létě, neb v parném létě se dítě nesnadno přispůsobuje změně stravy. Nejlepší čas k odstavení je, když je dítě rok a když je to k jaru neb na podzim.

Dítě se má koupati každý den ve vlažné vodě. Tuze horká koupel není zdravá. Všecko kolem dítěte se má držeti čisté a zvláště se nemá dovoliti mouchám přístup k dítěti a k nádobí z něhož dítěto jí a pije a na láhev z níž pije a na sosák. Mouchy domácí roznášejí všeho druhu nemoce a ze všech nejvíce roznášejí letní nemoce a průjmy a pak hlavničku. Mouchy způsobí více nemocí a úmrtí mezi dítěti v létě než jakákoliv jiná příčina.

Světlice, v níž dítěto spí má být prostorná a dobře provětraná, zvláště v létě má být vše otevřeno, ale opatřeno sítkami proti mouchám.

Dítěto má mít dost spánku a to celou noc a dvakrát na chvíli za den. Má mít klid a tuze mnoho rozčilení neb tuze mnoho mazlení s ním mu škodí. Nemá se tuze časně působiti na vývin mozku. Napřed musí mít vyvinuté tělo a zvláště zaživací ústrojí, než mozek. Dítěto, která se tuze brzy naučí mnohých věcem, tak zvaná "zázračná dítěto", nikdy nejsou silná a zdravá a velmi často předčasně zemřou. Ale děti které se dlouho nenaučily mluvit a dlouhou nechápou, ale mají dobře vyvinutá těla, když dospějí mužného věku vládnou pak celým světem.

Pakli dítěto necítí se dobře, nejdříve se mu má dát něco pro stolici, nejlépe ricinový olej a má se mu vynechat jedno neb dvě krmení. Když mu toto nepomůže a jest nemocné, má se zavolati rozumný lékař, aby poradil, co se má s ním dělat a pakli potřeba léky předepsal. Nejhorší zvyk ze všeho je dávat dítětkám léky, o nichž matka neví z čeho jsou a na co jsou a jsou jen doporučována lékárníky na prodej. Čím méně léků dítěto dostane, tím lépe a bez lékařského předpisu se nemají žádné léky dávat.

Nejhorším ale zvykem jest podávati jim tisíce léky jako jsou tak zvané soothing syrups. Ty všechny obsahují opium v nějakém způsobu a dítětkám jsou velmi nebezpečné. Když dítěto dostane průjem, má se mu přestat dávat jakákoliv potrava na 12 až 24 hodin a jen se mu dáva odvar z krůpek neb rýže a jedna neb dvě lžičky ricinového (kastorového) oleje na počistění a pakli to nepomůže, tak se má zavolat lékař, ale nikdy se nemají dávat tisíce léky neb syroby. Léky tyto sice dítěto uspi, ale nepomohou jeho nemoci a jen mu jeho stav zhorší.

Všelijaké gumové kroužky v době lezení zubů se jim nemají dávat neb dítěto si je umažou o sobe neb podlahu spolykají s tím mnoho špíny a často se nakazí nemocí.

Když dítěto od 5 měsíců do dvou roků jest nemocné, jest ve zvyku říkat že mu lezou zoubky a že stůně k vůli zoubkům. Toto jest nesmyslná stará pověra. Dítětkám od 5 do 24 měsíců lezou stále nějaké zoubky a to by muselo být stále nemocné. Pravdou je, že lezení zoubků je přirozený proces a dítěto za normálních okolností k ním nestůně, ale stůně vždy z nějaké jiné příčiny a na zoubky se to svede, když se tomu jinak nerozumí. Když je dítěto nemocno, je nejlacinější a nejlepší pomoc, zavolati si rozumného lékaře.

Prospěšné rady ku všeobecnému použití.

Med a vosk — dohromady svařený a dobře promíchaný je výborný na ochranu poraněných i zdravých kopyt koní. Tento prostředek zkoušel p. Jos Slívka, nájemce dvorů v Lužanech a po několikerém natření shledal, že kopyta koní jsou vláčná a zvláštní zdravou svěžestí se vyznačují. Zadní vosk a med k tomu účelu dobře se hodí.

Med a vosk prostředkem k zahojení rozštípeného nebo puklého rohu kopytního. — Med a žlutý vosk má být výtečným hojivým prostředkem při rozštípeném nebo puklém rohu. V tom případě rozhrěje se stejný díl obého na slabém ohni a pak dobře promíchá. Touto tekutou hmotou potřá se pomocí štětce dříve očištěné ko-

pyto nahoře i dole; táž hmota vpravuje se i do jeho šterbin a trhlín. Po několikerém opětování vyhojí se prý kopyto úplně.

Med proti choleře slepic. — Přestanou-li slepice žráti a nabíhá-li jim hřebínek, jsou úkazy tyto důkazem, že stíženy jsou cholerou slepic. Podává-li se jim vždy po dvou hodinách 1 lžice pravého medu, jsou za dva až tři dny opět zdravý.

Voskovaný papír. — Ku balení, zavazování sklenic se zavařeninami, hříbky a j. nejlepší jest voskovaný papír, který lze si lehce připravit. Dosti tuhý, bílý papír položí se na zahřátou plotnu, potře se několikrát kouskem vosku a vlněným hadříkem se stejnoměrně rozetře. Papír takový možno si připravit do zásoby, aniž se pokazí.

Upotřebením medu v přípravě tabáku. — Na východě, jakož i jinde, kde cigarety se kouří, připravuje se tabák na veliký způsob. I medový roztok přidávají do něho. Jak známo, zvaní med po kvítkách, z nichž ho včely snášejí, a vůně do tabáku se přenáší. —

Medové koláčky. — Dvě libry horkého medu, 5 unci čerstvého másla a 6 unci jemné mouky se zadělá na těsto. Když vychladne, přidá se třetinu unce potaše (Salts of Tartar) v rumu rozpuštěné a nechá se 2—3 dny odležeti. Když chceme péci, upravuje se těsto důkladně, přidá 4 unce mandlí a něco citronové kůry o cukr strouhané; koláčky se pak dají péci na plechu potřemém máslem.

Ovocný koláč z medu. — Vezmi 4 vejce, 5 misek mouky, 2 misky medu, 1 miskou másla, 1 miskou sladkého mléka, 2 kávové lžičky kyseliny vinné, crème de tartre, 1 kávovou lžičku vody, 1 libru hrozinek velkých, 1 libru hrozinek vinných, 1 čajovou lžičku hřebíčku, 1 čajovou lžičku skořice, 1 čajovou lžičku květu, vše dobře smíchej a zvolna upeč! Tento koláč vydrží několik měsíců jak krásný, tak čerstvý a dobrý.

Slivy v medu. — Vezmi malý, zcela čistý soudek, jenž naplní se slivami, zbavenými pecek aneb švestkami, které se prosypají trochou skořice a trochou tlučných hřebíčků. Na to nalej se tolik dobrého čistého medu, kolik tento soudek pojme, může. Soudek se víkem dobře zabezení, drobet proválí a dá do sklepa. Denně se jim musí pohybovati a zůstati několik měsíců zavřený státi. Takto naložené slivy jsou výbornou pochoutkou a chutnají každému znamenitě.

Ovoce zavařené do medu. — Hroznům neb jinému krásnému ovoci (třešním, angreštům, švestkám) utrhnej stopky a naplň jím nádobu; nalej pak na ně studeného medu tolik, aby jím bylo zcela zakryto. Nádobu uzavři a v chladu uschovej; v několika měsících shleďš, že má ovoce delikátní chuť!

V medu zavařené hrušky. — Hrušky oloupej, rozkroj na půlky nebo čtvrtky, povař ve vodě, aby změkly, a dobře zabezení. Svař med, nech jej vychladnouti a nalej na hrušky a opět povař; pak naplň tím láhev, medem je zalej, dobře uzavři a v chladu ulož! —

V medu zavařené broskve a meruňky. — Broskve nebo meruňky rozkroj, oloupej, vlož do vařící vody a chvíli povař; pak ve studené vodě je ochlad a nech okapat. Svař na 1 libru ovoce 1 libru medu, vlož ovoce kus po kuse do něho, málo povař, aby se nerozvařilo, med odpěň, a vřelé ovoce urovnej do nádob, zalej je medem, dobře uzavři a v studenu uschovej.

V medu zavařený angrešt, rybíz, třešně a švestky. — Vezmi 4 quarty zralých třešní angreštu at. l., stopky otrhnej, vsyp ovoce do 4 litrů vařící vody, v které jsou rozpuštěny 2 kávové lžičky soli a 2 kávové lžičky octa. Odstav je, vyber, vlož do studené vody a nech odkapat. Zatím svař 3 libry medu, ovoce vlož pozorně do něho, nech to státi krátký čas na ohni, aniž bys to rozvařil, odstav pak a zachovej v chladu do příštího dne, kdy ovoce pozorně vybereš na sísu. Med opět svař, pěnu pečlivě seber, a když začne houstnouti, ovoce do něho vlož. Nádobou několikrát zatřepej, aby se med na ovoci usadil, vlož to vřelé do sklenic, pevně uzavři a v chladu uschovej!

Úprava angreštu s medem. — Na 20 kvartů angreštu rozmačkaného vlejeme 10 quartů vody a smísenici necháme státi přes noc; z rána ji slejeme, šťávu z angreštu vymačkajíce, což nejlépe lze provésti v čistém plátně, v lisu. Tekutině takto získané přidáme znovu 10 quartů vody, načež přidáme na každé 3 quarty 1½ quartu čistého medu (med musí býti vymetaný a dobře jest, je-li čistěn; to děje se tak, že zahřátý med profiltruje se flanelem). Tekutinu výše udaným způsobem upravenou vložíme do velké, dřevěné nádoby, tak aby jen ¼ nádoby bylo naplněno a necháme státi na krytém, teplém místě. Na to nastoupí kvašení, které trvá 6 neděl, načež se tekutina scedí a načepeje do sudů neb do silných lahví v kterých se ponechá po několik měsíců.

Medové nápoje. — V severní Evropě jest dosud medovina všeobecně oblíbeným nápojem a jako jinde víno neb pivo na stůl se vždycky předkládá. I v Čechách, byla medovina v dobách dřívějších nejoblíbenějším nápojem. Jest opravdu pro nynější dobu žádoucí, aby výroba medoviny a medového vína, zdravého a posilujícího to nápoje, se opět vrátila a uvedena byla do obchodu jako výroba piva a vína.

Medové víno vyrábí známý rakouský včelař a spisovatel P. Celestin M. Schachinger jak následuje: Smísí se 5 kvartů medu s 20 kvartý vody, k čemuž přidá se as 10 uncí chmele. Směs tato nechá se as $\frac{3}{4}$ hodiny povařit, při čemž vyvinující se pěna bedlivě se sbírá a odstraňuje. K vychladlé tekutině přidá se od 1 do 2 uncí kvasnic, aby lihové kvašení započalo. Po vykvašení může se podle libosti přidati asi 2 unce závoru, květu muškátového, skořice a pod. K urychlení a učištění vína doporučuje se procezení hrubým plátnem. Víno tak v sudu dobře zazátkovaném, poleželo-li as měsíc, dospělo ku své zralosti a může býti do láhvi stáčeno. Takové medové víno čili silná medovina, upomínající na chuť vína malagajského, zůstává, byly-li láhve dobře zazátkovány bez porušení po léta, a jest čím starší tím lepší.

Sampaňské víno z medu. — Voda smíšená s medem, která musí býti tak sladkou jako dobře oslazená káva, dá se vařiti, při čemž se pěna tak dlouho sbírá, až je voda úplně čistá. Pak se naleje do dřevěné nádoby, přidá se do ní po ochlazení kousek droždí a nechá se při teplotě 10 st. a při 15 st. tři dny kysati. Potom se procedí plátnem a naleje do silných láhví vinných a pevné ucpe. Na to uloží se láhve na dobu 4—6 týdnů do sklepa. Toto víno jest zvláště chutné a trvá po léta.

Medové víno z hroznů. — Na 100 kvartů hroznové šťávy vezmi as 10 liber medu a špetku chmele, nalej na to 50 až 100 kvartů vlažné vody a nech ve sklepě vykvasiti. Tím docílí se zdravého stolního vína, jemuž chmel dodá jemné chuti a vůně. Jiné aromatické přísady jsou též: bezový květ, angelika, mateřídouška, citronová kůra.

Medové víno z rybízu. — Zrna rybízová, stopek zbavená, rozmačkají se v jemném sítu a šťáva se odtud vycedí do podstavené nádoby, při čemž možno zároveň již šťávu plátnem procediti; ku každému kvartu čisté šťávy se přidá 2 libry medu a směs se pak dvojnásobným množstvím vody rozředí, načež se tekutina v době vysířené soudek vpraví, začepuje a do chladné místnosti uloží, kdež kvasiti se nechá (vůbec nakládá se s ní jako s vínem hroznovým). Po roce vytvoří se z tekutiny víno, jež možno každému jako vzácnost předložit.

Léčivé vlastnosti ovoce. — Zralé a zdravé ovoce má mnoho léčivých vlastností. Je však nutno dbáti v době epidemii, aby bylo úplně čisté, neboť na lepkavém povrchu usazuje se veliké množství choroboplodných zárodků. Proto doporučuje se důtklivě ovoce před upotřebením důkladně omýti. Z léčivých vlastností různého ovoce uvádíme některé: Vinné hrozny, zvláště modré, jsou nejen živné, ale čistí také krev. — Broskve nepřezrálé a požívané ráno na lačný žaludek, prospívají znamenitě zdraví. — Pomeranče léčí špatné trávení, požíváme-li je po jednom denně delší dobu. — Vařená jablka jsou nejzdravější potravinou pro malé děti, jejichž zdraví úspěšně regulují. — Šťáva z rajských jablíček léčí choroby jater a střev. — Šťáva z melounů je neocenitelná při zimnici a chorobách ledvin. — Šťáva citronová v šálku horké kávy osvědčuje se proti bolení hlavy. — Šťáva z ostružin, zavařená cukrem, utišuje kašel, rovněž šťáva z borůvek, stejně zavařená, včelou vodou rozředěná a před spaním požitá. — Odvar z trnek pitý za studena prospívá při krticích. — Jahody osvědčují se při oznobeninách, rozmačkáme-li je na omrzlá místa a necháme-li je tam tak dlouho, až přischnou.

Polknutí rybí kosti. — Osud polknutých rybích kostí je rozmanitý. Zpravidla zůstanou trčet v hitanu, mandlích, nebo vůbec v horních částech zažívacích ústrojí a dráždí ke kašli nebo k dávení. Kosti, které takto zůstaly vůzet, může lékař velmi snadno vytáhnouti. Dostane-li se však kůstka až do jícnu, překáží rádnému polykání a tu nezbyvá, nežli pokusiti se protlačiti ji vařenými rozmačkanými brambory, zelím nebo houskou až do žaludku, což se zpravidla podaří. Ovšem i zde nutno pomýšleti na odstranění kůstky cestou mechanickou. Dříve používali k tomu lékaři prstů, pak zvláštního aparátu; nyní se kůstky ty odstraňují Oesophayoskopem, to jest zavedením roury do jícnu narkotizovaného člověka. Aparátem se zjistí, kde se kůstka nalézá, a zvláštní tenoučkou, pincetou vytáhne. Dostala-li se kůstka hlade až do žaludku, pak je další průběh jejího pobytu velmi jednoduchý. Je radno jíst rozmačkané brambory, nebo žemlikovou kaši, aby špička kostky dostala jakýs obal a nezranila střevo — proto také není radno vzíti nějaké projímadlo — a čekat až kůstka sama pěkně vyjde. Někdy zůstanou trčet ještě někde v záhybu střevním, odkud však dá se snadno vytáhnout prsty nebo klítkami. Na něco však dlužno ještě upozornit: polkne-li kdo kost, cítí ještě několik dní po té poranění a má proto mylný dojem, jako by tam cizí tělísko ještě vězelo. Tím se však nesmí dát mýliti. Není tedy vždy a každé polknutí kostí osudným; musí se však maso rybí opatrně jísti; stane-li se pak ona nehoda, dobře jest hned se poraditi s lékařem.

A. B.

Zralé ovoce má mnoho léčivých účinků, které zaslouhují povšimnutí. Vinné hrozny, zvláště modré, jsou nejen výživné, ale čistí také krev. Po nich hned následuje, pokud se týče léčivosti, broskve. Jež však nesmí býti přezralá; nejzdravější jsou, požíváme-li časně z rána na lačný žaludek. Jeden pomeranč denně požitý jest výborným prostřed-

kem proti špatnému trávení a delším požíváním uzdravuje se žaludek. Varená jablka jsou pro mladší dívky skoro nezbytná. Štáva z rajských jablíček poslouží výborně při chorobách jater a střev, kdežto štáva melounová se výborně osvědčuje při zimnici a chorobách ledvin. Lze ji požívat i v jakémkoli množství a toliko při choleře, při níž nesmí býti požíváno žádného ovoce, dlužno se jí zříci. Štáva z citronu v hrnčku hořké kávy jest výborným prostředkem proti bolesti hlavy, a jak prospívají dětem všechny ovocné šťávy jako příměšek k vodě, jest všeobecně známo. Štáva z ostružin, zavařená s cukrem, utiňuje kašel, rovněž tak marmeláda z černých borůvek, zavařená s cukrem, horkou vodou rozmíchaná a večer před spaním požitá. Při krticích prospívá znamenitě odvar z trnek, pitý za studena a při oznobeninách jahody, rozmačkané na kůži a ponechané tam, až přischnou. Příroda poskytuje nám v ovoci téměř nevyčerpatelný zdroj léčebných prostředků, jejichž účinků třeba pozorněji dbáti, abychom jich s náležitým prospěchem mohli použiti. Piti dobrých ovocných šťáv mělo by se rozšířiti co nejvíce. Jsou mezi nimi výrobky, jež z nejlepším úspěchem mohly by zatlačití lihové nápoje, jejichž zneužívání tak mnoho škod na zdraví lidském stále způsobuje. Nutno však věděti, že konzervace šťáv ovocných provádí se různě. Jednak se sterilisují a pasteurisují, t. j. zbavují se záruků mikroorganismu působením vysoké teploty a tím se zabraňuje kvašení a rozkladu jejich. Nebo se šťávy zavařují s cukrem na sirup, kterýžto postup má rovněž za následek, že se v nich nemohou rozmnožovati bakterie, plísně a kvasinky, proto se neporušují a nekazí. Sterilisaci lze šťávy ty na dlouhou dobu konservovati, aniž by bylo nutno přidávati do nich mnoho cukru, neb dokonce lih. Vzhledem k vyličeným a neocenitelným dobrým vlastnostem ovocných šťáv doporučuje se hojně jich vyrábění a užívání.

Baličková pošta.

Předpisy o baličkové poště jsou v podstatě tyto:

Všecko zboží nebo věci, které nyní pošta dopravuje jako zásilky 4. třídy, jsou pojmuty v dopravu baličkovou poštou. Baličky, vážící 1 až 4 unce, stojí poštou 1 cent za každou unci nebo zlomek její bez ohledu na vzdálenost. Baličky vážící 8 unci neb méně, obsahující knihy, semena, cibule, kořeny, rostliny, stojí poštou 1 cent za každé dvě unce, aneb zlomek unce, bez ohledu na vzdálenost. Baličky vážící přes tato zvláštní určení podléhají pásmové sazbě. — Nejbližší pásmo jest nazváno domácím. Zaujímá všechny zásilky baliček uvnitř okruhu poštovního úřadu jakož i u venkovské pošty, také všechny zásilky ze a do míst na jedné z tohoto poštovního úřadu vycházejících cest baličkové pošty.

Další pásma zaujímají následovní okruhy od místa, kde baliček byl dán na poštu:

1. pásmo až do 50 mil, 2. pásmo od 50 do 150 mil, 3. pásmo od 150 do 300 mil, 4. pásmo od 300 do 600 mil, 5. pásmo od 600 do 1000 mil, 6. pásmo od 1000 do 1400 mil a 7. pásmo od 1400 do 1800 mil.

Osmé pásmo obsahuje celou zbývající část Spojených Států, její území a osady.

Poštovné za baličkovou poštu je následovní:

Domácí pásmo, za libru nebo zlomek 5 centů, za každé další dvě libry 1c, takže na 20 liber přijde za 15c kolků.

1. a 2. pásmo, za libru neb zlomek 5c; za každou další libru 1c, tak že na 20 liberní zásilku přijde kolků za 24 centů.

3. pásmo, za libru nebo zlomek 6c., za každou další libru 2c.

4. pásmo, za libru nebo zlomek 7c., za každou další libru 4c.

5. pásmo, za libru nebo zlomek 8c., za každou další libru 6c.

6. pásmo, za libru nebo zlomek 9c., za každou další libru 8c.

7. pásmo, za libru nebo zlomek 11c., za každou další libru 10c.

V osmém pásmu za libru neb zlomek 12c, za každou další libru 12c.

Z dopravy baličkovou poštou jsou následovní předměty vyloučeny: Opojně nápoje, výbušné látky, jedy, lehce vznětlivé předměty, zvířata, živá nebo mrtvá, syrové kůže, kožehyby hnojivo a vůbec předměty jež nelibě páchnou.

Poštovní balíky nesmí více vážiti než 50 liber v 1. a 2. pásmu a ne více než 20 liber v ostatních pásmech a nesmí míti v délce a objemu přes 84 palců. Délka se počítá jen jednou, ale objem kolkolem. K zásilce možno použití pravidelných poštovních známek, či kolků. Poštovní balíky mohou se posílati jako "pojištěné poštovní věci"; za to se musí přilepiti na baliček dodatečná známka 3c k hrazení škody do \$5, 5c k hrazení škody do \$25, 10c do \$50, a 25c do \$100.

Každý baliček musí rozhodně míti jméno a adresu zasílatele.

Choulostivé a křehké věci jako hračky, hudební nástroje, dámské klobouky atd., a věci pozůstávající ze skla, neb obsahující sklo musí býti bezpečně zabaleny, tak

aby věci se cestou nerozbily, neb nepoškodily a balík má býti označen "Fragile". Takovýmto zřetelným označením přijde balík k ostatním podobným věcem, a jejich dopravou jest opatrně zacházeno. Balíky obsahující věci, které se snadno zkaží, musí býti označeny "Perishable". Věci, které by se mohly zkažiti během doby nutné k dopravě, nepřijmou se k dodávce. Máslo, sádlo, a věci jako ryby, čerstvé maso, vykuchaná drůbež, zelenina, ovoce přijmou se k dodávce v místě pak-li jsou bezpečně baleny, aby zamezily škodu jiným poštovním zásilkám. Ve dvojnás balivu, z nichž zevnější jest ze dřeva, neb ze silné, zvláště k tomu připravené lepenky aneb z jiného vhodného materiálu tak zabalené, že nemůže nic uniknouti z balíku přijmou se k dodávce všemi poštami v prvním pásmu. Zeleniny a ovoce, které rychle zehnjí, budou přijaty k dodávce do kteréhokoliv pásma, pak-li jsou tak baleny, aby nepoškodily jiné poštovní zásilky. Vejce budou přijaty k dodávce na jakoukoliv vzdálenost, když každé jednotlivé vejce jest zvláště zabaleno ve vatě, aneb v podobném materiálu stejně vhodném a budou dány do skříňky zvláště k dodávce vajec ze silné lepenky připravené, neb z kovu, neb dřeva, ve které každé vejce stojí na špičce a taž aby nemohly býti sraženy dohromady; musí býti označeny "Eggs". Pro místní dopravu stačí lehčí balík, ale přece jen takový, aby nepoškodil ostatní zásilky.

O BALÍKÁCH NA DOBÍRKU (C. O. D.).

Zasílatel balíčku, za nějž poštovné plně zapláceno, může připojiti za poplatek 10 centů v obyčejných poštovních známkách cenu zasláního předmětu a výši dobírky, jež, jak se předpokládá nebude vyšší než \$100.

Poplatky jsou pak takové: Za pojištění balíčků do \$5 ceny tři centy; do \$25 ceny pět centů; do \$50 deset centů a do \$100 ceny dvacet pět centů. Za ztracené zásilky poslané na Filipínské ostrovy aneb do cizozemsko, neplatí se žádná náhrada, jestliže se zásilky ty neztratily v poštovní službě Spoj. Států.

Zasílateli balíčku na dobírku (C. O. D.) dostane se stvrzenky, na níž udána pošta datum kdy zásilka odeslána, číslo balíčku, jakož i výše dobírky, jež mu má býti vyplacena.

Od 1. září jsou také vydávány stvrzenky na obyčejné zásilky 4. třídy. Poplatek za ně obnáší 1c v poštovní známce, která se nalepí na stvrzenku, na níž má býti napsáno jméno toho, komu je zásilka adresována. Zásilka není však tím pojištěna, aniž dostane se od adresáta stvrzenka.

Balíček na dobírku (C. O. D.) přijat bude pro zásilku pouze na poště, jež má oddělení peněžních poukázek a jen když je adresován také na poštu, jež má právo vydávati peněžní poukázky. Pošta taková jest známa jako Money Order Office a v poštovním adresáři jest označena hvězdičkou (*) nebo křížkem (†). Poštovník, odkud zásilka byla poslána, bude zodpovědným za poštovné na vrácení balíčku, jenž byl poslán poště, která nemá právo vystavovati Money Orders.

Jestli balíček na dobírku (C. O. D.) dojde na poštu jež nemá oddělení peněžních poukázek, poštovník uvědomí úřad poštovní odkud balíček byl zaslán o poplatku, nutného pro vrácení zásilky. Poštovník, odkud balíček byl zaslán zjistí od zasílatele, jestli si tento přeje buď vrácení zásilky nebo dodání, ovšem bez vyzvednutí dobírky. Jestli zasílatel uvědomí ho písemně, že dobírka může býti vydána bez vyzvednutí patřičného obnosu, připojí oznámení k úřednímu kuponu a uvědomí o tom poštovníka adresáta.

Nákladní lístek (tag) dobírky (C. O. D.) musí naznačovati sumu, jež má býti zasílateli vyplacena, poplatek peněžní poukázky za zaslání částky a celkový obnos, jenž má býti kolektován. Ten musí býti k balíčku dobře připojen, a označen stejným číslem jako balíček, opatřen razítkem C. O. D. a částka, jež má býti kolektována musí býti zřetelně na něm napsána. S balíčkem bude pak zacházeno jako s obyčejnou poštovní zásilkou, dokud nedojde na poštu adresáta, kde proti zaplacení všech poplatků bude doručen adresátu, nebo z návozu adresáta osobě, firmě nebo korporaci, pod jejichž ochranou je adresován nebo každé spolehlivé osobě adresátem zmocněné. Adresát musí na nákladním lístku potvrditi, že balíček správně obdržel.

Stvrzenka podepsaná jinou osobou než adresátem musí nésti jméno adresáta tak dobře jako oné osoby, jež ji podpisovala. Podpis označený křížkem musí býti pověřen hodnověrným svědkem.

Když balíček na dobírku (C. O. D.) byl poštou přijat bez připojeného nákladního lístku (tag), tedy musí býti skolektována částka, jež naznačena je na balíčku, a od adresáta dosažena předepsaná stvrzenka.

Adresátu nebude dovoleno prohlédnouti si obsah balíčku na dobírku (C. O. D.) dokud tento nepřijme a nevyplatí. Je-li balíček poškozený nemusí býti přijat, však když byl jednou přijat jako takový, nemůže býti již vrácen s námitkou, že obsah nebo dobírka zaň neuspokojuje.

Pošta není zodpovědna za chyby učiněné zasílatelem v případě částky, jež má být kolektována nebo za jakékoli nedorozumění mezi zasílatelem a adresátem, vzhledem k povaze nebo obsahu balíčku.

Zřetelný nákladní lístek (tag), musí být připojen ke každému balíčku na dobírku. Tento sestává ze tří částí nebo kuponů. První kupon se odtrhne a doručí zasílateli jako stvrzenka, druhého kuponu upotřebeno na poště, kde zásilka podána a tento tam zanešen, a třetí kupon připojen k zásilce. Každá z těchto tří částí nebo kuponů musí opatřena být razítkem pošty, kde zásilka podána byla.

Zasílatel balíčku na dobírku (C. O. D.) musí vyplnit tolik položek, kolik na dobírkovém lístku (C. O. D.) je třeba, zahrnuje v to položku naznačující částku jemu povinnou, a na zadní stranu musí napsati své jméno a adresu. Také musí napsati jméno a adresu na zadní části kuponu, jež zůstane na poště.

Balíčky na dobírku jsou doručovány městskými a venkovskými listonoši a též rychlou dodávkou, když připojen jest kolek special delivery.

Kůže a kožešiny poštou.

Kůže a kožešiny, zpracované nebo důkladně vysušené a bez zápachu, mohou být dodány na poštu, jsou-li vhodně zabalené tak, aby tuk nemohl prosáknouti obal, když tyto umístěny buď v teplé poštovní káče nebo na poštovním úřadě.

Světová válka r. 1914—1917

PADESÁT NEJVĚTŠÍCH DAT

z prvních dvou let války se zvláštním zřetelem k účasti
národa československého.

1914

28. července. Rakousko-Uhersko vypovídá válku Srbsku. Záminkou k tomuto kroku, kterým celý svět uvržen byl do nejkrvavější války všech věků, bylo zavraždění rakouského následníka Františka Ferdinanda a jeho choti v Sarajevě rakouským Srbem Gavrijem Principem, dne 28. června téhož roku.

1. srpna. Německo vyhláší válku Rusku. Francie mobilisuje.

3. srpna. Německo vyhláší válku Francii.

4. srpna. Velká Británie vyhláší válku Německu pro znásilnění neutrality Belgie.

8. srpna. Čechové v Paříži a Londýně organisují české dobrovolnické sbory.

19. srpna. Srbové poráží Rakušany na hlavu u Céra a Šabce.

20. srpna. Rusové vítězí nad Němci u Gumbingu. Němci okupují Brusel.

24. srpna. Němci vítězí nad Francouzi a Angličany v bitvě u Charleroi.

26. srpna. Lovaň vypálena Němci. Generál Kluck zahajuje postup na Paříž.

29. srpna. Hindenburg vítězí nad Rusy u Tannenbergu.

2. září. Rusové dobývají Lvov. Franc. vláda přesídluje do Bordeaux.

7. září. Němci poraženi gen. Joffrem na Marně, ustupují na celé čáře.

17. září. Němci zastavují ústup na řece Aisně. Začátek války zákopové.

22. září. Čechové v Chicagu zakládají Národní Sdružení. Jiná střediska zahraničních Čechoslovanů se rovněž organisují.

2. října. Čechové uznáni francouzskou vládou za národ přátelský.

25. října. Zahájena bitva u Yprů, která trvala tři týdny a zmařila plány německého císaře na okupování přístavů na kanálu La Manche.

29. října. Válka mezi Ruskem a Tureckem zahájena. Spojenci vypovídají Turecku válku.

7. listopadu. Německá pevnost Cingtau v Číně dobyta Japonci a Angličany.

2. prosince. Bělehrad okupován Rakušany.

8. prosince. Německá flotilla u pobřeží Jižní Ameriky zničena Angličany.

14. prosince. Srbové dobývají zpět Bělehrad a ženou Rakušany za Dunaj.

25. prosince. Rusové obsazují Černovice a poráží Rakušany v Dukelském průsmyku. —

1915

2. února. Tažení Turků na Suez končí dokonalou porážkou.

4. února. Německo zahajuje blokádu Velké Británie ponorkami.

12. února. Hindenburg ničí ruskou armádu v Mazurských jezerech a bažinách.

28. února. Spojenci zahajují útok na Dardanely.
 31. března. Přemysl dobyt Rusy. 110.000 mužů a generál Kusmanek zajati.
 3. dubna. Dva prapory 28. pluku vzdávají se dobrovolně. Mnoho dalších následuje.
 2. května. Mackensen zahajuje velkou ofenzivu proti Rusům vítězstvím za Dunajci. Začátek všeobecného ústupu ruských armád zaviněného nedostatkem střeliva.
 7. května. Lusitanie potopena. 1200 životů, mezi nimi 123 americké, zničeno.
 9. května. Česká setnina cizinecké legie pokrývá se slávou u Carency.
 21. května. Persekuce českého národa vede k zatčení mnoha českých poslanců a j.
 22. května. Itálie vstupuje do války s Rakouskem.
 4. července. Prof. T. G. Masaryk staví se v čelo české revoluční akce v zahraničí.
 26. srpna. Němci dobyli Brestu Litevského, ale ofenziva jejich je u konce. Ruské armády pod velením knížete Nikolaje provedly skvělý ústup.
 20. září. Zahájen obrovský německo-rakousko-uherský nápor na Srbsko.
 26. září. Němci poraženi v bitvě v Champagni. 30.000 jich zajato.
 13. října. Bulharsko vpadá Srbsku v bok.
 23. pros. Srbský ústup Albanií dokončen, jádro armády zachráněno.

1916

9. ledna. Spojenci doznávají porážku u Dardanell a vyklizují Gallipolis.
 21. února. Korunní princ německý zahajuje strašlivý útok proti Verdunu.
 17. dubna. Arménie v moci Rusů po dobytí Erzerumu a Trebizundu.
 27. dubna. Revoluce v Irsku potlačena Angličany.
 28. dubna. Angličané v Kut el Amaře obléháni Turky po 143 dní vzdávají se.
 15. května.—Rakusané zahajují velkou ofenzivu proti Italům v Tridentu.
 31. května. Námořní bitva u dánského pobřeží. Mnoho německých i anglických lodí potopeno.
 5. června. Gen. Brusilov zahajuje vítěznou ofenzivu proti Rakusanům.
 8. června. Kramář, Rašín, Červinka, Zamazal a j., odsouzení k smrti. Později amnestováni.
 18. června. Černovice znovu dobyt Rusy.
 1. července. Francouzi a Angličané zahajují vítěznou ofenzivu proti Němcům na Sommě.

TŘETÍ ROK VÁLKY.

Nejdůležitější i podrobnější data.

1. srpna. Rusové překročí řeku Stochod, ohrožují Lvov. — Zahájeno organizování české setniny při 223. pěším praporu kanadského vojska ve Winnipegu.
 3. srpna. Všechny německé a rakouské armády na východní frontě postaveny pod velitelství Hindenburgovo.
 4. srpna. Německo po delší přestávce zahajuje znovu ponorkovou válku.
 5. srpna. Druhý pokus Turků zmocnit se Suezského průplavu končí úplnou porážkou.
 10. srpna. Italové dobyli po urputných bojích Gorice.
 12. srpna. Rusové dobyli Stanislavě v Haliči.
 17. srpna. Německá nákladní ponorka Deutschland vrátila se do Bremen ze zdárné cesty do Spoj. Států. Později vykonala ještě jednu cestu.
 22. srpna. Bulharská ofenziva v Makedonii odražena spojenci.
 23. srpna.—Ruská ofenziva Brusilovova zaražena na Stochodu. V Haliči postupují Rusové stále.
 25. srpna. Rusové dobyli města Mush v Armenii.
 27. srpna. Rumunsko prohlašuje válku Rakousko-Uhersku a Německu.
 31. srpna. Rumuni dobyli Rusčuku.
 1. září. Ostrov Kréta svrhne vládu Constantinovu, prohlašuje samostatnost.
 2. září. Rumuni dobyli Sibině. Na severu vnikají 65 mil do Sedmilhrad.
 3. září. Němci zanechávají dobývání Verdunu, když byli před ním ztratili půl milionu mužů.
 4. září. Francouzi vítězí v zuřivé bitvě na Sommě a Combles.
 5. září. Bulhaři vpadávají od jihu do Rumunska. Rumuni na ústupu z Dobrudže.
 7. září. Ruský generál Kornilov s pomocí Slováka Mrňáka uprchl ze zajetí rakouského a přibyl po nebezpečné cestě do Bukurešti. Mrňák zaplatil vysvobození Kornilova svým životem.
 15. září. Srbové a spojenci vítězí v Makedonii.
 24. září. Útok Zeppelinů na Londýn. Dvě pirátské vzducholodi zničeny. — Útok německých aeroplánů na Bukurešť. 60 osob zabito. Německé pumy dopadaly v blízkosti amerického vyslanectví řízeného vyslancem Karlem Vopičkou.

26. září. Města Combles a Thiepvalu dobyto Francouzi a Angličany, v bitvě trvajícím ode dne 1. července.

28. září. Rakušané poráží Rumuny u Sibině. Obrat kampaně ve prospěch centrálních velmocí.

6. října. Český národ v konferenci poslanců ve Vídni prohlašuje ústy stáříkého dra. Matuše svůj požadavek samosprávy.

8. října. Německá submarinka U. 53, která navštívila Newport R. I., torpedovala nedaleko amerického břehu 4 britské a 2 neutrální parníky.

14. října. Německá a rakousko-uherská vojska vpádávají na rumunské území.

17. října. Spojenci donucují dočasným obsazením Athén krále Constantina k zachování neutrality.

18. října. Americké české sokolstvo spojeno v Sokolskou Obec v Americe, která započíná svoji činnost přihlášením se k boji za českou samostatnost.

21. října. Mackensen rozbíjí levé křídlo rumunské a ruské armády v Dobružii. — Rakouský premier-ministr hrabě Stuergh zastřelen radikálním socialistou Drem Friedrichem Adlerem.

24. října. Kustendže, největší rumunský přístav dobyt Mackensenem.

25. října. Francouzi u Verdunu rozbíjí německé linie a v několika hodinách dobývají zpět o co Němci na začátku roku po dva měsíce se ztrátou statisíců mužů bojovali. Nápor korunního prince na Verdun končí po osmi měsících dokonalou porážkou.

5. listopadu. Císařové německý a rakouský prohlašují samosprávu Polska pod německou kontrolou.

7. listopadu. Woodrow Wilson znovuzvolen presidentem po tuhém boji proti Chas. E. Hughesovi.

10. listopadu. První velká bitva ve vzduchu nad západní linií. 42 aeroplány, z nichž 25 německých a 17 spojeneckých sestřeleno.

14. listopadu. Prohlášení československé samostatnosti vydáno zahraničním výborem v Evropě a Americe. — Rumuni na ústupu před Falkenhaynem na celé sedmihradské linii.

15. listopadu. Němci bombardují Bukurešť.

19. listopadu. Monastir (Bitolje) dobyt Srby a Francouzi po tuhých bojích.

21. listopadu. František Josef zemřel v Schoenbrunnu ve věku 86 let po 68 letech vlády. Arcikníže Karel Frant. Josef jeho nástupcem pod jménem císař Karel.

22. listopadu. Největší britická loď "Britanic" používaná za nemocniční, potopena minou v Egejském moři se ztrátou 53 životů.

25. listopadu. Porážka Rumunů v údolí Altu. Rumuni zle tísněni se dvou stran.

29. listopadu. Rumunská vláda přechá z Bukurešti do Jass. Vyslanec Vopička zůstává na místě i po dobytí Bukurešti, dokud nebyl přinucen k odjezdu Němci.

V měsících říjnu a listopadu deportovali Němci násilně mnoho desetitisíc Belgičanů na nucenou práci do Německa.

5. prosince. Ministerská krize v Anglii. Asquith, resignuje. Lloyd George premierem.

6. prosince. Bukurešť dobyta Němci, Rakušany, Uhry, Bulhary a Turky pod Mackensenem.

12. prosince. Centrální mocnosti oznamují, že jsou ochotny vyjednávat o mír, odepírají však udati podmínky. — Britický parlament odpovídá odhlasováním nové válečné půjčky dvou miliard, Francouzi odpovídají novým zdrcujícími vítězstvími u Verdunu.

18. prosince. Hlavní část rumunské armády v bezpečí za ruskými liniemi na řece Seretu. Ruská bitevní linie od Baltu k Černému moři je nyní 1000 mil dlouhá.

23. prosince. Clam Martinic, potomek české šlechty ministr-presidentem, hrabě Otakar Czernin zahraničním ministrem. Zahajují politiku zdánlivě Čechům příznivou, ve skutečnosti však rakousko-německou.

1917

4. ledna. Rusové a Rumuni vyklizují poslední posice v Dobružii.

5. ledna. Rozsudek nad českými vlastenci Kramářem, Rašínem, Červinkou a Zmazalem změněn na 15, 10, 6 a 6 let žaláře. Později amnestováni.

10. ledna. Spojenci (Francie, Anglie, Rusko, Itálie atd.) v odpovědi na notu presidenta Wilsona prohlašují osvobození a osamostatnění Čech a Slovenska za jednu z podmínek příštího míru. Podmínky spojenců: Vrácení dobytých území, náhrada za nadělané spousty, svoboda malých národů, rozdělení Rakouska, vypuzení Turka z Evropy.

22. ledna. President Wilson v řeči k senatu prohlašuje princip svobody malých národů jako podmínku spravedlivého a trvalého míru.

1. února. Německo prohlašuje bezohlednou submarinkovou válku. Neutrální státy rozbořeny předpisy kde a za jakých podmínek smějí užívatí moří pro svoji plavbu. Spojené Státy přerušují diplomatické styky s Německem, odvolávají velvyslance Gerarda a posílají Bernstorffa zpět kaiserovi.

17. února. Konference Národního Sdružení v Americe v Clevelandu.

20. února. President Wilson prohlašuje potopení Laconie za násilný čin vedoucí k válce.

21. února. Spojené Státy se dovidají, že Němci prostřednictvím zahraničního ministra Zimmermanna nabádali Mexico a Japonsko k válce proti S. S. a slibovali za to velké území Spoj. Států.

25. února. Začátek velkého ústupu Němců na řece Ankte ve Francii. 25 čtv. mil postoupeno Britům.

26. února. Kut-elAmara v Mesopotamii dobyta zpět Angličany.

9. března. President Wilson svolává kongres k zvláštnímu válečnému zasedání.

11. března. Bagdad padá do moci Angličanů po tří denní bitvě.

15. března. Začátek velké ruské revoluce. Duma odepírá poslechnouti carova rozpouštěcího ukazu. Pluky vojska přidávají se k revoluci a zmocňují se Petrohradu. Car, jemuž je postup revoluce oznámen ve vlaku, vzdává se trůnu za sebe a careviče. Pangermánské ministerstvo sesazeno, někteří členové jeho uvězněni. Rada ministrů ustanovena dumou. Náboženská svoboda, amnestie politickým vězňům a rovné volební právo prohlášeny. Car s rodinou uvězněni.

17. března. Němci provádějí velký ústup k t. zv. Hindenburgově linii. 1.300 čtver. mil a 250 městeček a městy, mezi nimi Bapaume, Peronne, Nesle a Noyon zabráno spojenci. Němci příšerným způsobem ničí vše na svém ústupu, dynamitují města a vesnice nenechávající ani ovocného stromku.

20. března. Britové postupují od Suez u Jerusalemu, porážejí tureckou armádu u Gazy.

21. března. Němci ve Francii pokračují v ústupu. 50 vesnic obsazeno spojenci.

31. března. Rusko prohlašuje samostatnost Polsky se svobodnou volbou vlády, zrušuje trest smrti, odstraňuje omezení svobody židů a cizinců.

V únoru a březnu pořádná v české Americe řada slavností a jazarů, z nichž ku příkladu bazar v Chicagu vynesl \$40.000, v New Yorku \$25.000 a v Clevelandu \$26.000.

2. dubna. Válečné zasedání kongresu Spoj. Států zahájeno.

4. dubna. Senát Spoj. Států po 13 hodinové debatě 82 proti 6 hlasy prohlašuje se pro válku.

5. dubna. Kongres (dům poslanců) S. S. po 16 hodinové debatě prohlašuje válku 373 hlasy proti 50 hlasům. 60 náčelníků německé tajné služby a spiklenců zatčeno. 91 německých lodí v amerických přístavech celkové snosnosti 630.000 tun v ceně \$150.000.000 zabaveno. Stroje na nich shledány zničeny nebo poškozeny německou posádkou. — Němci zahajují ofensivu u Remeše, kterou Francouzi brzo zarážejí. — Rusové vyhánějí posledního tureckého vojáka z Persie a spojují se v Mesopotamii s Angličany.

5. dubna, v 1 hod. odpo. president Wilson podepisuje válečnou resoluci. Spojené Státy ve válce s Německem.

6. dubna. Britové započínají velkou ofensivu u Arrasu. Návrší Vimy Ridge dobyto. — Největší vzduchová bitva. 46 německých aeroplánů a 10 balonů, 42 spojen. aeroplánů zničeno.

7. dubna. Rakousko přerušuje diplomatické styky se Spojenými Státy. — Kuba vyhlašuje válku Německu.

8. dubna. Americká vlajka vztýčena americkými letci nad frontou ve Francii.

9. dubna. 14 rakouských lodí v amerických přístavech zabaveno.

10. dubna. Brazílie přerušuje diplom. styky s Německem. — Carův majetek zabaven vládou. — Výbuch továrny na municie v Chester, Pa. 125 osob zabito.

13. dubna. Generál Nivelle provádí ofensivu mezi Soissonem a Remeši se značným úspěchem. — Rádění Bulharů v Srbsku dohání arbské obyvatelstvo k revoltě, jež je krvavě potlačena.

14. dubna. Rakušané a Němci na východní frontě hází do ruských zákopů letáky mírové propagandy.

15. dubna. Boje Britů o město Lens a jeho uhelné doly vedou k opanování nových posic. — Belgičané dobývají dvou linií zákopů u Dixmude.

16. dubna. Prvních 150 českých dobrovolníků pro armádu Sp. St., většinou sokolů, vypraveno v Chicagu slavnostně na nádraží.

17. dubna. 300.000 dělníků v Berlíně na stávce z hladu.

18. dubna. Sedmi miliardová válečná půjčka odhlasována kongresem. \$3.000.000.000 z toho na půjčku spojencům.

19. dubna. Stávka v Berlíně končí vítězstvím dělníků.
21. dubna. Němci v nájezdu na Dover ztratili 2 destroyery, zničené palbou anglických lodí.
22. dubna. Česká kanadská setnina (bat. 223.) s praporečnickem Fráňou Klepalem vydává se na cestu na bojiště. — Bezohledná německá submarinková kampaň dostupuje vrchole činnosti; 55 velkých lodí potop. no v jednom týdnu. Po tomto týdnu počet potopených lodí značně poklesl.
23. dubna. Diplomatické styky Turecka a Spojených Států přerušeny. Angl. generál Maud dobyl města Samary v Mesopotamii.
24. dubna. Francouzská komise s Joffrem a Vivianim, anglická s Balfourem v čele ve Washingtonu a na cestě po amerických městech.
27. dubna. Generál Pétain, obhájece Verdunu chefem generálního štábu. — Rooseveltův návrh zorganizování dobrovolnické armády zamítnut kongresem.
28. dubna. Kongres Sp. St. přijímá zákon o povinné vojenské službě. (Senát 81 proti 8, dům zástupců 397 proti 24 hlasům.)
29. dubna. Rusové v Arménii opouští město Mush a ustupují na leto do hor.
1. května. Sto tisíc lidí ve Vídni demonstruje pro mír. Demonstrace v Čechách a v Německu.
2. května. Ministerská krize v Rusku zažehnána.
3. května. Ruská prozatímní vláda prohlašuje se pro americké válečné cíle a proti separátnímu míru. — Útoky Němců na francouzské posice na Chemin des Dames odraženy. —
4. května. Americká eskádra torpédoborců zahajuje službu v evropských vodách. — Rada dělnická a vojenská v Petrohradě prohlašuje se pro mír bez anekcí a válečných náhrad.
5. května. Strategicky důležitá vysočina Craonská dobyta Francouzi a zářez učiněn do Hindenburgovy linie. — Vyjimečný stav prohlášen po Čechách. — Maršál Joffre a ostatní vyslanci francouzského národa návštěvou v Chicagu. Oslovení českou delegací. —
6. května. Zahájen Česko-Slovenský národní sjezd v Kijevě na Rusi.
7. května. Samuel Gompers předseda, jménem Americké Federace Práce kabeluje ruské Radě Dělníků a Vojáků, aby Rusko bojovalo do konce a zavrhló plány na separátní mír.
10. května. Boje na makedonské frontě v okolí Doiranského jezera bez vážných výsledků. — Amer. zahraniční tajemník Lansing oznamuje, že o míru bude Spojenými Státy jednáno pouze v dohodě se spojenci a nikoliv separátně. — Stáří mužů povinných vojně ve Sp. St. určeno na 21—31 let.
11. května. Československé vojsko povoleno ruskou vládou.
14. května. Námořní bitva v Jaderském moři mezi francouzskými, anglickými a italskými křižáky a torpéborci a rakouskou eskádrou, která potopila 14 anglických lovičů min. Rakouské loďstvo zahánáno. — Ruský ministr spravedlnosti Kerenský ztrácí naději, že bude možno zachrániti zemi. Ministr války Gučkov resignuje, poněvadž Rada Dělníků a vojáků se míchá do vojenských věcí.
15. května. Generálové Brusilov a Gurko resignují z armády.
16. května. Na řece Scarpě ve Francii vrhají Němci na francouzské a anglické posice množství vojska odpočatého na ruské frontě. Spojenci vítězně odolávají. — Zahraniční ministr ruský, prof. Miljukov resignuje. Reorganizace ruského kabinetu.
17. května. Krize v Rusku zažehnána. Rada děl. a voj. přijímá program prozatímní vlády, velitelové armád oznamují, že zůstanou.
19. května. Prozatímní ruská vláda zavrhne německé nabídky separátního míru.
24. května. Italové zahajují vítěznou offensivu proti Terstu, ve 14 dnech zajímají 24.000 rak. vojnů a množství děl.
27. května. 16 německých aeroplánů provádí útok na anglické pobřežní města. 76 osob zabito, 174 raněno. Několik německých letounů sestřeleno.
31. května. Rakouský parlament nečinný po tři léta zahájen poprvé od začátku války. Slované pod vůdcovstvím Čechů v rozhodné opozici. Císař Karel v trůnní řeči jeví smířlivost a slibuje reformy. — Manifestace v Praze. Lid na Staroměstském náměstí zpívá "Rus je s námi!"
1. června. Revolta vojáků, námořníků a dělníků v Kronštadě.
4. června. Polská armáda tvoří se ve Francii. — Generál Alexiev, vrchní velitel ruských vojsk resignuje. — Brusilov jeho nástupcem.
5. června. Zápis mužů vojenského věku ve Spojených Státech miji bez vážných nepokojů. Téměř 10,000,000 mužů registrováno.
6. června. Rakušané zarážejí italský postup na Carsu.
7. června. Britové dobývají výběžku Wytschaetteského u Yprů, vyhodivše výšinu

do povětří podkopem s 1.000.000 liber dynamitu. Výbuch slyšen až do Londýna. — Kronštadská "republika" organisovaná protirevolucionáři vzdává se bezpodmínečně vládě v Petrohradu.

8. června. Ztráty způsobené ponorkami klesají na minimum v jednom týdnu od března. — Generál Pershing se štábem uvítán v Londýně. — 100 amerických větroplavců nastupuje službu ve Francii. — 200 studentek v Petrohradě organisuje ženský pluk. — Dva rakouští generálové, 10 důstojníků a 15 vojáků přijelo do Kišiněva vyjednávat o separátní mír s Radou dělníků a vojáků. Byli zatčeni a dopraveni do Petrohradu.

11. června. Řecký král Constantin na nátlak spojenců abdikuje.

12. června. Poslanec Stránský v říšské radě prohlašuje že Český národ je solidární se svými uvězněnými vůdci a žádá svoji samosprávu. Poslanec Stříbrný volá po československé republice. — Bouře v Čechách a na Moravě.

15. června. Uzavření upisování první americké Půjčky Svobody. 4.000.000 upisovatelů. Vypsaná částka dvou miliard přeepsána o polovičku.

17. června. Ruská дума v tajném zasedání rozhoduje se pro zahájení offensivy.

19. června. Nové vážné nepokoje v Petrohradu. — Zprávy o roztržce mezi Německem a Rakouskem se opakují.

20. června. Ministerstvo Clam Martinicovo v důsledku slovanské oposice v říšské radě rozpuštěno. — Rada pro stavbu aeroplánů ve Spoj. Státech oznamuje, že továrny na automobily, šicí stroje, psací stroje a pod. budou přeměněny k výrobě válečných letadel. —

21. června. Venizelos přistál v Pireu a vstupuje do Athén.

22. června. Americká válečná komise s býv. ministrem Elihu Rootem v čele započíná svoji práci v Petrohradě.

24. června. Byrokratické ministerstvo Seydlerovo je sestavováno v Rakousku.

26. června. Čeští poslancové Prášek a Bechyně v říšské radě odmítají kompromis s rakouskou vládou a žádají za přetvoření Rakousko-Uherska ve spolek samostatných států. —

27. června. První část americké armády přistála ve Francii.

28. června. Venizelos u vesla vlády přerušuje styky s centrálními mocnostmi. — Socialistické konference ve Štockholmu zahájeny.

30. června. Rusové pod Brusilovem a Kornilovem zahajují offensivu na hořejší Strypě.

1. července. Sesazený čínský císař Hsuan Tung znovudosažen royalistickým generálem Čang Hsunem.

2. července. Ruský ministr války Kerenský vede osobně ruské voje k útoku. — Československá brigáda v ruské armádě pokrývá se slávou v Zborova v Haliči prorazivši tři linie rak. uh. zákopů a zajetím 3.150 vojáků a důstojníků a 15 děl. — Rakouský císař Karel činí pokus usmířit Slovány amnestií politických vězňů. Kramář a Klofáč mezi amnestovanými.

3. července. Německý pokus zahájení obrovské offensivy ve Francii zmařen.

4. července. Svátek americké Neodvislosti oslavován ve Francii a Anglii. Hvězdnatá vlajka vlády poprvé nad londýnským parlamentem. — Svaz Českých Katolíků v Americe připojuje se k akci zahraničních Čechoslováků na osvobození vlasti.

6. července. Nový nájezd německých letců na Londýn. 37 osob zabito, 141 raněno. Několik něm. aeroplánů sraženo. — Francouzský šikovatel Gallei bombarduje ze vzduchu Kruppovy továrny v Essenu. — Bitva royalistů a republikánů u bran Pekingu. Republikáni vítězí.

8. července. Konec císařství v Číně.

9. července. Rusové pod generálem Kornilovem dobývají Halice v Haliči. President Wilson vřazuje sbory státních molic do pravidelného vojska.

11. července. Rusové pod vedením Kornilova překročují Lomnici v tažení na Lvov. — Agitace Průmyslových Dělníků Světa na americkém západě vedou ke krvavým bouřím.

12. července. Kornilov dobývá Kalusze.

14. července. Politická krize v Německu končí resignací kancléře Bethmanna Hollwega a jmenováním George Michaelise.

15. července. Němci započínají protioffensivu v Haliči. — Exministr poslanec Prášek v říšské radě volá po odtržení se od Německa.

18. července. V povstání vyvolaném maximalisty v Petrohradě zabito 236 osob, raněno na 300.

17. července. V rakouské říšské radě prohlásil miinisterpresident Seidler, že vláda rozhodně odmítá každou myšlénku o míru za podmínek sebeurčení národů a že rozhodovati o míru má právo jedině panovník. Prohlášení toto vyvolalo ve sněmovně takovou bouři, že Seidler musel utéci.

19. července. Nový německý kancléř Dr. Michaelis svoji prvou řečí, kterou se staví na stranu pangermánů zabíjí naděje na brzký mír. Korunní princ zuřivě útočí na Vauclerskou planinu ve Francii a je odrážen.

20. července. Losování registrovaných občanů pro vojsko ve Spojených Státech míjí klidně. — Demoralisace v ruském vojsku, šířená německými agenty a pacifisty, jeví ovoce. Pluky odírají bojovati a některé zahazují zbraně. — Němci a Rakušané prorážejí na východ od Lvova. — Premier ministr Lvov resignuje, Kerenský jeho nástupcem.

21. července. Senát Spoj. Států odhlasoval \$640,000,000 na válečnou aviatiku, povolených kongresem dne 14. téhož m. — Premier Kerenský ujmá se pevnou rukou vlády a nařizuje dopravení všech agitátorů do Petrohradu k soudu.

22. července. Rusové na velkém ústupu před Němci. Tarnopol v plamenech. — Československá brigáda, zrazena demoralisovanými ruskými pluky odepírá se vzdání a prosekává se se značnými ztrátami do bezpečí.

23. července. Tarnopol v rukou Němců. — Ženský pluk Rusek pokrývá se nesmrtností v nejkrvavější bitvě a dává příklad mužům. — Výkonný výbor Rady dělníků, Vojáků a Rolníků vydává proklamaci k národu, buď aby podporoval vládu Kerenského nebo ztratil zemi a svobodu. Kerenský diktátorem Ruska.

25. července. Morálka ruské armády poněkud zlepšena. — Rumuni a Rusové se zdarem útočí na Němce a Rakušany v Rumunsku. — Trest smrti za zradu v Rusku obnoven. —

PRVNÍ DVA MĚSÍCE ČTVRTÉHO ROKU VÁLKY.

31. července. Angličani a Francouzi zahajují velkou offensivu ve Flandrech. Řeka Ysera překročena, na 10.000 Němců zajato. — Polské legie v německých a rakouských službách odzbrojeny a rozpuštěny pro nespolehlivost. Odpor Poláků k centrálním mocnostem se šíří. Polské vojsko zakládá se ve Francii.

1. srpna. Spojenci zahajují obrovskou offensivu ve Flandrech.

1. srpna. Generál Kornilov jmenován vrchním velitelem ruských vojsk po odstoupení generála Brusilova. — Hollandsko, Švédsko a Norvéžsko oznámily Spojeným Státům, že nižádná část potravin jimi z Ameriky importovaných nebude předána Německu. Tím utužena blokáda centrálních států.

2. srpna. Mnoho Němců a lidí s Němci sympatisujících zatčeno ve Spojených Státech pro porušení zákona o špionství a spiknutí.

3. srpna. Nová krize v Rusku. Několik ministrů resignuje. Též Kerenský vzdává se úřadu premiéra. — Němci a Rakušané dobyli zpět Černovic, jež od počátku války přešly z rukou do rukou desetkrát.

5. srpna. Vlastenecké demonstrace spojené s průvody odvedených mladých mužů pořádány v mnohých městech Spojených Států. — Dr. Richard von Kuehlman jmenován německým ministrem zahraničí místo Dr. Zimmermanna, kompromitovaného tím, že prozrazeny byly pláky, jež kul proti Spoj. Státům v době, kdy tyto byly neutrálními.

6. srpna. Premier Kerenský běže zpět svoji resignaci, když mu byla spojenými radami vyslovena důvěra a dána ještě větší moc nežli jakou měl a sestavuje nové ministerstvo s Nekrasovem, Teresčenkem, Skobelevem, Nikitiinem, Černovem, Savinkovem atd.

7. srpna. Kanaďané dobývají velkých úspěchů v krvavých bojích u Lensu.

8. srpna. Spojené Státy, dle zprávy Zemědělského odboru mají odbrovskou úrodu kukuřice, slabší úrodu pšenice, velkou úrodu žita, ječmene, brambor, tabáku a sena.

9. srpna. Vláda Spoj. Států vydává výzvu, by se přihlásilo 100.000 mužů, by z nich vycvičena byla armáda letců s 35.000 létadly pro válečnou službu ve Francii.

10. srpna. Přijat zákon o kontrole potravin a H. C. Hoover potvrzen v úřadu potravinového diktátora.

14. srpna. Mikuláš Romanov, bývalý car odvezen se svoji rodinou z Carského Sela do Tobolska na Sibiř a tam internován. — Papež Benedikt XV. vydal mírovou výzvu k válčícím mocnostem, ve které se přimlouvá za vrácení německých kolonií a vrácení samostatnosti Belgii, Srbsku a Rumunsku za odpuštění nadělaných škod a odzbrojení, volnost moří a mezinárodní soud — ale o osvobození Rakouskem a Uhrami utlačovaných národů neví ničeho.

19. srpna. Italové zahájili novou velkou offensivu na 37 milích fronty na Soči.

20. srpna. Italové zajali na 10.000 Rakušanů. Francouzi v prudkém úderu u Verdunu zajali 4.000 Němců. — Revoluční výbuchy ve Španělsku.

24. srpna. Francouzi dobyli pahorek č. 304 u Verdunu, poslední důležité posice, která zbyla Němcům na tomto bojišti. — Italové dobyli hory Monte Santo. Od za-

- čátku této offensivy zajali 22.000 Rakušanů. — Němci postupují vítězně na Rigu. Odpor Rusů je nepatrný.
27. srpna. Velká stávka a krvavé bouře v Čechách. — Vydání Spojených Států v prvním roce války vypočítáno kongresním výborem na \$19.000.000.000, z toho sedm miliard bude půjčeno spojencům. —
28. srpna. President Wilson v odmítavé notě Papeži Benediktu jasně vysvětluje, proč je nemožno uzavřít mír s nerodpovědnou a barbarickou autokracií Německou. — Velká konference zástupců ruského národa v Moskvě.
30. srpna. Vláda Spoj. Států započíná ve svých loděnicích se stavbou 200 ocelových nákladních lodí k odstranění nebezpečí odříznutí našich spojenců německými submarkami. —
31. srpna. Československé požadavky samostatnosti předneseny drem. Girsou z Kijeva na všeruském kongresu v Moskvě.
1. září. Němci dobyli Rigy, nedostatečně hájené ruskými pluky, v nichž vládne demoralisace a úpadek disciplíny. — Němečtí letci bombardují anglická města, jmenovitě Chatham. 107 osob zabito. —
3. září. Progermánská pacifistická organizace "Lidová Rada Americká pro Demokracii a Svobodu" hledající místo ku konání kongresu a vypovídání z města do města, konala svůj sjezd v Chicagu, jehož mayor, W. H. Thompson, ovládaný Germány, odbytí konvence umožnil.
4. září. Italové dobyli skvělého úspěchu opanovavše úplně horu San Gabriele.
5. září. Bratr ex-carův, Michal Alexandrovič, velkovévoda Pavel a několik jiných osob zatčeno pro protirevoluční spiknutí směřující k znovudosažení samoděržaví.
7. září. Ztráty Rakušanů v poslední Italské offensivě, zahájené 19. srpna, odhadují se na 130.000 mužů. — Tajemník zahraničních záležitostí, p. Lansing započínává s uveřejňováním tajných dokumentů, ze kterých je patrné, že německá diplomacie nezná ani slušnosti ani cti, ani humanity. — Švédsku dokázáno, že předávalo depeše německého zástupce v Argentině, hraběte Luxburga, který v jedné z nich radil, by německé submarky potopily argentinské lodě "beze stopy."
10. září. Generál Kornilov vyzval premiéra Kerenského k odstoupení a táhne s oddíly vojska na Petrohrad. Kerenský prohlašuje Kornilova za zrádce a vyzývá jej, aby se vzdal.
11. září. Spojený Tisk vydává odhad německých válečných sil dle údajů dodaných francouzským armádním velitelstvím takto: Němci mají na rozličných frontách ve zbrani 5.500.000 mužů; v záložních a cvičebních táborech 600.000 mužů. Od začátku války ztratili zabitím, nevléčitelným zraněním nebo zajetím 4.000.000; raněných v nemocnicích jest 500.000 mužů. Celkem od začátku války postavilo Německo do pole 10.600.000 mužů.
10. září. Kerenský uplatňuje svoji diktátorskou moc a nařizuje zatčení Kornilova a generálů tomuto příznivých. — Tajemník války Baker oznamuje, že se inženýrům ve Spoj. Státech podařilo sestrojiti dokonalý motor pro aeroplány, jež bude možno vyráběti v tisících kusech. — Bouřlivé demonstrace proti Němcům v Buenos Ayres.
13. září. Kerenský provádí reorganisasi svého kabinetu.
14. září. Extremní živly v Rusku nabývají vrchu. — Německý vyslanec u argentinské vlády, hrabě Luxburg odvolán následkem svých piklů proti Argentině, odhalených Spojenými Státy.
15. září. Generál Kornilov zatčen vojskem, které zůstalo věrným provisorní vládě a Kerenskému. — Rovněž generál Lokomský, jenž odepřel přijetí vrchní velení po Kornilovu, zatčen.
15. září. Kerenský prohlašuje Rusko republikou, ustavuje vládu pěti diktátorů a svolává první kongres na den 25. září. — Na obrovské československé manifestaci v Carnegie Hallu v New Yorku za předsednictví mayora Mitchella a přítomnosti zástupce francouzské vlády ministra Bouillona, vydáno provolání k Čechům a Slovákům v Americe, by vstupovali do samostatné česko-slovenské armady ve Francii. Česko-Slov. národní rada zastupována byla na manifestaci kommandantem Milanem R. Štefaníkem.
20. září. Angličané provádí mohutný úder do německých posic u Yprů ve Flandrech. Dobývají několik řad posic a zajímají na 3000 Němců.
21. září. Císař německý a císař rakouský odpovídají papeži na jeho mírovou notu prohlašující se oba pro mír, ale žádný z nich nemluví o vrácení lupy, nahrazení nadělaných škod a o svobodě a rovnoprávnosti národů.
22. září. Angličané z válečných lodí bombardují německé základny v Ostende. — Němci náhlým úderem dobývají Jakobstadtu na řece Dvině nedaleko Rigy.
23. září. — Kaiser odvrací roztržku s Argentinou podáním diplomatického zavržení Luxburgova činu s omlouvou a slibem, že se podobné věci nebudou opakovati.

Zpěvy Svobody.

Dokončil se str. 68.

IX. Vítěz v úzkých.

Světová válka, která se roku 1914 rozpoutala a v době několika měsíců strhla do svého dravého víru všech pět kontinentů, přivodila situaci, jaké nebylo v historii lidstva pamětníka. Přivedla na svět vítěze, který žádá o mír a nemůže ho dosáhnouti.

Německo se svými spojenci, Rakouskem-Uherskem, později Tureckem a Bulharskem vítězilo téměř na všech stranách. Ve Francii nepodařilo se sice ani nejuživějšímu úsilí nejlepších kaiserových divisi prorazit železnou hradbu francouzských a anglických vojsk a od Verdunu táhli korunní princ pruský a jeho armády se zkrvácenými hlavami, Rusové zmocnili se téměř celé Armenie, Angličané po prvotním neúspěchu dostali se až do Bagdadu a sebrali všechny německé zámořské kolonie — ale téměř všude jinde dobývali Němci vítězství za vítězství.

Ku konci roku 1916, když již i třetí rok války byl v proudu, měli Němci a jich spojenci zabráno svými vojsky na tisíce čtverečních mil nepřátelského území. Měli téměř celou Belgii, ovládali osminu Francie a to právě nejbohatší část země, zahnali Rusa daleko za hranice Polsky dovnitř jeho vlastní země, zmařili pokus Angličanů a Francouzů dobýt Dardanel, podmanili úžasně rychlou kampaní celé Srbsko, vyhubivše při tom téměř celý národ, rok na to opakovali svoji válečnou kampaň na Rumunsku — a kýžený mír, kterého potřebovalo Německo a jeho spojenci více nežli kterýkoliv jiný národ, se nedostavoval. Ku konci roku 1916 prohlásil kaiser, že je ochoten, když byl dokázal nepřemožitelnost svých armád, vyjednávat o mír, slíbil i při tom, že bude k nepřátelům velkomyslný a blahosklonný — a spojenci odpověděli mu dělovými kulemi.

Věděli, co by znamenalo, kdyby uzavřeli mír s Německem vítězným a počítajíc se stálým pozvolným vzrůstem svých sil a neodvratnou vyčerpátností sil centrálních mocí, prohlásili, že budou vyjednávat s Německem pouze vzdá-li se svých světovládných plánů, což znamenalo také dáni do pense výbojně autokratické rodiny Hohenzollernů.

A válka šla svým těžkým, drtivým krokem dále, do roku třetího a čtvrtého. —

A ještě jednu nebyvalou situaci přivodila válka. Nikdy před tím se nestalo, aby sobě millionové lidí, celé národy, stavící svoje syny do pole, přáli vítězství toho, jenž byl nazýván "nepřitelem". Tentokráte tomu bylo tak. Jedním z národních celků, který sobě přál, aby armády, proti nimž jeho synové byli vysíláni, zvítězily, byl národ československý. Ještě nikdy neuplatňovalo se heslo "Kdo pána vrah, ten naším přítelem", v tak ohromném měřítku, jako tentokráte. Národ český, jehož synové krváceli pod vlajkou černožlutou, s ním pak národ slovenský a millionové dalších rakouských poddaných rmoutili se nad každým úspěchem rakouských vojsk, radoval se z každého vítězství jich nepřátel.

A přece nebylo nic přirozenějšího nežli to. Národ československý věděl, že vítězství Rakouska a Německa znamenalo by buď úplné vyhlazení nebo nová desetiletí nejkrušnějšího zápasu proti ještě surovějšímu násilí, nežli pod jakým úpěl doposud. Věděl, že stojí v cestě dalekosáhlým, světovládným plánům matky Germanie a že nic nežli porážka Německa a jeho vasalů nemůže uchrániti jej, aby nemusel svěsti poslední zoufalý a nerovný zápas o svoji existenci. Na druhé straně, proti Německu stály říše slovanské

a národy demokratické, od jichž vítězství kynula utlačovaným národům Rakousko-Uherska svoboda, nový život.

Proto, ač jeho srdce krvácelo nad ztrátami výkvětu svého mužství, nemohl si nepřáti vítězství "nepřítele".

Tyto jeho sympatie s "nepřítelem" byly v Rakousku známy, neboť se projevovaly a vybijely tisícovým způsobem a národu bylo za to snášeti nejkřutější katanskou persekuci od dob pobělohorských. Lidé byli zavíráni, ve vězeních hladem i tělesnými tresty mučení, střílení a věšení ne již po stech, ale po tisících; přední vůdcové národa byli poháněni před válečný soud a odsuzováni k smrti — jen hrdinské odhodlání národa, který se postavil za svoje pronásledované předáky, zabránilo provedení rozsudku; intellingence byla vyvražďována posiláním na nejnebezpečnější místa na frontě. Ale národ zůstal věrným svému dědictví po velkých předcích a nepoddal se, nesmlouval, nezebral. —

"Písně otroka" a jiné a jiné plody ducha národních bardů a proroků od Kollára do Nerudy, zněly nehlubšími strunami jeho srdce. Jimi stavěno bylo mu před zrak celé bezedno potupné otročiny, jimi rozsvěcována byla před zraky jeho jitřenka zlaté svobody, k níž cesta vedla utrpením, sebezapřením, obětmi. —

A mimo to, národ, zvůli svých vládců uměle odříznutý od ostatního světa, obklopený mořem cizáctva, jehož každý člen byl zároveň špehem a hlídačem, udržoval se nějakým tajemným způsobem ve spojení se světem, s "bratrem nepřítelem" šel s ním, řeklo by se takřka ruku v ruce.

Český lid v železné kleci nejpřísnější censury a hlídání, živěný tiskem, jemuž zprávy dodávány byly c. k. vládní zpravodajskou kanceláří, jehož články a úvahy byly psány c. k. důstojníky a policejními úředníky, i v té kleci věděl, že za hranicemi nejen není zapomenut, ale že tam pracují pro něho mocné vlivy, že tam je v proudu hnutí, nabývající mezi nepřáteli Německa půdy každého dne a pracující k tomu, aby zdi rakouského vězení národů byly rozbity jednou provždy.

X. Tajný drát.

Téměř od samého začátku války pozorovala rakouská vláda, že její censura je bezmocnou ve snaze zabrániti spojení mezi Čechy ve vlasti a zahraničními krajany, kteří, jak bylo vládě dobře známo ze zpráv jejich konsulů a jich stvůr, utvořili organisaci na vydobytí úplné svobody svému národu, což jinými slovy znamenalo rozbítí Rakouska. Nedlouho po vypuknutí války ujel z Rakouska český filosof a politik Tomáš G. Masaryk, právě když došlo k zatýkání a uvěznění předních vůdců národa a o slavnostech Husových, ku konci prvního roku války, postavil se ve Švýcarsku otevřeně v čelo hnutí, která si vzala za heslo okřídlené slovo Arnošta Denise "Odstraňte tu zdechlinu". Páni ve Vídni věděli dobře, že zdechlinou míněno jest Rakousko a věděli, že činem tím vypovězen Masarykem a za ním stojícím zahraničním Čestvem Rakousku boj na život a na smrt.

Čechy a Slovensko přestávaly býti neznámými zeměmi za hranicemi Rakouska a Německa a světový tisk rozepisoval se dlouze o jejich právech a nárocích. Velké časopisy ve Francii, v Anglii, v Rusku, vlivuplné politické osobnosti spojeneckých národů začaly prohlašovati, že Čechy a Slovensko musejí býti svobodny a sjednoceny v samostatný stát a vůbec všechny utiskované národy osvobozeny, má-li v Evropě nastati trvalý mír. Bylo cititi ve vzduchu, že konečně i vlády národů čtyřdohody, dříve tak lhotejně k požadavkům malých slovanských národností, kloní se k témuž názoru.

A o tom všem se v českých zemích vědělo! Následky toho byly dalekosáhlé a pro vládu velice nepřijemné. Vláda pokusila se čeliti tomu nějakým

vynuceným projevem loyality významných českých lidí, aby mohla diskreditovati zahraniční hnutí, aby ukázala světu, že hnutí to je podnikáno bezvýznamnými výstředníky a ctižádostivými dobrodruhy na jich vlastní pěst a že s ním český národ naprosto nesouhlasí. Ale nepodařilo se jí na projev takový sehnati ani jednoho podpisu muže v národu něco znamenajícího. —

Vůdcové zahraničního hnutí prohlašovali neustále, že jednají ve srozumění a z vůle celého národa a vídeňská vláda shledávala, že tomu skutečně tak jest. Lidé za hranicemi byli znamenitě informováni o všem důležitém co se ve vlastech dělo a lidé doma zase se zdáli míti podrobné zprávy o všem co bylo podnikáno jich krajany za hranicemi a to všechno na vzdor cenzurě téměř neprodyšné.

Celá smečka tajných policistů a zvláštních censorů snažila se zachytiti nějakou stopu tajného drátu, který se zdál vésti z Čech do úřadovny zahraničního hnutí, ale marně.

Tajni se dověděli, jaké zvěsti se mezi lidem šíří, k jich sluchu se donesly od úst k ústům sdělované zkazky o tom, že celá česká Amerika sjednotila se v organizaci, která financuje revoluční hnutí politické emigrace, že Čechové v Paříži, v Londýně, v Rusku organizují vojenské sbory, které bojují poboku spojenců pod českým praporem, že již v říjnu r. 1914 byli Čechové oficiálně uznáni francouzskou vládou za národ přátelský a jejich pařížskému výboru že byla dána veškerá práva jako konsulátu samostatného národa; v červenci r. 1915 dověděli se zasvěcenci, že česká setnina cizinecké legie kdesi nedaleko Křeščaku ve Francii, slavné paměti, vyznamenala se bezpříkladnou chrabrostí, a nedlouho na to šlo od úst k ústům, že profesor Masaryk byl přijat s otevřenou náručí anglickou vládou, že mu bylo dáno místo profesora na královské kolleji. Rakouská vláda, vidouc, že by bylo nesmyslné zprávu tu potlačovati, dala jí do časopisů v podobě prohlášení, že Masaryk stal se velezrádce a vstoupil do žoldu Anglie, čímž na sebe uvalil trest smrti. Tak se dověděli radostně vítané zprávy i ti, k jichž sluchu se nedonesla jinou cestou.

Nedlouho na to vědělo se v Čechách, že čeští zajatci na Rusi, jichž je na statisíce organizují husitské družiny s úmyslem kráčet v čele ruských armád při nejbližším náporu až do československých zemí a prohlásit je samostatnými, že zahraniční výbory ve Francii, Rusku a Americe společně vydaly provolání česko-slovenské samostatnosti. Vláda snadno se přesvědčila, že všechny ty zprávy jsou do písmenky správné. Ale odkud pramení, kdo a jak je přes hranice pašuje, bylo nemožno vypátrati. Byl-li někdo, kdo se před špiclem prozradil svoji informovaností, zatčen, měl z pravidla úžasně špatnou paměť když byl tázán, odkud se ony věci dověděl, a prozradil-li přece osobu, od níž zprávu tu převzal, zastavilo se úsilí úřadů u té druhé osoby, jež pravidelně kategoricky popřela, že by věc tu byla věděla nebo dokonce kolportovala. Téměř vždy byli lidé, s nimiž vyšetřování bylo zavedeno, mnohem ochotnější trpěti následky kruté persekuce nežli pomoci v pátrání po prameni zprávy.

Na druhé straně mohly úřady pozorovati, jak zprávy o událostech v říši, i nejužkostlivěji tajené a censurou přímo zazděné, dostávají se za hranice, jakoby žádné cenzury neexistovalo. O pravé povaze loyalistických demonstrací c. k. úřady spunktovaných a provedených malými zástupy za plat naverbovaných bezvýznamných individuí zarámovaných kádrem špiclů měly americké české časopisy přesné zprávy, ačkoliv domácí časopisy musely přinést články o nadšených demonstracích občanstva a ačkoliv každý dopis a listek jdoucí za hranice byl censurou pozorně čten, aby nic, co by na machinace rakouských úřadů poukazovalo, nemohlo proklouznouti.

Vláda zuřila, neboť následky tohoto spojení byly pro ni přímo katastrofálního rázu. Nebylo možno s českým národem ničeho svéstí, vědomí zahraniční opory a protekce mocných veleříši spojeneckých činilo jej nezdolným. V druhém roce války vzala vláda útočiště k pokusu mystifikace české veřejnosti a dala českým časopisům k uveřejnění zprávu, že pouze jistá nepatrná část zahraničních Čechů jest nepřátelskou k Rakouské říši a že vážné a vlivuplné časopisy americké, — které byly ve právě přímo jmenovány — nabádají zahraniční krajany k vystříhání se všeho, co by se podobalo zradě "širší vlasti". Za nedlouho na to, jen co bylo zapotřebí k obratu zámořské pošty, věděl v českých zemích každý intelligent, že zpráva ta byla úplně bezpodstatná, že ze jmenovaných listů ty, které jsou skutečně významné, jsou celou duší proti Rakousku a pro osvobození českých zemí, ty pak, které se zastávají Rakouska a snaží se poškoditi akci zahraničních krajanů, jsou listy úplně bezvýznamné a nad to že na vydavatele jejich je všemi slušnými zámořskými krajany pohlíženo jako na vyvrhele, na zrádce svého národa, že jsou vylučováni z českých spolků a mezi uvědomělou veřejností znemožněni.

Vláda přesvědčila se brzo, když dostala zprávu od svých konsulů v New Yorku a Chicagu, že český lid ve vlasti byl opět známenitě informován a že to co se potají roznášelo, bylo do poslední písmenky pravdou.

Jak jen přijíti na stopu tomu tajnému drátu, jehož póly si dělají posměch z censury, úřadů, špiclů, z vlády, zkrátka z celého oficiálního Rakouska?

XI. Sestry.

V říjnu roku 1915, když již byla válka přežila pět čtvrtletí a neměla se ku konci, dostali manželé Sporných, majitelé kupeckého krámu v jednom z největších českých měst neočekávanou návštěvu.

Paní Anastazie Sporná, nevelká osůbka poněkud nesouměrné postavy a ne zvláště hezké, však milé tváře, oživené velkýma, krásnýma očima, nařizovala právě v nepřítomnosti manželově cosi mladencovi a učňům, když se ve vchodu krámu objevila dívka v kroji válečných ošetřovatelek. Kroj ten byl v době té tak rozšířen že nezbuzoval zvláštní pozornosti. Paní Sporná od začátku války, kdy její manžel a dva mládenci museli na vojnu, stala se duší závodu a při prodeji často zastávala mládence. I tentokrát přistoupila k příchozí, aby se zeptala, čeho si přeje. Otázka odumřela jí na rtech a místo ní vyrazil ze sevřeného hrdla polohlasný výkřik: "Lipko!"

V příštím okamžiku ležely si sestry v náručí.

Jednou z prvních otázek, kterou Lipka svoji sestře položila, jakmile byly o samotě byla: "Co tvůj muž?"

"To víš, už tam taky byl. Poslali mi ho zpět s důkladnou ránou a s omrzlou nohou. Trvalo to měsíce, nežli se sebral. A máme strach, že ho povolají znovu, když teď berou každého mrzáka."

"Jak pohlíží na vojnu se stanoviska Čecha?"

"Nežli šel do pole, říkal, že jde nerad, ale že bude dělat svoji povinnost. Ale od té doby, co se vrátil, iproklíná vládu. To víš, že tajně, ale přeje si, aby Rakousko a Německo dostaly nasekáno a říká stále, že dostanou."

"Dostanou," doložila Lipka.

Když asi po hodině přišel pan Sporný domů, nezastal manželku v obchodu. Vybelhal se po schodech nahoru k bytu. Zastihl tam návštěvnici, která právě houpala na klíně malého Tonika, chloubu manželů Sporných.

"Mužičku", volala mladá paní, "Lipečka nás přijela navštívit!"

Sporný se zarazil na prahu a pohlédl na návštěvnici, snaže si upamatovali podobu dívky, kterou poznal za svého dvoudenního pobytu v Bolehradech. Tato bledá dívka ustarané tváře a zapadlých očí mu nikterak

nepřipomínala ono různolící květoucí poupě, plné života a krásy, jímž byla Lipka, když se stala jeho švakrovou. Pouze oko rodné sestry mohlo neviděti rozdíl mezi těma dvěma odlišnými osobami, Lipkou dřívější a nynější a poznati na první pohled sestru.

Po obědě, když se ujala malého Tonika služka, by jej uložila k odpolednímu spánku, ujistila se Lipka pohledem po celém pokoji, že nikdo nepovolaný nemůže ji slyšeti a řekla švakrovi a sestře:

“Přijela jsem k vám s velmi důležitou věcí. Hned předem vám musím říci že dělám něco, zač mi hrozí trest smrti, jakmile budu dopadena. Ani olova pro mne nebude, budu se muset spokojit provazem.”

Oči pana Sporného a jeho ženy vytřeštily se k tváři návštěvnice, která tato hrozná slova pronášela chladně, bez záchvěvu v hlasu, bez známky strachu v tváři. Pouze v jejím hlubokém zraku plálo cosi, jako odlesk vnitřního horečného žáru.

“A musím vás také upozorniti,” pokračovala Lipka, “že tím že jsem přišla k vám, uvrhla jsem v nebezpečí i vás a váš domov. Pouze ukážete-li mi okamžitě dvěře, můžete se zabezpečiti před katastrofou pro případ, že budu dopadena.”

Pan Sporný vstal a se sklopenou hlavou začal velkými kroky přecházeti po pokoji, dopadáje na jednu nohu. Když došel ku dveřím vedoucím do kuchyně, pootevřel je a nahlédl ven, není-li na blízku nikoho, kdo by mohl slyšeti co se v pokoji mluví. Pak se dal znovu do přecházení, jsa sledován úzkostlivým zrakem své manželky, jejíž ruce sepnuté na stole se třásly. —

Pojednou se pan Sporný zastavil u stolu a nakloněn k Lipce, zeptal se: “Jste špienkou pro Rusko nebo Itálii? Nebo Srbsko?”

“Pracuji pro svoji vlast pro Čechy, a jejich svobodu,” odvětila Lipka pevně a hrdě. “Pro svůj národ jsem špienkou nebo jak to chcete jmenovati.”

Pan Sporný začal opětně kulhati po pokoji, sem a tam. Pojednou se do situace vložila jeho manželka.

“Ty to zajisté Lipce nezazlíváš, vid' Toniku,” řekla “ale snad by bylo přece lépe, kdyby nás do toho nijak nezatahovala a raději... kdyby — ja chci říci... kdyby...”

Lipka povstala a její zrak spočinul chladně na sestře, jež se zakoktala, nedokončivši větu a jejíž ruce se třásly, že téměř na stole poskakovaly.

“Vím, co chceš říci, Stázko. Kdybych vás neuváděla do nebezpečí a hleděla se odtud vytrahit. Vyhovím ti. Byla jsem i na to připravena, ale očekávala jsem to spíše od tvého muže.” S těmi slovy chystala se k odchodu.

Tu se k ní obrátil její švagr Sporný a mírným hlasem řekl:

“Zůstaňte sedět, švakrová, a řekněte nám, co vás sem přivedlo. Stázka je trochu ukvapená ve své starostlivosti — ne o sebe, ale o mně a naše dítě, to vím jistě. Ale my nezapomínáme nikdy, že bez vás bychom nebyli se dostali a nebyli bychom užili těch několik let štěstí, jež máme za sebou... Ale to je vedlejší věc, že jsme vašimi dlužníky. Hlavní věcí je tu národ, jedná-li se o jeho prospěch. Co jste od nás chtěla?”

Stázce vyhrkly z očí slzy. Její rty šeptaly: “Odpusť mi, Lipko!”

Návštěvnice usedla na svoje místo, poděkovavši svému švakrovi vřelým pohledem.

“Jsem jednou z osob,” začala tichým hlasem, “jež sprostředkuji spojení mezi našim národem a zahraničním revolučním hnutím. Při začátku války dala mi sama náhoda do rukou prostředek, jak se tajně a jistě dorozumívati s některými osobami v Americe a v Rusku. Byla jsem požádána, bych oznámila jistým předním mužům národa, že všichni zahraniční Čechové, v Americe, v Rusku, ve Francii, v Anglii a jinde jsou již zorganizováni, aby v případě,

že by válka skončila vítězstvím protiněmeckých spojenců, vymohli u vítězů osvobození československých zemí. Dostala jsem zprávu, že nejlepší lidé v zahraničí, intelligence, umělci, dělnictvo, vše se zdvihlo k práci pro starou vlast, ale mají zapotřebí schválení své práce se strany vůdců národa a ujistění, že národ sám za každých okolností bude trvati na svém požadavku osvobození z rakouského jha.

Abych mohla toto posláni vykonati, odjela jsem z Bolehrad do Prahy."

"A co tomu říkali tatínek a maminka? Tys je nechala samotné?" otázala se nesměle Lipčina sestra.

"Neměli pochopení pro to co podnikám."

"Tys jim řekla? — —"

"Ano, řekla jsem jim, že jdu také do války jako tisíce a statisíce těch mužů odervaných od svých domovů; ale do války za to, proč moje srdce bije. Žije a je ochotno umřít a ne do války za to, co nenávidím, jako musí jít naši vojáci."

Sporný, poslouchaje pozorně slova návštěvnice, povzdychl sobě a jeho zrak svezl se bezděky k jeho ochromené noze.

"Teprve později se tatínek smířil s tím co podnikám a když jsem byla nedávno v Bolehradě, schválil dokonce co dělám. Maminka ovšem nepřestává plakat. V Praze jsem se stala ošetřovatelkou a hned jsem vstoupila do spojení s některými muži, kteří jsou zváni vůdčími duchy národa. Moje zprávy, které jsem jim přinesla, vzbudily přímo jásot. Do té doby chvěli se obavami, že národ, kterému nastal nyní boj o bytí nebo nebytí, je světem zapomenut, opuštěn, že bude ponechán bez opory a zastání, až se bude vyjednávat o příštím útvaru Evropy a bude opět vydán na milost Rakousku a pánu a vládci tohoto, Německu. Moje zprávy, že zahraniční krajané jsou odhodláni učiniti vše, aby se dostalo českému národu zastání, byly tišitelem nejvážnějších obav, prvním zářivým paprskem do tmy nejistoty. Oznámila jsem také, že zahraniční Čechové potřebují ve svém hnutí vůdců zkušených, osvědčených a majících důvěru národa, vůdců, kolem nichž by se mohli seskupiti k účinné práci. V brzku na to odjížděl za hranice muž, jehož jméno mělo světový zvuk a o jehož přimosti a poctivosti ani jeho nepřátelé v národu a mimo národ nepochybovali. Za ním následovalo několik dalších a v brzku utvořilo se v Paříži jádro mohutné organizace zahraničních Čechů, dosti dobře zásobované financemi od bohaté české Ameriky, vedené jedním duchem a jednou nezlomnou vůlí, využítkovati nynější doby světových převratů k vydobytí českému národu jeho svobody v pádu, že by spojenci zvítězili nad našimi říšemi, přesvědčiti nepřátele Německa, že je to v jejich vlastním zájmu, aby učinili konec Rakousko-Uherské říši a osvobodili národy v ní vězněné."

"Nu, a jak to pokračuje?" zeptal se pan Sporný, který byl usedl na židli a nyní přímo hltal slova návštěvnice.

"Tak, jak si jen můžeme přát," odvětila Lipka. "Naši za hranicemi dělají úžasnou agitační práci. O požadavcích národa českého, o kterém před válkou málo kdo věděl, píše se nyní v nejvlivlivnějších žurnálech světových metropolí a mluví se o nich v kancelářích ministerstev a v kuloárech parlamentů a nebylo by divu, kdyby ještě před ukončením války vydali protiněmečtí spojenci, Francie, Anglie, Rusko a ostatní, provolání, že za jedny z podmínek příštího míru kladou osvobození slovanských národností v Rakousku." —

"Oh, jaký by to byl úspěch!" zvolal pan Sporný. "Byl jsem sám ve válce, poznal jsem, jak se Rusové bijí a poznal jsem ze zklamání našich a německých důstojníků jak jsou překvapeni zdatností nepřátel. Od té doby jsem považoval vítězství nepřátel Německa za pravděpodobné, neboť je jich

po světě jako much a mají vše, čeho k válce zapotřebí, hlavně peněz a potravin, o které je u nás nouze. Také to štěstí, že pro případ vítězství nepřátel Rakouska a Německa budeme mít před světem zastoupení a nebudeme pouhou bezvýznamnou provincií Rakouska, o kterou by se nikdo nezajímal! Přispěla jste k veliké věci, Lipko!"

"Nebyla jsem samotna, třebaš bych byla bývala první. Po mně nalezeny byly ještě jiné tajné cesty dorozumění se zahraničními krajanu a v krátkce zavedeno zcela pravidelné písemné spojení mezi vůdci národa ve vlasti a v zahraničí, doplněné ještě občas přímo lidmi, kteří z vlasti odjíždějí nebo sem příjíždějí. Ovšem, úkol můj je nebezpečný. Musím být každého dne připravena, že se tajná služba nebo censura nějakým způsobem dopátrá mé činnosti a v tom případě bude ovšem proces se mnou krátký. Ale v tom ohledu nelším se pranic od vojáka, který se každého dne dívá smrti chladně v tvář."

"Jak vás obdivuji, Lipko!" řekl Sporný.

"Odpusť mi, Lipečko, co jsem dříve řekla," zašeptala Stázka.

Lipka se usmála a pohladila Stázinu ruku spočívající na stole. Pak se podívala přímo do tváře svého švakra a zeptala se:

"Chcete mi v mém úkolu pomoci? Nebál byste se, sdílet se mnou nebezpečí, ve kterém jsem sama?"

Stázka se začala znovu chvěti a pohlížela úzkostlivě k tváři svého manžela. Ten prostě řekl: "Co je zapotřebí činiti?"

"Vy tedy svolujete?" zeptala se znovu Lipka.

"Byl jsem již v ohni, švakrová. Poznal jsem děsné útrapy válečného tažení v Karpatech a v polských pláních. Dival jsem se po dva měsíce dnem a nocí smrti v tvář, právě jak jste řekla. To všechno jako otrok, nemající více vůle nežli dobytče hnané na porážku. Jak bych se mohl nyní zdráhati čeliti nebezpečí jako svobodný člověk, z vlastní vůle, za to co je mi draho. A musela-li si moje žena zvyknouti čekati dnem i nocí zprávu, že je vdovou, zvykne si na to znovu. Zde je moje ruka, švakrová!"

Lipka chopila se podávané ruky a vše jí stiskla. A v tom okamžiku třetí ruka, malá ženská, ale upracovaná jako ruka kupeckého mládence položila se na jejich dvě. Stázka s velkou slzou v každém oku, bleďa jako stěna, ale netřesoucí se již, šeptala: "Kéž se vaše dílo podaří."

XII. Past, která selhala.

Zlé časy prožívali v zajateckých táborech v Rusku a Sibíři čeští důstojníci, kteří sobě zachovali národní vědomí pod rakouskou uniformou a jejich sympatie byly na straně Ruska a jeho spojenců. Ostatní důstojníci, Němci, slovanští odrodilci, Uhři, namnoze i Poláci a Chorvaté hleděli na ně s nenávisť a uráželi je kde mohli.

Poručík Boubek, který byl zajat hned ze začátku první válečné zimy, nepoznal mnoho těchto nepřijemností. Ostatní důstojníci, kteří by se mu zajisté byli mstili za to, že se vzdal Rusům dobrovolně a ještě k tomu převedl do zajetí téměř celé dvě setniny, nedostali k tomu příležitost. Boubek hned po svém vzdání se Rusům oznámil velitelství sboru, za jakých okolností byl zajat a požádal, aby nebyl internován pohromadě s jinými důstojníky, ale s vojáky se kterými byl zajat. Bylo mu vyhověno a nedlouho na to byl vůbec propuštěn na svobodu s dovolením navštěvovati tábory zajatců. Velitelství poznalo v něm totiž nadšeného organizátora dobrovolnických družin ze zajatců, kteří se ukázali býti ochotni jíti do války znovu, tentokráte po boku Rusů, pod svým vlastním českým praporem. Boubek zaměnil svoji uniformu rakouského důstojníka za zelenou uniformu ruskou a prodléval částečně v městech, kde měly sídlo české občanské výbory, částečně v táborech, kde

vybízeli české a slovenské zajatce, aby se přidávali k družinám, aby se podíleli na obnově husitského ducha a husitské síly.

V druhém roce války dostal Boubek dovolení navštěvovati též tábory či vlastně domovy zajatých důstojníků, aby svoji činnost, kterou prováděl mezi vojiny, mohl i na tyto rozšířiti. Aby nevzbudil nedůvěru, bral na sebe Boubek k práci v důstojnických táborech svoji starou rakouskou uniformu.

Boubek brzo obyčejně našel mezi zajatými důstojníky některého, který zůstal dobrým Čechem a od toho vyzvěděl, kteří důstojníci si zachovali lásku k českému národu a kteří jsou Rakušáky. Pak si dal velitelstvím tábora svolati ony, o kterých se mohlo předpokládati, že se dají pohnouti k vstoupení do českého vojska a těm pak promluvil do srdce o povinnostech českého člověka k svému národu.

Mnozí i z těch, kdo byli zdánlivě dosti dobrými Čechy couvli před návrhy Boubkovými. Ale téměř pokaždé podařilo se Boubkovi získat několik dobrých synů české země, kteří byli ochotni učiniti pro svoji vlast to, co činili pro nevděčné Rakousko, nežli byli zajati.

Bylo to ku konci druhého roku války po velkém ústupu Rusů z Polska, když Boubek přijel do jednoho města na asijské straně Uralu, kde ve velkém třípatrovém domě pod ustavičnou stráží ubytováno bylo na dvě stě rakouských důstojníků. Brzy vynašel nejpřímnějšího Čecha mezi zajatými důstojníky, jeho pomocí zjistil jména ostatních a dal svolati schůzku. Výsledek schůze byl dosti dobrý. Osm důstojníků, poznávších, že hnutí za českou samostatnost v zahraničí je v plném proudu a získává sobě úspěchů, přihlásilo se do české armády. Několik dalších přislíbilo, že si to rozmyslí. Boubek odjížděl spokojen s výsledkem své práce ve společnosti osmi druhů, kteří opouštěli pohodlný, ale úmorně jednotvárný život v důstojnickém zajateckém táboře, ochotni chopiti se zbraně za svoji vlast.

Mezi těmi, kdo byli schůzi přítomni, ale nedali se přemluvití plamennými slovy hosta, byl nadporučík Farmánek. As třetí den po odjezdu Boubkovu procházel se Farmánek s kolegou Strmitzkým, rovněž nadporučíkem ve velké zahradě při domově zajatců.

"Kdybych byl chtěl, mohl jsem být dnes daleko za těmito zděmi," povzdechl si Farmánek, když se nad zděnou ohradou zalesknul bodák stráže procházející se na druhé straně.

Strmitzky se podíval šikmo na svého druha a po chvíli jej vyzval nahoru do svého pokojíku na čišku čaje. Farmánek šel rád, neboť čaj se slzou kognaku byl vzácností v domově zajatců a o Strmitzkém se vědělo, že má vždy ve svém sanktu nějakou láhev. Jak je dostával, bylo záhadou, kterou si vysvětloval každý tím, že za peníze možno dostati při známé úplatnosti ruských úředníků a strážců vše — dokonce i v zajateckém táboře. A u Strmitzkého nebylo o peníze nouze. Ač nebyl znám jako zámožný člověk před válkou, dostával od té doby, co byl zajatcem, značné sumy peněz pravidelně.

V pokojíku Strmitzkého bylo hezky příjemno. Samovar se rozklokotal. Atmosféra zavoněla dechem líkéro a cigareta přinesla vzpomínky na jiné časy a vyvolala sladký stesk. Strmitzky nešetřil kognakem.

Večer téhož dne zavolal si Strmitzky písaře z úřadovny správy. Jiným se pokoušel písař často komandovati, ale před Strmitzkým salutoval. Charašo!

"To je pro tebe a tohle pro pana censora. Nesplet to!" Tak poroučel Strmitzky písaři, podáváje mu dopis a několik bankovek rozdělených na dvě vrstvičky. Písař pozdravil a odešel.

Tři týdny na to seděl opět Strmitzky a Farmánek spolu v pokojíku. Kouřili cigarety a pili čaj, ale kognaku měl Strmitzky již jen kapku.

"Já mám z domova svoje vlastní zprávy," řekl Strmitzky, když přišla

řeč na to, jak dlouho ještě válka potrvá. "Mám báječné spojení. Válka bude u konce do vánoc. Zahnání Rusů za Brest Litevský znamená konec slávy protiněmeckých spojenců. Už nyní se tajně vyjednává o mír a konec může nastat každého dne. A dobře bude těm, kdo zůstali své říši a císaři věrni. Řády a hvězdičky budou přšet. Zlaté límce a cesta ku generálskému chocholu čekají na ty, jichž věrnost k říši zůstala neotřesená. Mám báječné spojení. Ano, mám již svoje jmenování na hejtmana v ruce a slib zlatého límce. Protože jsem i zde konal poctivě svoji povinnost. Bláhovci, kteří se domnívali, že otřesou základy Rakouska, nebudou sobě troufati domů a budou moci zůstat zde na Sibíři. Apropos, kollego. Nechtěl bys sobě také nějakou službičkou prorazit cestu k rychlému postupu a rádu? Mám v ruce báječnou příležitost. Je to pouhá maličkost. Zahrát si na dobrovolníka v té slavné české armádě a až vykonáš svůj úkol, rozmyslit si to a jít zpět do tábora. Nikdo tě nemůže zdržovat násilně. . . . Ah, teď jsem si vzpomněl, že mám dole v kuffíku ještě půl láhve jalovcové. Vypijem si sklenku. Zapal si čerstvou cigaretu! Už brzo si budeme pochutnávat na našich sultánkách a posedíme si v kavárně u šumivého sektu. Jak nám bude, brachu, slušet zlatý límeček! Válka je báječná věc, ta přináší člověku příležitost, jen ale tomu, kdo umí příležitost chytit a přidržet si ji."

* * *

Když se Boubek po několikaměsíčním objždění táborů vrátil do garnisony husitské družiny, představilo se mu několik důstojníků, kteří se za jeho návštěvy v některých táborech nedali pohnouti ihned k přistoupení k českému vojsku, ale rozmyslili si to a přišli později. Uvítal je radostně. Mezi nimi představil se mu nadporučík Farmánek, jenž se s Boubkem dal ihned do hovoru o situaci ve starých vlastech.

"O jednu věc mám strach," pravil nový člen české armády. "Půjdu ochotně do boje, jako pravý Čech, ale mám strach, že tohle všechno podnikáme proti vůli národa, že city našeho lidu u nás jsou zcela opačné, že třeba s situací pohoršujeme, místo abychom ji zlepšovali."

"Jestli se domníváte, příteli, že český národ dnes, na prahu nové éry historie lidstva není veden jedinou touhou, setrásti staleté jho, rozbití svoje okovy, jestli máte strach, že hledá spásu ve smlouvání s Rakouskem, které po staletí nedělalo s Čechy nic jiného, nežli že jim dávalo sliby, které v zápětí rušilo, jestliže nenalézáte sám ve svém srdci přesvědčení, že naše revoluce je přímým projevem českého ducha, který je stejný ve vlasti jako za hranicemi, pak ovšem jste měl zůstat v zajateckém táboře, povalovati se na kavalci a čísti pětkrát za sebou stará čísla Neue Freie Presse, které vám do táborů zasilá rakouský Červený kříž."

Farmánek nedal se touto příkrú odpovědí zastrašiti. Jakoby necítil hrotu ve slovech organisátorových obsaženého, pokračoval: "Kdybych věděl jen jednoho nebo dva lidi v Čechách, kteří něco znamenají a schvalují naše hnutí, kdybych měl před očima sebe nepatrnější důkaz, že naše akce má ve vlasti oporu vlivuplných osob, byl bych spokojen."

Boubek se podíval upřeně na mluvčího, postavil se přímo proti němu, položil mu obě ruce na ramena a zvolal dutým hlasem, jakoby potlačoval hrozný rozechvění: "Človče, provádíte špiclovství na vlastní pěst nebo vás někdo ke mně poslal, byste ze mne vytáhnul jména vůdců revoluce u nás doma?" —

Farmánek sklopil hlavu a zahryzl se do rtu. Po malé chvílce trapného ticha pravil téměř šeptem: "Ano, byl jsem poslán. Prohlédl jste mne. Ale také jste mi řekl několik slov, které ve mně udělaly převrat. Chtěl jsem se vrátit do tábora jakmile bych vyzvěděl, co jsem měl uloženo, ale teď jsem rozhodnut. Zůstanu."

* * *

Několik dní na to dostal obřajtnant Strmitzky v zauralském táboře lístek od Farmánka. Zaklel jadrně, když si přečetl několik řádek, psaných tužkou: "Tvoji zásluhou má česká družina o jednoho vojáka více. Zůstanu. Už vim, kteří lidé v Čechách stojí za revoluci — ale nepovím. Přeji mnoho štěstí ve špionském sportu a zlatý límec nebo konopnou šňůru. Já jsem s Austrií hotov! Lebe wohl!"

XIII. Předků stín v nás přece zbyl.

Důstojník, předsedající vojenskému soudu vyřizujícímu případy velezrady a vojenských deliktů v obvodu pražského velitelství, probíral se listinami objemného fasciklu. Případ, který byl na řadě, aby byl projednáván, byl velice zajímavý a nesmírně důležitý. Na první listině uvádějící nacionale obžalované osoby, byl přispěnden lístek od samotného armádního velitelství s poznámkou: "Věnovat největší pozornost a neprovádět rozsudek, který bude znít na smrt, dokud neprozradí obžalovaná osoba svoje spoluvinníky. Nanejvýš důležité!"

Nížší důstojníci přicházeli, salutovali a zasedali ku stolu. Předsedající důstojník dal znamení a soud byl zahájen. Dva vojini přivedli obžalovanou osobu, kterou tentokráte byla mladá žena. Zraky všech důstojníků obrátily se k tváři přichozi. Byla to bledá, patrně stopy útrap nesoucí, ale přece krásná tvář. Obžalovaná vešla zpřímá, pevným krokem a ihned vyhledala si zrakem důstojníka v čele stolu, ostatních si nevěšimajíc.

"Filipina Petrik," řekl mladý hejtman, konající funkci státního žalobce. Obžalovaná pokynula hlavou — a předsedající důstojník ukázal jí na židli. Sedla si.

Žalobce předstoupil před důstojníky a počal svoje vysvětlení případu: "Snad nikdy v historii náhlého válečného soudu v této válce," pravil, "nedalo nalezení zločince takovou práci, jako v případě této zdánlivě nevinné, bezelstné dívky, která má na svědomí činy nejčernější velezrady k panovníkovi a říši. Od začátku války bylo patrné, že nespokojené, buřičské, panslavistické živly v této zemi udržovaly spojení se zahraničními panslavisty a agenty Anglie a Ruska a připravovaly spiknutí za účelem zničení nebo poškození monarchie. Vše možné bylo konáno, aby byla vypátrána osoba, která obstarávala spojení mezi domácími a zahraničními velezrádci, ale vše bylo marno. Nebylo síť, jejíž oky by nebyla proklouzla. Nebylo pasti, již by se nebyla dovedla vyhnout. Konečně ale přece jen byla lapena. A zde dnes sedí před námi." Při těchto slovech ukázal na dívku, která seděla nedaleko svých soudců, neklopíc zraků, zachovávajíc obdivuhodný klid.

"Zajisté že jste oprávněni se dověděti, jak jsme ji konečně přece lapili. Naše c. k. bezpečnostní a vyšetřující služba," pokračoval žalobce, "byla upozorněna na řádění jistého bývalého poručíka Boubka, sběha, odsouzeného k smrti, kterémuž trestu jistě neujde, padne-li do rukou našeho vojska nebo úřadů. Tento Boubek organizoval v ruských zajateckých táborech revoluční roty, aby bojovaly po boku našich nepřátel proti jich vlastním bratrům v našem vojsku. Vyšetřováním v místech, kde se Boubek před válkou zdržoval, bylo zjištěno, že měl intimní známost s touto obžalovanou a že tato vede velmi rozsáhlou korespondenci podezřelého rázu. Byla tedy tato dívka, která bezpochyby za účelem maskování svého pravého zaměstnání stala válečnou ošetřovatelkou, dána pod tajný dohled a stopována všude, kam se hnula. Bylo shledáno, že si dopisuje s agenty velezrádného hnutí za hranicemi přes neutrální země. Měla množství spoluvinníků, mezi nimiž svého švakra, raněného vojína, dlícího doma na dovolené. Toho přiměla, aby jako obchodník sprostředkoval jí korespondování přes Švýcarsko tak, aby se její rozsáhlá korespondence nezdála podezřelou. Svedený muž ten došel již svého trestu.

Zastřelil se v okamžiku, když hlídka, která jej šla zatknouti, zaklepala na dveře jeho bytu."

Lipka, čelící doposud s kamennou tváří soudu, sklonila rychle hlavu dolů. Proud horkých slzí vyhrknul jí z očí.

Žalobce pokračoval: "Mám zde seznam osob s nimiž tato osoba udržovala styk, jimž sprostředkovala spojení se zahraničními revolucionáři." Lipka zdvihla hlavu, osušila si oči a upjala zrak na žalobce, který začal čísti jména mužů známých v národě, jako vynikající politikové, spisovatelé, pedagogové, vědátory, průmyslníci. Po každém jméně, které žalobce přečetl, vykřikla Lipka ostrým hlasem: "lež!" A když dočetl poslední jméno, vyskočila a obrácena jsouc k předsedajícímu důstojníku zvolala: "Tento úskok pana žalobce je čistou mystifikací soudu. Vzdala jsem se obhájce poněvadž není čeho hájiti, ale musím se vzepříti pokusu využítkovati mého zatčení k odstranění některých předních mužů národa. Pan žalobce vybral si jména mužů podezřelých c. k. tajné policii a doufal, že moji pomocí některé z nich usvědčí. Již ve vězení byla mi slíbena shovívavost, propůjčím-li se ke kompromitování některých vládě nepohodlných osob. Prohlašuji, že se žádnou z oněch osob jsem nebyla v žádném spojení a není na světě člověka, jenž by mohl dokázati opak."

Soudce vyšlechl bez pohnutí brvou slova obžalované a pokynul žalobci, aby pokračoval.

Žalobce uvedl na to důkazy viny. Když bylo shledáno, že pěstuje obžalovaná obšírnou korespondenci s nepřáteli země přes neutrální státy, byla učiněna zkouška dáním jí na seznam ošetřovatelek, jež byly určeny k posláni na frontu. Činila vše možné, aby se tomu vyhnula, žádala o protekci vlivuplné osobnosti a když to nepomáhalo, ulehla a stavěla se nemocnou. Hlavní důkaz spočívá však v tom, že bylo zachyceno několik dopisů jí psaných i na ni adresovaných, na kterých je patrné, že jejich bezvýznamná slova jsou pouhou maskou pravého, ale obratně ztajeného smyslu dopisu. Jeden neb dva takové dopisy rozptýlené v množství materiálu prohlíženého censurou nemohlo vzbuditi podezření, ale celé množství materiálu prohlíženého censurou a postrádajícího souvislost dokazuje že v nich taji se zrádné poselství. Ostatně dopisy a záznamy zabavené domovní prohlídkou dokazují nade vše jistě, že obžalovaná je vinna velezradou nejhoršího stupně, na jakou zákon předpisuje pouze jediný trest: smrt! . . ."

* * *

Soud s Lipkou trval dvě hodiny. Soudcové snažili se na obžalované vynutiti prozrazení osob s nimiž byla ve spojení ale marně. Vrchní soudce sám žasnul nad pevností a statečností dívky, která žádným slibem, žádnou výhrůžkou, žádným úskokem nedala se zlákat k prozrazení svého tajemství.

Když byla Lipka tázána co může říci na svoji obhajobu, postoupila k stolkou soudců a pevným hlasem pravila:

"Nemám toho mnoho co vám, páni soudcové chci říci. Víím, že máte v rukou rozkaz jak se mnou naložiti a proto že je obhajoba zbytečností. Na vaši otázku však, přiznávám-li se k vině, odpovídám: Je-li vinou, milovati svůj národ a svoji vlast, tak že je ochoten člověk za ně položiti svůj život, je-li zločinem pracovati pro svůj národ všemi silami, snažiti se o jeho svobodu a rozkvět, o jeho šťastnou budoucnost, pak pánové, jsem vinna. Je-li práce a obětování se pro svůj národ, maření plánů jeho nepřátel, získávání mu zastanců a přátel povinností každého řádného člověka, pak jsem nevinna a váš soud jest jest paškvilem na spravedlnost. Odsouzení moje bude zcela obyčejným násilím na právu, prostou vraždou, jakých bylo napácháno touto říší na nevinných lidech tisíce a z nichž bude jednou museti skládati účty."

Tvář souzené pokryla se v zápalu obhajoby, jež vlastně byla obžalobou,

něžným ruměncem a nabyla tklivého, nevýslovného půvabu. Když dívka domluvila, pozdvihl svého hlasu důstojník předsedající soudu a pravil:

“Obžalovaná zapomíná, že její vlasti, které je občankou, je říše Rakousko-Uherská, že jejím panovníkem, kterému je povinnována věrností, jest jeho veličenstvo, náš císař. Jedná-li proti těmto, dopouští se velezrady.”

Ale Lipka byla pohotově s odpovědí:

“Je možno, aby měl člověk dvě vlasti, když jedna druhou pronásleduje, utiskuje a ničí? Tu nezbyvá nežli vybrati si jednu z obou. Česká vlast je mojí rodnou zemí, český národ je mým národem. Rakousko jest mi vlasti vnučenou, která se mimo to nikdy nesnažila získati si přízeň a vděčnost našeho národa. Nejlepším důkazem, že že Rakousko mou vlasti není, jest, když mne pronásleduje a trestá za to, pracuji-li pro svobodu a prospěch svého

“Je-li láska k vlasti a národu zločinem, pak, pánové, jsem vinná!”

národa. Vy nesoudíte pánové, vy provádíte pěstní právo. Vy mne nemůžete popravit, vy mne můžete pouze zavraždit jako vraždi lupič nedbajici lidských práv a zákonů . . .”

“To je dost”, zvolal předsedající důstojník a obrátil se k ostatním členům soudu. Potichu bylo prohozeno několik slov, načež předsedající oznámil:

“Filipina Petříkova odsuzuje se pro velezradu k smrti provazem. Vzhledem k službám, které prokázala státu jako ošetřovatelka vojáků změnňuje se trest ve smrt prachem a olovem. Dává se jí lhůta jednoho měsíce a prozradí-li do té doby svoje spoluvinníky, bude jí trest smrti změněn v mírnější.”

Lipka snesla tento úder odhodlaně, téměř bez zachvění. Jen její tvář se pokryla větší bledostí a její rty stiskly se pevněji. Byla na rozsudek takový připravena. Věděla, že jí nemůže minouti od té co byla zatčena. Byla vzdálena pomyšlení, aby vyhledávala zmírnění trestu zradou svých spolupracovníků. —

Odcházejíc ze síně v průvodu ozbrojených vojáků nesla hlavu vzhůru hrdě, tak že důstojníci v úžasu za ní pohlíželi. Její mysl byla daleko z ponu-

rých místností vojenského velitelství, byla u milence a manžela jejího, u toho, jenž ji naučil býti celou ženou, celou Češkou. Myslí tanula jí slova básně:

Mně vzešla útěcha z té záře,
že předků stín v nás přece zbyl,
že nevyssál hnět otrokáře
krev jejich všechnu z našich žil.....

a ústa její šeptala: "Můžeš být hrdým na svoji Lipečku, drahý Jiří, tak jako já jsem vždy byla hrdá na tebe. Tys mne naučil žítí a umíratí, neudělala jsem a neudělám ti hanbu..."

XIV. — Co denně trnů skráně probodá.

Jiří Boubek byl téměř na vrcholku svých tužeb, přání a snů. Viděl, jak práce, které věnoval všechny svoje síly, nese kýžené ovoce a slibuje úplný úspěch. Dočkal se slavného dne, kdy přišla zpráva, že spojenecké velmoci, Francie, Anglie, Rusko, Itálie v notě zaslané prezidentu Spojených Států Wilsonovi prohlásily osvobození zemí československých za jednu z podmínek příštího míru. Svoboda malých národů stala se heslem dne, bojovným výkřikem protiněmeckých spojenců a Boubek cítil, jak velikou zásluhu na této předzvěsti triumfu spravedlnosti a demokracie má akce české politické emigrace se svým vůdcem Masarykem a se svými oddanými přáteli z velkých národů spojeneckých. Jásot nesl se po všech zajateckých táborech po celé Rusi a Sibiři, všade kde dleli Češi, Slováci, Poláci, Srbové, a Chorvati.

Ale někteří soudruzi Boubkovi v táboře českého vojska, rozmrzeni válečnými neúspěchy spojenců a překážkami, které kladlo carské ministerstvo v cestu organizování českých družin a vyslání jich do pole, začínali se dívatí na vše černě. Ruská armáda byla již rok téměř nečinnou, válečný materiál hnil a rzivěl na stanicích a v nekrytých skladištích, ve vojsku vzráhaly se anarchie a rozklad; vědělo se také, že carova vláda tajně vyjednává o separátní mír, jimž mělo být odzvoněno nadějím rakouských Slovanů. Nebylo divu, že někteří soudruzi Boubkovi říkali: "A což nezvítězi-li spojenci? Což zradí-li je Rusko, jsoucí ve vleku germánských vlivů? Zůstanou-li Němci pány v Rakousku? Nebudou všechny ty naše oběti marnými, nebo co horšího nebude se všechno to, co jsme za hranicemi v úmyslu nejlepšího dělali, mstítí na českém národu?" —

A Boubek s úsměvem trpělivosti na tváři odpovídal: "Může nějaká práce vykonaná pro Pokrok, nějaká obět složená pro Svobodu býti marnou? Může někdy českému národu uškoditi, že v nejkritičtější době své historie dokázal, že není stádem bezmocných otroků, jež možno dle libosti hnáti kamkoliv se pánům zlíbí? Může být národu na škodu, že na svoje martyrium a na svoje hrdinství upozornil celý svět a že přinutil své tyrany, aby s ním bylo počítáno? Může mu ublížiti, že se ukázalo, že má za hranicemi tisíce přátel, kteří jsou ochotni v kritických chvílích se ho zastati? Ne, přátelé! Ale naopak, můžeme říci, kdyby nebylo naší práce a našich obětí, jimiž byl národ vzpružen k odporu, že byla by se přes něj již převalila vše ničící vlna germánstva a že byl by dnes Čech ve své vlasti cizincem a psancem, jemuž se zapovídá mluvití jeho vlastním jazykem. Tomu, díky naší práci a pevnosti národa, tak není, naopak, dnes, jak poslední zprávy zvěstují, kdy po třech letech odhodlává se rakouská vláda svolati parlament, radí se napřed s českými poslanci, jak stanovisko zaujmou a slibuje ústupky, dovoli-li dělnosti sněmu. S českým národem, bratři, se dnes počítá, a bude se s ním počítati, poněvadž ukázal, že je nemožno prostě jíti přes něj. Kdybychom nebyli vykonali ničeho nežli že jsme k tomu přispěli, máme nač po celý život býti hrdými. A nešlo by se přes něj ani kdyby se stalo to, čeho se obáváte, i kdyby centrální moci zvítězily. V tom případě — ona zahraniční organisace,

kteřou jsme ve třech dílech světa vytvořili, která čítá na statisíce obětavých členů a má za sebou zámožnou českou Ameriku, by zůstala jako permanentní zahraniční revoluční výbor, hlídající okem Argusovým zájmy svého národa. A nebylo by jediné křivdy, spáchané na našem národu doma, jediného pokusu znásilnit jeho práva, abychom před celým světem nepřiblížili trýznitele národa Husova a Komenského na pranýř jako barbary nevhodně soužití s civilisovanými národy. Válka otevřela světu oči, a my jsme tu, bychom toho využítkovali, ať dopadne jakkoliv."

Tak mluvil Boubek k svým druhům a pochyby jejich a výklavost mizely jako sníh na dubnovém slunci.

Zatím, začátkem roku 1917 valily se světodějné události vpřed mohutným, uchvatným proudem. Prohlášení samostatnosti československých zemí za jednu z podmínek míru se strany spojenců následováno bylo brzo prohlášením se amerického národa ústy presidenta Woodrowa Wilsona pro samostatnost a sebeurčení malých národů. Březen přinesl ruskou revoluci a po celém světě, kde jen svobodmilovný člověk žil, zavládla radost nad tím, že velký ruský národ setřásl se své šíje jármo carismu a postavil se do řady národů svobodných. Za necelý měsíc na to rozmnoženy jsou řady nepřátel tyranů o největší a nejbohatší republiku světa, Spojené Státy. Hvězdnatý prapor zavlál nad bojiště a uvítán byl slzami radosti a vděčnosti. Opětne uplynul měsíc a organisování skutečného českého vojska povoleno bylo ruskou vládou.

Každá z těchto událostí vyvolala jásot v rostoucí české armádě, tak v zajateckých táborech, kde dleli Češi. Konec června konečně přinesl zprávy, nad kterými se do hloubi rozechvělo každé české srdce, poněvadž si jich ani netroufalo očekávat. Český národ ve vlasti, nedbaje persekuce a okovů, slit v jeden celek bez rozdílu stran a tříd, ústy své nejvyšší intelligence, svých spisovatelů, básníků a učitelů i ústy své síly dělné, svého proletariátu, a čb hlavního, ústy svých poslanců, poslušných vůle národa, na říšské radě, prohlásil svůj požadavek plné samostatnosti a tak otevřeně připojil se k hnutí prováděnému za hranicemi od počátku války. Slovo "Česká republika" poprvé padlo pod stropem vídeňského parlamentu k úžasu a zdrcení trýznitelů a vykořisťovatelů českého národa.

Boubek dlel právě v jednom z menších táborů, když došla zpráva o scénách, jež se odehrály ve vídeňské říšské radě, když čeští poslanci promluvili za svůj národ Havlíčkovu hrdě: Nedáme se!, když volali: Chceme to, co nám právem náleží a nic méně. Chceme sami řídit své osudy, nechceme pánů a poručníků.

Nepopsatelné scény odehrály se na kasárním dvoře. Zajatci vyskakovali na židle a jásali, někteří vztahovali ruce k nebesům, někteří slzeli, někteří házeli rakouské čepice a uniformy na zemi a tančili po nich.

Boubek stál opodál ostatních s mrakem na tváři, bez dechu, svírajc pěsti. Tatáž pošta, která přinesla poslední a rozhodující potvrzení, že celý český národ stojí za hnutím pro samostatnost, přinesla mu zprávu, že Filipina Petříková, jeho Lipka, jeho duška drahá, jejíž obraz nosil s sebou na srdci a v duši, jíž vzpomínal tisíckrát každého dne, byla krvelačnou šelmou, rakouskou justicií odsouzena k smrti.

Když za čtrnáct dní na to při nové ruské offensivě pokryla se Československá brigáda u Zborova v Haliči nesmrtelnou slávcu v urputném boji s Rakušany, byl Boubek mezi předními a bil se jako lev. Hledal smrt, ale nenašel jí.

Dožil se ještě Tarnopole, osudného bojiště, kde tatáž brigáda Čechů

Boubek stál opodál ostatních, s mrakem na tváři, svíraje pěsti . . .

a Slováků, opuštěná zdemoralisovanými, omamnými parami náhlé svobody spitými pluky ruskými, byla málem rozmetena a pouze s bezpříkladným hrdinstvím a těžkými ztrátami prosekala se nazad. Ani jeden muž nepadl živ do rukou německých a rakouských vojinů.

Když se prořídle řady české brigády přehlížely a členové její se počítali, nebylo Boubka mezi nimi. Tam kdesi zůstal na zkrvaveném bojišti přes které valila se soldateska tyranů.

Přes zčernalé, škraboškou prachu, potu a namnoze krve pokryté tváře moderních táboritů, blanických rytířů dvacátého století kanuly horké slzy a jejich záplavou upíral se zrak zpět k bojišti, kde zůstal kdesi, spolu se sty svých chrabrých druhů muž, jenž byl majákem, buditelem a těšitelem českého vojska.

A myslí českých bojovníků, na smrt zemdlených, zradou a demoralisací ruských pluků zdrcených a rozhořčených, táhla slova, která tak často slychali z úst Boubkových: "Může nějaká oběť složená pro Svobodu býti marnou?"

A hlavy se opět povznesly, pěsti pevněji se sevřely na hlavních pušek.

S temným burácením děl a přerývaným praskotem strojní pušky zadní stráž nešel nad smutným, zpustošeným krajem, nad hlavami prořídých šiků českého vojska svěží větrík, ovívající rozpálené skráně a vyschlé, žizní rozpukané rty těchto mužů šeptaly sobě:

"Co denně šlehů surových nás šlehne,
co denně trnů skráně probodá,
za každým duší obraz tvůj se mihne
a z hloubi tryskne povzdech: SVOBODA!

Šli, vlekli se, klopýtali dále. Tma plazila se jim od lesů naproti a za nimi krvácel obzor záplavou hořící Tarnopole. Chvillemi zavyl nad jejich hlavami letící dělový projektíl jako raněný tygr, ale dlouze a tak žalostně, že se ten zvuk zdál rváti zbytek mroucí duše z těla. Zemřelé, vysílené, utýrané nohy se trásly a pod nimi chvěla se země vzdáleným duněním děl a nazad pádícího zbytku ruské baterie. Zápach prachu a otravný puch nepohřbených těl tížily atmosféru a plnily jejich nozdry. Vnitřností jejich se zdvihaly, jakoby chtěly hrdlem prchnouti a hlava praštěla bolestí. Všechny smysly byly omámeny a tělo jen jako zázrakem drželo se nad zemí, nad tou černou zemí, nerovnou, rozrytou, zmučenou, která volala ku každému z nich: klesni sem a nebudeš muset již nikdy vstáti, již nikdy jíti, již nikdy trpěti, sem, sem, sem.....

Neuposlechli; dále vlekli se se svým břemenem výzbroje a bolesti, vstříc tmě, zády k záplavě požáru, k dunění děl, vřavě bitvy.

Neprchali. Šli z bojiště poražení desateronásobnou přesilou zbiti, zdecimováni, sotva schopni kroku, natož boje, ale šli jen proto, aby na prvním bezpečném místě, srazili, upevnili svoje řady, nabrali dechu, dopřáli rtům vody, údům odpočinku, obnovili svoje zásoby a brzo, zítra, bude-li zapotřebí kráčetí opětně čelem k nepříteli, připraveni znovu bojovati znovu trpěti, znovu krváceti, znovu umíratí.

Šli, vlekli se dále, jako ponurý chorovod duchů — a přece byl jejich pochod vítězným tažením.

Hlavami jejich, těmi ztýranými mozky, těžce chápajícími ještě možnost celé té dnešní pohromy po nedávném vítězném rozletu, těmi lebkami sotva se nad rameny udržujícími, táhly již myšlenky zapuzující vědomí trýzně, zklamání a bolesti, myšlenky na zítřek na příští dny, na reorganisování, doplnění, utužení českých vojů* a na nový pochod proti nepříteli.

Neboť mužové tito nesli si s sebou v srdci a myslích evangelium "Písní otroka", jichž sloky v divokém rachotu a řevu bouře zmítající vším lidstvem změnily se ve "Zpěvy svobody" té chvíle, kdy splnilo se proctví strofy:

Na lebky katů v strašlivý soud
stotísíc třeskne železných pout.

Od toho okamžiku, kdy národ po staletí odsouzený k vláčení okovů potupného otroctví dokázal, že nevyssál hněv otrokáře krev předků všechnu z jeho žil, měl před očima jednu jedinou skvělou vidinu, která svítila na cestu i tomuto prořídlemu voji:

Nestvárných vln hřbety táhlé, rozšlehané vláhy prach,
smrště divoké a strže — všechno děsný krve nach
a sluch plní třesk a hlomoz, jakby v boji bez mezi
srazely se litých vojů oštěpy a pavezý —

Však již mlknou bubny bouře, zvolna ztišuje se var
a štít slunce zlatoskvoucí z růžových se klube par.

Vítězný den chmury, mlhy, ve vlající cáry rve,
jako tráseň poletavou zdrané bitvou korouhve;
prchá tmy voj rozprášený, ztichl bouře divý ruch —
modré nebe, modré moře, mezi nimi zlatý vzduch....

Však co vidím? Břeh tam nový. — Smavé slunce příštích let
ozařuje jiný, svěží, bouří obrozený svět

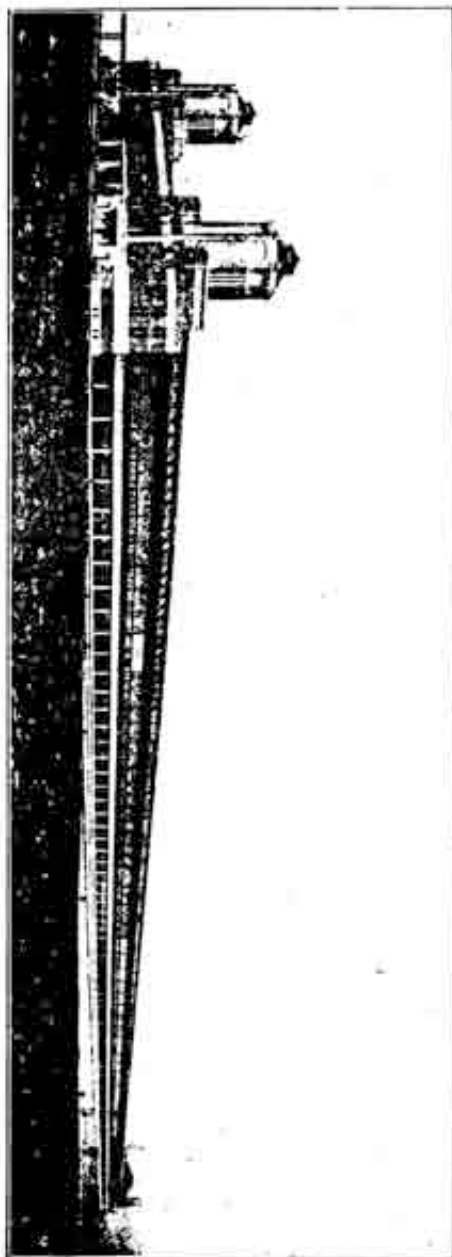
Pobratří se lidstvo volné, klesnou pouta otroků
a též prapor náš, o bratři, zavlá v modrém vysoku.

To je vidina, za kterou obětovali život ti, kdož zůstali na bojišti zborovském a tarnopolském, na stu jiných bojišt, kde Čech pod vlastním praporem

bojoval za svobodu svého národa a své vlasti za kterou ubírá se přemožený, zbitý voj do tábora, ze kterého vrátí se dravější a hrdinnější, než kdy jindy. To je cíl, za kterým celý národ Československý, zobrazený v této povídce v postavách Lipky a Boubka ubírá se k jistému vítězství, zůstane-li věren svým dějinám a odkazu svých mučedníků.

Chicažský Municipální jezerní pier.

Municipální pier. — Vjezd na pozemní silnici a hráz s kormidlem vyhnáječi 3000 stop do Michiganského jezera.

Municipální jezerní pier. — Soubor budov na konci hráze. Auditorium, věže, terasa, přístaviště, promenády, restaurace a jiné.

Chicago, které po desetiletí nechávalo ležeti téměř nepovšimnuty báječné výhody nabízené mu polohou na břehu krásného Michiganského jezera, provedlo v posledních několika letech mnohá zlepšení v zájmu svého obyvatelstva, jmenovitě chudších tříd, které do té doby téměř neměly příležitosti užítí ani čerstvého vzduchu na břehu jezera, ani procházek ani přírodní krásy a za parných letních dnů ani příležitosti osvěžití se v chladných vlnkách na písčitých plážích.

V posledním desetiletí rozšířeny a zvelebeny byly parky ležící při jezeře, doprava k nim ze vzdálenějších čtvrtí zlepšena a částečně zlevněna spojením společností zvýšených dráh, založena celá řada veřejných koupališť a plováren, a konečně vybudován dlouho slibovaný veřejný jezerní pier čili hráz, vybíhající daleko do jezera a skytající obyvatelstvu i návštěvníkům našeho veleoměsta skutečně nevyrovnatelnou příležitost — užítí za letních dnů a večerů jezerního vzduchu, chladu a pohledu na nedozírnou vodní pláň čířenou kýly četných výletních a jiných lodí.

Municipální pier chicažský je nejvelkolepější stavbou svého druhu na světě. Od úpatí ulice Grand severně od úatí Chicažské řeky vybíhá do jezera hrází 3000 stop tedy značně přes půl míle dlouhou, začínající vjezdem s věžemi a končící daleko od břehu souborem budov určených požitku a prospěchu obecnímu. Hráz je po celé délce 300 stop široká a nese dvě rovnoběžné dvoupatrové dlouhé budovy jichž dolejší poschodí jest přístavištěm nákladních a hořejší poschodí kryté železnou a skleněnou klenbou přístavištěm osobním. Tyto hořejší budovy tvoří obrovské, 2340 stop dlouhé a 66 stop široké dvorany; po zevnější, jezerní straně těchto dvoran je přes 2000 stop dlouhá promenáda, po vnitřní straně jsou tratě pouliční dráhy, které vedou až k budovám na konci pieru. V dolejší patře mezi budovami jest 80 stop široká jízdní cesta pro dopravu osobní i nákladní.

V budovách na začátku pieru jsou úřadovny. Konec pieru tvoří soubor budov 635 stop dlouhý. Hlavní stavbou je obrovské auditorium, jehož je používáno za koncertní i taneční sál. Je v něm místa pro 2500 osob. Po obou stranách auditoria týčí se vysoké věže s rozhlednami. Dále jsou tu restauranty na vzduchu i kryté, promenády, galerie, terasy s lavicemi, židlemi a stoly, doky a přístaviště pro výletní lodice i velké jezerní parníky a vůbec vše zařízeno ku pohodlí obecnímu. Vstup na Municipální pier je vždy volný, neboť stavba je majetkem veřejnosti a jest spravována a financována městem. Náklad na celý pier obnášel tři a půl milionu dolarů.

Samotné základy, jež jsou z betonu stály \$1,250,000. Hořejší konstrukce je z cementu, ocele a cihel a je naprosto ohnivzdorná.

Pro nás Čechy jest tato monumentální stavba zajímavá také tím, že ocelová konstrukce, na níž náklad obnášel přes půl milionu dolarů, provedena byla firmou krajanů W. Moravy, jehož zajímavý životopis najde čtenář na jiném místě tohoto kalendáře.

Žádný návštěvník Chicaga neměl by opomenouti prohlédnutí sobě tento nový div Chicaga a užítí pobytu na zdravém jezerním vzduchu. Že je záhodno, aby se každý stálý obyvatel Chicaga s místem tímto seznámil a výhod jim skýtaných užil, rozumí se samo sebou.

Chicago má v plánu postavení dalších podobných rekreačních hrází, z nichž jedna má být postavena na úpatí ulice Randolph a vybíhati plnou míří do jezera.

Spolkový zákon na ochranu ptactva a zvířete.

Výnosem kongresu schváleným 4. března 1913, všechny divoké husy, divoké labutě, divoké kachny, šnepi, kulík, sluka, divoké holubi a všichni jiní stěhovaví divocí ptáci a hmyzožraví ptáci, kteří na svých stěhováních na sever nebo na jih prolétnou nebo nezůstanou přes celý rok v hranicích kteréhokoliv státu, ptactvo ono postaveno bylo pod ochranu vlády Spojených Států. Zemědělský odbor jest oprávněn přijímati vhodná pravidla k uplatnění zákona předpisováním určitých uzavřených sezon, během níž takoví ptáci nesmějí se chytati nebo usmrcovati. Taková pravidla byla sestavena odborem a prohlášena presidentem Wilsonem 1. října 1913. Stěhovavé ptactvo divoké pod pravidly těmi obsahuje následovní: Vodní ptactvo, pojímaje v to brant, divoké kachny, husy a labutě; jeřáby, pojímaje v tom malé hnědé, sand hill a dudka; sedmihlávky různého druhu, kulika, chřástaly různých druhů, lisky, šnepi, sluky, divoké holuby.

Mezi stěhovavé hmyzožravé ptáky patří bobolink, kukačka, kolibřík, vlaštovka, skřivan, noční sova, sojka, čermák, červenka, tuhák, rorejs, sýkorka, drozd, datel, střízlík a všechny jiné na bidle přenocující ptáci, kteří se buď úplně nebo hlavně hmyzem živi.

Žádný ze shora vyjmenovaných ptáků nesmí se chytat ani stílet mezi západem a východem slunce po celý rok.

Uzavřená sezona na stěhovavé hmyzožravé ptactvo jest od 1. ledna do 31. prosince, čili po celý rok. Uzavřená sezona trvá do 1. září 1918. u následovních stěhovavých divokých ptáků: Holubi, jeřábi, labuť, kulici, šnepi a sluky.

Rovněž jest uzavřená sezona až do 1. září 1918 na lesní kachny v Maine, New Hampshire, Vermontu, Massachusettsu, Rhode Islandu, Connecticutu, New Yorku, New Jersey, Pennsylvanii, West Virginii, Ohio, Indianě, Illinoisu, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Iowě, Kansasu, Kalifornii, Oregonu a Washingtonu; na chrástaly v Kalifornii a Vermontu; a na sluky v Illinoisu a Missouriu.

Uzavřená sezona od 1. ledna do 1. října včetně každý rok jest pro stěhovavé ptactvo letící nebo odpočívající na vodách řeky Mississippi mezi New Orleansem a Minneapolis, na řece Ohio mezi její ústím a Pittsburgem a na řece Missouri mezi její ústím a Bismarckem v Sev. Dak.

Následovní pásma k ochraně stěhovavého divokého ptactva i hmyzožravých ptáků byla zřízena:

Pásmo čís. 1., hnízdicí pásmo, obsahuje státy ležící úplně nebo z části severně od 40. stupně zeměpisné šířky a řeky Ohio a pojímají Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island, Connecticut, New York, New Jersey, Pennsylvanii, Ohio, Indianu, Illinois, Michigan, Wisconsin, Minnesotu, Iowu, Sev. Dakotu, Jižní Dakotu, Nebrasku, Colorado, Wyoming, Montanu, Idaho, Oregon a Washington.

Pásmo čís. 2., přezimující pásmo, obsahuje státy ležící úplně nebo z části jižně od 40. stupně šířky a od řeky Ohio a pojímá Delaware, Maryland, okresek Columbia, West Virginii, Virginii, Sev. Carolinu, Jižní Carolinu, Georgii, Floridu, Alabamu, Mississippi, Tennessee, Kentucky, Missouri, Arkansas, Louisianu, Texas, Oklahomu, Kansas, Nové Mexiko, Arizonu, Kalifornii, Nevadu a Utah.

Otevřená sezona v pásmu čís. 1. jest následovní:

Pro vodní ptactvo od 1. září do 15. prosince. Výjimky jsou: V Massachusettsu od 15. září do 31. prosince; v Minnesotě a Sev. Dakotě od 7. září do 15. prosince; v New Yorku (vyjma Long Island) a Oregonu od 16. září do 15. prosince; v New Hampshire, Long Islandu, New Jersey a Washingtonu, od 1. října do 15. ledna; v Jižní Dakotě od 10. září do 15. prosince.

Pro sedmihlášky (rail), potápky (coot) a vodní slípky (gallinule) od 1. září do 30. list. Výjimky jsou: V Massachusettsu a Rhode Islandu od 1. srpna do 30. list.; v New Yorku (pojímaje v to Long Island) od 16. září do 30. list.; ve Vermontu a Kalifornii sedmihlášek jest chráněn až do 1. září 1918.

Pro sluky — od 1. října do 30. list. Výjimky jsou: Ve Vermontu a Maine od 15. září do 30. list.; v Massachusettsu, Connecticutu a New Jersey, od 10. října do 30. list.; v Rhode Island, Pennsylvanii a Long Islandu od 15. října do 30. listopadu; v Illinoisu a Missouriu jsou chráněni až do 1. září 1918.

Pro pobřežní ptáky (pojímaje v to kulíka zlatového i s černým poprsím a šnepa) od 1. září do 15. prosince. Výjimky jsou: V Maine, Massachusettsu a Long Islandu od 1. srpna do 15. pros.; v Minnesotě a Sev. Dakotě od 17. září do 15. pros.; v Jižní Dakotě od 10. září do 15. pros.; v New Yorku (vyjímaje Long Island) a Oregonu od 16. září do 15. pros.; v New Hampshire a Washingtonu od 1. října do 15. prosince.

OTEVŘENÍ SEZONY V PÁSMU ČÍS. 2.

Pro vodní ptactvo — od 1. října do 15. ledna. Výjimky jsou: V Kansasu, Oklahomě, Novém Mexiku a Arizoně, od 1. září do 15. pros.; v Marylandu, Virginii, Sev. Karolině a Jižní Karolině od 1. list. do 31. ledna. Pro sedmihlášky, potápky a vodní slípky, od 1. září do 30. list. Výjimky činí: V Tennessee a Louisianě od 1. října do 30. list.; v Arizoně od 15. října do 30. list.

Pro sluky — od 1. list. do 31. prosince. Výjimky jsou: V Louisianě od 15. list. do 31. pros.; v Georgii od 1. pros. do 31. pros.

Pobřežní ptáci (pojímaje v to kulíka zlatového nebo s černým poprsím a šnepa) od 1. září do 15. pros.; Výjimky jsou: V Alabamě od 1. list. do 15. pros.; v Louisianě a Tennessee od 1. října do 15. pros.; v Arizoně od 15. října do 15. pros.; v Utah, od 1. října do 15. pros. u šnepa; kulík jest chráněn až do 1. září, 1918.

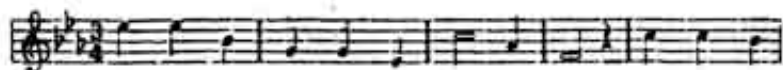
STÁTNÍ ZÁKONY O ZVĚŘI A RYBÁCH.

Každý stát ve Spoj. Státech a každá provincie v Kanadě má své vlastní zákony o zvěři a rybolovu, jichž vymáhání svěčeno jest komisařům nad zvěř, hajným neb jiným úředníkům. Skoro ve všech případech tištěný obrat zákonů dodá se od oněch úředníků na požádání. Jest snadno pro ony, kteří si přejí honiti nebo rybařiti v některém státu nebo provincii, aby si opatřili poučení, kdy jsou otevřené a uzavřené sezony a jaký je lajsna. Obdrží vše od odboru na zvěř, který skoro v každém případě jest umístěn v hlavním městě státu nebo provincie. Zemědělský odbor ve Wash-

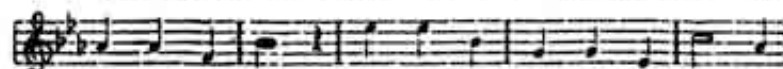
ingtosa uveřejňuje brožurku, již lze na požádání obdržeti. Jsou v ní udány adresy komisií na zvěř, hajných atd.

Otevířená sezona pro lov jelenů ve státech, kde se jeleni ponejvíce zdržují jest: V Maine od 1. října do 16. prosince v některých okresech a od 1. list. do 1. pros. v jiných; v New Yorku od 1. října do 16. list. (pouze v pohorí Adironducks); v Michiganu od 10. list. do 1. pros.; ve Wisconsinu od 11. list. do 1. pros.; v Minnesotě od 10. list. do 30. list. V Coloradu jsou jeleni chráněni až do 1. října 1918.

109. Nestůjte mládenci . . .

Ne-stůj-te mlá-den-ci pod o-kny, pojd-te radš

do svět-ni-ce; jest-li vás no-ži-čky bo-le-

jí se-dně-te na ži-dli-ce.

My jsme k vám nepřišli posedět,
my jsme k vám přišli postát;
vy máte tři hezké deerušky,
my chceme jednu dostat.

Neber si, Jeničku, takovou,
která je tuze pyšná;
neb ona by ani za tebou
ze dveří ven nevyšla.

Neber si, Jeničku, takovou,
která je zamračená;
neb ona by se mračila
od rána do večera.

110. Nic nedbám . . .

Nic ne-dbám, jen když mám pod o-kny za-hrād-ku,

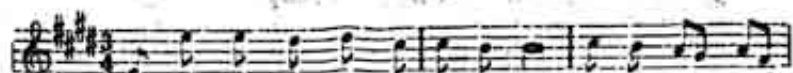
nic ne-dbám, jen když mám pod o-kny štěp.

Jsou na něm jablíčka,
trhá je Ančička,
jsou dobry, jsou sladky,
jsou jako med.

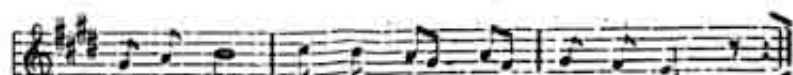
V sadečku pod okny
travička zelená.
v sadečku pod okny
tráva roste.

Až tráva vyroste,
Ančička doroste,
až tráva doroste,
pak bude má

111. Otče, otče náš.

Ot - če, ot - če, ot - če, ot - če náš, má pa - nen - ko,
Zdrá - va, zdrá - va, zdrá - va, zdráva jsi, když mne vi - díš,

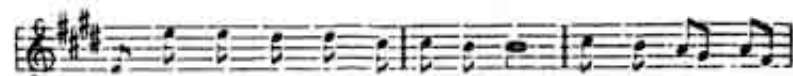
co dě - láš? má pa - nen - ko, jak se máš?
rá - da jsi, když mne vi - díš rá - da jsi.

Vě - řím v Pá - na Bo - ha, že jsme rá - di o - ba;

de - sa - te - ro bo - ží, když hu - bi - čky ho - ří.

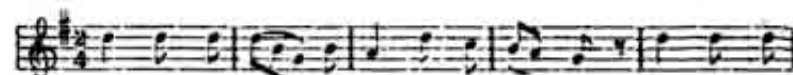
An - dě - lí - čku bo - ží, strážce můj, ty jsi mo - je,

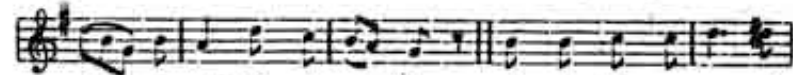
já jsem tvůj, ty jsi mo - je, já jsem tvůj.

112. Příčina pláče.

J. Vašák.

Pá - slo děv - čá - tko bí - lé hu - si - čky, pa - souc tr -

ha - lo ně - žné sl - zi - čky, sl - zi - čky na me - zi

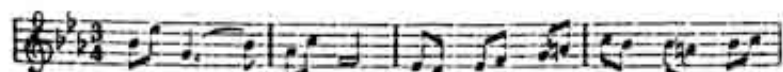

tr - ha - lo, a pro - to jen stá - le pla - ka - lo.

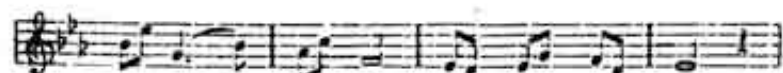
Pěstovalo si růži děvčátko,
mráz mu popálil mladé poupátko;
děvčátko pro růži plakalo,
tože jest slzičky trhálo.

Opustiv milý věrnou dívčenu,
zamiloval si jinou panenku;
děvčátko pro lásku plakalo,
tože jest slzičky trhálo.

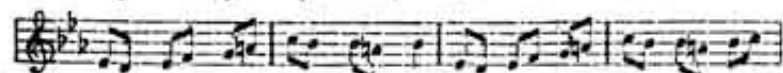
113. Počkej, povím . . .

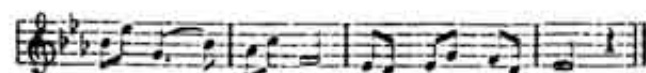
Po - čekej, po - vím, žeš na mně lou - dí - val,

po - čekej, po - vím, žeš na mně chtěl.

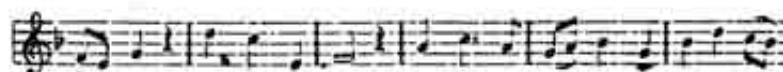
V za - hrád - ce ky - ti - čku, po ce - stě hu - bi - čku,

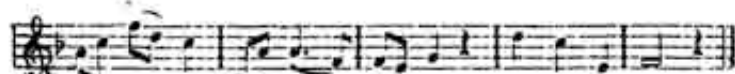
po - čekej, po - vím, žeš na mně chtěl.

Po - čekej, po - vím, že's na mně lou - dí - val, po - čekej,

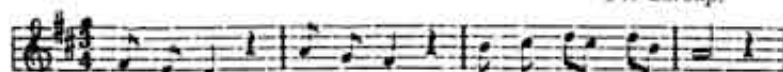
po - vím, že's na mně chtěl. V zahrádce ky - ti - čku, po ce - stě

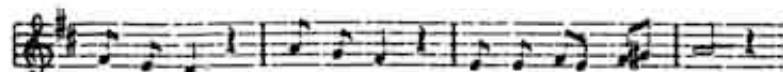
hu - bi - čku, po - čekej, po - vím, že's na mně chtěl.

114. Pod bezem za jezem . . .

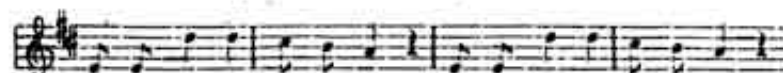
Fr. Škroup.

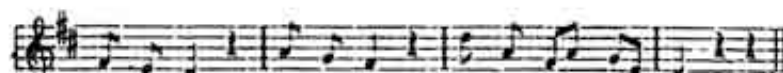
Pod be - zem za je - zem s Hanou Je - ní - ček,

Ha - ni - čka sčí - ta - la, co je hvě - zdi - ček:

Je - ník hvězd si ne - vši - mal, po - tichounku a - le vzal

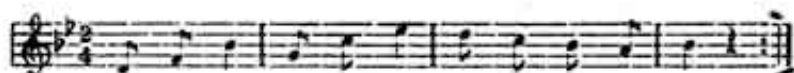
na ti - síc, ne - li víc, Ha - ně hu - bi - ček.

Hanička Jenička
z toho plísnila,
pokutu velikou
na něj složila;
z náručí se vinula,
z očka slzu vymnula,
na to se v rákose
hněvem ukryla.

Janeček, holeček
toho lituje,
pokutu velikou,
splnit slibuje:
nemešká i vrátí hned
hubinky co sladký med;
za toho ho na novo
Hana miluje.

Picek.

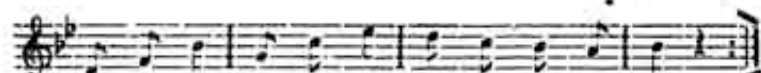
115. Pod dubem za dubem.

Pod du-bem, za du-bem mě - la je - dna dvě,
čer - ve - né ja - blí - čka, da - la je - dno mně;

ne - chtě - la mně o - bě dát, za - ča - la se vymlouvat,

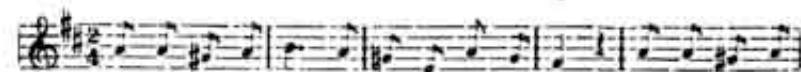

že ne - má, že ne - dá, že je o mně zle.

Pšeničku jsem zasil,
nebudu ji žít;
pivo jsem dal nalejt,
nebudu ho pít;

holku jsem si namluvil,
jinej mně ji odloudil,
a tak lásce naší
konec učinil.

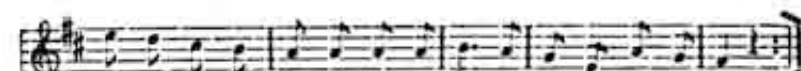
116. Pod našima okny.

Pod na - ši - ma o kny te - če vo - di - čka, na - poj mně má

mi - lá, mě - ho ko - ní - čka! Já ho ne - na - pojím, já se

ko - ně bo - jím, já se ko - ně bo - jím, že jsem ma li - čká.

Pod našima okny
roste oliva,
pověz mně, má milá,
kdo k vám chodívá?
"K nám žádný nechodí,
[: mne se každý bojí, :]
že jsem chudobná."

Pod našima okny
roste z růže květ,
pověz mně má milá,
proč tě mrzí svět?
"Mně svět nic nemrzí,
[: mne jen srdce bolí, :]
plakala bych hned!"

SVORNOST A AMERIKÁNA

ve svém novém domově, č. 2518—2524 již Crawford ave.,
Chicago, Ill.

V měsíci září roku 1917 podstoupil vydavatelský závod "Svornosti", "Amerikána", "Ducha Času" a kalendáře "Amerikána" jednu z největších a nejdůležitějších změn své dvaadvaceticelé existence, přestěhování ze starého domova na 12. ul. a Clinton, kde měl svůj domov po dvaatřicet let do nového závodu, v č. 2518, 2520, 2522 a 2524 již Crawford ave.

Tento nový závod vydavatelstva Svornosti atd., má před starým umístěním celou řadu výhod. Jedna z nich jest, že je postaven v samotném středu všech českých čtvrtí a předměstí Chicaga, několik kroků od velké křižovatky dnešní hlavní české obchodní třídy v Chicagu, 26. ul. s třídou Crawford ave., vedoucí několika českými osadami. Tak octla se "Svornost" opět ve středu českého Chicaga, od kterého po dvě poslední desetiletí mimovolně se vzdalovala následkem ustavičného stěhování se chicažského českého živlu dále na západ, do čtvrtí novějších, vzdušnějších, lepších.

Na místě, kde Svornost stávala, kolem staré ulice Canal, zůstává již jen několik českých rodin. Bývalé krásné české čtvrti zaplaveny jsou nyní příslušníky jiných přistěhovaleckých národností, kteří sobě tak nehledí čistoty a úpravnosti svých domovů jako Čechové. V tom střídání různorodých přistěhovaleckých vln některé z ulic, jež dříve skytaly radost a osvěžení oku návštěvníka, spustly. Jiné opět, jako jmenovitě Canal ulice ustupují rychle průmyslu nebo budovám a skladištím železničním.

Dvanáctá ulice kolem křižovatky Canal ul. stane se sídlem velikých nákladních stanic a po celé své délce od Ashland ave. k jezeru jest již rozšiřována téměř na dvojnásobnou prostoru. Rozšiřování 12. ulice, kterému musila i stará budova Svornosti ustoupiti, bylo jednou z příčin, jež urychlily přestěhování Svornosti.

Druhou výhodou, kterou přestěhování přineslo, jest úplně moderní zařízení nového závodu. Při budování nového domova pro vydavatelstvo Svornosti a Amerikána nebylo tak dbáno okázalého a výstavného zevnějšku, jako toho, aby budova v každém ohledu vyhovovala požadavkům doby, aby zařízení bylo co nejmodernější a nejpraktičtější.

Budova sama, jež pokrývá místo 83x115 stopách byla postavena českým architektem Robertem Layerem v prostém, ale ladném slohu. Celý tiskařský závod i s úřadovny, redakcí a administrací, je postaven na jedné úrovni, v přízemí, což je umožněno obrovskou rozlohou stavení. V předu jest budova zvýšena o jedno poschodí, na kterém má byt vydavatel a polovička patra zabrána jest skladištěm knih. V přízemí, pod bytem vydavatelovým je velká 25x40 stop měřící úřadovna administrace, již zříme zachycenu na obr. 2.

Při administraci jest úřadovna vrchního manažera právníka Vladimíra A. Geringera a obchodního manažera, Miloslava Geringera.

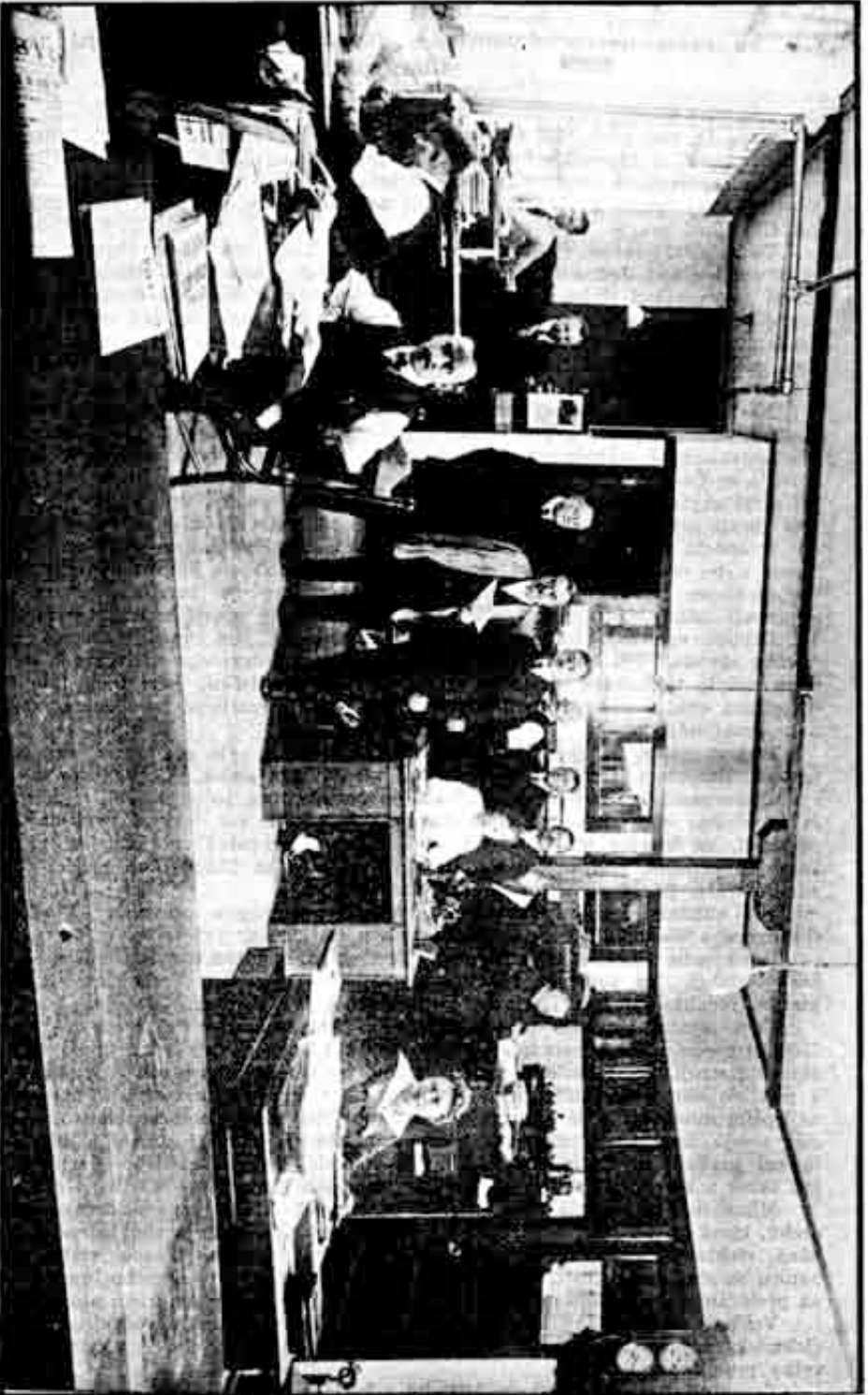
Hned vedle administrace jest velká, vzdušná a světlá místnost, vyhrazená redakci. Na prostoru 30x32 stop umístěno jest deset redakčních stolků, ku kterým redaktoři a zpravodajové zasedají denně k své práci.

Celá ostatní prostora přízemí zabrána jest sazárnou, tiskárnou a výpravnou. 7500 čtverečních stop zabráno jest stojany s písmem, stoly a plotnami na formy, sázečními stroji, presy rozličných velikostí od malého ručního presu na tisknutí letáků a pod. do obrovského tříplošného duplexu na tisknutí Svornosti a Amerikána. Na nejlepším místě při řadě obrovských oken na jižní stranu obrácených stojí pět sázečních strojů, linotypů a intertypů, těchto důmyslných, jemných, téměř s lidskou inteligencí pracujících mašin, které lijí z kovu celé řádky sazbového písma dle toho, jak sazeč u klaviatury sedící na rozličná písmenka klepe.

Mimo to jest tu celá řada dalších, pomocných strojů, jako elektrická skládačka archů, která po tři měsíce v roce zaměstnána jest skládáním archů kalendáře Amerikána, elektrická řezačka, jež přefixne půl stopy vysokou těsnou vrstvu těžkého papíru se stejnou lehkostí, s jakou se stolní nůž zakrojí do vařeného bramboru, stroj na přelévání kovu, stroje na odlévání kovových fádek, na řezání kovu atd. atd.

Veškeré stroje hnány jsou elektřinou a k jejich pohonu má závod více nežli dvacet elektrických motorů od zcela malých do důkladného 15 koňového, kterým je hnán velký pres duplex.

Topení je pro celou budovu ústřední a kotle, z nichž se výhřevná pára do celého domu rozvádí, umístěny jsou ve zvláštní topárně pod zadní částí budovy. V téže části jest i prostorná garáž pro dva automobily na dovážení Svornosti a Amerikána na poštu. Celá jedna strana budovy na délku 85 stop, rezervována je za skladiště

Fotografie z Písačného Studia

Vydavatel August Gerlinger se zpry Milošavcem a Vladimírem ve středě,řed. B. Jaromír Pšenka stojí v levo. Administráční před-
níel Ruda Kneipfer, a Václav Hrdáček sedí v popředí, v pozadí administrátor Jindřich Kolben, správceové odboček Prant, Stěpánek, J. Mazal,
a Vác. Dobiák, Stenografky Laura Šlaisová a Emilie Setínská.

Úřadovna administrace "Svornosti" v nové budově.

tiskacího papíru, který jest dodáván v ohromných rolích, z nichž každá váží přes 1200 liber. —

To jest stručný popis zařízení nového závodu, ze kterého nyní rozchází se Svornost a Amerikán do všech částí Ameriky i do všech ostatních dílů světa.

Letošní kalendář Amerikán líší se, pokud se výpravy týče, od ostatních svých ročníků tím, že byl částečně tisknut ve starém domově závodu a dokončen v novém. Kalendář tiskne se po několik měsíců, arch po archu a k převezení natisknutých archů ze starého závodu do nového bylo zapotřebí čtyř velkých stěhovacích motorových vozů.

Zajisté, že každého našeho čtenáře a odběratele bude zajímati osobně poznati zařízení našeho nového závodu a bude nám potěšením každého krajana, ať mimochicažského nebo zdejšího v novém domově uvítati a jej po závodu provézt. Jmenovitě staří naši osadníci, kteří pamatují začátky Svornosti ve čtvrti při Canal ulici, měli by se nyní na vlastní oči přijíti přesvědčiti, jak pokrok učiněn s denníkem, který z malého čtyřstránkového lístku vyrostl na velký dvanácti a více stránkový denní časopis i celý závod, jenž před jejich zraky vyrůstal z nepatrné tiskárny v dnešní pozoruhodné rozměry.

Na svém novém působišti bude vydavatelstvo časopisů Svornosti, Amerikána, Ducha Času a kalendáře Amerikána vedeno snahou, aby všech výhod, které mu nové umístění poskytuje, využítokovalo ku stálému zlepšování a zdokonalování publikací těch, tak aby každý čtenář a odběratel měl z nich radost a prospěch.

První kupec a první čtenář

prvního čísla "Svornosti", prvního českého denníku v Americe,

Členové rodiny pana Antona Pecivala,

počítaje od levá na pravo: Paní Barbora Pecivalová, její dcera Antonie (na klíně) nyní paní Kapsová, Anna, dr. Jos. P. Pecival, před ním Marie, nyní paní Holková, Frank a otec rodiny pan Anton Pecival. Fotografie tato jest z roku 1871.

U příležitosti přestěhování závodu "Svornosti" na nové působiště, na Crawford ave. vzpomenu bylo jedním z prvních spolupracovníků závodu i na prvního odkupníka a prvního čtenáře prvního českého denníku v Americe.

Reminiscence onoho spolupracovníka, jenž dodnes po dvaadvaceti letech jest jednou ze sil vydavatelstva, je velice zajímavou a proto ji tuto otiskujeme, tak aby zachována byla v tomto jubilejním ročníku kalendáře.

Kdo byl prvním odkupníkem a čtenářem?

Bylo to pozdě odpoledne, dne 10. října roku 1875, když na schodech závodu, kde "Svornost" měla spatřiti světlo světa, počalo skotačiti několik kloučků, jakoby se chystali k nějaké hlučné recepci, jakmile první český denník se objeví. Bylo totiž vyjítí Svornosti oznámeno na ten den, ale neodvážil bych se zde tvrditi, že se páni kluci tak o český denník zajímali, aby se ho nemohli dočkat. To asi také napadlo vydavatele p. Geringera, který vstav od svého stolku, kde patrně byl zaměstnán počítáním, jak asi s těmi skrovnými prostředky, kterými vládl, bude moci nésti vydání spojené s vydržováním českého denníku — a řekl zdvořile pánům klukům, aby šli si tropit rámus někam jinam, neboť on nebyl právě v té nejlepší náladě, aby snést mohl neplechu tropenou "nadějnou českou Amerikou" před samým závodem.

"Mě posílá tatínek pro Svornost", ozval se jeden klouček, vystoupiv z davu.

"Jo hochu, to musíš přijít až za hodinu," odvětil vydavatel, "ještě není venku...."

Tohle "až za hodinu" slyšeli jsme my účastníci asi desetkrát za den. Svornost totiž byla tištěna v městě a vydání její často záviselo na tom, kdy se tiskaří v městě uráčilo český list vytisknout — a někdy také — pštu to z vlastní zkušenosti — záviselo na tom, jak byl Bílkův šiml naložen k rychlé jízdě. Míval totiž ten šiml své vrtochy a když si umínil, ani bič ho k rychlejšímu kroku nepohnul — a argumentovat s ním, že veze do závodu denník, že denník měl být venku už ráno a teď že už je skoro šest hodin večer, bylo už docela zbytečno. Ačkoliv starý Bílek tvrdil, že je to nejrychlejší zvíře, jaké kdy na světě viděl, přece šimlova inteligence nebyla ještě tak vyspělou, aby vyznamenání, že veze první český denník, pohnula ho k rychlejšímu kroku — natož potom k běhu!

Ale to podotýkám zde jen tak mimochodem.

Klučina, který obdržel od vydavatele sdělení, že "Svornost" vyjde až za hodinu, odebral se domů, kde byl už na prahu očekáván netrpělivým otcem, zdali tak dlouho slibovaný denník nese. "Až za hodinu," oznamoval nadějný potomek po meči a při tom zašilhal toužebně po dveřích síně Čez. Am. Sokola — bylo to naproti, kde se mládež často u dveří shromažďovala, aby se kochala pohledy na cvičící členy jmenované jednoty. —

"Když za hodinu — tak za hodinu," odvětil tatík, "ale ty tam jdi a čekej, až ji dostaneš!" —

Co měl malý Frantík dělat? Jemu by bylo milejší si zahrát base-ball, nežli čekat u štoru na Canal na ulici na Svornost — ale jelikož disciplína jako budoucímu cvičiteli byla mu už jaksi vrozena od útlého mládí, nechal base-ballu, odvrátil zraky od síně Č. A. Sokola a ubíral se k závodu Svornosti, kde musil vyčkat, až se šimlovi občana Bílka uzdá, přirachotit se se Svorností z města.

Konečně se objevil — šiml, vůz, Bílek i Svornost. Vydavatel popadl balík Svornosti s expresu, odnesl to do krámu a vída, že klouček u štoru ještě čeká, dal mu jednu a pravil:

"Tu máš, kluku, — je to ta první, kterou jsem prodal; snad mi přineseš štěstí. Řekni tatínkovi, že je prvním odkupníkem prvního českého denníku v Americe."

Klouček vzal Svornost, zaplatil a poláčil k tatínkovi. Zdali vyřídil, že otec má tu čest býti prvním odběratelem prvního českého denníku v Americe — to nevím. Ale pochybuji. Kde pak se kluci starají o takové věci, zvláště když mají v hlavě base-ball! Ale když Svornost nyní při svém druhém stěhování vyvolala tak všelijaké vzpomínky, vzpomněl si Frank na to, jak musil čekat u krámu, až Svornost spatří světlo světa, jak dostal číslo první, a jak dychtivě jí tatínek popadl, když mu ji přinesl.

Ale to hlavní bych byl málem zapomněl. Kdo že byl tím prvním čtenářem? kdo že to byl, který musil u krámu čekat, až Bílkovu šimlovi se uzdá se Svorností z města se přištrachat? Prvním oním čtenářem byl známý starý osadník p. Pecival, majitel Feznického obchodu na DeKoven ulici v Brettschneiderově domě naproti Česko-Americkému Sokolu a oním klučinou, který mu jí přinesl, nebyl nikdo jiný, nežli známý Sokol Fr. Pecival, nynější učitel tělocviku na vyšší škole v Englewood.

Často prý otec s pýchou vzpomínal na to, že zmocnil se prvního čísla a sokol Pecival rád vzpomíná dnes toho, že byl prvním odkupníkem prvního čísla prvního českého denníku v Americe.

Pamětník.

K črtě této připojujeme ilustraci, rodinnou skupinu krajana Pecivala, prvního čtenáře prvního českého denníku v Americe. Jeden z hochů tuto vypodobněných to byl, jenž s "teplým" číslem "Svornosti", prvním, jež prodáno bylo, poláčil k netrpělivě čekajícímu tatínkovi.

Rodina pana Antona Pecivala jest známa v krajanských kruzích co nejlépe. Nejen zakladatel její pan Anton Pecival, nýbrž i ostatní její členové vynikli za dobu svého pobytu v Chicagu ve všech směrech svoji vlasteneckou a národní činností.

Zakladatel rodiny pan Anton Pecival narodil se v roce 1846 ve Vysokém Mýtě v Čechách a skonal v Chicagu v roce 1881, dosáhnuv stáří pouze 35 let. Do Ameriky

se přistěhoval v roce 1870 a záhy si založil řeznický závod pro prodej ve velkém i malém. Stal se členem Č. S. P. S. Měl čtyry bratry, dosud živého Bedřicha, jenž jest prospívajícím rolníkem v Ellsworth, Kana., Josefa, Johna a Franka, kteří žili v Chicagu, ale již jsou mrtvi. V době chicažského velkého ohně nalézal se závod pana Antona Pecivala na Canal ul. blíže De Koven. Manželka jeho Barbora se narodila v Chrudimí v roce 1847 a zemřela v Chicagu ve stáří 52 let. Ostatní členové její rodiny žijí v Čechách.

Z rodiny pana Antona Pecivala vzniklo 8 dětí. Nejstarší z nich, Anna, zemřela ve stáří sedm let. Dalším synem jest dr. Jos. P. Pecival, nyní profesor na Jennerově lékařské koleji duševních a nervových nemocí, místopředseda Českého Národního Sdružení, bývalý ředitel státního ústavu choromyslných v Norfolk, Neb., odkud se přestěhoval do Chicaga a byl zde ustanoven za ředitele ústavu choromyslných v Dunning. Byl po dva roky assessorem v South Omeze, Neb., jest předsedou Nejvyšší lože Česko-Slovenské Jednoty a po mnohá leta byl členem Plzenského Sokola a pak Sokola Omaha. V roce 1886 byl se svým bratrem Frankem poslán s četou přeborníků na sokolský slet v Praze. Dr. Jos. P. Pecival jest činným v českých předních spolcích, jakož i občanských sdruženích a klubech.

Frank Pecival, dlouholetý člen Plzenského Sokola, jenž, jak shora uvedeno, byl s výpravou přeborníků z Chicaga a se svým bratrem Josefem na sokolském sletu v Praze, byl po mnohá leta cvičitelem různých sokolských sborů a po posledních dvacet let jest učitelem tělocviku na Englewood vyšší škole.

Marie Holková, manželka Josefa Holka, Antonie Kapsová, manželka Jamese Kapsy, a Antonie Pecivalová, dosud svobodná, byly dalšími dětmi z této rodiny, jakož i právník Anton Pecival. Právník Pecival graduoval s výborným prospěchem z právnické fakulty a dostalo se mu tak zv. Callahanovy ceny za všeobecně výborný prospěch. Po řadu let byl spojen s předními českými právníky a v posledních letech se zabývá všeobecnou právníkou praxí. Několik let byl členem právního oddělení Chicago Title and Trust společnosti. Jest členem Sokola Chicaga, Jednoty Č. S. P. S. a činným v bratrských spolcích, zvelebovacích klubech a obchodních sdruženích.

Eduard Pecival, nejmladší člen rodiny, jest v obchodě pro sebe, jsa jednatelem generálním v oboru klobouků a čepic.

Všichni členové této rodiny účastnili se sokolských cvičení od okamžiku, kdy dosáhli stáří, aby tak mohli učiniti.

Jako byl zakladatel rodiny stálým odběratelem Svornosti od její začátku, tak čítáme i všechny ostatní členy rodiny i širý kruh jejich přátel mezi své čtenáře, jichž si ceníme jako nejen odběratelů, nýbrž i přátel.

Snad nejstarším dosud živým odběratelem Svornosti jest pan Frank Kříž, bydlící nyní se svojí dcerou Mathildou v čísle 4026 záp. 24. pl. Pan Frank Kříž se narodil ve Vodňanech v Čechách a do Ameriky přijel dne 23. března 1854 ve stáří něco málo přes 15 let. Cesta přes moře, kterou podnikl se svým otcem, matkou a sourozenci, trvala plně 3 měsíce. Stalo se totiž, že jejich loď, plachetník, na kterém se plavili, byla nucena po pěti týdnech plavby následkem bouří vrátiti se do Liverpoolu a naši cestující byli umístěni na jiný plachetník a dopraveni jím pak do Ameriky. — Rodina pana Franka Kříže sestávala z otce Josefa, matky Rosalie, bratra Karla, nyní již zemřelého, a sester Anny a Marie. První jeho práce v Chicagu byla v McCormickových dílnách na severní straně, v místech, kde nyní jsou továrny Kirkovy společnosti na mýdlo. — Tehdy byli rádi, když vydělali denně 50c. Pan Kříž pracoval v kovářské dílně. Po 3 letech odejel do Wisconsinu na farmu, kde se mu však příliš nelíbilo a po 8 letech se vrátil zase do Chicaga, ale již ženat. V době velkého chicažského ohně bydlil ve vlastním domě na Canalport ave., kde si později zařídil hostinec, v němž po 23 roky napájel a sytil žíznlivé a hladové. Když

Pan Frank Kříž.

mu manželka, rozená Cislerová zemřela, nechal obchodu a uchýlil se na odpočinek. Koupil si nejdříve majetek v České Pízní, ale prodal jej a přestěhoval se dále a sice do čísla 4026 záp. 24. pl., kde nyní žije se svoji dcerou Mathildou, vzpomínaje bývalých dob. Jest asi nejstarším odběratelem Svornosti, neboť ji odbíral od začátku a už před Svorností odbíral Chicažský Věstník, týdeník, který vydával vydavatel Svornosti pan August Geringer s p. Langmayerem. Pan Kříž prohlašuje, že Svornost od začátku až do nynějška byla a jest vždy nejlepším listem.

K TITULNÍMU OBRAZU. — Skupina pracovníků ve hnutí politické emigrace za svobodu národa Česko-slovenského. Dnes, kdy toto píšeme, nelze doposud mluvit s určitostí o výsledku světového zápasu a budoucnost československého národa, pro jehož svobodu bylo za války 1914—1918 za hranicemi vlasti i uvnitř hranic usilovně a obětavě pracováno, zastřena jest dosud rouškou nejistoty.

Tolik však jest jisto, ať dopadne válka jakkoliv a ať jakýkoliv bude úděl československého lidu v jeho vlastech v budoucnosti, že tento vždy ve své historii bude moci s hrdotí a uspokojením poukázati na to, že v době světového zápasu demokracie s autokracií a práva s násilím, nezpřonevěřil se dědictví svých velkých mužů, nepromeškal příležitost a odhodlaně, postavil se na stranu národů svobodných a demokratických, vrhl se v boj za vydobytí ztracené svobody za získání uloupených práv.

V tomto boji, který po prvá tři léta byl veden téměř výhradně za hranicemi, zaujala česká a slovenská Amerika velmi významné místo.

Vyobrazení předvádí nám skupinu některých z předních amerických pracovníků na hnutí za československou samostatnost a dva z evropských pracovníků dleci v Americe na důležité misi v spojení s hnutím.

Střed skupiny zaujímá Slovák Milan Štefánik, proslulý astronom, důstojník Francouzské Akademie, který od začátku války nejen se postavil v čelo hnutí zahraničních Slováků, ale i činně se podílel na válce, hlavně jako letec ve Francii, v Itálii a v Srbsku. Při jednom ze svých odvážných letů byl těžce zraněn, ale činnosti a práce pro svůj národ a pro Spojence se ani pak nevzdal. Fotografován jest v uniformě komandanta francouzské letecké eskádry.

Ostatními členy skupiny jsou: První v levo Dr. Aleš Hrdlička, slavný americký učenec, kurátor anthropologického oddělení Národního musea ve Washingtonu, Albert Mamatej, předseda Slovenské Americké Lígy. Na pravo od Štefánika Dr. Ludvík Fišer, předseda Národního Sdružení v Americe a Dr. Ferd. Písecký (Jiří Mařín), býv. rakouský důstojník, organisator českých zajateckých oddílů v Rusku.

V druhé řadě: F. Bielek, slovenský pracovník, právník Karel Pergler, ředitel Slovenské Tiskové kanceláře v New Yorku, E. V. Voska, jeden ze zakladatelů Nár. Sdružení a slovenský redaktor Ivan Daxner.

Česká Amerika dodala osvoboditelskému hnutí mnoho dalších dobrých pracovníků, kteří nejsou v této skupině, ale těmito zde uvedenými zastoupeny jsou všechny odbory, vrstvy a třídy amerického lidu, které spojily se ve šlechetném hnutí, aby v době světového převratu přispěly svému národu v jeho velkém boji za Svobodu a za místo na výsluní Pokroku a Štěstí.

Zpověď pijanova.

Napsáno dle vlastní zkušenosti pro výstrahu jiným.

Zajisté čtenář průměrného vzdělání velmi zřídka slyšel slova "delirium tremens", ať není to nic jiného než vědecký význam pro nemoc, která mezi pijáky známa jest pod jménem "hadi". Nejsem lékařem, ale bohužel ze zkušenosti vlastní vypravovati mohu o nemoci té. Jest to snad to nejstrašnější duševní a tělesní trápení a kdyby lidé jen poněti o něm měli, varoval by se každý nemírnému pití líhovin. Privil mi kdysi lékař proslulý, že pijáctví je nemoc tělesného ústrojí, tak zvaná dipsomanie a že takový nešťastník proti vlastní vůli své naruživosti pití podlehne.

Pije tak dlouho, až krev, nasycená alkoholickými látkami, sama chuť k pití téměř rázem přetrhne a z pijáka takového na nějaký čas stane se nejtřídnější člověk, který ani pochopiti nemůže, jak se mohl snížit k takovému stavu jsoucnosti lidské. Než za několik měsíců opakuje se u něho tentýž proces touhy po pití, jenom s tím rozdílem, že podruhé trvá to již déle a tak se to stupňuje, až konečně nešťastník sklesne předčasně v hrob pijana. Pijácká třeštvka spáchala snad více zločinů, než každá jiná naruživost lidská, Kobky žalární, pochmurné zdi blázince mohly by o tom

vydati svědectví. Svět možná takové ubožáky polituje, ale o tom nemá ani tušení, jaký strašný osud je stihnul. Ta muka pekelná po nemírném pití nastavší, nikdo by nepochopil, kdo je sám neprodělal.

Nemyslí však žádný, že takoví pijáci nalézají se jen mezi třídou dělnickou, trampy, vojáky, plavci; i třída střední, vzdělanci, kněžstvo i stavy t. zv. vyšší dodávají stále ze svých řad nové oběti. Ano, mohu tvrditi, že poměrně mezi třídou vyšší více tato periodická dipsomanie jest rozšířena. Tak zvaná "Keeley Cure" nezdá se míti takového účinku, jak u veřejnosti se prohlašuje, ač mnohé vyhojila.

Co mne ku napsání tohoto článku pohnulo, jest to, že sám jsem jedním z takových nešťastníků a abych výstrahu dal jiným, by hned v mládí hleděli se co možná vystříhati pití líhovin. "Principiis obstasero medicina paratur," (Odpírej záhy pokusení, neboť později lék nebude více nic platný).

Chci sděliti se čtenářstvem začátek, průběh a hrůzná zakončení každého tohoto záchvatu pijáckého a věřiti může každému slovu, neboť není to poprvé, co jsem jej prodělal, a bohužel bojím se, že nebude posledním. Pokaždé vyjdu z boje toho na těle slabší, s myslí otupělejší. Udám jenom vlastní své dojmy, neboť nemohu věděti, jak na jiné pití takové působí.

Již několik dní před začátkem takového "spree" čili záchvatu pijácké manie jeví se u mě vždy jakási úzkostlivost, nestálost. Práce se mi nechutí, ač ze všech sil snažím se vzdorovati. Jakési zimničné mražení probíhá tělem mým; tu myslím si, že sklepnice piva nebude škodit; ovšem neškodily by ani tři, ale neštěstí jest, že místo jedné nastoupí jich třeba deset — a kde jsou všechna ta dobrá předsevzetí? — Zapomněl jsem na ně ve veselé společnosti, zapomněl jsem, co vstál jsem za muka předešle a co mne v budoucnosti očekává. Paměť mne začíná opouštět; druhý den těžká hlava, žízeň ještě větší, chuť k jídlu téměř žádná. Udělal-li jsem první den jeden stupeň dolů, sestoupil jsem druhý den o dva a tak dále tím tempem, až nastoupí rozhodná chvíle. Zvláštností při mně jest, že nejsem s to na jednom místě zůstat, nýbrž neustále z místa namístopobíhám, vyhledávám společnost sobě rovných pijáků, podnikám často dalekéc húže, abych takových našel. Domů se mi nezdá, ale raději volím spát v širém poli při sebe krutějším počasí. Dokud jest plná hlava, ono se to ovšem spí, ale to procihtnutí. Nehyztuhlé a dlouhou chůzí umdlené vypovídají mi službu, ruce se mi třesou, oči krví podlité, blbě pohlížejí na kolem jdoucí. Jak závidím takovým šťastným, když spokojeně ubírají se do práce neb když unaveni večer vraceli se do útulných domovů, kde brzy pojme je v náručí svou občerstvující spánek! A třeba daleko od domova, pohrdán od známých, bez peněz, bez oděvu lepšého, bez přístřeší! Srdce se mi svěře při pohledu mnohých, ale hned zase jakýsi vzdor pronikne rozvířeným mozkem mým a já neukojitelnou žízni puzen a nevěda ani sám, jak se zahazují, jdu a nemám-li právě peněz, "vyžebrám" si je. Při tom již nemám paměť žádnou, nevím odkud jsem přišel, kam jdu, mluvím nesmysly, kleji, zvířecí povaha u mě nabývá vrchu. Stud ustoupí a z člověka poměrně vzdělaného stane se tvor daleko nižší zvířeti.

Však jednou konec nastati musí a to cítím již napřed. Líhoviny začínají se mi znechucovati, vyhledávám samotu, začínám uvažovati, rozum se mi jasní, ale to poznání, v jakém stavu se nalézám, jest právě při celé věci to nejhorší.

Och, ty strašné výčitky svědomí! To ponoukání vnitřní skončiti takový život nešťastný rukou násilnou, již již jsem k tomu odhodlán, ale je tu naděje v lepší budoucnost, jež mne od kroku takového zrazuje. Snad již to bude naposledy, myslíval jsem si, a s očima zakalenýma, obličejem opuchlým, krokem nejistým, oděvem nepořádným a zacuchaným ubírám se, bych vyhledal příhodné přístřeší, kde bych poslední akt celého, třeba několik týdnů trvajícšho pití, dokončil.

Dokud jsem pil, spal jsem dosti dobře, ale dnes nemohu usnouti; zdřímnu-li na okamžik, ty nejhrůznější obrazy jeví se duševnímu zraku mému, jeden stihá druhý a jeden nesmyslnější druhého. Dante nemohl v pekle strašnější výjevy viděti. Mozek tu pracuje s nesmírnou prudkostí. S výkřikem se vždy vzchopím, polekaným zrakem pohlédnu, zda-li vše pravda, co se mi zdálo. Při tom každý úd těla se mi třese, natahuje, kroutí, ústa kříví, na chvíli nastane strnulost, ale v krátce zase dřívější výjevy, třeba ještě prudčí se opakují. Taková noc jest pravou věčností a je-li v pekle, jak kněží chtějí nám namluviti podobné trápení, tu věru by bylo záhodno jich "rad" následovati. —

S hlavou jako olovo těžkou, s myšlenkami zmotanými ztrávím den následující, ale chuť po pití přešla a chuť ku práci začíná se probouzeti. Noc příští jest již mírnější, ale neustálé znění v uších, slyšení hudby, písní dávno slyšených čaasem v té rozhořčené fantasií nesmyslné ode mne samého složených, dosud proháni se hlavou mojí. Po týdny trvají následky takového pití a zvláště čivý při tom nesmírně trpí. Ta nejtěžší nemoc nepůsobí na člověka tak zhoubně jako tato.

Člověk nejenom hmotnou škodu utrpí, on ztratí též důvěru ostatních, vážnost a co při tom nejhorší, že pohlíženo na nás se strany ostatních, jako na vyvrhele společnosti lidské, jako na bytost, jež není hodna toho, že nadána jest rozumem a svobodnou vůlí. Však nesuďme a nebudeme souzeni! To asi vše, co jsem říci chtěl.

Alkohol je skutečně nejhorším nepřitelem společnosti lidské. Co tu zmařených nadějných životů, zničených klidných domácností, ano celé národy přišly ku zkáze následkem nemírnosti svého lidu. Alkoholem zahynule více Indiánů, nežli kulemi bělochů; jim podmaňují se divoši nejsnáze. Dalo by se o tom mnoho psáti, než dosti na tomto. — Kéž by řádky tyto aspoň u mládeže došly povšimnutí!

STRÁNKA SVĚTOVÉ STATISTIKY.

Díly světa, jich rozloha a obyvatelstvo.

Starý svět	Rozloha . čtv. mil.	Obyvatelstvo v millionech	Nový svět	Rozloha čtv. mil. v	Obyv. millionech
EVROPA	3,850,000	500	SEV. AMERIKA	8,900,000	142
ASIE	17,300,000	935	JIŽ. AMERIKA	6,800,000	56
AFRIKA	12,000,000	130	AUSTRALIE	4,500,000	6

Říše všech pěti pevnin dle rozlohy a počtu obyvatelstva.

	Rozloha v tisících čtverečních mil.	Počet obyvatel	Hlavní město
VELKÁ BRITANIE se zámořskými osadami	11,500	450,000,000	Londýn
RUSKO evropské a asijské	8,800	180,000,000	Petrohrad
RUSKO asijské	6,700	30,000,000	
FRANCIE s koloniemi	4,550	102,000,000	Paříž
ČÍNA	4,200	350,000,000	Peking
SPOJENÉ STÁTY s državami	3,743	100,000,000	Washington
KANADA	3,730	7,500,000	Ottawa
BRASÍLIE	3,218	25,000,000	Rio de Janeiro
SPOJENÉ STÁTY bez držav	3,026	98,000,000	Washington
AUSTRALIE	3,000	5,000,000	Melbourne
FRANCOUZSKÉ kolonie v Africe	2,600	30,000,000	Alžír
RUSKO evropské	2,100	150,000,000	Petrohrad
BRITSKÁ INDIE	1,775	315,000,000	Delhi
BRITICKÉ KOLONIE	1,500	23,000,000	
ARGENTINA v Africe	1,153	7,500,000	Buenos Aires
NĚMECKÉ KOLONIE v Africe	1,027	14,000,000	
BELGICKÉ KONGO	1,000	15,000,000	Boma
PORTUGALSKO s koloniemi	850	15,000,000	Lisabon
MEXICO	786	17,000,000	Mexico
BOLIVIA	730	3,000,000	Sucre
PERU	722	4,500,000	Lima
TURECKO	710	21,500,000	Cařihrad
PERSIE	635	10,000,000	Teheran
FRANCOUZSKÉ kolonie v Asii	620	17,000,000	Saigon
PORTUGALSKÉ kolonie v Africe	600	7,000,000	
COLOMBIA	441	5,500,000	Bogota
HABEŠ	440	10,000,000	A dis Ababa
JAPONSKO s državami	400	74,000,000	Tokio
VENEZUELA	393	3,000,000	Caracas
ČILE	292	3,600,000	Santiago
TEXAS (k vůli porovnání)	266	4,000,000	Austin
AFGHANISTAN	250	6,000,000	Kabul
RAKOUSKO-UHRY	242	52,000,000	Vídeň
ITALSKÉ KOLONIE v Africe	226	1,200,000	Tripoli

NĚMECKO	209	66,000,000	Berlín
FRANCIE	207	40,000,000	Paříž
MAROKO	200	5,000,000	Fez
SIAM	200	8,000,000	Bangkok
ŠPANĚLSKO	194	21,000,000	Madrid
ŠVÉDSKO	172	5,700,000	Štokholm
PARAGUAY	171	800,000	Asunción
FINSKO	125	3,250,000	Helsingfors
NORVÉŽSKO	124	2,400,000	Christiania
VELKÁ BRITANIE * Irskem	121	46,000,000	Londýn
ITALIE	117	36,000,000	Řím
ECUADOR	116	1,500,000	Quito
URUGUAY	72	1,400,000	Montevideo
ILLINOIS (k vůli porovnání)	57	6,000,000	
RUMUNSKO	53	7,500,000	Bukurešť
ČECHOSLOVENSKO (k vůli porovnání)	50	12,000,000	
NICARAGUA	49	800,000	Managua
GUATEMALA	48	2,000,000	Guatemala
HONDURAS	46	600,000	Tegucigalpa
CUBA	44	2,500,000	Havana
BULHARSKO	43	7,500,000	Srdec
ŘECKO	42	5,000,000	Athény
LIBERIA	40	2,000,000	Monrovia
SRBSKO	36	4,500,000	Bělehrad
PORTUGALSKO	35½	6,000,000	Lisabon
PANAMA	32	400,000	Panama
COSTA RICA	23	500,000	San José
ČECHY (k vůli porovnání)	20	7,000,000	Praha
SAN DOMINGO	19½	750,000	San Domingo
ŠVÝCARY	16	4,000,000	Bern
DÁNSKO	15½	3,000,000	Kodaň
NIZOZEMÍ	12½	6,500,000	Amsterdam
MORAVA (k vůli porovnání)	9	2,800,000	Brno
ALBANIE	12	1,000,000	Drač
BELGIE	11½	7,500,000	Brusel
HAITI	10	2,500,000	Port au Prince
TURECKO evropské	9	1,500,000	Cařihrad
SALVATOR	7	1,230,000	San Salvador
ČERNÁ HORA	5½	560,000	Cetinje
LUXEMBURG	1	300,000	Luxemburg

Největší města na zeměkouli dle počtu obyvatel.

Londýn	7,500,000	Glasgow	790,000
New York	5,500,000	Liverpool	750,000
Paříž	3,000,000	St. Louis	750,000
Chicago odhad r. 1917	2,750,000	Neapol	750,000
Berlín	2,700,000	Boston	745,000
Petrohrad	2,200,000	Manchester	715,000
Vídeň	2,050,000	Kahýra	670,000
Tokio	2,000,000	Shangai	670,000
Moskva	1,800,000	Brusel	665,000
Filadelfie	1,700,000	Kodaň	665,000
Buenos Aires	1,600,000	Cleveland	660,000
Osaka	1,400,000	Sydney	650,000
Cařihrad	1,200,000	Bangkok	630,000
Peking	1,200,000	Kijev	626,000
Rio de Janeiro	1,150,000	Fu-Cau	620,000
Kalkuta	1,200,000	Řím	600,000
Canton	1,200,000	Melbourne	600,000
Bombay	960,000	Čung-King	600,000
Hamburk	930,000	Milán	600,000
Budapešť	880,000	Mnichov	600,000
Honk Kow	830,000	Lipsko	600,000
Tien Tsin	800,000	Amsterdam	600,000

Madrid	600,000	Birmingham	540,000
Barcelona	590,000	Lyon	525,000
Baltimore	590,000	Madras	520,000
Pittsburgh	580,000	Kolín n. Rýnem	516,000
Drážďany	545,000	Vratislav	512,000
Marseille	545,000	Praha (s předm.)	500,000

Nejdelší řeky.

	mi		mi
Mississippi, Missouri	4.200	Colorado	2.000
Nil	3.700	Zambezi	1.700
Marañon (Amazon)	3.300	Dunaj	1.800
Ob	3.200	Saskatchewan	1.700
Kongo	3.100	Eufrates	1.700
Yan Tse Kjan	3.000	Ganges	1.600
Lena	2.900	Dněpr	1.200
Niger	2.500	Columbia	1.200
Jenisej	2.500	Urál	1.000
Amur	2.800	Don	1.000
Plata-Parana	2.800	Senegal	1.000
Mackenzie	2.300	Rýn	960
Volha	2.300	Ohio	950
Indus	2.200	Labe	550
St. Lawrence	2.200	Visla	530
Yukon	2.100	Sekvana	480
Arkansas	2.100	Temže	215
Rio Grande (d. N.)	1.800	Vltava	250

Vysoké hory.

	Stop		Stop
Everest, Asie	29.000	Popokatepeti, S. Am.	17.900
Austen	28.300	Orizaba	18.300
Kunching'nga	28.150	Mount Whitney	14.500
Dravalaghiri	27.000	Pikes Peak	14.100
Acongagua, Již Am.	23.000	Elbrus, Evropa	18.500
Mercedario	22.300	Mont Blanc	18.000
Huascaran	22.220	Etna	9.650
Čimborasso	20.500	Balkán	7.200
Kilima Ndzáro, Afr.	19.700	Sněžka	4.960
Ruvendzori	16.800	Vesuv	3.949
Mount Kinley, Sev. Am.	20.300		

Největší ostrovy.

Groenland	850.000	čtv. mil.	Java	48.000	" "
Nová Guinea	323.000	" "	Cuba	44.000	" "
Borneo	284.000	" "	Newfoundland	40.000	" "
Madagascar	227.000	" "	Island	39.000	" "
Sumatra	162.000	" "	Irsko	32.000	" "
Velká Britanie	83.000	" "	Sicilie	10.000	" "
Celebes	68.000	" "			

ÚSTAVA SPOJENÝCH STÁTŮ. — V každém větším politickém zápasu v Americe, ať při volbách státních aneb národních, točí se debata o tom, zdali návrhy obsažené v programech (platformách), stran jsou ústavní aneb neústavní. Mnohý řečník, který ústavu Spoj. Států nikdy nečetl, spoléhá se na to, že posluchači jeho rovněž ji neznají a nečetli a dovoli si z té příčiny říci mnoho, co se nesrovnává s pravdou. Ústava jest základem americké vlády. Pojednává o složení kongresu, o volbě presidenta, o moci zákonodárné, výkonné a soudní. V dodatecích jsou chráněna hlavně práva černochů. Kdokoliv sajmá se o zdejší zem, najde mnoho poučení a mnoho zajímavého v této knížce, kterou možno obdržeti za pouhých 10 centů.

“Vy vypadáte znamenitě!”

Tak uslyšíte od každého, kdo se s Vámi dá do řeči, budete-li k osvěžení svých životních sil míti doma po ruce výborný Trinerův lék, jimž jest

Trinerova Angelika Hořká.

Tento tonik, připravený z léčivých hořkých bylin, jako jest angelika a jiné, a silného přírodního bílého vína, jest velmi lahodný, mírně pročišťující prostředek, jenž zabezpečuje zdravý spánek a dodává novou chuť k práci a jasnou mysl. V každé roční době účinkuje stejně. Krajan pan Tony Čada psal nám z Midvale, Idaho, jak mu tento lék dobře prospěl za letní práce. Pan Petr Jenschke z Fredericksburg, Tex. nám sdělil, jak mu pomohl při malarii. Při zotavování se z nemoci Trinerova Angelika Hořká jest neocenitelným silitelem. Cena \$1.00. V lékárnách.

Trinerův Mirnitel Kašle

skýtá bezpečnou pomoc při nastuzení a kašli, jež bývají předzvěsti velmi vážných chorob a nemají se tudíž nikdy zanedbat. Při chrapotivosti, bronchitis, záduše (asthma) a pod. se lék ten vždy znamenitě osvědčuje. V lékárnách.

Trinerovy Červené Pilulky

nikdy nespádkují k návyku. Pomohou, a po té lze jejich dávku stále snižovati. Přesvědčte se o tom při kólice a větrech, po nemírném požitku nápojů neb pokrmů, zácpě, duševní skleslosti, závratí a pod. Cena 25 centů v lékárnách, poštou 27 centů.

Trinerovy léky byly vyznamenány nejvyššími cenami na Mezinárodních výstavách v Bruselu a Londýně 1910, v Paříži a Římě 1911, atd. Poslední nejvyšší vyznamenání:

San Francisco 1915: Zlatá medaile.

Panama 1916: Grand Prix.

Josef Triner,

Velkovýrobce léků,

1333-1339 SO. ASHLAND AVENUE, CHICAGO, ILL.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Váha buše obilí, atd.

Spolkový zákon ustanovuje váhu buše následujících věcí: Buší ječmene váží 48 liber; pohanky 42; kukurice oloupané 56; ovas 32; žito 56; pšenice 60; hráchu 60. — Této váhy buše zákonem soustátí ustanovené používá se při dovozu oněch věcí z cizozemí. Když koupě samotna neb smlouva neustanoví jinou váhu buše, váha buše jistých věcí jest ustanovena zákony státu, kde koupě jest uzavřena, jak následuje:

STÁTY.	1. Ječmen.	2. Pohanka.	3. Uhlí.	4. Kukurice v zrnech.	5. Kukurice mouka.	6. Cibule.	7. Ovas.	8. Brambory.	9. Žito.	10. Pšenice.	11. Sól.	12. Vodnice.	13. Fazole.	14. Ječkové semeno.	15. Timothy.	16. Hrách.	17. Bavišové semeno
Alabama	48	42	..	56	32	..	56	60	60	32
Arizona	48	42	..	56	32	..	56	60	60	..
Arkansas	48	42	80	56	50	57	32	60	56	60	50	..	60	60	45
California	50	40	..	52	32	..	54	60
Colorado	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	..	60	60	45
Connecticut	..	45	..	56	28	60	56	56
Delaware	48	56	54	60
Dist. of Columbia	47	48	..	56	48	57	32	56	56	60	50	55	62	60	45
Florida	48	42	..	56	32	60	56	60	60	..
Georgia	47	52	80	56	48	57	32	60	..	60	56	55	60	60	45	..	30
Idaho	50	40	..	52	32	..	54	60	..	56
Illinois	48	52	80	56	48	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45
Indiana	48	50	80	56	50	48	32	60	56	60	50	..	60	60	45
Iowa	48	52	80	56	..	57	32	60	56	60	50	..	60	60	45
Kansas	50	50	80	56	50	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45
Kentucky	47	56	76	56	50	57	32	60	56	60	50	60	60	60	45	60	..
Louisiana	32	56	32	..	52	60
Maine	48	48	..	56	50	52	30	60	50	60	..	50	62	60	..
Maryland	48	48	..	56	..	57	26	56	56	60	56	..	62	64	45
Massachusetts	48	48	..	56	50	52	32	60	56	60
Michigan	48	48	80	56	50	54	32	60	56	60	56	58	60	60	45	60	..
Minnesota	48	42	..	56	32	60	56	60	60
Mississippi	48	42	..	56	32	..	56	60	60	32
Missouri	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	42	60	60	45	60	33
Montana	48	52	..	56	..	57	35	60	56	60	60	45
Nebraska	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45	60	..
Nevada	48	42	..	56	32	..	56	60	60	..
New Hampshire	56	50	..	32	60	56	60	62	60	..
New-Jersey	48	48	..	56	..	58	30	60	56	60	60	64	45	60	..
New-Mexiko	48	42	..	56	32	..	56	60	60	..
New-York	48	48	..	58	32	60	56	60	62	60	44	60	..
North-Carolina	48	50	..	54	46	..	30	..	56	60	64	..	50	30	..
North-Dakota	48	60	60	56	56	57	32	60	56	60	93	60	60	60	45	60	..
Ohio	48	50	80	56	..	50	32	60	56	60	..	60	60	60	45	60	..
Oklahoma	48	42	80	56	..	52	32	60	56	60	80	60	60	60	42	60	..
Oregon	46	42	..	56	36	60	56	60	60
Pennsylvania	47	48	..	56	30	56	56	60	85	62
Rhode-Island	48	56	50	50	32	60	56	60	..	50
South-Carolina	48	56	80	56	50	57	33	60	56	60	50	..	60	60	32
South-Dakota	48	42	..	56	..	52	32	..	56	60	..	60	60	60	42
Tennessee	48	42	..	56	50	56	32	60	56	60	60	..	45
Texas	48	42	80	56	..	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45	..	32
Utah	48	56	..	56	..	56	32	60	56	60	60	60	48
Vermont	48	48	..	56	..	52	32	60	56	60	79	60	62	60	45	60	..
Virginia	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45	60	..
Washington	48	42	..	56	50	57	32	60	56	60	56	56	60	60	45
West-Virginia	48	52	80	56	48	..	32	60	56	60	..	60	60	60	45
Wisconsin	48	50	..	56	48	57	32	60	56	60	..	42	60	60
Wyoming	48	42	..	56	32	..	56	60	56	60	..

J
I
R
A
N

NEMŮŽETE udělati Vaši rodině neb přátelům větší radost, nežli, když jim koupíte mluvící stroj, který můžete u mně obdržeti úplně zaručený a nejlepší v trhu od \$15.00 do \$400.00.

Rekordy ve všech řečích vždy na skladě. Každý měsíc nové. Stroje a rekordy zasilám vyplaceně do všech částí Spoj. Států.

PIANO PLAYERS čili (samohrací piana) u mně obdržíte od \$275. do \$650. Na tyto může každý hrát a též se mohou použiti k učení pro děti.

PIANA od \$150. výše. Za piana u mně koupená, ručím. Též prodávám na mírné splátky. České i anglické hudebniny pro piano. Válečky pro samohrací piana za levné ceny.

HOUSLE pro začátečníky se smyčcem, pouzdem a školou od \$8.50 výše. Pěkné staré cenné housle vždy na skladě.

Hudební nástroje, dechové i smyčcové můžete u mně koupiti mnohem levněji nežli kdekoli jinde.

Hudebniny pro dechovou i smyčcovou hudbu.

Správky všech hudebních nástrojů, jakož i mluvících strojů konám se zaručením. Mám listce doporučitých dopisů za správné a rychlé vyřízení objednávek.

Proč byste Vy nebyli spokojeni?

JOSEPH JIRAN, 1333 W. 18TH STREET,
CHICAGO, - ILLINOIS.

Při objednávání laaskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Zákonitě svátky v Unii.

- Utah, Vermont, Wisconsin, Washington, Wyoming a Záp. Virginie.
3. červen. — Naroznění Jeffersona Davise. Ve Floridě, Georgii, Alabamě a Jižní Carolině.
4. červenec. — Den neodvislosti. Ve všech státech mimo Již. Carolinu, Kentucky a Kansas.
24. červenec. — Den pionérů. V Utah.
- První pondělí v srpnu.** — Dělnický den. V Alabamě, Californii, Coloradu, Connecticutu, Delaware, Districtu Columbia, Floridě, Georgii, Idahu, Illinoisu, Indianě, Iowě, Kansas, Kentucky, Maine, Maryland, Massachusetts, Michiganu, Minnesotě, Missisippi, Missouru, Montaně, New York, Novém Mexiku, Ohiu, Oregonu, Pennsylvanii, Sev. Carolině, Rhode Island, Tennessee, Texasu, Utahu, Vermontu, Virginii, Washingtonu, Záp. Virginii, Wisconsinu a Wyomingu.
9. srpna. — Den připuštění. V Californii.
21. říjen. — Den připuštění v Unii. Nevada.
- Listopad.** — Den všeobecných voleb. V Arizoně, Californii, Floridě, Idahu, Indianě, Kansasu, Marylandu, Minnesotě, Missouru, Montaně, Nevadě, New Hampshire, New Jersey, New Yorku, Sev. a Již. Dakotě, Ohiu, Oregonu, Pennsylvanii, Sev. Carolině, Tennessee, Texasu, Západ. Virginii, Washingtonu, Wisconsinu a Wyomingu.
- Poslední čtvrtek v listopadu.** — Den děkuvzdání. Ve všech státech.
25. prosinec. — Stědý večer. Ve všech státech a v Již. Carolině ještě dva dny dříve.
- Neděle a půsty** — (kdykoli ustanovené) jsou zákonitými svátky ve všech skoro státech.
1. leden. — Nový rok. Ve všech státech kromě Massachusetts, Missisippi a New Hampshire.
5. leden. — Výroční památka bitvy u New Orleansu v Louisianě.
10. leden. — Naroznění Leeovy v Alabamě, Floridě, Již. Carolině, Sev. Carolině, Georgii a Virginii.
- Manopustní úterý (Mardi Gras) v Alabamě a Louisianě.
12. únor. — Lincolnovy naroznění v Illinois, Connecticut, Delaware, Minnesotě, New Jersey, New York, Sev. a Již. Dakotě, Pennsylvanii, Washingtonu, Záp. Virginii a Wyomingu.
22. únor. — Washingtonovy naroznění. Ve všech státech, až na Missisippi, Oklahoma, New Mexico, Sev. Carolinu a Tennessee.
2. březen. — Výročí neodvislosti texaské. Texas.
- Velký pátek.** — V Alabamě, Louisianě, Pennsylvanii, Tennessee, Maine, Minnesotě a Connecticutu.
- První středa v dubnu.** Den státních voleb v Rhode Island.
19. dubna. — Den vlastenců. V Massachusetts.
21. dubna. — Výročí bitvy u San Jacinto. Texas.
26. dubna. — Den krášení hrobů. V Alabamě, Floridě, Georgii a Louisianě.
10. května. — Den krášení hrobů v Severní a Jižní Carolině.
- Druhý pátek v květnu.** — Den konfedační. V Tennessee.
30. května. — Výročí podpisu na Mecklenburském prohlášení neodvislosti v Sev. Carolině.
30. května. — Den krášení hrobů. V Alasce, Californii, Coloradu, Connecticutu, Delaware, Districtu Columbia, Iowě, Illinoisu, Indianě, Kansas, Kentucky, Maine, Maryland, Massachusetts, Michiganu, Minnesotě, Missouru, Montaně, Nebrasce, New Hampshire, New Jersey, New York, Sev. a Jižní Dakotě, Ohiu, Oklahomě, Oregonu, Pennsylvanii, Rhode Islandu, Tennessee,

LANGLADE CO. VE WISCONSINU.

Mnohým jest známo, co stát Wisconsin a Langlade Co. znamená pro ty, kteří chtějí vlastniti své farmy, avšak mnohým to známo není a těmto pravíme:

že v Langlade okresu možno koupiti dobré a úrodné pozemky za mírnou cenu a na velmi mírné splátky. —

Máme na prodej několik tisíc akrů neobdělaného pozemku, jakož i výběr farem malých a větších s veškerým zařízením i bez něho.

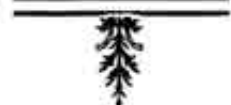
Veškeré dotazy zodpoví:

John Beníšek a Syn, - - - Antigo, Wis.

Důležité!

Důležité!

Osoba, která hledá bezpečné místo k uložení svých peněz, místo, kde možno je uložit s jistotou, že celý obnos aneb kteroukoliv část v kterýkoliv čas možno si vyzvednouti, měla by otevřít spořitelni účet v této bezpečné bance. Nových příznivců nám stále přibývá a mezi těmito bude nám potěšením počítati i Vás. Více než 16.000 osob otevřelo v našem závodě spořitelni účet během uplynulých šest roků.

Žádejte o seznam našich prvních zlatých hypotek.
Těž o seznam \$100 a \$500 zlatých hypotečních bondů.

Za 34 let prodal předseda náš, p. J.F. Štěpina, samostatně a v bance naši přes \$18,000,000.00 markyčů, hypotek a bondů a za celou tu dobu 34 let neztratili kupci těchto jediného centu svých peněz.

Přijímáme vklady též z venkova.

Přejete-li si otevřít spořitelni účet s námi, můžete poslati peníze poštou a my Vám zašlem vkladní knížku.

AMERICKÁ STÁTNÍ BANKA

Pod dozorem státu a bankovní komory "Chicago Clearing House". Ustanovená vládou Spojených Států k uložení vkladů poštovních spořitelien.

J. F. ŠTĚPINA,
předseda.

EMANUEL BERÁNEK,
místopředseda.

ADOLF J. KRÁSA,
pokladník.

**1825 Blue Island Ave., roh Loomis ul.,
CHICAGO, ILL.**

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Zákony o úrocích.

Státy a území.	Úroková míra.		Promlčení.		
	Zákonitá	Dobednutá jen do:	Judgmenty roků	Noty roků	Otevřená účty roků
Alabama.....	8	8	20	6 ^a	3
Arkansas.....	6	10	10	5	3
Arizona.....	7	x	5	5	3
California.....	7	x	5	4 [†]	2
Colorado.....	8	x	8	6	5
Connecticut.....	6	†	17	6	6
Delaware.....	6	6	10	8	3
Dist. of Columbia.....	6	10	12	3	3
Florida.....	8	10 [†]	20	5	2
Georgia.....	7	8	7	6	4
Idaho.....	10	18	8	5	4
Illinois.....	5	7	20	10	5
Indiana.....	6	8	10	10	6
Iowa.....	6	8	20	10	5
Kansas.....	6	10	5	5	3
Kentucky.....	6	6	15	15	5
Louisiana.....	5	8	10	5	3
Maine.....	6	x	20	6 [†]	6
Maryland.....	6	6	12	3 [†]	3 ^{**}
Massachusetts.....	6	x	20	6	8
Michigan.....	6	8	10	6	6
Minnesota.....	7	10	10	6	6
Mississippi.....	6	10	7	6	3
Missouri.....	6	8	10	10	5
Montana.....	10	x	10	8	5
Nebraska.....	7	10	5	5	4
Nevada.....	7	x	8	8	4
New Hampshire.....	6	6	20	6	6
New Jersey.....	6	6	30	6	6
New-Mexiko.....	6	12	7	6	4
New-York.....	6	6 ^{††}	20	6	6
North-Carolina.....	6	8	10	3 ^{**}	3
North-Dakota.....	7	12	20	6	6
Ohio.....	6	8	6 ^{††}	15	6
Oklahoma.....	7	12
Oregon.....	8	10	10	6	6
Pensylvanía.....	6	6	5	6	6
Rhode-Island.....	6	x	20	6	6
South-Carolina.....	7	8	10	6	6
South-Dakota.....	7	12	10	6	6
Tennessee.....	6	6	10	6	6
Texas.....	6	10	10	4	2
Utah.....	8	x	5	4	2
Vermont.....	6	6	8	6 ^{§§}	6
Virginia.....	6	6	10	5	2
Washington.....	8	x	6	6	3
West-Virginia.....	6	6	10	10	5
Wisconsin.....	7	10	20	6	6
Wyoming.....	12	x	6 ^{††}	5	8

* Pod pětletí, 10 roků. — † Pakli učiněna ve stáří, jinak 5 let. — x Neobměněná. — ‡ Základní úrok, ale co je přes 6 pr. nelze zákonitě vymáhati. — § Nepřesáhováti 10 procent. — ¶ Pod pětletí 30 let. — †† Pod pětletí 18 let. — ** Pozemak, 30 let. — ††† Stát New York nedávne zákonem zrušil jakoukoliv míru úrokovou při "call loans" v obnozu \$5.000 a výše při vadlejší jistotě. — †††† Předtím se, ale dá se obnoviti. — ††††† Pod pětletí, 14 let.

Lawndale State Bank

3205 - 07 z. 22. ul.

CHICAGO, ILL.

POD DOZOREM
STÁTU ILLINOIS

KAPITÁL A
PŘEBYTEK
\$275,000.00

Lawndale National Bank

3337-39 z. 26. ul.

CHICAGO, ILL.

Jediná Česká Národní
Banka v Chicagu, pod
dozorem vlády Spojených
Států a pod do-
hledem Federal
Reserve Association.

KAPITÁL A
PŘEBYTEK
\$100,000.00

OBĚ BANKY JSOU VLASTNĚNY STEJNÝMI PODÍLNÍKY.
POŠTOVNÍ SPORITELNY SPOJENÝCH STÁTŮ.
PLATÍME 3% NA SPORITELNÍ VKLADY.

Zasílají peníze do celého světa, obzvláště do Čech.
Provozují veškerý bankovní obchod.

Kapitál, přebytek a vklady
obou bank přes **\$3,500,000.00**

MASONA

Výborný lék koncentrovaný výtazek z vzácných, léčivých rostlin ze čtyř dílů světa! — Nejlepší prostředek proti většině nemocí žaludečních i střevních

Typ brazilské sběratelky léčivých rostlin.

Kdo nějakým žaludečním nebo střevním neduhem trpí, kdo chce mít doma spolehlivý lék proti útlavici, průjmu, kolikám, července, žaludečním vředům atd., dopiš si listkem o ilustrovanou brožurku, pojednávající o Masoně a přinášející na nejvyšší vzácné rostliny, kteří se na sobě účinnost Masony vyzkoušeli. Jest to lék úplně zvláštní, líšící se naprosto od patentních medicin, neocenitelný svými účinky.

Dvou uncová láhvička poštou stojí 50c, dvojnásobná láhvička \$1.00 — Objednávky vyřizuje

"MASONA", 2035 W. Madison St., Chicago.

Možno obdržeti též ve všech lepších českých lékárnách.

Peníze posílejte poštovní, expresní nebo bankovní poukázkou. Kdo posílá hotové peníze v neregistrovaném dopisu, činí tak na svůj vlastní risk. Doporučujeme registrování dopisů, obsahujících zásilky peněz. Připojte k obnosu 3c, chcete-li, bychom zásilku léku pojistili. V tom případě jest pošta zodpovědná za ztrátu nebo poškození zásilky. —

Z množství nás došlých poděkovných přepisů, uveřejňujeme pro obmezenost místa jen tyto nejposlednější:

Ctění pánové!

Zadám Vás, abyste mi ošet zaslali dvě láhve Vašeho slavného léku, bez kterého nemůžeme být, to jest Masony. Peníze zasílám jakožto money order. S úctou.
K. Kežník, R. F. D. 1. Box 5, McDonald, Pa.

Ctění pánové!

Zaléte mně laskavě hned otrátem pět dvě láhvičky Masony. Přikládám money order na dva dolary. Prosim, byste Masonu zaslali co možná nejdříve, neboť moje za-

na dala zbytek, který má, jedné rodině a podobně je nyní sama chorava a Masona jí prospívá velmi dobře, doufám, že má žádost vyhovita a lák mi pošlete abralam posty. Na zdejř

Vá. Ludvík Hasek, Kingsville, Tex., R. 1. Box 22.

Ctění pánové!

Mohu Vám podat zprávu o výsledku léčení Masonou. Objednal jsem ji pro svoj manželku, která trpila mnoho žaludečními křečemi a když jí to chytilo, tak jsem se oba-

val. Je to bude její poslední! Byla s tím často pronásledována. Říkednal jsem tedy od Vás Masona, kterou jsem také od Vás hned obdržel a mohu Vám upřímně doporučit. Je mně tento lék a jeho výsledkem překvapil. Jak ho manželka začala užívat, poměruji jí všechny žaludeční bolesti, teď máme Masona stále po ruce. Mili krajané, kteří snad lémitu bolestmi trpíte a zkusíte jiné léky a jaž vám nepomohly, zkuste Masona a budete s jejím účinkem překvapeni, neboť jest to lék znamenitý.

S vzkazem děkuji Ján Bezmek, Ellsworth, Kansas.

Členni pánevě!

Zajdete mi dvě láhvičky Masony, neboť se namůžeme bez ni obžít. Jest to neocenitelný lék pro veštké choroby. Dvě láhvičky jsem prodal známým, kteří choravěi žaludkem, neboť je nyní mnohá nemoc, když je horke a právě tento Váš lék se nejvíce hodí. Peníze zaslám na masy order. Váš

K. K., R. F. D. 1., Box 8, McDonaId, Pa.

Členni pánevě!

Dopla od Vás jsem obdržel a na něj Vám odepisoval. Nemocen byl jsem na žaludek již více čtyři léta. Domlouvali mi, abych se dal operovat, že mám jak se říká, žaludek podbrany. Léčili mně čtyři měsíce a pak chtěli, abych se dal operovat. Ale já se operaci jsem nechtěl říti, tak jsem se léčil doma. Od té doby jsem využíval veštkých léků za sta dolarů. Jist jsem nemohl vše léčit, ale hned mně žaludek bolel. Nyni se užívám Váš Masona, mohu jistí i léčit stravu a cítím se dobře, ale a

užíváním Váš Masona chci jistí nějaký čas pokračovat, aby se mně snad ta nemoc nevrátila. Pročť mně zaslíte ještě dvě veštké láhvičky Váš Masony. S uzdravením
Norbert Čevela, R. No. 6, Box 17a, Oregon City, Oregon.

Členni pánevě!

Zasílám Vám jeden dolar za Masonu. Masona jest lék na oko nepatrný, ale má v sobě dobré vlastnosti, tak je jedna láhvička přesvědčí, že pomohla. Já trpěl mnoho na žaludek, zvláště když přišly horké měsíce. Po využití dvou láhviček stíh jsem se dobře. Tak nechtě být bez toho líku. S úctou
Frank B. Kubelka,
R. D. 4, Caldwell, Burleson Co., Texas.

Členni pánevě!

Masona jest lék nepřekonalný, zvláště v naší krajině. Moje manželka trpěla zácpou, reumatismem a bolestí hlavy, Masona jí přinesla brzkou úlevu. Já sám trpěl jsem nemocí mýchýte, a Masona mi hned pomohla. Tak uznávám, že by tento lék měl být v každé domácnosti po ruce a nechtěl až přijde pomoc a bude zle.
S úctou
Jan Eliák, Bellville, Texas.

Členni pánevě!

Přikládám potrovní poukázku na dva dolary, za kterou mně posíláte dvě láhvičky Masony. Moje manželka jí užívá a dělá dobře jejím žaludku, aspoň jí uleví bolestí a zamezuje, aby tolik nevrhla, má ona už starý zubů a tato úleva je jí vítána. Tak bledím mili Masonu vždy po ruce. Váš
Frank Bensen,
Sierra Madre, California.

PORADY

ve všech právních záležitostech se zašlou po poště dopisem v jazyku českém kamkoliv za pouhý \$1.00, 19-letá zkušenost. Přes 29.000 porad jsme již zaslali. Právní rádce pro český spolek R. V. O. S. po 8 roků. Na tisíce doporučení.

EMIL J. MOTIS & CO.

Česká Právníká Kančelář.

Telefon číslo 370.

YOAKUM, TEXAS.

Nejlepší malé mlátičky

"Kills Champion" a velkou výkonností na veškeré obilí, hrach, fazole, alfalfa, atd. — Sláma i plevy vyjdou die právní společně neb odděleně. Tří velikosti.

Vymiatte si obilí sám!

Ušetřte údel za mlácení!

DIAMOND MILL

je nejlepší stroj na farmě.

Semele veškeré obilí k stoiní potřebě, celou pšenici, Graham, Corn Meal a pohankovou mouku.

Sežrotuje krmivo pro drůbež, prasata, dobytek. Píšte o podrobnosti.

Western Farm Specialties

FRED VLACH, MGR.

Dept. A. Union Sta. Box Z. Omaha, Neb

Průční pohon

Nejstarší Československý

ZÁVOD

pro spolkové potřeby.

Založen roku 1896.

2107 SO. HAMLIN AVE.,

(u Ogden Ave.)

CHICAGO, ILL.

Doporučuje českým a jiným česko-slovenským spolkům náš závod ku zhotovení spolkových potřeb jako praporů, odznaků spolkových, uniforem, čepic: Šerp a zlatých odznaků. Máme na skladě zlaté odznaky všech čelnějších česko-slovenských jednot. Cenník na požádání.

TELEPHONE MONROE 2728-3729

NEJVĚTŠÍ ČESKÝ OBCHOD

Masem, Velko-uzenářství a Komissionářský Obchod v Americe.

Zvláštní pozornost věnujeme zásilkám z venkova, ku příkladu za drůbež, telata, vejce a máslo nám zasláné, hledíme vždy obdržeti tu nevyšší cenu pro krtaiany a po prodeji ten samý den zasíláme peníze za jejich zboží.— O hojnou přízeň žádá

FRANK ZÁHROBSKÝ, předseda,
JOSEF LIŠKA, tajemník,
ANT. ČÁMSKÝ, pokladník,
P. J. ŠMIDL, obchodvéda.

CHICAGO BUTCHERS PACKING COMPANY,
216-218-220-222 N. PEORIA ST., CHICAGO, ILL.

Již nyní 10,000 RODIN
užívá a chutná si

na Bernardově Fíkové Kávě

Jakost kávy se poznává dle její chuti a vůně;
těto vlastností je možno dosáhnouti pouze
Bernardovou Fíkovou Kávou.

Založen roku 1894.-

Telefon Canal 842.

Fíkové sady.

BERNARDOVA Fíková Káva jest náhražkou obyčejné kávy a jest vyráběna z jemných a vybraných fíků, které jsou sušeny pomocí moderních patentních strojů, pak jsou mlety a po přimíchání ostatních součástí pečlivě baleny. Náhražka tato vypadá jako obyčejná mletá káva a používá se jí stejným způsobem a může se buď přidávati ku obyčejné kávě v poměru jedné části Bernardovy Fíkové Kávy ku dvěma částkám obyčejné kávy, aneb může býti připravena samotna (bez přidání obyčejné kávy). V tomto pádu jedna stolní lžice Bernardovy Fíkové Kávy dá se do 4 až 6 koflíků vařící vody, čímž obdržíme nápoj zdravý, chuti velmi příjemné a daleko předčí obyčejnou kávu, neboť obsahuje mnohem více výživných látek a velké procento ovocného cukru, tím pak ušetří se na mléce a cukru, neboť nemusí se jich tolik přidávati jako při obyčejné kávě. Mimo toho ale hlavní předností její jest, že zlepšuje zdraví všech těch, kdož jí požívají, zvláště těch, kteří obyčejné kávy nenesou. Všichni ti po krátkém čase užívání Bernardovy Fíkové Kávy shledají značné zlepšení všeobecného svého zdraví i nervového systému a my jsme jisti, že ze své vlastní zkušenosti budou jí doporučovati svým přátelům a známým. Bernardova Fíková Káva měla by se užívati v každé české domácnosti a jest k dostání u všech groceristů. Nemá-li ji náhodou váš grocerista na skladě, objednejte si ji přímo od vyrabitele.

JOSEF BERNARD,

1427-1429 W. 19th St.
CHICAGO, ILLINOIS.

Při objednávání laaskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Výživná hodnota zelenin.

Rajská jablička (Tomatoe) povzbuzují ztrnulá játra.

Locika (Lettuce) utišuje čivy a přivádí spánek.

Celer (Celery) posiluje čivy a stále více a více v lékařských předpisech se potřebuje.

Cibule (Onion) je rovněž silivkou pro čivy, ale lidé budou vždy proti ní pro její zápach zaujati.

Pampelišky (Dandelions) čistí krev a všeobecně pravi se o nich, že soustavu tělesnou posilují.

Řeřicha (Watercress) — také se výborně odporučuje, co povšechný prostředek k osvěžení soustavy tělesné.

Bramborů měli by se varovati ti, co za žádnou cenu nechtějí stloupsnouti.

Špenát (Spinach) má lékařské vlastnosti a jakosti rovnající se těm nejmodřejším ze všech modrých pilulek kdy zhotovených.

Pařtínák, (Parsnip), jak se nyní od učenců tvrdí, má skoro tytéž vlastnosti, jaké se příkládají sarsaparille.

Řípy (Beets) ženou na tučnotu a i ten málo učený člověk si to vysvětlí tím, protože obsahují obyčejný cukr.

Obyčejné limanské boby (Lima beans) někdo řekl, jsou prý dobré k zahnání žízně, ale totéž může se právě tak dobře říci o džbánku vody.

Chřest, špargl (Asparagus) působí na ledviny do té míry, jež ještě není uznávána dokonale.

Okurky obsahují kyselinu, která v jistých případech nezájivnosti pomáhá.

Zel v Holandsku považuje se poněkud za krvečistitele, ale náhled ten není ustálený. V Německu zkrátka je to "sauerkraut".

Petržel (parsley) pomáhá dobrému trávení jako sýr nebo ořechy, ale musí se ho vzít velké množství.

Tykve (pumpkins) jsou součástíkou v patentním léku, který je zaručen, že vyléčí velmi různé neduhy tělesné, ale svět pomalu přestává všemu věřit, co slyší.

Položky v mírách kuchařských.

1 pinta tekutin rovná se 1 libře.

2 gilly tekutin dělá 1 koflík.

4 čajové lžičky je 1 stolní lžice.

2 stolní lžice mouky váží 1 unci.

½ libry másla tvoří 1 koflík.

4 koflíky mouky rovná se 1 libře.

2 koflíky zrnitého cukru je 1 libra.

2½ koflíku práškového cukru tvoří 1 libru.

Nenoste Pásu!

Po 30leté zkušenosti sestavil jsem přístroj pro muže, ženy a děti; jenž léčí průtrž.

Posílám ho na zkoušku.

Pakli jste zkusili skoro všechno jiné, přijďte ke mně. Kde jini nic nevedli, tam já mám ten největší úspěch. Pošlete připojený kupon dnes.

Hořejší je C. E. Brooks, vynálezce přístroje s kterým se sám vyléčil a jenž léčí průtrž po více než 30 roků. Máte-li průtrž, dopište mu dnes.

a já vám zašlu zdarma svoji obrázkovou knížku o průtrži a jejím léčení, ukazující můj přístroj a udávající vám ceny, i jména mnoha lidí, kteří ho zkusili a vyléčili se. Je to okamžitá úleva, když vše jiné nepomáhá. Pamatuje, že neustávám žádných masí, žádných kremenů, žádných léků.

Posílám na zkoušku, abych dokázal, že co pravdu, je pravdivé. Vy rozhodujete a když jste byli jednou moji obrázkovou knížku spatřili a jí přečti, budete tak nadšenými, jako sta mých pacientů, jejich dopisy můžete také čísti. Vyplňte dolejší ZDARMA KUPON a odešlete poštou dnes. Stojí to za tu chvíli vašeho času, ať už můj přístroj zkusíte nebo ne.

ZDARMA informační kupon.

C. E. BROOKS, 1409 F State St.,
MARSHALL, MICH.

Laskavě pošlete mně poštou v obyčejném obalu vaši obrázkovou knížku a úplné poučení o vašem přístroji k léčení průtrže.

JMÉNO.....

ADRESA.....

MĚSTO.....

STÁT.....

== Zdarma průtrží trpícím. ==

5000 trpících má obdržet zkoušku zdarma .Není třeba ztrpčovat si život nošením nepotřebných pasů.

Tuto velkolepou nabídku staví vynálezce obdivuhodný a ve dne v noci činné metody, která se má upotřebovati při sesilování ochablých svalů a následujícím odstranění bolestivých pasů a nutnosti nebezpečných operací.

ŽÁDNÝ POPLATEK.

5.000 trpícím, kteří nám dupičou, zašle se domatečná částka **PLA-PAD** bezplatně k poskytnutí dle následné zkoušky. Žádný poplatek za tuto zkoušku **PAPAO** ani teď, ani později.

PŘESTAŇTE NOSIT PRŮTRŽNÍ PASY.

Ano, přestaňte, víte a vlastní zkušeností, že je tou pouze dočasná pomůcka, falešná podpora hroutící se s vámi a že podryvá vaše zdraví svým škodlivým vlivem na oběh krve. Nač tedy jej dále nosit? — Stává lepšího způsobu, jak se můžete nyní sami pro vte provedl bezplatně

SLOUŽÍ DVŮJÍMU ÚČELU.

Předem: Nejvýznamnějším a nejdůležitějším účelem **PLAPAO PLADS** jest stále udržování na ochablých svalcích těla zvaného **PLAPAO**, jež jest povahy stařecké, a spolu se současnými léčebnými masy jest určen k vyláčení oběhové krve, tak že svaly znovu ochlívou a znovu nabudou svou normální sílu a pružnost. Potom, a ne dříve, můžete ochlázati, se se průtrží strážit.

Dále: Jsouce dělána samostatnou a samostatně, ale zahrabovaly sesouhlasně podněty, ukázaly se totiž být důležitou pomockou při udržování průtrže, kterou pas nemůže udržeti.

Ste jako starých i mladých, dostává se před úředníka souhlasně k ošetření přišak a přišakali, že **PLAPAO-PADS** vyvolává jejich průtrže, mnohá z nich velmi vážná zejména a dlouho skrývají.

NEPŘEKONATELNÁ ČINNOST VE DNE V NOCI.

Významnou zvláštností **PLAPAO-PAD** systému léčby jest poměrně krátká doba, již je třeba k doctlení výsledku.

Nestává žádných obtíží, žádného nepohodlí, žádné bolesti. Všeobecně při spanku tak, jako když spíte, při práci jako při odpočinku, tento obdivuhodný lék nastiňuje své síly do podřadných svalů novy život a sílu. Jich jest jim třeba k vykonávání jejich přirozeného účelu, aby udržovaly vnitřnosti na místě bez nutnosti podpory pasů neb jakéhokoliv jiného přístroje.

VYSVĚTLIVKA O PLAPAO-PADS.

Základ, na něm spočívá činnost **PLAPAO-PADS** dá se lehce vysvětlit pomocí pozorování každého zobrazení a čtením následujících vysvětlivok:

PLAPAO-PAD jest zhotoven ze silné ochablé látky "E", která jest dělána, aby vyhovovala pohybům těla a dala se zcela pohodlně nositi. Vnitřní povrch jež jest přilnavý (podobně a přece jen zcela rozdílně od obyčejných náplastí), aby se zabezpečilo podložení "B", aby se nastou-

pávala ze svého místa. "A" jest rozříznutý kámen **PLAPAO-PADU**, který leží nad odumrajícími a sesilovacími svaly, aby se zabezpečovalo dalšímu jejich povolení.

"D" jest správně utvořená podložka, která se má přiložiti tak, aby zadržovala průtržní otvor a zabezpečovala vyhlazení oběhové krevní. V podložce pulvá se udržuje. Do této podložky dá se obdivuhodný, absorbovatelný státní

ječ **MR**. Jakmile ten lék vstoupí tělesnou teplotu se rozpustí a utká malým otvorem, označeným "C", jest vnitřní krevní otvor, aby vstoupil sestáblé svaly a dával sezení otvoru. —

"F" jest dlouhý kámen **PLAPAO-PADU**, který přilne přes krevní krev, by touto souhlasností a kontrolou těla těla **PLAPAO-PADU** dávala nutná vnitřnost a podporu. —

DOKAŽTE TO NA MOJE ÚTRATY.

Nezasílajte žádnou peníze. Chci vám dokázat na svoje vlastní útraty, že můžete průtrž vami překonat.

Až jak sestáblé svaly opět nabudou svoji sílu a pružnost. —

A novějším, bolestivým, nebezpečným nádor se strážit — A tou strážit post stáhnout se navždy strážit —

A vaše síla, energie a životní schopnost se vrátit —

A budete lépe vyhlížeti a lépe se v každém ohledu cítiti.

A vaši přátelé se vám budou diviti, jako dobře vypadáte —

Jak budete vědět, že vaše průtrž jest překonána — a

budete tuze děkovati troucni za to, že jsem na vás tak nabíhal, abyste přijmuli tuto obdivuhodnou bezplatnou zkoušku **NYNI**. —

PÍŠTE DNES O ZKOUŠKU ZDARMA

Převládá se ochablé a ochablé tělo. Nezasílajte žádné peníze, neboť bezplatná zkouška **PLAPAO** vás nic nestojí. Váše tomu může vám přinést navrácení zdraví, což jest cennější hromady ryzího zlata. Přijměte tuto "zkoušku zdarma" dnes a budete tomu velmi rádi. Je jste tuto příležitost využítokovali. Píšte postovní listek neb vyprávěte kupon dnes a obralem pošty obdržíte zdarma zkoušku **PLAPAO** zároveň s vysvětlivkou spás pana Stuarda o průtrží, jež obsahuje plně vysvětlivku spás metody, která byla odměněna v Římě diplomem a zlatou medailí a v Paříži první cenou a jež by měla býti v rukou každého, jež trpí tímto strašlivým neduhem.

Máte-li přítele, střeženého průtrží, laskavě jej zpravte o této nabídce. 5000 čtenářů může obdržeti tuto zkoušku zdarma, protože se ní zajisté velká potřeba. Proto tedy, abyste nebyli zklamáni, pište **HNED**.

ZAŠLETE TENTO KUPON DNES NA PLAPAO LABORATORIES, INC.

Block 2898, St. Louis, Mo.

na zkoušku Plapao zdarma a spis o průtrží.

Jméno

Adresa

Obralem pošty obdržíte zdarma zkoušku Plapao.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikan".

Můžete si připravit chutný nápoj jako pivo

ve svém domově za 11 ct. galon
s pивním výtažkem

JOHANNA HOFMEISTERA.

50c plechovka udělá 3 galony nápoje.
75c plechovka udělá 7 galonů nápoje.

Ano, můžete si uvařit nápoj svůj vlastní —
nápoj z pravého sladu a chmele,

nejlepší jaký jste kdy ochutnali — snadně, lacino, zrovna ve vašem domově. S Johann Hofmeistera pивním výtažkem každý může si připravit prvotřídní nápoj, takový jaký vyráběn po staletí ve staré vlasti, staromódním způsobem. Nápoj, jenž je tak chutný, zdravý, uspokojivý, že každý člen rodiny bude ním potěšen. Lepší nápoj, daleko lepší, než můžete dostat v hostincích nebo v láhvích kdekoli v této zemi. A bude vás stát ani ne 3 centy kvart — něco málo přes pát centu akle-nice. Jen přemýšlejte o úspoře měsíčně neb za rok!

Nezapomeňte, že to není laciná napo-dobenina, ale čistý a zdravý nápoj přípra-vený z vybraného ječmenového sladu a nejlepší chmele. Nápoj pěkně, přírod-ní barvy, a bohatou smetanovou pěnou. Jiskrný čistý nápoj jaký jen se může připravit — a čilostí a oavěžením v kaž-dé kapce. Nápoj, jenž vám udělá laskomi-ny jen popatřením na něj. A tu přičuť, oh tak lahodná!

Johanna Hofmeistera pивní výtažek ne-obsahuje sám v sobě lihu; však lih se vy-vine přípravou nápoje. Kupte si krabici tohoto výtažku dnes, fiďte se jednodu- chým návodem — pak seznáte, proč pivo z pivovaru nemůže být prodáváno tam, kde tento nápoj je předkládán. Pošlete 75 centů za velkou krabici nebo 50 centů za menší krabici. Pošlete poštovní pouká-ku, známky nebo mince v registrovaném dopise. Adresa, **Johanna Hofmeister**, Dept. A. K., Hofmeister Bldg., Chicago, Ill.

DOBŘÉ ČESKÉ KNIHY jež by neměly scházeti v žádné rodině

Erben, Národní pověsti 75c
Jirásek, České pověsti \$1.10
Jirásek, Temno, nev. \$1.35, váz. . . \$1.90
Rais, Zapadlí vlastenci \$1.35
R. 1914, líčení hrozné této války,
mnoho vyobrazení, snížená cena 35c
Prokletý rod - Habsburků, senační
román přes 1000 str., 2 knihy, nev.
\$2.50, vázané \$3.20

Brodský, Úpadek \$1.10
Prorocství Sybillino 12c
Kuchařky v cenách \$1.00, \$1.10, \$1.25
Slovníky \$1.10, \$1.85, Učebnice angličtiny
55c, \$1.25, 1.55, 1.60.

Hospodářské knihy, divadelní hry, ku-
plety, obrazy, pohlednice, zvěšto-
vání podob atd.

ODBORNÉ KNIHKUPECTVÍ. Pište si o seznam knih, zdarma na požádání.

F. PANCNER CO., 3445 W. 26th St. Chicago, Ill.

Dr. Karel H. Breuer,
Operace a ženské nemoce.

Dr. Miloslav J. Breuer,
Vnitřní a zastaralé nemoce.

Máme zvláštní zkušenost a zařízení na léčení těžkých, zastara-
lých a záhadných nemocí.

Nejmodernější zařízení na operace a případy vyžadující oše-
tření v nemocnici.

Pište na následující adresu:

216 SECURITY MUTUAL BUILDING,
LINCOLN, NEBRASKA.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

NETŘEBA PENĚZ!

Tento oblek jest váš, bez jediného centu vydání. Pouze nám pošlete dnes poštovní lístek nebo dopis. Dovolte nám ukázati vám, jak ho lze dostati na náš snadný plán. Zkušenosti netřeba. Buďte naším jednatelem a vydělávejte od

\$10 do \$15 denně

ve vaší volné době. Jest to snadné — nikdy jste neviděli le-

pšho obleku nebo vkusnějšího vzoru, stříh každé nejnovejší módy. Váš výběr ze 60 látek a 32 mod. Požádejte nás poštovním lístkem o knihu vzorků, uvnitř informace ohledně mod, míry atd. **NEODKLÁDEJTE.** Platíme vydání s dodávkou spojené. Pošlete poštovní lístek **NYNÍ!**

AMERICAN WOOLEN MILLS CO.,
Dept. A 76. Chicago.

Mluvicí stroje

**ČESKÉ REKORDY
NEJVĚTŠÍ VÝBĚR**

**OBDRŽÍTE
u velké firmy**

Tom. Košatka a Spol.

**1425 W. 18TH STREET,
CHICAGO, ILL.**

Pište si o cenník.

Hrozná zlatá žíla

Dr. Van Vleck vynalezl
pravý prostředek, jenž
léčí tisíce.

**Pošlete poštovní lístek pro
dollarovou ZDARMA
zkoušku.**

Každému trpícím zlatou žílou činí se tato neobmezená nabídka: Pošlete nám svou adresu a obratem pošty dostanete pravidelný dollarový paklík Dr. Van Vlecka 3 — fold absorption prostředek proti svrbící, krvácející, vyčnívající zlaté žíle — vše v jed-

noduchém obalu — na zkoušku zdarma. Dr. Van Vleck, dřívější lékař armády S. S., věnoval čtyřicet let na zdokonalení nyní jeho světově vyhlášené absorpční metody. Žádný nůž, žádné bolesti, žádné lékařské účty — jen zcela obyčejná domácí léčba, jež může býti vyzkoušena každým bez jakéhokoliv vydání. Po zkoušce, budete-li plně uspokojeni s úlevou a pohodlím jakého se vám dostane, pošlete nám jeden dollar. Ne-li, nestojí vás to nic. Vy rozhodujete a my vám věříme. Nevíme jak jinak bychom mohli ukázati neobmezenou důvěru v náš lék. Uleví skoro v každém případě a stavu od svrbící, krvácející a vyčnívající zlaté žíly, ba i letech trápení — vašeho života. Dostali jsme na sta dopisů ohledně úspěchu tohoto pozoruhodného účinného systému když již nic nepomohlo, pojímaje v to drahé a nebezpečné operace, i po 30 a 40 letech utrpení. Mírnější případy jsou často vyléčeny v jednom dni. Nechcete ji zkusiti na naše vydání? Adresa: Dr. Van Vleck, Dept. A. R. 18, Jackson, Mich. Neposílejte peněz. Pošlete dnes.

“Není káva jako káva”

praví každý odborník kávy a dosvědčuje to též více než 100.000 odkupníků naší nepřekonatelné

SPECIALITY,

kteřá došla takové ohromné obliby u našich hospodyněk ve všech částech Spojených Států a Kanady.

A proč? Protože vedle výtečné jakosti jest cena její velice mírná, ba o 10 až 15 centů na libře nižší než jiné druhy méně cenné kávy.

Obchodováním po dobu války dokázali jsme, že obchod náš je i obchodem vaším, neboť, ač veškeré potraviny v ceně stouply, cena naší kávy zůstala nezměněna. My dělíme se o skrovný výtěžek s našimi zákazníky a to získává nám přízeň u všech myslících lidí. Přesvědčit se o tom může každý.

Zdražením kávy o 3 neb 4 centy na libře, jako to udělali jiní, mohli jsme vydělati mnoho tisíc dollarů víc, nám však jest dobrá obsluha a spokojenost našich dlouholetých přátel milejší.

Kdo naši kávu dosud nezkusil, nechť dopíše si o

PŮLLIBERNÍ VZOREK

kávy, čaje a cikorie, který zašleme úplně ZDARMA vyplacený až do domu.

Jsmo jedini importéři české Fikové cikorie od M. C. Buva a Syn.

Koření celé i mleté stále na skladě. Zásilky naše balíme tak, aby na svém aroma ničeho nepozbyly.

Objednávky laskavě žiďte na vám dávno známý

PRVNÍ ČESKÝ VELKOOBCHOD KÁVOU V AMERICE.

JAVA COFFEE MILLS,

1706 S. RACINE AVENUE,
CHICAGO, ILLINOIS.

O poctivosti našeho závodu přesvědčte se u First National Banky v Chicagu aneb u vydavatelstva tohoto kalendáře.

E. J. PETRŮ, majitel.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznamku v kalendáři "Amerikán".

Velkoobchod kávou.

JAVA COFFEE MILLS

E. J. Petrů majitel.

1706 SOUTH RACINE AVENUE. CHICAGO ILLINOIS.

Čtěte! Nepřehlédněte! Čtěte!

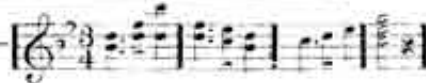
Válečná tribuna—rok 1914—či Hecni evrop- ské války, vázané za	25c
Co ženy vědět mají (praktické poučení pro dívky a matky), vázané	55c
Výchova k manželství, váz.	54c
Matka a dítě ilustr. nepostrádatelná kni- ha pro české matky v Americe	\$2.05
Pečirkov domácí lékat	\$1.55
Anglicky snadno a rychle	55c
Česko-angl. a angl. český slovník, váz.	\$1.75
Česko-anglické rozmluvy (tlumač) váz.	\$1.30
Česko-americká kuchyně	\$1.30
Pohlavní zdravotně a sebeochrana	\$1.05
Učebnice jazyka ruského, ilustrovaná, nej- lepší co zde k dostání, 225 stran, vázaná, za	85c
České pohádky	28c
Babička, nejoblíbenější kniha od Boženy Němcové, váz.	\$1.05
Havlíček: Epigramy, skv. váz.	38c
ZBOŽÍ — Secret face powder (nejlepší prášek na obličej)	28c

Vanishing cream — ochranný prostředek pro pleť mastnou a lesklou.	54c	Kubětová masť na rány — jest jedna z nejlepších a nejosvědčenějších. Cena	50c
Secret bleaching cream , osvědčená běli- cí jícna na pleť osmáhlou a nečistou od uhrů a j. vyrážky. Cena	55c	Karlovarská sůl umělá — světoznámý lék proti nemocem ledvin, jater, ža- ludku, a zácpy. Cena	55c
Secret massage cream — ničí vrásky, činí pleť mladistvou, svěží a čistou. Cena	55c	Kapelné kapky — jsou nejosvědče- nější prostředek domácí pro různé vnitřní i zevní nemoci. Cena	55c
Hair tonik — odstraňuje lupy a tím sítí vlasy. Cena	76c	Pásky na vousy , importované, lepší druh. Cena	37c
Scalp ointment — prostředek pro nový vzrůst vlasů. Cena	57c	Prášek ku kýchání — báječná legrace plác a smích k nezastavení. Cena	10c
Hair remover — zaručený odstraňovačel chloupků v obličejí (za 5 minut bez bolesti). Cena	74c	Kouzelnické karty . Cena	15c

Velký výběr knih, zábavných, poučných, hospodářských, spolkových, obchodních a divadelních. Český mail order house se zbožím papírnickým, hodinářským a zlatnickým a ozdobným (galantním), obrazy, léky, šicími stroji a j. — Pište o nás ilustrované seznam.

B. LINKA & CO., 3345 W. 26th St., Chicago, Ill. Dept. S.

Oblíbené české písně pro jeden hlas — s průvodem piana.

Nevinný, valčík	20	Má zlatá Ančičko, valčík	20
U studánky seděla, valčík	20	S Bohem buď, (Aloha Oe) hawaj- ská píseň od královny Liliuoka- lani, český text	20
Ztracené štěstí	20	Nehnévej se máti drahá ! Krásný Sarafán	20
V Prachaticích na vršíčku, polka Two Step	20	To kdybych věděl ! Slaviček	20
Baruška, polka Two Step	20	Před jen před ! Opuštěná	20
První polibek, valčík,	20	Holoubek (Hřbitove)	20
Šel jsem ondy šumným hájem, valčík	20	Marseillaisa, francouzská národ- ní vlast. hymna	20
Šla má milá, valčík	20	Cena 20 centů kus, neb kterékoliv 3 za 50 centů. Poštou vyplacené.	
Či je to dívčina, valčík	20		
Nemelem, pochod	20		
Srdce mé, valčík	20		
Trucovitá, valčík	20		
Zpívá slaviček, valčík	20		
Zádný neví, valčík	20		

Velký výběr VICTOR VICTROL a českých rekordů
na které dopravní vřelohy hrajin.

A. J. TUREK, 3641 West 26th Street, Chicago, Ill.

PI objednávatí laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikan".

30 DENNÍ ZDARMA ZKOUŠKA

Vyberte si ze 44 stylů, zbarvení a velikostí z vyhlášené řady "Ranger" bicyklů. Všecky jsou zobrazeny v přírodních barvách v našem velkém ceníku. Je tam také mnoho jiných modelů — ve skutečnosti ta nejdělnější řada bicyklů na světě, všechny za TOVARNÍ CENY, od \$16.75, \$17.75 výše. Jest tu Mead kolo, jež uspokojí každý vkus jezdce — elektricky osvětlená motorová kola, závodní, Juniora pro děti, tak i modely pro dámy — všechny za ceny možné pouze našim způsobem prodeje přímo z továrny.

Obloukový rám
"Ranger"
Superb model.

Elektricky osvětlený
"Ranger"
Motorbike.

Dodá se Vám zdarma. Pošleme Vám "RANGER" bicykle, do vašeho městečka vyplácením, na 30 denní zdarma zkoušku — skutečnou jízdni zkoušku. Zaplatíme zpáteční výlohy, jest-li si ho nepodříte a nepočítáme Vám ničeho za užívání na zkoušku. Nečiníme žádný pokus Vaše rozhodnutí ovlivnit. Celá zkouška jde na naše výlohy.

Továrna - jezdcí. Stojíme za Vaším "RANGER" — jest-li jste se rozhodli si je ponechat — jest to ten nejstarší a neúspěšnější bicyklový závod na světě, a oddělením služby, jež opatřuje součástky a správy pro více jak milion jezdců. S poslaným "RANGER" jde certifikát a pětiletý záruční list.

RÁFY, lampičky, trubky, hotové přední a zadní části KOL k užívání, vnitřní roury, truhlíčky na přístroje, atd., atd. — Oprávkové části pro všechna kola a coaster brzdy, všechny správně zobrazené a popsané na stránkách součástí v novém RANGER ceníku. Veškeré nejnovější importované i americké novoty ve výbavě a přípojkách za tak nízké ceny, jež Vás překvapí. Součástky a správy.

Jednatelé jezdcí přijmou se všude ku ježdění a ukazování bicyklů "RANGER". Vyberte si model dle libosti a zatím co na něm jezdíte a používáte ho, dělejte peníze sbíráním objednávek od svých sousedů, kteří chtějí bicykl jako je Váš.

Neposílejte peněz ale pošlete si dnes pro nový ceník, také pro podrobnosti vyhlášené nové nabídky se pošlou, vše vypláceno, ohledně "RANGER" jež si vyberete na 30 denní zdarma zkoušku. Ani se nemůžete pokusit koupit bicykl, ráfy nebo součástky, aniž byste se převěděl co my nabízíme.

MEAD CYCLE CO., CHICAGO, ILL. U.S.A.

VYSTŘIHNETE TENTO KUPON A POŠLETE.

Mead Cycle Co., Dept. D. 263,
Chicago, Ill.

Prosím zašlete mi Váš velký nový katalog bicyklů, a ceny z továrny přímo jezdcí podle nabídky 30 denní zkoušky. Bez veškerých závazků z mé strany.

Jméno
Ulice Město Stát

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikan".

Copenhagen
SNUFF

Copenhagen
SNUFF

Zaručujeme

Copenhagen Snuff

jako úplně čistý.

Zaručujeme, že Copenhagen Snuff jest vyroben z neporušeného listu Aennesského a kentuckého tabáku — odpadků (kousky tabáku) není v něm upotřebeno.

Zaručujeme svěžest, říznost, příchut a vůni, ve skutečnosti vše, co se přidává tabáku nebo do tabáku, že jest čistý a může býti volně upotřebeno v potravinách pod zákonem Spojených Států o čistých potravinách.

Naše nabídka:

Aby každý užívač Copenhagen Snuff mohl se cítiti úplně bezpečným a seznat, že užívá čistého tabáku, nabízíme každému muži (pojmáme v to naše vlastní zaměstnance) pět tisíc dollarů, jenž dokáže nesprávnost naší záruky nebo kterémukoli muži, jenž nalezne v Copenhagen Snuff jak vyráběn a vysílán od nás, něco užívaného v tabáku nebo na tabáku, což by nesmělo býti užíváno volně v potravinách pod zákonem Spojených Států o čistých potravinách.

Weyman - Bruton Company,

Předseda.

Copenhagen
SNUFF

1107 Broadway, New York, N. Y.

Copenhagen
SNUFF

KDYŽ v roce 1867 Dr. Richter představil obecnstvu mazání pod jménem "Pain-Expeller", sotva tužil, jakého rozšíření se tento domácí prostředek má dočkati. Sedmnáct odvětví muselo býti v krátké době jedno za druhým zřízeno, aby mohlo býti rychle rostoucím poptávkám vyhověno, a dnes po padesáti letech, nalezl přístup do všech pěti dílů světa.

Nikdy by nemohl tohoto úspěchu dosáhnouti, kdyby Pain-Expeller nebyl tak neobyčejně účinným u všech, kteří jej zkusili, s jeho výsledkem byli spokojeni a svým přátelům jej doporučili, a kdyby tato příprava nebyla vždy v stejnoměrné hodnotě a síle hotovena.

Jest politování hodno, že Pain-Expeller se mnoho padělá na útraty obecnstva. Proto se doporučuje při kupování býti opatrným, abyste obdrželi pravý původní výrobek, tak jak tuto vidíte vyobrazený, a abyste se nenechali zlákatí podobně vypadajícími balíčky. Hlavní známka pravého Pain-Expelleru jest naše firma a ochranná známka "kotva." Někteří padělatelé myslí, že mohou kupující snadno oklamati, když využívše jejich náboženské citění, na místě kotvy užívají ochranné známky kříže, mosaikové hvězdy, nebo půlměsíc, anebo dokonce kombinaci těchto obrazců, které se kotvě podobají. Myslíme, že jest

v zájmu obecnstva se o těchto věcech zmíniti. —

Požádejte při kupování nejen "Expeller" anebo "Pain-Expeller", ale žádejte výslovně:

Richtrův Pain-Expeller s "kotvou"

a hled'te, abyste vždy dostali pravý původní balíček.

Cena je 35c. a 65c. za láhev v lékárnách neb od

F. AD. RICHTER & CO.

74—80 Washington Street, - - NEW YORK.

KUCHYNĚ A JEJÍ ZAŘÍZENÍ

má být vždy co nečistší a nejlepší a k té se druží dobrá potrava, neb ta jest právě základem zdraví a života. Musíte však věděti kam pro dobré a čisté potraviny jíti a tu Vám jedině může posloužiti ryze česká firma v Chicagu.

Sokol & Company

SAMI IMPORTUJEME

kávu, čaj, mák, kmín, šafrán,
povidla a jiné potraviny. ::

John A. Sokol, předseda.

Znalecké pražení a ošetřování naší kávy
jest podkladem její výborné jakosti.

PIJTE KÁVU DOBROU

— byste z ní měli požitek —

U NÁS JI JISTĚ DOSTANETE.

Neuspokojí-li Vás zboží, můžete je vrátiti během pěti dnů. My vrátíme peníze a zaplatíme všechny dopravní poplatky. Tato naše nabídka Vám zaručuje, že jednáte se solidním českým závodem a proto Vás žádáme, byste náš český závod podporovali.

Naší snahou jest pracovati se svými krajany v přátelském poměru, a skýtati jim vše to nejlepší za ceny nejnižší.

ZDARMA pošleme vzorek kávy a ceník potravin každému na požádání. Pište dnes na

SOKOL & CO.

60 E. So. Water Street, CHICAGO, ILL.

Obchod založen roku 1895.

Doporučují veškeré chicažské banky — a české časopisy.

Dobré jméno nejlepším vysvědčením pro Trinerovy léky.

Dobré jméno, jemuž se již 28 roků těší Trinerovy léky, jest nejlepším vysvědčením jejich vnitřní hodnoty. Léky ty nikdy nebyly chvástavě vychvalovány jako všelék pro všechny choroby na světě. U každého léku bylo vždy určitě uvedeno pro které druhy chorob se doporučuje na základě léčivých vlastností jeho součástí.

Trinerův Americký Elixír Hořkého Vína

(Léčivé Hořké Víno)

jest připraven z hořkých bylin, kořinek a kár znamenitých léčivých vlastností a čistého přírodního červeného vína. Proto skýtá spolehlivou pomoc při

zácpě, nadýmání, říhání, bolení hlavy, migréně,
nervose, nespavosti, ztrátě chuti k jídlu a
energie, povšechné slabosti,

při žaludečních potížích žen při změně života, při žaludečních chorobách horníků a jiných dělníků, jimž součástky kovů nebo plyny vnikají do žaludku, a pod. — Trinerovo Léčivé Hořké Víno vyčistí žaludek, podporuje trávení, dodává chuť k jídlu a posiluje celou soustavu. Kdo lék ten užívá, přesvědčí se o jeho výbornosti stejně jako paní Anna Chaloupková, jež nám psala z Newarku, N. J. dne 15. května 1917: "Když je užívám, cítím se výborně. Proto Vaše Léčivé Hořké Víno zasluhuje pochvaly, já jsem ho již velmi mnohým lidem doporučila a každý ho chválí". — V lékárnách. Cena \$1.00.

TRINERŮV LINIMENT je pravé dobrodiní pro ty, kdo trpí reumatismem, tak nám psal doslovně pan J. A. Vyyjala ze Smithville, Texas, před krátkou dobou. Rovněž při neuralgii, ztuhlých kloubech, pohmožděninách, vymknutích, otocích a pod. jeví znamenité účinky, a když jím natřete znavené svaly nebo po koupeli umdlené nohy, budete překvapeni příjemným osvěžením.

TRINERŮV ANTIPUTRIN je výtečný antiseptický prostředek k všeobecnému zevnímu použití. Ke kloktání hrdla, vyplachování úst, vymývání ran a vředů, atd. —

Trinerovy léky jsou k dostání ve všech lékárnách.

JOSEF TRINER,

velkovýrobce léků,

1333 - 1339 SO. ASHLAND AVE.,

CHICAGO, ILL.